قصص النبيين
(للاطفال)

پەيغەمبەرلەر قىسسىسى

(باللار ئوقۇشلۇقى)

ئاپتورى: ئەبۇل ھەسەن ئەلى ھەسەن نەدەۋىي
(ھىندىستان)

كىرىش سۆز

سۆيۈملۈك بالىلار!

ھىندىستانلىق مەشھۇر ئىسلام ئالىمى، ئىسلام تارىخچىسى، ئىسلام مۇتەپەككۇرى، بالىلار يازغۇچىسى، بۈيۈك ئۇستاز ئەبۇل ھەسەن نەدەۋىي مەخسۇس سىلەر ئۈچۈن ئاتاپ يازغان «پەيغەمبەرلەر قىسسىسى» (قىى النبيين للاطفال) ناملىق ئەسەرنىڭ ئۇيغۇرچە نەشرى ئاخىرى سىلەر بىلەن يۈز كۆرۈشتى.

بۇ ئەسەرگە ئادەم، نۇھ، ھۇد، سالىھ، ئىبراھىم، يۈسۈف، مۇسا، شۇئەيب، داۋۇد، سۇلايمان، ئەييۇب، يۇنۇس، زەكەرىيا، يەھيا، ئىسا ۋە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالاملاردىن ئىبارەت 16 پەيغەمبەرنىڭ قىسسىسى كىرگۈزۈلگەن بولۇپ، ئاپتور بۇ ئەسەرنى مەخسۇس سىلەر ئۈچۈن، دۇنيانىڭ ھەر قايسى جايلىرىدىكى مۇسۇلمان بالىلار ئۈچۈن ئاتاپ يازغان.

ئاپتور 1944-يىلدىن 1946-يىلغىچە بولغان ئىككى يىلدا ئەسەرنىڭ ئالدىنقى قىسىملىرىنى (نۇھ، ھۇد، سالىھ، ئىبراھىم، يۈسۈف، مۇسا ئەلەيھىسسالام قاتارلىق ئالتە پەيغەمبەرنىڭ قىسسىسىنى) يېزىپ چىقىپ، ئايرىم-ئايرىم ئۈچ كىچىك كىتابچە ھالىتىدە نەشر قىلدۇرغان. ئەسەر نەشر قىلىنغاندىن كېيىن يالغۇز بالىلارلا ئەمەس، بەلكى، مائارىپ ۋە تەربىيە ساھەسىدىكى نۇرغۇنلىغان كىشىلەر بۇ ئەسەرنى ناھايىتى ياقتۇرۇپ ئوقۇغان. كۆپلىگەن بالىلار تەرەپتىن-تەرەپتىن ئۇستازغا خەت يېزىپ ئۆزلىرىنىڭ خۇشاللىقىنى ئىزھار قىلىشقان. چوڭلار بولسا ئەۋلادلارنى ساپ ئەقىدە بىلەن تەربىيلەپ چىقىشتىكى ئىنتايىن ياخشى بىر «قوللانما»غا ئېرىشكەنلىكىدىن چەكسىز خۇشاللانغان.

ئاپتور بۇ ئەسەرنى مەخسۇس بالىلارغا ئاتاپ يازغان بولغاچقا، تەبىئىكى ئۇنىڭ تىلى ۋە مەزمۇنى بالىلارنىڭ ئەقلى ئىقتىدارى، چۈشەنچىسى ۋە ئاڭ سەۋىيىسى دائىرىسىدە راۋاجلاندۇرغان. ئەسەرنىڭ تىلى ۋە مەزمۇنىنى ئاددىيلىقتىن مۇرەككەپلىككە، يۈزەكىلىكتىن چوڭقۇرلۇققا قاراپ تەرەققى قىلدۇرغان. ئەسەرنى بالىلارنىڭ تەبىئىتى ۋە خاراكتېرىغا ئۇيغۇنلاشتۇرۇش ئۈچۈن سۆز ۋە جۈملىلەرنى ئاددىيلاشتۇرۇشقا، ئاسانلاشتۇرۇشقا ۋە تەكرار كەلتۈرۈشكە مەجبۇر بولغان.

ئاپتور بۇ ئەسەرنى ئەرەب تىلىدا يازغان بولۇپ، ئۇ ئۆزىنىڭ بۇ ئەسەرنى يېزىشتىكى، يەنە كېلىپ ئەرەب تىلىدا يېزىپ چىقىشتىكى مەقسىتىنى بالىلار چۈشىنەلەيدىغان ئاددى تىل بىلەن ئىپادىلەپ مۇنداق دەيدۇ:

«سۆيۈملۈك كىچىك دوست!

مەن سىزنىڭ قىسسە ۋە ھېكايىلەرگە نەقەدەر ئامراقلىقىڭىزنى بىلىمەن. يالغۇز سىزلا ئەمەس، بەلكى، سىزنىڭ يېشىڭىزدىكى ھەر قانداق ئۆسمۈر ھېكايىلارنى ناھايىتى ياقتۇرۇپ ئاڭلايدۇ ۋە قىزىقىپ ئوقۇيدۇ. بىراق، ئەپسۇسكى مەن سىزنىڭ قولىڭىزدا پەقەت ئىت

مۆشۈك، بۆرە تۈلكە، ئېيىق مايمۇن قاتارلىق ھايۋانلار ھەققىدىكى ھېكايىلەرنىلا كۆرىۋاتىمەن. بۇنىڭدا بىز چوڭلارنىڭ چوقۇم مەسئۇلىيىتى بار.

ئەرەب تىلى قۇرئاننىڭ، پەيغەمبەرنىڭ ۋە دىنىنىڭ تىلى بولغانلىقى ئۈچۈن سىز ئۇنى ئۆگىنىشكە باشلىدىڭىز. سىز ئۇنى ناھايىتى قىزىقىپ ئۆگىنىۋاتىسىز. بىراق، مەن سىزنىڭ ھايۋانات ۋە ئەپسانە-خوراپاتلار ھەققىدىكى ھېكايىلەردىن باشقا يېشىڭىزغا ماس كەلگۈدەك ياخشى ھېكايىلەرنى تاپالمىغانلىقىڭىزدىن ھەقىقەتەن خىجىل بولدۇم. شۇنىڭ بىلەن سىزگە ۋە سىزنىڭ يېشىڭىزدىكى مۇسۇلمان بالىلارغا پەيغەمبەرلەر قىسسىسىنى سىزنىڭ ھازىرقى يېشىڭىز ۋە سەۋىيىڭىزگە ماس كېلىدىغان ئاددى تىل ۋە ئۇسلۇب بىلەن يېزىپ چىقىشنى لايىق تاپتىم.

مەن بۇ ئەسەرنى ئۆسمۈرلەرنىڭ تەبىئىتىگە ئۇيغۇنلاشتۇرۇش ئۈچۈن بالىلارچە ئۇسلۇب قوللىنىشقا، سۆز ۋە جۈملىلەرنى تەكرارلاشقا، ۋەقەلىكنى ئەتراپلىق ۋە تەپسىلى بايان قىلىشقا مەجبۇر بولدۇم.

مەن بۇ كىچىك كىتابچىنىڭ ئەرەب تىلى ئۆگىنىۋاتقان بالىلار مەكتەپلىرىدە ئوقۇيدىغان تۇنجى دەرسلىك كىتاب بولۇپ قېلىشىنى ئۈمىد قىلىمەن.

الله پەيغەمبەرلەرنىڭ قىسسىلىرى ئارقىلىق سىزگە كۆپ مەنپەئەتلەر ئاتا قىلغاي! سىز ئارقىلىق ئاتا-ئانىڭىزنىڭ ۋە ئىسلامنىڭ كۆزىنى نۇرلاندۇرغاي! (ئامىن!)».

بۇ ئەسەر نەشىر قىلىنغاندىن كېيىن ئادەتتىكى ئادەملەردىن باشقا تەلىم-تەربىيە ۋە مائارىپ ساھەسىدە ئۇزاق يىل خىزمەت قىلغان ئەزھەر ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ ئوقۇتقۇچىلىرىدىن بىرى بولغان ئوستاز ئەھمەد شىرباسى بىلەن دەۋەتچى، مۇتەپەككۇر، بۈيۈك قەلەم ساھىبى، شەھىد، ئۇلۇغ ئوستاز سەيىد قۇتۇب مەخسۇس بېغىشلىما يېزىپ بۇ ئەسەرنى مەدھىيىلىگەن ۋە ئۇنىڭ مۇۋەپپەقىيىتىنى مۇئەييەنلەشتۈرگەن.

ئەھمەد شىرباسى بۇ ئەسەرنىڭ ھەر بىر قىسمى نەشىر قىلىنغاندا ئۇنىڭغا ئايرىم-ئايرىم بېغىشلىما يېزىپ ئۇنى ئوقۇرمەنلەرگە تونۇشتۇرغان. ئۇنىڭ قىممىتى، ئەھمىيىتى ۋە رولىنى ئالاھىدە گەۋدىلەندۈرۈپ، ئۆزىنىڭ خۇشاللىقىنى ئىزھار قىلغان. ئۇ ئەسەرنىڭ ئىككىنچى قىسمىغا يازغان بېغىشلىمىسىدا مۇنداق دەيدۇ:

«مەن ئۇلۇغ دەۋەتچى قېرىندىشىم، ھىندىستاندىكى ئالىملار كېڭىشىنىڭ ۋەكىلى سەييىد ئەبۇل ھەسەن ئەلى ھەسەن نەدەۋىينىڭ «بالىلار ئۈچۈن تۈزۈلگەن ‹پەيغەمبەرلەر قىسسىسى› » ناملىق ئەسىرىنىڭ بىرىنچى قىسمىنى ئەرەب ئوقۇرمەنلىرىگە تونۇشتۇرغان چېغىمدا ناھايىتى خۇشاللانغىنىمدەك بۈگۈن بۇ بىر يۈرۈش ئەسەرنىڭ ئىككىنچى قىسمىغا بېغىشلىما يېزىۋاتقان ۋاقتىمدىمۇ ئوخشاشلا ئۆزۈمنى بەختلىك ھىس قىلىۋاتىمەن.

بۇ بىر يۈرۈش ئەسەر ھىندىستاندىكى مۇسۇلمان بالىلارنىڭ قەلبىنى كىچىكىدىن

باشلاپلا دىنغا ۋە قۇرئاننىڭ تىلىغا باغلاش ئۇچۇن ئالدى بىلەن ئۇلارغا سۇنۇلغان بولسا، ئۇنداقتا باشقا قىتئە ۋە ئەللەردىكى مۇسۇلمان ئۆسمۈرلەرنىڭمۇ روھىنى پاكلاپ، ئەخلاقىنى رۇسلايدىغان ساپ مەنىۋىي غىزانى ئۇلارنى يەتكۈزۈپ بېرىش ئۇچۇن بۇ ئەسەرلەر چوقۇم ئۇلارغا تەقدىم قىلىنىشى كېرەك»

ئۇستاز سەيىد قۇتۇب بۇ ئەسەرنىڭ قىممىتى ھەققىدە ئالاھىدە توختىلىپ مۇنداق دەيدۇ: «‹پەيغەمبەلەر قىسسىسى› ناملىق بۇ ئەسەر ھەجمىنىڭ كىچىكلىكىگە قارىماي، سەيىيد ئەبۇل ھەسەننىڭ ۋە دەۋەت ئىكىنزارلىقىدىكى باشقا پەزىلەتلىك قېرىنداشلىرىنىڭ ئەمگىكىگە قوشۇلغان بىر ئۇلۇغ ئەمگەك. ئىسلام ئۆزىنىڭ پاك سۈرىتىدە يالغۇز چوڭلارغىلا يەتكۈزۈلمەستىن، بەلكى، بالىلارغىمۇ يەتكۈزۈلۈشى كېرەك. چۈنكى، سەبىي بالىلار ئىچكى دۇنياسىنى ئىمان تەمى بىلەن تويۇندۇرۇش، قەلبلىرىنى ئىمان نۇرى بىلەن يورۇتۇش ئۈچۈن بۇ مەنىۋىي غىزاغا چوڭلارغا قارىغاندا تېخىمۇ بەكرەك مۇھتاج. پەيغەمبەرلەر قىسسىسى بولسا سەبىي دىللارنى ئاچىدىغان تۈنجى ئاچقۇچدۇر.

بۇ كىتابچە گەرچە كىچىك بالىلارغا يېزىلغان بولسىمۇ، بىراق، مېنىڭچە چوڭلارمۇ ئۇنى ئوقۇشتىن چەتتە قالماسلىقى كېرەك. چۈنكى، مۇستەملىكچىلەر كونترۇللۇقىدىكى مائارىپ چوڭلارنىڭ قۇرئان قىسسىلىرىنى، قىسسىنىڭ نىشان ۋە مەقسەتلىرىنى مۇشۇ ئەسەردە ئوتتۇرىغا قويۇلغاندەك چوڭقۇر چۈشىنىشكە ئىمكان بەرمىدى.

مەن ئىلگىرى مىسىردا «ئۆسمۈرلەر ئۈچۈن تۈزۈلگەن ‹دىنىي قىسسەلەر›» ناملىق بىر يۈرۈش ئەسەرنى تۈزۈشكە قاتناشقان ئىدىم. ئەبۇل ھەسەننىڭ بۇ ئەسىرىنى ئوقۇغاندىن كېيىن مەن شۇنى ھىس قىلدىمكى، بۇ ئەسەر مەن تۈزۈشكە قاتناشقان ئەسەرگە قارىغاندا تېخىمۇ مۇكەممەل، ئەتراپلىق ۋە ياخشى يېزىلغان.»

تىلغا ئېلىشقا تېگىشلىك مۇھىم بىر نۇقتا شۇكى، بۇ ئەسەرنىڭ ئالدىنقى قىسىملىرى نەشىر قىلىنغاندىن كېيىن ئاپتورنىڭ باشقا مۇھىم ئىشلار بىلەن مەشغۇل بولۇپ قېلىشى سەۋەبلىك ئەسەرنىڭ ئاخىرىنى داۋاملاشتۇرۇشقا ۋاقىت چىقىرالماي ئارىدىن ئوتتۇز يىل ئۆتۈپ كېتىدۇ. بۇ جەرياندا كۆپلىگەن بالىلار ۋە چوڭلار ئاپتورغا خەت يېزىپ ئۇنىڭ داۋامىنى يېزىپ چىقىشنى ئۆتۈنگەن. شۇنىڭ بىلەن ئاپتور ئوتتۇز يىلدىن كېيىن (يەنى 1974 ـ يىلى) قايتىدىن قولىغا قەلەم ئېلىپ ئۇنىڭ داۋامىنى (شۇئەيب، داۋۇد، سۇلايمان، ئەييۇب، يۇنۇس، زەكەرىيا، يەھيا، ئىسا ۋە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالاملارنىڭ قىسسىلىرىنى) يېزىپ چىققان.

ئاپتور بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: «مائارىپ ۋە تەلىم ـ تەربىيە ساھەسىدىكى بىر قىسىم كىشىلەر مەندىن مۇسا ئەلەيھىسسالامدىن كېيىنكى باشقا پەيغەمبەرلەرنىڭ قىسسىلىرىنى يېزىپ چىقىشىمنى ۋە بۇ ئەسەرنى پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ھاياتى بىلەن ئاخىرلاشتۇرۇشۇپ ئۇنى مۇكەممەللەشتۈرۈشۈمنى ئۆتۈندى. چۈنكى، پەيغەمبەر

ئەلەيھىسسالامنىڭ ھاياتى شىرىن بۇلاق ۋە ئاخىرقى مەنزىل ئىدى. مەن بۇ ئىشقا تۇتۇش قىلغىنىمدا 30 يىل ئىلگىرىكى باللارچە ھىس-تۇيغۇلارنى تاپالماسلىقىمدىن، باللارچە تىل ۋە ئۇسلۇبقا قايتالماسلىقىمدىن ئەنسىرەيتتىم. اللەغا شۈكرى، ئاخىرى اللە مېنى بۇ ئەسەرنىڭ ئاخىرىنى يېزىپ چىقىشقا مۇۋەپپەق قىلدى.»

بۇ يەردە ئايدىڭلاشتۇرۇشقا تېگىشلىك مۇنداق بىر مۇھىم نۇقتا بار: ئەسەرنىڭ ئەسلى ئەرەبچە نۇسخىسى كىچىك-كىچىك بەش قىسمغا بۆلۈنگەن بولۇپ، ئىبراھىم ۋە يۇسۇف ئەلەيھىسسالامنىڭ قىسسىسى بىرىنچى قىسىم؛ نۇھ، ھۇد ۋە سالىھ ئەلەيھىسسالامنىڭ قىسسىسى ئىككىنچى قىسىم؛ مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ قىسسىسى ئۈچىنچى قىسىم؛ باشقا پەيغەمبەرلەرنىڭ قىسسىسى تۆتىنچى قىسىم؛ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ قىسسىسى بەشىنچى قىسىم قىلىپ يېزىلغان.

ئۇيغۇرچىغا تەرجىمە قىلىش جەريانىدا بۇ بەش قىسىمنىڭ ھەممىسى بىرلا قىسىم (بىرلا كىتاب) قىلىندى. ئاپتورنىڭ ئەسىرىدىكى پەيغەمبەرلەر تەرتىۋى پەيغەمبەرلەرنىڭ ياشىغان دەۋرى بويىچە قايتىدىن رەتلەپ چىقىلدى. باللارنى ئىنسانىيەتنىڭ باشلىنىش نۇقتىسى ھەققىدە قىسقىچە ساۋاتقا ئىگە قىلىش ئۈچۈن ئادەم ئەلەيھىسسالامنىڭ قىسسىسى تەرجىمە قىلغۇچى تەرىپىدىن يېزىلىپ قىسسىنىڭ بېشىغان كىرگۈزۈلدى.

تەرجىمە قىلغۇچىدىن

1. قىسسە: ئادەم ئەلەيھىسسالام

1 ـ اللە بىلەن پەرىشتىلەر ئوتتۇرىسىدا

اللە ئادەم ئەلەيھىسسالامنى يارىتىشتىن ئىلگىرى پەرىشتىلەرگە: «مەن يەر يۈزىدە خەلىپە (يەنى ئورۇنباسار) يارىتىمەن» دېدى.

پەرىشتىلەر: «يەر يۈزىدە بۇزۇقچىلىق قىلىدىغان، قان تۆكىدىغان (شەخسنى) خەلىپە قىلامسەن؟ ھالبۇكى بىز سېنى پاك ۋە مۇقەددەس دەپ مەدھىيىلەيمىز» دېدى.

اللە: «مەن ھەقىقەتەن سىلەر بىلمەيدىغان ئىشلارنى بىلىمەن. مەن (چەكسە جىرىڭلايدىغان) قۇرۇق لايدىن ئادەمنى يارىتىمەن. مەن ئۇنى تولۇق يارىتىپ، سۈرەتكە كىرگۈزۈپ، (ئەزالىرى تولۇق ۋە مۇكەممەل ئىنسان ھالىتىگە كەلتۈرگەن) ۋە ئۇنىڭغا جان كىرگۈزگەن چېغىمدا، سىلەر ئۇنىڭغا سەجدە قىلىڭلار» دېدى

2 ـ ئادەم ئاتىنىڭ يارىتىلىشى

اللە قۇرۇق لايدىن ئادەم ئاتىنى يارىتىپ، ئۇنىڭغا ئۆز روھىدىن پۈۋلىدى (يەنى جان

كىرگۈزدى) ھەممە ئادەم ئەلەيھىسسالامغا پۈتۈن شەيئىلەرنىڭ نامىلىرىنى ئۆگەتتى، ئاندىن ئۇلارنى پەرىشتىلەرگە كۆرسىتىپ: «(خەلىپە بولۇشقا ئادەمگە قارىغاندا بىز ھەقلىق دەيدىغان قارىشىڭلاردا) راستچىل بولساڭلار، بۇ شەيئىلەرنىڭ نامىلىرىنى ماڭا ئېيتىپ بېرىڭلار» دېدى.

پەرىشتىلەر: «سېنى (پۈتۈن كەمچىلىكلەردىن) پاك دەپ تونۇيمىز. بىز سەن بىلدۈرگەندىن باشقىنى بىلمەيمىز، ھەقىقەتەن سەن ھەممىنى بىلگۈچىدۇرسەن، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇرسەن» دېدى.

الله: «ئى ئادەم! ئۇلارغا بۇ نەرسىلەرنىڭ نامىلىرىنى ئېيتىپ بەرگىن» دېدى. ئادەم ئاتا ئۇلارغا بۇ نەرسىلەرنىڭ نامىلىرىنى ئېيتىپ بەردى، الله: «مەن سىلەرگە، ئاسمانلاردىكى ۋە زېمىندىكى غەيبلەرنى، ئاشكارا ۋە يوشۇرۇن ئىشىڭلارنى بىلىپ تۇرىمەن، دېمىگەنمىدىم» دېدى

3 ـ شەيتاننىڭ ئاسىيلىقى

الله پەرىشتىلەرگە: «ئادەمگە سەجدە قىلىڭلار» دېدى. پەرىشتىلەرنىڭ بىرىمۇ ئايرىلىپ قالماي ھەممىسى ئادەم ئەلەيھىسسالامغا سەجدە قىلدى. پەقەت ئىبلىسلا سەجدە قىلىشتىن باش تارتتى، ئۇ تەكەببۇرلۇق قىلىپ، كاپىرلاردىن بولۇپ كەتتى.

الله (ئىبلىسقا): «سېنى سەجدە قىلىشقا بۇيرۇغان چېغىمدا نېمىشقا سەجدە قىلمىدىڭ؟» دېدى.

ئىبلىس: «قۇرۇق لايدىن يارىتىلغان ئىنسان مېنىڭ سەجدە قىلىشىمغا لايىق ئەمەس، مەن ئۇنىڭدىن ئارتۇق. مېنى ئوتتىن، ئۇنى لايدىن ياراتتىڭ» دېدى.

الله (ئىبلىسقا) ئېيتتى: «سەن بۇيەردىن (يەنى جەننەتتىن) چۈشۈپ كەت، بۇ يەردە ئۆزۈڭنى چوڭ تۇتۇشۇڭغا بولمايدۇ. يوقال، سەن قوغلاندى بولدۇڭ، سەن ھەقىقەتەن پەسكەشلەردىنسەن.»

ئىبلىس: «پەرۋەردىگارىم! ماڭا خالايىقلار تىرىلدۈرۈلىدىغان كۈن (يەنى قىيامەت كۈنى)گىچە مۆھلەت بەرگىن (مېنى ھايات قالدۇرغىن)» دېدى.

الله: «ساڭا ھەقىقەتەن مەلۇم ۋاقىتقىچە مۆھلەت بېرىلىدۇ، ساڭا قىيامەت كۈنىگىچە لەنەت بولسۇن» دېدى.

ئىبلىس ئېيتتى: «پەرۋەردىگارىم! سەن مېنى گۇمراھ قىلغانلىقىڭ ئۈچۈن، يەر يۈزىدە ئادەم باللىرىغا (گۇناھلارنى) چىرايلىق كۆرسىتىمەن، ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئەلۋەتتە ئازدۇرىمەن. سېنىڭ مېنى ئازدۇرغانلىقىڭ ئۈچۈن ئادەم ۋە ئۇنىڭ ئەۋلادىغا ۋەسۋەسە قىلىش مەقسىتىدە چوقۇم سېنىڭ توغرا يولۇڭ ئۈستىدە ئولتۇرىمەن، ئاندىن ئۇلارغا

ئالدىدىن، ئارقىسىدىن، ئوڭدىن، سولدىن ھۇجۇم قىلىمەن، ئۇلارنىڭ كۆپچىلىكىنىڭ (نېمىتىڭگە) شۈكۈر قىلغۇچىلار ئەمەسلىكىنى كۆرىسەن».

الله ئېيتتى: «جەننەتتىن ئەيىبلەنگەن ۋە (رەھمىتىمدىن) مەھرۇم قىلىنغان ھالدا چىق، ئۇلارنىڭ ئىچىدىن ساڭا ئەگەشكەنلەرنى قوشۇپ، ھەممىڭلار بىلەن جەھەننەمنى تولدۇرىمەن.»

4.ئادەم ئاتا بىلەن ھەۋۋا ئانا جەننەتتە

الله ھەۋۋا ئانىنى يارىتىپ، ئۇنى ئادەم ئاتىغا جۈپ قىلىپ بەردى، ئۇلارنى راھەت-پاراغەت ماكانى بولغان جەننەتكە كىرگۈزدى. ئاندىن الله ئۇلارغا: «ئى ئادەم! سەن ئايالىڭ بىلەن ئىككىڭلار بىللە جەننەتتە تۇرۇڭلار، جەننەتنىڭ مېۋىلىرىدىن خالىغىنىڭلارچە يەڭلار، بۇ دەرەخكە يېقىنلاشماڭلار، (ئۇنىڭغا يېقىنلاشساڭلار) زالىملاردىن بولۇپ قالىسىلەر» دېدى.

ئىبلىس، شەيتان ئۇلارنىڭ يېپىقلىق ئەۋرەتلىرىنى ئېچىۋېتىش ئۈچۈن، ئۇلارغا ۋەسۋەسە قىلدى. ئۇلارنى ئازدۇرۇپ، زىيانكەشلىك قىلىش ئۈچۈن ئۇلارغا: «سىلەر بۇ دەرەخنىڭ مېۋىسىنى يەپ بېقىڭلار، ‹پەرۋەردىگارىڭلارنىڭ سىلەرنى بۇ دەرەخنىڭ مېۋىسىنى يېيىشتىن مەنئى قىلغانلىقى سىلەرنىڭ پەرىشتە بولۇپ كەتمەسلىكىڭلار ياكى (جەننەتتە) مەڭگۈ تۇرۇپ قالماسلىقىڭلار ئۈچۈندۇر، ئى ئادەم! (مەن ساڭا يېگەن ئادەم) ئۆلمەيدىغان دەرەخنى ۋە زاۋال تاپماس پادىشاھلىقنى كۆرسىتىپ قويايمۇ؟› » دېدى، ھەتتا ئۇلارنى ئۆزىگە ئىشەندۈرۈش ئۈچۈن، ئۇلارغا: «مەن چوقۇم سىلەرگە سادىقمەن» دەپ قەسەم ئىچىپ بەردى.

ئاخىرى شەيتان ئالدامچىلىق ئۇسۇللىرى ئارقىلىق ئۇلارنى ئازدۇرۇپ، چەكلەنگەن دەرەخنىڭ مېۋىسىنى ئۇلارغا يېگۈزدى، نەتىجىدە ئۇلارنى تۇرۇۋاتقان جەننەتتىن چىقاردى (يەنى يۇقىرى مەرتىۋىدىن تۆۋەن مەرتىۋىگە) چۈشۈردى. دەرەخنىڭ مېۋىسىنى يېگەندىن كېيىنلا ئۇلارنىڭ ئەۋرەتلىرى ئېچىلىپ قالدى، ئۇلار جەننەتتىكى دەرەخلەرنىڭ ياپراقلىرى بىلەن ئەۋرەتلىرىنى يېپىشقا كىرىشتى.

5- ئادەم ئاتا بىلەن ھەۋۋا ئانىنىڭ جەننەتتىن زېمىنغا چۈشۈرۈۋېتىلىشى

ئادەم بىلەن ھەۋۋا ئانا شەيتاننىڭ ئازدۇرۇشى بىلەن اللەنىڭ ئاگاھلاندۇرۇشىنى ئۇنتۇپ، چەكلەنگەن دەرەخنىڭ مېۋىسىنى يەپ اللەنىڭ غەزىپىگە يولۇقتى. الله (ئۇلارغا كايىپ): «مەن سىلەرگە بۇ دەرەخنىڭ مېۋىسىنى يېيىشنى مەنئى قىلمىغانمىدىم؟ شۈبھىسىزكى، شەيتان سىلەرگە ھەقىقەتەن ئاشكارا دۈشمەندۇر، دېمىگەنمىدىم؟» دەپ نىدا قىلدى.

ئۇلار: «پەرۋەردىگارىمىز! بىز ئۆزىمىزگە ئۆزىمىز زۇلۇم قىلدۇق، ئەگەر سەن بىزگە

مەغپىرەت قىلمىساڭ، بىزگە رەھىم قىلمىساڭ، بىز چوقۇم زىيان تارتقۇچىلاردىن بولىمىز» دېدى.

الله ئېيتتى: «سىلەر بىر ـ بىرىڭلارغا (يەنى شەيتان ئىنسانغا، ئىنسان شەيتانغا) دۈشمەن بولغان ۋە بىر ـ بىرىڭلار بىلەن ئۆچەكەشكەن ھالدا (جەننەتتىن يەر يۈزىگە) چۈشۈڭلار، يەر يۈزىدە ۋاقىتلىق (ئەجىلىڭلار توشقۇچە) يەرلىشىڭلار ۋە (نېمەتلەردىن) بەھرىمەن بولۇپ، ئۇنىڭدىن پايدىلىنىڭلار.»

شۇنداق قىلىپ ئادەم ئاتا بىلەن ھەۋۋا ئانا زېمىنغا چۈشۈرۈلدى. اللهنىڭ ئەمرىگە خىلاپلىق قىلىپ، چەكلەنگەن دەرەخنىڭ مېۋىسىنى يېگەنلىكى ئۈچۈن، جەننەتتىن مەھرۇم بولۇش جازاسىغا ئۇچرىدى. زېمىنغا شەيتانمۇ ئۇلار بىلەن بىللە چۈشتى. شۇنىڭدىن ئېتىبارەن ئىنسانىيەتنىڭ زېمىندىكى جاپا ـ مۇشەققەتلىك ھاياتى باشلاندى.

6 ـ ئادەم ئاتا بىلەن ھەۋۋا ئانىنىڭ تەۋبىسى

ئادەم ئاتا بىلەن ھەۋۋا ئانا زېمىنغا چۈشۈرۈتىلگەندىن كېيىن، خاتالىقى ئۈچۈن قاتتىق پۇشايمان قىلدى. قىلمىشىغا ئۆكۈنۈپ زار ـ زار يىغلىدى. گۇناھى ئۈچۈن اللهغا تەۋبە قىلدى. كېچە ـ كۈندۈز اللهدىن گۇناھىنى ئەپۇ قىلىشنى تىلىدى.

چۈنكى، ئىنسان ئۈچۈن اللهنىڭ رەھمىتىدىن مەھرۇم بولۇپ، ئۇنىڭ جازاسىغا ئۇچراش ۋە ئۇنىڭ مەغپىرىتىگە ئېرىشەلمەسلىكتىنمۇ ئېغىر زىيان ۋە بەختسىزلىك بولمايتتى.

«ئادەم (ئەلەيھىسسالام) پەرۋەردىگارىدىن بىرقانچە سۆز تەلىم ئالدى (يەنى گۇناھىنىڭ كەچۈرۈلۈشى ئۈچۈن ئوقۇيدىغان دۇئا ئۇنىڭغا ئىلھام ئارقىلىق بىلدۈرۈلدى)، الله ئۇنىڭ تەۋبىسىنى قوبۇل قىلدى.»

الله ئىنسانلارنى شەيتاننىڭ ئالدام خالتىسىغا چۈشۈپ كېتىشتىن ساقلىنىشقا، ئاتىسى ئادەمدىن ئىبرەت ئېلىپ، ھەر ۋاقىت سەزگۈر ۋە ھوشيار بولۇشقا بۇيرىدى.

الله مۇنداق دېدى: «ئى ئادەم بالىلىرى! شەيتان سىلەرنىڭ ئاتا ـ ئاناڭلارنى (ئازدۇرۇپ) جەننەتتىن چىقىرىۋەتكەندەك، سىلەرنىمۇ ئازدۇرمىسۇن، شەيتان ئۇلارنىڭ ئەۋرەتلىرىنى ئۆزلىرىگە كۆرسىتىش ئۈچۈن كىيىملىرىنى سالغۇزۇۋەتكەن ئىدى (يەنى ئۇلارنىڭ يالىڭاچ بولۇپ قېلىشىغا شەيتان سەۋەبچى بولغان ئىدى). شەيتان ۋە ئۇنىڭ قول ئاستىدىكىلىرى سىلەرنى كۆرەلەيدۇ، سىلەر ئۇلارنى كۆرەلمەيسىلەر، شۈبھىسىزكى، بىز شەيتانلارنى ئىمان ئېيتمايدىغانلارنىڭ دوستى قىلدۇق.»

7 ـ ھابىل بىلەن قابىل

ئادەم ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىككى ئوغلى بولۇپ، بىرىنىڭ ئىسمى ھابىل يەنە بىرىنىڭ ئىسمى قابىل ئىدى. الله زۇررىيەت يۈزىسىدىن ئوغۇللىرىغا قىزلىرىنى ئېلىپ بېرىشنى يولغا

قويدى. ھەۋۋا ئانىمىز ھەر بىر قېتىم قورساق كۆتۈرگەندە بىر ئوغۇل ۋە بىر قىز تۇغاتتى. بىر قېتىملىق قورساق كۆتۈرۈشتىن تۇغۇلغان ئوغۇلغا يەنە بىر قېتىم قورساق كۆتۈرۈشتىن تۇغۇلغان قىزنى ئېلىپ بېرەتتى. ھابىلنىڭ ئۆزى بىلەن تەڭ تۇغۇلغان ھەمشىرىسى سەت، قابىلنىڭ ئۆزى بىلەن تەڭ تۇغۇلغان ھەمشىرىسى چىرايلىق بولۇپ، قابىل ھەمشىرىسىنى ھابىلغا بەرمەي ئۆزى ئالماقچى بولدى. بۇنى ئادەم ئەلەيھىسسالام رەت قىلىپ، ئۇلارغا قۇربانلىق قىلىشنى، قايسىسىنىڭ قۇربانلىقى قوبۇل قىلىنسا، ئۇ چىرايلىق قىزنى شۇنىڭغا بېرىدىغانلىقىنى ئېيتتى.

ھابىل بىلەن قابىل ئىككىسى قۇربانلىق قىلدى. ھابىلنىڭ قۇربانلىقى قوبۇل بولۇپ، قابىلنىڭ قوبۇل بولمىدى. (قابىل ھابىلغا) «مەن سېنى چوقۇم ئۆلتۈرىمەن» دېدى، ھابىل نېمشقا دېۋىدى، قابىل: «اللە سېنىڭ قۇربانلىقىڭنى قوبۇل قىلىپ، مېنىڭكىنى قوبۇل قىلمىدى» دېدى. (ھابىل) ئېيتتى: «اللە پەقەت تەقۋادارلارنىڭ (قۇربانلىقىنى) قوبۇل قىلىدۇ، گەرچە سەن مېنى ئۆلتۈرۈشكە قولۇڭنى سوزساڭمۇ، مەن سېنى ئۆلتۈرۈشكە قولۇمنى سوزمايمەن، مەن ھەقىقەتەن ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى اللەدىن قورقىمەن، مەن ھەقىقەتەن سېنىڭ مېنى ئۆلتۈرگەنلىك گۇناھىڭنى ۋە ئاتاڭ ئادەمنىڭ ئەمرىگە ئاسىيلىق قىلغانلىق گۇناھىڭنى ئۈستۈڭگە ئېلىپ ئەھلى دوزاخلاردىن بولۇشۇڭنى تىلەيمەن، (كىشىلەرگە) زۇلۇم قىلغۇچىلارنىڭ جازاسى شۇدۇر.»

قابىلنىڭ نەپسى ئۇنىڭغا قېرىندىشى ھابىلنى ئۆلتۈرۈشنى چىرايلىق كۆرسەتتى، شۇنىڭ بىلەن قابىل قېرىندىشى ھابىلنى ئۆلتۈرۈپ (دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە) زىيان تارتقۇچىلاردىن بولدى. قابىل ھابىلنىڭ جەسىتىنى قانداق بىر تەرەپ قىلىشنى بىلەلمەي گاڭگىراپ يۈردى. اللە ئۇنىڭغا قېرىندىشىنىڭ جەسىتىنى قانداق كۆمۈشنى كۆرسىتىش ئۈچۈن بىر قاغا ئەۋەتتى. قاغا (تۇمشۇقى ۋە ئىككى پۇتى بىلەن) يەرنى كولىدى. قابىل (بۇنى كۆرۈپ): «ۋاي ئىست، مەن قېرىندىشىمنىڭ جەسىتىنى كۆمۈشتە مۇشۇ قاغىچىلىك بولالمىدىممۇ؟» دەپ ھەسرەت چەكتى. ئۇ قاتىللىق جىنايىتى سادىر قىلىپ، پۇشايمان قىلغۇچىلاردىن بولدى.

8 ـ ئادەم ئاتىنىڭ ۋاپاتى

ئادەم ئاتا زېمىندا ياشاپ 1000 يىل ئۆمۈر كۆردى. ئۇ جەننەتتىن زېمىنغا چۈشۈرۈلگەندە، ھىندىستاندىكى بىر تاغقا چۈشكەن بولۇپ، ۋاپات بولغاندا ئاشۇ تاغنىڭ يېنىغا دەپنە قىلىندى.

ئادەم ئاتا اللە ئۆز قولى بىلەن تۇپراقتىن يارىتىپ، ئۇنىڭغا ئۆز روھىدىن پۈۋلىگەن، بارلىق پەرىشتىلەرنى ئۇنىڭغا سەجدە قىلىشقا بۇيرىغان ئۇلۇغ ۋە ئەزىز ئىنسان ئىدى.

شەيتاننىڭ ئادەمگە سەجدە قىلماسلىقى سەۋەبىدىن ئادەم بىلەن شەيتان ئوتتۇرىسىدا پەيدا بولغان دۈشمەنلىك ۋە ئاداۋەت تۈنجى قەدەمدىلا ئاشكارىلاندى، يەنى ئادەم ئاتا

شەيتاننىڭ ئازدۇرۇشى بىلەن اللەنىڭ ئەمرىگە خىلاپلىق قىلىپ، نازۇ-نېمەتلىك جەننەتتىن جاپا-مۇشەققەتلىك زېمىنغا چۈشۈرۈۋېتىلدى.

بۇ ئۇنتۇلماس تارىخىي ۋەقە بىزگە شۇنى ئۇقتۇرىدۇكى، شەيتان بىلەن ئىنسان ئوتتۇرىسىدىكى ئاداۋەت ۋە دۈشمەنلىك ئىنتايىن قاتتىق ۋە كۈچلۈكتۇر، شۇڭا ئۇلار ئوتتۇرىسىدىكى كۆرەشمۇ ئىنتايىن كەسكىن ۋە رەھىمسىزدۇر. كىمكى شەيتاندىن ياخشىلىق ئۈمىد قىلىپ، غەپلەتكە چۆكسە ئادەم ئاتىغا ئوخشاش جەننەتتىن مەھرۇم بولۇپ، ئۆكۈندىنمۇ بەتتەر يامان ئاقىۋەتكە قالىدۇ.

2- قىسسە: نۇھ ئەلەيھىسسالام

1. ئادەم ئاتىدىن كېيىن

الله ئادەم ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەۋلادلىرىغا بەرىكەت بېرىپ، ئۇلارنىڭ سانى ھەسسىلەپ كۆپىيىپتۇ. مۇبادا ئادەم ئەلەيھىسسالام قايتىدىن دۇنياغا كېلىپ، ئۇلارنى كۆرگەن بولسا ئۇلارنى ھەرگىز تونۇمىغان بولاتتى. ئەگەر ئۇنىڭغا: «ئى ئادەم، بۇلار سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭ» دېيىلگەن بولسا، ئۇ: «سۇبھانەللاھ، بۇلارنىڭ ھەممىسى مېنىڭ ئەۋلادلىرىممۇ؟، مۇشۇلارنىڭ ھەممىسى مېنىڭ باللىرىممۇ؟» دەپ ھەيران قالغان بولاتتى.

ئادەم ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەۋلادلىرى زېمىندا كۆپلىگەن كەنت، يېزا-قىشلاقلارنى، نۇرغۇنلىغان ئۆي-ئىمارەتلەرنى بىنا قىلىپتۇ. دېھقانچىلىق ۋە تىرىقچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىپ تۇرمۇش كەچۈرۈپتۇ.

گەرچە ئادەم ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەۋلادلىرى ھەسسىلەپ كۆپەيگەن بولسىمۇ، بىراق، ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئاتىسى ئادەمنىڭ دىنىدا بولۇپ، يەككە-يېگانە اللەغا ئىبادەت قىلىدىكەن ۋە اللەغا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەيدىكەن.

ئىنسانلارنىڭ ھەممىسى بىر ئۈممەت بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئاتىسى ئادەم، پەرۋەردىگارى الله ئىكەن.

1. شەيتاننىڭ ھەسەتخورلۇقى

بىراق ئىبلىس ۋە ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى بارلىق ئىنسانلارنىڭ يالغۇز بىر اللەغا ئىبادەت قىلىشىغا ھەرگىز چىدىيالماپتۇ.

شەيتان ھەسەتتىن قىلىدەك تولغىنىپتۇ، ئۇ دۈشمەنلىك ۋە زەھەرخەندىلىك بىلەن شۇنداق ئويلاپتۇ:

«ئىنسانلار ھەمىشە يالغۇز بىر اللەغا ئىبادەت قىلامدۇ؟، ئۇلار ئۇرۇش-ماجرا قىلماي ھەردائىم بىر ئۈممەت بولۇپ ياشامدۇ؟

- ياق، بۇنداق بولسا بولمايدۇ.

ئادەم ۋە ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى جەننەتكە كىرىپ، ئىبلىس ۋە ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى دەۋزەخكە كىرەمدۇ؟

- ياق، بۇنداق بولماسلىقى كېرەك.

ئۇ ئادەمگە سەجدە قىلمىغانلىقى ئۈچۈنلا اللە ئۇنى ئۆز دەرگاھىدىن قوغلاپ ئۇنىڭغا لەنەت قىلغان. بۇنىڭ ئۈچۈن ئادەم ۋە ئۇنىڭ ئەۋلادلىرىدىن ئىنتىقام ئېلىپ، ئۇلارنى ئۆزى بىلەن بىللە دەۋزەخكە باشلاپ كىرىشى كېرەك.

-توغرا، چوقۇم شۇنداق بولۇشى كېرەك.»

2.شەيتاننىڭ ئويى

شەيتان ئىنسانلارنى بۇتلارغا ئىبادەت قىلىشقا چاقىرىشنى، بۇ ئارقىلىق ئۇلارنى جەننەتتىن مەھرۇم قىلىپ، دەۋزەخكە باشلاپ كىرىشنى كۆڭلىگە پۈكۈپتۇ. چۈنكى، شەيتان اللەنىڭ باشقا گۇناھلارنى كەچۈرسىمۇ، بىراق، «اللەغا شېرىك كەلتۈرۈش جىنايىتى»نى ھەرگىز كەچۈرمەيدىغانلىقىنى ياخشى بىلىدىكەن.

شۇڭا ئۇ كىشىلەرنى جەننەتتىن مەھرۇم قىلىش ئۈچۈن، ئۇلارنى اللەغا شېرىك كەلتۈرۈشكە چاقىرماقچى بولۇپتۇ.

بىراق، كىشىلەرنىڭ ھەممىسى بىر اللەغا ئىبادەت قىلىۋاتقان تۇرسا، بۇنىڭ ئۈچۈن قانداق قىلىش كېرەك؟ ئەگەر ئۇ كىشىلەرنىڭ ئالدىغا بىرىپ، ئۇلارغا: «سىلەر اللەغا ئىبادەت قىلماي، بۇتلارغا ئىبادەت قىلىڭلار» دېسە، كىشىلەر ئۇنى ئۇرۇپ تىللىمامدۇ؟ ھەتتا ئۇلار: «اللە ئۆز پاناھىدا ساقلىسۇن!، بىز بۇتلارغا ئىبادەت قىلىپ، پەرۋەردىگارىمىزغا شېرىك كەلتۈرەمدۇق؟ يوقال، سەن اللەنىڭ دەرگاھىدىن قوغلانغان نىجىس شەيتان ئىكەنسەن» دېمەمدۇ؟

3.شەيتاننىڭ ھىيلىسى

شەيتان كىشىلەرنى قايمۇقتۇرۇپ، ئۇلارنى ئازدۇرۇش ئۈچۈن ئوبدان بىر يوچۇق تېپىپتۇ.

بىر تۈركۈم تەقۋادار كىشىلەر بولۇپ، ئۇلار كېچە-كۈندۈز اللەغا ئىبادەت قىلىدىكەن، ھەمىشە اللەنى ياد ئېتىدىكەن.

ئۇلار اللەنى دوست تۇتىدىكەن، اللەمۇ ئۇلارنى دوست تۇتۇپ، ئۇلارنىڭ قىلغان دۇئالىرىنى ئىجابەت قىلىدىكەن.

شەيتان بۇ ئەھۋاللارنى ياخشى بىلىدىكەن.

بىر مەزگىلدىن كېيىن بۇ تەقۋادار كىشىلەر ئۆلۈپ اللەنىڭ دەرگاھىغا كېتىپتۇ. پۇرسەت كۈتۈپ تۇرغان شەيتان دەرھال كىشىلەرنىڭ ئالدىغا بېرىپتۇ-دە، ئۆلۈپ كەتكەن ئاشۇ

ياخشى كىشىلەرنىڭ ئىسمىنى تىلغا ئېلىپ تۇرۇپ: «ئاراڭلاردىكى پالانى، پالانى قانداق ئادەملەر ئىدى؟» دەپ سوراپتۇ.

- سۇبھانەللاھ، ئۇلار بەك ياخشى ئادەملەر ئىدى، اللەنىڭ دوستلىرى ئىدى، ئەگەر ئۇلار اللەغا دۇئا قىلسا، اللە ئۇلارنىڭ دۇئالىرىنى ئىجابەت قىلاتتى. ئەگەر اللەدىن بىر نەرسە تىلىسە، اللە ئۇلارنىڭ تىلىگىنىنى بېرەتتى- دەپتۇ ئۇلار.

1. ياخشى كىشىلەرنىڭ سۈرىتى

- سىلەر ئۇلارغا قايغۇرامسىلەر؟- دەپ سوراپتۇ شەيتان كىشىلەردىن.

- شۇنداق، قايغۇرىمىز- دەپتۇ ئۇلار.

- ئۇلارنى سېغىنامسىلەر؟- دەپتۇ سوراپتۇ شەيتان.

- سېغىنىمىز- دەپتۇ ئۇلار.

- ئۇنداقتا نېمىشقا ھەر كۈنى ئۇلارنى كۆرۈپ تۇرمايسىلەر؟- دەپ سوراپتۇ شەيتان ئۇلاردىن.

- ئۇلار ئاللىقاچان ئۆلۈپ كەتكەن تۇرسا، قانداقمۇ ئۇلارنى ھەر كۈنى كۆرۈپ تۇرغىلى بولسۇن؟- دەپتۇ ئۇلار ھەيران بولۇپ.

- بۇنىڭ چارىسى ئاسان، سىلەر ئۇلارنىڭ سۈرەتلىرىنى ياساپ، ھەر كۈنى ئاشۇ سۈرەتلەرگە قارىساڭلار بولمامدۇ؟- دەپتۇ شەيتان ئۇلارغا.

شۇنداق قىلىپ كىشىلەر ئىبلىسنىڭ ئۈگەتكىنى بويىچە، ياخشى كىشىلەرنىڭ سۈرەتلىرىنى ياساپ چىقىپتۇ. ھەر كۈنى ئەتىگەن-كەچتە ئۇلارنىڭ سۈرەتلىرىگە قارايدىغان ھەممە ئاشۇ سۈرەتلەرگە قاراپ ئۇلارنى ئەسلىشىدىغان بولۇپتۇ.

1. سۈرەتتىن ھەيكەلگە

ئارىدىن بىر مەزگىل ئۆتۈپتۇ، ئۇلار ئاستا-ئاستا سۈرەتنى ھەيكەلگە ئۆزگەرتىپتۇ. ياخشى كىشىلەرنىڭ كۆپلىگەن ھەيكەللىرىنى ياساپ ئۇنى ئۆي ۋە مەسجىدلەرگە ئورنىتىپتۇ.

شۇنداقتىمۇ ئۇلار اللەغا ئىبادەت قىلىدىكەن ۋە اللەغا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەيدىكەن. چۈنكى، ئۇلار بۇنىڭ ئۆزلىرىگە قىلچىلىك پايدا-زىيان يەتكۈزەلمەيدىغان ۋە رىزىق بېرەلمەيدىغان، ئادەتتىكى تاشتىن ياسالغان قۇرۇق ھەيكەل ئىكەنلىكىنى ياخشى بىلىدىكەن.

بىراق، بۇ «ياخشى كىشىلەرنىڭ ھەيكىلى» بولغانلىقى ئۈچۈن ئۇلار ئۇنى ئۇلۇغلايدىكەن ۋە ئۇلاردىن بەرىكەت ئىزلەيدىكەن.

ئۇلارنىڭ ئارىسىدا بۇنداق ھەيكەللەر كۈنسېرى كۆپىيىپتۇ. ھەيكەللەرنىڭ كۆپىيىشىگە

ئەگىشىپ، ھەيكەللەرنى ئۇلۇغلاش ئادىتىمۇ بارغانسىرى كۈچىيىپ كېتىپتۇ.

ھەر قاچان ئۇلارنىڭ ئارىسىدا بىر ياخشى ئادەم ئۆلۈپ كەتسە، دەرھال ئۇنىڭ ھەيكىلىنى تۇرغۇزۇپ، ئۇنى ئۆلۈپ كەتكۈچىنىڭ نامى بىلەن ئاتايدىغان بولۇپتۇ.

1. ھەيكەلدىن بۇتلارغا

ئارىدىن بىر مەزگىل ئۆتۈپتۇ، ئاتا ـ بوۋىلىرىنىڭ ئاشۇ ھەيكەللەرنى ئۇلۇغلاپ، ئۇنىڭدىن بەرىكەت ئىزلىگەنلىكىنى؛ ئۇنى قوللىرى بىلەن سىلاپ، قۇچاقلاپ سۆيگەنلىكىنى؛ ئۇنىڭ يېنىدىن بېشىنى تۆۋەن سېلىپ ئۆتكەنلىكىنى؛ ئۇنىڭ ئالدىدا توختاپ، باشلىرىنى ئېگىپ، دۇئا ـ تىلەكلىرىنى شۇ يەردە قىلغانلىقىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرۈپ چوڭ بولغان ئەۋلادلار ئاتا ـ بوۋىلىرىغا قارىغاندا تېخىمۇ ئاشۇرىۋېتىپتۇ.

مانا ئەمدى ئۇلار ئاشۇ ھەيكەللەرگە سەجدە قىلىدىغان، تىلەكلىرىنى شۇلاردىن تىلەپ، قۇربانلىقلىرىنى شۇلارغا ئاتاپ قىلىدىغان بولۇپتۇ.

شۇنداق قىلىپ بۇ ھەيكەللەر بۇتلارغا ئايلىنىپتۇ. بۇتلار بولسا كىشىلەر ئىبادەت قىلىدىغان ئىلاھلارغا ئايلىنىپتۇ. كىشىلەر بۇنىڭدىن ئىلگىرى ھەقىقى يالغۇز بىر اللەغا ئىبادەت قىلغان بولسا، مانا ئەمدىلىكتە ئۆزلىرى تاشتىن ياسىۋالغان يالغان ئىلاھلارغا ئىبادەت قىلىدىغان بولۇپتۇ.

ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئىلاھلار كۈنسىرى كۆپىيىپ بېرىپتۇ. بۇ ئىلاھلارنىڭ بىر قىسمىلىرى «ۋەد» «سۇۋائ» «يەغۇس» «يەئۇق» ۋە «نەسرى» دەپ ئاتىلىپتۇ.

1. اللەنىڭ غەزىپى

اللە كىشىلەرگە غەزەپ ۋە لەنەت قىلىپتۇ، نېمىشقىمۇ اللە ئۇلارغا غەزەپ ۋە لەنەت قىلمىسۇن؟!

اللە ئۇلارنى مۇشۇنىڭ ئۈچۈن ياراتقانمۇ؟ اللە ئۇلارغا مۇشۇنىڭ ئۈچۈن رىزىق بېرەمدۇ؟

- ياق، ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس.

ئۇلار اللەنىڭ زېمىنىدا ياشاپ، اللەنى ئىنكار قىلامدۇ؟ اللەنىڭ بەرگەن رىزقىنى يەپ، اللەغا شېرىك كەلتۈرەمدۇ؟

- ياق، بۇنداق قىلىش ئىنساپسىزلىق ۋە تۇزكورلۇق، بەلكى، ئۆزىگە ئۆزى زۇلۇم قىلغانلىق خالاس.

اللەنىڭ ئۇلارغا غەزىپى كېلىپ يامغۇرنى توختىتىپتۇ، ئۇلارنى قەھەتچىلىك بېسىپتۇ، زىرائەتلەر قۇرۇپ، نەسىل ئازلاپتۇ.

بىراق، كىشىلەر ھەقنى چۈشەنمەي، گۇناھىغا تەۋبە قىلماي ئازغۇنلۇق ئىچىدە

كېتىۋېرىپتۇ.

1. ئەلچى

الله ئۇلارغا ئۇلارنىڭ تىلى بىلەن سۆزلەيدىغان ۋە ئۇلارغا نەسىھەت قىلىدىغان بىر ئادەمنى ئەلچى قىلىپ ئەۋەتىشنى ئىرادە قىلىپتۇ.

چۈنكى، الله ھەر بىر ئادەمنىڭ ئالدىغا كېلىپ، ئايرىم-ئايرىم ھالدا بىۋاستە سۆزلىمەيدۇ ۋە ئۇنىڭغا: «سەن ئۇنداق قىل، سەن مۇنداق قىل» دېمەيدۇ.

نىمىشقا دەمسىز؟

قېنى ئويلاپ بېقىڭچۇ؟ ئادەتتە پادىشاھلار ۋە دۆلەت باشلىقلىرىمۇ ھەر بىر ئادەمنىڭ ئالدىغا كېلىپ، ئايرىم-ئايرىم ھالدا بىۋاستە سۆزلىمەيدۇ ۋە ئۇنىڭغا: «سەن ئۇنداق قىل، سەن مۇنداق قىل» دېمەيدۇ.

پادىشاھلار باشقا ئىنسانلار ئۇلارنى كۆرەلەيدىغان، سۆزلىرىنى ئاڭلىيالايدىغان ۋە ئۇلارغا بىۋاستا سۆزلىيەلەيدىغان ئىنسان.

ئەمما الله بولسا باشقا ئىنسانلار ئۇنى كۆرەلمەيدىغان، سۆزلىرىنى ئاڭلاشقا ۋە ئۇنىڭغا بىۋاستە سۆزلەشكە قادىر بولالمايدىغان ئىلاھدۇر.

پادىشاھلار ئىنسان تۇرۇپ شۇنداق قىلغان ئىكەن، ئۇنداقتا الله بۇنىڭغا تېخىمۇ ھەقلىق ۋە لايىقدۇر.

شۇنىڭ ئۈچۈن الله ئىنسانلارغا ئۇلارنىڭ تىلى بىلەن سۆزلەيدىغان ۋە ئۇلارغا نەسىھەت قىلىدىغان بىر ئادەمنى ئەلچى قىلىپ ئەۋەتىشنى ئىرادە قىلىپتۇ.

1. ئىنسانمۇ ياكى پەرىشتىمۇ؟

الله بۇ ئەلچىنىڭ كىشىلەر تونۇيدىغان ۋە ئۇنىڭ سۆزلىرىنى چۈشىنىدىغان ئىنسان بولۇشىنى ئىرادە قىلىپتۇ.

چۈنكى، ئەگەر الله ئەۋەتكەن ئەلچى ئىنسان بولماي پەرىشتە بولسا، كىشىلەر: «بىز ئۇنىڭغا ئوخشىمايمىز، ئۇ بولسا پەرىشتە، بىز بولساق ئىنسان، بىز يەپ-ئىچىمىز، بىزنىڭ بالا-چاقىلىرىمىز بار، ئۇنداقتا بىز قانداقمۇ اللهغا ئىبادەت قىلىمىز؟» دەپ باھانە كۆرسىتىدۇ.

ئەگەر الله ئەۋەتكەن ئەلچى ئىنسان بولسا، ئۇ كىشىلەرگە: «مەنمۇ يەپ-ئىچىمەن، مېنىڭمۇ بالا-چاقىلىرىم بار، شۇنداق تۇرۇپ مەنمۇ اللهغا ئىبادەت قىلىۋاتىمەن، سىلەر نىمىشقا اللهغا ئىبادەت قىلمايسىلەر؟» دەپ رەددىيە بېرىدۇ.

ئەگەر الله ئەۋەتكەن ئەلچى پەرىشتە بولسا، كىشىلەر: «سەن بولساڭ پەرىشتە، سېنىڭ

قورسىقىڭ ئاچمايدۇ، ئۇسسىمايسەن، ئاغرىپ قالمايسەن، ئۆلمەيسەن، شۇڭا اللەغا ئىبادەت قىلىسەن ۋە ھەردائىم اللەنى ياد ئېتىسەن؛ بىز بولساق ئىنسان، بىزنىڭ قورسىقىمىز ئاچىدۇ، ئۇسسايمىز، ئاغرىپ قالىمىز ۋە ئۆلۈپ كېتىمىز، ئۇنداقتا قانداقمۇ اللەغا ئىبادەت قىلىپ، ھەر دائىم ئۇنى ئەسلەپ بولالايمىز؟» دەپ ھەق يولدىن قاچىدۇ.

ئەگەر الله ئەۋەتكەن ئەلچى ئىنسان بولسا، ئۇ كىشىلەرگە: «مەنمۇ سىلەرگە ئوخشاش ئىنسان، مېنىڭمۇ سىلەرگە ئوخشاش قورسىقىم ئاچىدۇ، ئۇسسايمەن، ئاغرىپ قالىمەن ۋە ئۆلۈپ كېتىمەن، شۇنداق تۇرۇپ مەنمۇ اللەغا ئىبادەت قىلىپ، ھەردائىم اللەنى ياد ئېتىمەن» دەپ ئەمەلى پاكىت بىلەن ئۇلارنى مات قىلىدۇ، نەتىجىدە ئۇلارنىڭ ئاغزى تۇۋاقلىنىپ، كۆرسەتكىلى ھېچقانداق باھانە تاپالمايدۇ.

1.نۇھ ئەلەيھىسسالام

الله نۇھنى ئۆز قەۋمىگە پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتىشنى ئىرادە قىلىپتۇ. گەرچە قەۋمىنىڭ ئىچىدە بىر تۈركۈم بايلار ۋە كاتتىباشلار بولسىمۇ، بىراق، الله پەيغەمبەرلىككە ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن بىرەر كىشىنى ئەمەس، بەلكى، نۇھنى تاللاپتۇ.

چۈنكى، الله ئەلچىلىك ۋەزىپىسىنى كىمنىڭ ئۈستىگە ئالالايدىغانلىقىنى، بۇ ۋەزىپىگە كىمنىڭ لايىق كېلىدىغانلىقىنى ياخشى بىلەتتى.

نۇھ ئەلەيھىسسالام ئېسىل، سېخى، ئالىيجاناب، ئەقىللىق، سەممىي، مېھرىبان، كۆيۈمچان، راستچىل ۋە ئىشەنچلىك كىشى ئىدى. شۇڭا الله ئۇنى پەيغەمبەرلىككە تاللاپتۇ ۋە ئۇنىڭغا ۋەھيي قىلىپ: «قەۋمىڭگە قاتتىق ئازاپ كېلىشتىن بۇرۇن ئۇلارنى ئاگاھلاندۇرغىن» دەپتۇ.

نۇھ ئەلەيھىسسالام قەۋمىنىڭ ئىچىدە ئورنىدىن تۇرۇپ، ئۇلارغا: «مەن ھەقىقەتەن سىلەرگە ئەۋەتىلگەن ئاشكارا پەيغەمبەرمەن» دەپتۇ.

1. قەۋم ئۇنىڭغا نىمە دەپ جاۋاپ بەردى؟

نۇھ ئەلەيھىسسالام قەۋمىنىڭ ئىچىدە ئورنىدىن تۇرۇپ، ئۇلارغا: «مەن ھەقىقەتەن سىلەرگە ئەۋەتىلگەن سادىق پەيغەمبەرمەن» دەپتۇ.

بىر قىسىم كىشىلەر ئورنىدىن تۇرۇپ: «بۇ قاچان پەيغەمبەر بولۇپ قالدى؟ ئۇ تۈنۈگۈنلا ئارىمىزدىكى بىزگە ئوخشاش بىر ئادەم ئىدى، مانا بۈگۈن ‹مەن سىلەرگە ئەۋەتىلگەن اللەنىڭ ئەلچىسى› دەۋاتىدۇ» دېيىشىپتۇ.

ئۇنىڭ دوستلىرى: «بۇ كىچىك ۋاقتىدا بىز بىلەن بىللە ئويناياتتى، ھەر كۈنى بىز بىلەن بىللە ئولتۇرۇپ قوپاتتى، ئۇنىڭغا پەيغەمبەرلىك قاچان كەلگەندۇ؟ كېچىدە كەلگەنمىدۇ ياكى كۈندۈزدىمۇ؟..... » دەپتۇ.

بـاي ۋە ھاكـاۋۇر كـىشىلەر: «ئەجبـا الـلە بۇنىڭـدىن باشـقا ئـادەم تاپالمىغانمىـدۇ؟ دۇنيادىكى كىشىلەرنىڭ ھەممىسى ئۆلۈپ كەتكەنمىدۇ؟ قەۋمىنىڭ ئىچىدە موشۇ يالاڭتوشتىن باشقا ئادەم يوقمىدۇ؟» دەپ چالۋاقاپتۇ.

نادانلار بولسا: «بۇ پەقەت سىلەرگە ئوخشاش بىـر ئىنسانـدۇر، ئەگەر الـلە (پەيغەمبەر ئەۋەتىشنى) خالىسا ئىدى، ئەلۋەتتە، پەرىشتىلەرنى ئەۋەتەتتى، بۇنداق سۆزنى بۇرۇنقى ئاتا - بوۋىلىرىمىزدىن ئاڭلىغان ئەمەسمىز» دېيىشىپتۇ.

يەنە بىـر قىسـىم كـىشىلەر بولـسا: «نـۇھ موشـۇ يـول بىـلەن ھوقـۇق ۋە نوپۇزغـا ئېرىشمەكچى» دەپ ئاغزىغا كەلگەنچە بىلجىرلاپتۇ.

2. نۇھ ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇنىڭ قەۋمى ئوتتۇرىسىدا

كىشىلەرنىڭ ھەممىسى بۇتلارغا ئىبادەت قىلىش تـوغرا ۋە ئەقىلگە ئۇيغۇن ئىش دەپ قارىغاچقـا، تەبىئىكـى بۇتلارغـا ئىبـادەت قىلماسـلىقنى ئـازغۇنلۇق ۋە گـالۋاڭلىق دەپ چۈشىنەتتى. ھەتتا: «بىزنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىمىز بۇتلارغا ئىبـادەت قىلغـان تۇرسا، بـۇ نـۇھ نېمىشقا بۇتلارغا ئىبادەت قىلمايدىغاندۇ؟» دەپ ئۆز-ئارا سوئال قويۇشاتتى.

نۇھ ئەلەيھىسسالام بولـسا ئەكسىچە بۇتلارغا ئىبـادەت قىلـىشنى ئـازغۇنلىق ۋە گـالۋاڭلىق ھېسابلىغاچقا، ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ بۇتلارغا چوقۇنۇشىنىمۇ ئوخشاشلا زالالەت ۋە ئەخمەقانىلىق دەپ قارايتتى.

چۈنكى، ئىنسانلارنىڭ تـۇنجى ئاتىـسى ئـادەم ئەلەيھىسـسالام بۇتلارغا ئەمەس، بەلكـى، اللەغا ئىبـادەت قىلغـان. ئەمما بۇگـۈن قەۋم ئـۆزلىرىنى ياراتقـان اللەغا ئەمەس، بەلكـى، تاشتىن ياسالغان بۇتلارغا ئىبادەت قىلىۋاتىدۇ. مانا بـۇ ئوپئوچـۇق ئـازغۇنلۇق ۋە گـالۋاڭلىق ئەمەسمۇ؟.

نۇھ ئەلەيھىسسالام قەۋمىنىڭ ئىچىدە ئورنىدىن تۇرۇپ، يۇقىرى ئاۋاز بىلەن ئۇلارغا: «ئـى قەۋمىم! اللەغا ئىبـادەت قىلىڭـلار، سـىلەرگە اللەدىـن باشـقا مەبـۇد (بەرھەق) يوقتـۇر، مەن ھەقىقەتەن سىلەرنىڭ بۈيـۈك كۈنىنـىڭ (يەنـى قىيـامەت كۈنىنـىڭ) ئازابىغـا قېلىـشىڭلاردىن قورقىمەن» دەپتۇ.

قەۋمىنىڭ چوڭلىرى بولسا: «بىز سېنى ھەقىقەتەن روشەن گۇمراھلىقتا كۆرۈمىز» دەپتـۇ نۇھ ئەلەيھىسسالامغا.

«ئى قەۋمىم! مەن قىلچىمۇ گۇمراھ ئەمەسـمەن، لېكىن مەن ئالەملەرنىـڭ پەرۋەردىگـارى تەرىپىـدىن ئەۋەتىلـگەن پەيغەمـبەرمەن، سـىلەرگە پەرۋەردىگارىمنىـڭ ئەلچىلىكىنىـ يەتكۈزىمەن، سـىلەرگە نەسـىھەت قىلـىمەن، مەن اللەنىـڭ ۋەھيـي قىلـىشى بىـلەن سـىلەر بىلمەيدىغان ئىشلارنى بىلىمەن» دەپتۇ نۇھ ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا جاۋابەن.

3. ساگا تۆۋەن تەبىقىدىكى ئادەملەر ئەگەشكەن تۇرسا

نۇھ ئەلەيھىسسالام قەۋمىنىڭ بۇتلارنى تاشلاپ، اللەغا ئىبادەت قىلىشى ئۈچۈن كۆپ تىرىشچانلىق كۆرسەتكەن بولسىمۇ، بىراق، ئاشۇ ئازغىنە بىر قانچە ئادەملەردىن باشقا زور ساندىكى كۆپچىلىك ئىمان كەلتۈرگىلى ئۇنىماپتۇ. يەنە كېلىپ نۇھ ئەلەيھىسسالامغا ئىمان كەلتۈرگەن كىشىلەرنىڭ ھەممىسى ئىككى قولىغا تايىنىپ تۇرمۇش كەچۈرىدىغان، ھالال يول بىلەن تىرىكچىلىك قىلىدىغان كىشىلەر ئىدى.

ئەمما بايلارنى ئۇلارنىڭ ھاكاۋۇرلۇقى نۇھ ئەلەيھىسسالامغا ئەگىشىشىدىن توسۇپتۇ، ئۇلارنىڭ مال ـ دۇنيالىرى ئۇلارنىڭ ئاخىرەت ھەققىدە ئويلىنىشىغا ئىمكان بەرمەپتۇ، شۇڭا ئۇلار: «بىز بولساق ئېسىلزادىلەر، ئۇلار بولسا تۆۋەن تەبىقىدىكىلەر» دېيىشىپتۇ.

نۇھ ئەلەيھىسسالام ئۇلارنى اللە تەرەپكە دەۋەت قىلغان چاغدا، ئۇلار: «(ئى نۇھ!) ساڭا تۆۋەن تەبىقىدىكى ئادەملەر ئەگەشكەن تۇرسا، ساڭا بىز ئىمان ئېيتامدۇق؟» دەپتۇ ۋە ئاشۇ بىچارىلەرنى قوغلىۋېتىشنى تەلەپ قىلىپتۇ.

بىراق، نۇھ ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ تەلىۋىنى رەت قىلىپ، ئۇلارغا: «مەن مۇئمىنلەرنى قوغلىۋەتمەيمەن» ، مېنىڭ دەرۋازام پادىشاھنىڭ دەرۋازىسى ئەمەس، «مەن پەقەت ئوچۇق ـ ئاشكارا ئاگاھلاندۇرغۇچىمەن» دەپتۇ.

چۈنكى، نۇھ ئەلەيھىسسالام ئاشۇ بىچارە كىشىلەرنىڭ ئىخلاسمەن مۇئمىنلەر ئىكەنلىكىنى، ئەگەر ئۇلارنى قوغلىۋەتسە اللەنىڭ غەزەپلىنىدىغانلىقىنى ۋە ئۇنىڭ ياردىمىدىن مەھرۇم قالىدىغانلىقىنى ياخشى بىلىدىكەن، شۇڭا ئۇ كىشىلەرگە: «ئى قەۋمىم! ئەگەر مەن ئۇلارنى قوغلىۋەتسەم، اللەنىڭ ئازابىدىن مېنى كىم قۇتقۇزالايدۇ؟.» دەپتۇ.

4. بايلارنىڭ باھانىسى

نۇھ ئەلەيھىسسالامنىڭ قەۋمى ئىچىدىكى بايلار مۇنداق دېيىشىپتۇ:

«نۇھنىڭ بىزنى دەۋەت قىلغىنى چوقۇم ياخشى نەرسە ئەمەس، نېمىشقا دەمسىلەر؟ بىزنىڭ ئۇزاق يىللىق تەجرىبىمىزگە ئاساسلانغاندا، ئەزەلدىن ھەرقانداق ياخشىلىق بىزدىن ئۆتۈپ كەتكەن ئەمەس. مەسىلەن: يېمەك ـ ئىچمەك ۋە كىيىم ـ كېچەكلەرنىڭ ياخشىسى ھەر دائىم بىزنىڭ بولۇپ كېلىۋاتىدۇ، ھەممە ئادەم بۇ جەھەتتە بىزگە ئەگىشىۋاتىدۇ.

دېمەك، بۇ شەھەردە ھەر قانداق ياخشىلىققا ئالدى بىلەن بىز ئېرىشىپ كەلدۇق، ئەگەر نۇھنىڭ دىنىمۇ ياخشى بولغان بولسا، ئاشۇ بىچارىلەردىن بۇرۇن ئۇنىڭغا بىز ئېرىشكەن بولاتتۇق، «ئەگەر (ئۇ دىن) ياخشى بولغان بولسا ئىدى، ئۇلار ھەرگىزمۇ ئۇنىڭغا بىزدىن بۇرۇن ئىشەنمىگەن بولاتتى» دەپتۇ.

5. نۇھ ئەلەيھىسسالامنىڭ دەۋىتى

نۇھ ئەلەيھىسسالام قەۋمىنى الله تەرەپكە دەۋەت قىلىپتۇ ۋە ئۇلارغا ئەستايىدىللىق بىلەن نەسىھەت قىلىپ مۇنداق دەپتۇ:

«ئى قەۋمىم! مەن ھەقىقەتەن كىشىلەرگە (ئەۋەتىلگەن) ئاشكارا ئاگاھلاندۇرغۇچىمەن، اللهغا ئىبادەت قىلىڭلار، ئۇنىڭدىن قورقۇڭلار ۋە ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلىڭلار، ئۇ بەزى گۇناھىڭلارنى مەغپىرەت قىلىدۇ، سىلەرنى مۇئەييەن مۇددەتكىچە كېچىكتۈرىدۇ (يەنى ئۆمرۈڭلارنى ئۇزۇن قىلىدۇ)، شۈبھىسىزكى، ئەگەر بىلسەڭلار، اللەنىڭ (ئىنسانغا بېكىتكەن) ئەجىلى كەلگەن چاغدا (ئەجەل) كېچىكتۈرۈلمەيدۇ.»

بىراق، ئۇلار نۇھ ئەلەيھىسسالامنىڭ دەۋىتىگە قۇلاق سالمىغانلىقى ئۈچۈن، الله ئۇلارغا غەزەپلىنىپ، يامغۇرنى توختىتىپتۇ، زىرائەتلەر قۇرۇپ، نەسىل ئازىيىپ كېتىپتۇ.

نۇھ ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا مۇنداق دەپتۇ: «ئى قەۋمىم! ئەگەر سىلەر اللهغا ئىمان كەلتۈرسەڭلار الله سىلەرنى بۇ ئازاپتىن قۇتقۇزىدۇ، سىلەرگە يامغۇر ياغدۇرۇپ، رىزقىڭلارنى كەڭرى قىلىدۇ، ئەۋلادلىرىڭلارنى كۆپەيتىدۇ.»

نۇھ ئەلەيھىسسالام قەۋمىنى الله تەرەپكە دەۋەت قىلىپ ئۇلارغا يەنە مۇنداق دەپتۇ: «سىلەر اللەنى تونۇمامسىلەر؟ اللەنىڭ مۆجىزىلىرى كۆز ئالدىڭلاردا رۇشەن كۆرۈنۈپ تۇرۇپتۇ، سىلەر ئۇلارغا قاراپ باقمامسىلەر؟ ئاسمان ۋە زېمىنغا، ئاي ۋە قۇياشقا قارىمامسىلەر؟ ئاسمانلارنى كىم ياراتتى؟ ئاسمانلاردا كىم ئاي ۋە كۈننى نۇر چاچقۇچى چىراق قىلدى؟ سىلەرنى كىم ياراتتى؟ كىم سىلەرگە زېمىننى بىسات قىلىپ بەردى؟»

بىراق، نۇھ ئەلەيھىسسالامنىڭ قەۋمى ھەقنى چۈشەنمەپتۇ ۋە ئىمان كەلتۈرمەپتۇ. بەلكى، نۇھ ئەلەيھىسسالام ئۇلارنى الله تەرەپكە دەۋەت قىلغان ھامان ئۇلار قوللىرى بىلەن قۇلاقلىرىنى چىڭ ئېتىۋاپتۇ.

ئۇلار ھەقنى ئاڭلىمىغان ۋە ئاڭلاشنى خالىمىغان تۇرسا، ئۇنى قانداقمۇ چۈشەنسۇن؟!

6. نۇھ ئەلەيھىسسالامنىڭ دۇئاسى

نۇھ ئەلەيھىسسالام قەۋمىنىڭ ئىمان كەلتۈرۈشى ئۈچۈن زور تىرىشچانلىقلارنى كۆرسىتىپتۇ. ئۇلارنىڭ ئارىسىدا 950 يىل تۇرۇپ، ئۇلارنى ئىمانغا دەۋەت قىلىپتۇ. بىراق ئۇلار اللهغا ئىمان كەلتۈرمەي بۇتلارغا ئىبادەت قىلىشىۋېرىپتۇ.

نۇھ ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ ئىمان كەلتۈرۈشىنى قاچانغىچە كۈتىدۇ؟ زېمىندىكى بۇزۇقچىلىقلارنى، تاشلارنىڭ مەبۇد قىلىنىۋاتقانلىقىنى قاچانغىچە كۆرۈپ تۇرىۋېرىدۇ؟ ئىنسانلارنىڭ الله بەرگەن رىزقىنى يەپ، اللەنىڭ غەيرىگە ئىبادەت قىلىشى قاچانغىچە داۋاملىشىدۇ؟

نۇھ ئەلەيھىسسالامنىڭ غەزىپى ئۆرلەپتۇ، ئۇ قانداقمۇ غەزەپلەنمەي تۇرالىسۇن؟! ئۇ ھىلمۇ

بەك كۆپ سەۋر قىلدى، 950 يىل... ، اللە ھەقىقەتەن كاتتادۇر، 950 يىل نىمە دىگەن ئۇزاق ۋاقت ـ ھە؟

اللە نۇھ ئەلەيھىسسالامغا: «قەۋمىڭدىن ئىلگىرى ساڭا ئىمان ئىيتقانلاردىن باشقا يەنە ئىمان ئىيتقۇچىلار بولمايدۇ» دەپ ۋەھيي قىلىپتۇ.

نۇھ ئەلەيھىسسالام ئۇلارنى يەنە بىر قىتىم دەۋەت قىلغان چاغدا، ئۇلار: «ئى نۇھ ! بىز بىلەن مۇنازىرلەشتىڭ، ناھايىتى كۆپ مۇنازىرلەشتىڭ. ئەگەر راست سۆزلىگۈچىلەردىن بولساڭ، بىزنى قورقۇتقان ئازابىنى چۈشۈرۈپ باققىن» دەپتۇ.

نۇھ ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ ئىمان كەلتۈرۈشىدىن ئۈمىدسىزلىنىپ، اللەغا: «ئى اللە، سەن زىمىندا كاپىرلارنىڭ بىرىنىمۇ ھايات قالدۇرمىغىن» دەپ دۇئا قىلىپتۇ.

7. كىمە

اللە نۇھ ئەلەيھىسسالامنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلىپ، ئۇنىڭ قەۋمىنى سۇغا غەرق قىلىۋەتمەكچى بولۇپتۇ. بىراق، ئۇلارنى غەرق قىلىۋىتىش بىلەن بىر ۋاقتتا، نۇھ ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭغا ئەگەشكەن مۇئمىنلەرنى قۇتقۇزۇپ قالماقچى بولۇپ، نۇھ ئەلەيھىسسالامنى چوڭ بىر كىمە ياساشقا بۇيرۇپتۇ.

نۇھ ئەلەيھىسسالام كىمە ياساشقا باشلاپتۇ. قەۋمى ئۇنىڭ كىمە ياساۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ: «ھەي نۇھ، بۇ ياساۋاتقىنىڭ نىمە؟ سەن قاچاندىن بىرى ياغاچچى بولۇپ قالدىڭ؟ بىز سىنى ئاشۇ تۈۋەن تەبىقىدىكى كىشلەر بىلەن «ئارىلاشما» دىمىدۇقمۇ؟ بىراق، سەن بىزنىڭ سۆزىمىزنى ئاڭلىماي، ياغاچچى، تۆمۈرچىلەر بىلەن ئارىلىشىۋىرىپ، ئاخىرى ياغاچچى بولۇپ قاپسەن ئەمەسمۇ؟

بۇ كىمە قەيەردە ماڭىدۇ؟ سەن تولىمۇ غەلىتە ئىش قىلىدىكەنسەن، كىمەڭنى قۇملۇقتا ھەيدەمسەن ياكى تاغدىمۇ؟ دىڭىز بۇ يەردىن بەك يىراق، ئۇنى جىنلار كۆتۈرەمدۇ ياكى ئۆكۈزلەر سۆرەمدۇ؟» دەپ ئۇنى مەسخىرە قىلىپتۇ.

نۇھ ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ ھەر خىل مەسخىرىلىك گەپلىرىنى ئاڭلاپ، سەۋرچانلىق بىلەن ئۇلارغا: «ئەگەر سىلەر (بۈگۈن) بىزنى مەسخىرە قىلساڭلار (كىلەچەكتە سىلەر غەرق قىلىنغاندا)، سىلەر (ھازىر) بىزنى مەسخىرە قىلغاندەك بىزمۇ سىلەرنى چوقۇم مەسخىرە قىلىمىز» دەپتۇ.

8. توپان

اللە كاپىرلارغا ۋەدە قىلغان ئازاپ ئاخىرى يىتىپ كەپتۇ، يامغۇر شارقىراپ يىغىشقا باشلاپتۇ، گويا غەلۋىردىن سۇ ئۆتكەندەك يامغۇر توختىماي يىغىۋىرىپتۇ. ئاسماندىن ياغقان يامغۇر بىلەن زىمىندىن ئىتىلىپ چىققان سۇلارنىڭ قوشۇلۇشىدىن ھاسىل بولغان كەلكۈن

ئىنسانلارنى ھەممە تەرەپتىن قورشاپتۇ.

ئاللاھ نۇھ ئەلەيھىسسالامغا ۋەھيي قىلىپ، قەۋمى ئىچىدىكى مۇئمىنلەر بىلەن ئائىلىسىدىكىلەرنى ئۆزى بىلەن بىللە ئېلىۋېلىشنى؛ يەنە ھەر قانداق ھايۋان ۋە ئۇچار قۇشتىن بىر جۈپتىن ئېلىۋېلىشنى ئېيتىپتۇ.

نۇھ ئەلەيھىسسالام ئاللاھنىڭ ئەمرىگە ئاساسەن، مۇئمىنلەرنى، ئائىلىسىدىكىلەرنى ھەمدە بىر جۈپتىن ھايۋانات ۋە ئۇچار قۇشلارنى كېمىگە سېلىپ تەييارلاپتۇ. كېمە ئۇلارنى ئېلىپ، تاغدەك دولقۇنلار ئىچىدە مېڭىپ كېتىپتۇ.

قەۋم ئاللاھنىڭ ئازابىدىن قېچىپ، قەيەردە ئېگىز دۆڭلۈك بولسا، شۇ يەرگە يۈگرەپتۇ. بىراق، ئۇلارنى ئاللاھنىڭ ئازابىدىن كىممۇ قۇتۇلدۇرالىسۇن؟!

9. نۇھ ئەلەيھىسسالامنىڭ ئوغلى

نۇھ ئەلەيھىسسالامنىڭ ئوغلى كاپىرلار بىلەن بىللە ئىدى، ئۇ ئوغلىنى توپان ئىچىدە كۆرۈپ:

- «ئى ئوغلۇم، بىز بىلەن بىللە كېمىگە چىقىۋالغىن، كاپىرلار بىلەن بىللە بولمىغىن» - دەپ توۋلاپتۇ.

- ياق، «مېنى سۇدا غەرق بولۇشتىن ساقلاپ قالىدىغان بىر تاغنىڭ ئۈستىگە چىقىۋالىمەن» - دەپتۇ ئوغلى.

- «بۈگۈن ئاللاھ رەھىم قىلغان ئادەمدىن باشقا ھېچ ئادەم ئۇنىڭ جازالىشىدىن قۇتۇلۇپ قالالمايدۇ» - دەپتۇ نۇھ ئەلەيھىسسالام.

ئارقىدىنلا ئۇلارنىڭ ئارىسىنى دولقۇن ئايرىۋېتىپتۇ-دە، سۇغا غەرق بولۇپ كېتىپتۇ.

نۇھ ئەلەيھىسسالام ئوغلىنىڭ بەختسىزلىكى ئۈچۈن قايغۇرۇپتۇ. ئۇ قانداقسىگە ئوغلىغا قايغۇرماي تۇرالىسۇن؟ چۈنكى، بىر ئاتا ئۆز ئوغلىنىڭ قىيامەت كۈنى ئوتتا كۆيدۈرۈلۈشىنى خالىمايدۇ-دە.

بىراق، بۈگۈن سۇغا غەرق بولۇپ كېتىشتىن ئامان قالمىغان ئادەم قىيامەت كۈنى ئوتقا تاشلىنىشتىن ئامان قالارمۇ؟ ۋەھالەنكى، ئوتنىڭ ئازابى سۇنىڭ ئازابىدىن نەچچە ھەسسە قاتتىقتۇر، يەنى (ئاخىرەتنىڭ ئازابى بۇ دۇنيانىڭ ئازابىدىن نەچچە ھەسسە دەھشەتلىكتۇر).

ئاللاھ نۇھ ئەلەيھىسسالامغا ئۇنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرنى قۇتقۇزۇشقا ۋەدە قىلغان ئىدى، ئاللاھنىڭ ۋەدىسى ھەق بولغاچقا، ئۇ ئاللاھدىن ئوغلىغا نىجاتلىق تىلىمەكچى بولۇپتۇ.

10. ئوغلۇڭ سېنىڭ ئائىلەڭدىكىلەردىن ئەمەس

نۇھ ئەلەيھىسسالام پەرۋەردىگارىغا دۇئا قىلىپ: «پەرۋەردىگارىم! ئوغلۇم مېنىڭ ئائىلەمدىكىلەردىن ئىدى (سەن ماڭا ئۇلارنىڭ نىجات تېپىشىنى ۋەدە قىلغان ئىدىڭ)، سېنىڭ ۋەدەڭ ئەلۋەتتە ھەقتۇر، سەن ھەققەتەن ئەڭ توغرا ھۆكۈم قىلغۇچىسەن» دەپتۇ.

بىراق، اللە نەسەبلەرگە ئەمەس، بەلكى، ئەمەللەرگە قارايدۇ. مۇشرىكلارغا نىجاتلىق ئاتا قىلىش ھەققىدىكى تەلەپنى قوبۇل قىلمايدۇ. مۇشرىك گەرچە پەيغەمبەرنىڭ ئوغلى بولسىمۇ، بىراق، ئۇ پەيغەمبەرنىڭ ئائىلە تەۋەلىكى ھېساپلانمايدۇ. شۇڭا اللە ئۇنىڭغا بۇ نوقتىنى ئەسكەرتىپ مۇنداق دەپتۇ:

«ئى نۇھ! ئۇ (ئوغلۇڭ مەن نىجات تېپىشىنى ۋەدە قىلغان) ئائىلەڭدىكىلەردىن ئەمەس، ئۇنىڭ ئەمەلى ياماندۇر، سەن ئېنىق بىلمىگەن نەرسەڭنى مەندىن سورىمىغىن، مەن سېنىڭ جاھىللاردىن بولماسلىقىڭنى نەسىھەت قىلىمەن».

نۇھ ئەلەيھىسسالام ئۆزىنىڭ توغرا قىلمىغانلىقىنى ھېس قىلىپ، اللەغا تەۋبە قىلىپ: «پەرۋەردىگارىم! مەن بىلمىگەن نەرسىنى سوراشتىن سېنىڭ پاناھىڭغا سېغىنىمەن، ئەگەر ماڭا مەغپىرەت قىلمىساڭ، مەن زىيان تارتقۇچىلاردىن بولىمەن» دەپتۇ.

11. توپاندىن كېيىن

اللەنىڭ ئىرادىسى ئەمەلگە ئېشىپ، كاپىرلار توپانغا غەرق بولۇپتۇ، يامغۇر توختاپ، سۇلار زېمىنغا سىڭىپتۇ، كېمە جۇدى تېغىنىڭ ئۈستىگە كېلىپ توختاپتۇ، «زالىم قەۋم ھالاك بولسۇن» دېيىلىپ، نۇھ ئەلەيھىسسالام خاتىرجەم ھالدا كېمىدىن چۈشۈشكە بۇيرۇلۇپتۇ.

نۇھ ئەلەيھىسسالام بىلەن كېمىدىكىلەر خاتىرجەم ھالدا كېمىدىن زېمىنغا چۈشۈپتۇ، كاپىر قەۋمنىڭ ھالاكىتىگە ئاسمان ۋە زېمىندىكى ھېچبىر مەخلۇقات ۋە مەۋجۇدات قايغۇرۇپ ياش تۆكمەپتۇ.

اللە نۇھ ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەۋلادلىرىغا بەرىكەت بېرىپ، ئۇلارنىڭ سانى ھەسسىلەپ كۆپىيىپتۇ، زېمىن قايتىدىن ئادەملەرگە تولۇپتۇ، ئۇلارنىڭ ئىچىدىن نۇرغۇنلىغان مىللەتلەر، مىللەتلەرنىڭ ئىچىدىن كۆپلىگەن پەيغەمبەر ۋە پادىشاھلار دۇنياغا كېلىپتۇ.

نۇھ ئەلەيھىسسالامغا پۈتۈن دۇنيا نامىدىن سالام بولسۇن!

3ـ قىسسە: ھۇد ئەلەيھىسسالام

1.نۇھ ئەلەيھىسسالامدىن كېيىن

الله نۇھ ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەۋلادلىرىغا بەرىكەت بېرىپتۇ، ئۇلار زېمىننىڭ ھەر قايسى تەرەپلىرىگە تارقىلىپتۇ. .

ئۇلارنىڭ ئىچىدىن «ئاد» ئىسىملىك بىر مىللەت دۇنياغا كېلىپتۇ. ئۇلار جىسمى گويا تۆمۈردىن پۇتكەندەك ناھايىتى كۈچلۈك بولۇپ، ھەممىنى بويسۇندۇرىدىكەن، ئۇلارنى ھېچكىم يېڭەلمەيدىكەن. ئۇلار ھېچكىمدىن قورقمايدىكەن، ئەكسىچە ھەممە ئادەم ئۇلاردىن قورقىدىكەن.

الله ئاد قەۋمىگە ھەممە نەرسىدە بەرىكەت بېرىپتۇ، ئۇلارنىڭ تۆگىلىرى جىلغىلارغا، ئاتلىرى مەيدانلارغا، باللىرى ئۆيلەرگە تولۇپتۇ.

ئەگەر ئۇلارنىڭ تۆگىلىرى يايلاقتا، باللىرى ئۆينىغلى ماڭسا بۇنىڭدىن ئاجايىپ گۈزەل بىر مەنزىرە ھاسىل بولىدىكەن. ئاد قەۋمىنىڭ ياشىغان زېمىنمۇ ئوخشاشلا ياپيېشىل بوستانلىق بولۇپ، باغچا ۋە بۇلاقلار ئۇنىڭ گۈزەللىكىگە تېخىمۇ گۈزەل ھۆسن قوشىدىكەن.

1.ئادنىڭ كاپىرلىقى

بىراق، ئاد قەۋمى اللهنىڭ بۇنچە كۆپ نېمەتلىرىگە قارىتا تەشەككۇر بىلدۈرمەپتۇ، ئاتا ـ بوۋىلىرىدىن ئاڭلىغان ۋە زېمىندا تەسىرلىرىنى كۆرگەن توپان ۋەقەسىنى ئۇنتۇپ كېتىپتۇ. ئۇلار اللهنىڭ نۇھ قەۋمىگە نېمە ئۈچۈن توپان بالاسىنى ئەۋەتكەنلىكىنىڭ سەۋەبىنى ئۇنتۇپ، نۇھ ئەلەيھىسسالامنىڭ قەۋمىگە ئوخشاشلا بۇتلارغا ئىبادەت قىلىشقا باشلاپتۇ.

ئۇلار ئۆز قولى بىلەن تاشلارنى ئويۇپ بۇتلارنى ياسايدىكەن، ئاندىن ئۇنىڭغا سەجدە ۋە ئىبادەت قىلىدىكەن، تىلەكلىرىنى شۇلاردىن تىلەپ، قۇربانلىقلىرىنى شۇلارغا ئاتاپ قىلىدىكەن.

ئۇلار نۇھ ئەلەيھىسسالامنىڭ قەۋمى ماڭغان «زالالەت يولى»دىن مېڭىپتۇ. ئۇلارنىڭ ئەقلى ئۇلارنى بۇتلارغا ئىبادەت قىلىشتىن توسۇپ قالالماپتۇ، ئۇلارنىڭ ئەقلى ئىتقادارى ئۇلارنى «توغرا يول»غا باشلىيالماپتۇ.

2.ئادنىڭ زوراۋانلىقى

ئاد قەۋمىنىڭ كۈچ ـ قۇۋۋىتى ئۇلارنىڭ ئۆزىگە ۋە باشقا كىشىلەرگە ئاپەت بولۇپتۇ، ئۇلار زۇلۇم ۋە زوراۋانلىقنى كەسپ قىلىۋاپتۇ.

ئۇلار اللهغا ۋە ئاخىرەت كۈنىگە ئىمان كەلتۈرمىگەن تۇرسا، ئۇلارنى قايسى بىر كۈچ زۇلۇم ۋە زوراۋانلىقتىن چەكلىيەلەيدۇ؟ ئۇلار ئۆزلىرىنى ھەممىدىن ئۈستۈن ۋە چوڭ ساناپ،

ھېساب ۋە جازاغا ئۇچرىشىشتىن قورقمىغان تۇرسا، زۇلۇمدىن ئۇلارنى كىممۇ توسۇپ قالالايدۇ؟

ئۇلار باياۋاندىكى ياۋايى ھايۋانلارغا ئوخشايتتى، چوڭلىرى كىچىكلىرىگە زۇلۇم قىلسا، كۈچلۈكلىرى ئاجىزلىرىنى بوزەك قىلاتتى.

ئەگەر ئۇلار غەزەپلەنسە، گويا غەزەپلەنگەن پىلغا ئوخشاش ھەممىنى چەيلەپ-يانچىپ، ھالاك قىلماي قويمايتتى.

ئەگەر ئۇلار باستۇرۇپ كەلسە، زىرائەت ۋە نەسلىنى يىلتىزىدىن قۇرۇتۇۋېتەتتى.

ئەگەر ئۇلار بىرەر شەھەرگە باستۇرۇپ كىرسە، شەھەرنىڭ ئەزىز كىشىلىرىنى خار قىلاتتى، ئاجىزلار ئۇلارنىڭ زۇلمىدىن قورقۇپ، ھەر تەرەپكە قاچاتتى.

دېمەك، ئۇلارنىڭ كۈچ-قۇۋۋىتى ئۇلارنىڭ ئۆزىگە ۋە باشقا كىشىلەرگە ئاپەت بولۇپتۇ.

اللەدىن قورقمايدىغان ۋە ئاخىرەت كۈنىگە ئىمان كەلتۈرمەيدىغان ھەرقانداق كاپىرنىڭ تەبىئىتى ئەنە شۇنداق بولىدۇ.

3. ئادنىڭ قەسىرلىرى

ئاد قەۋمى كۆنلىرىنى يەپ-ئىچىش ۋە ئويۇن-تاماشا ئىچىدە ئۆتكۈزۈدىكەن، ئېسىل ئۆي-ئىمارەتلىرى ۋە ئوردا-قەسىرلىرى بىلەن بىر-بىرىدىن ئۈستۈنلۈك تالىشىدىكەن. ھە دېسىلا ئۆي-ئىمارەت سېلىپ، پۇل-ماللىرىنى بۇزۇپ چاچىدىكەن.

ئۇلار قەيەردە بوش-بىكار ئورۇن ياكى ئېگىز جاي تاپسا، شۇ يەرگە ئېگىز قەسىرلەرنى بىنا قىلىدىكەن. ئۇلار گويا ئۆلمەي مەڭگۈ ياشايدىغاندەك، ھەر خىل ئۆي-ئىمارەتلەرنى سالىدىكەن.

باشقا ئادەملەر يېگىلى تاماق، كىيگىلى كىيىم تاپالمىسىمۇ، بىراق، ئۇلار ھېچنىمىگە قارىماي، ئېھتىياجىدىن ئارتۇق ئوردا-سارايلارنى سېلىۋالىدىكەن.

گەرچە بايلارنىڭ ئۆيلىرى ئولتۇرىدىغان ئادەملەردىن خالى قالسىمۇ، بىراق، نامراتلار ئولتۇرۇشقا ئۆي تاپالمايدىكەن.

ئۇلارنى ۋە ئۇلارنىڭ ئوردا-قەسىرلىرىنى كۆرگەن كىشى ئۇلارنىڭ ئاخىرەتكە ئىمان كەلتۈرمىگەن كاپىرلار ئىكەنلىكىنى ئېنىق بىلىۋالالايدىكەن.

1. ھۇد ئەلەيھىسسالام

الله بەندىلىرىنىڭ كاپىر بولۇپ، زېمىندا بۇزۇقچىلىق قىلىشىنى خالىمىغانلىقى ئۈچۈن ئاد قەۋمىگە پەيغەمبەر ئەۋەتىشنى ئىرادە قىلىپتۇ.

چۈنكى، ئاد قەۋمى يەپ-ئىچىش، ئويۇن-تاماشا ۋە ئۆي-ئىمارەت سېلىش قاتارلىق

ئىشلاردا ئەقىللىق بولسىمۇ، بىراق، ئۇلارنىڭ بۇزۇلغان ئەقلى دىنىي تەرەپتە كىرەككە كەلمەيدىكەن. ئۇلار دۇنياۋىي ئىشلاردا ئەقىللىق بولغىنى بىلەن دىنىي ئىشلاردا دۆت ۋە گالۋاڭ بولغاچقا تاشتىن ياسالغان بۇتلارغا ئىبادەت قىلىدىكەن.

شۇڭا اللە ئۇلارنى ھىدايەت يولىغا يېتەكلەيدىغان بىر ئادەمنى ئۇلارغا پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتىشنى، بۇ پەيغەمبەرنىڭ ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى ئۇلار تونۇيدىغان ۋە سۆزىنى چۈشىنىدىغان ئادەم بولۇشىنى ئىرادە قىلىپتۇ.

بۇ پەيغەمبەر ئاد قەۋمىنىڭ ئىچىدىكى بىر ئېسىل ئائىلىدە تۇغۇلۇپ، ساغلام ئەقىل بىلەن ئۆسۈپ يېتىلگەن ھۇد ئەلەيھىسسالام ئىدى.

2.ھۇد ئەلەيھىسسالامنىڭ دەۋىتى

ھۇد ئەلەيھىسسالام قەۋمى ئىچىدە ئورنىدىن تۇرۇپ، ئۇلارنى اللە تەرەپكە دەۋەت قىلىپ، مۇنداق دەپتۇ:

« ‹ئى قەۋمىم! اللەغا ئىبادەت قىلىڭلار، سىلەرگە اللەدىن باشقا مەبۇد (بەرھەق) يوقتۇر› ، سىلەر تۆنۈگۈن ئۆز قولۇڭلار بىلەن تاشنى ئويۇپ ياسىغان بۇتلارغا بۈگۈن قانداقسىگە ئىبادەت قىلىسىلەر؟

اللە سىلەرنى ياراتتى، ئۇ سىلەرگە رىزىق بەردى، ماللىرىڭلار ۋە باللىرىڭلاردا سىلەرگە بەرىكەت بەردى، زىرائەت ۋە نەسلىنى كۆپەيتتى، سىلەرنى نۇھ ئەلەيھىسسالامنىڭ قەۋمىدىن كېيىنكى ئورۇنباسار قىلدى، جىسمىڭلارنى كۈچلۈك قىلدى.

قېنى ئويلاپ بېقىڭلارچۇ؟ اللەنىڭ بۇ نېمەتلىرى ئۈچۈن اللەغا ئىبادەت قىلماي، ئەكسىچە اللەنىڭ غەيرىگە ئىبادەت قىلساڭلار بولامدۇ؟

سىلەر سۆڭەك تاشلاپ بېرىپ بېقىۋاتقان ئىتمۇ سىلەردىن ئايرىلماي، ئارقاڭلاردىن سايىدەك ئەگىشىپ يۈرىدۇ. سىلەر ئۆزۈڭلار باقىدىغان ئىتنىڭ باشقا بىر خوجايىنىنىڭ كەينىدىن كەتكەنلىكىنى كۆردۈڭلارمۇ؟ بىرەر ھايۋاننىڭ تاشقا ئىبادەت قىلغانلىقىنى ياكى بۇتقا سەجدە قىلغانلىقىنى ئۇچراتتىڭلارمۇ؟

قېنى ئېيتىپ بېقىڭلارچۇ؟ ئىنسان ئەقىللىقمۇ ياكى ھايۋانمۇ؟ اللە ئەزىز قىلىپ ياراتقان ئىنسان ئۆزىنىڭ ئىنسانىي قەدىر-قىممىتىنى يوقۇتۇپ، ئۆزىنى ھايۋاندىنمۇ بەتتەر ھالەتكە چۈشۈرۈپ قويسا بولامدۇ؟».

3.قەۋمىنىڭ جاۋابى

ھۇد ئەلەيھىسسالامنىڭ قەۋمى كۆڭلىرىنى يەپ-ئىچىش ۋە ئويۇن-تاماشا ئىچىدە ئۆتكۈزەتتى. ئۇلار بۇ خىل ھاياتتىن رازى ۋە مەمنۇن ئىدى. ھۇد ئەلەيھىسسالامنىڭ قىلغان «گېپى» ئۇلارغا ئېغىر كېلىپ، ئۇلار ئۆز-ئارا شۇنداق دېيىشىپتۇ: «ھۇد نېمە دەۋاتىدۇ؟،

ئۇنىڭ مەقستى زادى نېمىدۇ؟، بىز ئۇنىڭ سۆزلىرىنى چۈشىنەلمەيۋاتىمىز، ئۇ بىر بولسا دۆت، بىر بولسا چوقۇم ساراڭ.»

هۇد ئەلەيھىسسالام ئۇلارنى يەنە بىر قېتىم اللە تەرەپكە دەۋەت قىلىپتۇ، قەۋمىنىڭ چوڭلىرى ئۇنىڭغا مۇنداق دەپتۇ: «بىز سېنى ھەقىقەتەن ئەخمەق ھېسابلايمىز، بىز سېنى ئەلۋەتتە، (پەيغەمبەرلىك دەۋايىڭدا) يالغانچىلاردىن دەپ گۇمان قىلىمىز.»

هۇد ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا: «ئى قەۋمىم! مەن ئەخمەق ئەمەسمەن، بەلكى، مەن ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەن پەيغەمبەرمەن، سىلەرگە پەرۋەردىگارىمنىڭ ئەلچىلىكىنى يەتكۈزىمەن، مەن سىلەرگە ئىشەنچىلىك نەسىھەتچىمەن» دەپتۇ.

4.هۇد ئەلەيھىسسالامنىڭ پاراستى

هۇد ئەلەيھىسسالام قەۋمىگە ھەر كۈنى نەسىھەت قىلىپتۇ، ئۇلارنى مېھرىبانلىق ۋە ساپدىللىق بىلەن اللە تەرەپكە دەۋەت قىلىپ، مۇنداق دەپتۇ:

«ئى قەۋمىم! مەن سىلەرنىڭ قېرىنداشلار، تونۇشلار، دوستۇڭلار هۇد ئەمەسمۇ؟، سىلەر مېنى تونۇمايۋاتامسىلەر؟، سىلەر نېمىشقا مەندىن قورقىسىلەر؟، نېمىشقا مەندىن قاچىسىلەر؟، مەن سىلەرنىڭ پۇل-مېلىڭلارنى ئېلىۋالمايمەن، ‹ئى قەۋمىم! مەن تەبلىغ قىلغانلىقىم ئۈچۈن سىلەردىن ھەق ئالمايمەن، ماڭا ئەجىر بېرىشنى پەقەت مېنى ياراتقان اللە ئۈستىگە ئالغان› .

ئى قەۋمىم! سىلەر ئىمان كەلتۈرۈشتىن نېمە دەپ قورقىسىلەر؟، ئەگەر سىلەر اللەغا ئىمان كەلتۈرسەڭلار سىلەرنىڭ مال-مۈلكىڭلار ھېچقانداق زىيانغا ئۇچرىمايدۇ، ئەكسىچە، اللە سىلەرنىڭ رىزقىڭلارنى كەڭرى قىلىدۇ ۋە كۈچ-قۇۋۋىتىڭلارنى تېخىمۇ زىيادە قىلىدۇ.

ئى قەۋمىم! اللەنىڭ مېنى پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتكەنلىكىدىن نېمىشقا بۇنچە ھەيران قالىسىلەر؟، اللە ھەر بىر ئادەمنىڭ ئالدىغا كېلىپ، ئايرىم-ئايرىم ھالدا بىۋاستە سۆزلىمەيدۇ ۋە ئۇنىڭغا: ‹سەن ئۇنداق قىل، سەن مۇنداق قىل› دېمەيدۇ، بەلكى، ئۇلارغا ئۇلارنىڭ تىلى بىلەن سۆزلەيدىغان ۋە ئۇلارغا نەسىھەت قىلىدىغان بىر ئادەمنى ئەلچى قىلىپ ئەۋەتىدۇ.

مانا، مېنىڭ سىلەرگە سۆزلىشىم ۋە نەسىھەت قىلىشىم ئۈچۈن اللە مېنى سىلەرگە پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتتى، ‹سىلەرنى ئاگاھلاندۇرۇش ئۈچۈن پەرۋەردىگارىڭلارنىڭ ۋەھيىسىنىڭ ئۆز ئىچىڭلاردىكى بىر كىشى ئارقىلىق كەلگەنلىكىدىن ئەجەبلىنەمسىلەر؟› ».

5.هۇد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىمانى

ئاد قەۋمى هۇد ئەلەيھىسسالامنىڭ سۆزلىرىگە قارىتا قانداق «جاۋاپ» قايتۇرۇشنى

بىلەلـمەي، ئـاخىرى: «ئـى هـۇد! سـەن ئىلاھلىرىمىزنـىـڭ غەزىـپىگە ئـۇچراپ، ئەقلىڭـدىن كېتىپ قاپسەن، شۇڭا مۇشۇنداق بولمىغۇر گەپلەرنى قىلىۋاتىسەن» دەپتۇ.

هۇد ئەلەيهىسسالام ئۇلارنىڭ بۇ بىمەنە «گەپ»لىرىگە قارىتا مۇنداق دەپتۇ:

«بۇ بۇتلار تاشتىن ياسالغان، ئۇ بىراۋغا پايدا-زىيان يەتكۈزەلمەيدۇ، سۆزلىيەلمەيدۇ، ئاڭلىيالمايدۇ ۋە كۆرەلمەيدۇ، بىراۋغا ياخشىلىق-يامانلىق ياكى پايدا-زىيان يەتكۈزۈش ئۇنىڭ قولىدىن كەلمەيدۇ، بۇتلارلا ئەمەس، سىلەرمۇ ماڭا پايدا-زىيان يەتكۈزەلمەيسىلەر، شـۇڭا مەن سـىلەرنىڭ ئىلاھلىرىڭلارغـا ئـىشەنمەيمەن ۋە ئـۇلاردىن قورقمـايمەن، ‹سـىلەر شـېرىك كەلتـۈرگەن بـۇتلاردىن مەن ھەقـىقەتەن ئـادا-جـۇدامەن› ، مەن سـىلەردىنمۇ قورقمـايمەن، ‹ھەممىڭـلار ماڭـا سۇيىقەسـت قىلىڭـلار، شۈبهـىسىزكى، مەن مېنىـڭ پەرۋەردىگارىم ۋە سىلەرنىڭ پەرۋەردىگارىڭلار بولغـان اللەغا تەۋەككـۇل قىلـدىم› ، ھەممە نەرسە اللەنىڭ باشقۇرۇشى ئاستىدا بولۇپ، بىر تال يوپۇرماقمۇ اللەنىڭ رۇخستىـسىز يەرگە چۈشمەيدۇ» دەپتۇ.

1. ئاد قەۋمىنىڭ ئاسيلىقى

ئاد قەۋمى هۇد ئەلەيهىسسالامنىڭ نەسىھەتلىرىنى قايتا-قايتا ئاڭلىغان بولسىمۇ، بىراق، ئۇنىڭغا ئىمان كەلتۈرمەكتە يوق، ئەكسىچە ئۇنىڭدىن قېچىپتۇ، نەسىھەت ۋە دەۋەتنىڭ ئۇلارغا قىلچىلىك پايدىسى بولماپتۇ، بەلكى، ئۇلارنىڭ تېخىمۇ ئۇغىسى قايناپ، هـۇد ئەلەيهىسسالامغا مۇنداق دەپتۇ:

«ئـى هـۇد، سـەن قـۇرۇق گەپلەرنـى قىلىـۋەرمە، بىـز سـېنىڭ بـۇ گەپلىرىـڭ ئۈچـۈن ئىلاھلىرىمىزنى تاشلىۋەتمەيمىز. سېنىڭچە بىز ئاشۇ ‹ئىككى ئېغىز قـۇرۇق گېپىـڭ› ئۈچـۈن ئاتا-بوۋىلىرىمىزدىن تارتىپ ئىبادەت قىلىپ كېلىۋاتقان ئىلاھلىرىمىزدىن ۋاز كېچەرمىزمۇ؟، ياق، ھەرگىز ئۇنداق قىلمايمىز.

ئـى هـۇد! سـەن بىزنـىڭ ئىلاھلىرىمىزغـا ئىشەنمەيـسەن ۋە ئۇنىڭـدىن قورقمايـسەن، ئۇنداقتا، بىزمۇ سېنىڭ ئىلاھىڭغا ئىشەنمەيمىز ۋە ئۇنىڭ ئازابىدىن قورقمايمىز. سەن بىـزگە «ئـازاپ» ھەققـىدە بەك كـۆپ سـۆزلەپ كەتتىـڭ، قېنـى ئـۇ ئـازاپ؟، بولـسا كەلتـۈرۈپ باقامسەن؟

- ئازابىنـىڭ قاچـان كېلىـدىغانلىقىنى يـاراتقۇچى ئىگىمىـز اللـه ياخـشى بىلىـدۇ، «مەن پەقەت ئوچۇق ئاگاھلاندۇرغۇچىمەن» - دەپتۇ هۇد ئەلەيهىسسالام ئۇلارغا.

- ئۇنداقتا بىز بۇ ئازاپنى تەقەززالىق بىلەن كۈتىمىز- دەپتۇ ئۇلار.

هــۇد ئەلەيهىســسالام ئۇلارنىــڭ قارامىلىقىــدىن ئەجەپلەنــسە، دۆت ۋە گالۋاڭلىقىـدىن ئەپسۇسلىنىپتۇ.

1. ئازاپ

ئاد قەۋمى ھەر كۈنى يامغۇرنى كۈتەتتى. يامغۇرغا تەشنا بولۇپ ئاسمانغا قارايتتى. بىراق، ئاسماندا ئالىقانچىلىكمۇ بۇلۇت كۆرۈنمەيتتى. ئۇلار يامغۇرغا ھەقىقەتەن مۇھتاج بولۇۋاتاتتى، ئۇلارنىڭ يامغۇرغا بولغان تەقەززالىقى تەسەۋۋۇر قىلغۇسىز دەرىجىدە كۈچىيىپ كەتكەن ئىدى.

بىر كۈنى ئۇلار توساتتىنلا ئاسماندا ئۇزلىرى تەرەپكە قاراپ كېلىۋاتقان بۇلۇتنى كۆرۈپتۇ-دە، خۇشاللىقتىن: «بۇلۇت، بۇلۇت، يامغۇر بۇلۇتى» دەپ چۇرقىرىشىپتۇ، ناخشا ئېيتىپ تەنتەنە قىلىشىپتۇ، بىر-بىرىگە بۇلۇتنى كۆرسىتىپ: «قاراڭلار، ئەنە يامغۇر بۇلۇتى» دېيىشىپتۇ.

بىراق، ھۇد ئەلەيھىسسالام «ئازاپ»نىڭ يېتىپ كەلگەنلىكىنى بىلىپ، ئۇلارغا: «ياق، بۇ يامغۇر بۇلۇتى ئەمەس، بەلكى، اللەنىڭ ئازابى» دەپتۇ.

راستلا اللەنىڭ ئازابى يېتىپ كەلگەن ئىدى، گۆركىرەپ بوران چىقىپ كېتىپتۇ. بوران شۇ قەدەر قاتتىق ۋە كۈچلۈك چىقىپتۇكى، ئۇلار بۇنداق قاتتىق بوراننى ئەزەلدىن كۆرمىگەن ۋە ئۇ ھەقتە ئاڭلاپ باقمىغان ئىدى.

بوران دەل-دەرەخلەرنى يىلتىزىدىن قومۇرۇپ، ئۆيلەرنى ئۆرۈپ، چارۋا-ماللارنى ئۇچۇرۇپ يىراق-يىراقلارغا ئاپىرىپ تاشلاپتۇ، قۇملار ئۇچۇپ، جاھاننى قاراڭغۇلۇق قاپلاپتۇ، ئادەملەر ھېچنەرسىنى كۆرەلمەي، قورقۇنچ ئىلكىدە تىترەپتۇ. شۇنىڭ بىلەن كىشىلەرنىڭ ھەممىسى ئۆيلىرىگە كىرىپ، ئىشىك-تۈڭلۈكلىرىنى مەھكەم تاقاپتۇ.

باللار ئاتا-ئانىلىرىنى چىڭ قۇچاقلاپتۇ، ئاتا-ئانىلار بولسا ئۆيىنىڭ تاملىرىغا چىڭ چاپلىشىپتۇ. باللار يىغلىشىپتۇ، ئاياللار يىغا-زارە قىلىپ چۇرقىرىشىپتۇ، ئەرلەر ئاھ ئۇرۇپ نالە-پەرياد قىلىشىپتۇ. گويا كىمدۇ بىراۋ: «بۇگۈن الله رەھىم قىلغان ئادەمدىن باشقا ھېچ كىشى ئۇنىڭ جازالىشىدىن قۇتۇلۇپ قالالمايدۇ» دەۋاتقاندەك قىلاتتى.

شۇنداق قىلىپ بوران يەتتە كېچە سەككىز كۈندۈز توختىماي چىقىپتۇ، كاپىر قەۋم ئۆلۈپ، جەسەتلىرى زېمىندا ساينىڭ تېشىدەك يېتىپتۇ، قورقۇنچلۇق مەنزىرە ھۆكۈم سۈرۈپتۇ، ئۆلۈكلەرنى قاغا-قۇزغۇنلار يەپ، ئۆيلەردە ھوقۇشلار ئۇۋا تۇتۇپتۇ.

ھۇد ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇنىڭغا ئەگەشكەن مۇئمىنلەر ئىمانى بىلەن نىجات تېپىپتۇ، ئاد قەۋمى بولسا كاپىرلىقى ۋە ئاسىيلىقى بىلەن ھالاك بولۇپتۇ. «بىلىڭلاركى، ئاد قەۋمى ھەقىقەتەن پەرۋەردىگارىنى ئىنكار قىلدى. ئاگاھ بولۇڭلاركى ، ھۇد قەۋمى بولغان ئاد ھالاك بولسۇن».

4 ـ قىسسە: سالىھ ئەلەيھىسسالام

1. سەمۇد قەۋمى

ئاد قەۋمى ئازغۇنلۇقتا نۇھ ئەلەيھىسسالامنىڭ قەۋمىگە «ۋارىسلىق» قىلغاندەك، سەمۇد قەۋمىمۇ ئوخشاشلا ئاد قەۋمى ماڭغان «يول»دىن مېڭىپتۇ.

سەمۇد قەۋمىنىڭ زېمىنى يېشىللىق بىلەن قاپلانغان گۈزەل ھەم چىرايلىق زېمىن بولۇپ، باغچىلار، بۇلاقلار، شىرىلداپ ئېقىپ تۇرغان سۈزۈك سۇلار بىلەن تولغان ئىكەن.

سەمۇد قەۋمى بىناكارلىق، تىرىقچىلىق ۋە باغ ئەھيا قىلىشتا ئاد قەۋمى بىلەن تەڭ بولسىمۇ، بىراق، ئەقىل ۋە سانائەتتە ئۇلاردىن ئۈستۈن تۇرىدىكەن. چۈنكى، ئۇلار تاغلارنى تېشىپ ئاجايىپ ھەيۋەتلىك ئۆيلەرنى ياسايدىكەن، ئۆيىنىڭ تاملىرىغا ھەر خىل بەدىئى رەسىملەرنى نەقىش قىلىپ ئويۇدىكەن.

ئۇلار ئەقىل-پاراسەت ۋە ھۈنەر-سانائەتكە تايىنىپ، تاشلاردىن گويا مومدىن پايدىلانغاندەك پايدىلىنىپتۇ، تاشلارنى خۇددى مومنى ئېرىتكەندەك ئېرىتىپ ئاجايىپ نەرسىلەرنى ياساپتۇ.

ئۇلارنىڭ شەھرىگە كىرگەن ئادەم ئۇلارنىڭ ھەيۋەتلىك ئوردا-قەسىرلىرىنى كۆرۈپ: «بۇلارنى چوقۇم ئادەملەر ئەمەس، بەلكى، جىنلار بىنا قىلىپتۇ» دەپ ئويلىسا؛ تاملارغا ئويۇلغان گۈل-چېچەكلەرنىڭ رەسىملىرىنى كۆرۈپ: «بۇ ھەرگىز ئويما رەسىم ئەمەس، بەلكى، باھار پەسلىدە مۇنبەت تۇپراقتا ئۈنگەن راست گۈل-چېچەكلەر ئىكەن» دەپ قالىدىكەن.

اللە سەمۇد قەۋمىگە ئاسمان-زېمىننىڭ بەرىكەتلىرىنى ئېچىپتۇ، بەلكى، ھەر قانداق ياخشىلىق ۋە بايلىقنىڭ ئىشىكلىرىنى ئۇلارغا كەڭرى ئېچىپتۇ. ئاسمان مول يامغۇر بىلەن، زېمىن گۈل-چېچەكلەر بىلەن، باغلار مېۋە-چېۋىلەر بىلەن ئۇلارنىڭ ھاياتىغا كۆچ قوشۇپتۇ، اللە ئۇلارنىڭ رىزقىنى كەڭرى، ئۆمرىنى ئۇزۇن قىلىپتۇ.

2. سەمۇدنىڭ كاپىرلىقى

بىراق، شۇنچە كۆپ نېمەتلەر سەمۇد قەۋمىنى اللەغا تەشەككۈر ئېيتىش يۈزىسىدىن ئۇنىڭغا بولغان قۇللۇقنى ئىپادىلەشكە ئۈندىمەكتە يوق، ئەكسىچە، ئۇلارنىڭ كاپىرلىق ۋە ئاسىيلىق قىلىشىغا تۈرتكە بولۇپتۇ. ئۇلار اللەنىڭ نېمەتلىرى بىلەن خۇشاللىققا چۆمۈپتۇيۇ، بىراق، اللەنى ئۇنتۇپ: «بىزدىن كۈچلۈكرەك كىم بار؟» دەپ جار سېلىپتۇ.

ئۇلار: «بىز ھەرگىز ئۆلمەيمىز، جەننەتتەك بۇ گۈزەل ئوردا-قەسىرلىرىمىزدىن مەڭگۈ ئايرىلىپ قالمايمىز، ئۆلۈم بۇ تاغلارنىڭ قېتىغا ھەرگىز تېشىپ كىرەلمەيدۇ، بىزنىڭ بۇ ماكانىمىز ئۆلۈم ۋە خەۋپتىن خالى، ھەممىدىن بىخەتەر جاي» دەپ ئويلاپتۇ.

نۇھ ئەلەيھىسسالام قەۋمىنىڭ جىلغىلاردا سۇغا غەرق بولۇشى، ھۇد ئەلەيھىسسالام

قەۋمىنىڭ تۇزلەڭلىكتە بوران ئاپتىنىڭ ھالاكىتىگە دۇچار بولۇشى ئېھتىمال ئۇلارنىڭ ئاشۇنداق ئويلاپ تاغنى ماكان قىلىۋېلىشىدىكى ئاساسلىق سەۋەپ بولسا كېرەك.

3 ـ بۇتلارغا ئىبادەت قىلىش

ئۇلار بۇنىڭلىق بىلەنلا بولدى قىلماستىن، بەلكى، ئازغۇنلۇقنىڭ يۇقىرى پەللىسىگە چىقىپتۇ، يەنى تاشلارنى ئويۇپ، بۇتلارنى ياساپتۇ. نۇھ ۋە ھۇد ئەلەيھىسسالام قەۋملىرىگە ئوخشاشلا تاشتىن ياسالغان بۇتلاغا ئىبادەت قىلىشىپتۇ.

الله ئۇلارنى تاشلاردىن خالىغانچە پايدىلىنالايدىغان «تاشلارنىڭ ھۆكۈمرانى» قىلغان ئىدى، ئەمما ئۇلار نادانلىقى سەۋەبىدىن تاشلارغا ئىبادەت قىلىپ، ئۆزىنى «تاشلارنىڭ قۇللىرى»غا ئايلاندۇرۇپتۇ.

الله ئۇلارنى پاك رىزىق بىلەن ئەزىز قىلغان ئىدى، ئەمما ئۇلار تۇزكورلۇق قىلىپ ئۆز ـ ئۆزىنى خار قىلىپتۇ.

«شۈبھىسىزكى، الله ئىنسانلارغا قىلچە زۇلۇم قىلمايدۇ، لېكىن ئىنسانلار (كۇپرى ۋە گۇناھ ئارقىلىق) ئۆزلىرىگە زۇلۇم قىلىدۇ»

توۋا، ئۇلار تاشنى ئۆز قولى بىلەن ئويۇپ، ئۇنىڭدىن بۇتلانى ياسايدۇ ـ يۇ، بىراق، ئۆزى ياسىغان بۇتقا يەنە ئۆزى ئىبادەت قىلىپ، ئۇنىڭغا باش ئۇرىدۇ.

كۆچلۈكنىڭ ئاجىزغا ئىبادەت قىلىشى، خوجايىنىنىڭ قۇلغا باش ئۇرۇشى نېمە دېگەن ئەخمىقانىلىق ـ ھە؟!، ئۇلار اللهغا ئاسىيلىق قىلىپ، ئۇنىڭغا ئىبادەت قىلىشتىن باش تارتقانلىقى ئۈچۈن الله ئۇلارنى تېخىمۇ خار ۋە بىچارە ھالغا چۈشۈرۈپ قويۇپتۇ.

1. سالىھ ئەلەيھىسسالام

الله بەندىلىرىنىڭ كاپىر بولۇپ، زېمىندا بۇزۇقچىلىق قىلىشنى خالىمىغانلىقى ئۈچۈن نۇھ ۋە ھۇد ئەلەيھىسسالام قەۋمىگە ئەلچى ئەۋەتكەندەك، ئۇلارغىمۇ ئەلچى ئەۋەتىشنى ئىرادە قىلىپتۇ.

قەۋم ئىچىدە شەرەپلىك ئائىلىدە تۇغۇلۇپ، ساغلام ئەقىل بىلەن چوڭ بولغان سالىھ ئىسىملىك بىر ئادەم بار ئىدى، ئۇ ھەقىقەتەن ئەقىللىق ئىدى، ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى باشقا كىشىلەرمۇ ئۇنىڭ ئەقىل ـ پاراستىگە قايىل ئىدى، شۇڭا كىشىلەر ئۇنى ھۆرمەت بىلەن تىلغا ئالاتتى.

كىشىلەر راستلا ئۇنىڭدىن زور ئۈمىد كۈتەتتى، ھەتتا: «ئۇزاققا قالماي سالىھ كاتتا ئادەم بولىدۇ، ئۇ ئارىمىزدىكى ئاقسۆڭەك بايلارنىڭ قاتارىدىن ئورۇن ئالىدۇ، ئۇنىڭ ئاجايىپ ئېسىل ئۆي ـ ئىمارەتلىرى، گۈزەل باغۇ ـ بوستانلىرى بولىدۇ» دېيىشەتتى.

ئۇنىڭ ئاتا ـ ئانىسى ئوغلىدىن پەخىرلىنىپ: «ئوغلىمىز كەلگۈسىدە چوقۇم نورغۇن پۇل

تاپىدۇ، ئەگەر ئۇ ئاتقا مىنىپ سىرتقا چىقسا، ئۇنىڭ كەينىدە نورغۇنلىغان خىزمەتچى ـ چاكارلىرى بولىدۇ، ئادەملەر ئۇنىڭغا ھۆرمەت ـ ئېھتىرام بىلدۈرۈپ ‹بۇ پالانىنىڭ ئوغلى› دېسە، بىز ئۇچۇنمۇ زور شەرەپ بولىدۇ» دېيىشەتتى.

ئەگەر ئاتا ـ ئانىسىنىڭ بۇ «شېرىن چۈش»ى ئەمەلگە ئاشقان بولسا، ئۇلار نەقەدەر خۇشاللانغان بولار ئىدى ـ ھە! ئەگەر ئۇلار ئادەملەرنىڭ ئوغلى ھەققىدە ئېيتقان ماختاشلىرىنى ئاڭلىغان بولسا، خۇشاللىقتىن ئۇلارنىڭ بېشى كۆككە تاقاشقاندەك بولماسمىدى؟

بىراق، اللە باشقا بىر ئىشنى ئىرادە قىلىپتۇ، يەنى كىشلەرنى زۇلمەتتىن نۇرغا چىقىرىش ئۈچۈن ئۇنى ئۆز قەۋمىگە ئەلچى قىلىپ ئەۋەتىش ئارقىلىق ئۇنى پەيغەمبەرلىك شەرىپىگە مۇيەسسەر قىلىشنى ئىرادە قىلىپتۇ.

ئىنسان ئۈچۈن بۇنىڭدىن يۇقىرى شان ـ شەرەپ، بۇنىڭدىن ئۈستۈن ھۆرمەت ـ ئىكرام نەدە بولسۇن؟!

2.سالىھ ئەلەيھىسسالامنىڭ دەۋىتى

سالىھ ئەلەيھىسسالام ئۆز قەۋمى ئىچىدە ئورنىدىن دەس تۇرۇپ، يۇقىرى ئاۋاز بىلەن: « ئى قەۋمىم! اللەغا ئىبادەت قىلىڭلار، سىلەرگە اللەدىن باشقا مەبۇد (بەرھەق) يوقتۇر» دەپتۇ.

بايلار يەپ ـ ئىچىش ۋە ئويۇن ـ تاماشا بىلەن مەشغۇل ئىدى. ئۇلار ئىبادەت قىلىشقا تېگىشلىك اللەنى ئۇنتۇپ، بۇتلارغا ئىبادەت قىلاتتى. بۇتلاردىن باشقا يەنە بىر ئىلاھنىڭ بارلىقىغا ئىشەنمەيتتى، شۇڭا ئۇلار سالىھ ئەلەيھىسسالامنىڭ دەۋىتىدىن غەلىتىلىك ھىس قىلىشىپتۇ.

ـ تاققا ـ تۇققا سۆزلەۋاتقان كىم ئۇ؟ ـ دەپتۇ بايلار غەزەپلىنىپ.

ـ سالىھ دېگەن كىشى ـ دېيىشىپتۇ چاكارلىرى.

ـ ئۇ نىمە دەۋاتىدۇ؟

ـ اللەغا ئىبادەت قىلىڭلار، سىلەرگە اللەدىن باشقا مەبۇد (بەرھەق) يوقتۇر، سىلەر ئۆلگەنىدىن كېيىن ئۇ سىلەرنى تىرىلدۈرىدۇ ۋە قىلغان ئەمەللىرىڭلارغا قارىتا سىلەرگە مۇكاپات ياكى جازا بېرىدۇ، مەن اللەنىڭ سىلەرگە ئەۋەتكەن ئەلچىسى ـ دەۋاتىدۇ.

ـ بىچارە ـ دېيىشىپتۇ بايلار ۋە مەسخىرە قىلىپ كۈلۈشۈپتۇ.

ـ مۇشۇ ئەلچى بولامدۇ؟ يا ئۇنىڭ ئوردا ـ ساراي، باغۇ ـ بوستانلىرى بولمىسا، يا تىرىلغۇ يېرى ۋە تۈزۈكرەك پۇل ـ مېلى بولمىسا ئۇنى قانداقمۇ ئەلچى دېگىلى بولسۇن؟! ـ دەپ سالىھنى ئىنكار قىلىشىپتۇ.

3.بايلارنىڭ ساختا تەشۋىقاتى

بايلار بىر قىسىم كىشىلەرنىڭ سالىھ ئەلەيھىسسالامغا مايىل بولۇۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ئۆزىنىڭ ھوقۇق ۋە نۇپۇزىنىڭ دەخلى-تەرىزگە ئۇچرىشىدىن ئەنسىرەپ سالىھ ئەلەيھىسسالام توغرىسىدا يالغان-ياۋداق گەپلەرنى تارقىتىپ مۇنداق دېيىشىپتۇ:

«بۇ پەقەت سىلەرگە ئوخشاش بىر ئىنساندۇر، ئۇ سىلەر يېگەننى يەيدۇ، سىلەر ئىچكەننى ئىچىدۇ. ئەگەر سىلەر ئۆزۈڭلارغا ئوخشاش بىر ئىنسانغا ئىتائەت قىلساڭلار، شۈبھىسىزكى، ئۇ چاغدا سىلەر چوقۇم زىيان تارتقۇچىلاردىن بولۇسىلەر. ئۇ سىلەرنى سىلەر ئۆلۈپ توپىغا ۋە قۇرۇق ئۇستىخانغا ئايلانغاندىن كېيىن تىرىلىسىلەر دەپ ئاگاھلاندۇرامدۇ؟ ياق، سىلەرگە ئاگاھلاندۇرۇلغان ئىش تولىمۇ يىراقتۇر. بىزنىڭ مۇشۇ دۇنيادىكى ھاياتىمىزدىن باشقا ھايات يوقتۇر، بىز ئۆلىمىز ۋە تىرىلمىز (يەنى بىر تەرەپتىن ئۆلۈپ تۇرىمىز ۋە بىر تەرەپتىن تۇغۇلۇپ تۇرىمىز)، بىز قايتا تىرىلمەيمىز، ئۇ پەقەت الله نامىدىن يالغاننى توقۇغان ئادەمدۇر، بىز ئۇنىڭغا ئىشەنمەيمىز.»

4.بىز خاتا ئويلاپتىكەنمىز

كىشىلەر سالىھ ئەلەيھىسسالامنى ئىنكار قىلىپ، ئۇنىڭغا ئىمان كەلتۈرۈشتىن باش تارتىپتۇ. ئۇ كىشىلەرگە نەسىھەت قىلىپ، ئۇلارنى بۇتلارغا ئىبادەت قىلىشتىن چەكلىگەن چاغدا، ئۇلار مۇنداق دەپتۇ:

«ئى سالىھ، سەن كىچىك ۋاقتىڭدا تولىمۇ ئەقىللىق بالا ئىدىڭ. بىز كەلگۈسىدە سېنى قولدىن ئىش كېلىدىغان كاتتا ئادەملەردىن بولىدۇ دەپ ئويلايتتۇق، بىراق، سەن ئۇنداق بولالمىدىڭ، ئادەتتىكى ئادەملەرمۇ ھازىر بايلىقتا سەندىن ئۈستۈن تۇرىدۇ، سەن ھەقىقەتەن تەڭتۇشلىرىڭنىڭ كەينىدە قالدىڭ، سەن نامراتلىق يولىنى تۇتتۇۋېلىپ، بىزنىڭ سەندىن كۈتكەن ئۈمىدىمىزنى يەردە قويدۇڭ، بىز سەن توغرىلىق ھەقىقەتەن خاتا ئويلاپتىكەنمىز، بىچارە ئاتا-ئاناڭغا ئۇۋال، سەن ئۇلارنىڭ ساڭا سىڭدۈرگەن ئەجرىنى بىكار قىلدىڭ!»

سالىھ ئەلەيھىسسالام بۇ گەپلەرنى ئاڭلاپ، قەۋمىنىڭ نادان ۋە ئاڭسىزلىقىدىن ئەپسۇسلىنىپتۇ. ئۇ ھەر قېتىم قەۋمىنىڭ يېنىدىن ئۆتسە، ئۇلار: «سالىھنىڭ ئاتا-ئانىسىغا ئۇۋال، ئۇ ئاتا-ئانىسىنىڭ ئۆزىگە سىڭدۈرگەن ئەجرىنى بىكار قىلىۋەتتى» دېيىشىپتۇ.

5.سالىھ ئەلەيھىسسالامنىڭ نەسىھەتى

سالىھ ئەلەيھىسسالام ھەمىشە قەۋمىگە نەسىھەت قىلىپتۇ، ئۇلارنى سەمىمىيلىك ۋە مېھرىبانلىق بىلەن الله تەرەپكە دەۋەت قىلىپ مۇنداق دەپتۇ:

«ئى قېرىنداشلىرىم سىلەر ئۆزۈڭلارنى مۇشۇ ئوردا-سارايلاردا مەڭگۇ تۇرىمىز، ئۆلمەي مەڭگۇ ياشايمىز دەپ ئويلامسىلەر؟، مۇشۇ باغۇ-بوستانلاردىن، زىرائەت ۋە دەل-

دەرەخلەردىن مەڭگۈ پايدىلىنىمىز دەپ خىيال قىلامسىلەر؟، شۇڭلاشقا تاغلارنى تېشىپ ئۆي-ئىمارەت سالامسىلەر؟، ياق، ھەرگىز ئۇنداق قىلالمايسىلەر.

قېنى ئويلاپ بېقىڭلارچۇ؟ ئاتا-ئانائلار نىمىشقا ئۆلۈپ كەتتى؟ ئۇلارنىڭمۇ ئوردا-سارايلىرى، باغۇ-بوستانلىقلىرى، باغچا-بۇلاقلىرى، ئېكىنزارلىق ۋە خورمىزارلىقلىرى بار ئىدى. ئۇلارمۇ تاغلارنى تېشىپ ئۆي-ئىمارەتلەرنى سالغان ئىدى، بۇ بايلىقلار ئۇلارغا پايدا بەردىمۇ؟، ئۇلارنى ئۆلۈمدىن ساقلاپ قالالىدىمۇ؟

ياق، ئۇنداق قىلالمىدى، ئۆلۈم پەرىشتىسى كەلگەن چاغدا، ئۇلار شەرتسىز جان تەسلىم قىلدى. ئەجىلىڭلار كەلگەن چاغدا، سىلەرمۇ ئۇلارغا ئوخشاشلا ئۆلىسىلەر. اللە سىلەرنى قايتىدىن تىرىلدۈرۈپ مۇشۇ نىمەتلەر ئۈچۈن سىلەردىن ھېساب ئالىدۇ.»

6.مەن سىلەردىن ھەق ئالمايمەن

«ئى قېرىنداشلىرىم! سىلەر نىمىشقا مەندىن قاچىسىلەر؟، سىلەر نىمە دەپ مەندىن قورقىسىلەر؟، مەن سىلەرنىڭ پۇل-مېلىڭلارنى ئېلىۋالمايمەن، سىلەردىن بىر نەرسە تەلەپ قىلمايمەن، مەن پەقەت سىلەرگە نەسىھەت قىلىپ، پەرۋەردىگارىمنىڭ ئەلچىلىكىنى سىلەرگە يەتكۈزىمەن، ‹تەبلىغ قىلغانلىقىمغا سىلەردىن ھېچقانداق ھەق تەلەپ قىلمايمەن، ئۇنى پەقەت ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارىدىن تىلەيمەن› .

قېرىنداشلىرىم! مەن سىلەرگە سەممىيلىك بىلەن نەسىھەت قىلىۋاتقان تۇرسام، نىمىشقا مېنىڭ نەسىھىتىمگە كىرمەيسىلەر؟، سىلەر نىمىشقا كىشىلەرگە زۇلۇم قىلىپ، ئۇلارنىڭ ھەققىنى يەۋالىدىغان؛ زېمىندا بۇزغۇنچىلىق قىلىپ، ئىسلاھ قىلمايدىغان كىشىلەرگە نىمىشقا ئىتائەت قىلىسىلەر؟»

قەۋم سالىھ ئەلەيھىسسالامنىڭ سوئالىغا جاۋاپ بېرەلمەي، ئۇنىڭغا مۇنداق دەپتۇ: «سەن ھەققەتەن سېھىر قىلىنغانلاردىنسەن، سەن پەقەت بىزگە ئوخشاش بىر ئىنسانسەن، ئەگەر سەن راستچىللاردىن بولساڭ، بىرەر مۆجىزە كەلتۈرۈپ باققىن.»

7.اللەنىڭ تۆگىسى

سالىھ ئەلەيھىسسالام ئۇلاردىن: «سىلەرگە قانداق مۆجىزە» كېرەك دەپ سوراپتۇ.

ئۇلار: «ئەگەر سەن راستلا پەيغەمبەر بولساڭ، ئۇنداقتا، مۇنۇ تاغدىن بىر بوغاز تۆگە چىقارغىن، تۆگە كۆز ئالدىمىزدىلا تۇغسۇن» دەپتۇ.

ھەممىگە ئايانكى، تۆگە تۇپراقتىن ياكى تاشتىن ئۈنۈپ چىقمايدۇ، بەلكى، تۆگىدىن تۇغۇلىدۇ. شۇڭا ئۇلاربۇ ئارقىلىق سالىھنى قىيىن ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ قويماقچى ۋە ئۆزلىرىنى ئۈستۈنلۈككە ئىگە قىلماقچى بولۇپتۇ.

سالىھ ئەلەيھىسسالام اللەنىڭ ھەممىگە قادىر ئىكەنلىكىگە كەسكىن ئىشەنگەچكە، اللەغا

دۇئا قىلىپ، كىشىلەر ئۇتتۇرغا قويغان تەلەپنى ئەمەلگە ئاشۇرۇپ بېرىشنى تىلەپتۇ. اللە ئۇنىڭ تىلىكىنى ئىجابەت قىلىپتۇ، تاغدىن بىر بوغاز تۆگە چىقىپ، كىشىلەرنىڭ كۆز ئالدىدىلا بوتىلاقلاپتۇ. كىشىلەر ھەيرانلىقتىن ئۆز كۆزىگە ئىشەنمەيلا قاپتۇ. شۇنداقتىمۇ ئاز ساندىكى كىشىلەردىن باشقىسى ئىمان كەلتۈرمەپتۇ.

8.نۆۋەتلىشىش

سالىھ ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا مۇنداق دەپتۇ: «بۇ اللەنىڭ تۆگىسى، اللەنىڭ مۆجىزىسى، سىلەرنىڭ تەلۋىگىلارغا ئاساسەن اللە ئۇنى سىلەرگە يارىتىپ بەردى. شۇڭا سىلەر ئۇنى ھۆرمەتلەڭلار، ‹ ئۇنىڭغا يامانلىق قىلماڭلار، بولمىسا سىلەر بۈيۈك كۈننىڭ ئازابىغا دۇچار بولۇسىلەر.›

بۇ اللەنىڭ تۆگىسى، ئۇ اللەنىڭ زېمىنىدا ئوتلايدۇ، اللە ياراتقان ئوت-چۆپلەرنى يەيدۇ. سىلەرنىڭ ئۇنى بېقىشىڭلار ۋە سۇغىرىشىڭلار ھاجەتسىز، شۇڭا ئۇنىڭغا چېقىلماڭلار.»

تۆگە ئىنتايىن ھەيۋەتلىك ۋە شەكلى ئۆزگىچە ئىدى، شۇڭا قەۋمنىڭ چارۋا-ماللىرى ئۇنىڭدىن ئۈركۈپ قاچاتتى. بىر كۈنى ئۇ تۆگە سۇ ئىچكىلى كېلىۋىدى، قەۋمنىڭ چارۋىلىرى ئۈركۈپ قاچتى.

سالىھ ئەلەيھىسسالام بۇ ئەھۋالنى كۆرۈپ، ئۇلارغا: «بۇ تۆگە بىلەن سىلەرنىڭ چارۋىلىرىڭلار نۆۋەت بويىچە سۇ ئىچسۇن، تۆگىنىڭ نۆۋىتىدە تۆگە ئىچسۇن، سىلەرنىڭ نۆۋىتىڭلاردا سىلەر سۇغىرىڭلار، بۇ تەرتىپكە خىلاپلىق قىلماڭلار» دەپتۇ.

9.سەمۇدنىڭ ئاسىيلىقى

بىراق، قەۋم ھاكاۋۇرلۇق ۋە يوغانچىلىق قىلىپ: «نىمىشقا بىزنىڭ چارۋىلىرىمىز ھەركۈنى سۇ ئىچمىگۈدەك؟، نىمىشقا ئۇ تۆگە بىلەن نۆۋەتلىشىپ سۇغارغۇدەكمىز؟» دەپ داۋراك سېلىشىپتۇ.

ئۇلار چارۋىلىرنى ئۈركۈتۈپ قاچۇرۇۋەتكەن بۇ تۆگىدىن جاق تويۇپتۇ. سالىھ ئەلەيھىسسالام ئاللىقاچان ئۇلارنى بۇ تۆگىكە يامانلىق قىلىپ قويۇشتىن ئاگاھلاندۇرغان ۋە توسقان ئىدى، ئەمما، ئۇلار پەيغەمبەرنىڭ ئاگاھلاندۇرۇشىنى ئۇنتۇپ، بۇ تۆگىنى ئۆلتۈرۈۋېتىش قارارىغا كېلىشىپتۇ.

- تۆگىنى كىم ئۆلتۈرىدۇ؟- دەپتۇ ئۇلار.

- مەن ئۆلتۈرەي- دەپتۇ بىرەيلەن ۋە ئورنىدىن تۇرۇپتۇ، يەنە بىرەيلەنمۇ ئورنىدىن تۇرۇپ ئۇنىڭغا ئەگىشىپتۇ.شۇنداق قىلىپ بۇ ئىككى بەختسىز تۆگىنىڭ چىقىشىنى كۈتۈپ تۇرۇپتۇ، تۆگە چىققان ھامان بىرىنچىسى ئۇنىڭغا ئوق ئېتىپتۇ، ئىككىنچىسى ئۇنى

بوغۇزلاپ، اللەنىڭ تۆگىسىنى ئۆلتۆرۈپتۇ.

10. ئازاپ

سالىھ ئەلەيھىسسالام تۆگىنىڭ ئۆلتۆرۈلگەنلىكىنى بىلىپ، قاتتىق ئەپسۇسلىنىپتۇ ۋە قايغۇرۇپ كىشىلەرگە مۇنداق دەپتۇ: «سىلەر ئۆيۈڭلاردا (ھاياتلىقتىن) ئۈچ كۈن بەھرىمەن بولۇۋېلىڭلار، بۇ ۋەدە يالغان ئەمەس».

شەھەردە توققۇز ئادەم بار ئىدى، ئۇلار زېمىندا بۇزغۇنچىلىق قىلاتتى، ھەرگىز ياخشى ئىش قىلمايتتى. ئۇلار: «بىز سالىھ ۋە ئۇنىڭ بالا-چاقىلىرىنى كېچىدە بېرىپ ئۆلتۆرۈۋېتەيلى، ئەگەر باشقىلار بۇ ھەقتە سوراپ قالسا، بىزنىڭ بۇ ئىشتىن خەۋىرىمىز يوق دەيلى» دەپ مەسلىھەت قىلىشىپتۇ.

ئۈچىنچى كۈنى راستلا اللەنىڭ ئازابى يېتىپ كەپتۇ. ئۇلار ھەر كۈندىكى ئادىتى بويىچە تۇرمۇش ئىشلىرى بىلەن بولۇۋاتقاندا، دەھشەتلىك بىر ئاۋاز بىلەن تەڭ قاتتىق يەر تەۋرەپ قەۋم ھالاك بولۇپتۇ، ئۆيلەر ئۆرۈلۈپ چۈشۈپتۇ.

كاپىر قەۋم ئۆلۈپ، شەھەر خارابىلىققا ئايلىنىپتۇ.

سالىھ ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولغان مۇئمىنلەر بۇ بەختسىز شەھەردىن چىقىپ كېتىپتۇ. سالىھ ئەلەيھىسسالام ئۆلۈك ياتقان قەۋمگە قاراپ، يۇقىرى ئاۋاز بىلەن: «ئى قەۋمىم! سىلەرگە ھەقىقەتەن پەرۋەردىگارىمنىڭ ئەلچىلىكىنى يەتكۈزدۈم، سىلەرگە نەسىھەت قىلدىم، لېكىن سىلەر نەسىھەت قىلغۇچىلارنى ياقتۇرمىدىڭلار» دەپتۇ.

مانا بۈگۈن ئاشۇ جايلاردا پەقەت خارابىلىق ئىزنالىرىدىن باشقا ھېچ نەرسىنى كۆرگىلى بولمايدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام شامغا ماڭغان سەپىرىدە سەمۇد قەۋمى ياشىغان جايدىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ، ساھابىلىرىگە: «ئۆزىگە ئۆزى زۇلۇم قىلغان بۇ ئادەملەرنىڭ تۇرالغۇسىغا كىرمەڭلار، ئەگەر كىرىپ قالساڭلار، يىغلىغان ھالەتتە كىرىڭلار، بولمىسا ئۇلارغا يەتكەن مۇسىبەت سىلەرگىمۇ يېتىپ قېلىشى مومكىن» دېگەن ئىدى.

«سەمۇد پەرۋەردىگارىنى ئىنكار قىلدى، سەمۇد ھالاك بولسۇن!»

5 ـ قىسسە: ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام

1 ـ بۇتلارنى كىم سۇندۇردى؟

ناھايىتى ئۇزاق زامانلار ئىلگىرى بىر شەھەردە تولىمۇ مەشھۇر بىر ئادەم بار ئىكەن.

ئۇنىڭ ئىسمى ئازەر بولۇپ، ئۇ بۇتلارنى ياساپ ساتىدىكەن.

بۇ شەھەردە يەنە ناھايىتى چوڭ بىر ئۆي بولۇپ، ئۇنىڭدا نورغۇن بۇتلار بار ئىكەن. كىشىلەر بۇ بۇتلارغا باش ئۇرىدىكەن. ئازەرمۇ بۇتلارغا ئىبادەت قىلىدىكەن ۋە ئۇنىڭغا باش ئۇرىدىكەن.

2 ـ ئازەرنىڭ بالىسى

ئازەرنىڭ تولىمۇ ئەقىللىق بىر بالىسى بولۇپ، ئۇنىڭ ئىسمى ئىبراھىم ئىكەن. ئىبراھىم كىشىلەرنىڭ بۇتلارغا ئىبادەت قىلىپ، ئۇنىڭغا باش ئۇرۇۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ تۇرىدىكەن.

ئىبراھىم بۇتلارنىڭ تاشتىن ياسالغانلىقىنى، ئۇلارنىڭ سۆزلىيەلمەيدىغانلىقىنى ۋە ئاڭلىيالمايدىغانلىقىنى؛ بىراۋغا قىلچىلىك پايدا ـ زىيان يەتكۈزەلمەيدىغانلىقىنى بىلىدىكەن. ئۇ يەنە ئەگەر بۇتلارنىڭ ئۈستىگە چىۋىنلەر قونۇۋالسا ياكى بۇتلارنىڭ ئالدىغان تىزىپ قويۇلغان تاماقلارنى چاشقانلار يەپ كەتسە، بۇتنىڭ ئۇلارنى ھەيدىۋېتەلمەيدىغانلىقىنى ياخشى بىلىدىكەن.

شۇڭا ئىبراھىم: «كىشىلەر نىمىشقا بۇتلارغا سەجدە قىلىدىغاندۇ؟، نىمىشقا تىلەكلىرىنى بۇتلاردىن تىلەيدىغاندۇ؟» دەپ ئۆز ـ ئۆزىگە سوئال قويىدىكەن.

3 ـ ئىبراھىمنىڭ نەسىھىتى

بىر كۈنى ئىبراھىم ئاتىسىغا مۇنداق دەپتۇ:

«ئاتا! سىز نىمىشقا بۇتلارغا ئىبادەت قىلىسىز؟، نىمىشقا ئۇنىڭغا باش ئۇرىسىز؟، بۇتلار سۆزلىيەلمىسە، ئاڭلىيالمىسا، بىراۋغا قىلچىلىك پايدا ـ زىيان يەتكۈزەلمىسە، نىمىشقا تىلەكلىرىڭىزنى ئۇنىڭدىن تىلەيسىز؟، بۇتلار يەپ ـ ئىچمىسە نىمىشقا ئۇنىڭ ئالدىغا تاماق ۋە شارابلارنى تىزىپ قويىسىز؟»

ئازەر چۈشەنمەستىن غەزەپلىنىپتۇ. ئىبراھىم قەۋمىگە نەسىھەت قىلىپتۇ، بىراق، ئۇلارمۇ چۈشەنمەستىن غەزەپلىنىپتۇ.

«ئۇلار بىر يەرگە كەتكەن چاغدا، مەن بۇتلارنى سۇندۇرۇپ تاشلايمەن، ئۇلار ئەنە شۇ چاغدا چۈشىنىپ قالىدۇ» دەپتۇ ئىبراھىم ئۆز ـ ئۆزىگە.

4 ـ ئىبراھىم بۇتلارنى چېقىپ تاشلايدۇ

بايرام يېتىپ كەپتۇ، چوڭ ـ كىچىك ھەممە ئادەم بايرام قىلغىلى چىقىپ كېتىپتۇ، ئىبراھىمنىڭ ئاتىسى چىقىش ئالدىدا ئىبراھىمغا: «سەن بىز بىلەن بىللە چىقمامسەن؟» دەپتۇ.

ـ ياق، مەن ئاغرىپ قالدىم ـ دەپتۇ ئىبراھىم.

كىشىلەر بايرامغا كەتكەندىن كېيىن، ئۆيىدە يالغۇز قالغان ئىبراھىم بۇتلارنىڭ ئالدىغا كېلىپ، بۇتلارغا: «قېنى سۆزلىمەمسىلەر؟ سۆزۈمنى ئاڭلاۋاتامسىلەر؟، بۇ تاماقلارنى يەپ، شارابلارنى ئىچمەمسىلەر؟» دەپتۇ.

بىراق، بۇتلار تاشتىن ياسالغان بولغاچقا، ئۇلاردىن ھېچقانداق سادا كەلمەپتۇ.

ـ ھوي، سىلەرگە نېمە بولدى؟ سۆزلىمەيسىلەرغۇ؟ـ دەپتۇ ئىبراھىم. بۇتلار يەنىلا سۈكۈت ئىچىدە تۇرىۋېرىپتۇ. غەزەپلەنگەن ئىبراھىم قولىغا پالتىنى ئېلىپ، بۇتلارنىڭ ھەممىنى چېقىپ تاشلاپتۇ. بىراق، چوڭ بۇتنى قالدۇرۇپ، ئۇنىڭ بوينىغا پالتىنى ئېسىپ قويۇپ چىقىپ كېتىپتۇ.

5ـ بۇنى كىم قىلدى؟

كىشىلەر بايرامدىن قايتىپ كېلىپ، بۇتخانىغا كىرىپتۇ. بايرام مۇناسىۋىتى بىلەن بۇتلارغا باش ئۇرۇپ خۇشاللىقىنى ئىپادىلىمەكچى بولۇپتۇ. بىراق، كىشىلەر بۇتلارنىڭ چېقىۋېتىلگەنلىكىنى كۆرۈپ، ھەيرانلىقتىن چۆچۈپ كېتىپتۇ، غەزەپتىن كۆزلىرى چەكچىيىپتۇ.

ـ «بىزنىڭ بۇتلىرىمىزنى كىم مۇنداق قىلدى؟» ـ دەپتۇ ئۇلار.

ـ «ئىبراھىم ئاتلىق بىر يىگىتنىڭ ئۇلارنى ئەيىبلىگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدۇق (ئېھتىمال شۇ قىلغان بولۇشى مۇمكىن)» ـ دېيىشىپتۇ ئۇلارنىڭ بەزىسى.

ـ «ئى ئىبراھىم! بۇتلىرىمىزنى سەن مۇشۇنداق قىلدىڭمۇ؟» دەپتۇ ئۇلار.

ـ «(ياق، مەن ئەمەس) بەلكى، ئۇلارنىڭ مۇنۇ چوڭى شۇنداق قىلدى، ئەگەر ئۇلار سۆزلىيەلىسە، (كىمنىڭ چاققانلىقىنى) ئۇلارنىڭ ئۆزلىرىدىن سوراپ بېقىڭلار!» ـ دەپتۇ ئىبراھىم.

كىشىلەر بۇتلارنىڭ تاشتىن ياسالغانلىقىنى، تاشنىڭ سۆزلىيەلمەيدىغانلىقىنى ۋە ئاڭلىيالمايدىغانلىقىنى؛ چوڭ بۇتنىڭمۇ ئوخشاشلا تاشتىن ياسالغانلىقىنى، باشقا بۇتلارنى چېقىپ تاشلاش ئۇياقتا تۇرسۇن، ئۆز ئورنىدىن مىدىر-سىدىر قىلالمايدىغانلىقىنى بىلىدىكەن. شۇڭا ئىبراھىمغا: «ئى ئىبراھىم سەن بۇتلارنىڭ سۆزلىيەلمەيدىغانلىقىنى بىلىسەنغۇ؟» دەپتۇ ئۇلار.

ـ بۇتلار بىراۋغا پايدا-زىيان يەتكۈزەلمىسە، نېمىشقا ئۇنىڭغا ئىبادەت قىلىسىلەر؟، ئۇ سۆزلىيەلمىسە ۋە ئاڭلىيالمىسا قانداقسىگە تىلەكلىرىڭلارنى ئۇلاردىن تىلەيسىلەر؟، سىلەر چۈشەنمەمسىلەر؟ سىلەردە ئەقىل يوقمۇ؟ـ دەپتۇ ئىبراھىم ئۇلارغا.

ئۇلار قىلغىلى گەپ تاپالماي، خىجالەت ئىچىدە سۈكۈت قىلىشقا مەجبۇر بولۇپتۇ.

6ـ ئوت سوغۇق

كىشىلەر بىر يەرگە جەم بولۇپ: «ئەمدى قانداق قىلىمىز؟، ئىبراھىم بۇتلارنى چېقىپ تاشلاپ، ئىلاھلارغا ھاقارەت قىلدى، ئۇنى قانداق جازالىساق بولار؟» دېيىشىپ ئۆز ـ ئارا مەسلىھەت قىلىشىپتۇ ۋە ئاخىرىدا: «ئۇنى كۆيدۈرۈپ ئىلاھلىرىمىزغا ياردەم بېرەيلى» دېگەن يەرگە كېلىشىپتۇ.

شۇنداق قىلىپ ئۇلار ئوت يېقىپ، ئىبراھىمنى ئوتقا تاشلاپتۇ. بىراق، اللە ئىبراھىمغا ياردەم بېرىپ، ئوتقا: « ئى ئوت! ئىبراھىمغا سالقىن ۋە ئامانلىق (بەخش ئېتىدىغان) بولۇپ بەرگىن» دەپتۇ.

بىردىنلا ئوت سوۋۇپ، ئىبراھىمغا سالقىنلىق بەخش ئېتىپتۇ. كىشىلەر ئوتنىڭ ئىبراھىمغا ھېچقانداق زىيان يەتكۈزمىگەنلىكىنى، ئىبراھىمنىڭ ئوت ئىچىدە خۇشال ۋە خاتىرجەم تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ، ئۆز كۆزىگە ئىشەنمەيلا قاپتۇ.

7 ـ مېنىڭ پەرۋەردىگارىم كىم؟

بىر كۈنى كېچىسى ئىبراھىم بىر يۇلتۇزنى كۆرۈپ، (قەۋمىنى پاكىت ئارقىلىق قايىل قىلىش ئۈچۈن): «بۇ مېنىڭ پەرۋەردىگارىمدۇر» دەپتۇ. بىراق، ئۇزۇن ئۆتمەي يۇلتۇز پېتىپ كېتىپتۇ، «ياق، بۇ مېنىڭ پەرۋەردىگارىم ئەمەس، (چۈنكى، پەرۋەردىگار دېگەن يوق بولۇپ كەتمەيدۇ)» دەپتۇ.

ئاي تۇغۇپتۇ، «مانا، بۇ مېنىڭ پەرۋەردىگارىم» دەپتۇ. ئايمۇ پېتىپ كېتىپتۇ. «ياق، بۇ مېنىڭ پەرۋەردىگارىم ئەمەس» دەپتۇ. تاڭ ئېتىپ، ئاسمانغا قۇياش چىقىپتۇ. «مانا بۇ مېنىڭ پەرۋەردىگارىم، چۈنكى، بۇ ھەممىدىن چوڭ» دەپتۇ. كەچ كىرىپ قۇياشمۇ پېتىپ كېتىپتۇ.

«ياق، بۇمۇ مېنىڭ پەرۋەردىگارىم ئەمەس، چۈنكى، اللە مەڭگۈ تىرىكتۇر، ئۇ ھەرگىز ئۆلمەيدۇ، ئەبەدىي يوقالمايدۇ، ئۇ ھەقىقەتەن كۈچلۈكتۇر، ھېچنەرسە ئۇنى بويسۇندۇرالمايدۇ.

يۇلتۇز ئاجىز، تاڭ ئۇنى بويسۇندۇرىدۇ، ئاي ئاجىز، قۇياش ئۇنى بويسۇندۇرىدۇ، قۇياش ئاجىز، كېچە ئۇنى بويسۇندۇرىدۇ، بۇلۇت ئۇنى توسۇۋالىدۇ.

يۇلتۇز، ئاي ۋە قۇياش ئاجىز بولغاچقا ماڭا ياردەم بېرەلمەيدۇ، بەلكى، مەڭگۈ ئۆلمەيدىغان، ئەبەدىي يوقالمايدىغان، ھېچنەرسە ئۇنى بويسۇندۇرالمايدىغان تىرىك، كۈچلۈك ۋە ھەممىدىن غالىپ اللە ماڭا ياردەم بېرىدۇ» دەپتۇ.

8 ـ مېنىڭ پەرۋەردىگارىم اللە

ئىبراھىم اللەنىڭ ئۆز پەرۋەردىگارى ئىكەنلىكىنى، اللەنىڭ مەڭگۈ ئۆلمەيدىغان، ئەبەدىي يوقالمايدىغان، ھېچنەرسە ئۇنى بويسۇندۇرالمايدىغان تىرىك، كۈچلۈك ۋە

ھەممىدىن غالىپ زات ئىكەنلىكىنى تونۇپتۇ.

ئىبراھىم يەنە اللەنىڭ يۇلتۇز، ئاي ۋە قۇياشنىڭ پەرۋەردىگارى، شۇنداقلا پۈتۈن ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى ئىكەنلىكىنى تونۇپتۇ.

الله ئىبراھىمنى ھىدايەت قىلىپ، پەيغەمبەر ۋە دوست قىلىپ تاللاپتۇ. قەۋمىنى اللە تەرەپكە دەۋەت قىلىشقا ۋە ئۇلارنى بۇتلارغا ئىبادەت قىلىشتىن چەكلەشكە بۇيرۇپتۇ.

9ـ ئىبراھىمنىڭ دەۋىتى

ئىبراھىم ئۆز قەۋمىنى الله تەرەپكە دەۋەت قىلىپ، ئۇلارنى بۇتلارغا ئىبادەت قىلىشتىن توسۇپتۇ.

ـ سىلەر نىمىگە ئىبادەت قىلىسىلەر؟ـ دەپ سوراپتۇ ئىبراھىم ئۇلاردىن.

ـ «بۇتلارغا ئىبادەت قىلىمىز» ـ دەپتۇ ئۇلار.

ـ « دۇئا قىلغان چېغىڭلاردا ئۇلار (دۇئايىڭلارنى ئاڭلامدۇ؟)، يا سىلەرگە پايدا ـ زىيان يەتكۈزەلەمدۇ؟» ـ دەپ سوراپتۇ ئىبراھىم ئۇلاردىن.

ـ ياق، «ئۇنداق ئەمەس، ئاتا ـ بوۋىلىرىمىزنىڭ شۇنداق قىلغانلىقىنى بايقىدۇق» ـ دەپتۇ ئۇلار.

ئىبراھىم ئۇلارغا ئېنىق قىلىپ مۇنداق دەپتۇ:

«مەن بۇتلارغا ئىبادەت قىلمايمەن، بەلكى، مەن بۇ بۇتلارنىڭ دۈشمىنىمەن، مەن ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى اللەغا ئىبادەت قىلىمەن، ‹ئۇ مېنى ياراتقان، ئۇ مېنى ھىدايەت قىلىدۇ، ئۇ مېنى تاماق ۋە ئۇسسۇلۇق بىلەن تەمىنلەيدۇ، ئاغرىپ قالسام ئۇ مېنى ساقايتىدۇ، ئۇ مېنى قەبرى روھ قىلىدۇ، كېيىن يەنە تىرىلدۈرىدۇ.›

بۇتلار يارىتالمايدۇ ۋە ھىدايەت قىلالمايدۇ، بىراۋغا تاماق ۋە ئىچىملىك بىرەلمەيدۇ، ئاغرىپ قالسا ساقايتالمايدۇ، ئۆلتۈرەلمەيدۇ ۋە تىرىلدۈرەلمەيدۇ.»

10ـ پادىشاھنىڭ ئالدىدا

شەھەردە بىر زالىم پادىشاھ بار ئىدى، كىشىلەرنىڭ ھەممىسى پادىشاھقا سەجدە قىلىپ، ئۇنىڭغا باش ئۇراتتى. پادىشاھ ئىبراھىمنىڭ يالغۇز بىر اللەدىن باشقا ھېچكىمگە سەجدە قىلمايدىغانلىقىنى ئاڭلاپ، قاتتىق غەزەپلىنىپتۇ ۋە ئىبراھىمنى چاقىرتىپتۇ.

ئىبراھىم ئوردىغا كىرىپتۇ، ئۇ اللەدىن باشقا ھېچكىمدىن قورقمايدىكەن.

ـ ئى ئىبراھىم سېنىڭ پەرۋەردىگارىڭ كىم؟ـ دەپ سوراپتۇ پادىشاھ.

ـ مېنىڭ پەرۋەردىگارىم الله ـ دەپتۇ ئىبراھىم پادىشاھقا.

- الله دېگەن كىم- دەپ سوراپتۇ پادىشاھ.

- «اللە دېگەن (ئۆلۈكنى) تىرىلدۈرەلەيدىغان، (تىرىكنى) ئۆلتۈرەلەيدىغان زات» - دەپتۇ ئىبراھىم.

- «مەنمۇ (ئۆلۈكنى) تىرىلدۈرەلەيمەن، (تىرىكنى) ئۆلتۈرەلەيمەن» - دەپتۇ پادىشاھ ۋە ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنغان ئىككى ئادەمنى چاقىرتىپ كېلىپ، بىرىنى ئۆلتۈرۈپ، يەنە بىرىنى قويۇپ بېرىپتۇ، ئاندىن: «قانداق، مەنمۇ ئۆلتۈرۈپ تىرىلدۈرەلەمدىكەنمەن؟» دەپتۇ كۆرەڭلىگەن ھالدا.

پادىشاھ تولىمۇ دۆت ھەم مۇشرىك ئىكەن، شۇڭا ئىبراھىم پادىشاھ ۋە ئۇنىڭ خەلقىگە ھەقنى چۈشەندۈرۈش مەقسىتىدە پادىشاھقا: «اللە كۈننى شەرقتىن چىقىرالايدۇ، (ئەگەر سەن ھەقىقەتەن قۇدرەتلىك بولساڭ) قېنى ئۇنى غەربتىن چىقىرىپ باققىن» دەپتۇ.

(بۇنداق پاكىت ئالدىدا) پادىشاھ ئېغىز ئاچالماي قاپتۇ، ئۇ قىلغىلى گەپ تاپالماي خىجالەتكە پېتىپتۇ.

11- ئاتىنى دەۋەت قىلىش

ئىبراھىم ئاتىسىنى اللە تەرەپكە دەۋەت قىلىشنى ئىرادە قىلىپ، ئۇنىڭغا: «ئى ئاتا! سىز نىمىشقا ئاڭلىمايدىغان ۋە كۆرمەيدىغان جانسىز بۇتقا ئىبادەت قىلىسىز؟، نىمىشقا قىلچىلىك پايدا-زىيان يەتكۈزەلمەيدىغان بۇتلارغا چوقۇنىسىز؟، جېنىم ئاتا! سىز شەيتانغا ئىبادەت قىلماڭ، بەلكى، ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى مېھرىبان اللەغا ئىبادەت قىلىڭ!» دەپتۇ.

ئىبراھىمنىڭ ئاتىسى غەزەپلىنىپ: «ئاغزىڭنى يۇم، ئەگەر يەنە گەپ قىلىدىغان بولساڭ، مەندىن تاپىقىڭنى يەيسەن» دەپتۇ ئىبراھىمغا.

ئىبراھىم تولىمۇ ئاقكۆڭۈل ۋە سەممىي ئىدى، شۇڭا ئۇ ئاتىسىغا: «ئامان بولۇڭ ئاتا، مەن كەتتىم، مەن بۇ يەردىن كېتىپ، پەرۋەردىگارىمغا ئىبادەت قىلاي» دەپتۇ.

ئىبراھىم قاتتىق ئەپسۇسلىنىپتۇ. ئۇ باشقا بىر شەھەرگە كېتىپ، شۇ جايدا اللەغا ئىبادەت قىلىشنى، كىشىلەرنى اللە تەرەپكە دەۋەت قىلىشنى ئىرادە قىلىپتۇ.

12- مەككىگە

ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ قەۋمى، ئاتىسى ۋە پادىشاھ ئۇنىڭغا غەزەپلەنگەچكە، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام باشقا بىر شەھەرگە كېتىپ، شۇ جايدا اللەغا ئىبادەت قىلىشنى ۋە كىشىلەرنى اللە تەرەپكە دەۋەت قىلىشنى ئىرادە قىلىپتۇ.

ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئاتىسى بىلەن خوشلىشىپ، شەھەردىن چىقىپتۇ. ئۇ ئايالى ھاجەرنى ئېلىپ مەككىگە قاراپ مېڭىپتۇ. شۇ چاغدا مەككە نە قۇدۇق-ئۆستەڭ، نە ئادەم ۋە ھايۋانات بولمىغان بىر جەزىرە ئىكەن.

ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام مەككىگە يېتىپ كەپتۇ. ئۇ ئايالى ھاجەر بىلەن ئوغلى ئىسمائىلنى مەككىدە قالدۇرۇپ قويۇپ، ئۆزى قايتماقچى بولۇپتۇ.

- ئى اللەنىڭ ئەلچىسى بىزنى تاشلاپ قەيەرگە بارىسىز؟، نە سۇ، نە يېمەكلىك بولمىغان بۇ جايدا بىزنى يالغۇز تاشلاپ قويۇشقا سىزنى اللە بۇيرىدىمۇ؟- دەپتۇ ھاجەر ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامغا.

- شۇنداق، بۇ ئىشقا مېنى اللە بۇيرىدى- دەپتۇ ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام.

- ئۇنداقتا، اللە ھەرگىز بىزنى ئۇنتۇپ قالمايدۇ- دەپتۇ ھاجەر.

13 - زەمزەم قۇدۇقى

ئىسمائىل قاتتىق ئۇسساپ كېتىپتۇ، ئانىسى ئۇنىڭ ئۇسسۇزلۇقىنى قاندۇرۇش ئۈچۈن سۇ ئىزدەپتۇ. بىراق، مەككىدە نە قۇدۇق، نە ئۆستەڭ بولمىسا قانداقمۇ سۇ تاپقىلى بولسۇن؟!

ھاجەر سۇ ئىزدەپ سەفا تېغى بىلەن مەرۋە تېغى ئوتتۇرىسىدا ئۇياندىن بۇيانغا يۈگرەپتۇ. اللە ھاجەر ۋە ئىسمائىلغا ياردەم بېرىپ، ئۇلارغا سۇ پەيدا قىلىپ بېرىپتۇ.

زېمىندىن بۇلدۇقلاپ سۇ چىقىشقا باشلاپتۇ. ئىسمائىل بىلەن ھاجەر سۇدىن قانغۇچە ئىچىپتۇ. شۇنىڭدىن ئېتىبارەن زېمىندا «زەمزەم» قۇدۇقى ھاسىل بولۇپتۇ. اللە زەمزەمگە بەرىكەت بېرىپتۇ.

ھەر يىلى دۇنيانىڭ ھەر قايسى جايلىرىدىن ھەج قىلغىلى كەلگەن كىشىلەر زەمزەم سۈيىدىن قانغۇچە ئىچىپ، ئۇنى ئۆز دۆلەتلىرىگە ئېلىپ كەتمەكتە.

كىچىك دوست، سىز زەمزەم سۈيىنى ئىچىپ باققانمۇ؟

14 - ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ چۈشى

ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام بىر مەزگىلدىن كېيىن مەككىگە قايتىپ كېلىپ، ئائىلىسىدىكىلەر بىلەن جەم بولۇپتۇ. ئۇ ئوغلى ئىسمائىل ۋە ئايالى ھاجەر بىلەن كۆرۈشۈپ، ئائىلە شاتلىقىغا چۆمۈپتۇ.

ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام قەيەرگە بارسا ئوغلى ئىسمائىل ئۇنىڭغا ئەگىشىپ بىللە بېرىپتۇ. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئوغلىغا بارغانچە ئامراق بولۇپ كېتىپتۇ.

بىر كۈنى كېچىسى ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئۇخلاۋېتىپ، ئوغلى ئىسمائىلنى بوغۇزلاپ، قۇربانلىق قىلىپ چۈش كۆرۈپتۇ. ئۇ ھەق پەيغەمبەر بولغاچقا، ئۇنىڭ كۆرگەن چۈشىمۇ راست ئىكەن. ئۇ اللەنىڭ دوستى بولغاچقا اللە ئۇنى چۈشىدە بۇيرىغان ئىشنى قىلىشنى كۆڭلىگە پۈكۈپ، ئوغلى ئىسمائىلغا: ««ئى ئوغلۇم! مەن سېنى بوغۇزلاپ قۇربانلىق قىلىشقا (ئەمر قىلىنىپ) چۈشەپتىمەن (پەيغەمبەرلەرنىڭ چۈشى ھەقىقەتتۇر ۋە ئۇلارنىڭ ئىشلىرى اللە نىڭ ئەمرى بويىچە بولىدۇ)، ئويلاپ باققىنا! سېنىڭ قانداق پىكرىڭ بار؟» دەپتۇ.

ـ «ئى ئاتا! نېمگە بۇيرۇلغان بولساڭ، شۇنى ئىجرا قىلغىن، خۇدا خالىسا (ئۇنىڭغا) مېنى سەۋر قىلغۇچى تاپىسەن» ـ دەپتۇ ئىسمائىل ئاتىسىغا.

ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام قولىغا پىچاقنى ئېلىپ، ئوغلىنى كەينىگە سېلىپ، مىنا تېغىغا يېتىپ كەپتۇ. ئۇ ئىسمائىلنى بوغۇزلاش ئۈچۈن ئۇنى يەرگە يېنىچە ياتقۇزۇپ، ئۇنىڭ بوغۇزىغا پىچاقنى سۈرۈپتۇ.

اللە دوستى ئىبراھىمنىڭ ئۆزى بۇيرىغان ئىشنى ئەمەلىيەتتە قىلىدىغان ياكى قىلمايدىغانلىقىنى كۆرۈپ باقماقچى، اللەغا بولغان مۇھەببىتى بىلەن ئوغلىغا بولغان مېھرىدىن قايسىسىنىڭ كۈچلۈك ئىكەنلىكى سىناپ باقماقچى ئىكەن.

ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام سىناقتىن ئۆتۈپتۇ. اللە جىبرىئىل ئارقىلىق جەننەتتىن بىر قوچقارنى ئەۋەتىپ، ئىسمائىلنىڭ ئورنىدا قوچقارنى بوغۇزلاشقا بۇيرۇپتۇ.

اللە ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇ ئەمىلىنى ياخشى كۆرگەچكە، بارلىق مۇسۇلمانلارنى قۇربان ھېيتتا قۇربانلىق قىلىشقا (مال بوغۇزلاشقا) بۇيرۇپتۇ.

ئىبراھىم ۋە ئىسمائىل ئەلەيھىسسالامغا اللەنىڭ رەھمەت ۋە سالامى بولسۇن!!!

15 ـ كەئبە

ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام مەككىدە اللە ئۈچۈن بىر ئۆي بىنا قىلىشنى ئىرادە قىلىپتۇ. چۈنكى، ئۆيلەر كۆپ بولسىمۇ، بىراق، مەخسۇس اللە ئۈچۈن ئىبادەت قىلىدىغان ئۆي تېخى زېمىندا مەۋجۇت ئەمەسكەن. ئىسمائىلمۇ ئاتىسىغا ياردەملىشىپ، كەئبىنى بىنا قىلىشىپ بەرمەكچى بولۇپتۇ.

ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئوغلى ئىسمائىل بىلەن تاغدىن تاش توشۇپ، ئۆز قولى بىلەن كەئبىنى بىنا قىلىپتۇ. ئاتا ـ بالا ئىككىسى اللەنى ئەسلەپ، اللەغا دۇئا قىلىپتۇ:

«پەرۋەردىگارىمىز! بىزنىڭ خىزمىتىمىزنى قوبۇل قىلغىن، سەن ھەقىقەتەن دۇئايىمىزنى ئاڭلاپ تۇرغۇچىسەن، نىيىتىمىزنى بىلىپ تۇرغۇچىسەن»

اللە ئىبراھىم ۋە ئىسمائىل ئەلەيھىسسالامنىڭ خىزمىتىنى قوبۇل قىلىپ، كەئبىگە بەرىكەت بېرىپتۇ.

بىز ھەر بىر نامازدا كەئبىگە يۈز كەلتۈرىمىز، مۇسۇلمانلار ھەج مەزگىلىدە كەئبىگە بارىدۇ، كەئبىنى تاۋاپ قىلىدۇ، ئۇنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ ناماز ئوقۇيدۇ.

اللە كەئبىگە بەرىكەت بېرىپ، ئىبراھىم ۋە ئىسمائىل ئەلەيھىسسالامنىڭ خىزمىتىنى قوبۇل قىلغاي! ئىبراھىم، ئىسمائىل ۋە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا رەھمەت قىلغاي! (ئامىن!).

16 ـ بەيتۇل مۇقەددەس

ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ سارە ئىسىملىك يەنە بىر ئايالى بولۇپ، ئۇنىڭدىن ئىسھاق ئىسىملىك بىر ئوغۇل تۇغۇلۇپتۇ. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئوغلى ئىسھاق بىلەن بىر مەزگىل شامدا تۇرۇپتۇ.

ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام بىلەن ئىسمائىل ئەلەيھىسسالام مەككىدە كەئبىنى بىنا قىلغاندەك، ئىسھاق ئەلەيھىسسالامۇ شامدا اللە ئۈچۈن بىر ئۆي بىنا قىلىپتۇ.

ئىسھاق ئەلەيھىسسالام شامدا بىنا قىلغان بۇ مۇقەددەس ئۆي (بەيتۇل مۇقەددەس) مەسجىدۇل ئەقسا بولۇپ، اللە ئۇنىڭغا بەرىكەت بېرىپتۇ.

اللە ئىسمائىل ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەۋلادلىرىغا بەرىكەت بەرگەندەك، ئىسھاق ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەۋلادلىرىغىمۇ بەرىكەت بېرىپتۇ، ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن پەيغەمبەرلەر ۋە پادىشاھلار دۇنياغا كېلىپتۇ.

ئىسھاق ئەلەيھىسسالامنىڭ يەئقۇب ئىسىملىك بىر ئوغلى بولۇپ، اللە ئۇنى پەيغەمبەرلىككە تاللاپتۇ، ئۇنىڭ ئون ئىككى ئوغلى بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى يۇسۇفنىڭ قۇرئان كەرىمدە ئاجايىپ گۈزەل بىر قىسسىسى بار.

كىچىك دوست! كېلىڭ مەن سىزگە يۇسۇفنىڭ قىسسىسىنى سۆزلەپ بېرەي!.

6 ـ قىسسە: يۇسۇف ئەلەيھىسسالام

1 ـ ئاجايىپ چۈش

كىچىك يۇسۇف تولىمۇ چىرايلىق ۋە ئەقىللىق بالا ئىدى. ئۇنىڭ ئون بىر قېرىندىشى بولۇپ، ئاتىسى يەئقۇب باشقا باللىرىغا قارىغاندا، يۇسۇفكە بەكرەك ئامراق ئىدى.

بىر كۈنى كىچىك يۇسۇف ئۇخلاۋېتىپ، ئاجايىپ بىر چۈش كۆرۈپتۇ. ئۇ چۈشىدە 11يۇلتۇز ۋە ئاي بىلەن كۈننىڭ ئۆزىگە سەجدە قىلغانلىقىنى كۆرۈپتۇ.

ئۇ يۇلتۇز ۋە ئاي بىلەن كۈننىڭ ئادەمگە سەجدە قىلغانلىقىنىڭ سەۋەبىنى چۈشىنەلمەي، بۇ ئاجايىپ چۈشتىن ھەيران بولۇپتۇ ـ دە، ئاتىسى يەئقۇبنىڭ ئالدىغا بېرىپ، كۆرگەن چۈشىنى ئۇنىڭغا سۆزلەپ بېرىپ: «ئى ئاتا! مەن ھەقىقەتەن چۈشۈمدە 11 يۇلتۇزنىڭ ۋە ئاي بىلەن كۈننىڭ ماڭا سەجدە قىلغانلىقىنى كۆردۈم» دەپتۇ.

يەئقۇب پەيغەمبەر ئىدى، ئۇ بۇ چۈشنى ئاڭلاپ ناھايىتى خۇشال بولغان ھالدا، ئوغلى يۇسۇفكە: «ئى ئوغلۇم! ئىشلىرىڭدا اللە ساڭا بەرىكەت بەرسۇن، بۇ چۈش ئىلىم ۋە پەيغەمبەرلىكنىڭ بىشارىتى. پات ئارىدا زور ئىشلارغا مۇۋەپپەق بولىسەن. ئەجدادلىرىڭ ئىبراھىم، ئىسھاقلارغا ئىلگىرى اللە ئۆزىنىڭ ئۇلۇغ نېمىتىنى بەرگىنىدەك، ساڭىمۇ ۋە يەئقۇب ئەۋلادىغىمۇ ئۆزىنىڭ ئۇلۇغ نېمىتىنى بېرىدۇ» دەپتۇ.

يەئقۇب ئەلەيھىسسالام ياشانغان، تەجرىبىلىك كىشى ئىدى. ئۇ ئادەملەرنىڭ تەبىئىتىنى، شەيتاننىڭ ئادەملەرنى قانداق ئازدۇرۇپ، ئۇنىڭغا قانداق زىيانكەشلىك قىلىدىغانلىقىنى ياخشى بىلەتتى. شۇڭا ئۇ يۇسۇفكە: «ئى ئوغلۇم! سەن بۇ چۈشۈڭنى قېرىنداشلىرىڭدىن بىرەرىگە ئېيتمىغىن، بولمىسا ئۇلار ھەسەتخورلۇق قىلىپ، ساڭا دۈشمەنلىك قىلىپ قويۇشى مۇمكىن» دەپتۇ.

2 ـ قېرىنداشلارنىڭ ھەسەتخورلۇقى

يۇسۇفنىڭ بۇنيامىن ئىسىملىك يەنە بىر ئىنىسى بار ئىدى. يەئقۇب ئەلەيھىسسالام باشقا باللىرىغا قارىغاندا، يۇسۇف بىلەن بۇنيامىنغا بەكرەك ئامراق ئىدى. شۇڭا ئاكىلىرى ئۇ ئىككىسىگە ھەسەت قىلىپ: «ئاتىمىز نىمىشقا يۇسۇف بىلەن بۇنيامىنغا ئامراق؟، نىمىشقا ئۇ ئىككىسىنى بىزدىن بەكرەك ياخشى كۆرىدۇ؟، بىز كۈچلۈك ۋە قاۋۇل تۇرۇپ، نىمىشقا ئاتىمىزنىڭ نەزىرىدە ئاشۇ ئىككى شۈمتەكچىلىك بولالمايمىز؟» دەپ ئاچچىقلىنىپتى.

يۇسۇف كىچىك بولغاچقا ئاتىسىنىڭ نەسىھىتىنى ئونتۇپ، ھىلىقى كۆرگەن چۈشىنى ئاكىلىرىغا سۆزلەپ بېرىپتۇ. بۇنى ئاڭلاپ ئاكىلىرىنىڭ ھەسەتخورلۇقى تېخىمۇ كۈچىيىپ، يۇسۇفكە بولغان دۈشمەنلىكى ھەسسىلەپ ئېشىپتۇ.

بىر كۈنى يۇسۇفنىڭ ئاكىلىرى بىر يەرگە جەم بولۇپ: «بىز يۇسۇفنى ئۆلتۈرۈۋېتەيلى ياكى بولمىسا يىراق بىر يەرگە ئاپىرىپ تاشلىۋېتەيلى، شۇنداق قىلساق بىز ئاتىمىزنىڭ مېھرى ـ مۇھەببىتىگە ئۇگچە ئېرىشەلەيمىز» دەپ مەسلىھەتلىشىپتۇ.

ـ ياق، ئۇنى ئۆلتۈرمەي، يول بويىدىكى قۇدۇققا ئاپىرىپ تاشلىۋېتەيلى، يولدىن ئۆتكەن يولۇچىلار ئېلىپ كەتسۇن ـ دەپتۇ ئارىدىن بىرەيلەن.

ـ بولىدۇ، شۇنداق قىلايلى ـ دېيىشىپ ھەممىسى شۇ پىكىرگە قوشۇلۇپتۇ.

3 ـ ئاتىغا قويۇلغان تەلەپ

ئۇلار كېلىشىۋالغىنى بويىچە ئاتىسىنىڭ ئالدىغا كېلىپتۇ. يەئقۇب ئەلەيھىسسالام ئوغۇللىرىنىڭ يۇسۇفكە ھەسەت قىلىپ، ئۇنى ياخشى كۆرمەيدىغانلىقىنى بىلگەچكە، ئۇلارنىڭ يۇسۇفكە زىيانكەشلىك قىلىپ قويۇشىدىن ئەنسىرەپ، ئۇنى ئاكىلىرى بىلەن بىر يەرگە بىللە ئەۋەتمەيتتى. يۇسۇف ھەمىشە ئىنىسى بۇنيامىن بىلەن بىللە ئويناىتتى. ئاكىلىرى بۇنى ياخشى بىلىسمۇ، بىراق، ئۇلار يامان نىيىتىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن، ئاتىسىغا مۇنداق دەپتۇ:

«ئى ئاتا! سەن نىمىشقا يۇسۇفنى بىز بىلەن بىللە ئەۋەتمەيسەن؟، سەن نىمىدىن ئەنسىرەيسەن؟، ئۇ بىزنىڭ سۆيۈملۈك قېرىندىشىمىز، ھەممىمىز بىر ئاتىنىڭ باللىرى تۇرساق، نىمىشقا ھەممىمىز بىللە بېرىپ، بىللە ئويناپ كەلمەيمىز؟، ‹ ئەتە ئۇنى بىزگە قوشۇپ قويغىن، يەپ ـ ئىچىپ، ئويناپ ـ كۈلۈپ كىرسۇن، ئۇنى بىز چوقۇم ياخشى

مۇھاپىزەت قىلىمىز› » دەپتۇ.

يەئقۇب ئەلەيھىسسالام ياشانغان، ئىشلارنى ئەتراپلىق ئويلايدىغان كىشى ئىدى، ئۇ يۈسۈفنىڭ ئۆزىدىن يىراقلاپ كېتىشىنى خالىمايتتى. شۇڭا ئۇ يۈسۈفتىن خاتىرجەم بولالماي، ئوغۇللىرىغا: «سىلەر غەپلەتتە قېلىپ، ئۇنى بۆرە يەپ قويۇشتىن ئەنسىرەيمەن» دەپتۇ.

- ياق، ھەرگىز ئۇنداق بولمايدۇ، بىز ئۇنىڭ يېنىدا تۇرساق، يەنە كېلىپ بىز قاۋۇل ۋە كۈچلۈك ياشلار تۇرساق، قاراپ تۇرۇپ ئۇنى بۆرىگە يەدۈرۈپ قويارمىزمۇ؟- دېيىشىپ، ئاخىرى ئاتىسىنى يۈسۈفنى ئۆزلىرى بىلەن بىللە ئەۋەتىشكە قايىل قىلىپتۇ.

4- باياۋاندا

يۈسۈفنىڭ ئاكىلىرى ئاتىسىنىڭ يۈسۈفنى ئۆزلىرى بىلەن بىللە ئەۋەتكەنلىكىدىن قاتتىق خۇشال بولۇشۇپتۇ.

ئۇلار باياۋانغا كېلىپ، يۈسۈفنى باياۋاندىكى قۇدۇققا تاشلىۋېتىپتۇ. ئۇلار نە كىچىك يۈسۈفكە، نە ياشانغان ئاتىسىغا ئىچ ئاغرىتماپتۇ.

يۈسۈف قۇدۇققا تاشلىنىپتۇ، چوڭقۇر ھەم قاراڭغۇ قۇدۇق يۈسۈفنى ئۆز قوينىغا ئاپتۇ.

الله يۈسۈفكە خۇش-خەۋەر بېرىپ، ئۇنىڭغا: «قايغۇرما، قورقما، الله ھەقىقەتەن سەن بىللە، ئۇزاققا قالماي سېنىڭ ھاياتىڭدا زور ئۆزگىرىش بولىدۇ، قېرىنداشلىرىڭ ئالدىڭغا ئۆزى كېلىدۇ، ئۇلارنىڭ قىلغان ئىشلىرىنى ئۇلارغا ئۆزۈڭ ئېيتىپ بېرىسەن» دەپتۇ.

يۈسۈفنىڭ ئاكىلىرى ئۇنى قۇدۇققا تاشلىۋېتىپ، ئىشلىرىنى تۈگەتكەندىن كېيىن، بىر يەرگە جەم بولۇپ: «ئەمدى ئاتىمىزنىڭ ئالدىغا نېمە دەپ بارىمىز؟» دەپ مەسلىھەتلىشىپتۇ.

ئارىدىن بىرەيلەن: «ئاتىمىز ‹ئۇنى بۆرە يەپ قويۇشتىن ئەنسىرەيمەن› دىگەن ئىدى، بىز ئۇنىڭغا ‹ئاتا سەن راست ئېيتىپتىكەنسەن، ئۇنى راستلا بۆرە يەپ كەتتى› دەيلى» دەپتۇ.

ھەممىسى بۇ گەپكە قوشۇلۇپ: «راست، شۇنداق دەيلى» دېيىشىپتۇ. ئارىدىن بىرەيلەن: «بۇنىڭغا نىمنى پاكىت قىلىپ كۆرسىتىمىز؟» دەپ سوراپتۇ.

ئۇلار بىر قوچقارنى تۇتۇپ، ئۇنى بوغۇزلاپ، يۈسۈفنىڭ كۆڭلىكىنى قوچقارنىڭ قېنى بىلەن بوياپ: «ھە، مانا ئەمدى ئاتىمىز بىزگە ئىشىنىدىغان بولدى» دېيىشىپ خۇشال بولۇشۇپتۇ.

5- يەئقۇب ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىدا

ئۇلار كەچتە ئاتىسىنىڭ ئالدىغا يىغلاپ كېلىشىپتۇ ۋە: «ئى ئاتىمىز! يۈسۈفنى نەرسىلىرىمىزنىڭ يېنىدا قويۇپ يۈگۈرۈشكىلى كېتىپ قىلىپتۇق، (قايتىپ كەلسەك) ئۇنى

بۆرە يەپ كېتىپتۇ» دېيىشىپتۇ.

ئۇلار يۇسۇفنىڭ كۆڭلىكىنى يالغاندىن قانغا بوياپ ئېلىپ كېلىشكەن ئىدى.

- مانا بۇ يۇسۇفنىڭ قانلىق كۆڭلىكى- دەپتۇ.

يەئقۇب ئەلەيھىسسالام اللەنىڭ پەيغەمبىرى، ياشانغان پېشقەدەم كىشى ئىدى. ئۇ باللىرىغا قارىغاندا ئەقىللىق ۋە تەجرىبىلىك ئىدى. ئۇ قانغا بۇيالغان كۆڭلەكنىڭ ھېچ يېرى يىرتىلمىغان، ساپ-ساق تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ، قاننىڭ يالغانلىقىنى، «بۆرە ھېكايىسى»نىڭ يالغاندىن ئويدۇرۇپ چىقىرىلغانلىقىنى بىلىپ، باللىرىغا: «بۇ ھېكايىنى سىلەر توقۇپ چىقتىڭلار، ‹مەن چىرايلىقچە سەۋر قىلىمەن› » دەپتۇ.

شۇنداقتىمۇ، يەئقۇب ئەلەيھىسسالامنىڭ يۇسۇفكە بولغان قايغۇسى كۆڭلىنى ئېشىپ بېرىپتۇ.

6- يۇسۇف قۇدۇقتا

يۇسۇفنىڭ ئاكىلىرى ئۆيگە قايتىپ، ئىسسىق تاماق يەپ، يۇمشاق كۆرپە ئۈستىدە يېتىپ ئۇخلاپتۇ.

يۇسۇف بولسا نە تاماق، نە كۆرپە يوق قاراڭغۇ قۇدۇقتا يالغۇز تۈنەپ چىقىپتۇ.

يۇسۇفنىڭ ئاكىلىرى يۇسۇفنى ئۇنتۇپ، ئۇيقۇغا كېتىپتۇ. يۇسۇف بولسا ئاكىلىرىنىڭ قىلغىنىنى ئويلاپ، كۆزىگە ئۇيقۇ كەلمەپتۇ.

يۇسۇف قۇدۇقتا تۇرۇپ ئاتىسىنى ئويلىسا، ئاتىسى ئۆيدە تۇرۇپ يۇسۇفنى ئەسلەپتۇ.

ئەتراپنى قاراڭغۇلۇق قاپلاپتۇ، باياۋاننى زۇلمەت بېسىپتۇ، كېچە قاراڭغۇلۇقىدا ياۋايى ھايۋانلارنىڭ ھوۋلىغان ئاۋازى ھەممە تەرەپتىن ئاڭلىنىشقا باشلاپتۇ.

7- قۇدۇقتىن ئوردىغا

بىر كۈنى بۇ يەردىن بىر كارۋان ئۆتۈپتۇ، ئۇلار سۇ ئىزدەپ ھېلىقى قۇدۇقنى كۆرۈپ، بىر ئادەمنى سۇ ئېلىپ كېلىشكە ئەۋەتىپتۇ. ئۇ ئادەم سۇ ئېلىش ئۈچۈن سوغىسىنى قۇدۇققا تاشلاپتۇ. بىراق سوغا ناھايىتى ئېغىرلاپ كېتىپتۇ. ئۇنى قۇدۇقتىن تارتىپ چىقارسا، سوغىدا بىر ئوغۇل بالا تۇرغۇدەك. بۇنى كۆرۈپ ھەيرانلىقتىن كۆزلىرى چەكچىيىپ كەتكەن سۇچى: «خۇش خەۋەر! مانا بىر ئوغۇل بالا» دەپ ۋارقىراپتۇ. كارۋاندىكىلەرمۇ بۇنىڭدىن خۇشال بولۇپتۇ ۋە مەخپىي ھالدا «بالا»نى ئېلىپ مېڭىپتۇ.

كارۋان مىسىرغا يېتىپ كېلىپ، بالىنى ساتماقچى بولۇپتۇ ۋە ئۇنى بازارغا ئېلىپ چىقىپ: «بۇ بالىنى كىم سېتىۋالىدۇ؟» دەپ توۋلاپتۇ.

بالنى مىسىر پادىشاھى بىر قانچە تەڭگىگە سېتىۋاپتۇ. تىجارەتچىلەر ئۇنىڭ يۈسۈپ ئىكەنلىكىنى بىلمەي پۇلغا سېتىۋېتىپتۇ.

پادىشاھ ئۇنى ئوردىغا ئېلىپ كېتىپتۇ ۋە ئايالىغا: « ئۇنى ياخشى كۈتكىن، ئۇنىڭ چىرايىدىن ئەقىللىقلىقى چىقىپ تۇرىدۇ» دەپتۇ.

8ـ ئىشەنچ ۋە ئامانەت

پادىشاھنىڭ ئايالى يۈسۈپنى خىيانەت قىلىشقا ئۈندەپتۇ. بىراق، يۈسۈپ ئۇنىڭ تەلىۋىنى كەسكىن رەت قىلىپ: «ياق، مەن خوجايىنىمغا خىيانەت قىلمايمەن، چۈنكى، ئۇ مېنى ھۆرمەتلىدى ۋە ماڭا ياخشىلىق قىلدى، مەن اللەدىن قورقىمەن» دەپتۇ.

خانىشنىڭ ئاچچىغى كېلىپ، يۈسۈپنى پادىشاھقا چېقىشتۇرۇپتۇ. پادىشاھ ئايالىنىڭ يالغان سۆزلەۋاتقانلىقىنى، يۈسۈپنىڭ ئىشەنچلىك ئىكەنلىكىنى بىلىپ، ئايالىغا: «سەن ھەقىقەتەن خاتالاشتىڭ» دەپتۇ.

يۈسۈپ مىسىردا گۈزەللىكى بىلەن ھەممىگە مەشھۇر بولۇپتۇ. ئۇنى كۆرگەن ھەر قانداق ئادەم: « بۇ ئادەمزات ئەمەس، بەلكى، بىر ئېسىل پەرىشتىدۇر» دېيىشىپتۇ.

يۈسۈپ خانىشنىڭ پادىشاھقا خىيانەت قىلىش تەلىۋىنى رەت قىلغاندىن كېيىن، غەزىپىنى باسالمىغان خانىش يۈسۈپكە: «ئۇنداقتا زىندانغا تاشلىنىسەن» دەپتۇ.

ـ سەن مېنى ئۈندىگەن ئىشتىن كۆرە، زىندان ماڭا سۆيۈملۈكتۇر ـ دەپتۇ يۈسۈپ.

بىر قانچە كۈندىن كېيىن پادىشاھ يۈسۈپنى زىندانغا تاشلاشقا ئەمرى قىلىپتۇ، گەرچە پادىشاھ يۈسۈپنىڭ گۇناھسىز ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇرسىمۇ، بىراق، يەنىلا يۈسۈپنى زىندانغا تاشلاپتۇ.

9ـ زىنداندىكى نەسىھەت

يۈسۈپ زىندانغا تاشلىنىپتۇ، زىنداندىكى مەھبۇسلارنىڭ ھەممىسى يۈسۈپنىڭ بىلىملىك، كۆيۈمچان ۋە ئالىيجاناب ياش ئىكەنلىكىنى بىلىپ، ئۇنى ھۆرمەتلەپتۇ. يۈسۈپ بىلەن ئۇچرىشىش شەرىپىگە مۇيەسسەر بولغانلىقىدىن خۇشاللىنىپتۇ.

زىندانغا يۈسۈپ بىلەن ئىككى يىگىت بىللە كىرگەن ئىدى. ئۇلارنىڭ بىرى ئۆزىنىڭ كۆرگەن چۈشىنى يۈسۈپكە سۆزلەپ بېرىپ، مۇنداق دەپتۇ: «مەن چۈشۈمدە ئۈزۈمنى (ئۈزۈمدىن) ھاراق سىقىۋاتقان كۆرۈپتىمەن». ئىككىنچىسى: «مەن چۈشۈمدە ئۈزۈمنى بېشىمدا نان كۆتۈرۈپ تۇرغان، ناننى قۇشلار يەۋاتقان كۆرۈپتىمەن» دەپتۇ ۋە يۈسۈپتىن كۆرگەن چۈشىگە تەبىر بېرىشنى سوراپتۇ.

يۈسۈپ اللەنىڭ پەيغەمبەرلىرىدىن بىرى بولغاچقا، ئۇ چۈشنىڭ تەبىرىنى بىلەتتى. شۇ زاماندىكى ئادەملەر بولسا، اللەنىڭ غەيرىگە ئىبادەت قىلاتتى. ئۇلار كۆپلىگەن ئىلاھلارنى

پەيدا قىلغان بولۇپ، «ماۋۇ قورۇقلۇق ئىلاھىي، ماۋۇ دېڭىز ئىلاھىي، ماۋۇ رىزىق ئىلاھىي، ماۋۇ يامغۇر ئىلاھىي» دەپ ئاتايتتى.

يۇسۇف كىشىلەرنىڭ ئاشۇنداق قىلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، بىردە ئەپسۇسلىنىپ يىغلىسا، بىردە ئۇلارنىڭ ئەخمەقانىلىقلىرى ئۈچۈن ھەسرەتلىنىپ كۈلەتتى. يۇسۇف ئۇلارنىڭ ئازغۇنلۇقلىرىغا سۈكۈت قىلىپ تۇرالمايتتى، شۇڭا ئۇ كىشىلەرنى الله تەرەپكە دەۋەت قىلىش قارارىغا كېلىپتۇ.

الله بۇ ئىشلارنىڭ زىنداندا ئەمەلگە ئېشىشىنى ئىرادە قىلىپتۇ. ئەجىبا مەھبۇسلار نەسىھەتكە، مېھرى-شەپقەتكە مۇھتاج ئەمەسمۇ؟، مەھبۇسلار اللهنىڭ بەندىسى، ئادەم ئاتىنىڭ باللىرى ئەمەسمۇ؟.

گەرچە يۇسۇفنىڭ جىسمى زىنداندا بولسىمۇ، بىراق، ئۇنىڭ روھى ئەركىن دۇنيادا پەرۋاز قىلاتتى. يۇسۇف گەرچە ماددى جەھەتتە نامرات بولسىمۇ، بىراق، ئۇ مەنىۋى جەھەتتە ھەقىقەتەن باي ۋە سېخى ئىدى.

پەيغەمبەرلەر ھەر قانداق جايدا ھەقىقەتنى ئاشكارا جاكالايدۇ.

پەيغەمبەرلەر ھەر قانداق زاماندا ياخشىلىقنى كەڭرى تارقىتىدۇ.

10 - يۇسۇفنىڭ پاراستى

يۇسۇف ئۆز كۆڭلىدە مۇنداق دەپتۇ: «چوقۇم ئېھتىياج ئىككى ئادەمنى مېنىڭ ئالدىمغا سۈرەپ كەلدى، ھاجەتمەنلىنىڭ قولىقى يۇمشاق بولىدۇ، ئەگەر مەن مۇشۇ پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ ئۇلارغا«ھەق»نى سۆزلىسەم، ئۇلار مېنىڭ قىلغان سۆزۈمنى ئىتائەتچانلىق بىلەن ئاڭلايدۇ، قىلغان نەسىھەتىمنى ئۇلارمۇ، زىنداندىكى باشقا مەھبۇسلارمۇ ئاڭلايدۇ، بۇ بىر ياخشى پۇرسەت.»

يۇسۇف ئۇلارغا چۈشىنىڭ تەبىرىنى سۆزلەپ بېرىشكە ئالدىرماپتۇ، بەلكى، ئۇلارغا: «ئىككىڭلارغا سىرتتىن تاماق كىرىشتىن بۇرۇنلا، سىلەر كۆرگەن چۈشىنىڭ تەبىرىنى مەن سىلەرگە ئېيتىپ بېرەلەيمەن، بۇنى ماڭا پەرۋەردىگارىم بىلدۈرگەن» دەپتۇ.

ئۇ ئىككىسى بۇنىڭدىن خاتىرجەم بولۇپ، خۇشاللىققا چۈمۈپتۇ. يۇسۇپ مۇشۇ پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ، زىنداندىكىلەرگە قىلماقچى بولغان نەسىھەتنى باشلاپتۇ.

11 - تەۋھىدنى چۈشەندۈرۈش

يۇسۇف مۇنداق دەپتۇ:

«بۇنى ماڭا پەرۋەردىگارىم بىلدۈرگەن، الله ئۆز ئىلمىنى ھەممە ئادەمگە، جۈملىدىن مۇشرىكقا بىلدۈرمەيدۇ. پەرۋەردىگارىمنىڭ بۇنى ماڭا نېمە ئۈچۈن بىلدۈرگەنلىكىنىڭ سەۋەبىنى بىلەمسىلەر؟ چۈنكى مەن مۇشرىكلارنىڭ يولىنى تاشلاپ، ئەجدادلىرىم - ئىبراھىم،

ئىسھاق، يەئقۇبلارنىڭ دىنىغا ئەگەشتىم، ھېچقانداق نەرسىنى اللەغا شېرىك كەلتۈرۈش بىزگە لايىق ئەمەس.»

يۇسۇف سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپ مۇنداق دەپتۇ: «مانا بۇ تەۋھىد، تەۋھىد يالغۇز بىزگىلا خاس ئەمەس، بەلكى، پۈتۈن ئىنسانىيەتكە مەنسۇپ. ‹بۇ اللەنىڭ بىزگە ۋە ئىنسانلارغا قىلغان مەرھەمىتىدۇر، لېكىن ئىنسانلارنىڭ تولىسى شۈكۈر قىلمايدۇ.› »

يۇسۇف بىردەم تۇرۇۋالغاندىن كېيىن، ئۇلاردىن مۇنداق دەپ سوراپتۇ: «سىلەر قۇرۇقلۇق ئىلاھى، دېڭىز ئىلاھى، رىزىق ئىلاھى، يامغۇر ئىلاھى دەيسىلەر، بىز پۈتۈن ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى يالغۇز بىر الله دەيمىز. قېنى ئېيتىپ بېقىڭلارچۇ؟ ‹تارقاق كۆپ مەبۇدلار ياخشىمۇ؟ ياكى قۇدرەتلىك بىر الله ياخشىمۇ؟› ، سىلەر دەۋاتقان قۇرۇقلۇق ئىلاھى، دېڭىز ئىلاھى، رىزىق ئىلاھى، يامغۇر ئىلاھى دېگەنلەر قېنى؟، ‹ئۇلار زېمىننىڭ قايسى قىسمىنى ياراتقانلىقىنى ماڭا كۆرسىتىڭلار، ياكى ئاسمانلارنى يارىتىشتا ئۇلارنىڭ الله بىلەن ئورتاقلىقى بارمۇ؟› .

سىلەر ئاسمان ۋە زېمىنغا قاراڭلار، ئىنسانغا قاراڭلار، ‹ مانا بۇلار الله نىڭ (ياراتقان) مەخلۇقاتلىرىدۇر، ماڭا كۆرسىتىپ بېرىڭلاركى، اللەدىن باشقا مەبۇدلىرىڭلار زادى نېمىلەرنى ياراتتى؟›

سىلەر ئاتىۋالغان قۇرۇقلۇق ئىلاھى، دېڭىز ئىلاھى، رىزىق ئىلاھى، يامغۇر ئىلاھى دېگەنلەر زادى نېمە ئۇ؟، ئەمەلىيەتتە ئۇ ‹پەقەت سىلەر ئۆزۈڭلار ۋە ئاتا - بوۋاڭلار ئاتىۋالغان (بۇتلارنىڭ ۋە غەيرىينىڭ) ناملىرىدىنلا ئىبارەت› ، ھۆكۈمرانلىق الله ئۈچۈن، پادىشاھلىق الله ئۈچۈن، زېمىن الله ئۈچۈن، بىر تەرەپ قىلىش ھوقۇقى الله ئۈچۈن. سىلەر پەقەت يالغۇز بىر اللەغا ئىبادەت قىلىڭلار، مانا بۇ توغرا دىندۇر، بىراق، كىشىلەرنىڭ تولىسى بۇنى بىلمەيدۇ.»

12 - چۈشنىڭ تەبىرى

يۇسۇف نەسىھىتىنى ئاخىرلاشتۇرغاندىن كېيىن، ئۇلارغا چۈشنىڭ تەبىرىنى ئېيتىپ، مۇنداق دەپتۇ: «سىلەرنىڭ بىرىڭلار (زىنداندىن چىقىپ) خوجايىنىغا ھاراق قۇيۇپ بېرىدۇ (يەنى ساقىيلىق ۋەزىپىسىنى ئۆتەيدۇ)، يەنە بىرىڭلار دارغا ئېسىلىدۇ، كاللىسىنى قۇشلار يەيدۇ.»

يۇسۇف ئۇلارنىڭ بىرسىگە (يەنى ساقىيغا): «مېنى خوجايىنىڭنىڭ ئالدىدا ئەسلەپ قويغىن» دەپتۇ.

دەرۋەقە يۇسۇف ئېيتقاندەك ئۇلار زىنداندىن چىقىپ، بىرسى پادىشاھنىڭ ساقىيسى بولۇپتۇ، يەنە بىرسىنىڭ كاللىسى ئېلىنىپتۇ. ساقىي پادىشاھنىڭ ئالدىدا يۇسۇفنى ئەسلەپ قويۇشنى ئۇنتۇپ قېلىپ، يۇسۇف زىنداندا يەنە بىر نەچچە يىل يېتىپ قاپتۇ.

13 ـ پادىشاھنىڭ چۈشى

مىسىر پادىشاھى ئاجايىپ بىر چۈش كۆرۈپتۇ، ئۇ چۈشىدە يەتتە ئورۇق كالىنىڭ يەتتە سېمىز كالىنى يەپكەتكەنلىكىنى ۋە يەتتە يېشىل باشاق بىلەن يەتتە قۇرۇق باشاقنى كۆرۈپتۇ. ئۇ بۇ ئاجايىپ چۈشتىن ھەيران قىلىپ، ۋەزىر-ۋۇزرالىرىدىن بۇ چۈشكە تەبىر بېرىپ بېقىشنى سوراپتۇ.

ـ ئۇخلىغان ئادەم چۈشىدە نىملەرنى كۆرمەيدۇ، بۇ چۈشنىڭ ھېچقانداق مەنىسى يوق ـ دېيىشىپتۇ ئۇلار.

ـ ياق، مېنىڭچە بۇ چۈشنىڭ چوقۇم مەنىسى بار، مەن سىلەرگە بۇ چۈشنىڭ تەبىرىنى ئېيتىپ بېرەمەن ـ دەپتۇ ساقىي ۋە دەرھال زىندانغا بېرىپ، يۈسۈفتىن پادىشاھنىڭ چۈشىنىڭ تەبىرىنى سوراپتۇ.

يۈسۈف ئالىيجاناپ، سېخىي، كۆڭلى-كۆكسى كەڭ بولغاچقا، ئۇ ساقىيغا چۈشنىڭ تەبىرىنى ئېيتىپ بېرىپتۇ. ئاندىن ئۇلارغا يول كۆرسىتىپ مۇنداق دەپتۇ:

«سىلەر يەتتە يىل تىرىشچانلىق قىلىسىلەر، ھەر يىللىق يىغىۋېلىنغان ئاشلىقتىن ئازىراق ئىشلىتىپ، قالغىنىنى باشىقى بىلەن قويۇپ قويىسىلەر. شۇنىڭدىن كېيىن قەھەتچىلىك يىللار باشلىنىدۇ، بۇ چاغدا سىلەر ئالدىنقى يىللاردا ساقلاپ قويغان ئاشلىقنى ئاز-ئازدىن ئىشلىتىسىلەر. قەھەتچىلىك يەتتە يىل داۋاملىشىدۇ، شۇنىڭدىن كېيىن قەھەتچىلىك ئاخىرلىشىپ، پاراۋانلىق باشلىنىدۇ.»

ساقىي ئوردىغا قايتىپ، پادىشاھقا چۈشنىڭ تەبىرىنى ئېيتىپتۇ.

14 ـ پادىشاھ يۈسۈفكە ئەلچى ماڭدۇرىدۇ

پادىشاھ چۈشىنىڭ تەبىرىنى ۋە يۈسۈفنىڭ قانداق قىلىش ھەققىدىكى تەدبىرىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن، ناھايىتى خۇشال بولۇپتۇ ھەمدە: «بۇ چۈشنىڭ تەبىرىنى ئېيتىپ بەرگەن كىشى كىم؟، يالغۇز چۈشنىڭ تەبىرىنى ئېيتىپ بېرىپلا قالماستىن، بەلكى، بىزگە يول كۆرسىتىپ، سەمىمىي نەسىھەت قىلغان كىشى كىم؟» دەپ سوراپتۇ.

ـ ئۇ يۈسۈف سىددىق، ئۇ ماڭىمۇ ئالىيلىرىنىڭ ساقىيسى بولىدىغانلىقىمنى ئالدىن ئېيتىپ بەرگەن ئىدى ـ دەپتۇ ساقىي پادىشاھقا.

پادىشاھ يۈسۈف بىلەن ئۇچرىشىشقا ناھايىتى ئىنتىزار بولۇپ، يۈسۈفكە ئەلچى ماڭدۇرۇپتۇ ۋە: «يۈسۈفنى ئالدىمغا ئېلىپ كېلىڭلار، ئۇنى ئۆزۈمنىڭ خاس ئادىمىم قىلىمەن» دەپتۇ.

15 ـ يۈسۈف تەكشۈرۈشنى تەلەپ قىلىدۇ

پادىشاھنىڭ ئەلچىسى زىندانغا كېلىپ، يۈسۈفكە پادىشاھنىڭ چاقىرغانلىقىنى ئېيتىپتۇ. بىراق، يۈسۈف زىنداندىن بۇنداقلا چىقىپ كېتىشكە ئۇنىماپتۇ. چۈنكى، كىشىلەر: «يۈسۈف

دېگەن بۇ ئادەم پادىشاھقا خىيانەت قىلىپ زىندانغا تاشلانغان گۇناھكار» دېيىشى تۇرغانلا گەپ ئىدى.

يۇسۇف بۇ نۇقتىنى ياخشى چۈشىنەتتى، ئۇ ئەقىللىق ۋە غورۇرلۇق بولغاچقا، زىنداندىن چىقىپ كېتىشكە ئالدىرماپتۇ. مۇبادا ئۇنىڭ ئورنىدا باشقا ئادەم بولغان بولسا، پادىشاھنىڭ ئەلچىسى كېلىپ، ئۇنىڭغا: «پادىشاھ سېنى چاقىرىدۇ، ئۇ سېنى كۈتۈپ تۇرىۋاتىدۇ» دېگەن بولسا شۇ ھامان ھېچ نىمىگە قارىماي ئىشىككە ئۆزىنى ئاتقان بولاتتى.

بىراق، يۇسۇف ئۇنداق قىلماپتۇ، بەلكى، پادىشاھنىڭ ئەلچىسىگە: «مەن تەكشۈرۈشنى تەلەپ قىلىمەن، پادىشاھ مېنىڭ مەسىلەمنى تەكشۈرسۇن» دەپتۇ.

پادىشاھ تەكشۈرگەندىن كېيىن يۇسۇفنىڭ پاكلىقى ئىسپاتلىنىپتۇ. ئۇنىڭ پاك ۋە گۇناھسىزلىقى پادىشاھقا ۋە خەلق-ئالەمگە ئايان بولۇپتۇ. شۇنىڭدىن كېيىن يۇسۇف ئىززەت-ھۆرمىتى بىلەن زىنداندىن چىقىپتۇ.

16 - خەزىنە باشقۇرغۇچى

يۇسۇف كىشىلەر ئوتتۇرىسىدا ئىشەنچىنىڭ كۆنسىرى ئازىيىپ، خىيانەتنىڭ كۆپىيىۋاتقانلىقىنى، ئادەملەرنىڭ ئوچۇقتىن ئوچۇق ئامانەتكە خىيانەت قىلىۋاتقانلىقىنى بىلەتتى.

گەرچە زېمىندا خەزىنىلەر كۆپ بولسىمۇ، بىراق، ئۇ زايا بولۇپ كېتىۋاتاتتى. چۈنكى، خەزىنە باشقۇرغۇچى ئەمەلدارلار اللەدىن قورقمايتتى. گەرچە ئۇلارنىڭ ئىتلىرىنىڭ ئالدىدا يېمەكلىك ئېشىپ-تېشىپ تۇرسىمۇ، بىراق، نامراتلار يېگىلى بىر نەرسە تاپالمايتتى. ھوقۇقدارلار تاۋار-دۇردۇنلار بىلەن قاپلىنىپ ياشايتتى، ئەمما، نامراتلار يەنىلا ئاچ-يالىڭاچ ياشاشقا مەجبۇر ئىدى.

دېمەك، زېمىننىڭ خەزىنىلىرىدىن ياخشى پايدىلىنىش ئۈچۈن ئالدى بىلەن خەزىنە باشقۇرغۇچى چوقۇم ئىشەنچلىك ۋە بىلىملىك ئادەم بولۇشى كېرەك ئىدى.

ئەگەر خەزىنە باشقۇرغۇچىدا بۇ ئىككى سۈپەت تەڭ تېپىلمىسا، خەزىنىلەرنىڭ جايلاشقان ئورنىنى ۋە ئۇنىڭدىن پايدىلىنىشنىڭ يوللىرىنى بىلمەسلىكى، بىلگەن تەقدىردىمۇ خالىغانچە يەپ-ئىچىپ، ئامانەتكە خىيانەت قىلىپ قويۇشى مومكىن ئىدى.

يۇسۇف ئىشەنچلىك ھەم بىلىملىك بولۇپ، بۇ ئىككى سۈپەت ئۇنىڭدا تەڭ تېپىلاتتى. ئۇ ئەمەلدارلارنىڭ ئومۇمنىڭ مال-مۈلكىنى خالىغانچە يەۋېلىشىغا يول قويمايتتى. نامراتلارنىڭ ئاچ-يالىڭاچلىقتىن ئۆلۈپ كېتىشىگە بولسا تېخىمۇ قاراپ تۇرالمايتتى.

يۇسۇف ھەقنى سۆزلەشتىن خىجىل بولمايتتى، شۇڭا ئۇ پادىشاھقا: «مېنى (مىسىر) زېمىنىنىڭ خەزىنىلىرىنى باشقۇرۇشقا قويغىن، مەن ھەقىقەتەن (ئۇنىڭ باشقۇرۇش

يوللىرىنى) بىلىدىغان، ئوبدان ساقلىيالايدىغان ئادەممەن» دەپتۇ.

يۈسۈپ مىسىرنىڭ خەزىنە باشقۇرغۇچىسى بولۇپتۇ، كىشىلەر ئۇنىڭ ئادالەت بىلەن ئىش تۇتقانلىقىدىن خۇشاللىنىپ، ئاللاھقا ھەمدۇسانا ئېيتىپتۇ.

17 ـ يۈسۈپنىڭ قېرىنداشلىرى كەلدى

يۈسۈپ ئالدىدىن خەۋەر قىلغاندەك مىسىر ۋە شام قاتارلىق جايلاردا قەھەتچىلىك يۈز بېرىپتۇ. شاملىقلار جۇملىدىن يەئقۇب ئەلەيھىسسالام مىسىردا كۆيۈمچان، سېخىي ۋە ئالىيجاناب بىر كىشىنىڭ خەزىنە باشقۇرغۇچى بولغانلىقىنى، كىشىلەرنىڭ ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ، ئاشلىق ئېلىپ كېلىۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپ، ئوغۇللىرىنى مىسىرغا بېرىپ ئاشلىق ئېلىپ كېلىشكە بۇيرۇپتۇ.

بۇنيامىن ئاتىسىنىڭ يېنىدا قاپتۇ. چۈنكى، يەئقۇب ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ ئۆزىدىن يىراقلاپ كېتىشىنى خالىمايتتى، ئۇنىڭ ئۈستىگە يۈسۈپ پاجىئەسىنىڭ قايتا تەكرارلىنىپ قېلىشىدىن ئەنسىرەيتتى.

يەئقۇب ئەلەيھىسسالامنىڭ ئوغۇللىرى مىسىرغا كېلىپ، يۈسۈپنىڭ ئالدىغا كىرىپتۇ. بىراق، ئۇلار ئالدىدا تۇرغان كىشىنىڭ ئۆزلىرى قۇدۇققا تاشلىۋەتكەن يۈسۈپ ئىكەنلىكىنى خىيالىغىمۇ كەلتۈرمەپتۇ. چۈنكى، ئۇلار يۈسۈپنى ئاللىقاچان قۇدۇقتا ئۆلۈپ كەتتى دەپ ئويلايتتى. دېمىسىمۇ ياۋايى ھايۋانلار ھوۋلاپ تۇرغان باياۋاندىكى قاراڭغۇ ھەم چوڭقۇر قۇدۇققا تاشلانغان ئادەم ئۆلمەي قالاتتىمۇ؟.

يۈسۈپ ئۇلارنى تونۇپتۇ، ئەمما ئۇلار يۈسۈپنى زادىلا تونۇماپتۇ. ئۇلار ئەينى ۋاقىتتا يۈسۈپنى ئۆلتۈرمەكچى بولغان ئىدى، ئەمما ئاللاھ ئۇنى قوغداپ قالدى. گەرچە يۈسۈپ بۇلارنى ئېنىق بىلىپ تۇرسىمۇ، بىراق، ئۇلارغا ھېچ نەرسە دېمەپتۇ ۋە ئۇلارنى خىجالەتتە قالدۇرماپتۇ.

18 ـ يۈسۈپ بىلەن قېرىنداشلىرى ئوتتۇرىسىدا

ـ سىلەر قەيەردىن كەلدىڭلار ـ دەپ سوراپتۇ يۈسۈپ ئۇلاردىن.

ـ كەنئاندىن كەلدۇق ـ دەپتۇ ئۇلار.

ـ ئاتاڭلار كىم؟.

ـ ئاتىمىز ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەۋلادى، ئىسھاق ئەلەيھىسسالامنىڭ ئوغلى يەئقۇب ئەلەيھىسسالام.

ـ سىلەرنىڭ باشقا قېرىنداشلىرىڭلارمۇ بارمۇ؟

ـ شۇنداق، بىزنىڭ بۇنيامىن ئىسىملىك يەنە بىر قېرىندىشىمىز بار.

ـ نىمىشقا ئۇ سىلەر بىلەن كەلمىدى؟

ـ ئاتىمىز ئۇنى بىز بىلەن بىللە ئەۋەتمەيدۇ، ئۇنىڭ ئۆزىدىن يىراقلاپ كېتىشىنى خالىمايدۇ.

ـ نىمىشقا؟، ئۇ ئاتاڭلار سىلەر بىلەن بىللە ئەۋەتمىگۇدەك بەك كىچىكمۇ؟

ـ ياق، ئانچە كىچىك ئەمەس، راستىنى ئېيتقاندا ئۇنىڭ يۇسۇف ئىسىملىك بىر ئاكىسى بار ئىدى، بىر قېتىم بىز ئۇنى ئويناتقىلى ئېلىپ بارغان ئىدۇق، ئۇنى نەرسىلىرىمىزنىڭ يېنىدا قويۇپ يوگۇرۇشكىلى كېتىپ قىلىپتۇق، (قايتىپ كەلسەك) ئۇنى بۆرە يەپ كېتىپتۇ، شۇڭلاشقا ئۇنى ئاتىمىز بىز بىلەن بىللە ئەۋەتمەيدۇ.

يۇسۇف بۇ گەپنى ئاڭلاپ ئىچىدە كۈلۈپتۇ. گەرچە ئۇلارغا بىر نەرسە دېمىگەن بولسىمۇ، بىراق، قېرىندىشى بۇنيامىننى قاتتىق سېغىنغانلىقىنى ھىس قىلىپتۇ.

يۇسۇف قېرىنداشلىرىغا ئاشلىق بۇيرۇپ بەرگەندىن كېيىن، ئۇلارغا: «ئىككىنچى قېتىم كەلگەن چېغىڭلاردا ئاتا بىر قېرىندىشىڭلار بۇنيامىننى ئېلىپ كېلىڭلار، بولمىسا سىلەرگە ئاشلىق بېرىلمەيدۇ» دەپتۇ ھەمدە ئۇلار ئېلىپ كەلگەن ماللارنى ئۇلارنىڭ يۈك ـ تاقلىرىنىڭ ئىچىگە سېلىپ قويۇشقا بۇيرۇپتۇ.

19 ـ يەئقۇب ئەلەيھىسسالام بىلەن ئوغۇللىرى ئوتتۇرىسىدا

ئۇلار ئاتىسىنىڭ ئالدىغا قايتىپ، ئۇنى ئەھۋاللاردىن خەۋەردار قىلغاندىن كېيىن، ئۇنىڭغا: «بۇ قېتىم قېرىندىشىمىز بۇنيامىننى بىز بىلەن بىللە ئەۋەتكىن، بولمىسا پادىشاھنىڭ ئالدىدا بىزگە ياخشىلىق يوق» دەپتۇ ۋە ئاتىسىدىن بۇنيامىننى ئۆزلىرى بىلەن بىللە ئەۋەتىشنى تەلەپ قىلىپ: «بۇ قېتىم بىزگە ئىشەنگىن، ‹بىز ئۇنى چوقۇم ئوبدان مۇھاپىزەت قىلىمىز› » دەپتۇ.

يەئقۇب ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا: «ئىلگىرى مەن سىلەرگە يۇسۇفنى تاپشۇرغاندا ئىشەنگەندەك ئىشىنەمدىم؟ (مەن سىلەرگە ۋە سىلەرنىڭ ئۇنى ساقلىشىڭلارغا ئىشەنمەيمەن)، سىلەر يۇسۇف ھىكايىسىنى ئۇنتۇپ قالدىڭلارمۇ؟ سىلەر بۇنيامىننىمۇ يۇسۇفنى «مۇھاپىزەت» قىلغاندەك «مۇھاپىزەت» قىلماقچىمۇ؟ اللە ياخشى ساقلىغۇچىدۇر، ھەممىدىن مېھرىباندۇر.»

ئۇلار ئۆزلىرى ئېلىپ بارغان ماللارنى يۈك ـ تاقلىرىنىڭ ئارىسىدا كۆرۈپ، ئاتىسىغا: «پادىشاھ ئېسىل ئادەمكەن، ئۇ بىزگە ماللىرىمىزنى قايتۇرۇپ بېرىپتۇ، ئۇ بىزدىن ئاشلىقنىڭ پۇلىنى ئالماپتۇ، سەن بۇنيامىننى بىز بىلەن بىللە ئەۋەتكىن، ئۇنىڭغا تېگىشلىك ئاشلىقنى قوشۇپ ئالايلى» دەپتۇ.

يەئقۇب ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا: «سىلەر قېرىنداشلىرىڭلارنى قوغداش يولىدا ھالاك بولمىساڭلارلا، ئۇنى ساق-سالامەت قايتۇرۇپ كېلىشكە اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەم ئىچىپ، ۋەدە بەرمىگۈچە ئۇنى سىلەر بىلەن بىللە ئەۋەتمەيمەن» دەپتۇ.

ئۇلار اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەم ئىچىپ، ۋەدە قىلىپتۇ. يەئقۇب ئەلەيھىسسالام: «بىزنىڭ ئېيتقان سۆزلىرىمىزگە اللە گۇۋاھتۇر» دەپتۇ. ئاندىن: «ئى ئوغۇللىرىم! (مىسىرغا) ھەممىڭلار بىر دەرۋازىدىن كىرمەي، باشقا باشقا دەرۋازىلاردىن كىرىڭلار» دەپ تاپىلاپتۇ.

20- بۇنيامىن يۇسۇفنىڭ قېشىدا

يەئقۇب ئەلەيھىسسالامنىڭ ئوغۇللىرى ئاتىسىنىڭ تەۋسىيىسى بويىچە ئايرىم-ئايرىم دەرۋازىلاردىن كىرىپ، يۇسۇف بىلەن ئۇچرىشىپتۇ. يۇسۇف قېرىندىشى بۇنيامىننى كۆرۈپ ناھايىتى خۇشال بولۇپتۇ ھەمدە ئۇنى ئۆزىنىڭ ئۆيىگە چۈشۈرۈپتۇ.

يۇسۇف بۇنيامىنغا: «مەن سېنىڭ ئاكاڭ يۇسۇف بولىمەن» دەپ بۇنيامىننى خاتىرجەم قىلىپتۇ. كۆرۈشمىگىلى ئۇزاق يىللار بولغان ئىككى ئاكا-ئۇكا ئاتا-ئانىسىنى، ئائىلىسىنى، باللىق چاغلىرىنى ئەسلەپ قىزغىن پاراڭلىشىپتۇ.

يۇسۇف بۇنيامىننى ئۆزىنىڭ يېنىدا ئېلىپ قېلىپ، ھىجرانلىق يىللارنىڭ داغلىرىنى ۋىسال سۇلىرى بىلەن يۇيۇۋېتىشنى ئىرادە قىلىپتۇ. بىراق، ئاكىلىرى ئاتىسىغا بۇنيامىننى چوقۇم ساق-سالامەت قايتۇرۇپ كېلىدىغانلىقى ھەققىدە اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلغان تۇرسا، ئۇنى كەنئانغا قايتۇرماي قانداقمۇ ئۆز يېنىدا ئېلىپ قالغىلى بولسۇن؟!

ئەگەر يۇسۇف بۇنيامىننى سەۋەبسىزلا تۇتۇپ قالسا، كىشىلەر: «پادىشاھ كەنئانلىقنى سەۋەبسىزلا تۇتۇپ قالدى، بۇ بىر ناھەقچىلىق» دېيىشمەمدۇ؟

يۇسۇف بۇ جەھەتتە ئاقىلانىلىك بىلەن ئىش كۆرۈپتۇ. ئۇ بىر دانە قىممەت باھالىق قەدەھنى بۇنيامىننىڭ يۈكى ئىچىگە سېلىپ قويۇشقا ئەمرى قىلىپتۇ. ئۇلار قايتىشقا تەمشىلىۋاتقاندا، جاكارچى: «سىلەر ئوغرى ئىكەنسىلەر» دەپ ۋارقىراپتۇ.

ئاكىلىرى ئۇلارغا قاراپ: «نېمەڭلارنى يوقىتىپ قويدۇڭلار» دەپ سوراپتۇ.

- «پادىشاھنىڭ (تامغىسى بېسىلغان) قەدەھنى يوقىتىپ قويدۇق، ئۇنى تېپىپ كەلگەن كىشىگە (مۇكاپات ئۈچۈن) بىر تۆگە ئاشلىق بېرىلىدۇ» - دەپتۇ جاكارچى.

- «اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، سىلەر بىلىسىلەر، بىز بۇ يەرگە بۇزغۇنچىلىق قىلىش ئۈچۈن كەلمىدۇق، بىز ئوغرى ئەمەسمىز» - دەپتۇ ئۇلار.

- «سىلەرنىڭ شەرىئىتىڭلاردا ئوغرىنىڭ جازاسى نېمە؟ (ئەگەر قەدەھ يۈكۈڭلاردىن چىقىپ قېلىپ) يالغانچى بولۇپ قالساڭلارچۇ؟» - دەپتۇ يۇسۇفنىڭ خىزمەتچىلىرى.

- «ئۇنىڭ جازاسى قەدەھ بىلەن تېپىلغان ئادەمنى قۇل قىلىش، زالىملارغا بىز

مۇشۇنداق جازا بېرىمىز» ـ دەپتۇ ئۇلار.

يۇسۇفنىڭ خىزمەتچىلىرى ئۇلارنىڭ يۈك ـ تاقلىرىنى ئاختۇرۇپ، قەدەھنى بۇنيامىننىڭ يۈكى ئىچىدىن تېپىپتۇ. ئاكىلىرى بۇنىڭدىن خىجىل بولۇپتۇيۇ، بىراق، كاززاپلىق بىلەن: «ئەگەر ئۇ (بۇگۈن) ئوغرىلىق قىلغان بولسا، ئۇنىڭ قېرىندىشى يۇسۇفمۇ ئىلگىرى ئوغرىلىق قىلغان» دەپتۇ.

يۇسۇف بۇ بوھتاننى ئاڭلاپمۇ ئاچچىقلانماي سۈكۈت قىلىپتۇ.

ـ «ئى ئالىيجاناب زات! ئۇكىمىزنىڭ (ئۇنىڭدىن ئايرىلالمايدىغان) بىر قېرى ئاتىسى بار، ئۇنىڭ ئورنىغا بىزنىڭ بىرىمىزنى ئېلىپ قالغىن، بىز سېنى ھەقىقەتەن ياخشىلىق قىلغۇچىلاردىن ھېسابلايمىز» ـ دەپتۇ ئۇلار.

ـ «خۇدا ساقلىسۇن، نەرسىمىزنى كىمنىڭ يۈكىدىن تاپقان بولساق، شۇنى ئېلىپ قالىمىز، بولمىسا بىز چوقۇم زالىملاردىن بولۇپ قالىمىز» ـ دەپتۇ يۇسۇف.

شۇنداق قىلىپ يۇسۇف بۇنيامىننى قېشىدا ئېلىپ قاپتۇ، ئىككى قېرىنداش قايتىدىن جەم بولغانلىقىدىن خۇشاللىنىپتۇ. الله بۇنيامىننى يۇسۇفكە ئۆزى ئەكېلىپ بەرگەن تۇرسا، ئۇنى يېنىدا ئېلىپ قالمىسا بولامدۇ؟!

21 ـ   يەئقۇب ئەلەيھسسالامغا

يەئقۇب ئەلەيھسسالامنىڭ ئوغۇللىرى ئاتىسىنىڭ ئالدىغا قانداق بېرىشنى بىلەلمەي، ئويغا پېتىپتۇ. ئۇلار تۈنۈگۈنلا يۇسۇفنى يوقاتقان ئىدى، مانا بۈگۈن بۇنيامىننى يوقاتتى، ئاتىسىغا بۇلارنى قانداق چۈشەندۈرىدۇ؟

ئوغۇللارنىڭ چوڭى ئاتىسىنىڭ ئالدىغا بېرىشنى رەت قىلىپ، ئۇكىلىرىغا: « سىلەر قايتىپ كېتىپ ئاتاڭلار بىلەن كۆرۈشۈڭلار، ئاندىن ئېيتىڭلاركى، ئى ئاتىمىز! سېنىڭ ئوغلۇڭ راستلا ئوغرىلىق قىلدى، بىز پەقەت بىلگەن نەرسىمىز ئۈستىدىلا گۇۋاھلىق بېرىۋاتىمىز، بىز غەيبنى بىلمەيمىز (يەنى ساڭا ۋەدە بەرگەن چېغىمىزدا ئۇنىڭ ئوغرىلىق قىلىدىغانلىقىنى بىلمىدۇق) دەڭلار» دەپ تاپىلاپتۇ.

ئۇلار ئاتىسىنىڭ ئالدىغا قايتىپ كېلىپ، بولغان ئەھۋاللارنى بايان قىلىپتۇ. يەئقۇب ئەلەيھسسالام بۇ ئەھۋاللارنى ئاڭلاپ، بۇ ئىشتا اللەنىڭ قولى بارلىقىنى، اللەنىڭ ئۆزىنى ئىمتىھان قىلىۋاتقانلىقىنى بىلىپتۇ. ئۇ تۈنۈگۈن يۇسۇفنى يوقاتقان ئىدى، مانا بۈگۈن بۇنيامىندىن ئايرىلدى. الله ھەرگىزمۇ ئۇنى ئىككى ئوغۇلنىڭ پىراقىغا قويمايدۇ، بۇنىڭدا چوقۇم اللەنىڭ يوشۇرۇن قولى بار، بۇنىڭدا چوقۇم اللەنىڭ يوشۇرۇن ھېكمىتى بار، الله بەندىلىرىنى ئىمتىھان قىلىدۇ ئاندىن ئۇلارغا ئىنئام قىلىپ، ئۇلارنى خۇشاللاندۇرىدۇ، بۇ اللەنىڭ قانۇنىيىتى.

چوڭ ئوغۇل كەنئانغا قايتماي، مىسىردا قىلىپ قالغان ئىدى، يەئقۇب ئەلەيھىسسالام ئۆزىنىڭ ئۈچ ئوغلىدىن ئايرىلىپ قالغانلىقىنى ئويلاپ، اللەدىن زور ئۈمىد كۈتۈپ، مۇنداق دەپتۇ: «ئۇلارنىڭ (يەنى ئۈچ ئوغلۇمنىڭ) ھەممىسىنى ماڭا دەرقەمتە قىلىپ بېرىشنى اللەدىن تىلەيمەن. الله ھەقىقەتەن (مېنىڭ ھالىمنى) بىلىپ تۇرغۇچىدۇر، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر.»

22ـ سىر ئېچىلدى

يەئقۇب ئەلەيھىسسالامنىڭ يۈرىكىمۇ بىر پارچە تاش ئەمەس، بەلكى، ئىنساننىڭ يۈرىكى ئىدى. ئۇ ھەمىشە يۇسۇفنى ئەسلەيتتى، «ئاھ يۇسۇف» دەپ ھەسرەت چېكەتتى.

باللىرى ئۇنىڭغا مالامەت قىلىپ: «سەن يۇسۇفنى ئويلاۋېرىپ ئۆزۈڭنى تۈگەشتۈرۈۋالىدىغان بولدۇڭ» دەپ تاپا ـ تەنە قىلاتتى.

يەئقۇب ئەلەيھىسسالام: «مەن قايغۇ ـ ھەسرىتىمنى پەقەت اللەغىلا ئېيتىمەن، اللەنىڭ بىلدۈرۈشى بىلەن سىلەر بىلمەيدىغان ئىشلارنى بىلىمەن» دەيتتى.

يەئقۇب ئەلەيھىسسالام ئۈمىدسىزلىكنىڭ ئىنساننى كۇپرىغا ئېلىپ بارىدىغانلىقىنى بىلگەچكە، اللەدىن زور ئۈمىد كۈتەتتى. شۇڭا ئۇنى باللىرىنى مىسىرغا بېرىپ، يۇسۇف بىلەن بۇنيامىننى ئىزدەشكە، اللەنىڭ رەھمىتىدىن نائۈمىد بولماسلىققا بۇيرۇپتۇ.

ئوغۇللار ئۈچىنچى قېتىم مىسىرغا كېلىپتۇ. ئۇلار يۇسۇفنىڭ ئالدىغا كىرىپ، ئۆزلىرىنىڭ مۇھتاجلىق ۋە قىيىنچىلىقتا قالغانلىقىنى ئېيتىپ، پادىشاھنىڭ مەرھەمەت قىلىشىنى سوراپتۇ.

يۇسۇف قېرىنداشلىرىنىڭ «پادىشاھ»غا (يەنى پادىشاھ سالاھىيىتىدىكى يۇسۇفكە) يالۋۇرۇۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ئۆزىنى تۇتۇۋالالماپتۇ. مېنىڭ قېرىنداشلىرىم، پەيغەمبەرنىڭ ئەۋلادلىرى ئۆزلىرىنىڭ مۇھتاجلىق ۋە قىيىنچىلىقتا قالغانلىقىنى ئېيتىپ، دۇنيانىڭ پادىشاھلىرىغا يالۋۇرسا بولامدۇ؟، مەن قاچانغىچە ئەمەلىي ئەھۋالنى ئۇلاردىن يۇشۇرىمەن؟، مەن قاچانغىچە ئاتام بىلەن كۆرۈشمەي يۈرۈۋېرىمەن؟.

ئاخىرى يۇسۇف ئۆزىنى ئاشكارىلاپ، ئۇلارغا: «سىلەر نادان ۋاقتىڭلاردا يۇسۇف ۋە ئۇنىڭ ئۇكىسىغا نېمىلەرنى قىلغانلىقىڭلارنى بىلەمسىلەر؟» دەپتۇ.

يۇسۇف بىلەن ئۆزلىرىدىن باشقا ھېچكىم ئۇقمايدىغان بۇ سىرنى ئۇنىڭ ئاغزىدىن ئاڭلاپ، ئۇنىڭ يۇسۇف ئىكەنلىكىنى بىلىپتۇ ـ دە، ھەيرانلىقتىن: «سۇبھانەللاھ!، يۇسۇف تېخى ھاياتمۇ؟ ئۇ قۇدۇقتا ئۆلۈپ كەتمىگەنمۇ؟، يۇسۇف مىسىر پادىشاھىمۇ؟، يۇسۇف خەزىنە باشقۇرغۇچىمۇ؟، بىزگە ئاشلىق بۇيرۇپ بەرگەن كىشى يۇسۇفمۇ؟» دېيىشىپ، ئۆز كۆزىگە

ئىشەنمەيلا قاپتۇ.

ئۇلار ئۆزلىرىگە سۆزلەۋاتقان كىشىنىڭ راستلا يۇسۇف ئىكەنلىكىنى ئېنىق بىلىپ: «سەن راستلا يۇسۇفمۇ؟» دەپ سوراپتۇ.

- «شۇنداق، مەن يۇسۇف بۇ مېنىڭ ئىنىم. اللە بىزگە مەرھەمەت قىلدى. كىمكى ھەقىقەتەن تەقۋادارلىق قىلىدىكەن، سەۋرى قىلىدىكەن (ياخشى مۇكاپاتقا ئېرىشىدۇ)، چۈنكى اللە ياخشى ئىش قىلغۇچىلارنىڭ ئەجرىنى بىكار قىلىۋەتمەيدۇ» دەپتۇ.

- «اللە نىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، اللە سېنى ھەقىقەتەن بىزدىن ئارتۇق قىلىپتۇ، بىز جەزمەن خاتا قىلىپتۇق» دېيىشىپتۇ ئۇلار.

يۇسۇف ئۇلارنىڭ قىلمىشى ئۈچۈن ئۇلارنى ئەيىبلىمەپتۇ، بەلكى، ئۇلارغا: «اللە سىلەرنى كەچۈرسۇن، اللە ئەڭ مەرھەمەتلىك زاتتۇر» دەپتۇ.

23 ـ يۇسۇف يەئقۇب ئەلەيھىسسالامغا ئەلچى ئەۋەتىدۇ

يۇسۇف ئەلەيھىسسالام ئاتىسى يەئقۇب ئەلەيھىسسالام بىلەن تىزراق ئۇچرىشىشقا ئىنتىزار بولۇپتۇ. ئارىدىن شۇنچە يىللار ئۆتكەن تۇرسا، قانداقمۇ ئىنتىزار بولمىسۇن؟، سىر ئېچىلغان تۇرسا ئەمدى قانداقمۇ چىداپ تۇرغىلى بولسۇن؟، ئاتىسىنىڭ يىگىنى يىگەن، ئىچكىنى ئىچكەن بولمايۋاتسا، ئۇغلى قانداقمۇ خاتىرجەم ھالدا يەپ-ئىچىپ، ئۇخلاپ كۈنلىرىنى ئۆتكۈزەلىسۇن؟

سىر ئېچىلدى، سىر ئاشكارا بولدى، ئەمدى دىدارلاشماي قانداقمۇ چىداپ تۇرغىلى بولسۇن؟

يەئقۇب ئەلەيھىسسالام تولا يىغلاپ، تولا قايغۇرۇپ كۆزى كۆرمەس بولۇپ قالغان ئىدى. شۇڭا يۇسۇف ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا: «سىلەر مېنىڭ بۇ كۆڭلىكىمنى ئېلىپ بېرىپ ئاتامنىڭ يۈزىگە تاشلاڭلار، كۆزى ئېچىلىدۇ، پۈتۈن ئائىلەڭلاردىكىنى ئېلىپ مېنىڭ يېنىمغا كېلىڭلار» دەپتۇ.

24 ـ يەئقۇب ئەلەيھىسسالام يۇسۇف ئەلەيھىسسالامنىڭ ھوزۇرىدا

ئوغۇللار يۇسۇف ئەلەيھىسسالامنىڭ كۆڭلىكىنى ئېلىپ، كەنئانغا قاراپ يولغا چىقىپتۇ. يەئقۇب ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ ھىدىنى پۇراپ: «مەن چوقۇم يۇسۇفنىڭ ھىدىنى ئېلىۋاتىمەن» دەپتۇ.

«ئۇلار (يەنى يەئقۇبنىڭ نەۋرىلىرى ۋە يېنىدىكى كىشىلەر): «اللە نىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، ھەقىقەتەن سەن تېخى يەنىلا بۇرۇنقى قايمۇقۇشۇڭدا ئىكەنسەن» دەپتۇ.

خۇش خەۋەرچى كېلىپ كۆڭلەكنى يەئقۇب ئەلەيھىسسالامنىڭ يۈزىگە تاشلىغان ھامان

ئۇنىڭ كۆزى ئېچىلىپتۇ، ئۇ: «مەن سىلەرگە، اللەنىڭ بىلدۈرىشى بىلەن سىلەر بىلمىگەن ئىشلارنى بىلىمەن، دېمىگەنمىدىم» دەپتۇ.

ئۇلار: «ئى ئاتىمىز! گۇناھلىرىمىز ئۈچۈن بىزگە مەغپىرەت تىلىگىن، بىز ھەقىقەتەن خاتالاشتۇق» دېيىشىپتۇ.

يەئقۇب ئەلەيھىسسالام: «پەرۋەردىگارىمدىن سىلەرگە مەغپىرەت تىلەيمەن. اللە گۇناھلارنى ھەقىقەتەن مەغپىرەت قىلغۇچىدۇر، (بەندىلىرىگە) مېھرىباندۇر» دەپتۇ.

يەئقۇب ئەلەيھىسسالام مىسىرغا يېتىپ كېلىپتۇ. يۈسۈف ئەلەيھىسسالام ئۇنى قىزغىن قارشى ئېلىپتۇ. سىز ئۇلارنىڭ خۇشاللىقى ھەققىدە سورىمايلا قويۇڭ.

ئۇ كۈنى مىسىرلىقلار ئۈچۈن بايرام كۈنى بولۇپتۇ. يۈسۈف ئەلەيھىسسالام ئاتا-ئانىسىنى تەختكە ئولتۇرغۇزۇپتۇ. ئۇلارنىڭ ھەممىسى (شاھلارغا تازىم قىلىش ئادىتى بويىچە) يۈسۈفكە سەجدە قىلىشىپتۇ. يۈسۈف ئەلەيھىسسالام: «ئى ئاتا! مانا بۇ، بۇرۇن (كىچىك ۋاقتىمدا) كۆرگەن چۈشۈمنىڭ تەبىرىدۇر، ئۇ چۈشۈمنى پەرۋەردىگارىم ھەقىقەتەن راستىغا چىقاردى؛ مەن ھەقىقەتەن چۈشۈمدە 11 يۇلتۇزنىڭ ۋە ئاي بىلەن كۈننىڭ ماڭا سەجدە قىلغانلىقىنى كۆرگەن ئىدىم» دەپتۇ ۋە اللەغا چەكسىز ھەمدۇسانا ئېيتىپتۇ.

يەئقۇب ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ ئايالى بىر مەزگىل مىسىردا تۇرۇپ، شۇ يەردە ئالەمدىن ئۆتۈپتۇ.

25- ياخشى ئاقىۋەت

پادىشاھلىق يۈسۈف ئەلەيھىسسالامغا اللەنى ئۇنتۇلدۇرالماپتۇ ۋە ئۇنى ئۆزگەرتەلمەپتۇ. چۈنكى، يۈسۈف ئەلەيھىسسالام ھەردائىم اللەنى ئەسلەيتتى، اللەغا ئىبادەت قىلاتتى ۋە اللەدىن قورقاتتى.

ئۇ اللەنىڭ ھۆكمى بىلەن ھوقۇق يۈرگۈزۈپ، اللەنىڭ بۇيرىقىنى ئىجرا قىلاتتى، پادىشاھلىقنى ئالاھىدە بىر ئىش دەپ قارىمايتتى، ئۇ پادىشاھلارنىڭ ئۆلۈمدە ئۆلۈپ، ئۇلار بىلەن بىللە تىرىلدۈرۈلۈشنى ئەمەس، بەلكى، ئادەتتىكى بەندىنىڭ ئۆلۈمىدە ئۆلۈپ، سالىھلار بىلەن بىللە تىرىلدۈرۈلۈشنى خالايتتى. شۇڭا ئۇ اللەغا دۇئا قىلىپ، مۇنداق دەيتتى:

« پەرۋەردىگارىم! ماڭا ھەقىقەتەن پادىشاھلىق ئاتا قىلدىڭ، چۈش تەبىرىنى بىلدۈردۈڭ، ئى ئاسمانلارنى ۋە زېمىننى ئۆرنەكسىز ياراتقۇچى زات! دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە مېنىڭ ئىگەمسەن، مېنى مۇسۇلمان پېتىمچە قەبزى روھ قىلغىن، مېنى ياخشى بەندىلەر قاتارىدا قىلغىن».

اللە يۈسۈف ئەلەيھىسسالامنى مۇسۇلمان پېتىچە قەبزى روھ قىلغاي!، ئۇنى ئەجدادلىرى

ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە يەئقۇب ئەلەيھىسسالامغا قوشقاي!، ئۇلارغا ۋە بىزنىڭ پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا اللەنىڭ رەھمەت ۋە سالامى بولغاي!

7 ـ مۇسا ئەلەيھىسسالام

1 ـ كەنئاندىن مىسىرغا

يەئقۇب ئەلەيھىسسالام بالىلىرى بىلەن مىسىرغا كۆچۈپتۇ. چۈنكى يۇسۇف ئەلەيھىسسالام مىسىرنىڭ پادىشاھى، مىسىرلىقلارنىڭ خوجىسى ئىدى.

يەئقۇب ئەلەيھىسسالامنىڭ بالىلىرى كەنئاندا قوي بېقىپ، سۈت سېغىپ، يۇڭ ئىگىرىپ تۇرمۇش كەچۈرەتتى. يۇسۇفنىڭ خىزمەتچىلىرى بولسا مىسىردا پاراۋان تۇرمۇشتىن بەھرىمەن بولۇۋاتاتتى. ئەھۋال شۇنداق تۇرسا، ئۇلار مىسىرغا بارماي كەنئاندا نېمە ئىش قىلسۇن؟.

يۇسۇف ئەلەيھىسسالام ئاتىسى يەئقۇب ئەلەيھىسسالامغا ۋە ئۇنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرگە ئەلچى ئەۋەتىپ ئۇلارنى كەنئاندىن مىسىرغا كۆچۈرۈپ كېلىپتۇ. چۈنكى يۇسۇف ئەلەيھىسسالام ئاتا ـ ئانىسى ۋە قېرىنداشلىرىنى كۆرمىگۈچە ئۇنىڭغا غىزا تېتىمايتتى. ئۇ مىسىردا يالغۇز تۇرسا قانداقمۇ ئۇنىڭغا غىزا تېتىسۇن؟، قانداقمۇ تۇرمۇشتىن كۆڭلى سۆيۈنسۇن؟، ئاتا ـ ئانا، قېرىنداشلىرى كەنئاندا كىچىك ئۆيلەردە ئولتۇرسا، ئۇ مىسىردا كاتتا ئوردا ـ قەسىرلەردە نېمە ئىش قىلسۇن؟.

يەئقۇب ئەلەيھىسسالام بالىلىرىنى ئېلىپ، مىسىرغا كېلىپتۇ. يۇسۇف ئەلەيھىسسالام ئۇلارنى ناھايىتى قىزغىن قارشى ئېلىپتۇ ۋە خۇشاللىقتىن ياىراپ كېتىپتۇ.

مىسىرلىقلار خوجىسى ۋە پادىشاھى يۇسۇفنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرنى قىزغىن قارشى ئېلىپ، ئۇنىڭ خۇشاللىقىغا خۇشاللىق قوشۇپتۇ. چۈنكى، ئۇلار يۇسۇف ئەلەيھىسسالامنىڭ ياخشىلىقى ۋە مېھرى ـ شەپقىتىگە نائىل بولۇپ، ئۇنى چىن دىلىدىن ياخشى كۆرگەنلىكى ئۈچۈن بۇ ئېسىل ئائىلىنىمۇ ياخشى كۆرۈپ، ئۇلارنى ئۆزلىرىگە دوست ھېسابلاپتۇ.

ئۇلار يۇسۇف ئەلەيھىسسالامنى كۆيۈمچان نەسەھەتچى قېرىنداشى سۈپىتىدە كۆرگەنلىكى ئۈچۈن يەئقۇب ئەلەيھىسسالامنىمۇ ئالىيجاناب ئېسىل ئاتا ئورنىدا كۆرۈپتۇ. چۈنكى، ئۇ مىسىرنىڭ شەيخى، ۋەتەنىنىڭ ئاتىسى ئىدى، مىسىرلىقلار بولسا ئۇنىڭغا نىسبەتەن پەرزەنتلەرنىڭ ئورنىدا ئىدى. يەئقۇب ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ بالىلىرى مىسىرغا يەرلىشىپ، ئاخىرى مىسىر ئۇلارنىڭ ۋەتىنىگە ئايلىنىپتۇ.

2 ـ يۇسۇف ئەلەيھىسسالامدىن كېيىن

بىر مەزگىلدىن كېيىن يەئقۇپ ئەلەيھىسسالام ئالەمدىن ئۆتۈپتۇ، يۇسۇف ئەلەيھىسسالام

ئۇنىڭغا قايغۇرۇپتۇ. باشقا مىسىرلىقلارمۇ گويا ئاتىسىدىن ئايرىلغان بالىدەك ئۇنىڭغا قايغۇرۇپ، ھەسرەت-نادامەت بىلەن ئۇنى دەپنە قىلىپتۇ.

ئارىدىن يەنە بىر مەزگىل ئۆتۈپ، يۇسۇف ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولۇپتۇ. بۇ كۈن مىسىرلىقلار ئۇچۇن قايغۇلۇق كۈن بولۇپتۇ. مىسىر ئاھالىسى قاتتىق قايغۇرۇپ، ياش تۆكۈپ يىغلاپتۇ. گويا ئادەملەرگە بۇندىن ئىلگىرى مۇسىبەت يېتىپ باقمىغاندەك، بۇرۇنقى غەم-قايغۇلىرىنى ئۇنتۇپ، يۇسۇف ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋاپاتىغا قايغۇرۇپتۇ.

كىشىلەر ئۇنى دەپنە قىلىپ، بىر-بىرىگە تەسەللى بېرىشىپتۇ. چۈنكى، يۇسۇف ئەلەيھىسسالام ھەممە ئادەمگە نىسبەتەن ئوخشاش ئىدى، كىچىكلەر ئاتا ئورنىدا كۆرسە، چوڭلار قېرىندىشى قاتارىدا كۆرەتتى.

كىشىلەر يۇسۇف ئەلەيھىسسالامنىڭ قېرىنداشلىرى ۋە بالىلىرىنىڭ ئالدىغا بېرىپ، ئۇلارغا تەسەللى بېرىپ مۇنداق دەپتۇ: «ھۆرمەتلىك پەيغەمبەر ئەۋلادلىرى! ئى ئالىيجاناب زاتلار! قايغۇرماڭلار، بىزنىڭ بۇگۈنكى قايغۇ ھەسرىتىمىزمۇ سىلەرنىڭ قايغۇ ھەسرىتىڭلاردىن ھەرگىز كەم ئەمەس. بىز بۇگۈن كۆيۈمچان قېرىنداشتىن، شەپقەتلىك خوجايىندىن ۋە ئادىل پادىشاھتىن ئايرىلدۇق. ئۇ قۇللارغا ئازاملىق ئېلىپ كەلگەن، شەھەردىن زۇلۇمنى يوقاتقان ئىدى.

ئۇ چوڭلارنىڭ كىچىكلەرگە زۇلۇم قىلىشنى چەكلىگەن، كۈچلۈكلەرنىڭ ئاجىزلارنى يۇتۇپ كېتىشىنىڭ ئالدىنى ئالغان ئىدى. ئۇ ئېزىلگۈچىلەرنىڭ ھالىغا يەتكەن، قورقۇنچاقلارنى قۇتقۇزغان، ئاچ قالغانلارنىڭ قورسىقىنى تويغۇزغان ئىدى.

ئۇ مىسىرغا كېلىشتىن ئىلگىرى بىز اللەنى ۋە ئاخىرەتنى تونۇماي، ھايۋانلارچە تۇرمۇشتا ياشايتتۇق. ئۇ مىسىرغا كېلىپ بىزنى ھىدايەت يولىغا يېتەكلىگەن، اللە تەرەپكە دەۋەت قىلغان ئىدى.

ئۇ بىزنى ئاچارچىلىقتىن قۇتۇلدۇرغان ئىدى، باشقا شەھەردىكى كىشىلەر ئاچلىقتىن ئۆلۈۋاتقاندا، بىزگە تويغۇدەك تاماق بەرگەن ئىدى.

ئى پەيغەمبەر ئەۋلادلىرى! بىز ھۆرمەتلىك پادىشاھىمىزنى، سىلەرنىڭ ئۇنىڭ قېرىنداشلىرى ۋە ئائىلەر تەۋەلىرى ئىكەنلىكىڭلارنى ھەرگىز ئۇنۇتمايمىز. سىلەر مىسىرغا كەلگەن چاغدا خوجايىنىمىز قانداق خۇشال بولغان بولسا، بىزمۇ شۇنداق خۇشال بولغان ئىدۇق. شەھەرنى ئۆز شەھىرىمىز دەپ بىلىڭلار، بىز پادىشاھىمىزنىڭ دەۋرىدە سىلەرگە قانداق مۇئامىلە قىلغان بولساق، بۇندىن كېيىنمۇ ھېلىھەم شۇنداق مۇئامىلىدە بولىمىز.»

3- ئىسرائىل ئەۋلادلىرى مىسىردا

ئارىدىن نۇرغۇن يىللار ئۆتۈپتۇ، مىسىرلىقلار كەنئانلىقلارنىڭ پەزىلىتىنى ئۇنۇتماي، ئۇلارغا بەرگەن ۋەدىسىدە تۇرۇپتۇ.

براق، ئىسرائىل ئەۋلادلىرى دەپ ئاتالغان بۇ كەنئانلىقلار ۋاقتىنىڭ ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ نوپۇز ۋە بايلىق ئىگىلىرىگە ئايلىنىپ قىلىپتۇ. شۇنىڭدىن باشلاپ ئەھۋال تۈپتىن ئۆزگىرىپتۇ، ئۇلارنىڭ ئەخلاقى بۇزۇلۇپتۇ، كىشىلەرنى ئاللە تەرەپكە دەۋەت قىلىشنى تاشلاپ، مال-دۇنياغا دۇم چۈشۈپتۇ.

مانا ئەمدى ئۇلار ئادەتتىكى كىشىلەردىن نەسەبتىن باشقا تەرەپلەردە پەرقلەنمەيدىغان هالغا چۈشۈپ قىلىپتۇ. كىشىلەر ئۇلارنىڭ بايلىرىغا كۆز قىزارتىپ، نامراتلىرىنى كەمسىتىدىغان بولۇپتۇ.

مانا ئەمدى مىسىرلىقلار ئۇلارغا باشقا شەھەردىن كەلگەن يات «كەلگۈندى»گە قارىغاندەك قارايدىغان بولۇپتۇ. ئۇلارنىڭ قارشىدا تۈپتىن ئۆزگىرىش پەيدا بولۇپتۇ، ئۇلار: «ئىسرائىل ئەۋلادلىرىنىڭ مىسىردا ھېچقانداق ھەققى يوق، ئۇلار باشقا شەھەردىن كەلگەن، مىسىر بولسا مىسىرلىقلارغا مەنسۇپ. يۇسۇف كەنئاندىن كەلگەن بىر مۇساپىر ئىدى، ئۇنى پادىشاھ سېتىۋالغان، شۇڭا ئۇنىڭ مىسىرغا ھۆكۈمرانلىق قىلىش ھوقۇقى يوق» دەپ قاراپتۇ. بارا-بارا كىشىلەر يۇسۇف ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆزلىرىگە قىلغان ياخشىلىقى ۋە مېھرى-شەپقىتىنى ئۇنتۇپ كېتىپتۇ.

4- مىسىر پادىشاھى فىرئەۋن

مىسىرنىڭ ھۆكۈمرانلىق تەختىدە فىرئەۋن ئولتۇرۇپتۇ. فىرئەۋن زالىم پادىشاھ بولۇپ، ئۇ ئىسرائىل ئەۋلادلىرىنى ناھايىتى ئۆچ كۆرەتتى، ئۇلارنى دۈشمەن تۇتاتتى، ئۇلارنى پەيغەمبەر ئەۋلادلىرى، مىسىر پادىشاھى يۇسۇفنىڭ جەمەتى دەپ قارىمايتتى ھەتتا ئۇلارنى رەھىم-شەپقەت ۋە ئىنساپ بىلەن مۇئامىلە قىلىشقا تېگىشلىك ئادەتتىكى ئىنسان دەپمۇ قارىمايتتى.

ئۇنىڭ قارىشىچە يەرلىك مىسىرلىقلار بولغان قىبتىلار باشقا بىر تەبىقە، ئىسرائىل ئەۋلادلىرى بولسا ئايرىم بىر تەبىقە ئىدى. يەنى قىبتىلار ھۆكۈمرانلىق قىلىش ئۈچۈن يارىتىلغان پادىشاھلار تەبىقىسى، ئىسرائىل ئەۋلادلىرى بولسا پادىشاھلارنىڭ خىزمىتىنى قىلىش ئۈچۈن يارىتىلغان قۇللار تەبىقىسى ئىدى.

فىرئەۋن ئىسرائىل ئەۋلادلىرىغا گويا ھايۋانغا مۇئامىلە قىلغاندەك مۇئامىلە قىلاتتى. ئۇلارنى ھايۋاننى خورلىغاندەك خورلايتتى. فىرئەۋن زالىم پادىشاھ بولۇپ، ئۆزىنى ھەممىدىن ئۈستۈن چاغلايتتى، ئاللاغا ئىشەنمەيتتى، بەلكى، ئۆزىنى: «مەن سىلەرنىڭ بۈيۈك پەرۋەردىگارىڭلار بولىمەن» دەيتتى.

ئۇ پادىشاھلىقى، ئوردا-قەسىرلىرى ۋە ھوقۇق-ئىمتىيازى بىلەن مۇغرۇرلىنىپ: «مىسىرنىڭ پادىشاھلىقى، ئاستىمدىن ئېقىپ تۇرغان بۇ دەريالار مېنىڭ ئەمەسمۇ؟ (مېنىڭ بۇ بۈيۈكلۈكۈمنى) كۆرمەيۋاتامسىلەر؟» دەيتتى.

فىرئەۋن زالىملىقتا بابىل پادىشاھى نەمرۇدنىڭ ئىزباسارى ئىدى، ئەگەر ئۇ بىرەر

ئادەمنىڭ ئۆزىدىن ئۈستۈن تۇرىدىغانلىقىنى بىلسە، غەزەپتىن يېرىلغۇدەك بولاتتى.

كىشىلەرنى ئۆزىگە ئىبادەت قىلىشقا، سەجدە قىلىشقا، ئىتائەت قىلىشقا ئەمرى قىلاتتى. ئىسرائىل ئەۋلادلىرى بولسا اللەغا ۋە اللەنىڭ پەيغەمبەرلىرىگە ئىمان كەلتۈرگەنلىكى ئۈچۈن فىرئەۋنگە ئىتائەت ۋە ئىبادەت قىلىشنى رەت قىلغان ئىدى. شۇ سەۋەپلىك فىرئەۋننىڭ ئىسرائىل ئەۋلادلىرىغا بولغان غەزەپ-نەپرىتى شۇ قەدەر كۈچلۈك ئىدى.

5- بوۋاقلارنى ئۆلتۈرۈش

قىبتىلىق كاھىن فىرئەۋننىڭ ئالدىغا بېرىپ، ئۇنىڭغا: «ئىسرائىل ئەۋلادلىرى ئىچىدە بىر بوۋاق تۇغۇلدۇ، سىنىڭ پادىشاھلىقىڭ ئۇنىڭ قولىدا ۋەيران بولىدۇ» دەپتۇ.

فىرئەۋننىڭ ساراڭلىقى تۇتۇپ، چېرىكلەرنى ئىسرائىل ئەۋلادلىرى ئىچىدە تۇغۇلغان ھەر قانداق بوۋاقنى ئۆلتۈرۈشكە بۇيرۇپتۇ.

پادىچى ئۆزىنىڭ قويلىرىدىن خالىغانىنى بوغۇزلاپ، خالىغانىنى قالدۇرۇپ قويغاندەك فىرئەۋنمۇ ئۆزىنى ئادەملەرنى خالىغانچە ئۆلتۈرۈپ، خالىغانچە ھايات قالدۇرالايدىغان «پەرۋەردىگار» ھېسابلايتتى.

فىرئەۋننىڭ چارلىغۇچى چېرىكلىرى شەھەرنىڭ ھەممە تەرەپلىرىگە تارقىلىپ، ئاختۇرۇشقا باشلاپتۇ. ئىسرائىل ئەۋلادلىرى ئىچىدە تۇغۇلغان بوۋاقنى قەيەردە تاپسا، ئۇنى شۇ يەردە خۇددى ئوغلاقنى بوغۇزلىغاندەك بوغۇزلاپ تاشلاپتۇ.

بۆرە تۈلكىلەر باياۋاندا، يىلان چايانلار شەھەرلەردە ئەركىن ياشايتتى، ئۇلارغا ھېچكىم چېقىلمايتتى. بىراق، ئىسرائىل ئەۋلادلىرى ئىچىدە تۇغۇلغان بوۋاقنىڭ فىرئەۋن مەملىكىتىدە ياشىشى مۇمكىن ئەمەس ئىدى. مىڭلىغان بوۋاقلار ئاتا-ئانىسىنىڭ كۆز ئالدىدىلا ئۆلتۈرۈلمەكتە ئىدى.

ئىسرائىل ئەۋلادلىرى ئىچىدە بىرەر بوۋاق تۇغۇلغان كۈن مۇسىبەت، غەم-قايغۇ، تەسەللى، ماتەم، مەرسىيە كۈنى ئىدى. قۇربان ھېيتتا بىر كۈندىلا يۈزلىگەن قوي كاللار بوغۇزلانغاندەك، بىر كۈندىلا يۈزلىگەن بوۋاقلار بوغۇزلىناتتى.

« شۈبھىسىزكى، فىرئەۋن (مىسىر) زېمىنىدا (زومىگەرلىكتە) ھەددىدىن ئاشتى، ئاھالىسىنى بۆلەكلەرگە بۆلۈپ، ئۇلاردىن بىر تائىفە (يەنى ئىسرائىل ئەۋلادلىرى)نى بوزەك قىلدى. ئۇلارنىڭ ئوغۇللىرىنى ئۆلتۈرۈپ، قىزلىرىنى (خىزمەتكە سېلىش ئۈچۈن) تىرىك قالدۇردى، فىرئەۋن ھەقىقەتەن بۇزغۇنچىلاردىن ئىدى.»

6- مۇسانىڭ تۇغۇلۇشى

اللە فىرئەۋن قورقۇپ ۋە ئەنسىرەپ تۇرغان ئىشنىڭ يۈز بېرىشىنى ئىرادە قىلىپتۇ.

ئاللاھ ئۇنىڭ قولى ئارقىلىق فىرئەۋن پادىشاھلىقىنى ۋەيران قىلىشنى، ئۇنىڭ قولى ئارقىلىق ئىسرائىل ئەۋلادلىرىنى فىرئەۋننىڭ زۇلمىدىن قۇتقۇزۇشنى، ئۇنىڭ قولى ئارقىلىق كىشىلەرنى بەندىنىڭ قۇللۇقىدىن ئاللاھنىڭ قۇللۇقىغا، زۇلمەتتىن نۇرغا چىقىرىشنى تەقدىر قىلغان بوۋاق دۇنياغا كېلىپتۇ.

بۇ بوۋاق ئىمران ئوغلى مۇسا ئىدى. ئۇ فىرئەۋن ۋە ئۇنىڭ چارلىغۇچى چىرىكلىرىنىڭ نازارەت قىلىۋاتقىنىغا قارىماي، يورۇق دۇنياغا كۆز ئېچىپ، ئۈچ ئايلىق بولۇپتۇ.

7 ـ نىل دەرياسى

فىرئەۋننىڭ چارلىغۇچى چىرىكلىرى شەھەرنىڭ ھەممە بۇلۇڭ ـ پۇچقاقلىرىنى چالا قويماي ئاختۇرۇۋاتقاچقا، مۇسانىڭ ئانىسى ئەنسىرەشكە باشلاپتۇ. چىرىكلەر ئۇنلىغان بوۋاقلارنى ئانىسىنىڭ قۇچىقىدىن تارتىۋالغان تۇرسا، ئۇ قانداقمۇ ئەنسىرىمەي تۇرالىسۇن؟

چارلىغۇچىلار ھەممە يەردە قاغىدەك قاقىلداپ، ھەممە يەرنى ئىتتەك پۇراپ يۈرۈۋاتسا، بىچارە ئانا قانداق قىلىدۇ؟ سۆيۈملۈك بوۋىقىنى قەيەرگە يوشۇرىدۇ؟

ئاللاھ بىچارە ئانىنى قىيىنچىلىقتىن قۇتقۇزۇش ئۈچۈن ئۇنىڭغا بالىسىنى ساندۇققا سېلىپ، ئۇنى نىل دەرياسىغا قويۇۋېتىشنى ئىلھام قىلىپتۇ.

ئاللاھ ھەقىقەتەن كاتتادۇر! بىچارە ئانا بوۋاقنى ساندۇققا سېلىپ، نىل دەرياسىغا قويۇۋېتىشكە قانداق چىدايدۇ؟، ئۇنى ساندۇقتا كىم ئېمىتىدۇ؟، ئۇ ساندۇقتا قانداق نەپەسلىنىدۇ؟، ئانا بۇلارنى ئويلىغان بولسىمۇ، بىراق، ئاخىرقى ھېسابتا يەنىلا ئاللاھقا تەۋەككۈل قىلىپتۇ، ئاللاھنىڭ ۋەھيىسىگە تايىنىپتۇ.

ئۆيدە بالىنى ساقلاپ قالغىلى بولمىسا، ھەممە جايدا بوۋاقلارنىڭ دۈشمىنى ئۇنى ماراپ تۇرسا، قاغىنىڭ كۆزىدەك كۆزى، پىلىنىڭ بۇرنىدەك بۇرنى بار چىرىكلەر ھەممە جاينى چالا قويماي ئاختۇرۇۋاتسا بۇنىڭدىن باشقا قانداق ئامال بولسۇن؟!

ئانا ئاللاھنىڭ بۇيرۇقىغا ئاساسەن بالىسىنى ساندۇققا سېلىپ، نىل دەرياسىغا قويۇۋېتىپتۇ. كېيىنكى ئىشلارنى ئاللاھقا تاپشۇرۇپ، بالىسىدىن ئايرىلىش ئازابىغا بەرداشلىق بېرىپتۇ.

«مۇسانىڭ ئانىسىغا ئىلھام بىلەن بىلدۈردۇقكى: ‹مۇسانى ئېمىتكىن، ئۇنىڭ زىيانكەشلىككە ئۇچرىشىدىن قورقساڭ، ئۇنى (ساندۇققا سېلىپ) دەرياغا (يەنى نىل دەرياسىغا) تاشلىغىن، ئۇنى (ھالاك بولارمىكىن دەپ) قورقمىغىن، (ئۇنىڭ پىراقىدىن) قايغۇرمىغىن، ئۇنى ساڭا چوقۇم قايتۇرىمىز ۋە ئۇنى پەيغەمبەرلەردىن قىلىمىز.› »

8 ـ فىرئەۋننىڭ ئوردىسىدا

فىرئەۋننىڭ نىل دەرياسى ساھىلىدا كۆپلىگەن قەسىرلىرى بار ئىدى. ئۇ قەسىردىن

قەسىرگە كۆچۈپ، دەريا ساھىلىدا كۆڭۈل ئاچاتتى.

بىر كۈنى فىرئەۋن خانىش بىلەن بىللە نىل دەريا ساھىلىدىكى قەسىرىدە دەرياغا قاراپ تاماشا قىلىۋاتاتتى، تۇيۇقسىزلا دەريا دولقۇنلىرى ئىچىدە بىر لەيلەپ، بىر چۆكۈپ ئېقىپ كېلىۋاتقان ساندۇققا ئۇلارنىڭ كۆزى چۈشۈپتۇ.

- قارىسىلا ئالىيلىرى بىز تەرەپكە بىر ساندۇق ئېقىپ كېلىۋاتىدۇ- دەپتۇ خانىش فىرئەۋنگە.

- ساندۇق؟ دەريادا ساندۇق نىمە ئىش قىلىدۇ؟ دەرياغا چۈشۈپ كەتكەن ياغاچ پارچىسى بولسا كىرەك- دەپتۇ فىرئەۋن.

- ياق، چوقۇم ساندۇق- دەپتۇ خانىش ئىشەنچ بىلەن.

ساندۇق يېقىنلاپ كەپتۇ، «راست ساندۇق ئىكەن» دېيىشىپتۇ فىرئەۋن بىلەن خانىشنىڭ ئەتراپىدىكىلەر.

فىرئەۋن بىر خىزمەتچىنى ساندۇقنى سۈزۈپ كېلىشكە بۇيرۇپتۇ. ئۇ بېرىپ ساندۇقنى دەريادىن سۈزۈپتۇ ۋە ئەكىلىپ ساندۇقنىڭ ئېغىزىنى ئېچىپتۇ. ساندۇقتا كۈلۈپ ياتقان بوۋاقنى كۆرگەن فىرئەۋن ۋە باشقا كىشىلەر ھەيرانۇ-ھەس قېلىشىپتۇ.

- بۇ چوقۇم ئىسرائىلىيىلىك بوۋاق، شۇڭا بۇنى ئۆلتۈرمەك لازىم- دېيىشىپتۇ بىر قىسىم خىزمەتچىلەر.

خانىش بوۋاقنى كۆرۈپلا ئۇنىڭغا ئامراق بولۇپ قېلىپتۇ، بوۋاقنىڭ مۇھەببىتى ئۇنىڭ قەلبىدىن چوڭقۇر ئورۇن ئېلىپتۇ، ئۇ بوۋاقنى باغرىغا بېسىپ سۆيۈپتۇ. فىرئەۋنىدىن ئۇنى ئۆلتۈرمەسلىكنى تەلەپ قىلىپ، ئۇنىڭغا: «(بۇ بالا) ماڭا ۋە ساڭا كۆزنۇرى (يەنى خۇشاللىق) بولسۇن، ئۇنى ئۆلتۈرمەڭلار، بەلكى ئۇ بىزگە پايدا يەتكۈزەر ياكى ئۇنى ئوغۇل قىلىۋالارمىز» دەپتۇ.

شۇنداق قىلىپ ئىمران ئوغلى مۇسا فىرئەۋن ئوردىسىغا كىرىپتۇ. فىرئەۋن ۋە ئۇنىڭ نازارەتچى چىرىكلىرىنىڭ بولغىنىغا قارىماي ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ياشاپتۇ. ئۇلاردا قاغىنىڭ كۆزى، پىلنىڭ بۇرنى تۇرۇپمۇ، بۇ بوۋاقنىڭ ئىسرائىلىيىلىك ئىكەنلىكىنى بىلەلمەپتۇ.

الله بوۋاقلارنىڭ دۈشمىنى فىرئەۋننىڭ پادىشاھلىقىنى ۋەيران قىلىدىغان بالىنى ئۇنىڭ ئۆزىگە باقتۇرۇشنى ئىرادە قىلىپتۇ. ھاماقەت فىرئەۋن مۇسانىڭ ئىشىدا خاتالىشىپتۇ. ئۇنىڭ ۋەزىرى ھامان ۋە باشقا قوشۇنلىرىمۇ خاتالىشىپتۇ.

«فىرئەۋننىڭ ئائىلىسىدىكىلەر مۇسانى ئاقىۋەت ئۆزلىرىگە دۈشمەن ۋە خاپىلىق(نىڭ مەنبەسى) قىلىش ئۈچۈن (نىل دەرياسىدىن) سۈزۈۋالدى. شۈبھىسىزكى، فىرئەۋن، ھامان ۋە ئۇلارنىڭ قوشۇنلىرى خاتالاشقان ئىدى.»

9- بوۋاقنى كىم ئېمتىدۇ؟

يىڭى بوۋاق فىرئەۋن ئوردىسىدىكى «ئەتىۋارلىق بالا»غا ئايلىنىپتۇ، ھەممەيلەن ئۇنى قولدىن قولغا ئېلىپ سۆيۈپتۇ، خانىش ئۇنى ياخشى كۆرگەنلىكى ئۈچۈن ھەممىسى ئۇنى ياخشى كۆرۈپ، ئۇنىڭغا ئامراقلىق قىلىپتۇ. ئوردا خانىشى ئۇنى ياخشى كۆرگەن تۇرسا، ئوردا خادىملىرى قانداقمۇ ئۇنى ياخشى كۆرمەي تۇرالىسۇن؟! ئۇنىڭ ئۈستىگە بوۋاق چىرايلىق بولغاچقا ھەممىسى ئۇنى قولدىن قولغا ئېلىپ سۆيۈپتۇ.

خانىش بوۋاقنى ئېمىتىدىغان ئىنىكئانا چاقىرتىپتۇ، ئۇ بوۋاقنى قۇچىقىغا ئېلىپ ئېمىتمەكچى بولۇپتۇ. بىراق، بوۋاق يىغلاپ ئۇنى زادىلا ئەمگىلى ئۇنىماپتۇ. خانىش ئىككىنچى ئىنىكئانىنى چاقىرتىپتۇ، بوۋاق ئوخشاشلا ئۇنىمۇ ئەمگىلى ئۇنىماپتۇ. ئۈچىنچى، تۆتىنچى ھەتتا بەشىنچى ئىنىكئانىنى چاقىرتقان بولسىمۇ، ئەھۋال يۇقارقى بىلەن ئوخشاش بولۇپتۇ.

قىزىق ئىش! بوۋاق نىمىشقا ئەمگىلى ئۇنىمايدىغاندۇ؟ نىمىشقا ئەممەي يىغلاۋېرىدىغاندۇ؟ ئىنىكئانىلار خانىشنى خۇشال قىلىش ۋە كۆپرەك مۇكاپاتقا ئېرىشىش مەقسىتىدە، بوۋاقنى ئېمىتىش ئۈچۈن زور تىرىشچانلىقلارنى كۆرسەتكەن بولسىمۇ، بىراق، ئۇلار بۇ شەرەپلىك خىزمەتتىن مەھرۇم بولۇپتۇ.

بوۋاق ئوردىدىكى پاراڭنىڭ تېمىسىغا ئايلىنىپتۇ، دىدەكلەرنىڭ ھەممىسى ئۆز-ئارا بوۋاقنىڭ پارىڭىنى قىلىشىپتۇ:

- سىڭلىم! يىڭى بوۋاقنى كۆردىڭىزمۇ؟

- كۆردۈم، ئۇ بەك چىرايلىقكەن، بىراق، ئۇ باشقا بوۋاقلارغا ئوخشىمايدىغان غەلىتە بوۋاق ئىكەن، ئۇ سۈت ئەمگىلى ئۇنىمايدىكەن،

- شۇنداق، ئۇ ئەممەي يىغلاۋېرىدىكەن، ئىنىكئانا ئېمىتىش ئۈچۈن قوچىقىغا ئالسىلا، ئەمگىلى ئۇنىماي يىغلايدىكەن.

- بىچارە قانداقمۇ قىلار-ھە؟، ئۆلۈپ كېتەرمۇ؟

- ئەمگىلى ئۇنىماي تۇرىۋەرسە ئەلۋەتتە ئۆلۈپ كېتىدۇ-دە.

10- ئانىسىنىڭ قۇچىقىدا

بىچارە ئانا مۇسانىڭ ئاچىسىغا: «قىزىم سەن بېرىپ قاراپ باققىن، ئۇكاڭ تىرىكمۇ ئەمەسمۇ؟ الله ئۇنى ماڭا ساق-سالامەت قايتۇرۇپ بېرىشكە ۋە ئۇنى ئۆزى قوغداشقا ۋەدە قىلغان.»

مۇسانىڭ ئاچىسى بېرىپ، ئۇكىسىنى ئىزدەپتۇ. ئۇ كىشىلەرنىڭ پادىشاھ ئوردىسىدىكى چىرايلىق بوۋاق ھەققىدە قىلىشقان پاراڭلىرىغا قۇلاق سېلىپتۇ:

ـ خانىش ئەسۋاندىن چاقىرتقان ئىنىكئانا كەلدىمۇ؟

ـ شۇنداق خىنىم، ئۇ كەلدى، بىراق، بوۋاق ئوخشاشلا ئەممەيۋاتىدۇ.

تـوۋا، بـۇ بوۋاققـا نـىمە بولغانـدۇ؟ مۇشـۇنىڭ بـىلەن خـانىش ئىنىكئانـىدىن ئـالتىنى چاقىرتىپ بولدى.

ـ شۇنداق، ئاڭلىشىمچە بۇ ئىنىكئانا بەك پاكىز ئايالمىش.

مۇسانىڭ ئاچىسى بۇ گەپلەرنـى ئـاڭلاپ: «مەن شـەھەردە بىـر ئايـالنى تونـۇيمەن، ھەر قانداق بوۋاق ئۇنى ئوبدان ئېمىدۇ» دەپتۇ ئەدەب ۋە سىپايىلىق بىلەن.

ـ بىر نىمە دېمەك تەس، خانىش مۇشـۇنىڭ بـىلەن ئىنىكئانـىدىن ئـالتىنى چاقىرتىـپ بولدى، بىراق، بوۋاق زادىلا ئەمگىلى ئۇنىمىدى ـ دەپتۇ بىر ئايال.

ـ ئۇنداقتا ھىلىقى شەھەردىكى ئايالنى چاقىرتىپ سىناپ باقسا بولمامدۇ؟، ئېمىپ قالسا ئەجەپ ئەمەس ـ دەپتۇ يەنە بىر ئايال.

بۇ خەۋەر خانىشنىڭ قۇلىقىغا يېتىپ، قىزچاقنى چاقىرتىپتۇ ۋە ئۇنىڭغا: «سـەن بېرىـپ ئاشۇ ئايالنى ئېلىپ كەلگىن» دەپتۇ.

مۇسانىڭ ئانىسى كېلىپ، بوۋاقنى قۇچىقىغا ئېلىپتۇ. بوۋاق ئۇنىڭغـا چـىڭ چاپلىـشىپ، ئېمىشكە باشلاپتۇ. ئۇ بوۋاقنىڭ ئانـىسى تۇرسـا، بـوۋاق ئـۈچ كـۈنـدىن بـىرى قورسـىقى ئـاچ تۇرسا نىمشقىمۇ ئۇنى ئەممىسۇن؟!

خانىش ۋە ئوردا ئەھلى بۇنىڭدىن ئەجەبلىنىپتۇ، پىرئەۋن ئۇنىڭدىن گۇمانلىنىپ: «بۇ بالا نىمشقا سىنى ئېمىدۇ؟ سەن ئۇنىڭ ئانىسىمۇ يا؟» دەپتۇ.

ـ ياق، ئالىيلىرى! مەن سۈتى تەملىك ئايال، ھەر قانداق بوۋاق مىنـى ئېمـىدۇ ـ دەپتـۇ مۇسانىڭ ئانىسى.

فىرئەۋن باشقا گەپ قىلماي، ئۇنىڭغا تەمىنات بۇيرۇپ بېرىپتۇ.

مۇسانىڭ ئانىسى ئوغلىنى قۇچىقىدا كۆتۈرۈپ، ئۇنى ئۆيىگە قايتۇرۇپ كېلىپتۇ.

«ئانىسىنىڭ خۇشال بولۇشى، قايغۇرماسلىقى ۋە اللەنىڭ ۋەدىسىنىڭ ھەق ئىكەنلىكىنـى بىلىـشى ئۈچـۈن بىـز مۇسـانى ئۇنىڭغـا قـايتۇردۇق، لـېكىن ئىنـسانلارنىڭ تولـسى (اللەنـىڭ ۋەدىسىنىڭ ھەق ئىكەنلىكىنى) بىلمەيدۇ.»

11 ـ فىرئەۋنىنىڭ ئوردىسىغا

مۇسانىڭ ئېمىش ۋاقتى توشقاندىن كېيىن، ئانـىسى ئـۇنى ئوردىغـا قـايتۇرۇپ بېرىپتـۇ. مۇسا پادىشاھ ئوردىسىدا خۇددى شاھزادىگە ئوخشاش ئۆسۈپ يېتىلىپتۇ. ئۇنىـڭ قەلبىـدىن پادىشاھ ۋە بايلاردىن قورقۇش تۇيغۇسى يوقۇلۇپتۇ.

ئۇ فىرئەۋن ۋە ئۇنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ ھوزۇر-ھالاۋەتتىن قانداق بەھرىمەن بولۇۋاتقانلىقىنى، خان جەمەتىنىڭ ھوزۇر-ھالاۋەتلىك تۇرمۇشى ئۈچۈن بەنى ئىسرائىلنىڭ قانداق بەختسىز بولۇۋاتقانلىقىنى، پادىشاھ ئوردىسىدىكىلەرنىڭ ئۇلاغلىرىنى تويغۇزۇش ئۈچۈن بەنى ئىسرائىلنىڭ قانداق ئاچ قېلىۋاتقانلىقىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرۈپ چوڭ بولۇپتۇ.

ئۇ پادىشاھ ئوردىسىدىكىلەرنىڭ ئىسرائىل ئەۋلادلىرىغا خۇددى ئىت-ئىشەككە مۇئامىلە قىلغاندەك مۇئامىلە قىلىۋاتقانلىقىنى، ئۇلارنى خىزمەتكە سېلىپ، ئەڭ قاتتىق ئازاپ بىلەن ئازاپلاۋاتقانلىقىنى ھەر كۈنى ئەتىگەن ۋە كەچتە كۆرۈپ تۇرۇپتۇ.

بۇ ئىشلار مۇسانىڭ غەزىپىنى كەلتۈرۈپتۇ. پەيغەمبەر ئەۋلادلىرى بولغان قەۋمى ۋە جەمەتىنىڭ خورلىنىشى قانداقمۇ ئۇنىڭ غەزىپىنى كەلتۈرمىسۇن؟

بەنى ئىسرائىلنىڭ گۇناھى زادى نېمە؟ ئۇلار قىبتى مىللىتىدىن بولماي، كەنئانلىق بولغىنى ئۈچۈنمۇ؟

بۇنى قانداقمۇ گۇناھ ھېسابلىغىلى بولسۇن؟!

12 - ئۆلۈم ھادىسىسى

مۇسا كۈچلۈك، بەردەم، كۈچ-قۇۋۋىتى ئۇرغۇپ تۇرىدىغان ياش بولۇپ، اللە ئۇنىڭغا ئىلىم ۋە ھېكمەت ئاتا قىلغان ئىدى. ئۇ زالىملارنى ئۆچ كۆرەتتى، ئۇلارغا نەپرەتلىنەتتى. ئاجىزلار ۋە مەزلۇملارنى ياخشى كۆرەتتى، ئۇلارغا ياردەم بېرەتتى.

بىر كۈنى مۇسا شەھەرگە كىرىپتۇ. ئادەملەر ئويۇن-تاماشا بىلەن مەشغۇل ئىدى. ئۇ ئىككى ئادەمنىڭ ئۇرۇشۇۋاتقانلىقىنى كۆرۈپتۇ. ئۇلارنىڭ بىرى بەنى ئىسرائىلدىن، يەنە بىرى بەنى ئىسرائىلنىڭ دۈشمىنى بولغان قىبتىلاردىن ئىدى.

ئىسرائىلىيلىك كىشى مۇسا ئەلەيھىسسالامنى چاقىرىپ، ئۆزىگە ياردەم بېرىشنى تەلەپ قىلىپتۇ ۋە قىبتى ئۈستىدىن شىكايەت قىلىپتۇ. مۇسانىڭ ئاچچىقى كېلىپ، قىبتىنى مۇشت بىلەن بىرنى ئۇرۇپ ئۆلتۈرۈپ قويۇپتۇ. بىراق، ئادەم ئۆلتۈرۈشنىڭ شەيتاننىڭ ئىشى ئىكەنلىكىنى بىلگەن مۇسا قاتتىق پۇشايمان قىلىپ، اللەغا تەۋبە قىلىپتۇ ھەمدە: «بۇ شەيتاننىڭ ئىشىدۇر، شۈبھىسىزكى، شەيتان ئازدۇرغۇچى ئاشكارا دۈشمەندۇر» دەپتۇ.

مۇسانىڭ قىبتىنى ئۆلتۈرۈپ قويۇشى قەستەنلىكتىن ئەمەس، بەلكى، سەھۋەنلىكتىن بولغانلىقى ئۈچۈن اللە ئۇنىڭ گۇناھىنى مەغپىرەت قىلىپتۇ. مۇسا بۇنىڭ ئۈچۈن اللەغا ھەمدۇسانا ئېيتىپ: «اللە ھەقىقەتەن ماڭا ئىنئام قىلدى ۋە مېنى مەغپىرەت قىلدى، مەن ئەمدى ھەرگىز گۇناھكارلارغا ياردەمچى بولمايمەن» دەپتۇ.

مۇسا ھەممىنى پۇراپ تاپىدىغان چىرىكلەرنىڭ ئۆزىنى تۇتۇۋېلىشىدىن، ئۇنى تۇتۇپ

فىرئەۋننىڭ ئالدىغا ئېلىپ بېرىشتىن ئەنسىرەشكە باشلاپتۇ. چىرىكلەر قىبتىنىڭ جەسەتتىنى كۆرۈپ، قاتىلنى ئىزدىگەن بولسىمۇ، بىراق، ئۇنى تاپالماپتۇ. قاتىلنى مۇسا بىلەن ئىسرائىلىيىلىك كىشىدىن باشقا ھېچكىم بىلمەيدىغان تۇرسا، چىرىكلەر ئۇنى ئەلۋەتتە تاپالمايدۇ-دە.

قىبتىنىڭ ئۆلتۈرۈلۈپ، قاتىلنىڭ ئىز-دېرەكسىز يوقۇلۇشى فىرئەۋننىڭ قاتتىق غەزىپىنى قوزغاپتۇ. شۇڭا ئۇ چىرىكلەرگە چوقۇم قاتىلنى تېپىپ، ئۇنى تۇتۇش ھەققىدە بۇيرۇق چۈشۈرۈپتۇ.

13- سىر پاش بولۇپ قالدى

ئىككىنچى كۈنى مۇسا ئاشۇ ئىسرائىلىيىلىكنىڭ يەنە بىر قىبتى بىلەن ئۇرۇشۇۋاتقانلىقىنى كۆرۈپتۇ. ئىسرائىلىيىلىك قىلچە ئۇيالماستىن مۇسانى چاقىرىپ، ئۇزىگە ياردەم قىلىشنى سوراپتۇ. مۇسانىڭ ئاچچىقى كېلىپ: «سەن بەك يۈزى قېلىن ئادەم ئىكەنسەن، ھەر كۈنى كىشىلەر بىلەن ئۇرۇشىدىكەنسەن، يەنە تېخى مېنى ياردەمگە چاقىرىۋاتىسەن، ئەمدى مەن ساڭا ياردەم بەرمەيمەن، سەن ھەقىقەتەن ئاشكارا گۇمراھ ئىكەنسەن» دەپتۇ.

شۇنداقتىمۇ قىبتىنى ئازىراق ئەدەبلەپ قويماقچى بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئالدىغا كېلىپتۇ. مۇسانىڭ ئاچچىقىنى ۋە ئەيىبلەشلىرىنى كۆرگەن ئىسرائىلىيىلىك مۇسانىڭ ئۆزىنى ئۇرۇپ ئۆلتۈرۈپ قويۇشىدىن ئەنسىرەپ: «ئى مۇسا! سەن تۈنۈگۈن بىر ئادەمنى ئۆلتۈرگەندەك مېنى ئۆلتۈرمەكچىمۇ؟، سەن زېمىندا تۈزىگۈچىلەردىن بولۇشنى خالىماي، پەقەت زومىگەر بولۇشنىلا خالايدىكەنسەن» دەپتۇ.

شۇنىڭ بىلەن سىر پاش بولۇپتۇ، قىبتى تۈنۈگۈنكى قاتىلنىڭ مۇسا ئىكەنلىكىنى بىلىپ قاپتۇ. خەۋەر فىرئەۋننىڭ قۇلىقىغا يېتىپتۇ. ئۇ غەزەپلىنىپ: «ئوردىدا تەربىيىلەنگەن ئاشۇ ياش ئۆلتۈرۈپتۇ-دە!» دەپتۇ.

مۇسانىڭ قىبتىنى ئۆلتۈرۈپ قويۇشى قەستەنلىكتىن ئەمەس، بەلكى، سەھۋەنلىكتىن بولغانلىقى ئۈچۈن اللە ئۇنى فىرئەۋن ۋە ئۇنىڭ چىرىكلىرىنىڭ قولىدىن قۇتقۇزۇشنى ئىرادە قىلىپتۇ. بىراق، فىرئەۋن ۋە ئۇنىڭ چىرىكلىرى مۇسانىڭ سەھۋەنلىكىنى كەچۈرمەيدۇ-دە.

ۋەھالەنكى، اللە ئۇنىڭ قولى ئارقىلىق فىرئەۋن پادىشاھلىقىنى ۋەيران قىلىشنى، ئۇنىڭ قولى ئارقىلىق ئىسرائىل ئەۋلادلىرىنى فىرئەۋننىڭ زۇلمىدىن قۇتقۇزۇشنى، ئۇنىڭ قولى ئارقىلىق كىشىلەرنى بەندىنىڭ قۇللۇقىدىن اللەنىڭ قۇللۇقىغا، زۇلمەتتىن نۇرغا چىقىرىشنى تەقدىر قىلغان ئىدى.

فىرئەۋننىڭ ۋەزىر-ۋۇزرالىرى قىبتىنىڭ قاتىلى مۇساغا چوقۇم ئۆلۈم جازاسى بېرىشنى مەسلىھەتلىشىپتۇ. بۇلارنى تولۇق ئاڭلاپ، ئۇنىڭدىن خەۋەر تاپقان بىر ئادەم مۇسانىڭ

قېشىغا كېلىپ ئەھۋالنى ئۇنىڭغا ئېيتىپتۇ ۋە: « كاتتىلار سېنى ئۆلتۈرۈشكە مەسلىھەت قىلىشىۋاتىدۇ، (شەھەردىن دەرھال) چىقىپ كەتكىن، مەن ئەلۋەتتە ساڭا سادىق كىشىلەردىنمەن» دەپتۇ.

مۇسا قورقۇنچ ئىچىدە ئەتراپقا باققان ھالدا شەھەردىن چىقىپ: «ئى پەرۋەردىگارىم! مېنى زالىم قەۋمدىن قۇتقۇزغىن» دەپ نىدا قىلىپتۇ.

14 ـ مىسىردىن مەديەنگە

پوتكول مىسىر فىرئەۋننىڭ باشقۇرۇشى ئاستىدا تۇرسا، ھەممىنى پۇراپ تاپىدىغان چىرىكلەر ھەممە جايدا ئوغرى مۈشۈكتەك تىمىسقىلاپ يۈرسە مۇسا قەيەرگىمۇ بارار؟

الله مۇساغا فىرئەۋننىڭ قولى يەتمەيدىغان ئەرەب ئەللىرىدىن بىرى بولغان مەديەن شەھرىگە كېتىشنى ئىلھام قىلىپتۇ.

مەديەن سەھرا ۋە قىشلاقلاردىن تەركىب تاپقان ئەل ئىدى، ئۇ يەردە مىسىر مەدەنىيىتى، مىسىرنىڭ ئوردا ـ قەسىرلىرى، مىسىرنىڭ بازارلىرى يوق ئىدى. بىراق، ئۇ فىرئەۋندىن يىراق، فىرئەۋننىڭ باشقۇرۇشى ئاستىغا كىرمەيدىغان ئەركىن، ئازادە، ھۆر، بەختلىك ئەل ئىدى.

ھۆر، ئادالەت بىلەن تولغان ياۋايىلىق قۇللۇق ۋە ھاقارەت بىلەن تولغان مەدەنىيەتكە قارىغاندا نىمە دىگەن ياخشى ـ ھە!

ئۇ جايدا ھېچكىم فىرئەۋن تەرىپىدىن باشقۇرۇلمايدۇ، ھېچكىم ئۇنىڭ زۇلۇم ـ ستەملىرىگە ئۇچرىمايدۇ. ھېچكىم ئۇنىڭ ئوغرى مۈشۈكتەك تىمىسقىلاپ يۈرىدىغان چىرىكلىرىدىن قورقمايدۇ. ئۇ جايدا مىڭلىغان بوۋاقلار ئۆلتۈرۈۋېتىلمەيدۇ.

مۇسا مەديەنگە قاراپ يولغا چىقىپتۇ، ئۇ مىسىردىن چىققاندا، قورقۇنچ ئىچىدە ئەتراپقا بېقىپتۇ، بىرەر ئادەمنىڭ كەينىگە چۈشكەن ياكى چۈشمىگەنلىكىگە قاراپتۇ. ئۇ اللەدىن مەدەت ۋە ياردەم تىلەپ، «بىسمىللاھ» دىگىنىچە شەھەردىن چىقىپتۇ.

ئۇ مەديەن تەرەپكە يۈزلەنگەن چاغدا: «پەرۋەردىگارىم مېنى توغرا يولغا يېتەكلىشى مۇمكىن» دەپتۇ.

15 ـ مەديەندە

مۇسا مەديەنگە يېتىپ كېلىپتۇ. بىراق، بۇ يەردە ئۇ ھېچكىمنى تونۇمىسا يا ئۇنى تونۇيدىغان بىرەر ئادەم بولمىسا قانداق قىلغۇلۇق؟ كېچىنى قەيەردە ئۆتكۈزگۈلۈك؟

مۇسا بۇلارنى ئويلاپ بىر تەرەپتىن غەمگە پاتسا، يەنە بىر تەرەپتىن اللەنىڭ ئۇنى ھەرگىز ياردەمچىسىز تاشلىۋەتمەيدىغانلىقىغا كەسكىن ئىشىنىپتۇ.

ئۇ يەردە بىر بۇلاق بولۇپ، كىشىلەر قوي ـ كالىلىرىنى ئاشۇ بۇلاقتا سۇغۇراتتى. مۇسا

بۇلاقنىڭ يېنىغا كەلگەندە بىر توپ كىشىلەرنىڭ قويلىرىنى سۇغۇرۇۋاتقانلىقىنى، ئىككى ئايالنىڭ ماللىرىنى توسۇپ، پادىچىلارنىڭ قويلىرىنى سۇغۇرۇپ بولۇشىنى كۈتۈپ تۇرۇۋاتقانلىقىنى كۆرۈپتۇ.

مۇسانىڭ ئۇلارغا ئىچى ئاغرىپ، ئۇلاردىن: «سىلەر نېمىشقا قويلىرىڭلارنى سۇغارمايسىلەر؟» دەپ سوراپتۇ.

- باشقا پادىچىلار ماللىرىنى سۇغۇرۇپ بولمىغۇچە، بىز قويلىرىمىزنى سوغۇرالمايمىز. چۈنكى، ئۇلار كۈچلۈك بىز ئاجىز، ئۇلار ئەر بىز ئايال- دەپتۇ ئۇلار، ئاندىن «بىزنىڭ ئاتىمىز ياشانغان كىشى» دېگەننى قوشۇمچە قىلىپتۇ.

ئىككى ئايال قويلىرىنى سۇغۇرۇپ بولغاندىن كېين، قويلىرىنى ھەيدەپ كېتىپ قىلىپتۇ.

ئەمدى مۇسا قەيەرگىمۇ بارار؟ كىچىدە بارىدىغان جاي بولمىسا، ئۇنى ھېچكىم تونۇمىسا، يا ئۇنىڭ بۇ يەردە تونۇشى بولمىسا، ئۇ كېچىنى قەيەردىمۇ ئۆتكۈزەر؟.

«ئاندىن ئۇ ئارقىسىغا بۇرۇلۇپ (بىر دەرەخنىڭ) سايىسىگە بېرىپ (ئولتۇرۇپ): ‹پەرۋەردىگارىم! ماڭا رىزىقتىن نېمىنىلا بەرسەڭ، مەن ھەقىقەتەن ئۇنىڭغا موھتاج› دەپتۇ.»

16 - تەلەپ

ئىككى قىز كۈندىكىگە قارىغاندا ئۆيىگە بالدۇر قايتىپ كېلىپتۇ. ئاتىسى ئۇلارنىڭ بالدۇر قايتىپ كەلگەنلىكىنى كۆرۈپ ئەجەپلىنىپتۇ ۋە ئۇلاردىن: «سىلەر بۈگۈن كۈندىكىگە قارىغاندا بالدۇر قايتىپ كېلىپسىلەرغۇ؟» دەپ سوراپتۇ.

- اللە بىزگە بىر ياخشى ئادەمنى ئۇچراشتۇرغان ئىدى، ئۇ بىزنىڭ قويلىرىمىزنى سۇغۇرۇپ بەردى- دەپتۇ قىزلار.

ئۇزاقتىن بىرى قىزلارغا ھېچكىم ئىچ ئاغرىتمىغان ئىدى، شۇنىڭغا قارىغاندا ئۇ يات ئادەم ئوخشايدۇ دەپ ئويلىغان بوۋاي قىزلىرىدىن سوراپتۇ:

- سىلەر ئۇ ئادەمنى قەيەردە قويۇپ كەلدىڭلار؟

- بىز ئۇنى شۇ يەردە قويۇپ كەلدۇق، ئۇ ياتىدىغان يېرى يوق مۇساپىر ئىكەن.

- شۇنداقمۇ ئىش قىلامسىلەر؟ بىزگە ياخشىلىق قىلغان مۇساپىرنىڭ بۇ شەھەردە ياتىدىغان يېرى بولمىسا، ئۇ كېچىنى قەيەردە ئۆتكۈزىدۇ؟، بىزنىڭ ئۇنى قوندۇرۇپ مېھمان قىلىش ۋە ئۇنىڭغا ياخشىلىق قىلىش مەجبۇرىيىتىمىز بار، بىرىڭلار بېرىپ ئۇنى چاقىرىپ كېلىڭلار- دەپتۇ بوۋاي قىزلىرىغا.

«ئۇ (ئىككى قىزنىڭ) بىرى مۇسانىڭ يېنىغا ئۇياتچانلىق بىلەن مېڭىپ كېلىپ: ‹(قويلىرىمىزنى) سۇغىرىپ بەرگەنلىكىڭنىڭ ھەققىنى بېرىش ئۈچۈن ئاتام سېنى راستلا

چاقىرىدۇ» دەپتۇ.

مۇسا اللەغا قىلغان دۇئاسىنىڭ اللە تەرەپتىن ئىجابەت بولغانلىقىنى بىلىپ، قىزنىڭ تەكلىۋىنى قوبۇل قىلىپتۇ.

مۇسا قىزغا قاراپ قالماسلىق ئۈچۈن ئۇنىڭ ئالدىدا مېڭىپتۇ. ئۇ ئىپسىللىك ۋە ئالىيجاناپلىق بىلەن مېڭىپ، بوۋاينىڭ ئۆيىگە يېتىپ كېلىپتۇ. بوۋاي مۇسادىن ئىسمى، يۇرتى ۋە باشقا ئەھۋاللىرىنى سوراپتۇ. مۇسا ھەممە ئەھۋاللىرىنى تەپسىلىي سۆزلەپ بېرىپتۇ. بوۋاي بۇلارنى ئاڭلاپ مۇساغا: «قورقمىغىن، زالىم قەۋمدىن قۇتۇلدۇڭ» دەپتۇ.

17 ـ توي قىلىش

ئۇلار مۇسانى ئەزىز مېھماننى كۈتۈۋالغاندەك كۈتۈۋېلىپتۇ، بوۋايمۇ مۇساغا خۇددى ئۆز بالىسىغا مۇئامىلە قىلغاندەك مۇئامىلە قىلىپتۇ.

بىر كۈنى قىز ئاتىسىغا پاك نىيەت بىلەن: «ئى ئاتا، ئۇنى سەن ئىشلەتكىن، بۇ سەن ئىشلەتكەنلەرنىڭ ئەڭ ياخشىسىدۇر، كۈچلۈك، ئىشەنچلىكتۇر» دەپتۇ.

ـ قىزىم! ئۇنىڭ كۈچلۈك ۋە ئىشەنچلىك ئىكەنلىكىنى سەن قانداق بىلدىڭ؟ ـ دەپ سوراپتۇ بوۋاي قىزىدىن.

ـ ئۇنى كۈچلۈك دىگىنىم: ئۇ بۇلاقنىڭ ئېغىزىغا قويۇلغان تاشنى ئۆزى يالغۇز كۆتۈردى، ئادەتتە ئۇ تاشنى بىر ئادەم يالغۇز كۆتۈرەلمەيتتى. ئۇنى ئىشەنچلىك دىگىنىم: ئۇ بىزنىڭ ئۆيگە كېلىدىغان چاغدا ماڭا قىلچە نەزەر سالماي ئالدىمدا ماڭدى. خىزمەتكار چوقۇم كۈچلۈك ۋە ئىشەنچلىك بولۇشى كېرەك. ئەگەر ئۇ كۈچلۈك بولمىسا ئىشنىڭ ھۆددىسىدىن چىقالمايدۇ، ئىشەنچلىك بولمىسا ئۇ بىزگە خىيانەت قىلىدۇ ـ دە، ئۇنىڭ كۈچىدىن پايدىلانغىلى بولمايدۇ ـ دەپتۇ قىز ئاتىسىغا.

بوۋاي قىزىنىڭ مۇسا ھەققىدىكى قارىشىغا قوشۇلۇپتۇ، شۇنداقتىمۇ ئۇ مەسىلىنى ئاتىلارچە ئەقىل ۋە پىشقەدەملەرچە پاراسەت بىلەن مۇنداق ئويلاپتۇ:

«ياخشىسى مەن بۇ يىگىتنى كۈيئوغۇل قىلىۋالاي، بۇنداق ياخشى يىگىت دۇنيادا كەم تېپىلىدۇ، يەنە كېلىپ بىزنىڭ بۇ مەدىيەندە بۇنداق پەزىلەتلىك ياشنى تاپقىلى بولمايدۇ، ئېھتىمال اللە ئۇنىڭ ماڭا كۈيئوغۇل ۋە ياردەمچى بولۇشى ئۈچۈن ئۇنى ماڭا ئەۋەتكەن بولسا كېرەك.»

بوۋاي تەمكىنلىك، مېھرىبانلىق ۋە سەممىيلىك بىلەن مۇساغا مۇنداق دەپتۇ: «ماڭا سەككىز يىل ئىشلەپ بېرىشىڭ بەدىلىگە ساڭا بۇ ئىككى قىزىمنىڭ بىرىنى بېرىشنى خالايمەن، (سەككىز يىللىق ئەمگىكىڭ قىزىمغا بېرىلگەن تويلۇق ھېسابىدا بولسۇن، سەككىز يىل ئۆتكەندىن كېيىن، يەنە ئىككى يىل قوشۇپ) ئەگەر ئون يىلنى

توشقۇزۋۋەتسەڭ (ئۈمۈ) ئىختىيارىڭ، (ئون يىلنى شەرت قىلىپ) سېنى مۇشەققەتكە سېلىپ قويۇشنى خالىمايمەن، خۇدا خالىسا، مېنىڭ ياخشى ئادەم ئىكەنلىكىمنى بايقايسەن.»

بوۋاي مۇسانىڭ سەككىز يىلنى توشقۇزۇپلا قىزنى ئېلىپ، كېتىپ قېلىشىدىن ئەنسىرەپ، ئۇنى سىناپ باقماقچى، مۇبادا ئۇنىڭدىن خاتىرجەم بولالىسا، ئاندىن ئۇنى چىرايلىقچە ئۇزۇتۇپ قويماقچى بولۇپ، ئون يىلنى توشقۇزۇشنى تەلەپ قىلىپتۇ.

مۇسا بۇنى اللەنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشى دەپ بىلىپ، اللەنىڭ بەرىكەت ئاتا قىلىشىغا ئىشىنىپ، بوۋاينىڭ تەكلىۋىگە قوشۇلۇپتۇ.

اللە ئۇنى مەديەنگە ئېلىپ كەلدى، بوۋاينىڭ ئۆيىگە يەتكۈزدى، ئۇنىڭ قەلبىگە مېھرى-مۇھەببەتنى سالدى، شۇڭا ئۇ بوۋايغا: «بۇ ئىككىمىزنىڭ ئارىمىزدىكى توختامدۇر» دەپتۇ. شۇنداقتىمۇ ئۇ ئۆزىنىڭ تاللاش ھوقۇقىنى ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن: «ئىككى مۇددەت (يەنى سەككىز يىل بىلەن ئون يىل)نىڭ قايسىسىنى توشقۇزسام توشقۇزاي، ماڭا ئارتۇقچە تەلەپ قويۇشقا بولمايدۇ، اللە بىزنىڭ سۆزىمىزگە گۇۋاھتۇر» دەپتۇ.

18 - مىسىرغا

«مۇسا (ئۆز ئارا كېلىشكەن) مۇددەتنى (يەنى كېلىشكەن مۇددەتنىڭ تولۇقراقى بولغان ئون يىلنى) توشقۇزغاندىن كېيىن ئايالىنى ئېلىپ (مىسىرغا قاراپ) يولغا چىقىپتۇ»، بوۋاي ئۇلارنى ئۇزىتىپ، ئۇلارغا دۇئا قىلىپتۇ:

- اللە بەرىكەت بەرسۇن ئوغلۇم، اللەغا ئامانەت قىزىم- دەپتۇ بوۋاي.

مۇسا بوۋاي بىلەن خوشلىشىپ، ئايالىنى ئېلىپ مېڭىپتۇ. كېچە كىرىپ ھەممە ياقنى قاراڭغۇلۇق قاپلاپتۇ. ئەتراپنى كۆرگىلى بولمىسا ئۇلار قانداقمۇ يول يۈرەلىسۇن؟ باياۋاندا يولنى يورۇتقىلى ئوت بولمىسا ئۇلار قانداقمۇ يول تاپالىسۇن؟

مۇسا ئوت ئىزدەپتۇ، ئۇ كېتىۋېتىپ بىردىنلا (بىر جايدا) ئوتنىڭ يورۇقىنى كۆرۈپ، ئائىلىسىدىكىلەرگە: «تۇرۇپ تۇرۇڭلار، مەن ئوتنىڭ يورۇقىنى كۆردۈم، مەن بېرىپ (ئۇنىڭدىن) بىرەر پارچە چوغ ئېلىپ كېلىشىم ياكى ئوت بار يەردە بىرەر يول باشلىغۇچىنى ئۇچرىتىشىم مۇمكىن» دەپتۇ.

مۇسا ئوت تەرەپكە ئوچقاندەك مېڭىپتۇ، «مۇسا ئوتنىڭ يېنىغا كەلگەندە نىدا قىلىندىكى، ئى مۇسا! مەن ھەقىقەتەن سېنىڭ پەرۋەردىگارىڭدۇرمەن، كەشىڭنى سالغىن، سەن ھەقىقەتەن مۇقەددەس ۋادى بولغان تۇۋادا سەن».

موشۇ جايدا اللە مۇساغا سۆزلەپ، ئۇنىڭغا ۋەھيي قىلىپتۇ: «مەن سېنى (پەيغەمبەرلىككە) تاللىدىم، سەن ۋەھيىگە قۇلاق سالغىن. مەن ھەقىقەتەن (ئىبادەتكە لايىق) اللە دۇرمەن، مەندىن باشقا ھېچ مەبۇد (بەرھەق) يوق، (يالغۇز) ماڭا ئىبادەت

قىلغىن، مېنى زىكىر قىلىش ئۈچۈن ناماز ئوقۇغىن. قىيامەتنىڭ بولۇشى ھەقىقەتتۇر.»

مۇسانىڭ قولىدا ھاسا بار ئىدى، ئۇ ئادەتتە ھاسىسىنى تايىنىشقا ۋە قوي بېقىشقا ئىشلىتىدىغان بولغاچقا، ئۇنىڭ باشقا ئالاھىدىكلىرى بارلىقىنى بىلمەيتتى.

- «ئى مۇسا! ئوڭ قولۇڭدىكى نېمە ئۇ؟» - دەپ سوراپتۇ اللە مۇسادىن.

- «ئۇ مېنىڭ ھاسام» - دەپ ئاددىيلا جاۋاپ بېرىپتۇ مۇسا اللەغا. ئاندىن ئۇ اللەغا ئۇزاقراق سۆزلىشىش ۋە اللە بىلەن بولغان سۆھبەتنى ئۇزارتىش مەقسىتىدە ھاسانىڭ پايدىلىق تەرەپلىرىنى تەپسىلى سۆزلەشكە باشلاپتۇ: «ئۇ مېنىڭ ھاسام، ئۇنىڭغا تايىنىمەن، ئۇنىڭ بىلەن قويلىرىمغا غازاڭ قېقىپ بېرىمەن، مېنىڭ يەنە باشقا ئېھتىياجلىرىمۇ بار.»

- «ئى مۇسا! ئۇنى (يەرگە) تاشلىغىن» - دەپتۇ اللە.

«مۇسا ئۇنى تاشلىۋىدى، ئۇ ناگاھان مېڭىۋاتقان بىر يىلانغا ئايلاندى، اللە ئېيتتى: ‹ئۇنى تۇتۇۋالغىن، قورقمىغىن، ئۇنى دەسلەپكى (يەنى ھاسىلىق) ھالىتىگە قايتۇرىمىز› ».

اللە مۇساغا قولىنىڭ ئاپئاق بولۇشىدىن ئىبارەت يەنە بىر مۆجىزىنى بېرىپ، مۇنداق دەپتۇ: «قولۇڭنى قولتۇقۇڭنىڭ ئاستىغا سالغىن (ئاندىن چىقارغىن)، ئۇ ھېچقانداق ئەيىب - نۇقسانسىز ھالدا ئاپئاق (نۇرلۇق) بولۇپ چىقىدۇ، (بۇ) ئىككىنچى مۆجىزىدۇر.»

19 - سەن فىرئەۋننىڭ قېشىغا بارغىن، ئۇ ھەقىقەتەن ھەددىدىن ئاشتى

شۇنىڭدىن كېيىن اللە مۇسا ئەلەيھىسسالامنى دۇنياغا يارىتىشتىكى مەقسەتنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن ئاتلىنىشقا بۇيرۇپتۇ.

فىرئەۋن زېمىندا بۇزغۇنچىلىق قىلىپ، ھەقىقەتەن ھەددىدىن ئاشقان ئىدى. فىرئەۋننىڭ قەۋمىمۇ اللەغا كاپىر بولۇپ، قىلمىغان ئەسكىلىكى قالمىغان ئىدى. ۋەھالەنكى، اللە بەندىلىرىنىڭ كاپىر بولۇشىنى، ئۇلارنىڭ زېمىندا بۇزغۇنچىلىق قىلىشىنى خالىمايتتى. شۇڭا مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ فىرئەۋن ۋە ئۇنىڭ قەۋمىنىڭ قېشىغا بېرىشىنى ئىرادە قىلىپتۇ. «ئۇلار ھەقىقەتەن فاسىق قەۋم ئىدى».

بىراق، مۇسا ئەلەيھىسسالام قىبتىنى ئۆلتۈرۈپ قويۇپ، مىسىردىن قېچىپ چىققان، چېرىكلەر ۋە ئۇردا ئەھلىنىڭ ھەممىسى ئۇنى تونۇيدىغان تۇرسا، ئۇ فىرئەۋننىڭ قېشىغا قانداق بارىدۇ؟، ئۇنىڭ بىلەن قانداق ئۇچرىشىدۇ؟ شۇڭا ئۇ: «پەرۋەردىگارىم! مەن ھەقىقەتەن ئۇلاردىن بىر ئادەمنى ئۆلتۈرۈپ قويدۇم، شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇلارنىڭ مېنى ئۆلتۈرۈشىدىن قورقىمەن» دەپتۇ.

مۇسا ئەلەيھىسسالام يەنە تىلىدىكى كېكەچلىكنى ئېيتىپتۇ. اللە بۇلارنىڭ ھەممىنى بىلىدىغان بولغاچقا، ئۇنىڭ ھېچنەرسىگە قارىماي فىرئەۋننىڭ قېشىغا بېرىشىنى ئىرادە قىلىپتۇ: «ئۆز ۋاقتىدا پەرۋەردىگارىڭ مۇساغا نىدا قىلدى: ‹سەن زالىم قەۋمگە بارغىن،

(ئۇلار) فىرئەۋننىڭ قەۋمىدۇر، ئۇلار (اللە نىڭ جازالىشىدىن) قورقمامدۇ؟› »

مۇسا ئەلەيھىسسالام: «پەرۋەردىگارىم! مەن ھەقىقەتەن ئۇلارنىڭ مېنى ئىنكار قىلىشىدىن قورقىمەن. (ئۇلارنىڭ مېنى ئىنكار قىلىشىدىن) يۈرىكىم سىقىلىدۇ، تىلىم كېكەچ، شۇڭا (ماڭا ياردەمدە بولۇش ئۈچۈن) ھارۇننى (پەيغەمبەر) قىلىپ ئەۋەتكىن. (ئۇلارنىڭ دەۋاسىچە) ئۇلارنىڭ ئالدىدا مېنىڭ گۇناھىم بار، ئۇلارنىڭ مېنى ئۆلتۈرۈشىدىن قورقىمەن» دەيتۇ.

اللە مۇنداق دەيتۇ: «ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس (يەنى سېنى ئۇلار ھەرگىز ئۆلتۈرەلمەيدۇ)، سىلەر مېنىڭ مۆجىزىلىرىمنى ئېلىپ بېرىڭلار، بىز ھەقىقەتەن سىلەر بىلەن بىللە (مۇنازىرەڭلارنى) ئاڭلاپ تۇرىمىز. سىلەر فىرئەۋنگە بېرىپ: ‹بىز ھەقىقەتەن ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارىنىڭ ئەلچىسىمىز. ئىسرائىل ئەۋلادىنى (قۇللۇقتىن) بوشاتقىن، ئۇلار بىز بىلەن (شامغا) كەتسۇن› دەڭلار.»

اللە مۇسا ۋە ھارۇنغا فىرئەۋنگە يۇمشاق ۋە سىپايە مۇئامىلە قىلىشنى تەۋسىيە قىلىپ: «ئۇنىڭغا يۇمشاق سۆز قىلىڭلار، ئۇ ۋەز-نەسىھەتنى قوبۇل قىلىشى، ياكى (ھەددىدىن ئاشقانلىقىنىڭ ئاقىۋىتىدىن) قورقۇشى مۇمكىن» دەيتۇ.

20- فىرئەۋننىڭ ئالدىدا

مۇسا ۋە ھارۇن ئەلەيھىسسالام فىرئەۋننىڭ قېشىغا كېلىپ، ۋەزىر-ۋۇزۇرالىرى بىلەن ئولتۇرغان يېرىدىلا ئۇنى اللە تەرەپكە دەۋەت قىلىپتۇ. زالىم فىرئەۋن مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ جاسارىتىدىن غەزەپلىنىپ، ھاكاۋۇرلۇق ۋە مەغرۇرلۇق بىلەن: «ئى يىگىت! مېنىڭ ھوزۇرۇمدا ماڭا ۋەز ئېيتىشقا پېتىنالىغۇدەك كىم ئىدىڭ؟، بىز دەريادىن سۈزۈۋېلىپ باققان بالا سەن ئەمەسمۇ؟، ‹سېنى بىز ئۆيىمىزدە كىچىككىدىن تەربىيىلەپ چوڭ قىلمىدۇقمۇ؟ ئارىمىزدا كۆپ يىللار تۇرمىدىڭمۇ؟. سەن ھېلىقى قىلغان ئىشىڭنى قىلمىدىڭمۇ؟ (يەنى قىبتىنى ئۆلتۈرمىدىڭمۇ؟) سەن تۇزكورلاردىنسەن› » دەيتۇ.

مۇسا ئەلەيھىسسالام ئاچچىقلانماپتۇ، فىرئەۋننىڭ سۆزىنى ئىنكار قىلماپتۇ ۋە ئۆزىنى ئاقلاپ ئولتۇرماپتۇ، بەلكى، كەسكىنلىك ۋە تەمكىنلىك بىلەن: «مەن ئۇ ئىشنى قىلغان چېغىمدا نادانلاردىن ئىدىم. سىلەردىن قورقۇپ، سىلەردىن قاچتىم، پەرۋەردىگارىم ماڭا ھېكمەت ئاتا قىلدى، مېنى پەيغەمبەر قىلدى» دەيتۇ.

مۇسا ئەلەيھىسسالام يەنە مۇنداق دەيتۇ: «ئى فىرئەۋن! سەن مېنى باققانلىقىڭنى مىننەت قىلىۋاتىسەن، بىراق، سېنىڭ قولۇڭغا نىمە ئۈچۈن چۈشۈپ قالغانلىقىمنى، قانداق بولۇپ مېنى بېقىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە بولۇپ قالغانلىقىڭنى ئويلىمايۋاتىسەن. ئەگەر سەن كىچىك باللارنى ئۆلتۈرۈشكە بۇيرىمىغان بولساڭ، ئانام مېنى دەرياغا تاشلىمىغان بولاتتى، مەنمۇ سېنىڭ قولۇڭغا چۈشۈپ قالمىغان بولاتتىم. سېنىڭ زۇلمىڭ ۋە باغرى تاشلىقىڭ سەۋەبىدىن

يۈز بەرگەن ئىشلارنى نېمەت قاتاردا ساناۋاتامسەن؟

سەن مېنىڭ قەۋمىمگە ئىت-ئىشەككە مۇئامىلە قىلغاندەك مۇئامىلە قىلدىڭ، ئۇلارنى ئەڭ ئېغىر ئازاپلار بىلەن قىيىندىڭ. سېنىڭ بىر كىچىك بالىنى باققانلىقىڭ شۇنچە كۆپ جىنايەتلىرىڭنى ياپالامدۇ؟ بۇ پۈتۈنلەي ئەخمىقانىلىق. ‹سەن ئىسرائىل ئەۋلادىنى قۇل قىلدىڭ، سېنىڭ ماڭا مىننەت قىلغان نېمىتىڭ ئەنە شۇدۇر.› »

21- الله تەرەپكە دەۋەت قىلىش

فىرئەۋن جاۋاپ بېرىشكە ئاجىز كېلىپ، قۇتۇلۇشىنىڭ چارىسىنى ئىزدەپ: مەن سەندىن ئاڭلاۋاتان «ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى دېگەن نېمە؟» دەپ سوراپتۇ.

- «ئۇ ئاسمانلارنىڭ، زېمىننىڭ ۋە ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى پۈتۈن مەخلۇقاتلارنىڭ پەرۋەردىگارىدۇر. ئەگەر سىلەر ھەقىقىي ئىشىنىدىغان بولساڭلار» - دەپتۇ مۇسا ئەلەيھىسسالام.

بۇ جاۋاپتىن فىرئەۋننىڭ غەزىپى ئۆرلەپتۇ ھەمدە چۆرىسىدىكى ئادەملەرنىمۇ مۇساغا قارشى غەزەپكە كەلتۈرۈش ئۈچۈن ئۇلارغا: «(ئۇنىڭ جاۋابىنى) ئاڭلاۋاتامسىلەر؟» دەپتۇ.

فىرئەۋننىڭ جاۋابى تۈگىمەي تۇرۇپلا، مۇسا ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا ئىككىنچى قېتىم زەربە بېرىپ: «(ئۇ) سىلەرنىڭ پەرۋەردىگارىڭلاردۇر ۋە سىلەرنىڭ ئاتا - بوۋاڭلارنىڭ پەرۋەردىگارىدۇر» دەپتۇ.

غەزىپىنى بېسىۋالالمىغان فىرئەۋن: «سىلەرگە ئەۋەتىلگەن (بۇ) ئەلچى ئەلۋەتتە ساراڭدۇر» دەپ چالۋاقاپتۇ.

مۇسا ئەلەيھىسسالام ئۈچىنچى قېتىم زەربە بېرىپ: «(ئۇ) مەشرىقنىڭ، مەغرىبنىڭ ۋە ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى مەخلۇقاتنىڭ پەرۋەردىگارىدۇر. ئەگەر سىلەر چۈشىنىدىغان بولساڭلار» دەپتۇ.

فىرئەۋن مۇسا ئەلەيھىسسالامنى سۆھبەتنىڭ بۇ كەسكىن ۋە ئاچچىق دائىرىسىدىن چىقىرىش ۋە ئەتراپىدىكى قول-چوماقچىلارنىڭ غەزىپىنى قوزغاش مەقسىتىدە: «ئۆتۈپ كەتكەن ئۇممەتلەرنىڭ ھالى قانداق (بولغان)؟» دەپ سوراپتۇ مۇسا ئەلەيھىسسالامدىن.

فىرئەۋن بۇ ئارقىلىق ئەگەر مۇسا: «ئۇلار ھەق ئۈستىدە ئىدى» دېسە، «ئۇنداقتا ئۇلارمۇ بۇتلارغا ئىبادەت قىلغانىغۇ؟» دېمەكچى؛ ئەگەر: «ئۇلار ئازغۇنلۇق ۋە گالۋاڭلىق ئىچىدە ئىدى» دېسە، «قارىمامسىلەر مۇسا بىزنىڭ ئەجدادلىرىمىزنى ھاقارەتلىدى» دەپ سورۇن ئەھلىنى غەزەپلەندۈرمەكچى بولغان ئىدى.

ئەمما مۇسا ئەلەيھىسسالام فىرئەۋننىڭ كۈتمىگەن يېرىدىن چىقىپ: «ئۇلار توغرىسىدىكى مەلۇمات پەرۋەردىگارىمنىڭ دەرگاھىدا لەۋھۇلمەھفۇزدا (خاتىرىلەكلىكتۇر)، پەرۋەردىگارىم

خاتالاشمايدۇ ھەم ئۇنتۇمايدۇ» دەپتۇ.

ئاندىن مۇسا ئەلەيھىسسالام يەنە فىرئەۋن قېچىۋاتقان، ئۇنىڭ تىلغا ئېلىشنى زادىلا خالىمايدىغان مەركىزى تېما ـ تەۋھىد تېمىسى ـ دا سۆز باشلاپ مۇنداق دەپتۇ: « پەرۋەردىگارىم ھەم خاتالاشمايدۇ ھەم ئۇنتۇمايدۇ. ئۇ زېمىننى سىلەرگە بىسات قىلىپ بەردى، سىلەر ئۈچۈن ئۇرغۇن يوللارنى ئېچىپ بەردى، بۇلۇتتىن يامغۇر ياغدۇرۇپ بەردى.»

فىرئەۋن مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ نېمە دېمەكچى بولغانلىقىنى بىلەلمەي، گاڭگىراپتۇ. ئاخىرى دۇنيا ھۆكۈمرانلىرى غەزەپلەنگەن ۋە مۇنازىرىدە يېڭىلگەندە قوللىنىدىغان ئۇسۇلنى پەش قىلىپ: «ئەگەر مەندىن غەيرىنى ئىلاھ قىلىۋالىدىغان بولساڭ، سېنى چوقۇم زىندانغا تاشلايمەن» دەپتۇ.

22ـ مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ مۆجىزىلىرى

فىرئەۋن مۇسا ئەلەيھىسسالامغا تەھدىت سېلىپ، ئۇنى زىندانغا تاشلايدىغانلىقىنى ئېيتقاندا، مۇسا ئەلەيھىسسالامۇ ئۇنىڭغا جاۋابەن مۇنداق دەپتۇ: «(مېنىڭ راست پەيغەمبەر ئىكەنلىكىمنى ئىسپاتلايدىغان) روشەن دەلىل كەلتۈرسەممۇ (زىندانغا تاشلامسەن؟).»

- «ئەگەر سۆزۈڭ راست بولسا روشەن دەلىلىڭنى كەلتۈرگىن» - دەپتۇ فىرئەۋن.

«مۇسا ھاسىسىنى تاشلىۋىدى، ناگاھان ئوپئوچۇق ئەجدىھاغا ئايلاندى، مۇسا (قوينىدىن) قولىنى چىقىرىۋىدى، ناگاھان ئۇ قارىغۇچىلارغا (نۇر چاقناپ تۇرىدىغان) ئاپئاق بولۇپ كۆرۈندى».

فىرئەۋن دەرھال يەنە بىر گەپ تېپىپ، چۆرىسىدىكى (قەۋمىنىڭ) چوڭلىرىغا: «بۇ ھەقىقەتەن ئۇستا سېھىرگەر ئىكەن» دەپتۇ.

ئۇلارمۇ بۇ گەپكە قوشۇلۇپ: «بۇ ھەقىقەتەن روشەن سېھىردۇر» دېيىشىپتۇ.

- «سىلەرگە ھەقىقەت كەلسە ئۇنى سېھىر دەمسىلەر؟ ئەجەبا بۇ سېھىرمۇ؟ سېھىرگەرلەر مۇۋەپپەقىيەت قازىنالمايدۇ» دەپتۇ مۇسا ئەلەيھىسسالام.

فىرئەۋن مۇسا ئەلەيھىسسالامغا ھۇجۇم قىلىپ، مۇنداق دەپتۇ: «سەن بىزگە ئاتا ـ بوۋىلىرىمىزنىڭ دىنىدىن بىزنى ۋاز كەچتۈرۈش ۋە زېمىن (يەنى مىسىر زېمىنى)نىڭ سەلتەنىتىنى ئىككىڭلارنىڭ قىلىۋېلىش ئۈچۈن كەلدىڭمۇ؟ بىز ئىككىڭلارغا ئىشەنمەيمىز.»

فىرئەۋن چۆرىسىدىكى ۋەزىر-ۋۇزرا، ئاكابىر-ئەشرەپلەرنى مۇسا ئەلەيھىسسالام بىلەن دۈشمەنلەشتۈرمەكچى بولۇپ، ئۇلارغا: « ئۇ سېھىر ئارقىلىق سىلەرنى زېمىنىڭلاردىن ھەيدەپ چىقارماقچى، (بۇ ھەقتە) نېمە مەسلىھەت بېرىسىلەر؟» دەپتۇ.

ئۇلار فىرئەۋنگە شەھەردىكى بارلىق سېھىرگەرلەرنى جۇغلاپ، بىرلىكتە مۇساغا ھۇجۇم

قىلىش ھەققىدە مەسلىھەت بېرىپتۇ. شۇنىڭ بىلەن پادىشاھ شەھەرنىڭ ھەر قايسى جايلىرىدىكى سېھىرگەرلىكنى بىلىدىغان كىشىلەرنىڭ پادىشاھ ھوزۇرىغا كېلىشى ھەققىدە پەرمان چۈشۈرۈپتۇ.

مەملىكەتنىڭ ھەر قايسى جايلىرىدىن كەلگەن سېھىرگەرلەر بەلگىلەنگەن كۈندە بىر جايغا جەم بولۇپتۇ.

كىشىلەرگە: «سىلەر يېڭىلىپ بولدۇڭلارمۇ؟ ئەگەر سېھىرگەرلەر غالىب چىقسا ئۇلارغا بويسۇنۇشىمىز مۇمكىن» دېيىلدى.

23 ـ مەيدانغا

پۈتكۈل شەھەر خەلقى مەيدانغا گويا سەلدەك ئېقىپتۇ، شەھەر بايرام تەنتەنىسىگە چۈمۈپتۇ. مەيدانغا ئەر ـ ئايال، چوڭ ـ كىچىك، قېرى ـ ياش، ئاقساق ـ چولاق ھەممە ئادەم توپلىنىشىپتۇ.

مەتەرىيە (فىرئەۋن دەۋرىدىكى مىسىرنىڭ پايتەختى)دىكى ھەممە ئادەم سېھىر ۋە سېھىرگەرلەر ھەققىدە پاراڭغا چۈشۈپتۇ. ئۇلارنىڭ ئېغىزىدىن سېھىرنىڭ پارىڭىدىن باشقا گەپ چىقماپتۇ:

ـ ئەسۋاننىڭ چوڭ سېھىرگەرلىرىمۇ كەپتىمۇ؟

ـ شۇنداق، ئەڭ يامان ئەڭ داڭلىق سېھىرگەرلەر توپلىنىپتۇدەك.

ـ بۇ قېتىم مىسىرلىقلار ھەممە نىمىسىنى دوغا تىكىپتۇ، شۇڭىغا قارىغاندا ئۇلار يېڭىدىغان ئوخشىمامدۇ؟

ـ مېنىڭچىمۇ شۇنداق، مۇسا بىلەن قېرىندىشى سېھىرگەرلىكنى بىلمىسە، سېھىرگەرلەرنى قانداقمۇ يېڭەر؟

ـ مۇسا كىچىكىدىن باشلاپ ئوردىدا چوڭ بولغان، ئۇنىڭدىن كېيىن بىر ئادەمنى ئۆلتۈرۈپ قويۇپ، قورقۇپ مىسىردىن چىقىپ كەتكەن. ئاڭلىساق ئۇ مەديەندە تۇرۇپتىكەن، ئۇنداقتا ئۇ سېھىرگەرلىكنى قەيەردە ئۆگەنگەندۇ؟

مۇشۇ تەرىقىدىكى پاراڭلار ھەممە يەردە قۇلاققا ئاڭلىنىپ تۇرۇپتۇ. بەنى ئىسرائىل بولسا ئۈمىد بىلەن ئۈمىدسىزلىك ئوتتۇرىسىدا گاڭگىراپ قالغان ئىدى، ئېھتىمال ئۇلارنى ئۈمىدسىزلىك چىرمىۋالغان بولسا كېرەك، ھەممىسى: «ئىمران ئوغلى مۇساغا اللە رەھىم قىلسۇن، ئىسرائىل ئەۋلادلىرىغا اللە رەھىم قىلسۇن!» دېيىشمەكتە ئىدى.

سېھىرگەرلەر ھاكاۋۇرلۇق ۋە ماختانچاقلىق بىلەن مەيدانغا كىرىپ كېلىشىپتۇ. رەڭلىك كىيىملەرنى كىيىپ، ھاسا ۋە ئارغامچىلارنى كۆتۈرۈۋالغان سېھىرگەرلەر «كارامەت» كۆرسىتىدىغان مۇشۇنداق بىر كۈننىڭ يېتىپ كەلگەنلىكىدىن چەكسىز خۇشاللانماقتا ئىدى.

مۇھىمى پادىشاھ ۋە خەلق ئالدىدا «سەنئەت»نىڭ ھەقىقى كۈچىنى نامايەن قىلىپ، ئۆزلىرىنىڭ ئادەتتىكى ئادەملەردىن ئەمەسلىكىنى ئۇلارغا بىلدۈرۈپ قويۇشنى ئارزۇ قىلاتتى.

سېھرگەرلەر فىرئەۋننىڭ قېشىغا يېتىپ كەلگەندە، ئۇلار فىرئەۋندىن: «ئەگەر غەلىبە قىلساق بىزگە چوقۇم مۇكاپات بېرىلەمدۇ؟» دەپ سوراپتۇ.

- «ھەئە، ئۇ چاغدا (سىلەرگە مۇكاپات بېرىلىدۇ، ئۇنىڭ ئۈستىگە) سىلەر چوقۇم مېنىڭ يېقىن ئادەملىرىمدىن بولۇپ قالىسىلەر» - دەپتۇ فىرئەۋن ئۇلارغا.

مانا بۇ پادىشاھنىڭ مۇكاپاتى، پادىشاھ ئۆز قولى بىلەن بېرىدىغان مۇكاپات. تالاي ئەرلەر، تالاي قەھرىمانلار ئاشۇ ئاتالمىش «بۈيۈك مۇكاپات» ئۈچۈن ھەققانىيەتتىن ۋاز كېچىپ، ئۇنى ئاياغ ئاستى قىلىشقان.

سېھرگەرلەر فىرئەۋننىڭ ۋەدىسىدىن ئەس-ھۇشىنى يوقىتىپتۇ.

24- ھەق بىلەن باتىل ئوتتۇرىسىدا

مۇسا ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا: «تاشلايدىغان نەرسەڭلارنى تاشلاڭلار!» دەپتۇ.

ئۇلار ئارغامچىلىرىنى، ھاسىلىرىنى تاشلاپ: «فىرئەۋننىڭ كاتتىلىقى بىلەن قەسەمكى، بىز شەك شۈبھىسىز غەلىبە قىلىمىز» دېيىشىپتۇ.

كىشىلەر ھاسا ۋە ئارغامچىلارنىڭ تىرىك يىلانلارغا ئايلىنىپ، مەيداندا مىڭىشقا باشلىغانلىقىنى كۆرۈپ، ھەيرانلىقتىن كۆزلىرىگە ئىشەنمەيلا قاپتۇ. قورقۇپ ئارقىسىغا داجىپتۇ. «يىلان، يىلان» دەپ ۋچىرلىشىپتۇ. ئاياللا چۇرقىرىشىپ، باللار يىغلىشىپ مەيداننى بېشىغا كىيىپتۇ.

مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ كۆڭلىدە قورقۇنچ تۇيغۇسى پەيدا بولۇپتۇ. ئۇ نىمىشقىمۇ قورقمىسۇن؟ بۇگۈن دىگەن ئىمتىھان كۈنىسى، ئادەمنى سىنايدىغان كۈن، ئىمتىھاندا راست بىلەن يالغان ناھايىتى تېزلا ئايرىلىدۇ، ئىمتىھاندا ئادەم يا ھۆرمەتكە سازاۋە بولىدۇ يا مەسخىرە ۋە ھاقارەتكە ئۇچرايدۇ.

ئەگەر سېھرگەرلەر يېڭىپ، مۇسا يېڭىلسە.....، ئەھۋال قانداق بولار؟

ياق، اللە ئۆز پاناھىدا ساقلىسۇن، اللە ھەرگىز بۇنىڭغا يول قويمايدۇ. مۇسانىڭ غەلبىسى يالغۇز بىر ئادەمنىڭ غەلبىسى ئەمەس، بەلكى، پادىشاھ ئالدىدىكى دىنىنىڭ غەلبىسى، باتىل ئالدىدىكى ھەقنىڭ غەلبىسى.

اللە مۇسا ئەلەيھىسسالامنى روھلاندۇرۇپ: «قورقمىغىن سەن چوقۇم ئۈستۈنلۈك قازىنىسەن، قولۇڭدىكىنى تاشلىغىن، ئۇ ئۇلارنىڭ كۆرسەتكەن سېھرلىرىنى دەم تارتىپ يۇتۇۋېتىدۇ، ئۇلارنىڭ كۆرسەتكىنى سېھرگەرلەرنىڭ ھىيلىسىدۇر، سېھرگەرلەر قەيەرگە بارسا مۇۋەپپەقىيەت قازىنالمايدۇ» دەپتۇ.

مۇسا ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا: «سىلەرنىڭ كۆرسەتكىنىڭلار سېھىردۇر، اللە چوقۇم ئۇنى بەربات قىلىدۇ، اللە بۇزغۇنچىلارنىڭ ئىشىنى ئەلۋەتتە تۈزىمەيدۇ، گۇناھكارلار ياقتۇرمىغان تەقدىردىمۇ، اللە پاكىتلىرى ئارقىلىق ھەقىقەتنى ئىسپاتلايدۇ» دەپتۇ.

«مۇسا ھاسىسىنى تاشلىۋىدى، (ئۇ ئەجدىھاغا ئايلىنىپ) ئۇلارنىڭ ئويدۇرما نەرسىلىرىنى يۇتۇۋەتتى، ھەقىقەت ئاشكارا بولدى، ئۇلارنىڭ كۆرسەتكەن سېھىرلىرى بەربات بولدى»

سېھىرگەرلەرنىڭ ھەيرانلىقتىن كۆزلىرى چەكچىيىپ، ئىغىزى گەپكە كەلمەي قېلىپتۇ: «بۇ زادى نېمە ئىش؟، بىز سېھىرنىڭ ئەسلى يىلتىزى، مەنبىئى ۋە كېلىپ چىقىشى دىگەنلەرنى ياخشى بىلىمىز. سېھىرنىڭ ھەرخىل تۈر ۋە شەكىللىرىنىمۇ بىلىمىز. بىز دىگەن سەنئەتنىڭ پېشىۋالىرى، سەنئەتنىڭ ئۇستازلىرى. ئۇنداقتا كېسىپ ئېيتىش كېرەككى، مۇسانىڭ قىلغانلىرى ھەرگىز سېھىر ئەمەس. ئەگەر ئۇ سېھىر بولغان بولسا، بىزمۇ سېھىرنى سېھىر بىلەن مەغلۇب قىلغان، سەنئەتكە سەنئەت بىلەن تاقابىل تۇرغان بولاتتۇق. بىزنىڭ سەنئىتىمىز ئۇنىڭ ئالدىدا پۈتۈنلەي ئۆز رولىنى يوقاتتى، كۆزنىڭ ھارارىتى ئاستىدا شەبنەم ئېرىپ كەتكەندەكلا ئېرىپ كەتتى.....»

يۇقارقىلارنى ئويلاپ يەتكەن سېھىرگەرلەر مۇسانىڭ اللەنىڭ پەيغەمبىرى ئىكەنلىكىگە، اللەنىڭ ئۇنىڭغا مۆجىزىلەرنى بەرگەنلىكىگە چىن دىلىدىن ئىشىنىپ، كەسكىنلىك بىلەن: «بىز ھارۇن بىلەن مۇسانىڭ پەرۋەردىگارىغا ئىمان ئېيتتۇق» دېيىشىپتۇ.

«سېھىرگەرلەر سەجدىگە باردى، ئۇلار: ‹ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارىغا - مۇسا ۋە ھارۇننىڭ پەرۋەردىگارىغا - ئىمان ئېيتتۇق› دېدى.»

25- فىرئەۋننىڭ سىياستى

فىرئەۋننىڭ ساراڭلىقى تۇتۇپتۇ، ئۇ غەزەپتىن ئوت بولۇپ يېنىپتۇ. سېھىرگەرلەرنىڭ مۇسا تەرەپكە ئۆتۈپ كېتىشى ئۇنىڭ تازا ئوغىسىنى قاينىتىپتۇ. فىرئەۋن بۇنداق بولارنى ھەرگىز ئويلاپ باقمىغان ئىدى، ئۇ سېھىرگەرلەر ئارقىلىق مۇسانى مەغلۇب قىلماقچى بولغانىدى، مانا ئەمدى سېھىرگەرلەرنىڭ ھەممىسى مۇسانىڭ قوللىغۇچىلىرىغا ئايلىنىپ قالدى. ئۇ سېھىرگەرلەر ئارقىلىق باشقا كىشىلەرنى مۇساغا ئەگىشىشتىن توسماقچى بولغان ئىدى، ئويلىمىغان يەردىن ئۇلار مۇساغا ئىمان كەلتۈرگەن تۇنجى مۆئمىنلەردىن بولۇپ قالدى.

فىرئەۋننىڭ مۇسا ئەلەيھىسسالامغا ئاتقان ئوقى ئۆزىگە يېنىپتۇ، فىرئەۋن ئۆزى كولىغان ئورىغا ئۆزى چۈشۈپتۇ.

ئۇ كىشىلەرنىڭ جىسمىغا ھۆكۈمرانلىق قىلغاندەك، ئەقلىگىمۇ ھۆكۈمرانلىق قىلماقچى؛ كىشىلەرنىڭ تىللىرىنى كونترول قىلغاندەك، دىللىرىنىمۇ كونترول قىلماقچى بولاتتى. شۇڭا

مىسىردا ھېچكىم فىرئەۋننىڭ رۇخسىتىسىز بىرەر نەرسىگە ئىشىنىشكە ياكى ئېتىقاد قىلىشقا جۈرئەت قىلالمايتتى. دەل مۇشۇ سەۋەپتىن ئۇ ھاكاۋۇرلۇق ۋە زوراۋانلىق بىلەن ئۇلارغا: «سىلەر مەن رۇخسەت قىلماي تۇرۇپ مۇساغا ئىمان ئېيتتىڭلار» دەپتۇ.

فىرئەۋن ئۇلارغا پادىشاھلار ئاتىدىغان بىرىنچى «ئوق»نى ئېتىپ: «شۈبھىسىزكى، ئۇ چوقۇم سىلەرگە سېھىرنى ئۆگەتكەن چوڭۇڭلار ئىكەن» دەپتۇ.

ئاندىن ئۇلارغا ئىككىنچى «ئوق»نى ئېتىپ: «بۇ چوقۇم سىلەرنىڭ شەھەر (يەنى مىسىر) دىكى چېغىڭلاردا ئاھالىنى شەھەردىن ھەيدەپ چىقىرىش ئۈچۈن (مۇسا بىلەن بىرلىشىپ) ئالدىن پىلانلىغان ھىيلەڭلاردۇر (سىلەرنى قانداق جازالايدىغانلىقىمنى) ئۇزاققا قالماي بىلىسىلەر» دەپتۇ.

ئاندىن فىرئەۋن ئۇلارغا ئۈچىنچى «ئوق»، يەنى پادىشاھلارنىڭ ئوقدانىدىكى ئەڭ ئاخىرقى زەھەرلىك ئوقنى ئېتىپ: «سىلەرنىڭ قولۇڭلارنى، پۇتۇڭلارنى چوقۇم ئوڭ ـ چەپ قىلىپ (ئوڭ قولۇڭلار بىلەن سول پۇتۇڭلارنى ياكى سول پۇتۇڭلار بىلەن ئوڭ قولۇڭلارنى) كېسىمەن، ئاندىن ھەممىڭلارنى چوقۇم دارغا ئېسىپ ئۆلتۈرىمەن» دەپتۇ.

مۇئمىنلەر فىرئەۋن ئاتقان ئوقلارنىڭ ھەممىنى ئىمان ۋە سەۋر قالقىنى بىلەن توسۇپ: «(بۇنىڭدىمۇ بىزگە) ھېچ زىيان يوق، بىز ئەلۋەتتە پەرۋەردىگارىمىزنىڭ دەرگاھىغا قايتقۇچىلارمىز، بىز مۇساغا ھەممىدىن بۇرۇن ئىمان ئېيتقۇچىلار بولغانلىقىمىز ئۈچۈن، پەرۋەردىگارىمىزنىڭ خاتالىقلىرىمىزنى مەغپىرەت قىلىشىنى ئەلۋەتتە ئۈمىد قىلىمىز» دەپتۇ.

ئۇلار چىن ئىمان ۋە قىزغىنلىق بىلەن مۇنداق دەپتۇ: «بىزنىڭ خاتالىقىمىزنى، سېنىڭ مەجبۇرلىشىڭ ئارقىسىدا بىزنىڭ سېھىر كۆرسەتكەنلىكىمىزدىن ئىبارەت گۇناھىمىزنى مەغپىرەت قىلسۇن دەپ بىز ھەقىقەتەن پەرۋەردىگارىمىزغا ئىمان ئېيتتۇق، اللەنىڭ (ساۋابى سېنىڭ مۇكاپاتىڭدىن) ئارتۇقتۇر؛ اللەنىڭ (ئازابى سېنىڭ جازايىڭدىن) دائىمىيدۇر. كىمكى گۇناھكار ھالدا اللەغا مۇلاقات بولىدىكەن، ئۇ دوزاخقا كىرىدۇ، دوزاختا ئۇ ئۆلمەيدۇ ۋە (ئوبدان) ياشمايدۇ. كىمكى مۆمىن بولۇپ، ياخشى ئەمەللەرنى قىلغان ھالدا اللەغا مۇلاقات بولىدىكەن، ئۇ (اللەنىڭ دەرگاھىدا) يۇقىرى دەرىجىگە ئېرىشىدۇ. ئۇ (دەرىجىلەر) دائىمىي تۇرالغۇ بولغان جەننەتلەر بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئاستىدىن ئۆستەڭلار ئېقىپ تۇرىدۇ، ئۇ يەرلەردە ئۇ مەڭگۈ قالىدۇ، ئەنە شۇ (كۇپرىدىن ۋە گۇناھلاردىن) پاك بولغان ئادەمگە بېرىلىدىغان مۇكاپاتتۇر.»

26 ـ فىرئەۋننىڭ گالۋاڭلىقى

بۇ ئىشلاردىن فىرئەۋننىڭ بېشى ئاغرىپ، ئۇيقۇسى قېچىپتۇ. نېمە قىلارىنى بىلمەي گاڭگىراپتۇ، تائام ۋە شارابتىن قېلىپتۇ. چۈرسىدىكى ئادەملىرى ئۇنىڭ تېخىمۇ بەكرەك بېشىنى ئاغرىتىپ: «مۇسا بىلەن ئۇنىڭ قەۋمىنى زېمىندا پىتنە ـ پاسات تۇغدۇرۇشقا، سېنى

ۋە سېنىڭ ئىلاھلىرىڭنى تاشلاشقا قويۇۋېتەمسەن؟» دەپ ئۇنى كۈشكۈرتۈپتۇ.

بۇنىڭدىن غەزىپى ئۆرلىگەن فىرئەۋن: «ئۇلارنىڭ باللىلىرىنى ئۆلتۈرىمىز، ئايالللىرىنى بولسا (خىزمەتكە سېلىشقا) قالدۇرۇپ قويىمىز، بىز ئەلۋەتتە ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈمرانلىق قىلىمىز» دەپ جار سېلىپتۇ.

فىرئەۋن بارلىق چارە-ئۇسۇللار بىلەن بەنى ئىسرائىلنى ۋە مىسىر ئاھالىسىنى مۇساغا ئەگىشىشتىن توسماقچى بولۇپتۇ. ئۇ ئۆز قەۋمى ئىچىدە (پەخىرلەنگەن ھالدا) نىدا قىلىپ: «ئى قەۋمىم! مىسىرنىڭ پادىشاھلىقى، ئاستىمدىن ئېقىپ تۇرغان بۇ دەريالار مېنىڭ ئەمەسمۇ؟ (مېنىڭ بۇ بۈيۈكلۈكۈمنى) كۆرمەمسىلەر؟ بەلكى مەن ئوچۇق گەپ قىلالمايدىغان بۇ ئەرزىمەس ئادەمدىن (يەنى مۇسا ئەلەيھىسسالامدىن) ياخشىمەن» دەپتۇ.

فىرئەۋن گالۋاڭلىق ۋە دۆتلۈك بىلەن: «ئى كاتتىلار! مەن ئۆزۈمدىن باشقا يەنە بىر ئىلاھىڭ بارلىقىنى بىلمەيمەن» دەپتۇ ئاندىن ئويلانغان ۋە مۇلاھىزە قىلغان قىياپەتتە ھاماقەتلىك ۋە ساراڭلىق بىلەن: «ئى ھامان! مېنىڭ ئۈچۈن پىششىق خىش پىشۇرۇپ ئېگىز بىر بىنا سالغىن، مەن مۇسانىڭ ئىلاھىنى كۆرۈشۈم مۇمكىن، مەن ھەقىقەتەن ئۇنى (ئاسماندا بىر پەرۋەردىگار بار دېگەن دەۋاسىدا) يالغانچىلاردىن دەپ گۇمان قىلىمەن» دەپتۇ.

فىرئەۋننىڭ ۋەزىرى ھامان خىش پىشۇرۇپ بىنا سېلىشقا تۇتۇش قىلىپتۇ. بىراق، ئۇ بىنانى قانچىلىك ئېگىز سالمىسۇن بەربىر بۇلۇتقىمۇ يېتەلمەيتتى. بۇلۇتقا يېتەلمىگەن ئىكەن ئۇنداقتا ئاي، قۇياش، يۇلتۇز، ئاسمان......غا يېتىش دېگەنلەر پۈتۈنلەي ئەخمىقانە خىيال ئىدى.

فىرئەۋن قىلالمايدىغان ئىشقا يوغان سۆزلىگىنىگە خىجىل بولۇپ، سۈكۈت قىلىشقا مەجبۇر بولۇپتۇ. بىچارە فىرئەۋن اللەنىڭ «زېمىننى ۋە (كەڭ) ئېگىز ئاسمانلارنى ياراتقان»لىقىنى بىلمەمدۇ؟، «ئاسمانلاردىكى، زېمىندىكى، ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى ۋە يەر ئاستىدىكى شەيئىلەرنىڭ ھەممىسى اللەنىڭدۇر (يەنى اللەنىڭ مۈلكىدۇر، اللەنىڭ مەخلۇقاتىدۇر، اللەنىڭ تەسەررۇپى ئاستىدۇر)، اللە ئاسماندىمۇ ئىلاھتۇر، زېمىندىمۇ ئىلاھتۇر».

فىرئەۋن مۇسا ئەلەيھىسسالامنى دۆلەتتە قالايمىقانچىلىق تۇغدۇردى دېگەن باھانە بىلەن ئۆلتۈرۈشتىن باشقا چارە تاپالماي: «مېنى قويۇۋېتىڭلار، مۇسانى ئۆلتۈرىمەن، مۇسا (ئۆزىنى مەندىن قۇتۇلدۇرۇش ئۈچۈن) پەرۋەردىگارىنى چاقىرسۇن، مەن ھەقىقەتەن مۇسانىڭ دىنىڭلارنى ئۆزگەرتىۋېتىشىدىن ياكى زېمىندا (يەنى دۆلەتتە) قالايمىقانچىلىق تۇغدۇرۇشىدىن قورقىمەن» دەپ چالۋاقاپتۇ.

27 - فىرئەۋن خاندانلىقىدىكى مۆئمىن

فىرئەۋن مۇسا ئەلەيھىسسالامنى ئۆلتۈرمەكچى بولغاندا، فىرئەۋن خانىدانىغا مەنسۇپ، ئىمانىنى يوشۇرىدىغان بىر مۆمىن ئادەم مۇنداق دەيتۇ: «سىلەر ‹پەرۋەردىگارىم اللە› دېگەن كىشىنى ئۆلتۈرەمسىلەر؟ ھالبۇكى، ئۇ سىلەرگە ھەقىقەتەن پەرۋەردىگارىڭلارنىڭ دەرگاھىدىن روشەن دەلىللەرنى ئېلىپ كەلدى.

سىلەر نىمىشقا مۇساغا قارشى تۇرۇسىلەر؟، نىمىشقا ئۇنىڭغا ئازار بېرىسىلەر؟، ئەگەر ئۇنىڭغا ئىشەنمىسەڭلار ئۇنى ئۆز يولىغا قويۇپ بەرسەڭلار بولمامدۇ؟، ئەگەر ئۇ (پەيغەمبەرلىك دەۋاسىدا) يالغانچى بولسا، يالغانچىلىقىنىڭ زىيىنى ئۇنىڭ ئۆزىگىدۇر. ئەگەر ئۇنىڭغا ئازار بەرسەڭلار، مۇبادا ئۇ پەيغەمبەر بولۇپ قالسا ئۇنىڭ جازاسىنى تارتىپ قالىسىلەر، ئەگەر ئۇ راستچىل بولسا، ئۇ سىلەرنى قورقۇتقان ئازابنىڭ بىر قىسمى سىلەرگە كېلىدۇ.

ئى قېرىنداشلىرىم! سىلەر ھوقۇق، كۈچ-قۇۋۋەت ۋە لەشكەرلىرىڭلار بىلەن مەغرۇرلانماڭلار. ئى قەۋمىم! بۈگۈن سەلتەنەت سىلەرنىڭ ئىلكىڭلاردىدۇر، (مىسىر) زېمىنىدا سىلەر غالىبسىلەر، ئەگەر بىزگە اللەنىڭ ئازابى كەلسە، ئۇنىڭدىن قۇتۇلۇشقا بىزگە كىم ياردەم بېرىدۇ؟.»

فىرئەۋن جاۋاپ بېرىپ مۇنداق دەيتۇ: «مەن سىلەرگە پەقەت نېمىنى توغرا دەپ قارىسام، شۇنى مەسلىھەت بېرىمەن. سىلەرنى مەن پەقەت توغرا يولغا باشلايمەن.»

ھىلىقى مۆئمىن ئادەم قەۋمىنى زالىملارنىڭ قورقۇنچلۇق ئاقىۋىتىدىن ئاگاھلاندۇرۇپ مۇنداق دەيتۇ: «ئى قەۋمىم! سىلەرنىڭ نۇھ، ئاد، سەمۇد قەۋملىرىگە ئوخشاش ۋە ئۇلاردىن كېيىنكىلەرگە ئوخشاش جامائەلەر ئۇچرىغان جازاغا ئۇچرىشىڭلاردىن قورقىمەن، اللە بەندىلىرىگە زۇلۇم قىلىشنى خالىمايدۇ.»

ئۇ ئادەم ئۇلارنى قىيامەتنىڭ ئازابىدىن قورقۇتۇپ مۇنداق دەيتۇ: «سىلەر قىيامەتنىڭ نىمىلىكىنى بىلەمسىلەر؟، ‹ئۇ كۈندە كىشى ئۆزىنىڭ قېرىندىشىدىن، ئانىسىدىن، ئاتىسىدىن، خوتۇنىدىن ۋە بالىلىرىدىن قاچىدۇ. ئۇ كۈندە ھەر ئادەمنىڭ بىر ھالى بولىدۇكى، ئۇنىڭ باشقىلارغا قارىشىغا (شۇ ھالى) يار بەرمەيدۇ. بۇ كۈندە دوستلار بىر-بىرىگە دۈشمەن بولىدۇ، پەقەت (خۇدالىق ئۈچۈن دوستلاشقان) تەقۋادارلارلا (ئۇنداق ئەمەستۇر). ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى تۇغقانچىلىق مەۋجۇت بولماي قالىدۇ، بىر-بىرىنىڭ (ئەھۋالىنىمۇ) سوراشمايدۇ.›

ئۇكۈندە پادىشاھلارنىڭ پادىشاھى بولغان ئۇلۇغ اللە: ‹بۈگۈن پادىشاھلىق كىمگە خاس؟ غالىپ بىر اللەغا خاستۇر› دەپ جاكارلايدۇ.

ئۇ كۈندە كىشىلەر قورقۇپ بىر-بىرىنى چاقىرىشىدۇ، بىر-بىرىدىن قاچىدۇ، اللەدىن باشقا ھېچ قۇتۇلدۇرغۇچى بولمايدۇ.

‹ئى قەۋمىم! مەن سىلەر ئۈچۈن ھەقىقەتەن قىيامەت كۈنىدىن ئەنسىرەيمەن. ئۇ كۈندە (دوزاخ ئازابىنىڭ دەھشىتىدىن قورقۇپ) ئارقاڭلارغا چېكىنىسىلەر، سىلەرگە اللەنىڭ ئازابىدىن ھېچ قۇتۇلدۇرغۇچى بولمايدۇ. كىمكى اللە ئۇنى گۇمراھ قىلىدىكەن، ئۇنى ھىدايەت قىلغۇچى بولمايدۇ.›

اللە سىلەرگە نېمەت بەرگەن ئىدى، بىراق، سىلەر ئۇنىڭ قەدىرىگە يەتمىدىڭلار، ئۇنىڭ قىممىتىنى بايقىيالمىدىڭلار، بىر چاغلار كېلىپ ئۇنىڭ ۋاقتى ئۆتكەندە سىلەر ئۇنىڭغا ئەپسۇسلاندىڭلار.

بۇ نېمەت اللەنىڭ پەيغەمبىرى يۈسۈف ئەلەيھىسسالام ئىدى. سىلەر ئۇنىڭ قەدرىگە يەتمىدىڭلار، ئۇنى قەدىرلەش لازىملىقىنى بىلمىدىڭلار. ئۇ ئالەمدىن ئۆتۈۋىدى: ‹ۋاي ئىسىت، اللەنىڭ پەيغەمبىرى ئىدى، پادىشاھ ئىدى، ئالىيجاناب زات ئىدى، بۇنداق ئېسىل ئالىيجاناب زات، كاتتا پەيغەمبەر ئەمدى دۇنياغا كەلمەيدۇ› دەپ ھەسرەت چەكتىڭلار.

‹شەك-شۈبھىسىزكى، ئىلگىرى سىلەرگە يۈسۈف (اللەنىڭ دەرگاھىدىن) روشەن مۆجىزىلەرنى ئېلىپ كەلدى. ئۇ ئېلىپ كەلگەن دەلىللەردىن سىلەر ھامان شەكلەندىڭلار، تاكى ئۇ ۋاپات بولغاندا، (دەلىل-پاكىتسىز) ھالدا، اللە ئۇنىڭدىن كېيىن ھەرگىز پەيغەمبەر ئەۋەتمەيدۇ دېدىڭلار.›

سىلەر ھامان شۇنداق دەيسىلەر، مۇشۇ پەيغەمبەردىن كېيىنمۇ شۇنداق قىلىسىلەر، قىلغانلىرىڭلارغا پۇشايمان يەيسىلەر.»

28- ھىلىقى مۇئمىننىڭ نەسىھىتى

فىرئەۋن خاندانلىقىدىكى مۇئمىن ئادەم ئۆز قەۋمىگە نەسىھەت قىلىپ: «ئى قەۋمىم! سىلەر ماڭا ئەگىشىڭلار، مەن سىلەرنى توغرا يولغا باشلايمەن» دەپتۇ.

بۇ ئەقىللىق ئادەم قەۋمىنىڭ ھاياتى دۇنيانىڭ مەستلىكى ئىچىدە قالغانلىقىنى، فىرئەۋننىڭ پادىشاھلىقى ۋە ھوقۇق-كۈچى بىلەن مەغرۇرلىنىۋاتقانلىقىنى، بۇ ھاياتنىڭ شېرىن چۈشكە ئوخشاش ئۆتكۈنچى نەرسە ئىكەنلىكىنى بىلەتتى.

ئۇ يەنە شۇنى ئېنىق بىلەتتىكى، قەۋمى مۇسا ئەلەيھىسسالامغا ئەگىشىشتىن توسۇۋاتقان تۈپ ئامىل ئۇلارنىڭ ھاياتى دۇنيانىڭ مەستلىكى ئىچىدە قالغانلىقى ئىدى. مەستلەر ئاڭلىمايتتى ۋە ھېس قىلمايتتى. شۇنداق بولغاچقا ئۇلار مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىمايتتى.

شۇڭا ئۇ ئاشۇ «مەست»لەرنى غەپلەتتىن ئويغۇتۇشنى ئىرادە قىلىپ: «ئى قەۋمىم! بۇ دۇنيا تىرىكچىلىكى پەقەت (ۋاقىتلىق) پايدىلىنىشتىن ئىبارەتتۇر، ئاخىرەت ھەقىقەتەن

(مەڭگۈلۈك) قارارگاھتۇر» دەپتۇ.

ئۇنىڭ قەۋمى ئىچىدىكى نادانلار ئۇنى كۆپرى ۋە شېرىككە، ئەجداتلارنىڭ دىنىغا قايتىشقا دەۋەت قىلىپتۇ. ئۇ ئۇلارغا: «اللە تەرەپكە كېلىڭلار» دېسە، ئۇلار ئۇنى: «سەن ئەجداتلارنىڭ دىنىغا قايتقىن» دەپتۇ.

ئۇ دەۋەتنى تېخىمۇ ۋايىغا يەتكۈزۈپ ئۇلارغا: « ‹ئى قەۋمىم! ماڭا نېمىدۇركى، سىلەرنى مەن (دوزاختىن) قۇتۇلۇشقا دەۋەت قىلىمەن، سىلەر بولساڭلار مېنى دوزاخقا دەۋەت قىلىسىلەر. سىلەر مېنى اللەنى ئىنكار قىلىشقا، مەن بىلمەيدىغان نەرسىلەرنى ئۇنىڭغا شېرىك كەلتۈرۈشكە دەۋەت قىلىسىلەر، ھالبۇكى، مەن سىلەرنى غالىب، (بەندىلەرنىڭ گۇناھلىرىنى) ناھايىتى مەغپىرەت قىلغۇچى (اللە)غا دەۋەت قىلىمەن.›

سىلەرنىڭ ئىلاھلىرىڭلار تەرىپىدىن قايسى پەيغەمبەر كەلدى؟ قايسى كىتاب چۈشۈرۈلدى؟ ئۇنىڭ تەرىپىگە كىم چاقىردى؟ ‹ئۇ پەقەت سىلەر ئۆزۈڭلار ۋە ئاتا ـ بوۋاڭلار ئاتىۋالغان (بۇتلارنىڭ ۋە غەيرىينىڭ) ناملىرىدىنلا ئىبارەت، اللە (ئۇلارنىڭ اللەنىڭ شېرىكى بولۇشى توغرىسىدا) ھېچقانداق دەلىل چۈشۈرگىنى يوق› .

اللە كىشىلەرنى ئۆزى تەرىپىگە چاقىرىدىغان ئىبراھىم ۋە يۈسۈف قاتارلىق پەيغەمبەرلەرنى ئەۋەتكەن. مانا بۇ مۇسا ئەلەيھىسسالام، ئۇ اللەنىڭ پەيغەمبىرى.

ھەر بىر شەيئىدە اللەنىڭ مەۋجۇتلۇقىنى كۆرسىتىدىغان ئالامەتلەر بار، ھەر قانداق جايدا اللە تەرەپكە دەۋەت قىلىشلار بولۇپ تۇرىدۇ. ‹ھەقىقەتەن سىلەر مېنى ئۇنىڭغا (بۇتقا) ئىبادەت قىلىشقا چاقىرىسىلەر، ئۇ (ھېچكىمنى) دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە ئۆزىگە ئىبادەت قىلىشقا چاقىرغىنى يوق.› »

بۇ مۇئمىن ئادەم ئۇلارغا شۇنچە كۆپ نەسىھەت قىلغان بولسىمۇ، بىراق، ئۇلار توغرا يولغا قايتمىغاچقا ئۇلاردىن ئۈمىدسىزلىنىپ، ئۇلارنىڭ دۆت ۋە گالۋاڭلىقىدىن زېرىكىپ، ئۇلارنى تاشلاپتۇ ۋە ئۇلارغا: «(سىلەرگە ئازاب نازىل بولغان چاغدا) سىلەرگە ئېيتقان سۆزۈمنىڭ (راستلىقىنى) ئەسلەيسىلەر، مەن ئىشىمنى اللەغا تاپشۇرىمەن، اللە ھەقىقەتەن بەندىلىرىنى كۆرۈپ تۇرغۇچىدۇر»

فىرئەۋنىن پادىشاھلىقىدىكى ئاكابىر-ئەشرەپلەرنىڭ ئاچچىقى كېلىپ، ئۇنى كىشىنى ئۆلتۈرمەكچى بولغاندا، اللە ئۇنى قوغداپ ئۇنىڭ دۈشمەنلىرىنى ھالاك قىلىپتۇ.

«اللە ئۇنى فىرئەۋن جامائەسىنىڭ سۇيىقەستلىرىدىن ساقلىدى. فىرئەۋن جامائەسىگە ئەڭ يامان ئازاب نازىل بولدى.»

29 ـ فىرئەۋننىڭ ئايالى

فىرئەۋن ئۆزىنى كىشىلەرنىڭ جىسمىغا ھۆكۈمرانلىق قىلغاندەك، ئەقلىگىمۇ ھۆكۈمرانلىق قىلىمەن؛ كىشىلەرنىڭ تىللىرىنى كونترول قىلغاندەك، ئۇلارنىڭ دىللىرىنىمۇ كونترول قىلىمەن دەپ ئويلايتتى. شۇڭا مىسىردا ھېچكىم فىرئەۋننىڭ رۇخسىتىسىز بىرەر نەرسىگە ئىشىنىشكە ياكى ئېتىقاد قىلىشقا جۈرئەت قىلالمايتتى.

ئەگەر مەملىكەتنىڭ ئەڭ يىراق چېتىدە بىرەر ئادەم مۇسا ئەلەيھىسسالامغا ئىمان كەلتۈرگەن بولسا، شۇئان فىرئەۋننىڭ غەزىپى ئۆرلەپ، ساراڭلىقى تۇتاتتى. غەزەپتىن ئوت بولۇپ ياناتتى.

«مەن ئۇنىڭغا رۇخسەت قىلمىغان تۇرسام، ئۇ مۇساغا ئىمان كەلتۈرۈشكە قانداق جۈرئەت قىلدى؟، ئۇ مېنىڭ مەملىكىتىمدە ياشاپ، ماڭا ئاسىيلىق قىلامدۇ؟ مەن بەرگەن رىزىقنى يەپ مېنى ئىنكار قىلامدۇ؟ مىسىردا ھەر قانداق ئادەم مېنى ئالدىنقى ئورۇنغا قويۇشى كېرەك.»

فىرئەۋن ئاشۇنداق قالايمىقان بىلجىرلاۋاتقاندا ئۆزىنىڭ اللەنىڭ مەملىكىتىدە ياشاپ، ئۇنىڭغا ئاسىيلىق قىلىۋاتقانلىقىنى؛ ئۇ بەرگەن رىزىقنى يەپ ئۇنىڭغا كاپىر بولۇۋاتقانلىقىنى ھەرگىز ئويلاپ باقمايتتى.

الله فىرئەۋنگە ئۇنىڭ ئۆيىدە، ئائىلىسىدە بىر مۆجىزە كۆرسىتىپتۇ.

الله ئۇنىڭغا ئىنسانلارنىڭ جىسمىغا ھۆكۈمرانلىق قىلغاندەك، ئۇلارنىڭ ئەقلىگىمۇ ھۆكۈمرانلىق قىلىدىغان؛ كىشىلەرنىڭ تىللىرىنى كونترول قىلغاندەك، ئۇلارنىڭ دىللىرىنىمۇ كونترول قىلىدىغان؛ ئىنسان بىلەن ئۇنىڭ ئائىلىسى، ئىنسان بىلەن ئۇنىڭ قەلبى ئوتتۇرىسىنى باشقۇرىدىغان زاتنىڭ الله ئىكەنلىكىنى ئېنىق كۆرسىتىپتۇ.

فىرئەۋننىڭ ئۆيىگە ئىمان كىرىپتۇ، ۋەھالەنكى، ئۇ بۇلارنى سەزمەپتۇ ۋە ھېچنەرسىگە ئىگە بولالماپتۇ. فىرئەۋننىڭ ئايالى اللەغا ئىمان كەلتۈرۈپ، ئېرىگە كاپىر بولۇپتۇ. ئېرى مىسىرنىڭ پادىشاھى بولسىمۇ، بىراق، ئۇ مۇسا ئەلەيھىسسالامغا ئىمان كەلتۈرۈپتۇ. اللەنىڭ مەخلۇقلىرى ئىچىدە فىرئەۋننى ئەڭ ياخشى بىلىدىغان، فىرئەۋن ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان ئايال مۇسا ئەلەيھىسسالامغا ئىشىنىپتۇ.

فىرئەۋننىڭ چىرىكلىرى ھېچنىمىنى بىلەلمەپتۇ. ئۇلار ئىتقا ئوخشاش ھەممىنى پۇراپ تاپىدىغان بولسىمۇ، بىراق، ئۇنى سىزەلمەپتۇ. فىرئەۋن ئىنسانلار ئىچىدە ئۇنىڭغا ئەڭ يېقىن تۇرۇپ، ئۇنىڭ ئىمان ئېيتقانلىقىنى بايقىيالماپتۇ.

ئەگەر فىرئەۋن بۇنى بىلىپ قالسا، ئەھۋال قانداق بولار؟ ياق، ئۇ كىشىلەرنىڭ جىسمىغا ھۆكۈمرانلىق قىلالىغىنى بىلەن ئۇلارنىڭ ئەقلىگە ھۆكۈمرانلىق قىلالمايدۇ. كىشىلەرنىڭ تىللىرىنى كونترول قىلالىغىنى بىلەن ئۇلارنىڭ دىللىرىنى كونترول قىلالمايدۇ. ئىنساننىڭ قەلبىنى باشقۇرۇش مەيلى فىرئەۋن بولسۇن ياكى باشقا ئادەم بولسۇن ھېچكىمنىڭ قولىدىن كەلمەيدۇ.

ئايالدا ئېرىنىڭ ھەققى بار، بىراق، اللەنىڭ ھەققى تېخىمۇ چوڭ. ئايال ئېرىگە ئىتائەت قىلىشى كېرەك، بىراق، ياراتقۇچىغا ئاسىي بولۇپ تۇرۇپ يارىتىلغۇچىغا ئىتائەت قىلىشقا بولمايدۇ. پەرزەنت ئاتا-ئانىسىغا ئىتائەت قىلىشى ۋە ئۇلارغا ياخشىلىق قىلىشى كېرەك. ئەمما اللەغا شېرىك كەلتۈرۈشكە زورلىسا ئىتائەت قىلىشقا بولمايدۇ.

«ئەگەر ئاتا-ئاناڭ سېنى سەن بىلمەيدىغان نەرسىنى ماڭا شېرىك كەلتۈرۈشكە زورلىسا، ئۇلارغا ئىتائەت قىلمىغىن، ئۇلارغا دۇنيادا ياخشى مۇئامىلىدە بولغىن (يەنى دىنىڭغا زىيان يەتمەيدىغان ئاساستا ياخشىلىق قىلغىن)، ماڭا تائەت بىلەن قايتقان ئادەمنىڭ يولىغا ئەگەشكىن، ئاندىن مېنىڭ دەرگاھىمغا قايتىسىلەر، سىلەرگە قىلمىشىڭلارنى ئېيتىپ بېرىمەن.»

فىرئەۋنىنىڭ ئايالى ئىمان ئۈستىدە مۇستەھكەم تۇرۇپتۇ. ئۇ اللەنىڭ دۈشمىنىنىڭ ئۆيىدە تۇرۇپ اللەغا ئىبادەت قىلىپتۇ. فىرئەۋنىنىڭ قىلمىشلىرىدىن پۈتۈنلەي ئادا-جۇدا بولغان ھالدا اللەغا تەقۋادارلىق قىلىپتۇ.

الله فىرئەۋنىنىڭ ئايالىدىن رازى بولۇپ، ئۇنى فىرئەۋن ۋە ئۇنىڭ يامان ئەمەلىدىن قۇتۇلدۇرۇپتۇ. ئۇنى مۇئمىنلەرگە مىسال قىلىپ كۆرسىتىپتۇ.

«الله ئىمان ئېيتقانلارغا فىرئەۋنىنىڭ ئايالىنى مىسال قىلىپ كۆرسەتتى، ئۆز ۋاقتىدا ئۇ: ‹ئى پەرۋەردىگارىم! دەرگاھىڭدا ماڭا جەننەتتىن بىر ئۆي بىنا قىلغىن، مېنى فىرئەۋندىن ۋە ئۇنىڭ يامان ئەمەلىدىن قۇتۇلدۇرغىن، مېنى زالىم قەۋمدىن قۇتۇلدۇرغىن› دېدى.»

30- ئىسرائىل ئەۋلادلىرىنىڭ جاپا-مۇشەققىتى

كىشىلەر فىرئەۋنىنىڭ ئىسرائىل ئەۋلادلىرىغا دۈشمەن ئىكەنلىكىنى بىلگەندىن كېيىن ئۇلارغا دۈشمەنلىك ۋە زىيانكەشلىك قىلىش ئارقىلىق فىرئەۋنگە يېقىنلىشىپتۇ. ئۇلارنىڭ كىچىك باللىرىدىن تارتىپ ئىت-مۈشۈكلىرىغىچە بەنى ئىسرائىلغا چېقىلىدىغان بولۇپتۇ. قىسقىسى ئۇلار ھەر كۈنى يېڭى-يېڭى جاپا-مۇشەققەتلەرگە ئۇچراشقا باشلاپتۇ.

مۇسا ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا تەسەللى بېرىپ، ئۇلارنى سەبرى قىلىشقا ئۈندەپ، ئۇلارغا: «اللەدىن مەدەت تىلەڭلار، سەۋر قىلىڭلار، يەر يۈزى ھەقىقەتەن اللەنىڭ مۈلكىدۇر، (الله) ئۇنىڭغا بەندىلىرىدىن ئۆزى خالىغان كىشىلەرنى ۋارىس قىلىدۇ؛ ياخشى ئاقىۋەت تەقۋادارلارغا مەنسۇپ» دەپتۇ.

بەنى ئىسرائىل بۇ جاپا-مۇشەققەتتىن زېرىكىپ، ئۇنىڭدىن بىزار بولۇپ، مۇسا ئەلەيھىسسالامغا: «سېنىڭ بىزگە ھېچقانداق پايداڭ تەگمىدى، سەن بىزنىڭ ھېچقانداق ئېشىمىزنى ھەل قىلالمىدىڭ! ‹سەن بىزگە كېلىشتىن بۇرۇنمۇ، كەلگەندىن كېيىنمۇ ھامان خارلىنىپ كەلدۇق› دەپتۇ.

مۇسا ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ بۇ بولمىغۇر گەپلىرى ئۈچۈن ئۇلاردىن رەنجىمەي ۋە ئۈمىدسىزلەنمەي، ئۇلارغا: «پەرۋەردىگارىڭلارنىڭ دۈشمىنىڭلارنى ھالاك قىلىشى، (مىسىر) زېمىنىدا ئۇلارنىڭ ئورنىغا سىلەرنى دەسسىتىشى، سىلەرنىڭ قانداق ئىش قىلىدىغانلىقىڭلارغا قارىشى مۇمكىنقەقتۇر»، « ئى قەۋمىم! ئەگەر اللەغا ئىمان ئېيتقان بولساڭلار، اللەغا بويسۇنغان بولساڭلار، ئۇنىڭغا تەۋەككۈل قىلىڭلار (يەنى ھەممە ئىشىڭلارنى اللەغا تاپشۇرۇڭلار، ھەرقانداق ئەھۋالدا اللەغا يۆلىنىڭلار)» دەپتۇ.

ئۇلار: «اللەغا تەۋەككۈل قىلدۇق، پەرۋەردىگارىمىز، زالىم قەۋمنى بىزگە زىيانكەشلىك قىلىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلمىغىن. بىزنى رەھمىتىڭ بىلەن زالىم قەۋمدىن قۇتۇلدۇرغىن» دەپتۇ.

فىرئەۋن بەنى ئىسرائىلنى اللەغا ئىبادەت قىلىشتىن، اللەنىڭ زېمىنىدا مەسجىد سېلىشتىن چەكلەيتتى. ئەگەر ئۇلارنىڭ اللەغا ئىبادەت قىلىۋاتقانلىقىنى، ناماز ئوقۇۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ قالسا ئۇلارغا غەزەپلىنەتتى.

زېمىن فىرئەۋننىڭ ئەمەس، بەلكى، اللەنىڭ تۇرسا، مۇشۇنداقمۇ چەكتىن ئاشقان ياۋۇزلۇق بولامدۇ؟.

اللەنىڭ زېمىنىدا اللەغا ئىبادەت قىلىشنى چەكلىگەن، اللەغا ئىبادەت قىلىشقا چاقىرغۇچىنى توسقان كىشىدىنمۇ زالىمراق كىشى بارمۇ؟.

فىرئەۋن ھېچكىشىنى ئۆز ئۆيىدە اللەغا خالىغانچە ئىبادەت قىلىشتىن توسۇشقا قادىر بولالمايتتى. شۇڭا اللە بەنى ئىسرائىلنى مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ تىلى بىلەن: «ئۆيلىرىڭلارنى ناماز ئوقۇيدىغان جاي قىلىڭلار، ناماز ئوقۇڭلار» دەپ ئەمرى قىلىپتۇ.

فىرئەۋن ۋە ئۇنىڭ چېرىكلىرىنىڭ بەنى ئىسرائىلنى اللەغا ئىبادەت قىلىشتىن توسۇشقا قۇربى يەتمەپتۇ.

بەندە بىلەن پەرۋەردىگار ئوتتۇرىسىنى، مۇسۇلمان بىلەن اللەغا قۇللۇق قىلىش ئوتتۇرىسىنى كىممۇ توسۇپ قالالايدۇ؟.

31- ئاچارچىلىق

فىرئەۋن كۇنسېرى ھەددىدىن ئېشىپ، گۇناھ ۋە غەپلەتكە پېتىپ، چوڭچىلىق ۋە ھاكاۋۇرلۇق قىلىۋەرگەچكە اللە ئۇنى ئاگاھلاندۇرۇشنى ئىرادە قىلىپتۇ. چۈنكى، اللە بەندىلىرىنىڭ كاپىر بولۇپ زېمىندا بۇزغۇنچىلىق قىلىشنى خالىمايتتى.

فىرئەۋن تولىمۇ دۆت بولۇپ، ھېكمەت ۋە پاراسەت بىلەن قىلىنغان نەسىھەتنىڭ ئۇنىڭغا قىلچىلىك پايدىسى بولمايتتى. تاياق سالمىساڭ ئىشەكمۇ ئۆز يولىنى تاپمايدۇ، فىرئەۋنىمۇ

قاتتىقراق ئاگاھلاندۇرۇش ۋاقتى كېلىپ قالغان ئىدى.

مىسىر ئاشلىق ۋە مېۋە ئەڭ كۆپ چىقىدىغان، زىرائەت ۋە دەل-دەرەخلەر بىلەن قاپلانغان ئەڭ يۇقىرى بولغان دۆلەت ئىدى. سىلەر مىسىرنىڭ يۇسۇف ئەلەيھىسسالامنىڭ زامانىسىدا قەھەتچىلىك مەزگىلىدە ئۆزىنى ۋە شام، كەنئان قاتارلىق باشقا شەھەرلەرنى ئاشلىق بىلەن قانداق تەمىنلىگەنلىكىنى بىلدىڭلار.

نىل دەرياسى مىسىر زېمىنىنى سۇ بىلەن قاندۇرىدىغان، زىرائەتلىرىنى سۇغۇرىدىغان مىسىردىكى بايلىق ۋە بەخت-سائادەتنىڭ مەنبەسى ئىدى.

شۇڭا فىرئەۋن ۋە مىسىر ئاھالىسى نىل دەرياسى رىزىقنىڭ ئاچقۇچى، نىل دەرياسى بولغان ئىكەن بىزنىڭ يامغۇرغا ئېھتىياجىمىز چۈشمەيدۇ دەپ قارايتتى.

ئۇلار رىزىق ئاچقۇچلىرىنىڭ اللەنىڭ قولىدا ئىكەنلىكىنى، اللەنىڭ خالىغان ئادەمنىڭ رىزىقىنى كەڭرى قىلىدىغانلىقىنى، نىل دەرياسىنىڭ اللەنىڭ بۇيرۇقى بىلەن تېشىپ، اللەنىڭ بۇيرۇقى بىلەن سىڭىپ كېتىدىغانلىقىنى بىلمەيتتى.

نىل دەرياسىنىڭ سۈيى اللەنىڭ بۇيرۇقى بىلەن تارتىلىپ زېمىنغا سىڭىپ كېتىپتۇ. ئەمدى مىسىرلىقلار زىرائەتلىرىنى نىمىدە سۇغۇراركىن؟ ئۇلارنىڭ زىرائەت ۋە مېۋىلىرى قۇرۇپ، كۈندىن-كۈنگە ئاچارچىلىق كۆپىيىپتۇ.

فىرئەۋن، ھامان ۋە باشقا لەشكەر-چېرىكلەر ھېچقانداق ئامال قىلالماپتۇ. مىسىرلىقلار فىرئەۋننىڭ پەرۋەردىگار ئەمەسلىكىنى، رىزىقنىڭ اللەنىڭ قولىدا ئىكەنلىكىنى بىلگەن بولسىمۇ، بىراق، بۇنىڭ فىرئەۋن ۋە مىسىرلىقلارغا نىسبەتەن ھېچقانداق توغرا يولغا يېتەكلەش رولى بولماپتۇ. چۈنكى، شەيتان ئۇلارنىڭ نەسىھەت ۋە ئىبرەت ئېلىشىغا توسقۇنلۇق قىلغاچقا ئۇلار: «بۇ ئاچارچىلىق ۋە ئاپەت مۇسا ۋە ئۇنىڭ قەۋمىنىڭ شۇملۇقىدىن كەلدى» دېيىشىپتۇ.

ئاجايىپ ئىش! مۇسا ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ قەۋمى ئۇزۇندىن بىرى بار ئىدىغۇ؟!

ئەلۋەتتە بۇ فىرئەۋن ۋە ئۇنىڭ قوللىغۇچىلىرىنىڭ ئەسكىلىكى، رەزىللىكى ۋە كاپىرلىقىنىڭ شۇملۇقىدىن كەلگەن ئىدى.

فىرئەۋن ۋە ئۇنىڭ قەۋمى تېخىمۇ ھەددىدىن ئېشىپ: «بىز بۇ سېھىرگە بويسۇنمايمىز، ‹كۆزىمىزنى باغلاش ئۈچۈن ھەر قانداق مۆجىزە كەلتۈرسەڭمۇ بىز ساڭا ھەرگىز ئىشەنمەيمىز› » دېيىشىپتۇ.

32- بەش تۈرلۈك ئاپەت

اللە ئۇلارغا بەش تۈرلۈك ئاپەت ئەۋەتىپتۇ:

1 ـ سۇ ئاپىتى: ئاللاھ ئۇلارغا يامغۇر ياغدۇرۇپتۇ، توختىماي يامغۇر يېغىۋېرىپ نىل دەرياسى تېشىپتۇ. سۇلار كەلكۈن بولۇپ زىرائەت، ئېتىز، دان ۋە مۈلۈكلەرنى ئېقىتىپ كېتىپتۇ. يامغۇر ئۇلارغا ئاپەت بولۇپتۇ. ئىلگىرى ئۇلار سۇنىڭ ئازلىقىدىن شىكايەت قىلغان بولسا، مانا ئەمدى سۇنىڭ كۆپلىكىدىن قاخشايدىغان بولۇپتۇ.

2 ـ چېكەتكە ئاپىتى: ئاللاھ ئۇلارغا چېكەتكە ئەۋەتىپتۇ. چېكەتكە ئۇلارنىڭ زىرائەت ۋە دەل ـ دەرەخلىرىنى چالا قويماي يېيىشكە باشلاپتۇ. فىرئەۋن ۋە ئۇنىڭ ئەسكەرلىرى ئاللاھنىڭ ئەسكەرلىرىگە تاقابىل تۇرالماپتۇ. چېكەتكىنى قىلىچ بىلەن چاپقىلى بولمىسا يا ئۇنىڭغا ئوق ئاتقىلى بولمىسا ئۇلار بىلەن قانداقمۇ جەڭ قىلغىلى بولسۇن؟

مىسىرلىقلار فىرئەۋننىڭ ئاجىزلىقىنى، چارە ـ ئۇسۇللىرىنىڭ كېرەككە كەلمىگەنلىكىنى كۆرۈپ تۇرسىمۇ، بىراق، ئۇلار ئىبرەت ئېلىپ توغرا يولغا قايتماپتۇ.

3 ـ پىت ئاپىتى: ئاللاھ ئۇلارغا پىتنى ئەۋەتىپتۇ. ئۇلارنى پىت قاپلاپتۇ. ئاللاھ ئۆز پاناھىدا ساقلىسۇن! كۆرپىدىمۇ پىت، كىيىمىدىمۇ پىت، باشتىمۇ پىت، چاچتىمۇ پىت......، ئۇلارنىڭ ئۇيقۇسى قېچىپتۇ. ئۇلار پىتنى تىرناقلىرى بىلەن ئۆلتۈرۈپ، تىللاپ كېچىنى تاڭ ئاتقۇزۇپتۇ.

فىرئەۋن ۋە ئۇنىڭ ئەسكەرلىرى بۇ ئاپەتنى يوقۇتالماپتۇ. پىتنى قىلىچ بىلەن چاپقىلى بولمىسا يا ئۇنىڭغا ئوق ئاتقىلى بولمىسا ئۇلار بىلەن قانداقمۇ جەڭ قىلغىلى بولسۇن؟.

4 ـ پاقا (قومچاق) ئاپىتى: ئاللاھ ئۇلارغا پاقىنى ئەۋەتىپتۇ. پاقا ئۇلارنىڭ يىمەك ـ ئىچمەك ۋە كىيىم ـ كېچەكلىرىگە چاپلىشىپتۇ. ئۆيىنىڭ ھەممە تەرەپلىرىنى پاقا قاپلاپتۇ. ھەممە يەردە پاقىلار سەكرىشىپ كىشىلەرنى بىزار قىلىپتۇ. پاقىدىن بىرنى ئۆلتۈرسە ئونى پەيدا بولۇپتۇ. بىرنى سىرتقا ھەيدىسە بەشى كۆپىيىپتۇ. لەشكەر ۋە چېرىكلەر بۇنىڭغا ھېچقانداق ئامال قىلالماپتۇ.

5 ـ قان ئاپىتى: ئاللاھ ئۇلارغا قان ئاپىتىنى ئەۋەتىپتۇ. ئۇلارنىڭ بۇرنىدىن توختىماي قان ئېقىپتۇ. ئۇلار ئاجىزلاپ ھېرىپ چارچاپتۇ. دوختۇرلارمۇ ئۇنى داۋالىيالماپتۇ، ھېچقانداق دورا ئۇنىڭغا پايدا قىلماپتۇ.

ئۇلار بۇ بەش تۈرلۈك ئاپەتكە دۇچ كەلگەندىن كېيىن مۇسا ئەلەيھىسسالامغا يالۋۇرۇپ: «سەن بىز ئۈچۈن پەرۋەردىگارىڭغا دۇئا قىلغىن، ئۇ بىزدىن بۇ ئاپەتنى كۆتۈرۈۋەتسۇن، بىز تەۋبە قىلايلى، ئىمان كەلتۈرەيلى ۋە بەنى ئىسرائىلنى سەن بىلەن بىللە قويۇپ بېرەيلى» دەپتۇ.

ئاللاھ ئۇلاردىن بۇ ئاپەتنى كۆتۈرۈۋەتكەن چاغدا مۇسا ئەلەيھىسسالامغا بەرگەن ۋەدىسىنى بۇزۇپ كۇپرىدا چىڭ تۇرۇپتۇ.

«ئۇلارغا سۇ ئاپىتى، چېكەتكە، پىت، پاقا، قان (بالالىرىنى) روشەن مۆجىزىلەر قىلىپ

ئەۋەتتۇق، (اللەغا ئىمان ئېيتىشقا) ئۇلارنىڭ گەدەنكەشلىكى يول قويمىدى، ئۇلار گۇناھكار قەۋم بولدى».

33 ـ مىسىردىن چىقىش

مىسىر زېمىنى شۇنچە كەڭ تۇرۇپ، ئىسرائىل ئەۋلادلىرىغا تارلىق قىلىپتۇ. ئۇلار ھەر كۈنى ھەرخىل، ھەر تۈرلۈك ئازاپلارنى تارتىشقا مەجبۇر بولۇپتۇ. بۇ كەڭ زېمىن ئۇلار ئۈچۈن زىندانغا ئايلانغان تۇرسا، ئۇلار بۇ يەردە قانداق ياشايدۇ؟ ئۇلار قاچانغىچە سەبرى قىلىدۇ؟ ئۇلارمۇ ئازاپ ـ كۈلپەتنى ھىس قىلىدىغان ئادەم ئەمەسمۇ؟

اللە مۇسا ئەلەيھىسسالامغا ئىسرائىل ئەۋلادلىرىنى ئېلىپ، كېچىدە مىسىردىن چىقىپ كېتىشنى ۋەھيي قىلىپتۇ. فىرئەۋننىڭ ئايغاقچىلىرى بۇنى بىلىپ قېلىپ، فىرئەۋنگە خەۋەر قىلىپ قويۇپتۇ.

مۇسا ئەلەيھىسسالام كېچىدە بەنى ئىسرائىلنى ئېلىپ، پەلەستىنگە قاراپ مېڭىپتۇ. ئۇلار ئۇن ئىككى قەبىلە بولۇپ، ھەر قەبىلىنىڭ قەبىلە باشلىقى بار ئىدى.

شامغا بارىدىغان يول قۇرۇقلۇق يولى ئىدى. مۇسا ئەلەيھىسسالام ئۇ يولدىن ئىككى قېتىم ئۆتكەن بولۇپ، ئۇ يولنى ياخشى بىلەتتى. ئۇلار يولغا چىققان چاغدا مۇسا ئەلەيھىسسالام بىر ئىشنى ئىرادە قىلىپتۇ، بىراق، اللە يەنە بىر ئىشنى ئىرادە قىلىپتۇ. ئاخىرى اللە ئىرادە قىلغان ئىش يۈز بېرىپتۇ.

مۇسا ئەلەيھىسسالام يولدىن ئېزىپ كېتىپتۇ. گەرچە ئۇ يولدىن ئاداشقان بولسىمۇ، بىراق، تەقدىر ئاداشمىغان ئىدى. مۇسا ئەلەيھىسسالام بەنى ئىسرائىلنى ئېلىپ شىمال تەرەپكە ماڭدىم دەپ ئويلاپتۇ. ئەمما قاراڭغۇ كېچىدە شەرق تەرەپكە كېتىپ قىلىپتۇ. بىردىنلا ئۇلارنىڭ ئالدىنى ئۆركەشلەپ ئېقىۋاتقان قىزىل دېڭىز توسۇپتۇ.

- ۋاي اللە! بىز قەيەرگە كېلىپ قالدۇق؟

- ئالدىمىزنى دېڭىز توسۇۋالدىغۇ؟

- بىز يولدىن ئادىشىپ قېلىپتۇق.

ئۇلار ئارقىسىغا قاراپ چۆچۈپ كېتىپتۇ. چۈنكى، ئۇلارنىڭ كەينىدىن بىر زور قوشۇن قوغلاپ كېلىۋېتىپتۇ. بۇنى كۆرگەن ئىسرائىل ئەۋلادلىرى تەرەپ ـ تەرەپتىن مۇسا ئەلەيھىسسالامنى ئەيىپلەشكە باشلاپتۇ:

- ھەي ئىمران ئوغلى، نىمە قىلغىنىڭ بۇ؟ بىزنى ئارقىمىزدىن ئۆلتۈرگۈزۈۋەتكۈدەك بىز ساڭا نىمە قىلدۇق؟ فىرئەۋن بىزنى چاشقاننى ئۆلتۈرگەندەك ئۆلتۈرۈپ تاشلىسۇن دەپ بىزنى دېڭىز بويىغا باشلاپ كەلدىڭمۇ؟ بۇ يەردىن يا قاچقىلى يا قۇتۇلغىلى بولمىسا، ئەمدى بىز ئۆلىدىغان بولدۇق.

- بىز ساڭا ھېچبىر يامانلىق قىلمىغان ئىدۇققۇ؟ نىمە دەپ بىزدىن بۇنداق ئۆچ ئالىسەن؟.

- سېنىڭ سەۋەبىڭدىن بىزگە يەتكەن بالا-كۈلپەتلەر ئازمىدى، ئەمدى بىزنى بۇ يەرگە باشلاپ كەلگىنىڭ نىمىسى؟

- ئالدىمىزدا دېڭىز، كەينىمىزدە دۈشمەن، بىزگە ئەمدى ئۆلۈمدىن باشقا يول يوق.

ئىسرائىل ئەۋلادلىرىنىڭ كۆز ئالدى قاراڭغۇلىشىپ، ھاياتتىن ئۈمىدىنى ئۈزۈپتۇ. ئۆلۈمنى كۆز ئالدىغا كەلتۈرۈپ، ئاۋازى ئىچىگە چۈشۈپلا كېتىپتۇ.

بىراق، اللەنىڭ پەيغەمبىرى مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ اللەغا بولغان ئىمان ۋە ئىشەنچىسىدە قىلچىلىك تەۋرىنىش بولماپتۇ. كىشىلەر ئۇنىڭدىن پەيغەمبەرلىكنىڭ بۈيۈك ساداسىنى ئاڭلاپتۇ. مۇسا ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا: «ئۇنداق بولمايدۇ (يەنى ھەرگىز يېتىشەلمەيدۇ)، پەرۋەردىگارىم ھەقىقەتەن مەن بىلەن بىرگە، مېنى (قۇتۇلۇش يولىغا) باشلايدۇ» دەپتۇ.

اللە مۇسا ئەلەيھىسسالامنى ھاسىسى بىلەن دېڭىزغا ئۇرۇشنى ئېيتىپتۇ. مۇسا ئەلەيھىسسالام ھاسا بىلەن دېڭىزغا ئۇرغان ھامان دېڭىز يېرىلىپ، سۇ ئىككى تەرەپتە تاغدەك دۆۋلىنىپ تۇرۇپتۇ. ئۇن ئىككى قەبىلە ئۈچۈن ئۇن ئىككى يول ئېچىلىپتۇ. ئىسرائىل ئەۋلادلىرى دېڭىزدىن ئۆتۈپ قۇرۇقلۇققا تىنچ-ئامان يېتىپ كېلىپتۇ.

34- فىرئەۋننىڭ غەرق بولۇشى

فىرئەۋن ئىسرائىل ئەۋلادلىرىنىڭ دېڭىزدىن تىنچ-ئامان كېسىپ ئۆتكەنلىكىنى كۆرۈپ، لەشكەرلىرىگە: «قاراڭلار، دېڭىز مېنىڭ بۇيرۇقۇمغا ئىتائەت قىلىپ يېرىلدى، بۇ قاچقۇنلارنى ھازىرلا تۇتۇۋالىمەن» دەپتۇ ۋە لەشكەرلىرىنى باشلاپ ئىسرائىل ئەۋلادلىرى ماڭغان يولغا كىرىپتۇ.

بۇنى كۆرۈپ تۇرغان ئىسرائىل ئەۋلادلىرى قورقۇپ، يەنە قايتىدىن ۋايساشقا، زارلىنىشقا باشلاپتۇ:

- دۈشمەن بىزنى قوغلاپ كېلىۋاتىدۇ، ئۇ بىز ماڭغان يولدىن ئۆتمەكچى بولۇۋاتىدۇ، ئۇ ئەمدى بىزگە يېتىشىۋالىدىغان بولدى، ئۇ بىزنى تۇتۇۋالسا ياكى مۇشۇ يەردىلا ئۆلتۈرۈۋەتسە بىز قانداق قىلارمىز؟

مۇسا ئەلەيھىسسالام دېڭىزنىڭ بۇرۇنقى ھالىتىگە قايتىشى ئۈچۈن ھاسىسى بىلەن دېڭىزنى ئۇرماقچى بولغاندا، اللە ئۇنىڭغا ۋەھيي قىلىپ: «دېڭىزنى تىپتىنچ (يەنى سەن ئۆتۈپ كەتكەندىن كېيىن، قۇرۇق ھالىتى بويىچە) قويغىن، ئۇلار ھەقىقەتەن غەرق قىلىنغۇچى قوشۇندۇر» دەپتۇ.

فىرئەۋن ۋە ئۇنىڭ لەشكەرلىرى دېڭىزنىڭ بۇ چېتىگە يېتىپ كېلەي دېگەندە، دېڭىز ئىچىدىن ئېچىلغان يولنىڭ ئىككى تەرىپىدىكى تاغدەك دولقۇنلار بىردىنلا قايتا بىرلىشىپ، ئۇلارنى بېسىۋاپتۇ. ئەھۋالنىڭ ھەقىقەتەن جىددىيلىكىنى كۆرگەن فىرئەۋننىڭ مەستلىكى يېشىلىپتۇ. فىرئەۋن غەرق بولىدىغان ۋاقىتتا «ئىمان ئېيتتىمكى، ئىسرائىل ئەۋلادى ئىمان ئېيتقان ئىلاھتىن غەيرىي ئىلاھ يوقتۇر، مەن مۇسۇلمانلاردىنمەن» دەپتۇ.

ياق، ئەمدى ئىمان ئېيتقانلىقىنىڭ قىلچە پايدىسى يوق. «داۋاملىق يامان ئىشلارنى قىلىپ يۈرۈپ، ئۆلۈم كەلگەن چاغدا، ئەمدى تەۋبە قىلدىم دېگۈچىلەرنىڭ تەۋبىسى قوبۇل قىلىنمايدۇ»، «پەرۋەردىگارىڭنىڭ بەزى ئالامەتلىرى كەلگەن كۈندە ئىلگىرى ئىمان ئېيتمىغانلارنىڭ ياكى ئىمان ئېيتىپ ياخشى ئىش قىلمىغانلارنىڭ ئېيتقان ئىمانى پايدىسىز بولىدۇ.»

فىرئەۋنگە: «(ھاياتىڭدىن ئۈمىد ئۈزگىنىڭدە) ئەمدى (ئىمان ئېيتامسەن؟) ئىلگىرى اللەغا ئاسىيلىق قىلغان ۋە بۇزغۇنچىلاردىن بولغان ئىدىڭ» دېيىلدى.

فىرئەۋن دېڭىزغا غەرق بولۇپتۇ. مىڭلىغان بوۋاقلارنى بوغۇزلاپ، مىڭلىغان ئادەملەرنى دارغا ئېسىپ ئۆلتۈرگەن زالىم پادىشاھ ئاخىرى دېڭىزغا غەرق بولۇپ ئۆلۈپتۇ.

ئۇ تەختىدىن، ئوردىسىدىن ۋە ھۆكۈمرانلىقىدىن يىراق بىر جايدا ئۆلۈپتۇ. ئۇنى داۋالايدىغان تېۋىپ، ۋەسىيىتىنى ئاڭلايدىغان دوست ۋە ئۇنىڭغا يىغلايدىغان كۆزلەر ئەمدى بۇ يەردە يوق ئىدى.

ئىسرائىل ئەۋلادلىرى فىرئەۋننىڭ ئۆلۈمىدىن شەكلىنەتتى. شۇڭا ئۇلار: «فىرئەۋن ئۆلمەيدۇ، بىز ئەزەلدىن ئۇنىڭ تاماق يەپ، ئىچىملىك ئىچكىنىنى كۆرۈپ باقمىغان» دېيىشەتتى.

دېڭىز ئۇنىڭ جەسىتىنى قىرغاققا ئىتتىرىپ چىقىرىپتۇ، ئاندىن ئۇلار فىرئەۋننىڭ راستلا ئۆلگەنلىكىگە ئىشىنىپتۇ.

اللە فىرئەۋنگە: «سەندىن كېيىنكىلەرگە ئىبرەت بولۇشۇڭ ئۈچۈن، بۈگۈن سېنىڭ جەسىتىڭنى قۇتقۇزىمىز (يەنى سېنىڭ جەسىتىڭنى دېڭىزدىن چىقىرىپ قويىمىز)» دەپتۇ.

فىرئەۋننىڭ جەسىتى قارىغۇچىلار ئۈچۈن ئىبرەت ۋە ئىبرەتكە ئىگە قىلىدىغان ئالامەت بولۇپتۇ. ئۇنىڭ بارلىق لەشكەرلىرى سۇغا غەرق بولۇپتۇ، ھېچكىم ئامان قالماپتۇ. ئۇلار مىسىرنى ئارقىسىدا قالدۇرۇپ، ئۇ دۇنياغا كېتىپ قېلىپتۇ. شۇنچە كەڭ زېمىندا ئۇلار ئۈچۈن دەپنە قىلىنغۇدەك جاي تېپىلماپتۇ.

«ئۇلار (غەرق بولۇپ) نۇرغۇن باغلارنى، بۇلاقلارنى، زىرائەتلەرنى، چىرايلىق جايلارنى قالدۇردى، ئۇلار بەھرىمەن بولۇۋاتقان نېمەتلەرنى قالدۇردى، شۇنداق قىلىپ، ئۇلارنى باشقىلارغا (يەنى بەنى ئىسرائىلغا) مىراس قىلىپ بەردۇق، ئۇلارغا ئاسمانمۇ، زېمىنمۇ

يىغلىمىدى، ئۇلارغا مۆھلەتمۇ بېرىلمىدى.»

35 ـ قۇرۇقلۇقتا

ئىسرائىل ئەۋلادلىرى قۇرۇقلۇقتا تىنچ ـ ئامان يېتىپ كېلىپ ئەركىن ھاۋادىن نەپەس ئېلىپتۇ. مانا ئەمدى ئۇلار قۇللۇقتىن قۇتۇلغان بولۇپ، بۇ يەردە فىرئەۋن، ھامان ۋە ئۇنىڭ چارلىغۇچى چېرىكلىرىدىن قورقمايتتى، اللەدىن باشقا ھېچكىمدىن قورقماي خاتىرجەم ھالدا ئەركىن ھەرىكەت قىلاتتى.

ئۇلار شەھەر ئاھالىسى ئىدى، ئۇلار بۇ تۈزلەڭلىكتە كۆن نۇرىنىڭ قىزدۇرۇشىغا بەرداشلىق بېرەلمەپتۇ.

ئۇلار اللەنىڭ مېھمانلىرى ئىدى، پادىشاھلار مېھمانلىرىغا چېدىر تىكىپ، ئۇلارنى قىزغىن كۈتۈۋالغاندەك، اللەمۇ بۇ مېھمانلارنى ئەتىۋارلاپ بۇلۇتنى ئۇلارغا سايە چۈشۈرۈپ بېرىشكە بۇيرۇپتۇ. ئۇلار قەيەرگە بارسا بۇلۇتمۇ ئۇلارغا ئەگىشىپ شۇ يەرگە بېرىپتۇ. ئۇلار ھەمىشە بۇلۇتنىڭ سايىسىدا مېڭىپتۇ.

ئىسرائىل ئەۋلادلىرى ئۇسساپ چاڭقاپ كېتىپتۇ. بۇ تۈزلەڭلىكتە يا بۇلاق يا ئۆستەڭ بولمىسا ئۇلار ئۇسسۇزلۇقنى قانداق قاندۇرىدۇ؟ ئۇلار مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا بېرىپ، خۇددى كىچىك بالا ئانىسىغا شىكايەت قىلغاندەك ئۇنىڭغا ئۇسسۇزلۇق ئۈستىدىن شىكايەت قىلىپتۇ.

مۇسا ئەلەيھىسسالام پەرۋەردىگارىغا دۇئا قىلىپ، سۇ تەلەپ قىلىپتۇ. ئۇلارنى قۇتقۇزىدىغان پەرۋەردىگاردىن باشقا كىم بار دەيسىز؟ اللە ئۇنىڭغا: «ھاساڭ بىلەن تاشنى ئۇرغىن» دەپتۇ.

مۇسا ئەلەيھىسسالام ھاسىسى بىلەن تاشنى ئۇرغان ھامان «تاشتىن 12 بۇلاق ئېتىلىپ چىقتى، ھەممە ئادەم (يەنى قەبىلە) ئۆزىنىڭ سۇ ئىچىدىغان ئورنىنى بىلدى».

ئىسرائىل ئەۋلادلىرىنىڭ قورسىقى ئېچىپتۇ. ئۇلار مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا بېرىپ، خۇددى كىچىك بالا ئانىسىغا شىكايەت قىلغاندەك ئۇنىڭغا قورساق ئاچلىقى ئۈستىدىن شىكايەت قىلىپ: «سەن بىزنى مېۋە ـ چېۋە مول بولغان مىسىر زېمىنىدىن ئايرىۋەتتىڭ، بۇ چۆلدە ئەمدى بىزگە كىم تائام بېرىدۇ؟» دەپتۇ.

مۇسا ئەلەيھىسسالام پەرۋەردىگارىغا دۇئا قىلىپ، تائام تەلەپ قىلىپتۇ. اللە ئۇلارغا تائام چۈشۈرۈپ بېرىپتۇ. يەنى ئۇلارغا دەرەخ يوپۇرماقلىرى ئۈستىدە ھالۋىغا ئوخشايدىغان بىر خىل تاتلىق يېمەكلىك بىلەن ئۇلار دەرەخلەردىن ئاسانلا تۇتۇپ ئالىدىغان بىر خىل قۇشنىڭ گۆشىنى رىزىق قىلىپ بېرىپتۇ.

مانا بۇ اللە ئۇلارغا چۈشۈرۈپ بەرگەن تەرەنجىبىن ۋە بۆدۈنە بولۇپ، بۇ اللەنىڭ ئۆز

مېھمانلىرىغا بەرگەن زىياپىتى ئىدى.

36 ـ ئىسرائىل ئەۋلادلىرىنىڭ تۇزكۇرلۇقى

ئىسرائىل ئەۋلادلىرىنىڭ ئۇزاق مەزگىللىك قۇل قىلىنىشى ئۇلارنىڭ ئەخلاق ۋە خاراكتېرىنى پۈتۈنلەي بوزۇۋەتكەن ئىدى. ئۇلار بىر نەرسە ئۈستىدە مۇقىم تۇرالمايتتى، ئىزچىللىقتا بەرداشلىق بىرەلمەيتتى، ئۇلارنىڭ تەبىئىتىنى تۇراقسىزلىق ۋە تۇترۇقسىزلىق ئىگىلىگەن ئىدى.

ئۇلار خاراكتېر جەھەتتە خۇددى كىچىك بالىغا ئوخشايتتى. تەشەككۇرى ئاز، شىكايىتى كۆپ ئىدى. زېرىككەك ئىدى، چەكلەنگەن ئىشنى قىلىشقا ئامراق، بۇيرۇلغان ئىشنى قىلىشقا ئۆچ ئىدى.

ئۇزاق ئۆتمەيلا ئۇلار مۇسا ئەلەيھىسسالامغا: «بىز گۆش ۋە ھالۋىنى يەۋېرىپ بۇ بىر خىل تاماقتىن زېرىكىپ كەتتۇق، بىزنىڭ كۆكتات يېگۈمىز كېلىپ كەتتى، ‹ئى مۇسا! بىز بىر خىل يېمەكلىككە چىداپ تۇرالمايمىز، بىز ئۈچۈن پەرۋەردىگارىڭغا دۇئا قىلغىن، بىزگە زېمىننىڭ كۆكتاتلىرىدىن تەرخەمەك، سامساق، يېسىمۇق ۋە پىيازلارنى ئۆستۈرۈپ بەرسۇن› » دەپتۇ.

مۇسا ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ بۇ بىمەنە ۋە ئەخمىقانە تەلىۋىدىن ھەيران قېلىپ: « ‹سىلەر ياخشىنى ناچارغا تېگىشمەكچىمۇسىلەر؟ (يەنى پىياز، سامساق، كۆكتاتنى تەرەنجىبىن بىلەن بۆدۇنىدىن ئارتۇق كۆرەمسىلەر؟)› ، ئىنسانىنىڭ قولى تەگمىگەن بۇ ئالاھىدە يېمەكلىكنى دېھقانلار ئۆستۈرگەن ئادەتتىكى كۆكتاتقا ئالماشتۇرامسىلەر؟» دەپ ئۇلارغا كايىپتۇ.

ئىست! بۇزۇلغان خاراكتېر، ئىست! ياخشى بىلەن ياماننى پەرق ئېتەلمەيدىغان ئەقىل.

ئۇلار قىلغان گېپىدىن يانماي، كۆكتات يەيمىز دېگەن تەلىۋىدە چىڭ تۇرۇۋالغاچقا، مۇسا ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا: «سىلەر سورىغان نەرسىنى ھەرقانداق شەھەر ۋە رايوندىن تاپقىلى بولىدۇ، ‹بىرەر شەھەرگە كىرىڭلار، (شۇ يەردە) تىلىگىنىڭلار بار› » دەپتۇ.

37 ـ ئىسرائىل ئەۋلادلىرىنىڭ جاھىللىقى

ئىسرائىل ئەۋلادلىرى خاراكتېر جەھەتتىن كىچىك بالىنىڭ ئۆزى ئىدى، ئۇلار جاھىل ۋە ئۆز بېشىمچى بالىغا ئوخشايتتى. ئۇلار بۇيرۇققا خىلاپلىق قىلىشنى ۋە ئۇنى مەسخىرە قىلىشنى ياخشى كۆرەتتى. ئۇلار بۇيرۇلغان ئىشنىڭ ئەكسىنى قىلىشقا خۇشتار ئىدى.

ئۇلار كەپسىز بالىغا ئوخشاش «ئولتۇر» دېسە قوپۇپ، «قوپ» دېسە ئولتۇراتتى. «گەپ قىلما» دېسە سۆزلەپ، «سۆزلە» دېسە جىم تۇرۇۋالاتتى.

ئۇلارنىڭ تەبىئىتىدە باللارچە ئەسكىلىك، دۆشمەنلەرچە مەسخىرۋازلىق ۋە ساراڭلارچە

دۆتلۈك مۇجەسسەملەشكەن ئىدى.

ئۇلار بىرەر شەھەردە تۇرۇشنى، ئۇ يەرنىڭ كۆكتاتلىرىنى مەزە قىلىپ يېيىشنى ئۇزۇندىن بىرى ئارزۇ قىلىپ كېلىۋاتاتتى. ئەمما ھەيران قالارلىقى شۇكى، اللە ئۇلارغا: «سىلەر بۇ شەھەر (يەنى بەيتۇلمۇقەددەس)دە تۇرۇڭلار، ئۇ يەردىكى يېمەكلىكلەردىن خالىغىنىڭلارچە يەڭلار، شەھەر دەرۋازىسىدىن سەجدە قىلغان ھالدا كىرىڭلار، (كىرىۋاتقان چېغىڭلاردا) ئى اللە! گۇناھلىرىمىزنى كەچۈرگىن، دەڭلار، جىمى گۇناھلىرىڭلارنى مەغپىرەت قىلىمىز، ياخشىلىق قىلغۇچىلارغا (ساۋابىنى) زىيادە بېرىمىز» دېگەن چاغدا، ئۇلار بۇ ئىلاھىي بۇيرۇقتىن غەزەپلىنىپ، شەھەرگە مەجبۇرى ھالدا كىرىپتۇ. اللەنىڭ بۇيرۇقىنى مەسخىرە قىلىپتۇ.

«ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى زالىملار ئۇلارغا ئېيتىلغان سۆز (اللەنىڭ ئەمرىنى) باشقا سۆزلەرگە ئۆزگەرتىۋەتتى».

شۇ سەۋەپتىن اللە ئۇلارغا بالا ئەۋەتىپتۇ. ئۇلار ۋابا كېسىلىدە چاشقاننىڭ ئۆلۈمىدە ئۆلۈپتۇ.

ئەگەر ئۇلار بىرەر ئىشقا بۇيرۇلسا ئۇنى قىلىشقا ئالدىرىماستىن، ئەكسىچە ئۇنى كوچىلاپ سورايتتى، ئۇجۇر-بۇجۇرلىرىغىچە زىغىرلاپ سوراپ كېتەتتى.

ئىسرائىل ئەۋلادلىرى ئىچىدە ئۆلۈم ھادىسىسى يۈز بېرىپتۇ. ئۇلار زور تىرىشچانلىق كۆرسەتكەن بولىسمۇ، بىراق، قاتىلنى ئىزدەپ تاپالماپتۇ. ئاخىرى ئۇلار مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا كېلىپ: «ئى اللەنىڭ پەيغەمبىرى بۇ ئىشتا سەن بىزگە ياردەم بەرگىن، سەن اللەغا دۇئا قىلغىن، ئۇ بىزگە قاتىلنى كۆرسىتىپ بەرسۇن» دەپتۇ.

38 ـ كالا

مۇسا ئەلەيھىسسالام پەرۋەردىگارىغا دۇئا قىلىپتۇ. اللە ئۇلارنى بىر كالا بوغۇزلاشقا بۇيرۇپتۇ. مۇسا ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا: «اللە ھەقىقەتەن سىلەرنى بىر كالا بوغۇزلاشقا بۇيرۇيدۇ» دەپتۇ.

بۇ ئۇلارغا تېپىلغۇسىز بىر ئىش بولۇپتۇ. ئۇلار بۇ ئىشنى زىغىرلاپ، كوچىلاپ سوراۋېرىپتۇ. ئۇلار مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ سۆزىگە چىن پۈتمەي: «سەن بىزنى مەسخىرە قىلىۋاتامسەن؟» دەپتۇ.

- «جاھىللاردىن (يەنى مەسخىرە قىلغۇچىلاردىن) بولۇپ قېلىشتىن اللەغا سېغىنىپ پاناھ تىلەيمەن» - دەپتۇ مۇسا ئەلەيھىسسالام.

ئۇلار يەنە سوئال سوراپ: «بىز ئۈچۈن پەرۋەردىگارىڭغا ئىلتىجا قىلغىنكى، بىزگە قانداق كالا ئىكەنلىكىنى بايان قىلسۇن» دەپتۇ.

- «ئاللە ئۇنى قېرىمۇ ئەمەس، ياشمۇ ئەمەس، ئوتتۇرا ياش بولسۇن دەپ ئېيتتى، سىلەر بۇيرۇلغاننى قىلىڭلار» - دەپتۇ مۇسا ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا.

ئۇلار بۇنىڭلىق بىلەنلا توختاپ قالماي، قانداق رەڭلىك كالا ئىكەنلىكىنى سوراپ: «بىز ئۇچۇن پەرۋەردىگارىڭغا ئىلتىجا قىلغىنكى، بىزگە ئۇنىڭ رەڭگىنى بايان قىلسۇن» دەپتۇ.

- «ئاللە ھەقىقەتەن ئۇنىڭ رەڭگى قارىغۇچىلارنى زوقلاندۇرىدىغان ساپسېرىق بولسۇن دېدى» - دەپتۇ مۇسا ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا.

ئۇلار يەنە سوراپتۇ: «پەرۋەردىگارىڭغا ئىلتىجا قىلغىن، ئۇنىڭ قانداق ئىكەنلىكىنى بىزگە بايان قىلسۇن، (يەنى دېھقانچىلىقتا ئىشلىتىلگەن كالىمۇ، ياكى سەمرىتىش ئۈچۈن بېقىلغان كالىمۇ؟) بۇ بىزگە مۇجمەل بولۇپ قالدى (بۇ ئېنىق بولىدىغان بولسا) خۇدا خالىسا (ئۇنى) بىز چوقۇم تاپىمىز.»

- «ئاللە ئۇنىڭ يەر ھەيدەپ، ئېكىن سۇغۇرۇپ كۆندۈرۈلگەن بولماسلىقىنى، بېجىرىم، ئالىسى يوق (يەنى رەڭگىدە سېرىقلىقتىن باشقا رەڭ يوق) بولۇشىنى ئېيتتى» - دەپتۇ مۇسا ئەلەيھىسسالام.

ئۇلار: «خۇدا خالىسا (ئۇنى) بىز چوقۇم تاپىمىز» دېگەنلىكى ئۈچۈن، بۇ قېتىم ئاللەنىڭ مۇۋەپپەق قىلىشى بىلەن سوئالدىن توختاپتۇ.

ئەسلىدە ئۇلار ھەر قانداق بىر كالىنى بوغۇزلىسا بولىۋېرەتتى، بىراق، ئۇلار سوئالنى تولا سوراپ مەسىلىنى مۇرەككەپلەشتۈرۈۋەتكەنلىكى ئۈچۈن ئۇلارنىڭ ئىشى قىيىنلىشىپتۇ. ئۇلار يەر ھەيدەپ، ئېكىن سۇغۇرۇپ كۆندۈرۈلمىگەن، بېجىرىم، ئالىسى يوق (يەنى رەڭگىدە سېرىقلىقتىن باشقا رەڭ يوق)، رەڭگى قارىغۇچىلارنى زوقلاندۇرىدىغان ساپسېرىق، ئوتتۇرا ياشلىق كالىنى ئىزدەپ بارمىغان يېرى قالماپتۇ.

بۇنداق سۈپەتكە ئىگە كالىنى ئۇلار تاپالماپتۇ. كالا بىر بولسا قېرى بولۇپ قالغان، بىر بولسا ياش بولۇپ قالغان، ئوتتۇرا ياشلىق بولسا رەڭگى ساپسېرىق بولمىغان، رەڭگى تەلەپكە لايىق بولسا يەر ھەيدەپ، ئېكىن سۇغۇرۇپ كۆندۈرۈلگەن بولۇپ قالغان........، ئىشقىلىپ ئۇلار تولا سوئال سورىغاننىڭ زىيىنىنى يەتكۈدەك تارتىپتۇ. «ئۇ نېمە؟، بۇ نېمە؟، ئۇ قانداق؟، بۇ قانداق؟» دەۋېرىشنىڭ زىيانلىق ئاقىۋىتىنى كۆرۈپ يېتىپتۇ.

ئاللە يېتىم بالىغا ياخشىلىقنى ئىرادە قىلىپ، ئۇلارغا كالىنى تەقدىر قىلىپتۇ. ئۇلار كالىنى تاپقان بولسىمۇ، بىراق، ئۇنى قىممەت پۇلغا سېتىۋاپتۇ.

«ئۇلار (كالىنى) تېپىپ كېلىپ بوغۇزلىدى، (ئۇلار سوئال سوراۋەرگەنلىكتىن) بۇنى ئورۇنلىيالمىغىلى تاس قالدى.»

ئاللە ئۆلتۈرۈلگۈچىنى كالىنىڭ قۇيرۇقى بىلەن ئۇرۇشقا بۇيرۇپتۇ. ئۇ تىرىلىپ قاتىلنىڭ

ئىسمىنى ئېيتىپ بېرىپتۇ.

39 ـ شەرىئەت

ئىسرائىل ئەۋلادلىرى فىرئەۋننىڭ مۇستەملىكىسىدىن قۇتۇلۇپ، ئەركىن ھۆر ھاياتقا ئېرىشىپتۇ. قۇللۇق ئىچىدىكى ھايۋانلارچە خار ھاياتتىن چۆلدىكى مۇستەقىل شەرەپلىك ھاياتقا چىقىپتۇ. مانا ئەمدى ئۇلار ئىشلىرىدا ئۇلارغا ھۆكۈم قىلىدىغان، ئۇلارنىڭ يولىنى يورۇتىدىغان ئىلاھىي شەرىئەتكە مۇھتاج بولۇپتۇ.

ئىنسان ئىلاھىي شەرىئەتنىڭ يوليورۇقى ۋە پەرۋەردىگارى تەرىپىدىن كەلگەن نۇرغا ئېرىشەلمىگەندە، ئۇنىڭ ئىنسانلىقى ياشىشى مەڭگۈ ئەمەلگە ئاشمايدۇ. ئۆز دۇنياسىنى پەرۋەردىگارىنىڭ نۇرى بىلەن يورۇتمىغان ئىنسان مەڭگۈ قاراڭغۇ زۇلمەت ئىچىدە قالىدۇ.

بۇ نۇر پەيغەمبەرلەرنىڭ نۇرى بولۇپ، كىشىلەر ئۇنىڭ بىلەن ھىدايەت تاپىدۇ. مۇشۇ نۇر بىلەن ھىدايەت تاپمىغان ئىنسان قارىغۇ تۆگىگە ئوخشاش مەڭگۈ زالالەتتە قالىدۇ.

بۇ نۇر بىلەن يورۇتۇلمىغان ئەقىدە ۋەھىمە ۋە خۇراپاتلار يىغىندىسىغا ئايلىنىپ قالىدۇكى، ئۇنىڭ بىمەنىلىكىدىن كىچىك باللارمۇ كۈلۈپ تاشلايدۇ.

سىلەر مۇشرىكلار، كاپىرلار ۋە يەھۇدىي-خرىستىئانلارنىڭ خۇراپات-ئەپسانىلىرىنى ئاڭلىمىغانمۇ؟.

ئىلاھىي نۇردىن خالى ئىلىم گۇمان، شەك، تەخمىن ۋە نادانلىقتۇر. «ئۇلار پەقەت گۇمانغىلا ئاساسلىنىدۇ، گۇمان دېگەن ھەقنى ئىسپاتلاشتا ھېچنەرسىگە يارىمايدۇ.»

دىندىن خالى ئەخلاق سۇنئىيلىك، رەڭۋازلىق، مۇبالىغە، كۆپتۈرۈش، كەمتۈكلۈك ۋە يېتەرسىزلىكتۇر. سىلەر پەيغەمبەرلەرگە ئەگەشمىگەن كىشىلەرنىڭ نەپسانىيەتچىلىك قىلىپ، چەك-چېگرالارنى بۇزۇپ، ھاۋايى-ھەۋەسىنىڭ قۇلى بولۇپ كەتكەنلىكىنى كۆرمىگەنمۇ؟

توغرا ئەقىدە ئۈستىگە قۇرۇلمىغان ھۆكۈمرانلىق ۋە سىياسەت زۇلۇم ۋە ئىستىبدات بولۇپ، كىشىلەرنىڭ مال-مۈلكى ۋە ھوقۇقىنى ئېغىر دەرىجىدە دەخلى تەرىزگە ئۇچرىتىدۇ.

سىلەر اللەدىن قورقمايدىغان ۋە شەرىئەتكە ئەگەشمەيدىغان باشقۇرغۇچىلارنىڭ ئامانەتكە خىيانەت قىلىپ، ئومۇمنىڭ مال-مۈلكىنى بۇزۇپ-چاچقانلىقىنى، كىشىلەرنىڭ ھاياتى ۋە جېنى بىلەن ئويناشقانلىقىنى كۆرۈپ باقمىغانمۇ؟

ئۇلار كىشىلەرنى قانداق قۇل قىلدى؟ ئۇلار كىشىلەرنى پىرقىلەرگە بۆلۈپ، ئەرلىرىنى ئۆلتۈرۈپ ئاياللىرىنى قانداق خىزمەتكە سالدى؟

سىلەر بىرىنچى ۋە ئىككىنچى دۇنيا ئۇرۇشىدا قانچىلىك ئادەمنىڭ ئۆلتۈرۈلگەنلىكىنى بىلەمسىلەر؟

ئۆز دۇنياسىنى پەرۋەردىگارىنىڭ نۇرى بىلەن يورۇتمىغان ئىنسان مەڭگۈ قاراڭغۇ زۇلمەت ئىچىدە قالىدۇ. «(مانا بۇ) قاتمۇقات قاراڭغۇلۇقلاردۇر، (بۇ قاراڭغۇلۇقتا گىرىپتار بولغۇچى) قولىنى ئۇزاتسا بارماقلىرىنى كۆرەلمەيدۇ، اللە نۇر ئاتا قىلمىسا، كىم بولمىسۇن، نۇرنى كۆرەلمەيدۇ (يەنى اللە ھىدايەت قىلمىغان ئادەم ھەرگىز ھىدايەت تاپمايدۇ)».

پەيغەمبەر كىشىلەرگە اللەغا قانداق ئىبادەت قىلىشنى، كىشىلەر بىلەن ئۆز-ئارا قانداق مۇئامىلە قىلىشىشنى ئۆگىتىدۇ.

پەيغەمبەر كىشىلەرگە ھايات ۋە تۇرمۇشتىكى، جۈملىدىن يېمەك-ئىچمەك، كىيىم-كېچەك، ئولتۇرۇپ-قوپۇش، ئۇخلاش-ئويغىنىش... قاتارلىقلاردىكى ئەدەب-قائىدىلەرنى تەلىم بېرىدۇ.

پەيغەمبەر كىشىلەرگە خۇددى مېھرىبان ئاتا سۆيۈملۈك بالىسىغا ئۆگەتكەندەك ئۆگىتىدۇ.

كىشىلەر پەيغەمبەر ئالدىدا كىچىك بالىلارغا ئوخشايدۇ، ئۇلار پەيغەمبەرلەرنىڭ تەربىيىسىگە بالا ئاتىنىڭ تەربىيىسىگە مۇھتاج بولغاندىن بەكرەك مۇھتاج بولىدۇ.

پەيغەمبەرنىڭ تەربىيىسىنى قوبۇل قىلمىغان، پەيغەمبەرلەردىن ئەدەب ئۆگەنمىگەن ئادەم گويا ئۆزلىكىدىن چۆلدە ئۈنۈپ قالغان، پۇتاق ۋە شوخا-تىكەنلىرى ئېلىنمىغان دەرەخكە ئوخشاپ قالىدۇ.

40- تەۋرات

اللە تەرەپتىن كىتاب ۋە ھىدايەت چۈشۈرۈلمىگەن ئۇممەتلەر زالالەت باياۋانىدا ئۆز مەۋجۇتلۇقىنى يوقاتقاندەك، ئىسرائىل ئەۋلادلىرىنىڭ يوقۇلۇپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن اللە مۇسا ئەلەيھىسسالامنى پاكلىنىپ، ئوتتۇز كۈن روزا تۇتۇشقا، ئاندىن كېيىن تۇر تېغىغا كېلىپ، پەرۋەردىگارىنىڭ سۆزىنى ئاڭلاشقا ۋە پەرۋەردىگارىدىن كىتاب قوبۇل قىلىشقا بۇيرۇپتۇ.

ئىسرائىل ئەۋلادلىرى ئىنكارچى ئۇممەت بولغاچقا مۇسا ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ ئۆزىگە گۇۋاھچى بولۇپ بېرىشى ئۈچۈن قەۋمى ئىچىدىن يەتمىش ئادەمنى تاللاپتۇ.

مۇسا ئەلەيھىسسالام قېرىندىشى ھارۇنغا: «(مەن قايتىپ كەلگەنگە قەدەر) قەۋمىمگە مېنىڭ ئورۇنباسارىم بولۇپ تۇرغىن، (ئۇلارنىڭ ئىشىنى) تۈزىگىن، بۇزۇقچىلىق قىلغۇچىلارنىڭ يولىدا ماڭمىغىن» دەپ ئۇنى قەۋمىگە يولباشچى قىلىپ قالدۇرۇپ قويۇپ، پەرۋەردىگارى بىلەن ئۇچرىشىدىغان جايغا قاراپ مېڭىپتۇ. ئۇ اللە بىلەن ئۇچرىشىشقا بولغان ئىنتىلىشىنىڭ تۈرتكىسىدە تۇر تېغىغا قەۋمىدىن بۇرۇن ئالدىراپ يېتىپ كېلىپتۇ.

- «ئى مۇسا! تۇرسىناغا قەۋمىڭدىن ئىلگىرى كېلىشىڭنىڭ سەۋەبى نېمە؟» - دەپ سوراپتۇ اللە ئۇنىڭدىن.

- «ئۇلار ئىزىمنى قوغلىشىپ كېلىۋاتىدۇ، پەرۋەردىگارىم! سېنى رازى بولسۇن دەپ بۇ يەرگە ئالدىراپ كەلدىم» - دەپتۇ مۇسا ئەلەيھىسسالام.

ئۇ تۇرسىناغا يېتىپ كېلىپتۇ، ئاللە ئۇنىڭغا بىۋاستە سۆزلەپ، ئۇنى ئۆزىگە يېقىن قىلىپتۇ. بۇ خىل يېقىنلىق ئۇنىڭ ئاللەغا بولغان ئىنتىلىش تۇيغۇسىنى ھەسسىلەپ كۈچەيتىۋېتىپتۇ-دە، ئۇ ئۆزىنى تۇتۇۋالالماي: «پەرۋەردىگارىم! ماڭا ئۆزەڭنى كۆرسەتكىن، مەن سېنى بىر كۆرۈپ ئالاي» دەپتۇ.

ئاللە مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇنىڭغا بەرداشلىق بېرەلمەيدىغانلىقىنى بىلەتتى. چۈنكى، «كۆزلەر ئاللەنى كۆرمەيدۇ، ئاللە كۆزلەرنى كۆرۈپ تۇرىدۇ، ئاللە (بەندىلىرىگە) مېھرىباندۇر، ھەممىدىن خەۋەرداردۇر»

بۇنىڭغا تاغلارمۇ بەرداشلىق بېرەلمەيدۇ. تاغلار ئاللەنىڭ نۇرىنى كۆتۈرۈش ئۇياقتا تۇرسۇن، ئاللەنىڭ سۆزىنىمۇ كۆتۈرەلمەيدۇ.

«ئەگەر بىز بۇ قۇرئاننى تاغقا نازىل قىلساق، چوقۇم سەن ئۇنىڭ ئاللەدىن قورققانلىقتىن باش ئەگكەنلىكىنى، يېرىلىپ كەتكەنلىكىنى كۆرەتتىڭ.»

ئاللە مۇسا ئەلەيھىسسالامغا: «مېنى (بۇ دۇنيادا) ھەرگىز كۆرەلمەيسەن (چۈنكى ئىنساننىڭ بۇ ئاجىز تېنى بۇنىڭغا تاقەت قىلالمايدۇ). لېكىن تاغقا قارىغىن، ئەگەر تاغ ئورنىدا مەھكەم تۇرالىسا، مېنى كۆرەلەيسەن» دېدى.

پەرۋەردىگارى تاغقا تەجەللى قىلىش (ئۆز نۇرىنى ئاشكارا قىلىش) بىلەن، تاغنى تۈپتۈز قىلىۋەتتى، مۇسا بىھوش بولۇپ يىقىلدى. ئۇ ھوشىغا كېلىپ: «(پەرۋەرىگارىم!) سەن پاكتۇرسەن، ساڭا تەۋبە قىلدىم، مەن (سېنىڭ ئۇلۇغلۇقۇڭغا) ئىشەنگۈچىلەرنىڭ ئەۋۋىلىمەن» دېدى.

ئاللە ئېيتتى: «ئى مۇسا! مەن ھەقىقەتەن سېنى (زامانىڭدىكى) كىشىلەر ئارىسىدىن پەيغەمبەرلىككە ۋە مەن بىلەن (بىۋاستە) سۆزلىشىشكە تاللىدىم، ساڭا مەن ئاتا قىلغان پەيغەمبەرلىكنى قوبۇل قىلغىن ۋە شۈكۈر قىلغۇچىلاردىن بولغىن.»

مۇسا ئەلەيھىسسالام ئىسرائىل ئەۋلادى دىنىدا موھتاج بولغان ۋەز - نەسىھەت، دىنىي ئەھكاملارنىڭ ھەممىسى تەپسىلىي يېزىلغان تەۋرات تاختىلىرىنى تاپشۇرۇپ ئېلىپتۇ. ئاللە ئۇنى تەۋراتنى مەھكەم تۇتۇشقا ھەمدە قەۋمىنى ئۇنىڭدىكى ئەڭ گۈزەل ئەھكاملارغا ئەمەل قىلىشقا بۇيرۇشقا ئەمرى قىلىپتۇ.

مۇسا ئەلەيھىسسالام قەۋمى ئىچىدىن تاللىغان يەتمىش ئادەمنىڭ قېشىغا كېلىپ، ئاللەنىڭ ئۇلارغا بەرگەن نىمىتىنى بايان قىلىپتۇ. بىراق، ئۇلار يۈزى قىلىنلىق ۋە قاراملىق بىلەن: «ئاللەنى ئوپئوچۇق كۆرمىگىچە بىز ساڭا ھەرگىز ئىشەنمەيمىز» دەپتۇ.

ئۇلارنىڭ بۇ تۈزكۈرلۈقىغا اللەنىڭ غەزىپى كېلىپ، ئۇلارغا ئازاب چۈشۈرۈپتۇ. شۇئان ئۇلارنى چاقماق سوقۇپتۇ. ئۇلار اللە يارىتقان چاقماقنى كۆتۈرەلمىگەن يەردە، اللەنىڭ نۇرىنى قانداقمۇ كۆتۈرەلسۇن؟.

مۇسا ئەلەيھىسسالام پەرۋەردىگارىغا دۇئا قىلىپ: «پەرۋەردىگارىم! خالىغان بولساڭ ئۇلارنى ۋە مېنى بۇرۇنلا ھالاك قىلغان بولاتتىڭ. ئارىمىزدىكى ئەخمەقلەرنىڭ قىلمىشى تۈپەيلىدىن بىزنى ھالاك قىلامسەن؟» دەپتۇ.

اللە مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلىپتۇ. ئۇلارنى شۈكرى قىلسۇن دەپ ئۆلگەندىن كېيىن قايتا تىرىلدۈرۈپتۇ.

41- موزاي

ئىسرائىل ئەۋلادلىرى ئۇزۇن زامانلاردىن بىرى مىسىردا مۇشرىكلار بىلەن بىللە ياشاپ كەلگەن ئىدى. قىبتىلار مىسىردا كۆپلىگەن نەرسىلەرگە چوقۇناتتى. بۇ خىل ئەھۋال ئاستا-ئاستا ئۇلارنىڭ شېرىكنى ئۆچ كۆرۈش تۇيغۇسىنى ئۆلتۈرۈپ، ئۇلارنىڭ قەلبىدە شېرىككە نىسبەتەن مايىللىقنى پەيدا قىلغان ئىدى.

ئۇلار پۈرسەت تاپسىلا سۇ ئازگالغا كىرىۋالغاندەك شېرىككە چاپلىشاتتى. ئۇلارنىڭ ساپ ئىنساني تەبىئىتى ۋە خاراكتېرى بۇزۇلغاچقا توغرا يولدىن كۆپرەك خاتا يولدا مېڭىشقا ئامراق ئىدى.

بىر قېتىم ئۇلار قۇلزۇم دېڭىزىدىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ، بۇتلىرىغا چوقۇنۇۋاتقان بىر قەۋمنىڭ يېنىدىن ئۆتكەندە: «ئى مۇسا! بىزگىمۇ ئۇلارنىڭ بۇتلىرىغا ئوخشاش بۇت ئورنىتىپ بەرگىن» دېگەن ئىدى.

مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ غەزىپى كېلىپ: « ‹سىلەر ھەقىقەتەن نادان قەۋم ئىكەنسىلەر› ، ئىست سىلەرگە! ، اللە سىلەرگە ئىنئام قىلدى، سىلەرنى ھەممىدىن ئارتۇق قىلدى، سىلەرگە دۇنيادا ھېچكىمگە بەرمىگەن نېمەتلەرنى بەردى. ‹اللە سىلەرنى (زامانىڭلاردىكى) جاھان ئەھلىدىن ئارتۇق قىلغان تۇرسا، سىلەرگە ئۇنىڭدىن باشقا ئىلاھ ئىزدەمدىم؟» دەپ ئۇلارغا كايىغان ئىدى.

مۇسا ئەلەيھىسسالام تۇر تېغىغا كېتىپ، بىر قانچە كۈن ئۇلاردىن ئايرىلىپ بولغىچە ئۇلار شەيتاننىڭ ئۇلجىسىغا ۋە شېرىكنىڭ قۇللىغۇچىلىرىغا ئايلىنىپ كېتىپتۇ.

ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى سامىرى ئىسىملىك بىر ئادەم «(ئېرىتىلگەن زىبۇزىننەتلەردىن) ئۇلار ئۈچۈن بىر موزاي ھەيكەل ياساپتۇ. ئۇنىڭدىن موزاينىڭ ئاۋازىغا ئوخشاش ئاۋاز چىقىدىكەن. ئۇلار (يەنى سامىرى ۋە ئۇنىڭ تەۋەلىرى): ‹بۇ سىلەرنىڭ ئىلاھىڭلاردۇر ۋە مۇسانىڭ ئىلاھىدۇر، مۇسا (ئىلاھىنى بۇ يەردە) ئۇنتۇپ قېلىپ (ئۇنى ئىزدەپ تۇرسىناغا كەتتى)› » دەپتۇ.

ئىسرائىل ئەۋلادلىرى بۇ موزايغا ئالدىنىپ، قارىغۇلارچە ئۇنىڭ ئالدىغا يىقىلىپتۇ.

«ئۇ موزاينىڭ ئۇلارنىڭ سۆزىگە جاۋاب بېرەلمەيدىغانلىقىنى، ئۇلارغا پايدا-زىيان يەتكۈزەلمەيدىغانلىقىنى ئۇلار ئۇقمامدۇ؟».

«ئۇلار موزاينىڭ ئۇلارغا سۆزلىيەلمەيدىغانلىقىنى، يول كۆرسىتەلمەيدىغانلىقىنى كۆرمىدىمۇ؟»

مۇسانىڭ قېرىندىشى ھارۇن مۇسا قايتىپ كېلىشتىن بۇرۇن ئۇلارنى بۇنىڭدىن توسۇپ، ئۇلارغا: «ئى قەۋمىم! سىلەر موزاي بىلەن قايمۇقتۇرۇلدۇڭلار، سىلەرنىڭ پەرۋەردىگارىڭلار مەرھەمەتلىك اللهدۇر، ماڭا بويسۇنۇڭلار، (موزايغا چوقۇنۇشنى تەرك ئېتىش بىلەن) بۇيرۇقىمغا ئىتائەت قىلىڭلار!» دەپتۇ.

بىراق، ئىسرائىل ئەۋلادلىرى سامىرىنىڭ سېھرى بىلەن ئازدۇرۇلغان، ئۇلارنىڭ قەلبىگە موزاينىڭ مۇھەببىتى سىڭدۈرۈۋېتىلگەن ئىدى، شۇڭا ئۇلار: «مۇسا قايتىپ كەلگەنگە قەدەر ئۇنىڭغا چوقۇنۇۋېرىمىز» دېيىشىپتۇ.

42- جازا

الله مۇسا ئەلەيھىسسالامغا سامىرىنىڭ ئىسرائىل ئەۋلادلىرىنى ئازدۇرغانلىقىنى خەۋەر قىلىپتۇ. مۇسا ئەلەيھىسسالام غەزەپلەنگىنىچە قايتىپ كېلىپتۇ. ئۇ قەۋمىگە ۋە قېرىندىشى ھارۇنغا غەزەپ قىلىپ: «ئى ھارۇن! ئۇلارنىڭ ئازغانلىقىنى كۆرگەن چېغىڭدا (خۇدالىق ئۈچۈن غەزەپلىنىشتە) ماڭا ئەگىشىشتىن نېمە توسالغۇ بولدى؟ مېنىڭ بۇيرۇقىمغا خىلاپلىق قىلدىڭمۇ؟» دەپتۇ.

ھارۇن: «ئى قېرىندىشىم! مېنىڭ ساقىلىمنى ۋە چېچىمنى تارتمىغىن، مەن ھەقىقەتەن سېنىڭ، ئىسرائىل ئەۋلادىنى بۆلۈۋېتىپسەن، سۆزۈمگە دىققەت قىلماپسەن، دېيىشىڭدىن قورقتۇم»، «ئى قېرىندىشىم! (بۇ) قەۋم مېنى بوزەك تاپتى، مېنى ئۆلتۈرۈۋەتكىلى تاس قالدى» دەپ ئۆزرە ئېيتىپتۇ.

مۇسا ئەلەيھىسسالام: «پەرۋەردىگارىم! ماڭا ۋە مېنىڭ قېرىندىشىمغا مەغپىرەت قىلغىن، بىزنى رەھمىتىڭ دائىرىسىگە كىرگۈزگىن، سەن ئەڭ رەھىم قىلغۇچى زاتتۇرسەن» دەپتۇ.

ئاندىن مۇسا ئەلەيھىسسالام سامىرىغا قاراپ: «ئى سامىرى! سېنىڭ مۇنداق يامان ئىشنى قىلىشتىن غەرىزىڭ نېمە؟» دەپ سوراپتۇ.

سامىرى ئۆزىنىڭ جىنايىتىنى ئېتىراپ قىلىپ: «بۇنى ماڭا نەفسىم چىرايلىق كۆرسەتتى» دەپتۇ.

مۇسا ئەلەيھىسسالام سامىرىغا: «سەن بارغىن! سەن ئۆمۈرۋايەت (كۆرگەنلا كىشىگە) ماڭا يېقىنلاشماڭلار! دېگەيسەن (يەنى سېنىڭ كىشىگە يېقىنلاشماسلىقىڭ، كىشىنىڭ ساڭا

يېقىنلاشماسلىقى بۇ دۇنيادا ساڭا بېرىلگەن جازادۇر)» دەپتۇ.

مۇسا ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا باياۋاندىكى ياۋايى ھايۋانغا ئوخشاش يالغۇز ياشاش جازاسى بېرىپتۇ.

نىمىشقا دەمسىز؟

شىرىك ئارقىلىق مىڭلىغان ئىنسانلارنى بۇلغىغان ئىنسان چوقۇم ئىنسانلار تەرىپىدىن سۈرگۈن قىلىنىشى ۋە چەتكە قېقىلىشى كېرەك.

اللە بىلەن ئۇنىڭ بەندىلىرى ئوتتۇرىسىنى ئايرىۋەتكەن ئىنسان بىلەن باشقا ئىنسانلارنىڭ ئوتتۇرىسى چوقۇم ئايرىۋېتىلىشى كېرەك.

اللەنىڭ زېمىنىدا كىشىلەرنى اللەغا شېرىك كەلتۈرۈشكە چاقىرغان گۇناھكار ئۈچۈن اللەنىڭ زېمىنى زىندان بولۇشى كېرەك.

مۇسا ئەلەيھىسسالام سامىرىغا جازا ھۆكۈم قىلىپ بولغاندىن كېيىن، مەلئۇن موزايىنى كۆيدۈرۈپ، ئۇنىڭ كۈلىنى دېڭىزغا چېچىشقا بۇيرۇپتۇ. ئىسرائىل ئەۋلادلىرى بىر مەھەل ئىلاھ بىلىپ چوقۇنغان موزاينىڭ ئاقىۋىتىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭ ئاجىز ۋە كېرەكسىز نەرسە ئىكەنلىكىنى كۆرۈپ يېتىپتۇ.

مۇسا ئەلەيھىسسالام ئىسرائىل ئەۋلادلىرىغا قاراپ: «ئى قەۋمىم! سىلەر موزايىنى مەبۇد قىلىپ، ھەقىقەتەن ئۆزۈڭلارغا زۇلۇم قىلدىڭلار، ياراتقۇچىڭلارغا تەۋبە قىلىڭلار، موزايغا چوقۇنمىغانلار چوقۇنغانلارنى ئۆلتۈرسۇن، مۇنداق قىلىش ياراتقۇچىڭلارنىڭ دەرگاھىدا سىلەر ئۈچۈن ياخشىدۇر» دەپتۇ.

مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇيرۇقىغا ئاساسەن ئىسرائىل ئەۋلادلىرىنىڭ ئىچىدىكى موزايغا چوقۇنمىغانلار موزايغا چوقۇنغانلارنى ئۆلتۈرۈپتۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار اللەنىڭ كەچۈرۈمىگە ئېرىشىپتۇ.

«شۈبھىسىزكى موزايىنى مەبۇد قىلىۋالغانلار پەرۋەردىگارىنىڭ غەزىپىگە ئۇچرايدۇ، بۇ دۇنيادا خارلىققا قالىدۇ، (اللەغا) بوھتان قىلغۇچىلارغا بىز مۇشۇنداق جازا بېرىمىز».

مەيلى موزايغا چوقۇنغۇچىلار بولسۇن ياكى مۇشرىكلار بولسۇن ئۇلارنىڭ ھەممىسى قىيامەتكىچە ئەنە شۇنداق جازاغا ئۇچرايدۇ.

43- ئىسرائىل ئەۋلادلىرىنىڭ قورقۇنچاقلىقى

ئىسرائىل ئەۋلادلىرى مىسىردا قۇللۇق، ھاقارەت ۋە خارلىق ئىچىدە ئۆسۈپ يېتىلگەن، ياش-ئۆسمۈرلەر قۇللۇق ئىچىدىلا ئوتتۇرا ياش ۋە قېرىلارغا ئايلانغان، ئۇلارنىڭ تومۇرلىرىدىكى قانلارمۇ ئاللىقاچان سوۋۇپ كەتكەن ئىدى. شۇنداق بولغاچقا ئۇلار ئەمدى خوجايىنلىق چۈشىنى چۈشىمەيدىغان، نە غازات، نە جىھاد دېگەنلەرنى ئويلاپ باقمايدىغان

ھالغا كېلىپ قالغان ئىدى.

ئىسرائىل ئەۋلادلىرى كۆنلىرىنى غۇربەتچىلىك ۋە بىچارىلىك ئىچىدە ئۆتكۈزەتتى. ئۇلار ئۇچۇن نە ۋەتەن، نە ھۆكۈمرانلىق يوق ئىدى.

مۇسا ئەلەيھىسسالام اللەنىڭ ۋەھىيسىگە ئاساسەن ئۇلارنى ئەجدادلىرىنىڭ ۋەتىنى بولغان مۇقەددەس زېمىن (پەلەستىن)گە كىرىشكە، ئۇ يەردە باشقىلارغا بېقىنماي ئۆزىگە ئۆزى خوجا بولۇپ، ھۆر ھالەتتە ياشاشقا بۇيرۇپتۇ.

مۇقەددەس زېمىن ئەمالىقىلەر ۋە كەنئانىلىقلار تەرىپىدىن بېسىۋېلىنغان ئىدى. شۇ سەۋەپتىن مۇسا ئەلەيھىسسالام ئۇلارنى قىزىقتۇرۇشنى ۋە ئىشنى ئۇلارغا ئاسانلاشتۇرۇشنى ئىرادە قىلىپتۇ. چۈنكى، ئۇلار كۆچلۈك ۋە قامەتلىك مىللەت بولغاچقا، ئۇلار مۇقەددەس زېمىندىن چىقىپ كەتمىگىچە، ئىسرائىل ئەۋلادلىرى ئۇ يەرگە كىرگىلى ئۇنىمايتتى.

اللە ئۇلارنى ئۆز يولىدىكى جىھادقا ئىلھاملاندۇرۇش، بۇنداق خار ۋە ھاقارەتلىك ھاياتنىڭ پەيغەمبەر ۋە پادىشاھلارنىڭ ئەۋلادلىرىغا ماس كەلمەيدىغانلىقىنى ئۇلارغا بىلدۇرۇش ئۈچۈن ئۇلارغا بەرگەن نېمەتلىرىنى ۋە ئۇلارنى جاھان ئەھلىدىن ئارتۇق قىلغانلىقىنى ئۇلارغا ئەسلىتىپتۇ:

ئۆز ۋاقتىدا، مۇسا ئۆز قەۋمىگە ئېيتتى: «ئى قەۋمىم! اللەنىڭ سىلەرگە بەرگەن نېمىتىنى ياد ئېتىڭلار، اللە ئۆز ۋاقتىدا ئىچىڭلاردا (سىلەرنى توغرا دىنغا يېتەكلەيدىغان) نۇرغۇن پەيغەمبەرلەرنى بارلىققا كەلتۈردى. سىلەردىن پادىشاھلار قىلدى (يەنى ئۆزۈڭلارنى ئۆزۈڭلارغا خوجا قىلدى). سىلەرگە جاھان ئەھلىدىن ھېچ كىشىگە بەرمىگەن (دەريانى يېرىپ ئوتتۇرىسىدىن يول ئېچىپ بېرىش، بۇلۇتلارنى سايىۋەن قىلىپ بېرىش، ئاسماندىن يېمەكلىك چۈشۈرۈپ بېرىش قاتارلىق) نېمەتلەرنى بەردى».

مۇسا ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا يەنە مۇنداق دەپتۇ: «سىلەر اللە سىلەرگە تەقدىر قىلغان مۇقەددەس زېمىنغا كىرىڭلار. سىلەر ئۇنىڭ ھۆكۈمرانلىقىنى دۈشمەنلىرىڭلاردىن تارتىۋېلىڭلار. ئەگەر اللە سىلەرنى بىر ئىشقا بۇيرىسا ۋە ئۇنى سىلەرگە تەقدىر قىلسا، سىلەر ئۇنىڭغا ئاسانلا ئېرىشەلەيسىلەر. اللەنىڭ تەقدىرىگە ھېچكىم قارشى تۇرالمايدۇ. ‹ ئى قەۋمىم! اللە سىلەرگە تەقدىر قىلغان (يەنى سىلەرنى كىرىشكە ئەمر قىلغان) مۇقەددەس زېمىنغا (يەنى بەيتۇلمۇقەددەسكە) كىرىڭلار› ».

مۇسا ئەلەيھىسسالام قورقۇنچاقلىق تەبىئىتىنىڭ ئۇلارنى بويسۇندۇرۇشىدىن ئەنسىرەپ، ئۇلارغا: «ئارقاڭلارغا چېكىنمەڭلار، بولمىسا (ئىككىلا دۇنيادا) زىيان تارتقۇچىلاردىن بولۇپ قالىسىلەر» دەپتۇ.

مۇسا ئەلەيھىسسالام ئەنسىرگەن ئىش ئاخىرى يۈز بېرىپتۇ. ئۇلار: «ئى مۇسا! مۇقەددەس زېمىندا كۈچلۈك (يەنى جاسارەتلىك، قامەتلىك) بىر قەۋم بار (ئۇلار ئاد قەۋمىنىڭ قالدۇقى

بولغان ئەمالىقىلەر)، ئۇلار چىقىپ كەتمىگىچە بىز ئۇ يەرگە ھەرگىز كىرمەيمىز، ئۇلار ئۇيەردىن چىقىپ كەتسە چوقۇم كىرىمىز» دەپ تۇرۇۋاپتۇ.

اللەدىن قورققۇچىلاردىن بولغان، اللەنىڭ (ئىمان ۋە تائەتتىن ئىبارەت) نېمىتىگە ئېرىشكەن ئىككى ئادەم (يەنى كالىب ئىبنى يەفۇننە بىلەن يۇشە ئىبنى نۇن) ئۇلارغا: «(شەھەرنىڭ) دەرۋازىسىدىن ھۇجۇم قىلىپ كىرىڭلار، (شەھەرنىڭ) دەرۋازىسىدىن ھۇجۇم قىلىپ كىرسەڭلار، چوقۇم غەلىبە قىلىسىلەر، ئەگەر (اللەنىڭ ۋەدە قىلغان ياردىمىگە) ئىشەنسەڭلار، اللەغا تەۋەككۇل قىلىڭلار» دەپتۇ.

بىراق، ئۇ ئىككى ئادەمنىڭ سۆزى ئۇلارغا ھېچقانداق تەسىر قىلماپتۇ. بەلكى، ئۇلار: «كىرىش زۆرۈر بولسا ئۆزۈڭ كىرگىن، ئەگەر بىز سېنىڭ شەھەرگە ساق ـ سالامەت كىرگەنلىكىڭنى ئاڭلىساق ئاندىن بىزمۇ كىرەيلى»، «ئى مۇسا! ھەر قاچان، ئۇلار مۇقەددەس يەردىلا بولىدىكەن ، بىز ھەرگىز ئۇ يەرگە كىرمەيمىز، سەن پەرۋەردىگارىڭ بىلەن بىللە بېرىپ ئىككىڭلار ئۇرۇشۇڭلار، بىز بۇ يەردە ئولتۇرۇپ تۇرايلى» دەپتۇ.

مۇسا ئەلەيھىسسالام قاتتىق غەزەپلىنىپتۇ ۋە ئۇلاردىن ئۈمىدسىزلىنىپ: «پەرۋەردىگارىم! مەن پەقەت ئۆزۈمگە ۋە قېرىندىشىمغىلا ئىگىمەن، سەن بىز بىلەن (ئىتائەتتىن باش تارتقان) قەۋمنىڭ ئارىسىنى ئايرىۋەتكىن» دەپ اللەغا دۇئا قىلىپتۇ.

اللە دېدى: « ئۇلارنىڭ مۇقەددەس يەرگە كىرىشى 40 يىلغىچە ھارام قىلىندى، (بۇ جەرياندا) ئۇلار زېمىندا ئادىشىپ يۈرىدۇ، پاسىق قەۋم ئۈچۈن قايغۇرمىغىن».

بۇ قىرىق يىل جەرياندا مىسىردا قۇللۇق ۋە خارلىق ئىچىدە ئۆسۈپ يېتىلگەن بۇ بىر ئەۋلاد كىشىلەر ئۆلۈپ، ئۇلارنىڭ ئورنىدا باياۋاندا جاپا ـ مۇشەققەت ئىچىدە ئۆسۈپ يېتىلگەن يېڭى بىر ئەۋلاد كىشىلەر دۇنياغا كېلىپتۇ.

ئەنە ئاشۇلار ئۈممەتنىڭ كېلەچىكى ئىدى.

44 ـ ئىلىم يولىدا

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دەيدۇ: «مۇسا ئەلەيھىسسالام ئىسرائىل ئەۋلادلىرى ئىچىدە تۇرۇپ، ئۇلارغا ۋەز ـ نەسىھەت ئېيتىپتۇ.

ـ ئەڭ بىلىملىك كىشى كىم؟ ـ دەپ سوراپتۇ بىر ئادەم مۇسا ئەلەيھىسسالامدىن.

ـ مەن ـ دەپتۇ مۇسا ئەلەيھىسسالام جاۋابەن.

مۇسا ئەلەيھىسسالام ئىلمىنى اللەغا قايتۇرمىغانلىقى ئۈچۈن اللە ئۇنىڭغا كايىپتۇ ھەمدە: «ئىككى دەريانىڭ قوشۇلۇدىغان يېرىدە مېنىڭ بىر بەندەم بار، بىلىمدە ئۇ سەندىن ئۈستۈن، سەن ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشكىن» دەپ ۋەھيى قىلىپتۇ.

ـ ئۇنىڭ بىلەن قانداق كۆرۈشىمەن؟ ـ دەپ سوراپتۇ مۇسا ئەلەيھىسسالام.

- سەن سۇەتكە بىر بىلىقنى سېلىپ ماڭغىن، قەيەردە بىلىقنى يوقاتساڭ ئۇ كىشىنى شۇ يەردە ئۇچرىتىسەن- دېيىلىپتۇ مۇسا ئەلەيھىسسالامغا.

مۇسا ئەلەيھىسسالام بېلىقنى سۇەتكە سېلىپ، يۇشە ئىبن نۇننى ئۆزىگە ھەمراھ قىلىپ، بىر قورام تاشنىڭ قېشىغا كەلگەندە، ئۇلار بېشىنى تاشقا قويۇپ ئۇخلاپ قاپتۇ. دەل شۇ چاغدا ئاجايىپ بىر ئىش يۈز بېرىپتۇ. بېلىق تىرىلىپ سۇەتتىن سۇغۇرۇلۇپ چىقىپ، دېڭىزغا سەكرەپ غايىپ بولۇپتۇ.

مۇسا ئەلەيھىسسالام بىلەن ھەمراھى بىر كېچە-كۈندۈز مېڭىپ، تاڭ ئاتقاندا ئۇ ھەمراھىغا: «ئەتىگەنلىك تامىقىمىزنى ئېلىپ كەلگىن، بۇ سەپىرىمىزدە ھەقىقەتەن چارچاپ كەتتۇق» دەپتۇ.

ئەمەلىيەتتە ئۇلار ئۇچرىشىشقا بۇيرۇلغان جايدىن ئاللىقاچان ئۆتۈپ كەتكەن ئىدى. ھەمراھى ئۇنىڭغا: «بىز چوڭ تاش ئاستىدا ئارام ئېلىۋاتقاندا (يۈز بەرگەن ئىشتىن يەنى پىشۇرۇلغان بېلىقنىڭ تىرىلىپ، سېۋەتتىن سەكرەپ چىقىپ دەرياغا كىرىپ كەتكەنلىكىدىن ئىبارەت قىزىق ئىشتىن) خەۋىرىڭ بارمۇ؟ مەن راستلا بېلىقنى ئۇنتۇپتىمەن» دەپتۇ.

- «بىزنىڭ ئىزدەيدىغىنىمىز دەل مۇشۇ ئىدى» - دەپتۇ مۇسا ئەلەيھىسسالام، ئاندىن ئۇ ئىككىسى كەلگەن ئىزى بويىچە كەينىگە يېنىشىپتۇ.

ئۇلار قورام تاشنىڭ يېنىغا كەلگەندە بىر ئادەم بىلەن ئۇچرىشىپتۇ. ئۇ ئادەم مۇسا ئەلەيھىسسالامغا سالام قىلغاندىن كېيىن ئۆزىنىڭ خىزىر ئىكەنلىكىنى ئېيتىپ، ئۇنىڭ قەيەردىن كەلگەنلىكىنى سوراپتۇ.

- مەن مۇسا بولىمەن- دەپتۇ مۇسا ئەلەيھىسسالام.

- ئىسرائىل ئەۋلادلىرىنىڭ پەيغەمبىرى مۇسامۇ؟- دەپ سوراپتۇ خىزىر ئەلەيھىسسالام.

- شۇنداق- دەپتۇ ئۇ، ئاندىن: «ﷲ ساڭا بىلدۈرگەن توغرا ئىلىمنى ماڭا ئۆگىتىشىڭ ئۈچۈن ساڭا ئەگىشەيمۇ؟ (يەنى سۆھبىتىڭدە بولايمۇ؟)» - دەپ سوراپتۇ.

- «سەن مەن بىلەن بىللە بولۇشقا سەۋر - تاقەت قىلىپ تۇرالمايسەن» ، اللە ماڭا بىلدۈرگەن ئىلىمنى سەن بىلمەيسەن، ساڭا بىلدۈرگەن ئىلىمنى مەن بىلمەيمەن- دەپتۇ خىزىر ئەلەيھىسسالام.

- «ﷲ خالىسا مېنى سەۋر قىلغۇچى كۆرىسەن، سېنىڭ بۇيرۇقۇڭغا خىلاپلىق قىلمايمەن» - دەپتۇ مۇسا ئەلەيھىسسالام.

ئۇلار بىللە مېڭىپ بىر دەريانىڭ بويىغا كەلگەندە، ئۇلارنىڭ يېنىدىن بىر كېمە ئۆتۈپتۇ. ئۇلار كېمىدىكىلەردىن ئۆزلىرىنى ئېلىۋېلىشنى سوراپتۇ. كېمىدىكىلەر ئۇنىڭ خىزىر ئىكەنلىكىنى بىلىپ، ئۇلارنى دەريادىن ھەقسىز ئۆتكۈزۈپ قويماقچى بولۇپ، كېمىسىگە

سېلىۋاپتۇ. شۇ ئەسنادا بىر قۇشقاچ ئۇچۇپ كېلىپ، كېمىنىڭ گىرۋىكىگە قونۇپ دەريانىڭ سۈيىدىن بىر-ئىككى يۇتۇم ئىچىپتۇ.

- ئى مۇسا! مېنىڭ ئىلمىم ۋە سېنىڭ ئىلمىڭ ئاللاھنىڭ ئىلمىدىن مۇشۇ قۇشقاچ دەريانىڭ سۈيىدىن بىر-ئىككى يۇتۇم ئازايتقانچىلىك ئازايتالمايدۇ- دەپتۇ خىزىر ئەلەيھىسسالام، ئاندىن كېمىنىڭ بىر تال تاختىيىنى سۇغۇرۇپ ئېلىپ، كېمىنى تېشىۋېتىپتۇ.

- بۇلار بىزنى كېمىسىگە سېلىپ، دەريادىن ھەقسىز ئۆتكۈزۈپ قويۇۋاتسا، سەن ئۇلارنىڭ كېمىسىنى تېشىۋېتىپ، ئۇلارنى سۇغا غەرق قىلاي دەمسەن؟- دەپ سوراپتۇ مۇسا ئەلەيھىسسالام.

- مەن ساڭا «سەن ھەقىقەتەن مەن بىلەن بىللە بولۇشقا سەۋر-تاقەت قىلىپ تۇرالمايسەن» دېمىدىممۇ؟- دەپتۇ خىزىر ئەلەيھىسسالام.

- «ئەھدىنى ئۇنتۇپ قالغانلىقىمغا مېنى ئەيىبلىمە، سەن بىلەن بىللە بولۇشتا مېنى قىيىن ھالغا چۈشۈرۈپ قويما» - دەپتۇ مۇسا ئەلەيھىسسالام.

ئۇلار بىللە مېڭىپ بىر توپ باللارنىڭ قېشىغا كەلگەندە، خىزىر ئەلەيھىسسالام ئۇلار بىلەن بىللە ئويناۋاتقان بىر ئوغۇل بالىنىڭ بېشىدىن تۇتۇپ، كەينىگە قايرىپ ئۇنى ئۆلتۈرۈۋېتىپتۇ. بۇنى كۆرۈپ تۇرغان مۇسا ئەلەيھىسسالام: «سەن بىر بىگۇناھ جاننى ناھەق ئۆلتۈردۈڭ، سەن ھەقىقەتەن ياۋۇز ئىشنى قىلدىڭ» دەپتۇ.

- مەن ساڭا «سەن ھەقىقەتەن مەن بىلەن بىللە بولۇشقا سەۋر-تاقەت قىلىپ تۇرالمايسەن» دېمىدىممۇ؟- دەپتۇ خىزىر ئەلەيھىسسالام.

- بۇنىڭدىن كېيىن يەنە سەندىن بىرەر ئىش توغرۇلۇق سورىسام (يەنى قىلغان ئىشىڭغا ئېتىراز بىلدۈرسەم)، مېنى ئۆزۈڭگە ھەمراھ قىلمىغىن- دەپتۇ مۇسا ئەلەيھىسسالام.

ئۇ ئىككىسى يەنە بىللە مېڭىپ بىر شەھەرگە يېتىپ كېلىپ، شەھەر ئاھالىسىدىن تاماق سوراپتۇ. شەھەر ئاھالىسى ئۇلارنى مېھمان قىلىشتىن باش تارتىپتۇ. ئۇلار بۇ شەھەردە ئۆرۈلۈپ چۈشەي دەپ قالغان بىر تامنى ئۇچرىتىپ، (ئۇنى خىزىر قولى بىلەن سىلاپ) تۈزلەپ قويۇپتۇ.

- «ئەگەر خالىساڭ بۇ ئىش ئۈچۈن ئەلۋەتتە ئىش ھەققى ئالغان بولاتتىڭ» - دەپتۇ مۇسا ئەلەيھىسسالام.

- «بۇ، سەن بىلەن مېنىڭ ئايرىلىش (ۋاقتىمىز)، سەن سەۋر - تاقەت قىلىپ تۇرالمىغان (يۇقىرىقى ئۈچ ئىشنىڭ) ھەقىقىتىنى ساڭا چۈشەندۈرۈپ بېرەي» - دەپتۇ خىزىر ئەلەيھىسسالام.»

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دەيدۇ: «ئاللاھ مۇسا ئەلەيھىسسالامغا رەھىم قىلسۇن،

ئەگەر ئۇ سەۋر-تاقەت قىلىپ تۇرغان بولسا، بىز ئۇلارنىڭ تېخىمۇ كۆپ ئىشلىرىنى ئاڭلىۋالغان بولاتتۇق».

45- ئىشلارنىڭ سەۋەبى

خىزىر ئەلەيھىسسالام مۇسا ئەلەيھىسسالامغا ئىشلارنىڭ سەۋەبىنى چۈشەندۈرۈپ مۇنداق دەپتۇ:

«كېمىگە كەلسەك، ئۇ دېڭىزدا ئىشلەيدىغان بىرقانچە نەپەر كەمبەغەلنىڭ كېمىسى ئىدى، مەن ئۇنى تېشىپ ئەيىبناك قىلماقچى بولدۇم، (چۈنكى) ئۇلارنىڭ ئالدىدا (يەنى بارىدىغان يولىدا) ھەرقانداق ساق كېمىنى ئىگىسىدىن (زورلۇق بىلەن) تارتىۋالىدىغان بىر پادىشاھ بار ئىدى، (ئەگەر مەن ئۇنى تېشىۋەتمىسەم ئۇ بىچارە كەمبەغەللەر كېمىسىدىن ئايرىلىپ قالاتتى).

(ئۆلتۈرۈلگەن) بالىغا كەلسەك، ئۇنىڭ ئاتا - ئانىسى مۆمىن ئىدى. (ئۇ ئەسلىدە كاپىر يارىتىلغانلىقتىن، چوڭ بولغاندا) ئۇنىڭ گۇمراھلىق بىلەن كۇپرىنى ئاتا - ئانىسىغا تېڭىشىدىن قورقتۇق. شۇنىڭ ئۈچۈن بىز ئۇلارنىڭ پەرۋەردىگارىنىڭ ئۇلارغا ئۇ بالىغا قارىغاندا پاك ۋە كۆيۈملۈك پەرزەنت ئاتا قىلىشىنى ئىرادە قىلدۇق.

تامغا كەلسەك، ئۇ شەھەردىكى ئىككى يېتىم بالىنىڭ ئىدى، تام ئاستىدا ئۇلارنىڭ (ھەققى بولغان) خەزىنىسى بار ئىدى (تام ئۆرۈلۈپ كەتسە، خەزىنىسى ئېچىلىپ قېلىپ كىشىلەر ئۇنى ئېلىپ كېتەتتى)، ئۇلارنىڭ ئاتا - ئانىسى ياخشى ئادەم ئىدى. پەرۋەردىگارىڭ ئۇلارنىڭ چوڭ بولغاندا تام ئاستىدىكى خەزىنىسىنى چىقىرىۋېلىشىنى ئىرادە قىلدى.

بۇ پەرۋەردىگارىڭنىڭ (ئۇلارغا قىلغان) رەھمىتىدۇر، ئۇنى (يەنى يۇقىرىقى ئۈچ ئىشنى) مەن ئۆز خاھىشىم بىلەن قىلغىنىم يوق (بەلكى ئۇنى اللەنىڭ ئەمرى ۋە ئىلھامى بىلەن قىلدىم)، سەن سەۋر - تاقەت قىلىپ تۇرالمىغان ئىشلارنىڭ ھەقىقىتى ئەنە شۇ»

مۇسا ئەلەيھىسسالام ھېچقانداق بىر ئادەمنىڭ اللەنىڭ ئىلمىنى تولۇق بىلىپ بولالمايدىغانلىقىنى، اللەنىڭ بىر قىسىم ئادەملەرگە بىر خىل ئىلىم بەرسە، يەنە بىر قىسىم ئادەملەرگە يەنە بىر خىل ئىلىم ئاتا قىلىدىغانلىقى، ئادەملەرنىڭ بىلىم سەۋىيىسىنىڭ ئوخشاش بولمايدىغانلىقىنى، بىلىملىك ئادەملەر ئىچىدە ئاجايىپ كاتتا بىلىم ئىگىلىرىنىڭ بولىدىغانلىقىنى چۈشىنىپتۇ.

46- مۇسا ئەلەيھىسسالامدىن كېيىنكى ئىسرائىل ئەۋلادلىرى

مۇسا ئەلەيھىسسالام ئالەمدىن ئۆتۈپتۇ. ئىسرائىل ئەۋلادلىرى اللەنىڭ جازاسى تۈپەيلى باياۋاندا گاڭگىراپ يۈرۈپتۇ. چۈنكى، ئۇلار اللەنىڭ غەزىپىگە ئۇچراپ، خار ۋە بىچارە ھالغا چۈشۈپ قالغان ئىدى.

ئۇلار اللەنى نارازى قىلدى، ۋەھالەنكى، اللە ئۇلارنىڭ ئىچىدە پەيغەمبەر ۋە پادىشاھلارنى قىلغان، ئۆز زامانىسىدىكى جاھان ئەھلىدىن ھېچكىمگە بەرمىگەن نېمەتلەرنى ئۇلارغا بەرگەن ئىدى. ئۇلارنىڭ ئوغۇللىرىنى ئۆلتۈرۈپ قىزلىرىنى خىزمەتكە سېلىپ، ئۇلارنى ئەڭ ئېچىنىشلىق ئازاپ بىلەن قىيناۋاتقان فىرئەۋندىن ئۇلارنى قۇتقۇزغان ئىدى.

ئۇلارغا دېڭىزنى يېرىپ يول ئېچىپ بەرگەن، ئۇلارنى قۇتقۇزۇپ، ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىدىلا ئۇلارنىڭ دۈشمىنى فىرئەۋن ۋە ئۇنىڭ لەشكەرلىرىنى سۇغا غەرق قىلىۋەتكەن ئىدى.

ئۇلارغا بۇلۇتنى سايە قىلىپ بەرگەن، تەرەنجىبىن ۋە بۆدۈنىنى رىزىق قىلىپ بەرگەن ئىدى.

ئۇلارغا زېمىندىن بۇلاقلارنى ئاقتۇرۇپ، ئۇلارنىڭ يېمەك-ئىچمىكىنى كەڭرى قىلىپ بەرگەن ئىدى.

ئۇلار اللەنىڭ شۇ قەدەر كۆپ نېمەتلىرىنىڭ بەدىلىگە اللەنىڭ ئايەتلىرىنى ئىنكار قىلىپ، اللەغا ئاسىيلىق قىلىپ، ھەددىدىن ئاشقانلىقى ئۈچۈن باياۋاندا ئادىشىپ قىلىش جازاسىغا مۇپتىلا بولۇپ، ئەنە شۇنداق خار ۋە بىچارە ھالغا چۈشۈپ قالدى.

ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ پەيغەمبىرى مۇسا ئەلەيھىسسالامنى غەزەپلەندۈرگەن ئىدى. ۋەھالەنكى، مۇسا ئەلەيھىسسالام اللەنىڭ مەخلۇقلىرى ئىچىدە ئۇلارغا ئاتا-ئانىسىدىنمۇ بەكرەك كۆيۈنىدىغان، ئەڭ مېھرىبان كىشى ئىدى. ئۇ ئۇلارغا خۇددى سۈت ئېمىتكۈچى ئانا ئەمچەكتىكى بوۋاققا كۆيۈنگەندەك كۆيۈنەتتى.

ئۇلار مۇسا ئەلەيھىسسالامنى تىللىسا ئۇلار ئۈچۈن دۇئا قىلاتتى، مەسخىرە قىلىپ كۈلسە ئۇلارغا ئىچىنىپ يىغلايتتى.

ئۇلارنى فىرئەۋن پادىشاھلىقىنىڭ زۇلۇمى ۋە قۇللۇقىدىن قۇتقۇزۇپ، ئەركىن ۋە ھۆر ھاياتقا ئېرىشتۈرگەن؛ بەختسىز قۇللارنىڭ ھاياتىدىن بەختلىك خوجايىنلارنىڭ ھاياتىغا چىقارغان ئىدى.

شۇنداق تۇرۇپ ئۇلار پەيغەمبەرنىڭ غەزىپىنى كەلتۈردى، ئۇنىڭغا ئازار بەردى، ئۇنىڭغا يوغانچىلىق قىلدى، ئۇنى مەسخىرە قىلدى، ئۇنى كۆزگە ئىلماي ئەڭ تۆۋەن ئادەملەر قاتارىدا مۇئامىلە قىلدى.

ئۇلار شۇ قەدەر كۆپ جىنايەتلىرى ئۈچۈن مۇشۇنداق جازاغا لايىق ئەمەسمۇ؟ خارلىق، رەسۋالىق، بىچارىلىك، مەڭگۈ باياۋاندا قېلىش.....قاتارلىق جازالار ئۇلارغا لايىق ئەمەسمۇ؟

ئۇلارنىڭ جىنايى قىلمىشلىرى ئۈچۈن ئەلۋەتتە ئاشۇ جازالارنىڭ ھەممىسى ئۇلارغا تازا لايىق ۋە مۇۋاپىقدۇر.

«ئۇلارغا اللە زۇلۇم قىلمىدى ۋە لېكىن ئۇلار ئۆزلىرىگە ئۆزى زۇلۇم قىلدى.»
****

8 ـ قىسسە: شۇئەيب ئەلەيھىسسالام

1 ـ يۇقىرىقى قىسسەلەرگە نەزەر

سۆيۈملۈك كىچىك دوستلار!

سىلەر يۇقىرىدا سەييىدىمىز نۇھ، ھۇد، سالىھ، ئىبراھىم، يۇسۇف ۋە مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ قىسسىسىنى ئوقۇدۇڭلار. بولۇپمۇ مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ تەپسىلى ۋە ئۇزۇن يېزىلغان قىسسىسىنى زور ئىشتىياق ۋە قىزىقىش بىلەن ئوقۇپ چىقتىڭلار. سىلەر بۇ قىسسىلەرنى ئۆتتەك قىزىقىش، ھۆرمەت ۋە ئىھتىرام بىلەن ئوقۇپ تۈگەتتىڭلار.

بۇ قىسسىلەر سىلەرنىڭ قەلبىڭلارغا چوڭقۇر سىڭدى، سىلەر ئۇنى زېھنىڭلاردا ساقلىۋالدىڭلار. تىلىڭلارمۇ ئۇنىڭغا ئوبدانلا كېلىپ قالدى. باشقىلار سىلەرنىڭ ئۇ قىسسىلەرنى ئۆگىنىۋېلىڭلارغا سۆزلەپ بېرىۋاتقىنىڭلارنى كۆرۈپتۇ. سىلەر ئۇنى يەنە ئاتا ـ ئاناڭلارغا ۋە ئاكىلىرىڭلارغىمۇ سۆزلەپ بېرىدىكەنسىلەر. سىلەر بۇ قىسسىلەرنى ئوقۇشتىن ۋە باشقىلارغا سۆزلەپ بېرىشتىن خۇشاللىق تاپىدىكەنسىلەر.

2 ـ ھەق بىلەن باتىل ئوتتۇرىسىدىكى كۆرەش قىسسىسى

بۇ قىسسىلەرنىڭ قىزىقارلىق، تەسىرلىك، جەلپ قىلارلىق، كىشى قەلبىنى ئۆزىگە تارتىدىغان، ئاممىباپ قىسسە بولۇشى ھەيران قالارلىق ئەمەس. چۈنكى، ئۇ ھەق بىلەن باتىل، ئىلىم بىلەن نادانلىق، زۇلمەت بىلەن نۇر، ئىنسانىيلىق بىلەن ياۋايىلىق، ئىشەنچ بىلەن گۇمان، ھەققانىيلىق بىلەن پەرەز ئوتتۇرىسىدىكى كۆرەش قىسسىسىدۇر.

ئۇ يەنە ھەقنىڭ باتىل ئۈستىدىن، ئىلىمنىڭ نادانلىق ئۈستىدىن، ئاجىزنىڭ كۈچلۈك ئۈستىدىن، ئاز سانلىقنىڭ كۆپ سانلىق ئۈستىدىن غەلبە قىلىش قىسسىسىدۇر. ئۇنىڭدا ئىلىم، ھېكمەت، نەسىھەت ۋە ئىبرەت ئەكس ئەتتۈرۈلگەن.

«ئۇلارنىڭ قىسسىسىدىن ئەقىل ئىگىلىرى ئەلۋەتتە ئىبرەت ئالىدۇ. (قۇرئان) يالغاندىن توقۇلغان سۆز ئەمەس، لېكىن، ئۇ ئۆزىدىن ئىلگىرى نازىل بولغان (ساماۋى) كىتابلارنى تەستىق قىلغۇچىدۇر، ھەممە نەرسىنى ئىنچىكە بايان قىلغۇچىدۇر، ئىمان ئېيتىدىغان قەۋم ئۈچۈن ھىدايەت ۋە رەھمەتتۇر».

1.بىز مەدىيەن ئاھالىسىگە ئۆلارنىڭ قېرىنداشلىرى شۇئەيبنى پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتتۇق

بىز يۇقىرىدا سىلەرگە سۆزلەپ بەرگەن پەيغەمبەرلەر قىسسىسى اللە قۇرئاندا بايان قىلغان قىسسىلەر بولۇپ، قۇرئاندا ئۇنىڭدىن باشقا يەنە كۆپلىگەن قىسسىلەر بار.

اللە شۇئەيب ئەلەيھىسسالامنى مەدىيەنگە ۋە ئەيكىلىقلارغا پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتكەن بولۇپ، ئۇلار تىجارەت ۋە سودا ـ سېتىق بىلەن شۇغۇللىناتتى. ئۇلار يەمەن بىلەن شام، ئىراق بىلەن مىسىر ئوتتۇرىسىدىكى قىزىل دېڭىز ساھىلىغا جايلاشقان چوڭ سودا پورتىغا ئىگە ئىدى.

ئۇلار ھەر قايسى دەۋردىكى پەيغەمبەرلەرنىڭ مۇشرىك قەۋملىرىگە ئوخشاش اللەغا شېرىك كەلتۈرەتتى. ئۇنىڭدىن باشقا ئۆلچەم ۋە تارازىدا كەم بېرەتتى. كارۋانلارنىڭ ئالدىغا چىقىپ ئۇلارغا تەھدىت سېلىپ قورقۇتاتتى. ئۇلار اللە ئالدىدا ھېساب بېرىشنى ئويلىمايدىغان، ئازاپتىن قورقمايدىغان مۇتەكەببىر ۋە ھاكاۋۇر بايلارغا ئوخشاش زېمىندا بۇزۇقچىلىق قىلىشنى ئىزدەيتتى.

اللە ئۇلارغا شۇئەيب ئەلەيھىسسالامنى پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتتى. شۇئەيب ئەلەيھىسسالام ئۇلارنى اللە تەرەپكە دەۋەت قىلدى. ئۇلارنى اللەنىڭ ئازابىدىن ئاگاھلاندۇرۇپ، ئۇلارغا مۇنداق دېدى:

«ئى قەۋمىم! اللەغا ئىبادەت قىلىڭلار، سىلەرگە اللەدىن باشقا ھېچ مەبۇد (بەرھەق) يوقتۇر، ئۆلچەمدە ۋە تارازىدا كەم بەرمەڭلار، مەن سىلەرنى ھەقىقەتەن باي ھېسابلايمەن، مەن ھەقىقەتەن سىلەرنىڭ ھەممىنى قورشاپ تۇرغۇچى كۈن (يەنى قىيامەت كۈنى)نىڭ ئازابىغا دۇچار بولۇشۇڭلاردىن قورقىمەن. ئى قەۋمىم! سىلەر ئۆلچەمنى توغرا ئۆلچەڭلار، تارازىنى توغرا تارتىڭلار، كىشىلەرگە نەرسىلەرنى كەم بەرمەڭلار، يەر يۈزىدە بۇزغۇنچىلىق قىلىپ پىتنە ـ پاسات تېرىماڭلار.»

2.شۇئەيب ئەلەيھىسسالامنىڭ دەۋىتى

شۇئەيب ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا تەپسىلى ۋە ئەستايىدىل سۆزلەيتتى. ئۇلارغا مەسىلىنى يېشىپ چۈشەندۈرەتتى. ئۇلارغا مال ـ دۇنيا تېپىشنىڭ توغرا يوللىرىنى ئۆگىتىپ مۇنداق دەيتتى: «كىشىلەرگە ئۆلچەم ۋە تارازىدا توغرا ئۆلچەپ بەرگىنىڭلاردىن كېيىن قولۇڭلارغا ئاشقان پايدا كىشىلەرنىڭ مال ـ مۈلكىنى زۇلۇم ۋە خىيانەت ئارقىلىق ئېلىۋالغىنىڭلاردىن ئەلۋەتتە كۆپ ياخشى.

سىلەر ئىلگىرى ئۆتكەن بايلار ۋە پۇلدارلارنىڭ ھاياتىغا قاراپ باقساڭلار، شۇنى ئوچۇق بايقايسىلەركى، ئۇلارنىڭ ئۆلچەم ۋە تارازىدا كەم بېرىش، خىيانەت ۋە زۇلۇم قىلىش ئارقىلىق قولغا كەلتۈرگەن پۇل ـماللىرى ئاخىرقى ھېسابتا ھالاكەت، يوقۇلۇش، زىيان ۋە بۇزۇلۇش بىلەن تۈگىدى. بىر بولسا باشقىلار تەرىپىدىن ئوغۇرلاندى ياكى بۇلاڭ ـ تالاڭ

قىلىندى. بىر بولسا ئۇنى بۇزۇپ چاچىدىغان، ئويۇن تاماشاغا، اللە نارازى بولىدىغان يوللارغا چىقىم قىلىدىغان كىشىلەرنىڭ قولىغا ئۆتۈپ كەتتى.»

شۇنى ئېنىق بىلىش كېرەككى، ئازغىنە مەنپەئەتلىك نەرسە كۆپلىگەن مەنپەئەتسىز نەرسىدىن ياخشى.

«گەرچە هارامنىڭ كۆپلۈكى سېنى ئەجەبلەندۈرسىمۇ، هارام بىلەن هالال باراۋەر ئەمەس. ئى ئەقىل ئىگىلىرى! نىجات تېپىشىڭلار ئۈچۈن اللەدىن قورقۇڭلار»

مەن سىلەرگە سەممىي نەسىھەت قىلىۋاتىمە، سىلەرنى اللە نازارەت قىلىدۇ، «اللە سىلەرگە قالدۇرغان هالال رىزىق (سىلەر يىغقان هارامدىن) ياخشىدۇر، ئەگەر سىلەر مۇئمىن بولساڭلار، مەن سىلەرگە مۇهاپىزەتچى ئەمەسمەن.»

3.مېهرىبان ئاتا، پاراسەتلىك مۇئەللىم

شۇئەيب ئەلەيهىسسالام مېهرىبان ئاتا ۋە پاراسەتلىك مۇئەللىمگە ئوخشاش ئۇلارغا هەر خىل شەكىلدە سۆزلەيتتى. خىلمۇ-خىل ئۇسلۇبتا نەسىھەت قىلىپ، مۇنداق دەيتتى:

«ئى قەۋمىم! اللەغا ئىبادەت قىلىڭلار، سىلەرگە اللەدىن باشقا هېچ مەبۇد (بەرهەق) يوقتۇر. سىلەرگە پەرۋەردىگارىڭلاردىن هەقىقەتەن (مېنىڭ راستلىقىمنى ئىسپاتلايدىغان) مۆجىزە كەلدى، ئۆلچەمنى ۋە تارازىنى توغرىلاڭلار، كىشىلەرنىڭ نەرسىلىرىنى كەم بەرمەڭلار. (اللە پەيغەمبەرلەرنى ئەۋەتىپ) زېمىننى تۈزىگەندىن كېيىن، زېمىندا (گۇناهلارنى قىلىپ) بۇزغۇنچىلىق قىلماڭلار، ئەگەر مۆمىن بولساڭلار، ئەنە شۇ سىلەر ئۈچۈن ياخشىدۇر. سىلەر اللەغا ئىمان ئېيتقانلارنى قورقۇتقان، اللەنىڭ يولىدىن توسقان ۋە ئۇ يولنىڭ ئەگرىلىكىنى تىلىگەن هالدا يوللاردا ئولتۇرماڭلار، ئەسلىدە سىلەر ئاز ئىدىڭلار، اللەنىڭ سىلەرنىڭ سانىڭلارنى كۆپەيتكەنلىكىنى ياد ئېتىڭلار، بۇزۇقچىلىق قىلغۇچىلارنىڭ ئاقىۋىتىنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىغا قاراڭلار.»

4.قەۋمىنىڭ جاۋابى

شۇئەيب ئەلەيهىسسالامنىڭ قەۋمى ئىچىدىكى ئۆزىنى ئەقىللىق سانايدىغان بىر قىسىم كىشىلەر ئۇنىڭ دەۋەت ئېلىپ بېرىشىدىكى سەۋەبىنى بىلىۋالغاندەك ياكى ئۇنىڭ دەۋەت ئېلىپ بېرىشىغا تۈرتكە بولغان ئامىلنى بىلىۋېلىشقا ئۇرۇنغاندەك: «ئى شۇئەيب! سېنىڭ نامىزىڭ (يەنى دىنىڭ) سېنى ئاتا - بوۋىلىرىمىز ئىبادەت قىلىپ كېلىۋاتقان نەرسىلەرنى (يەنى بۇتلارنى) بىزنى تاشلاتقۇزۇشقا ياكى ماللىرىمىزنى خالىغىنىمىزچە تەسەررۇپ قىلىشىمىزنى تەرك ئەتكۈزۈشكە بۇيرۇمدۇ؟ سەن تازىمۇ كۆڭلى - كۆكسى كەڭ، تازىمۇ توغرا يول تاپقان ئادەمسەن - دە» دېدى.

5.شۇئەيب ئەلەيھىسسالام ئۆزىنىڭ دەۋىتىنى ئىزاھلايدۇ

شۇئەيب ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا مېھرىبانلىق بىلەن مۇئامىلە قىلدى، قوپاللىق قىلمىدى، ئاچچىقلانمىدى، بەلكى، ئۇلارغا شۇنى ئېنىق چۈشەندۈردىكى، شۇئەيب ئەلەيھىسسالامنىڭ دەسلەپتە ئۇلارنىڭ بۇزۇق ھەرىكەت ۋە ناچار قىلىقلىرىغا قارىتا ئېتىراز بىلدۈرمەي، بىر مەزگىل سۈكۈت قىلغاندىن كېيىن، بىردىنلا ئۇلارنى دەۋەت ۋە نەسىھەت قىلىشقا ئاتلىنىشىدىكى سەۋەپ اللەنىڭ ئۇنىڭغا ۋەھيي قىلىپ، ئۇنى پەيغەمبەرلىككە تاللىغانلىقى ۋە ئۇنىڭ قەلبىنى ئېچىپ، ئۇنىڭغا ئۆز تەرىپىدىن نۇر ھەدىيە قىلغانلىقىدىن ئىدى.

دەۋەت قىلىشقا ئۇنى ھەسەت ئۈندىمەيدۇ. چۈنكى، ئۇنى الله ئۆز پەزلىدىن باي قىلدى، ئۇنىڭغا پاك ھالال رىزىق ئاتا قىلدى. ئۇ بۇنىڭ بىلەن بەختلىك، مەنىۋىيتى باي، كۆڭلى خاتىرجەم، اللەغا تىلى ۋە دىلى بىلەن تەشەككۇر ئېيتىپ تۇرىدۇ.

ئۇ ئۆزى قىلىۋاتقان ئىشتىن باشقىلارنى توسمايدۇ، باشقىلارنى توسقان ئىشنى ئۆزى قىلمايدۇ. باشقىلارنى بىرەر ئىشقا بۇيرۇپ قويۇپ ئۆزىنى ئۇنتۇپ قالمايدۇ. ئۆزىنىڭ ئېيتقانلىرىغا ئۆزى خىلاپلىق قىلمايدۇ. بەلكى ئۇ كىشىلەرنى ئىسلاھ قىلىشنى، بەختلىك قىلىشنى ۋە ئۇلارنى ئازاپتىن قۇتقۇزۇشنى ئويلايدۇ. ئۇ پۈتكۈل پەزىلەت اللەغا مەنسۇپ دەپ قارايدۇ، ھەرقانداق ئىشتا يالغۇز بىر اللەغا تايىنىدۇ.

شۇئەيب ئېيتتى: «ئى قەۋمىم! ئېيتىپ بېقىڭلارچۇ، پەرۋەردىگارىم ماڭا روشەن پاكىت (يەنى پەيغەمبەرلىك) ۋە كەڭتاشا ھالال رىزىق ئاتا قىلغان تۇرسا، (مەن شۇنداق نېمەتلەرنى ئاتا قىلغان پەرۋەردىگارىمنىڭ ئەمرىگە خىلاپلىق قىلامدىم؟) سىلەرگە قىلىش مەنئى قىلىنغان نەرسىنى ئۆزۈممۇ قىلىشنى خالىمايمەن، مەن پەقەت (سىلەرنى) قولۇمدىن كېلىشىچە تۈزەشنى خالايمەن، مەن پەقەت اللەنىڭ ياردىمى بولغاندىلا مۇۋەپپەقىيەت قازىنالايمەن، (ھەممە ئىشتا) اللەغا تايىنىمەن ۋە ئۇنىڭغا يۈزلىنىمەن.»

6.سېنىڭ ئېيتقانلىرىڭنىڭ كۆپىنى بىز چۈشەنمەيدىكەنمىز

شۇئەيب ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا راۋان تىل بىلەن ئېنىق ۋە چۈشىنىشلىك سۆزلىگەن بولسىمۇ، بىراق، ئۇ ئۇلارغا يات بىر تىلدا سۆزلىگەندەك ياكى ئۇ باشقا بىر دۆلەتتىن كېلىپ قالغاندەك ياكى ئۇنىڭ سۆزى تۇتۇق، مۇجمەل، چۈشىنىكسىزدەك ئۇلار ئۇنىڭ مەقسىتىنى چۈشەنمەس ۋە بىلمەس بولۇۋالدى. شۇڭا ئۇلار: « سېنىڭ ئېيتقانلىرىڭنىڭ كۆپىنى بىز چۈشەنمەيدىكەنمىز» دېدى.

ئەمەلىيەتتە دەۋەتچىنىڭ دەۋەت ۋە نەسىھەتى كىشىلەرگە ئېغىر كەلگەندە، كىشىلەر ئاشۇنداق دەپ تۇرۇۋالىدۇ.

7.شۇئەيب ئەلەيھىسسالام قەۋمىنىڭ جاۋابىدىن ئەجەپلەنمەكتە

شۇئەيب ئەلەيھىسسالامنىڭ قەۋمى ئۇنى ئاجىز ۋە يالغۇز دەپ قارىدى. ئەگەر ئۇنىڭ

ئۇرۇق-تۇققانلىرى بولمىغىنىدا ئۇنى چالما-كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرۈپ، ئۇنىڭدىن قۇتۇلىدىغانلىقىنى ئېيتتى. بۇ گەپلەر شۇئەيب ئەلەيھىسسالامغا يات تۇيۇلدى. بولۇپمۇ ئۆزىنى ياقتۇرمايدىغان بۇ ئادەملەرنىڭ ئۇرۇق-تۇققانچىلىق مۇناسىۋەتنى ھەممىگە قادىر ۋە ھەممىدىن غالىب اللەدىن ئۈستۈن ئورۇنغا قويۇۋالغانلىقىدىن ئەجەپلەندى.

ئۇلار: «ئى شۇئەيب! بىز سېنىڭ ئېيتقانلىرىڭنىڭ نۇرغۇنىنى چۈشەنمەيمىز. بىز ئەلۋەتتە سېنى ئارىمىزدا كۈچسىز ئادەم دەپ قارايمىز، سېنىڭ قەۋم-قېرىنداشلىرىڭ بولمىغاندا ئىدى، بىز سېنى چوقۇم تاش-كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرەتتۇق، سەن بىزگە ئەتىۋارلىق ئەمەسسەن» دېدى.

شۇئەيب ئېيتتى: «ئى قەۋمىم! مېنىڭ قەۋم قېرىنداشلىرىم سىلەرگە اللەدىنمۇ ئەتىۋارلىقمۇ؟ سىلەر اللەنى ئارقاڭلارغا چۆرۈۋەتتىڭلار (يەنى اللەغا ئىتائەت قىلمىدىڭلار ۋە اللەنى ئۇلۇغلىمىدىڭلار)، پەرۋەردىگارىم سىلەرنىڭ قىلمىشلىرىڭلاردىن ئەلۋەتتە خەۋەرداردۇر.»

8.ئاخىرقى «ئوق»

ئۇلارنىڭ شۇئەيب ئەلەيھىسسالامغا ئېيتقان تەھدىت خاراكتېرلىك گەپ-سۆزلىرى مەسىلىنى ئۇزۇل كېسىل ھەل قىلالمىغاندىن كېيىن، ئۇلار ھەر قايسى دەۋردىكى ئۇممەتلەر ئۆزلىرىنىڭ پەيغەمبىرى ۋە ئۇنىڭ ئەگەشكۈچىلىرىگە ئاتقان ئاخىرقى «ئوق»نى ئاتتى.

«شۇئەيب قەۋمىنىڭ (ئىماندىن باش تارتقان) تەكەببۇر چوڭلىرى: ‹ئى شۇئەيب! سېنى چوقۇم ئەگەشكۈچىلىرىڭ (يەنى ساڭا ئىمان ئېيتقانلار) بىلەن قوشۇپ شەھىرىمىزدىن ھەيدەپ چىقىرىمىز، ياكى چوقۇم بىزنىڭ دىنىمىزغا قايتىشىڭلار كېرەك› دېدى.»

9.كەسكىن پاكىت

شۇئەيب ئەلەيھىسسالامنىڭ جاۋابى ئۆز دىنىدىن پەخىرلىنىدىغان، ئۆز ئەقىدىسىدىن قانائەت تاپىدىغان كىشىنىڭ جاۋابىغا ئوخشاش كەسكىن ۋە ئېنىق بولدى.

شۇئەيب ئېيتتى: «بىز (بۇنىڭ ھەر ئىككىلىسىنى يامان كۆرۈدىغان تۇرساق (بىزنى يەنىلا شۇنىڭغا مەجبۇر قىلامسىلەر؟)»، «اللە بىزنى سىلەرنىڭ دىنىڭلاردىن قۇتۇلدۇرغاندىن كېيىن ئۇنىڭغا قايتساق، ئەلۋەتتە، اللەغا يالغاننى چاپلىغان بولىمىز. پەرۋەردىگارىمىز اللە خالىسىلا، بىز سىلەرنىڭ دىنىڭلارغا قايتمايمىز. پەرۋەردىگارىمىزنىڭ ئىلمى ھەممىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، اللەغا تەۋەككۈل قىلدۇق (يەنى ھەممە ئىشىمىزنى اللەغا تاپشۇرىمىز). پەرۋەردىگارىمىز! بىز بىلەن قەۋمىمىز ئارىسىدا ھەق ھۆكۈم چىقارغىن، سەن ھۆكۈم چىقارغۇچىلارنىڭ ئەڭ ياخشىسىدۇرسەن.»

10.ئۇلارمۇ ئىلگىركىلەر ئېيتقان گەپلەرنى قىلدى

شۇئەيب ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۈلارغا قىلغان دەۋەت ۋە نەسىھەتنىنىڭ ئۈلارغا ھېچقانداق رولى ۋە ئەھمىيىتى بولمىدى. بەلكى، ئۈلارمۇ ئىلگىركىلەر ئېيتقان گەپلەرنى قىلىپ: «سەن سېھىر قىلىنغۇچىلاردىنسەن. سەن پەقەت بىزگە ئوخشاش (ئادىدى) ئادەمسەن، سېنى بىز ھەقىقەتەن يالغانچى دەپ گۇمان قىلىمىز. ئەگەر (سۆزۈڭدە) راستچىللاردىن بولساڭ، بىزگە ئاسماندىن ئازاب چۈشۈرگىن» دېدى.

11.پەيغەمبىرىنى ئىنكار قىلغان ئۈممەتنىڭ ئاقىۋىتى

ئۈلارنىڭ ئاقىۋىتى ئۆزلىرىگە ئەۋەتىلگەن پەيغەمبەرنى ئىنكار قىلغان، اللەنىڭ نېمىتىگە كاپىر بولغان ئۈممەتنىڭ ئاقىۋىتىگە ئوخشاش بولدى.

«ئۈلارغا قاتتىق زىلزىلە يۈزلەندى، ئۈلار ئۆيلىرىدە ئولتۇرغان پېتى قېتىپ قالدى. شۇئەيبنى ئىنكار قىلغانلار (اللەنىڭ ھالاك قىلىشى بىلەن) گويا بۇ يەردە تۇرمىغاندەك (يەنى ياشىمىغاندەك) بولۇپ قالدى. شۇئەيبنى ئىنكار قىلغانلار زىيان تارتقۇچىلاردىن بولدى.»

12.ئۇ ئەلچىلىكنى ئادا قىلدى، ئامانەتنى يەتكۈزدى

شۇئەيب ئەلەيھىسسالام باشقا پەيغەمبەرلەرگە ئوخشاش ئەلچىلىك ۋەزىپىسىنى ئادا قىلىپ، ئامانەتنى يەتكۈزدى. ھەممە بۇنىڭغا پاكتۇر تۇرغۇزدى.

«شۇئەيب ئۈلارغا ئارقىسىنى قىلىپ: ‹ئى قەۋمىم! مەن سىلەرگە ھەقىقەتەن پەرۋەردىگارىمنىڭ ئەلچىلىكىنى يەتكۈزدۇم ۋە نەسىھەت قىلدىم، مەن قانداقمۇ كاپىر قەۋمگە قايغۇراي!› دېدى.»

******

9ـ قىسسە: داۋۇد ۋە سۇلايمان ئەلەيھىسسالام

1ـ قۇرئان اللەنىڭ نېمەتلىرى ھەققىدە سۆزلەيدۇ

قۇرئان كەرىم پەيغەمبەرلەر قىسسىسىنى سۆزلىگەندە، يالغۇز پەيغەمبەر ۋە ئەلچىلەرنىڭ ئىنكار قىلىنىشى، مەسخىرە ۋە ئاھانەتكە ئۇچرىشى، قەۋم ۋە ئۈممەتلەر تەرىپىدىن قوغلاپ چىقىرىلىشى؛ قەۋم ۋە ئۈممەتلەرنىڭ پەيغەمبەرلىرىنى ئىنكار ۋە مەسخىرە قىلغانلىقى، سۇيىقەست قىلىپ ئۈلارنى ئۆلتۈرمەكچى بولغانلىقلىرى ئۇچۇن دۇچ كەلگەن ئازاب-

ئوقۇبەت، ھالاكەت ۋە ۋەيرانچىلىق ھەققىدىلا سۆزلىمەستىن، بەلكى، اللەنىڭ كۆپلىگەن نېمەتلىرى ھەققىدىمۇ سۆزلىدى.

اللە ئۇ نېمەتلەرنى داۋۇد، سۇلايمان، ئەييۇب، يۇنۇس، زەكەرىيا ۋە يەھيا ئەلەيھىسسالام قاتارلىق كۆپلىگەن پەيغەمبەرلەرگە ئىنئام قىلغان بولۇپ، قۇرئان ئۇ نېمەتلەرنىڭ بىر قىسمىلىرىنى تەپسىلى سۆزلىسە، يەنە بىر قىسمىلىرىنى قىسقارتىپ ئىخچام بايان قىلدى.

اللە داۋۇد ۋە سۇلايمان ئەلەيھىسسالامنى زېمىندا قۇدرەت تاپقۇزدى. ئۇلارغا كاتتا پادىشاھلىقنى ئىنئام قىلدى. ئۇلارغا كەڭرى ئىلىم ئاتا قىلدى. ئۇلارغا كۆپلىگەن كىشىلەر بىلمەيدىغان نەرسىلەرنى (ئىشلارنى) بىلدۇردى. ئۇلارغا كۈچلۈكلەرنى بويسۇندۇرۇپ بەردى. ئۇنىڭدىن باشقا يەنە ئادەتتە ئىنسانغا بويسۇنمايدىغان ھايۋانات، ئۇچار-قۇش ۋە جانسىز شەيئىلەرنىمۇ ئۇلارغا بويسۇندۇرۇپ بەردى.

«بىز ھەقىقەتەن داۋۇدقا، سۇلايمانغا (دۇنيا ۋە دىن ئىلىملىرىدىن كەڭ) ئىلىم ئاتا قىلدۇق، ئۇلار ئېيتتى: ‹جىمى ھەمدۇسانا بىزنى نۇرغۇن بەندىلىرىدىن ئارتۇق قىلغان اللەغا خاستۇر!› . سۇلايمان (پەيغەمبەرلىكتە، ئىلىمدە، پادىشاھلىقتا ئاتىسى) داۋۇدقا ۋارىسلىق قىلدى. ئۇ: ‹ئى ئىنسانلار! بىزگە قۇشلارنىڭ تىلى تەلىم بېرىلدى. (دۇنيانىڭ نېمەتلىرىدىن) ھەممە نەرسە ئاتا قىلىندى، بۇ ئەلۋەتتە (اللەنىڭ) روشەن ئېھسانىدۇر› دېدى»

2 ـ اللەنىڭ داۋۇد ئەلەيھىسسالامغا بەرگەن نېمىتى

اللە داۋۇد ئەلەيھىسسالامغا تاغلارنى ۋە قۇشلارنى بويسۇندۇرۇپ بەردى. ئۇلار داۋۇد ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرلىكتە اللەغا دۇئا قىلىپ، تەسبىھ ئېيتتى. اللە داۋۇد ئەلەيھىسسالامغا جەڭدە كىيىدىغان تۆمۈر كىيىم ياساشنى ئۆگەتتى. ئۇنىڭغا تۆمۈرنى يۇمشاق قىلىپ بەردى.

«بىز داۋۇدقا دەرگاھىمىزدىن ھەقىقەتەن پەزل (يەنى پەيغەمبەرلىك، زەبۇر، تاغلارنىڭ ۋە قۇشلارنىڭ بويسۇنۇشى، تۆمۈرنىڭ يۇمشاق بولۇپ بېرىشى، ساۋۇت ياساشنى بىلدۈرۈش قاتارلىقلارنى) ئاتا قىلدۇق. «ئى تاغلار! ئى قۇشلار! داۋۇت بىلەن بىرلىكتە تەسبىھ ئېيتىڭلار» (دېدۇق). تۆمۈرنى داۋۇدقا يۇمشاق قىلىپ بەردۇق. (بىز ئۇنىڭغا ئېيتتۇق) «مۇكەممەل ساۋۇتلارنى ياسىغىن، ساۋۇتلارنى ياساشتا (ھالقىلىرىنى بىر - بىرىگە) تەكشى قىلغىن، (ئى داۋۇد ئائىلىسىدىكىلەر!) ياخشى ئىش قىلىڭلار، مەن ھەقىقەتەن سىلەرنىڭ ئەمەللىرىڭلارنى كۆرۈپ تۇرغۇچىمەن»

«تاغلارنى، قۇشلارنى داۋۇد بىلەن بىللە تەسبىھ ئېيتىشقا مۇسەخخەر قىلدۇق، (شۇنداق قىلىشقا) بىز قادىر ئىدۇق. جەڭلەردە سىلەرنى (يارىدار بولۇشتىن) ساقلاش مەقسىتىدە،

داۋۇدقا سىلەر ئۇچۈن ساۋۇت ياساشنى ئۆگەتتۇق، سىلەر (بۇنىڭغا) شۈكۈر قىلامسىلەر؟ (يەنى شۈكۈر قىلىڭلار ۋە نېمەتنىڭ قەدرىنى بىلىڭلار).»

3 ـ داۋۇد ئەلەيهىسسالامنىڭ اللەنىڭ نېمەتلىرىگە شۈكرى قىلغانلىقى

داۋۇد ئەلەيهىسسالام كاتتا پادىشاھ، ئۇستا ھۈنەرۋەن تۇرۇپ، تەقۋادار، كەمتەر، قانائەتچان بەندە ئىدى. ئۇ ھەر دائىم اللەنى ئەسلەيتتى. اللەغا ئۇزۇندىن-ئۇزۇن دۇئا قىلىپ، تەسبىھ ئېيتاتتى. ئۇ ئادىل ھۆكۈم قىلغۇچى ئىدى. كىشىلەر ئوتتۇرىسىدا ھەق بىلەن ھۆكۈم قىلاتتى. بىر تەرەپكە يان باسمايتتى.

«ئى داۋۇد! سېنى بىز ھەقىقەتەن يەر يۈزىدە خەلىپە قىلدۇق، كىشىلەرنىڭ ئارىسىدا ئادىللىق بىلەن ھۆكۈم چىقارغىن، نەپسى خاھىشقا ئەگەشمىگىنكى، ئۇ سېنى اللەنىڭ يولىدىن ئازدۇرىدۇ، اللەنىڭ يولىدىن ئازغانلار ھېساب كۈنى (يەنى قىيامەت كۈنى)نى ئۇنتۇغانلىقلىرى ئۈچۈن ھەقىقەتەن قاتتىق ئازابقا دۇچار بولىدۇ.»

4 ـ اللەنىڭ سۇلايمان ئەلەيهىسسالامغا بەرگەن نېمىتى

اللە سۇلايمان ئەلەيهىسسالامغا شامالنى بويسۇندۇرۇپ بەردى. شامال ئۇنىڭ بۇيرۇقى بىلەن ماڭىدۇ، تېز سۈرئەتتە ئۇنى بىر جايدىن بىر جايغا يەتكۈزىدۇ.

اللە ئۇنىڭغا كۈچلۈك ۋە ماھىر جىنلارنى، ئاسىي شەيتانلارنى بويسۇندۇرۇپ بەردى. ئۇلار ئۇنىڭ بۇيرۇقىنى ئىجرا قىلىدۇ، ئۇنىڭ پىلانلىرىنى ئەمەلگە ئاشۇرىدۇ. كاتتا ئىمارەتلەرنى بىنا قىلىدۇ.

«سۇلايمانغا قاتتىق چىقىدىغان شامالنى مۇسەخخەر قىلىپ بەردۇق، شامال سۇلايماننىڭ ئەمرى بويىچە، بىز بەرىكەتلىك قىلغان زېمىنغا (يەنى شامغا) باراتتى، بىز ھەممىنى بىلگۈچىمىز. سۇلايمانغا يەنە بىر قىسىم شەيتانلارنى مۇسەخخەر قىلىپ بەردۇق، ئۇلار دېڭىزلاردا چۆكۈپ ئۇنىڭغا ئۈنچە ـ مارجان (گۆھەرلەرنى سۈزۈپ چىقاتتى)، ئۇلار يەنە (شەھەرلەرنى، ئېگىز سارايلارنى سېلىشتەك) باشقا ئىشلارنىمۇ قىلاتتى، بىز ئۇلارنى (سۇلايماننىڭ ئىتائىتىدىن چىقىشتىن) ساقلايتتۇق.»

«سۇلايمانغا شامالنى (بويسۇندۇرۇپ بەردۇق)، شامال چۈشتىن ئىلگىرى بىر ئايلىق مۇساپىنى، چۈشتىن كېيىن بىر ئايلىق مۇساپىنى باساتتى، ئۇنىڭغا مىس (چىقىدىغان) بۇلاقنى ئاققۇزۇپ بەردۇق، بەزى جىنلار پەرۋەردىگارىنىڭ ئەمرى بويىچە سۇلايماننىڭ ئالدىدا ئىشلەيتتى، ئۇلاردىن كىمكى بىزنىڭ ئەمرىمىزگە خىلاپلىق قىلىدىكەن، ئۇنىڭغا بىز دوزاخ ئازابىنى تېتىتىمىز. ئۇلار سۇلايمانغا ئۇ خالىغان كاتتا سارايلارنى، (مىستىن ـ ئەينەكتىن ئاجايىپ) ھەيكەللەرنى، كۆلدەك چوڭ لېگەنلەرنى، (چوڭلۇقتىن) مىدىرلىمايدىغان قازانلارنى ياسايتتى، (ئېيتتۇقكى): ‹ئى داۋۇد ئائىلىسىدىكىلەر! (اللەنىڭ بۇ چوڭ نېمەتلىرىگە) شۈكۈر قىلىڭلار›، مېنىڭ بەندىلىرىمدىن (اللەنىڭ نېمەتلىرىگە)

شۈكۈر قىلغۇچى بەك ئاز.»

5- چوڭقۇر چۈشەنچە ۋە ئىلىم

سۇلايمان ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەقىل-پاراستى ۋە توغرا ھۆكۈم قىلىش ئىقتىدارى ئۇنىڭ ئاتىسى داۋۇد ئەلەيھىسسالامغا سۇنۇلغان بىر دەۋادا ئاشكارلاندى.

بىر قەۋمنىڭ ئۇزۇملۇك بېغىغا يەنە بىر قەۋمنىڭ قويى كىرىپ ئۇنىڭ تاللىرىنى بۇزۇۋەتتى. داۋۇد ئەلەيھىسسالام قوينى باغ ئىگىسىگە بۆيرۈپ بەردى. سۇلايمان ئەلەيھىسسالام بۇنداق بولسا توغرا بولمايدىغانلىقىنى ئېيتتى. داۋۇد ئەلەيھىسسالام: «سېنىڭچە قانداق بولسا توغرا بولىدۇ؟» دەپ سورىدى.

سۇلايمان ئەلەيھىسسالام: «باغنى قوي ئىگىسىگە بۆيرۈپ بەرگىن، ئۇ تالنى پەرۋىش قىلىپ ئەسلىگە كەلتۈرسۇن. قوينى باغ ئىگىسىگە بۆيرۈپ بەرگىن، ئۇنىڭ سۈت، قېتىق ۋە يۇڭلىرىدىن پايدىلانسۇن. تال ئەسلىگە كەلگەن چاغدا ھەر ئىككى تەرەپ ئۆز مۈلكىنى قايتۇرۋالسۇن» دېدى.

الله سۇلايمان ئەلەيھىسسالامنى چوڭقۇر ئىلىم ۋە چۈشەنچە بىلەن ئۆزگىچە ئالاھىدىلىككە ئىگە قىلدى.

« داۋۇت بىلەن سۇلايماننىڭ (قىسسىسىنى بايان قىلغىن). ئۆز ۋاقتىدا بىر قەۋمنىڭ قويى كېچىسى زىرائەتنى يەپ (بۇزۇۋەتكەندە)، ئۇ ئىككىسى زىرائەت توغرىسىدا ھۆكۈم چىقارغان ئىدى ئۇلارنىڭ ھۆكمىگە بىز شاھىت ئىدۇق. قانداق ھۆكۈم قىلىشنى بىز سۇلايمانغا بىلدۈردۇق.»

6- سۇلايمان ئەلەيھىسسالام قۇشلار ۋە ھايۋانلارنىڭ تىلىنى بىلەتتى

قۇرئان كەرىم ھېكمەتلىك ۋە مەنپەئەتلىك بىر قىسسىنى سۆزلىگەن بولۇپ، ئۇ قىسسىدە سۇلايمان ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆز مەملىكىتىنى باشقۇرۇش ۋە ھوقۇقىنى يۈرگۈزۈشتىكى ئويغاقلىقى نامايەن بولىدۇ. اللەنىڭ ئۇنىڭغا دۇنيا ۋە ئاخىرەتنىڭ بەختى بىلەن پادىشاھلىق، كۈچ-قۇۋۋەت، پەيغەمبەرلىك ۋە ئەلچىلىكنى بىرەدەك ئاتا قىلغانلىقى بايان قىلىنىدۇ.

سۇلايمان ئەلەيھىسسالام قۇشلار ۋە ھايۋانلارنىڭ تىلىنى بىلەتتى. ئۇ بىر قىتىم جىنلار، ئىنسانلار، ھايۋانلار ۋە قۇشلاردىن تەركىپ تاپقان زور قوشۇننى باشلاپ ھەيۋەت بىلەن يولغا چىقتى. ئۇلارنىڭ ھەممىسى مۇكەممەل ئىنتىزامغا ئىگە ئىدى، بۇيرۇققا بىردەك ئىتائەت قىلاتتى.

ئۇلار چۈمۈلىلەر جىلغىسىدىن ئۆتكەندە بىر چۈمۈلە سۇلايمان ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ ئەسكەرلىرىنىڭ ئۇقماستىن چۈمۈلىلەرنى دەسسىۋېتىشىدىن ئەنسىرەپ چۈمۈلىلەرنى ئۇۋىسىغا

كىرىپ كېتىشكە بۇيرىدى. سۇلايمان ئەلەيھىسسالام بۇنى چۈشىنىپ مەغرۇرلىنىپ كەتمىدى. ئەكسىچە اللەنىڭ بۇ نېمىتى ئۈچۈن ئۇنىڭغا ھەمدۇ سانا ۋە تەشەككۇر ئېيتتى. اللەدىن ياخشى ئىشقا ۋە سالىھلارنىڭ يولىدىن مېڭىشقا مۇۋەپپەق قىلىشنى تىلىدى.

«سۇلايماننىڭ جىنلاردىن، ئىنسانلاردىن ۋە قۇشلاردىن بولغان قوشۇنلىرى توپلاندى (سۇلايمان ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ ئالدىدا دەبدەبە بىلەن ماڭاتتى). ئۇلار تەرتىپلىك ئورۇنلاشتۇرۇلغان ئىدى. ئۇلار (شامدىكى بىر) چۈمۈلىلەر ۋادىسىغا يېتىپ كەلگەندە، بىر چۈمۈلە ئېيتتى: ‹ئى چۈمۈلىلەر! ئۇۋىلىرىڭلارغا كىرىپ كېتىڭلار، سۇلايمان ۋە ئۇنىڭ قوشۇنى ئۇقماستىن سىلەرنى يەنچىۋەتمىسۇن› . سۇلايمان چۈمۈلىنىڭ سۆزىدىن تەبەسسۇم قىلىپ كۈلدى ۋە ئېيتتى: ‹پەرۋەردىگارىم! سەن مېنى ماڭا ۋە ئاتا - ئانامغا بەرگەن نېمىتىڭگە شۈكۈر قىلىشقا، سەن رازى بولىدىغان ياخشى ئەمەلنى قىلىشقا مۇۋەپپەق قىلغىن، رەھمىتىڭ بىلەن مېنى ياخشى بەندىلىرىڭ قاتارىغا كىرگۈزگىن.› »

7 - ھۆپۈپنىڭ ھېكايىسى

ھۆپۈپ قوشۇننىڭ ئالدىدا مېڭىپ ئۇلارغا يول باشلايتتى. ئۇلارنى سۇ بار جايغا باشلاپ باراتتى. قونالغۇ قىلىشقا مۇۋاپىق كېلىدىغان جاينى كۆرسىتەتتى.

بىر كۈنى ئۇ غايىپ بولۇپ كېتىپ، خېلى ئۇززۇنغىچە قايتىپ كەلمىدى. سۇلايمان ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاچچىقى كېلىپ: «خەپ! قايتىپ كەلگىنىڭدە سېنى جازالىمايدىغان بولسام.....» دېدى.

ھۆپۈپ قايتىپ كېلىپ سۇلايمان ئەلەيھىسسالامغا مۇنداق دېدى: «مەن سەن ۋە سېنىڭ قوشۇنلىرىڭ خەۋەر تاپمىغان بىر ئىشتىن خەۋەردار بولدۇم. سەبەئ دۆلىتى ۋە ئۇنىڭ ئايال پادىشاھى ھەققىدە ساڭا راستچىل خەۋەر ئېلىپ كەلدىم. ئۇلار كاتتا پادىشاھلىققا، كەڭرى زېمىنغا ئىگە دۆلەت ئىكەن. گەرچە ئۇلار بىر نۇقتىدىن قارىغاندا ئەقىل-پاراسەتكە، پادىشاھلىق ۋە ھوقۇققا ئىگە بولسىمۇ، بىراق، يەنە بىر نۇقتىدىن قارىغاندا ئۇلارنىڭ نادان ۋە ئەخمەق ئىكەنلىكىنى بايقىدىم. چۈنكى، ئۇلار اللەنى قويۇپ قۇياشقا سەجدە قىلىدىكەن. بۇنىڭ خاتالىق ئىكەنلىكىنى چۈشەنمەيدىكەن. اللەغا ئىبادەت قىلىشنى بىلمەيدىكەن.»

8 - سۇلايمان ئەلەيھىسسالام سەبەئ دۆلىتىنىڭ ئايال پادىشاھىنى ئۆز دىنىغا دەۋەت قىلىدۇ

قوشنا دۆلەت پادىشاھى ۋە خەلقىنىڭ اللەنى تونۇماسلىقى، تېخىچە اللەنىڭ دىنىغا دەۋەت قىلىنماي قۇياشقا ئىبادەت قىلىشى سۇلايمان ئەلەيھىسسالامغا ھەقىقەتەن ئېغىر كەلدى. پەيغەمبەرگە خاس دىنىي قىزغىنلىق ئۇنىڭ قەلبىدە ئوت بولۇپ ياندى. ئۇ غالىپ قوشۇنلىرىنى باشلاپ بېرىپ، سەبەئ دۆلىتىنى يەر بىلەن يەكسان قىلىشتىن ئىلگىرى،

ئۇنىڭ ئايال پادىشاھى، مۇشرىك ھۆكۈمرانىغا خەت يېزىپ ئۇنى ئىسلامغا كىرىشكە، ئۆزىگە ئىتائەت قىلىشقا ۋە بويسۇنۇشقا چاقىرىشنى مۇۋاپىق دەپ قارىدى.

دەرۋەقە ئۇ ئايال پادىشاھقا خەت يېزىپ، ئۇنى ئىسلامغا كىرىشكە دەۋەت قىلدى. ئۇنىڭ خېتىدە سەممىيلىك بىلەن كەسكىنلىك، پەيغەمبەرلەرگە خاس كەمتەرلىك بىلەن پادىشاھلارغا خاس جاسارەت ئۆز ئىپادىسىنى تاپقان ئىدى.

9- ئايال پادىشاھ ۋەزىر-ۋۇزرالىرى بىلەن مەسلىھەتلىشىدۇ

سەبەئ دۆلىتىنىڭ پادىشاھى ئەقىللىق، تەمكىن ۋە ھۆكۈمدە سالماق ئايال ئىدى. ئۇ تارىختا ئۆتكەن پادىشاھلارنىڭ ئىش-ئىزلىرى، ئىشغالىيەتچىلەرنىڭ ھۇجۇملىرى ھەققىدە كەڭ دائىرىلىك مەلۇمات ۋە تەجرىبىگە ئىگە ئىدى. شۇڭا ئۇ قىزىققانلىق ۋە ئۆز بېشىمچىلىقتىن تامامەن خالى ئىدى. بىراق، ئىلاھىنى تونۇش ۋە ئۇنىڭغا ئىبادەت قىلىشتا ئەقلى ئۇنىڭغا خىيانەت قىلغان ئىدى.

ئۇ سۇلايمان ئەلەيھىسسالامنىڭ خېتىنى تاپشۇرۇپ ئالغاندىن كېيىن ۋەزىر-ۋۇزرالىرى بىلەن قانداق قىلىش توغرىلىق مەسلىھەتلەشتى. چۈنكى ئۇ ئۆز دەۋرىدىكى كاتتا پادىشاھ، اللە تەرەپكە دەۋەت قىلغۇچى پەيغەمبەر تەرىپىدىن كەلگەن خەت بولغاچقا، ئۇنىڭغا مۇنداقلا مۇئامىلە قىلىشقا بولمايتتى.

ۋەزىر-ۋۇزرالار ئۆزلىرىنىڭ كۈچ-قۇۋۋىتىنى، ئەسكەرلىرىنىڭ كۆپ ۋە سەرخىللىقىنى دەستەك قىلىپ ئۇرۇش قىلىش تەكلىۋىنى بەردى. چۈنكى، ھەر قايسى زامان ۋە ماكاندىكى پادىشاھ ۋە ھۆكۈمرانلارنىڭ چۆرىسىدىكى ئاكابىر-ئەشرەپلەر خوجايىنىغا بولغان خۇشامەتچىلىك تۇيغۇسى بىلەن ھامان شۇنداق قىلىشىدۇ.

ئايال پادىشاھ ئۇلارنىڭ تەكلىۋىنى قوبۇل قىلمىدى ۋە ئۇنىڭغا قوشۇلمىدى. بەلكى، ئۇلارغا ئىشغالىيەتچى پادىشاھلارنىڭ ئىشغال قىلىنغان زېمىنلاردىكى غالىپلىقى، ئىشغال قىلىنغۇچىلارنىڭ يېڭىلىش ۋە مەغلۇب بولۇشتىن كېيىنكى ئېچىنىشلىق ئاقىۋىتىنى سۆزلەپ ئۇلارنى كېيىنكى يامان ئاقىۋەتتىن ئاگاھلاندۇردى ھەمدە: «ئەگەر بىز ئۇرۇش قىلساق بىزنىڭ ئاقىۋىتىمىزمۇ شۇنداق بولىدۇ..... ياخشىسى مەن سۇلايمانغا قىممەت باھالىق سوغا-سالاملارنى ئەۋەتىپ، ئۇنى سىناپ باقاي. ئەگەر ئۇ سوغا-سالامنى قوبۇل قىلسا، ئۇ چوقۇم پادىشاھ، ئۇنداقتا ئۇنىڭ بىلەن ئۇرۇشايلى. ئەگەر ئۇ قوبۇل قىلمىسا، ئۇنىڭ پەيغەمبەر ئىكەنلىكىدە شەك يوق. ئۇنداقتا ئۇنىڭغا ئەگىشەيلى» دېدى.

10- ئېزىقتۇرغۇچى ھەدىيە

ئايال پادىشاھ پادىشاھلارغا لايىق كېلىدىغان قىممەت باھالىق سوغا-سالاملارنى ئەۋەتتى. سۇلايمان ئەلەيھىسسالام سوغا-سالاملارنى كۆرۈپ ئۇنىڭدىن يۈز ئۆرۈدى ھەم ئۇنى قوبۇل قىلىشنى رەت قىلىپ، ئەلچىلەرگە: «سىلەر مېنى ئالدىماقچىمۇ؟ سوغا-سالاملار

بەدىلىگە مېنى سىلەرنى ۋە سىلەرنىڭ پادىشاھىڭلارنى مۇشرىك ھالەتتە قالدۇرۇپ قويىدۇ دەپ ئويلامسىلەر؟ ماڭا اللە ئاتا قىلغان پادىشاھلىق، مال-دۇنيا ۋە قوشۇن سىلەرنىڭكىدىن كۆپ ياخشى. بۇ يەردىكى مەسىلە ئويۇن-چاقچاق مەسىلىسى ياكى سودىلىشىش مەسىلىسى ئەمەس، بەلكى، دەۋەت ۋە ئىتائەت مەسىلىسى.»

ئاخىرىدا سۇلايمان ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا ئەگەر ئۇلار ئىمان ۋە ئىتائەتتىن باش تارتسا، قوشۇن باشلاپ ئۇلار بىلەن ئۇرۇش قىلىدىغانلىقىنى ئېيتىپ، ئۇلارنى قورقۇتتى.

11 ـ ئايال پادشاھ ئىتائەت قىلىپ كەلدى

ئايال پادىشاھنىڭ ئەلچىلىرى قايتىپ پادىشاھقا ئەھۋاللارنى مەلۇم قىلدى. ئۇ ئەھۋاللارنى ئاڭلىغاندىن كېيىن خەلقى بىلەن بىرلىكتە سۇلايمان ئەلەيھىسسالامغا ئىتائەت قىلىش قارارىغا كەلدى ھەمدە قوشۇنلىرىنى ئېلىپ ئۆزلىرىنىڭ ئىتائەت قىلىدىغانلىقىنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن سۇلايمان ئەلەيھىسسالام تەرەپكە قاراپ يولغا چىقتى.

سۇلايمان ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ ئۆزى تەرەپكە قاراپ كېلىۋاتقانلىقىنى بىلىپ خۇرسەن بولدى ۋە بۇنىڭ ئۈچۈن اللەغا ھەمدۇ سانا ئېيتتى. ئاندىن ئايال پادىشاھقا اللەنىڭ قۇدرىتىنى ۋە ئۆزىگە ئاتا قىلغان نېمىتىنى بىلدۈرۈش، بۇ ئارقىلىق ئۇنىڭغا اللەنىڭ بىر مۆجىزىسىنى كۆرسىتىش مەقسىتىدە قول ئاستىدىكىلەردىن ئايال پادىشاھنىڭ تەختىنى ئۇ بۇ جايغا يېتىپ كېلىشتىن ئىلگىرى تېز سۈرئەتتە ئېلىپ كېلىشنى تەلەپ قىلدى.

ئايال پادشاھ بىر قانچە كۈچلۈك ئەرلەرگە تاپشۇرغا بۇ تەخت سۇلايمان ئەلەيھىسسالامنىڭ قول ئاستىدىكى ئاسەف ئىبن بۇرخىيا تەرىپىدىن كۆز يۇمۇپ ئاچقۇچە ئوردىغا كەلتۈرۈلدى. بۇ ھەقىقەتەن بىر مۆجىزە بولدى. سۇلايمان ئەلەيھىسسالام ئايال پادىشاھنىڭ ئەقلى ئىقتىدارىنى ۋە تەختىنى كۆرگەندە ئۇنى تونۇيالايدىغان ياكى تونۇيالمايدىغانلىقىنى سىناپ بېقىش مەقسىتىدە ئۇنىڭ مەلۇم تەرەپلىرىنى ئۆزگەرتىشكە بۇيرىدى.

ئەگەر ئۇ ئايال ئۆزىنىڭ تەختىنى تونۇيالماي گاڭگىراپ قالسا، بۇ ئۇنىڭ نەزەر دائىرىسىنىڭ تارلىقىنى، ئىشلارنىڭ ماھىيىتى ۋە ئىنچىكە تەرەپلىرىنى بىلىشتىكى يېتەرسىزلىكنى ئىسپاتلايدۇ.

12 ـ ئەينەكتىن ياسالغان ساراي

سۇلايمان ئەلەيھىسسالام ئىنسان ۋە جىنلاردىن تەركىب تاپقان ماھىر تامچىلارنى ئەينەكتىن بىر كاتتا ساراي سېلىشقا بۇيرىدى. ئۇلار بۇ سارايىنى پۈتتۈرۈپ، ئۇنىڭ ئاستىدىن سۇ ئاققۇزدى. ئۇنىڭ ئەينەك ئىكەنلىكىنى بىلمەيدىغان ئادەم ئۇنى سۇ دەپ ئويلاپ قالاتتى. ئەمما ئادەم ئۇنىڭ ئۈستىگە دەسسەپ ماڭغاندا سۇنىڭ ئۈستىدىكى ئەينەككە دەسسەپ ماڭاتتى.

ئايال پادىشاھ يېتىپ كېلىپ ئەينەكتىن ياسالغان سارايغا كىردى. ئۇ ئەينەكنى سۇ دەپ ئويلاپ كىيىمىنى كۆتـۈرۈپ ئىككى پاچىقىنى ئـاچتى. مانـا بـۇ يەردە ئۇنىـڭ شـەيئىلەرنىڭ سىرتقى قىياپىتىگە ئالدىنىپ قىلىشتەك خاتالىقى ئاشكارىلاندى.

ئـۇ ۋە ئۇنىـڭ قەۋمـى قۇياشـقا سـەجدە قىلاتتـى. چـۈنكى، ئـۇ قۇيـاش اللەنىـڭ سۈپەتلىرىدىن بىرى بولغان نۇر ۋە ھاياتلىقنىڭ بىر كۆرۈنۈشى ئىدى.

دەل مۇشۇ يەردە ئۇنىڭ كۆزىدىكى پەردە ئېچىلدى. ئەينەكنى سۇ دەپ ئويلاپ پاچىقىنى ئېچىپ خاتالاشقاندەك، قۇياشنى ئىـلاھ دەپ ئـويلاپ ئۇنىڭغـا چوقۇنـۇپ ۋە سـەجدە قىلىـپ ھەقىقەتەن خاتالاشقانلىقىنى ئېنىق تونۇدى.

مانا بۇ يۈزلىگە نۇتۇق ۋە مىڭلىغان دەلىلدىن كۆپ تەسىرلىك ۋە قايىل قىلارلىق ئىدى.

13 ـ سۇلايمان بىلەن بىللە ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى اللەغا بويسۇندۇم

ئايال پادىشاھ گەرچە ئەقىللىق بولسىمۇ، بىراق، ئۇ خاتـالىق سـادىر قىلـدى. ئەينەكنـى سـۇ دەپ ئـويلاپ پـاچىقىنى ئـاچتى. سـۇلايمان ئەلەيھىسسالام ئـۇنى ئاگاھلانـدۇرۇپ: «ئـۇ ئەينەكتىن ياسالغان سارايدۇر» دېدى. ئۇنىڭ كۆزىدىكى تۇمانلار تارقالـدى. شـەيئىلەرنىڭ سىرتقى كۆرۈنۈشىگە قاراپلا ئۇنىڭ ماھىيىتىگە يەتكىلى بولمايدىغانلىقىنى، قۇياشقا ئىبادەت ۋە سـەجدە قىلىـشنىڭ ئـازغۇنلۇق ۋە نـادانلىق ئىكەنلىكىنـى ئېنىـق تونـۇدى. شـۇڭا ئـۇ ئالدىراپ: «پەرۋەردىگارىم، مەن ھەقىقەتەن (اللەغا شېرىك كەلتۈرۈپ، قۇياشقا چوقۇنـۇش بىلەن) ئۆزۈمگە زۇلۇم قىلـدىم، سـۇلايمان بىلـەن بىللـە ئالەملەرنىـڭ پەرۋەردىگـارى اللەغا بويسۇندۇم (يەنى سۇلايماننىڭ دىنىغا ئەگىشىپ ئىسلامغا كىردىم)» دېدى.

14 ـ قۇرئان سۇلايمان ئەلەيھىسسالامنىڭ قىسسىسىنى سۆزلەيدۇ

سۆيۈملۈك كىچىك دوستلار! قۇرئاندىكى مۇنۇ قىسسىگە قۇلاق سېلىڭلار!

سۇلايمان قۇشلارنى كۆزدىن كەچۈرگەندىن كېيىن ئېيتتى: «ماڭا نېمە بولدى؟ ھۆپۈپنى كۆرمەيمەنغۇ! يـا ئـۇ يوقـاپ كەتتىمۇ؟ ئـۇنى چوقـۇم قـاتتىق جـازالايمەن، يـا ئـۇنى چوقـۇم بوغۇزلايمەن، يا چوقۇم (يوقاپ كەتكەنلىكىنى ئاقلايدىغان) بىر روشەن دەلىل كەلتۈرىدۇ».

ئـۇزاق ئـۆتمەي ھۆپـۈپ كەلـدى، ئـۇ ئېيتتـى: «مەن سـەن بىلمىـگەن ئىـشنى بىلىـپ (كەلدىم)، ساڭا مەن سەبەدىن (يەنـى يەمەنـدىكى سـەبە شـەھىرىدىن) بىـر مۇھىم خەۋەر ئېلىـپ كەلـدىم. مەن ھەقىـقەتەن ئۇلارغـا (يەنـى سـەبە ئاھالىسىگە) بىـر ئايالنىـڭ (يەنـى بىلقىـسنىڭ) پادىـشاھلىق قىلىۋاتقـانلىقىنى كـۆردۈم، ئۇنىڭغـا (ئـۆزىگە ۋە سـەلتەنەتىگە كېرەكلىك) ھەممە نەرسە بېرىلگەن ئىكەن، ئـۇ چـوڭ پادىـشاھلىق تەختىگە ئىـگە ئىـكەن . ئۇنىڭ ۋە قەۋمىنىڭ اللەنى قويۇپ قۇياشـقا چوقۇنـدىغانلىقىنى بايقىـدىم، شـەيتان ئۇلارغـا قىلمىشلىرىنى (يەنـى اللەنـى قويـۇپ، قۇياشـقا چوقۇنغـانلىقلىرىنى) چىرايلىـق كۆرسـەتتى، ئۇلارنى توغرا يولدىن توستى، ئۇلار ھىدايەت تاپمايدۇ. ئۇلار ئاسـمانلاردىكى ۋە زېمىنـدىكى

سىرلەرنى ئاشكارىلىغۇچى، سىلەرنىڭ يوشۇرۇن ۋە ئاشكارا ئىشلىرىڭلارنى بىلىپ تۇرغۇچى ئاللاھقا سەجدە قىلمايدۇ. ئاللاھتىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوقتۇر، ئۇ بۈيۈك ئەرشنىڭ پەرۋەردىگارىدۇر».

سۇلايمان ئېيتتى: «سەن راست دەۋاتامسەن، يا يالغانمۇ؟ قارايمىز. بۇ خېتىمنى ئېلىپ بېرىپ ئۇلارغا تاشلىغىن، ئاندىن ئۇلاردىن نېرىراق (جايدا يوشۇرۇنۇپ) تۇر، ئۇلارنىڭ قانداق جاۋاپ قايتۇرىدىغانلىقىغا قارىغىن».

ئۇ (يەنى بىلقىس) ئېيتتى: «ئى ئۇلۇغلار! ماڭا ھەقىقەتەن سۇلايماندىن بىر پارچە قىممەتلىك خەت كەلدى. (ئۇنىڭ مەزمۇنى شۇكى) ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان ئاللاھنىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن. سىلەر ماڭا ھاكاۋۇرلۇق قىلماڭلار، مېنىڭ ئالدىمغا مۇسۇلمان بولغان ھالدا كېلىڭلار». ئۇ (يەنى بىلقىس) ئېيتتى: «ئى ئۇلۇغلار! مېنىڭ (بۇ) ئىشىمدا مەسلىھەت بېرىڭلار، سىلەرنى ئۇستىدە قويماي تۇرۇپ ھېچ ئىشنى بېكىتكىنىم يوق».

ئۇلار ئېيتتى: «بىز كۈچلۈك ۋە جەڭگىۋارمىز، ئىش سېنىڭ ئىختىيارىڭدىدۇر، (بىزنى) نېمىگە بۇيرۇيدىغانلىقىڭنى (ئويلاپ) كۆرگىن».

ئۇ (يەنى بىلقىس) ئېيتتى: «شۈبھىسىزكى، پادىشاھلار بىرەر شەھەرگە ھۇجۇم قىلىپ كىرسە، ئۇنى خاراب قىلىدۇ، شەھەرنىڭ مۆتىۋەر ئادەملىرىنى (ئۆلتۈرۈش، ئەسىرگە ئېلىش ۋە سۈرگۈن قىلىش بىلەن) خار قىلىدۇ، ئۇلارمۇ شۇنداق قىلىدۇ. مەن چوقۇم ئۇلارغا سوۋغا ئەۋەتىمەن، ئەلچىلەرنىڭ نېمە خەۋەر ئېلىپ كېلىدىغانلىقىغا قارايمەن».

ئەلچى سۇلايماننىڭ ئالدىغا يېتىپ كەلگەندە، سۇلايمان ئېيتتى: «سىلەر ماڭا مال بىلەن ياردەم قىلماقچىمۇ؟ ئاللاھنىڭ ماڭا بەرگەنلىرى سىلەرنىڭ بەرگەنلىرىڭلاردىن ياخشىدۇر، بەلكى سىلەر سوغاڭلار بىلەن كۆرەڭلەپ كېتىسىلەر. سەن قايتىپ كەتكىن، ئۇلارنىڭ ئۇستىگە ئۇلار تاقابىل تۇرالمايدىغان بىر قوشۇن بىلەن چوقۇم بارىمىز، ئۇلارنى يۇرتىدىن خار، كەمسىتىلگەن ھالدا چوقۇم چىقىرىۋېتىمىز».

سۇلايمان ئېيتتى: «ئى ئۇلۇغلار! ئۇلار مېنىڭ قېشىمغا مۇسۇلمان بولۇپ كېلىشتىن بۇرۇن، (سىلەردىن) كىم ئۇنىڭ تەختىنى ئېلىپ كېلىدۇ». جىنلاردىن بولغان ئىفرىت ئېيتتى: «مەن ئۇنى ئورنۇڭدىن تۇرۇشتىن بۇرۇن ساڭا ئېلىپ كېلىمەن، مەن ئۇنى ئېلىپ كېلىشكە ئەلۋەتتە قادىرمەن، ئىشەنچلىكمەن». (نازىل بولغان) كىتابنى چوڭقۇر بىلىدىغان زات (يەنى ئاسەف ئىبن بۇرخىيا): «ئۇنى مەن ساڭا كۆزۈڭنى يۇمۇپ ئاچقۇچە ئېلىپ كېلىمەن» دېدى (ئۇ دۇئا قىلىۋېدى، تەخت دەرھال ئالدىدا ھازىر بولدى).

سۇلايمان تەختنىڭ يېنىدا تۇرغانلىقىنى كۆرگەندە: «بۇ پەرۋەردىگارىمنىڭ (ماڭا قىلغان) ئېھسانىدۇر، ئۇ شۈكۈر قىلامدىم، يا تۇز كورلۇق قىلامدىم، بۇنىڭ بىلەن مېنى سىنىدى، كىمكى شۈكۈر قىلىدىكەن، ئۇ ئۆزىنىڭ پايدىسى ئۈچۈن شۈكۈر قىلىدۇ، كىمكى

تۈزكورلۇق قىلىدىكەن، (بىلىش كېرەككى) ھەقىقەتەن پەرۋەردىگارىم (ئۇنىڭ شۈكۈر قىلىشىدىن بىھاجەتتۇر)، (اللەنىڭ) كەرىمى كەڭدۇر» دېدى.

سۇلايمان (بىلقىسنىڭ يېتىپ كېلىشى يېقىنلاشقان ۋاقىتتا ئۇنىڭ ئەقلىنى سىناش يۈزىسىدىن) ئېيتتى: «ئۇنىڭ (يەنى بىلقىسنىڭ) تەختىنىڭ (شەكلىنى) ئۆزگەرتىڭلار، ئۇ تەختىنى تونۇمدۇ، تونىمامدۇ، قارايمىز».

بىلقىس كەلگەندە (ئۇنىڭغا): «سېنىڭ تەختىڭ مۇشۇنداقمۇ؟» دېيىلدى.

ئۇ: «شۇدەك تۇرىدۇ» دېدى.

(سۇلايمان اللەنىڭ نېمىتىنى سۆزلەش يۈزىسىدىن ئېيتتى): «ئۇنىڭدىن (يەنى بىلقىستىن) بۇرۇن بىزگە (اللەنى ۋە اللەنىڭ قۇدرىتىنى بىلدۈرىدىغان) ئىلىم بېرىلدى، بىز مۇسۇلمان بولدۇق. ئۇنى اللەنى قويۇپ چوقۇنغان نەرسىلىرى (اللەغا ئىبادەت قىلىشتىن) توستى. چۈنكى ئۇ كاپىر قەۋمدىن ئىدى.»

ئۇنىڭغا (يەنى بىلقىسقا): «سارايغا كىرگىن» دېيىلدى، ئۇ (يەنى بىلقىس) سارايىنى چوڭ سۇ دەپ گۇمانلىنىپ (كىيىمىنى كۆتۈرۈپ) ئىككى پاچىقىنى ئاچتى.

سۇلايمان ئېيتتى: «شۈبھىسىزكى، ئۇ ئەينەكتىن ياسالغان سارايدۇر».

ئۇ (يەنى بىلقىس) ئېيتتى: «پەرۋەردىگارىم، مەن ھەقىقەتەن (اللەغا شېرىك كەلتۈرۈپ، قۇياشقا چوقۇنۇش بىلەن) ئۆزۈمگە زۇلۇم قىلدىم، سۇلايمان بىلەن بىللە ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى اللەغا بويسۇندۇم (يەنى سۇلايماننىڭ دىنىغا ئەگىشىپ ئىسلامغا كىردىم).»

15 ـ سۇلايمان كاپىر بولغىنى يوق، لېكىن شەيتانلار كاپىر بولدى

يەھۇدىيلار پەيغەمبەرلەر ھەققىدە تولىمۇ بولمىغۇر گەپلەرنى قىلدى. ئۇلارنىڭ نالايىق گەپلىرى الله ھېكمەت ئاتا قىلغان، پەيغەمبەرلىك بىلەن ھۆرمەتلىگەن، خىلاپەت بىلەن شەرەپلىك قىلغان پەيغەمبەرلەر ئۇياقتا تۇرسۇن ئادەتتىكى مۆئمىن ۋە مۆۋەھھىدكىمۇ لايىق كەلمەيدۇ.

ئۇلار سېھىرگەرلىك، كاپىرلىق، شېرىك بىلەن ماسلىشىش ۋە ئاياللىرى سەۋەپلىك تەۋھىد مەسىلىسىدە شەكلىنىش قاتارلىق نالايىق ئىشلارنى پەيغەمبەرلەرگە چاپلىدى. الله بۇلارنى ئاقلاپ مۇنداق دېدى:

«سۇلايمان (سېھىرگەر بولغىنى ۋە سېھىر ئۆگىنىش بىلەن) كاپىر بولغىنى يوق، لېكىن شەيتانلار كىشىلەرگە سېھىر ئۆگىتىپ كاپىر بولدى»، «بىز داۋۇدقا سۇلايماننى ئاتا قىلدۇق، سۇلايمان نېمىدېگەن ياخشى بەندە ـ ھە!»، «ئۇ بىزنىڭ دەرگاھىمىزدا ئەلۋەتتە يېقىنلىققا ۋە ياخشى ئاقىۋەتكە ئىگە بولىدۇ.»

10 ـ قىسسە: ئەييۇب ۋە يۇنۇس ئەلەيھىسسالام

1 ـ ئەييۇب ئەلەيھىسسالام قىسسىسى

قۇرئاندىكى ئەييۇب ئەلەيھىسسالام قىسسىسى باشقا قىسسىلەرگە تۇپتىن ئوخشىمايدىغان ئۆزگىچە ئۇسلۇبتىكى بىر قىسسىدۇر. ئۇ اللەنىڭ سەۋرچان، قانائەتچان مۇئمىن بەندىلىرىگە، سۆيۈملۈك پەيغەمبەرلىرىگە ئاتا قىلغان نېمەتلەردىن بىر كۆرۈنۈشدۇر.

ئەييۇب ئەلەيھىسسالامنىڭ كۆپلىگەن چارۋا ـ ماللىرى، زىرائەتلىرى ۋە باللىرى بار ئىدى. اللە ئۇنى سىناش ئۈچۈن ئۇنى ھەممە نەرسىسىدىن ئايرىدى. ھەتتا ئۇنى ئېغىر كېسەلگە مۇپتىلا قىلدى. ئۇنىڭ اللەغا زىكرى ئېيتىدىغان تىلى بىلەن ياد ئېتىدىغان دىلىدىن باشقا ھېچبىر ئەزاسى ساق قالمىدى.

ئەتراپىدىكى كىشىلەرنىڭ ھەممىسى ئۇنى تاشلاپ كەتتى. ئۇ شەھەرنىڭ بىر چېتىگە ئاپىرىپ تاشلىۋېتىلدى. ئۇنىڭغا ئىچ ئاغرىتىدىغان ۋە ئۇنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئالىدىغان ئايالىدىن باشقا ھېچكىم قالمىدى. ئايالى ئېرىنى بېقىش ئۈچۈن باشقىلارغا ياللىنىپ ئىشلەشكە مەجبۇر بولدى.

2 ـ ئەييۇب ئەلەيھىسسالامنىڭ سەۋرچانلىقى

ئەييۇب ئەلەيھىسسالام گەرچە شۇ قەدەر كۆپ ئازاب ـ ئوقۇبەتلەر بىلەن سىنالغان بولسىمۇ، بىراق، ئۇ قىلچىلىك ۋايسىماي، زارلانماي، تاپا ـ تەنە قىلماي، ئاچچىقلانماي كۈنلىرىنى سەۋرچانلىق ۋە چىدامچانلىق بىلەن اللەغا زىكرى ئېيتىپ ئۆتكۈزدى. ئۇ بەنى ئىسرائىلىنىڭ ئەخلەتخانىسىغا تاشلانغان ھالدا بىر قانچە يىل ئۆتتى. ئۇنىڭ بەدىنىدە قۇرت ـ قوڭغۇزلار ئۆملىدى.

3 ـ جاپا ۋە راھەت

اللە ئىرادە قىلغان سىناق، كامالەت، يۇقىرى دەرىجە ۋە قازاغا رازى بولۇش قاتارلىقلار تاماملانغان چاغدا اللە ئۇنىڭغا بىر دۇئانى ئىلھام قىلدى. بۇ دۇئادا ئۇنىڭ ئاجىز ۋە بىچارىلىكى، اللەدىن باشقا پاناھلىق بەرگۈچى يوقلۇقى، اللەنىڭ ھەممە نەرسىگە كۈچى يېتىدىغانلىقى، اللەنىڭ ئۇنىڭ سالامەتلىكىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈپ، بالا ـ چاقىسى ۋە مال ـ مۈلكىنى ھەسسىلەپ قايتۇرۇپ بەرگەنلىكى ئەكس ئەتتۈرۈلگەن.

اللە مۇنداق دەيدۇ: «(ئەييۇبنىڭ قىسسىسىنى بايان قىلغىن). ئۆز ۋاقتىدا ئۇ پەرۋەردىگارىغا: ‹ھەقىقەتەن مېنى بال (يەنى قاتتىق كېسەل) ئورىۋالدى، سەن ئەڭ مەرھەمەتلىكسەن› دەپ دۇئا قىلدى. ئۇنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلدۇق، ئۇنىڭ بېشىغا كەلگەن بالانى كۆتۈرۈۋەتتۇق، ئۇنىڭغا رەھىم قىلغانلىقىمىز، ئىبادەت قىلغۇچىلارغا ئىبرەت قىلغانلىقىمىز ئۈچۈن، ئۇنىڭغا ئائىلىسىنى ۋە ئۇنىڭغا ئوخشاش بىر باراۋەرنى زىيادە ئاتا قىلدۇق (يەنى ئۇنىڭ ئۆلگەن باللىرىنىڭ ۋە يوقالغان ماللىرىنىڭ ئورنىغا بىر ھەسسە كۆپ

بالا، بىر ھەسسە كۆپ مال بەردۇق).»

4 - يۇنۇس ئەلەيھىسسالامنىڭ قىسسىسى ۋە ئۇ قىسسىنىڭ ھېكمىتى

يۇنۇس ئەلەيھىسسالام قىسسىسى ئەييۇب ئەلەيھىسسالام قىسسىسى بىلەن شەكىلداش قىسسە بولۇپ، بۇ ئىككى قىسسىدە: ئۈمىد ئۈزۈلگەن، ئۈمىدسىزلىك قاپلىغان، قاراڭغۇ زۇلمەت باسقان، بارلىق تۈشۈكچىلەر ئېتىلگەن، نۇر ۋە ھاۋا يوقالغان، دەھشەتلىك ئۆلۈم تۈگمىنى ھايات دانچىلىرىنى ئېزىپ كۇكۇم-تالقان قىلىپ، ئۈمىد ۋە ئارزۇدىن قىلچە ئەسەر قالمىغان بىر چاغدا اللەنىڭ ئۆز بەندىلىرىگە كۆيۈنۈپ، ئۇلارنى قۇتقۇزىدىغانلىقى بايان قىلىنىدۇ.

بۇ ئىككى قىسسىدە: كۈچلۈك، غالىپ، مېھرىبان ۋە ھېكمەتلىك ئىلاھىي قۇدرەتنىڭ قولى نامايەن بولىدۇ. ئۇ قول بۇ ئاجىز ئىنساننى يىرتقۇچ يولۋاسنىڭ ئۆتكۈر چىشلىرى ئارىسىدىن تارتىپ چىقىرىدۇ، دەھشەتلىك ئۆلۈم قوينىدىن قايتۇرۇپ كېلىدۇ. بۇ ئاجىز ئىنسان گويا ھېچ ئىش يۈز بەرمىگەندەك ساق-سالامەت ھالدا ھاياتلىق ئالىمىدە قايتىدىن پەيدا بولىدۇ. گويا ئۇ ئەزەلدىن بالا-چاقىلىرى بىلەن كۆرپە ئۈستىدە خاتىرجەم ياشاپ كەلگەندەك......

5 - يۇنۇس ئەلەيھىسسالام ئۆز قەۋمى ئارىسىدا

الله يۇنۇس ئەلەيھىسسالامنى «نەينەۋا» شەھەر ئاھالىسىگە پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتتى. ئۇ كىشىلەرنى الله تەرەپكە دەۋەت قىلدى. بىراق، ئۇلار يۇنۇس ئەلەيھىسسالامنىڭ دەۋىتىگە قۇلاق سالماي، كۇپرى ئۈستىدە چىڭ تۇردى.

يۇنۇس ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا غەزەپلىنىپ، ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن چىقىپ كەتتى ھەمدە چىقىپ كېتىش ئالدىدا ئۇلارغا ئۈچ كۈندىن كېيىن ئازاپ كېلىدىغانلىقىنى ئېيتتى.

ئازاپ يېتىپ كەلگەن چاغدا ئۇلار پەيغەمبەرنىڭ يالغان سۆزلىمەيدىغانلىقىنى بىلىپ، بالا-چاقىلىرىنى ۋە چارۋا-ماللىرىنى ئېلىپ سەھراغا چىقتى. باللارنى ئانىلىرىدىن ئايرىپ اللەغا تەۋبە قىلدى. اللەغا يالۋۇردى، يىلىندى، ھۆر-ھۆر يىغلاپ ياش تۆكتى. ئانا-باللار چۇرقىراپ يىغلاشتى، تۆگە-بوتىلاقلار ئازنىدى، ئات-تايچاقلار كىشنىدى، كالا-موزايلار مۆرىدى، قوي-قوزىلار مەرىدى. نەتىجىدە الله ئۇلارغا رەھىم قىلىپ، ئۇلاردىن ئازاپنى كۆتۈرۈۋەتتى.

«(ھالاك بولغان شەھەرلەر ئاھالىلىرى ئىچىدە) يۇنۇس قەۋمىدىن باشقىسىغا (ئازابنىڭ ئالامىتىنى كۆرۈپ) ئېيتقان ئىمانىنىڭ پايدىسى بولغىنى يوق. يۇنۇس قەۋمى ئىمان ئېيتقاندا، دۇنيا ھاياتىدا رەسۋا قىلىدىغان ئازابنى ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن كۆتۈرۈۋەتتۇق، ئۇلارنى مەلۇم ۋاقىتقىچە (يەنى ئەجىلى يەتكەنگە قەدەر دۇنيادىكى شەيئىلەردىن) بەھرىمەن قىلدۇق.»

6 ـ يۇنۇس ئەلەيھىسسالام بېلىقنىڭ قارنىدا

يۇنۇس ئەلەيھىسسالام قەۋمى ئارىسىدىن چىقىپ كەتكەندىن كېيىن بىر قەۋمنىڭ كېمىسىگە چىقتى. بىردىنلا كېمە چايقىلىشقا باشلىدى. ئۇلار كېمىنىڭ سۇغا غەرق بولۇپ كېتىشىدىن ئەنسىرەپ، كېمىنىڭ يۈكىنى يەڭگىللىتىش ئۈچۈن ئارىسىدىن بىر ئادەمنى سۇغا تاشلىماقچى بولدى.

ئۇلار چەك تاشلىۋىدى چەك يۇنۇس ئەلەيھىسسالامغا چىقتى. ئۇلار قايتا ـ قايتا چەك تاشلىغان بولسىمۇ، بىراق، ئۈچ قېتىمنىڭ ھەممىسىدە چەك يۇنۇس ئەلەيھىسسالامغا چىقتى. ئۇ كېيىمنى سېلىپ ئۆزىنى سۇغا ئاتتى.

«(كېمىدىكىلەر چەك چىققان ئادەمنى دېڭىزغا تاشلاپ كېمىنىڭ يۈكىنى يېنىكلىتىش ئۈچۈن) چەك تاشلاشتى، يۇنۇس (چەكتە) مەغلۇب بولغانلاردىن بولۇپ (دېڭىزغا تاشلاندى)»

يۇنۇس ئەلەيھىسسالام كېمىدىن سۇغا سەكرىگەن چاغدا الله بىر بېلىقنى ئەۋەتتى. بېلىق ئۇنى چاينىماي پۈتۈن يۇتۇۋەتتى. چۈنكى، الله بېلىققا ئۇنى چاينىماسلىققا ۋە ھەزىم قىلىۋەتمەسلىككە بۇيرىغان ئىدى.

7 ـ الله ئۇنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلدى

بېلىقنىڭ قارنى قاپقاراڭغۇ زۇلمەت ئىدى. يۇنۇس ئەلەيھىسسالام دېڭىزنىڭ زۇلمىتى، كېچىنىڭ زۇلمىتى قوشۇلۇپ قاتمۇ ـ قات زۇلمەت ئىچىدە قالدى. ئۇ الله خالىغان مۇددەتكىچە بېلىقنىڭ قارنىدا تۇردى. ئۇنىڭدىن كېيىن الله ئۇنىڭغا بىر قانچە كەلىمىلەرنى ئىلھام قىلدى. ئۇ كەلىمىلەر زۇلمەتلەرنى پاچاقلاپ تاشلايدۇ، خاپىلىقلارنى ئاچىدۇ، يەتتە قات ئاسماننىڭ ئۈستىدىن رەھمەتنى ئېلىپ چۈشىدۇ.

قۇرئان بۇ ئاجايىپ تەڭداشسىز قىسسىنى بايان قىلدى. بۇ قىسسىدە ئاسمان ـ زېمىن تار كېلىپ ئۆزىنى قويىدىغان جاي تاپالمىغان، ئىچكى دۇنياسى دېڭىز تاشقىنىدەك داۋالغۇپ تىنچسىزلىق ۋە ئۈمىدسىزلىك پاتقىقىغا پاتقان، اللەدىن باشقا ھېچقانداق قۇتقۇزغۇچى يوقلۇقىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەن ھەر قانداق كىشى ئۈچۈن زور ئۈمىد ۋە تەسەللى بېغىشلايدۇ.

«يۇنۇسنىڭ (قىسسىنى بايان قىلغىن)، ئۆز ۋاقتىدا ئۇ (قەۋمىنىڭ ئىمان ئېيتمىغانلىقىدىن) خاپا بولۇپ (شەھىرىدىن) چىقىپ كەتكەن ئىدى. ئۇ بىزنى (بېلىقنىڭ قارنىدا) ئۆزىنى قىسمايدۇ دەپ ئويلىدى، ئۇ قاراڭغۇلۇقتا (يەنى بېلىقنى قارنىدا): ‹(پەرۋەردىگارىم) سەندىن باشقا ھېچ مەبۇد (بەرھەق) يوقتۇر، سەن (جىمى كەمچىلىكلەردىن) پاكتۇرسەن، مەن ھەقىقەتەن (ئۆز نەپسىمگە) زۇلۇم قىلغۇچىلاردىن بولدۇم› دەپ نىدا قىلدى. ئۇنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلدۇق، ئۇنى (بېلىق يۇتقان

چاغدىكى) غەمدىن خالاس قىلدۇق، شۇنىڭدەك مۇئمىنلەرنى (ئېغىرچىلىقلاردىن) خالاس قىلىمىز.»

****

11 ـ قىسسە: زەكەرىيا ئەلەيھىسسالام

1 ـ زەكەرىيا ئەلەيھىسسالامنىڭ ياخشى بالا تىلەپ قىلغان دۇئاسى

ئاللاھنىڭ ئۆز بەندىلىرىگە ئاتا قىلغان نېمەتلىرى ۋە ھەر بىر شەيئىنى قورشاپ تۇرغان قۇدرىتىنىڭ بەلگىلىرىدىن يەنە بىر تۈر زەكەرىيا ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاللاھقا قىلغان دۇئاسىدا نامايەن بولىدۇ.

زەكەرىيا ئەلەيھىسسالام ياشانغان، بەللىرى مۈكچەيگەن، جىسمىدىن مادار كەتكەن، ئايالىنىڭ تۇغۇشتىن ئۈمىد ئۈزۈلگەن بىر چاغدا ئۆزىگە ۋارىسلىق قىلىپ، ئىنسانلارنى ئاللاھ تەرەپكە دەۋەت قىلىش ۋەزىپىسىنى ئۆتەيدىغان، ياخشى، تەقۋادار، سالىھ بالا تەلەپ قىلىپ ئاللاھقا دۇئا قىلدى.

ئاللاھ ئۇنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلىپ، ئۇنىڭغا بىر ئوغۇل بالا ئاتا قىلدى. بۇ ئارقىلىق كىشىلەرنىڭ تەسەۋۋۇرلىرىنى يالغانغا چىقاردى، بۇرۇندىن تارتىپ يەكۈنلەنگەن تەجرىبىلەرنى بىكار قىلدى.

ئاللاھ ئۇ بالىغا كىچىككىنىدىلا ئەقىل-پاراسەت، ئىلىم-ھېكمەت ئاتا قىلدى. ئۇنى مېھرىبانلىق، ۋاپادارلىق، تەقۋادارلىق، سەممىيلىك ۋە ئاقكۆڭۈللۈك قاتارلىق سۈپەتلەرگە ئىگە قىلدى.

ئاللاھ زەكەرىيا ئەلەيھىسسالامغا ئۆزىنىڭ چەكسىز قۇدرىتىنىڭ دەلىللىرىنى كۆرسەتتى. زەكەرىيا ئەلەيھىسسالام شۇنى ئېنىق كۆردىكى، ئاللاھ ئۆزى خالىغان ئىشلارنى قىلىدۇ، ئۆزىنىڭ مەخلۇقاتلىرى ئىچىدە، ئۇلارنىڭ جىسمىدا خالىغان ئۆزگىرىشلەرنى پەيدا قىلىدۇ. ئۇلارنىڭ خالىغان ئەزالىرىنى ھەرىكەتلەندۈرۈپ، خالىغان ئەزالىرىنى ھەرىكەتتىن توختىتىدۇ. پۈتكۈل كائىناتتا ئاللاھنىڭ قولىدا بولۇپ، ئاللاھ تىرىكتىن ئۆلۈكنى، ئۆلۈكتىن تىرىكنى چىقىرىدۇ. ئۇ خالىغان كىشىلەرگە ھېسابسىز رىزىق ئاتا قىلىدۇ.

2 ـ ئىمراننىڭ ئايالىنىڭ قەسىمى

ئىمراننىڭ ئايالى زەكەرىيا ئەلەيھىسسالامنىڭ جەمەتىدىن بولۇپ، ئۇ ئاللاھنى ۋە ئاللاھنىڭ دىنىنى ياخشى كۆرىدىغان سالىھ ئايال ئىدى. ئەگەر ئۇ ئوغۇل تۇغسا بالىسىنى ئاللاھ ئۈچۈن، دىنىنىڭ خىزمىتى ئۈچۈن ئاتايدىغانلىقىنى ئېيتىپ نەزىر (قەسەم) قىلدى. ئاللاھدىن بۇ بالىنى قوبۇل قىلىشىنى، ئۇ ئارقىلىق ئۆزىنىڭ دىنىغا ۋە باشقا بەندىلىرىگە مەنپەئەت بېرىشىنى، ئۇ

بالىنىڭ كىشىلەرنى اللە تەرەپكە دەۋەت قىلىدىغان يولباشچىلاردىن بولۇشنى سورىدى.

3 ـ ئۇ ئايال: «ئى پەرۋەردىگارىم! مەن قىز تۇغدۇم» دېدى

ئۇ ئايال بىر ئىشنى ئىرادە قىلغان بولسا، اللە يەنە بىر ئىشنى ئىرادە قىلدى. چۈنكى، اللە بەندىلىرىنىڭ مەنپەئەتىنى ئەڭ ياخشى بىلەتتى. دەرۋەقە ئۇ ئايال ئويلىغانىنىڭ ئەكسىچە قىز تۇغۇپ كۆڭلى يېرىم بولدى. قايغۇرۇپ ھەسرەتلەندى.

بىراق، بۇ قىز ئادەتتىكى قىز ئەمەس ئىدى، ئۇ ئىبادەتكە ھېرىسمەن، تائەت ۋە ياخشىلىققا ئالدىرايدىغان، ئوغۇللاردىن ئۇستۇن تۇرىدىغان قىز ئىدى.

پەيغەمبەرلىك ۋەزىپىسىنى ئەرلەر ئۈستىگە ئالىدىغان تۇرۇپ، اللە ـ ئۆزى بىلىدىغان بىرەر ھېكمەتىنىڭ سەۋەبىدىن ـ ئۇنىڭ قىز بولۇشىنى تەقدىر قىلغان بولسىمۇ، بىراق، يەنىلا ئۇنى پەيغەمبەرنىڭ ئانىسى بولۇش شەرىپىگە مۇيەسسەر قىلدى.

ئۆز ۋاقتىدا ئىمراننىڭ ئايالى ئېيتتى: «پەرۋەردىگارىم! مەن قورسىقىمدىكى پەرزەنتىمنى (دۇنيا ئىشلىرىدىن) ئازاد قىلىنغان ھالدا چوقۇم سېنىڭ خىزمىتىڭگە ئاتىدىم، (بۇ نەزرەمنى) قوبۇل قىلغىن، سەن ھەقىقەتەن (دۇئايىمنى) ئاڭلاپ تۇرغۇچىسەن، (نىيىتىمنى) بىلىپ تۇرغۇچىسەن».

ئۇ قىز تۇغقان ۋاقتىدا: «ئى پەرۋەردىگارىم! قىز تۇغدۇم» دېدى، ئۇنىڭ نېمە تۇغقانلىقىنى اللە ئوبدان بىلىدۇ. (ئۇ تەلەپ قىلغان) ئوغۇل (ئاتا قىلىنغان) قىزغا ئوخشاش ئەمەس (بەلكى بۇ قىز ئارتۇقتۇر). (ئىمراننىڭ ئايالى ئېيتتىكى) «مەن ئۇنى مەريەم ئاتىدىم، مەن ھەقىقەتەن ئۇنىڭ ئۈچۈن، ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى ئۈچۈن ساڭا سېغىنىپ، قوغلاندى شەيتاندىن پاناھ تىلەيمەن.»

4 ـ اللەنىڭ مەرھەمىتىگە ئېرىشكەن قىز

بۇ قىز زەكەرىيا ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇرۇق ـ تۇققان بولغاچقا، ئۇنىڭ تەربىيىسى ۋە قوغدىشى ئاستىدا ئىدى. اللە بۇ قىزغا مەرھەمەت قىلغان بولۇپ، مۇۋە پىشمايدىغان زامان ۋە ماكاندا ئۇنىڭغا ھەر تۈرلۈك مېۋىلەرنى ئىنئام قىلاتتى. قىز خالىغىنىنى ئۆزى يەپ، خالىغىنىنى باشقىلارغا بېرەتتى.

«ئۇنى پەرۋەردىگارى چىرايلىقچە قوبۇل قىلدى، ئۇنى ئوبدان ئۆستۈردى، ئۇنىڭغا زەكەرىيانى كېپىل قىلدى (يەنى ئۇنىڭ خىزمىتىنى قىلىشقا زەكەرىيانى قويدى). زەكەرىيا ھەر قېتىم (ئۇنىڭ) ئىبادەتگاھىغا ئۇنى كۆرگىلى كىرسە، ئۇنىڭ يېنىدا بىرەر يېمەكلىك ئۇچرىتاتتى. ئۇ: ‹ئى مەريەم! بۇ ساڭا قەيەردىن كەلدى؟› دەيتتى، مەريەم: ‹ئۇ، اللە تەرىپىدىن كەلدى› دەيتتى. اللە ھەقىقەتەن خالىغان ئادەمگە (جاپا ـ مۇشەققەتسىزلا) ھېسابسىز رىزىق بېرىدۇ.»

5 ـ مېهرىبان اللەنىڭ ئىلھامى

زەكەرىيا ئەلەيھىسسالام اللەنىڭ پەيغەمبىرى، ئەلچىسى ۋە ئەقىللىق كىشى ئىدى. اللە ئۇنىڭغا شۇنى ئىلھام قىلدىكى، ئانىسى اللە ئۈچۈن، اللەنىڭ دىنى ئۈچۈن ئاتىغان؛ ئۆزىمۇ تائەت ۋە ئىبادەتكە ئىخلاسمەنلىك بىلەن بېرىلگەن قىزغا مېۋە پىشمايدىغان زامان ۋە ماكاندا ھەر تۈرلۈك مېۋىلەرنى ئىنئام قىلىشقا قادىر اللە ياشانغان، بەللىرى مۈكچەيگەن، جىسمىدىن مادار كەتكەن، ئايالىنىڭ تۇغۇشىدىن ئۈمىد ئۈزۈلگەن، بالىسى بولۇش ئۆرپ-ئادەت تەرىپىدىن ئىنكار قىلىنغا قېرى كىشىگە پەرزەنت ئاتا قىلىشقا ئەلۋەتتە قادىردۇر.

بۇنى چوڭقۇر تونۇپ يەتكەن زەكەرىيا ئەلەيھىسسالامنىڭ روھى جانلاندى، ئىرادىسى كۈچەيدى، پەرۋەردىگارغا بولغان ئىشەنچىسى ئاشتى، تىلى مىدىرلاپ، ئاستا-ئاستا ھەرىكەتكە كەلدى. اللەغا دۇئا قىلىپ تىلىكىنى تىلىدى. بۇلارنىڭ ھەممىسى مېھرىبان اللەنىڭ ئىلھامى، غالىپ، ھەممىنى بىلگۈچى اللەنىڭ تەقدىرى ئىدى.

«شۇ ۋاقىتتا (يەنى مەريەمنىڭ كارامىتىنى كۆرگەن چاغدا) زەكەرىيا پەرۋەردىگارىغا دۇئا قىلىپ: ‹ئى پەرۋەردىگارىم! ماڭا ئۆز دەرگاھىڭدىن بىر ياخشى پەرزەنت ئاتا قىلغىن، ھەقىقەتەن دۇئانى ئاڭلىغۇچىسەن› دېدى.»

6 ـ بالا تۇغۇلۇشتىن ئىلگىركى بىشارەت

اللە ئۇنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلىپ، ئۇنىڭغا بالىسى تۇغۇلۇش ۋاقتى يېقىنلاشقاندا يۈز بېرىدىغان ئالامەتنى ئالدىدىن بىشارەت بەردى. چۈنكى، ئىنسان ئالدىراڭغۇ يارىتىلغاچقا، ئۇ بۇ زور ھادىسىنىڭ يۈز بېرىش ئىمكانىيىتى ۋە مەيدانغا كېلىش ۋاقتىنىڭ بەلگىسىنى تەلەپ قىلىپ: «پەرۋەردىگارىم! ماڭا (ئايالىمنىڭ ھامىلدار بولغانلىقىغا) بىر نىشانە ئاتا قىلغىن» دېدى.

اللە: «ساڭا بولىدىغان نىشانە شۇكى، ئۈچ كۈنگىچە كىشىلەرگە سۆز قىلالمايسەن (يەنى زىكرى تەسبىھ ئېيتىشتىن باشقا سۆزگە تىلىڭ كەلمەيدۇ). پەقەت ئىشارەتلا قىلىسەن، (نېمىتىمگە شۈكۈر قىلىش يۈزىسىدىن) پەرۋەردىگارىڭنى كۆپ ياد ئەت، كەچتە، ئەتىگەندە تەسبىھ ئېيت» دېدى.

شەيئىلەرنىڭ خۇسۇسىيىتىنى تارتىۋېتەلەيدىغان، سۆزلەۋاتقان تىلنى سۆزلىيەلمەيدىغان گاچىغا ئايلاندۇرۇپ قويالايدىغان ھەممىگە قادىر اللە شەيئىلەرگە ئۆزىنىڭ خۇسۇسىيىتىنى قايتۇرۇپ بېرىشكە، تارتىۋېتىلگەن نەرسىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈشكە قادىردۇر.

7 ـ اللەنىڭ مۆجىزىلىرى ۋە قۇدرىتى

اللەنىڭ مۆجىزىلىرى ۋە قۇدرىتى زەكەرىيا ئەلەيھىسسالامنىڭ جىسمىدا، ئۆيىدە ۋە ئائىلىسىدە ئاشكارا بولدى. ئوغلى يەھيا ئەلەيھىسسالام تۇغۇلۇپ ئۇنى خۇشاللىققا چۆمدۈردى. ئۇنىڭ ئارزۇ-ئىستەكلىرى كۈچەيدى، دەۋىتى قاناتلاندى. قۇرئاندىكى مۇنۇ

قىسسىگە قۇلاق سېلىڭلار! بۇ قىسسە بىر قىتىم ئىخچام بايان قىلىنغان بولسا، يەنە بىر قىتىم تەپسىلى سۆزلەندى.

«زەكەرىيانىڭ (قىسسىنى بايان قىلغىن). ئۆز ۋاقتىدا ئۇ: ‹ئى پەرۋەردىگارىم! مىنى (بالىسىز، ۋارىسسىز) يالغۇز قويمىساڭ، سەن ئەڭ ياخشى ۋارىستۇرسەن (يەنى ھەممە ئادەم ئۆلىدۇ، سەنلا باقىي قالىسەن)› دەپ نىدا قىلدى. بىز ئۇنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلدۇق، ئۇنىڭغا يەھيانى ئاتا قىلدۇق، ئۇنىڭغا خوتۇنىنى ئۆزگەرتىپ بەردۇق (يەنى تۇغىدىغان قىلىپ بەردۇق). (يۇقىرىقى پەيغەمبەرلەرنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلىشىمىز) شۇنىڭ ئۈچۈن ئىدىكى، ئۇلار ياخشى ئىشلارنى قىلىشقا ئالدىرايتتى، (رەھمىتىمىزنى) ئۈمىد قىلىپ، (ئازابىمىزدىن) قورقۇپ بىزگە دۇئا قىلاتتى، بىزگە كەمتەرلىك بىلەن ئىبادەت قىلاتتى.»

8 ـ يەھيا ئەلەيھىسسالام دەۋەت ۋەزىپىسىنى ئۈستىگە ئالدى

يەھيا ئەلەيھىسسالام بۇ ئالەمگە پەقەت ئاتا ـ ئانىسىنىڭ خۇشاللىقى ۋە ئاتىسىنىڭ ئىز باسارى بولۇش ئۈچۈنلا تۇغۇلغان ئەمەس. بەلكى، ئۇ ئىنسانلارنى اللە تەرەپكە ۋە توغرا دىنغا يېتەكلەش ۋەزىپىسى ۋە مۇشەققىتىنى ئۈستىگە ئېلىش ئۈچۈن تۇغۇلغان.

ئۇنىڭدا كىچىك ۋاقتىدىن باشلاپلا ئىپسىللىكنىڭ ئىزنالىرى كۆرۈنۈشكە باشلىغان. ئۇ بالىلىق ۋاقتىدىلا ئىلىمگە پۈتۈن كۈچى بىلەن بېرىلگەن. ياش ۋاقتىدا ياخشىلىق ۋە تەقۋادارلىق سۈپەتلىرىگە ئىگە بولغان. مېھرى ـ مۇھەببەت، كۆيۈمچانلىق ۋە ئاتا ـ ئانىسىغا ياخشىلىق قىلىشتا تەڭتۇشلىرىنىڭ ئالدىدا تۇرغان. ئۇ ئۆز زامانىسىدا بارماق بىلەن سانىۋالغۇدەكلا كەم تېپىلىدىغان پەزىلەت ئىگىسى ئىدى.

«(يەھيا تۇغۇلۇپ چوڭ بولغاندا ئۇنىڭغا) ‹ئى يەھيا! كىتابنى (يەنى تەۋراتنى) تىرىشىپ ئوقۇغىن› (دېدۇق). ئۇنىڭغا بالىلىق چېغىدىلا ئەقىل ـ پاراسەت ئاتا قىلدۇق. بىز ئۇنىڭغا مەرھەمەت قىلىش ۋە ئۇنى (ناچار خىسلەتلەردىن) پاك قىلىش يۈزىسىدىن (شۇنداق قىلدۇق)، يەھيا تەقۋادار ئىدى . ئۇنى ئاتا ـ ئانىسىغا كۆيۈمچان (قىلدۇق)، ئۇ مۇتەكەببىر (يەنى ئاتا ـ ئانىسىنى قاخشاتقۇچى)، (پەرۋەردىگارىغا) ئاسىيلىق قىلغۇچى بولمىدى . ئۇ تۇغۇلغان كۈنىدە، ۋاپات بولغان كۈنىدە، تىرىلىپ (قەبرىدىن) تۇرغۇزۇلغان كۈنىدە (اللە تائالا تەرىپىدىن بولغان) ئامانلىققا ئېرىشىدۇ.»

****

12 ـ قىسسە: ئىسا ئەلەيھىسسالام

1 ـ ئادەتتىن ھالقىغان قىسسە

ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ دەۋرى يېتىپ كەلدى. ئۇ پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد

ئەلەيهىسسالامدىن ئىلگىرى ئۆتكەن ئەڭ ئاخىرقى پەيغەمبەر. بۇ يەردە دەل ئاشۇ پەيغەمبەر ئىسا ئەلەيهىسسالامنىڭ قىسسىسى سۆزلىنىدۇ. بۇ قىسسىدە اللەنىڭ غالىپ ئىرادىسى، چەكسىز قۇدرىتى ۋە چوڭقۇر ھېكمىتى نامايەن بولىدۇ.

ئىسا ئەلەيهىسسالامنىڭ تۇغۇلۇشىدىن تارتىپ تاكى بارلىق ئەھۋاللىرىغىچە ئادەتتىن ھالقىغان بولۇپ، ئۇنىڭ ئەھۋالى ھەققىدە ئەقىللەر گاڭگىرىدى، تەبىئى قانۇنىيەتلەر ئەمەلدىن قالدى. ئىلاھىنىڭ يوقالمايدىغانلىقى ۋە ئۆزگەرمەيدىغانلىقىدىن ئىبارەت تەبىئى قانۇنىيەتلەرگە؛ تەجرىبە، سىناق، تىببىي ھۆكۈم قاتارلىق ئۆزگەرمەس قانۇنىيەتلەرگە ئىشەنگەن كىشى بولسۇن ياكى ھەر بىر شەيئىنى قورشاپ تۇرغان ۋە ئۇنىڭ ئۈستىدىن غەلبە قىلغان اللەنىڭ چەكسىز قۇدرىتى ۋە مۇتلەق ئىرادىسىنى بىلمىگەن كىشى بولسۇن ئۇنىڭغا ئىشىنىش ۋە ئۇنى تەستىقلاش تولىمۇ قىيىن تۇيۇلدى.

«اللە بىرەر شەيئىنى (يارىتىشنى) ئىرادە قىلسا، ئۇنىڭغا «ۋۇجۇتقا كەل» دەيدۇ ـ دە، ئۇ ۋۇجۇتقا كېلىدۇ»

شۇنداق، اللەنىڭ ھەممىگە قادىر، ئىرادە قىلغۇچى، ياراتقۇچى، قۇدرەتلىك دېگەن سۈپەتلىرىگە ئىمان كەلتۈرگەن كىشىگە نىسبەتەن ئۇنىڭغا ئىشىنىش ۋە ئۇنى تەستىقلاش ئېغىر كەلمەيدۇ.

«اللە (ھەممىنى) ياراتقۇچىدۇر، (يوقلۇقتىن) پەيدا قىلغۇچىدۇر، (ھەممە نەرسىگە) سۈرەت (شەكىل) بېغىشلىغۇچىدۇر، ئەڭ چىرايلىق ئىسىملارغا ئىگىدۇر، ئاسمانلاردىكى ۋە زېمىندىكى نەرسىلەر ئۇنىڭغا تەسبىھ ئېيتىپ تۇرىدۇ، ئۇ غالىبتۇر، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر.»

ئادەم ئەلەيهىسسالام ئاتا-ئانىسىز ھالەتتە تۇپراقتىن يارىتىلغان. ئىسا ئەلەيهىسسالام بولسا ئانىسىدىن ئاتىسىز ھالەتتە تۇغۇلغان. ئادەم ئەلەيهىسسالامنىڭ ئاتا-ئانىسىز يارىتىلغانلىقىغا ئىشەنگەن كىشىنىڭ قارىغاندا ئىسا ئەلەيهىسسالامنىڭ ئاتىسىز تۇغۇلغانلىقىغا ئىشىنىش ئاسانراقتۇر.

«شۈبھىسىزكى، اللەنىڭ نەزىرىدە ئىسانىڭ مىسالى (ئۇ ئاتىسىز يارىتىلغانلىقتىن) ئادەمنىڭ (يەنى ئادەم ئەلەيهىسسالامنىڭ) مىسالىغا ئوخشايدۇ. ئادەمنى اللە (ئاتا ـ ئانىسىز) تۇپراقتىن ياراتتى، ئاندىن ئۇنىڭغا: «ۋۇجۇدقا كەل» دېدى ـ دە، ئۇ ۋۇجۇدقا كەلدى (ئىسانىڭ ئىشى ئادەمنىڭ ئىشىدىن ئەجەبلىنەرلىك ئەمەس)».

2 ـ ئىسا ئەلەيهىسسالامنىڭ بارلىق ئەھۋالى ئەجەبلىنەرلىك

سەييىدىمىز ئىسا ئەلەيهىسسالامنىڭ بارلىق ئەھۋالى ھەقىقەتەن ئەجەبلىنەرلىك. ئۇنىڭ تۇغۇلغان دەۋرى يۇنان (گرېتسىيە) ئەقلىچىلىك ۋە ئالگېبىرادا ئەڭ يۇقىرى پەللىگە يەتكەن دەۋر بولۇپ، تىببىي جەھەتتىكى تەرەققىياتىمۇ سەل قارىغىلى بولمايتتى.

3 ـ يەھۇدىيلارنىڭ ماددىي ئامىللارغا بويسۇنۇشى

يەھۇدىيلار ـ ئارىسىدىن پەيغەمبەرلەر كۆپ چىققان مىللەت بولغىنىغا قارىماي ـ ئۆز دەۋرىدە يۇقىرى ئورۇندا تۇرۇۋاتقان ئىلىم ـ پەنلەرگە بويسۇندى. ئۇلارنىڭ ئىچىدە روھنى ۋە روھقا ئالاقىدار نەرسىلەرنى ئىنكار قىلىش ئومۇملاشتى. ئۇلار كۆزگە كۆرۈنگەن ھەر قانداق نەرسىنى ماددىۋىي نۇقتىدىن چۈشەندۈرۈشكە ئادەتلەندى. مەۋجۇدىيەت ئالىمىدىكى ھەر قانداق شەيئىنىڭ سەۋەبسىز پەيدا بولۇشى مۇمكىن ئەمەس دەپ قارىدى. اﷲ ئىسا ئەلەيھىسسالامغا ئاتا قىلغان مۆجىزىلەر تار ماددىۋىي ئەقلىنىڭ داۋاسى، دەۋرىنىڭ ئېھتىياجى، زامانىنىڭ چاقىرىقى ئىدى.

يەھۇدىيلار تاشقى ئامىللارنىڭ ئىچىگە چوڭقۇرلاپ چۆكتى. مىغىزىنى قويۇپ پوستىغا، ماھىيەتنى قويۇپ شەكىلگە ئېسىلىشتا چېكىگە يەتتى. ئۇلار ماددىۋىي ئېلېمېنت ۋە قانۇن سىستېمىسىنى مۇھىم ئورۇنغا قويدى. مال ـ دۇنياغا پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن بېرىلدى. ھاياتقا جان ـ دىلى بىلەن باغلىنىپ باغرىتاش ۋە ياۋۇزلاشتى. خاراكتېرى قۇرغاقلاشتى.

ئۇلار ئاجىزلارغا كۆيۈنمەيدۇ، نامراتلارغا ھېسداشلىق قىلمايدۇ. تومۇرىدا ئىسرائىلىيلىكنىڭ قېنى ئاقمايدىغان كىشىلەرگە ئىت ـ ئېشەككە ياكى چالما ـ كېسەككە مۇئامىلە قىلغاندەك مۇئامىلە قىلىدۇ. ئۇلار كۈچلۈك پۇلدارلارغا بويسۇنىدۇ، ئاجىز نامراتلارغا زوراۋانلىق قىلىدۇ. ئۇلار كۈچ تاپقاندا تاشتەك قېتىپ، ئاجىزلاشقاندا لايدەك يۇمشايدۇ.

ئۇلار سۈرىيە ۋە پەلەستىندە روملۇقلارنىڭ مۇستەملىكىسى ئاستىدا ياشىغان ئۇزاق مەزگىللەردە ئۇلار باشتىن كەچۈرگەن قۇللۇق ۋە خارلىق ھايات ئۇلاردا خائىنلىق، خىيانەتچىلىك، ئالدامچىلىق، ساختىپەزلىك ۋە يوشۇرۇن سۇيقەستكە تايىنىش قاتارلىق ئىللەتلەرنى پەيدا قىلدى.

4 ـ كۆزگە ئىلماسلىق ۋە ئاسىيلىق قىلىش

پەيغەمبەرلەرنى كۆزگە ئىلماسلىق، ئۇلارنى ئۆلتۈرۈشكە جۈرئەت قىلىش، جازانە بىلەن مۇئامىلە قىلىش، دىنىي تەلىماتلار بىلەن ئوينىشىش يەھۇدىيلاردا قوپاللىق ۋە باغرىتاشلىقنى پەيدا قىلدى. ئىنسانىي تۇيغۇنىڭ ئاجىزلىششىنى كەلتۈرۈپ چىقاردى. ئۇلارنىڭ قەلبلىرىنى ساپ مۇھەببەتتىن، ئىنسانىي ھۆرمەت ۋە ئېھتىرامدىن ئايرىدى.

ئۇلار تەڭلىك، باراۋەرلىك، ياخشىلىق ۋە ھۆرمەتنىڭ ھەقىقى مەنىسىنى ئۇنتۇپ كەتتى. ئۇلار ئىلگىرىكى زامانلاردا پەيغەمبەر ۋە ئەلچىلەرگە ئىشىنەتتى. ئۇلارنىڭ ئارىسىدا پەيغەمبەرلەر كۆپىيىپ، ئۇلارنىڭ خاتىرە بەتلىرى پەيغەمبەرلەرنىڭ خەۋەرلىرى بىلەن توشۇپ كەتكەنلىكتىن، كېيىنكى زامانلاردا ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ ئارزۇسىغا ئۇيغۇن كەلگەن، ئىش ـ ھەرىكەتلىرىنى قوللىغان كۆز قاراش ياكى ئاتالمىش «دىن»دىن باشقا ھېچنەرسىگە ئىشەنمەس بولۇپ كەتتى.

ئۇلار ئۆزلىرىنى تەنقىد قىلغان، ئەيىبلىگەن؛ توغرا دىنغا، ئاشكارا ھەققە ۋە ئىسلاھاتقا چاقىرغان كىشىلەرگە قارشى چىقىپ ئۇلار بىلەن ئۇرۇشتى.

ئۇلار تۆھمەت چاپلاش، يالغاننى توقۇش، ھەقنى يۇشۇرۇش ۋە يالغان گۇۋاھلىق بېرىشكە كۆنۈپ كەتكەن ئىدى.

5- اللەنىڭ بەنى ئىسرائىلغا ئاتا قىلغان نېمىتى

ئىسرائىل ئەۋلادلىرى ھەر قايسى زاماندا ئۆز دەۋردىكى ئۈممەتلەردىن تەۋھىد ئەقىدىسى ئارقىلىق پەرقلىنىپ تۇراتتى. مانا بۇ ئۇلارنىڭ باشقىلاردىن ئۈستۈن تۇرۇشىدىكى سىر ئىدى.

«ئى ئىسرائىل ئەۋلادلىرى! سىلەرگە بەرگەن نېمىتىمنى ۋە سىلەرنى (بىر زامانلاردا) تامام جاھان ئەھلىدىن ئۈستۈن قىلغانلىقىمنى ياد ئېتىڭلار.»

6- تۈزكۈرلۈق

ئۇلارنىڭ بۇددىست مۇشرىك خەلقلەر بىلەن ئۇزاق مەزگىل ئارىلىشىشى، خۇشنا بولۇپ ياشىشى ۋە پەيغەمبەرلەرنىڭ تەلىماتلىرى بىلەن ئۇچراشقان دەۋرنىڭ ئۇزىرىشى جەريانىدا ئۇلارغا ساختا ئەقىدە ۋە جاھىلىيەت ئادەتلىرى ئېقىپ كىردى.

ئۇلار مىسىردا موزايغا ئىبادەت قىلدى، ئۇزەيرەنى ئۇلۇغلاشتا چەكتىن ئاشۇرۇپ، ئۇنى ئىنسانىي دائىرىدىن ھالقىتىۋەتتى. ئۇلارنىڭ يۈزى قىلىنلىقى شۇ چەككە بېرىپ يەتتىكى، ئۇلار بىر قىسىم شىرىك، بۇتپەرەسلىك، سېھىرگەرلىك، كاپىرلىق ۋە باشقا قەبىھ قىلمىشلارنى بەزى پەيغەمبەرلەرگە چاپلىدى. ئۇلار ئاشۇنداق جىنايەتلەرنى سادىر قىلىشتا اللەدىن قورقمىدى.

7- مەغرۇرلۇق ۋە ماختانچاقلىق

ئۇلار جىنايى خاتالىقلىرىنىڭ شۇ قەدەر كۆپ بولغىنىغا قارىماي، ئۇلارنىڭ نەسەبلەر بىلەن ماختىنىشى كۈچلۈك ئىدى. ئارزۇ ۋە «شىرىن چۈش»لەرگە تايىنىشى قاتتىق ئىدى.

ئۇلار: «بىز اللەنىڭ ئوغۇللىرىدۇرمىز (يەنى ئاتا - بالىدەك يېقىنمىز) ۋە (بىز اللەنىڭ دىنىدا بولغاچقا) دوستلىرىدۇرمىز»، «بىزنى دوزاخ ئوتى ساناقلىق كۈنلەرلا كۆيدۈرىدۇ» دەيدۇ.

8- ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ تۇغۇلۇشى ئۆرپ- ئادەتلەرنى بۇزۇپ تاشلىدى

ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ تۇغۇلۇشى نۇرغۇن نەرسىلەرگە جەڭ ئىلان قىلىش بولدى. مەسىلەن: مۇقەررەر قانۇنىيەتلەرگە، كەڭرى تارقالغان ئۆرپ-ئادەتلەرگە، كىشىلەر ئىزچىل رىئايە قىلىپ كېلىۋاتقان قائىدىلەرگە، بەلگىلىك ئادەتلەرگە، يەھۇدىيلار چوڭقۇر ئىشىنىدىغان ئالى ئۆلگىلەرگە، ئۇلار ئوتتەك قىزىقىۋاتقان ۋە جان تىكىپ قوغداۋاتقان

ئەنئەنىلەرگە جەڭ ئېلان قىلىش بولدى، ئۇلارنىڭ ھەممىنى بۇزۇپ تاشلىدى.

ئۇ كىشىلەر ئەزەلدىن كۆرۈپ ئادەتلەنمىگەن بىر خىل يول بىلەن تۇغۇلدى. بۆشۈكىدىلا كىشىلەرگە سۆزلىدى، نامرات قىز ئانىنىڭ قۇچىقىدا ئۆسۈپ يېتىلدى. مەسخىرە ۋە ئەيىبلەش بىلەن تولغان مۇھىتتا ياشىدى. ئۇنىڭ سىياقىدىن كاتتىلىق ۋە بايلىق ئىپادىلەنمەيتتى. ئۇ نامرات ۋە كەمبەغەللەر بىلەن ئولتۇرۇپ-قوپۇپ، ئاشۇلار بىلەن ھەمداستىخان بولاتتى. ئۇلارغا ئىچ ئاغرىتاتتى. ئاجىز بىچارىلەرگە غەمخورلۇق قىلاتتى. باي بىلەن كەمبەغەل، ھاكىم بىلەن مەھكۇم، ئېسىل بىلەن تۆۋەننىڭ ئوتتۇرىسىنى ئايرىۋەتمەيتتى.

9- ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ مۆجىزىلىرى

اللە ئىسا ئەلەيھىسسالامنى پەيغەمبەرلىك ۋە ۋەھيى بىلەن ھۆرمەتلىدى، ئۇنىڭغا ئىنجىلنى بەردى، ئۇنى جىبرىئىل ۋە روشەن مۆجىزىلەر بىلەن كۈچلەندۈردى. ئۇنىڭ قولى ئارقىلىق دوختۇرلار داۋالىيالمىغان كېسەللەرگە شىپالىق بەردى. تۇغما كور ۋە ئاق كېسەلنى ساقايتتى.

ئىسا ئەلەيھىسسالام اللەنىڭ رۇخستى بىلەن ئۆلۈكنى تىرىلدۈردى، ئۇ كىشىلەرنىڭ كۆز ئالدىدا لايدىن قۇشلارنىڭ ھەيكىلىنى ياساپ ئۇنىڭغا پۈۋلىگەندە، ئۇ اللەنىڭ ئىزنى بىلەن قۇشقا ئايلىنىپ ھاۋادا پەرۋاز قىلدى. كىشىلەرگە ئۆيلىرىدە نىمىلەرنى يەپ، نىمىلەرنى ساقلاۋاتقانلىقىنى كۆرمەي تۇرۇپ ئېيتىپ بەردى.

مانا بۇلارنىڭ ھەممىسى تەۋراتتا بايان قىلىنغان پەيغەمبەرلەرنىڭ مۆجىزىلىرى ۋە ئىلاھىي قۇدرەتنىڭ خەۋەرلىرىگە بولغان ئىشەنچنى ئەسلىگە كەلتۈردى. ئۇنىڭغا بولغان ئىمانىنى يېڭىلىدى. سەزگۈ ۋە تەجرىبىگە بولغان چوقۇنۇشنى پەسەيتتى. ۋەھالەنكى، ئىلاھىي قۇدرەتنىڭ چەكسىزلىكىنى، ئىلاھىي ئىرادىنىڭ كۈچىنى ئىنكار قىلىدىغانلار بولسا سەزگۈ ۋە تەجرىبىدىن باشقىغا ئىشەنمەيدىغانلىقىنى ئېيتىپ، بۇنىڭغا قارشى تۇردى.

10- ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ دەۋىتى ۋە يەھۇدىيلارنى يالغانچى دەپ ئەيىبلىشى

ئىسا ئەلەيھىسسالام يەھۇدىيلارنى كۆپلىگەن تەرەپلەردە يالغانغا چىقاردى، ئۇلارنىڭ قىلمىشلىرىنى ئىنكار قىلدى. ئۇلارنىڭ اللە ھالال قىلغاننى ھارام قىلىپ، اللە ھارام قىلغاننى ھالال قىلىشتەك قەبىھ جىنايىتىنى ئەيىبلىدى. ئۇلارنى دىنىنىڭ روھىغا، ئەسلىگە ۋە ماھىيىتىگە يېتەكلىدى. اللەنىڭ دوستلۇقىنى ھەر قانداق دوستلۇقنىڭ ئالدىغا قويۇشقا، ئىنسانىي مۇھەببەت ۋە ھۆرمەتنى مۇھىم بىلىشكە، نامراتلارغا غەمخورلۇق قىلىشقا چاقىردى. ئۇلارنى ساپ تەۋھىدكە، دىنغا سىرتتىن قوشۇلغان ساختا ئەقىدە ۋە جاھىلىيەت ئادەتلىرىنى تاشلىۋېتىشكە دەۋەت قىلدى.

11- يەھۇدىيلار ئىسا ئەلەيھىسسالامغا قارشى تۇردى

ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ دەۋەت ۋە چاقىرىقلىرى يەھۇدىيلارنىڭ ئاچچىقىنى كەلتۈردى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئىسا ئەلەيھىسسالامغا قارشى چىقىپ، ئۇنىڭغا ئۇرۇش ئاچتى. ھەممىسى بىردەك ئۇنىڭغا «ئوق» ئاتتى. بوھتان ۋە تۆھمەت چاپلىدى. سەت تىل ۋە ھاقارەتلىك سۆزلەر بىلەن ئۇنىڭغا ئازار بەردى. پاك ئانىسى مەريەم ھەققىدە ھەرخىل بولمىغۇر، نالايىق گەپلەرنى قىلدى. ئۇنى ھەيدەپ چىقاردى. لۈكچەكلەرنى ئۇنىڭغا قارشى قۇترىتىپ، ئۇنىڭ دەۋەت يولىغا توسقۇنلۇق قىلدى.

12 ـ ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ قۇرئاندىكى قىسسىسى

يەھۇدىيلار ئىسا ئەلەيھىسسالامنى ئۆلتۈرۈپ يوقاتماقچى ۋە ئۇنىڭدىن بىراقلا قۇتۇلماقچى بولغاندا، اللە ئۇنى قوغداپ، ئۇلارنىڭ سۇيقەستىنى ئۇلارنىڭ ئۆزىگە ياندۇردى. ئىسا ئەلەيھىسسالامنى ھۆرمەتلەپ، ئۇنى ئۆز تەرىپىگە ئېلىپ چىقىپ كەتتى.

سىلەر ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ قۇرئاندىكى مۇنۇ قىسسىسىگە قۇلاق سېلىڭلار!

«ئۆز ۋاقتىدا پەرىشتىلەر ئېيتتى: «ئى مەريەم! اللە ساڭا (ئاتىنىڭ ۋاستىسىز) اللەنىڭ بىر كەلىمىسى(دىن تۆرەلگەن بىر بوۋاق) بىلەن خۇش خەۋەر بېرىدۇكى، ئۇنىڭ ئىسمى، مەسىھ مەريەم ئوغلى ئىسادۇر، ئۇ دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە ئابرۇيلۇق ۋە اللەغا يېقىنلاردىن بولىدۇ. ئۇ بۆشۈكتىمۇ (يەنى بوۋاقلىق چېغىدىمۇ)، ئوتتۇرا ياش بولغاندىمۇ كىشىلەرگە (پەيغەمبەرلەرنىڭ سۆزىنى) سۆزلەيدۇ ۋە (تەقۋادارلىقتا كامىل) ياخشى ئادەملەردىن بولىدۇ».

مەريەم: «پەرۋەردىگارىم! ماڭا ئىنسانىنىڭ قولى تەگمىگەن تۇرسا (يەنى ئەرلىك بولمىسام) قانداق بالام بولىدۇ؟» دېدى.

پەرىشتە: «اللە خالىغىنىنى شۇنداق يارىتىدۇ (يەنى ئاتا ـ ئانا، ئارقىلىقمۇ ۋە ئۇنىڭسىزمۇ يارىتىدۇ). بىرەر ئىشنىڭ بولۇشىنى ئىرادە قىلسا، ‹ۋۇجۇدقا كەل› دەيدۇ ـ دە، ۋۇجۇدقا كېلىدۇ» دېدى.

اللە ئۇنىڭغا خەتنى، ھېكمەتنى (يەنى سۆز ھەرىكەتتە توغرا بولۇشنى)، تەۋراتنى، ئىنجىلنى ئۆگىتىدۇ. ئۇنى بەنى ئىسرائىلغا پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتىدۇ. (ئۇ دەيدۇ): «شۈبھىسىزكى، سىلەرگە مەن رەببىڭلار تەرىپىدىن بولغان (پەيغەمبەرلىكىمنىڭ راستلىقىنى كۆرسىتىدىغان) بىر مۆجىزە ئېلىپ كەلدىم، مەن سىلەرگە لايدىن قۇشنىڭ شەكلىدەك بىر نەرسە ياساپمەن، ئاندىن ئۇنىڭغا پۈۋلەيمەن ـ دە، اللەنىڭ ئىزنى بىلەن، ئۇ قۇش بولىدۇ. تۇغما كورنى، بەرەس كېسىلىنى ساقايتىمەن، اللەنىڭ ئىزنى بىلەن، ئۆلۈكلەرنى تىرىلدۈرىمەن، سىلەر يەيدىغان ۋە ئۆيۈڭلاردا ساقلايدىغان يېمەكلىكلەردىن خەۋەر بېرىمەن (يەنى سىلەرنىڭ يوشۇرۇن ئەھۋالىڭلارنى ئېيتىپ بېرەلەيمەن). شۈبھىسىزكى، ئەگەر سىلەر اللەنىڭ مۆجىزىلىرىگە ئىشەنگۈچى بولساڭلار، بۇنىڭدا (يەنى مەن كەلتۈرگەن

مۆجىزىلەردە) سىلەر ئۈچۈن ئەلۋەتتە (مېنىڭ راستلىقىمنى كۆرسىتىدىغان روشەن) ئالامەت بار. مەن ئىلگىرى كەلگەن تەۋراتنى تەستىق قىلغان ھالدا (كەلدىم)، سىلەرگە پەرۋەردىگارىڭلار تەرىپىدىن دەلىل ئېلىپ كەلدىم. اللەدىن قورقۇڭلار ۋە (مېنىڭ ئەمرىمگە) ئىتائەت قىلىڭلار. اللە ھەقىقەتەن مېنىڭ پەرۋەردىگارىمدۇر، سىلەرنىڭمۇ پەرۋەردىگارىڭلاردۇر، ئۇنىڭغا ئىبادەت قىلىڭلار، بۇ توغرا يولدۇر».

ئىسا ئۇلار (يەنى يەھۇدىيلار) دىن كۇپرىنى (كۇپرىدا چىڭ تۇرۇپ، ئۇنى ئۆلتۈرۈش نىيىتىگە كەلگەنلىكىنى) سەزگەن چاغدا: «اللە ئۈچۈن (اللەغا دەۋەت قىلىش يولىدا) ماڭا كىملەر ياردەم بېرىدۇ؟» دېدى.

ھەۋارىيلار (يەنى ئۇنىڭ تەۋەلىرىدىن ھەقىقىي مۆئمىنلەر) ئېيتتى: «اللە ئۈچۈن ساڭا بىز ياردەم بېرىمىز، اللەغا ئىمان ئېيتتۇق. گۇۋاھ بولغىنكى، بىز (پەيغەمبەرلىكىڭگە) بويسۇنغۇچىلارمىز. پەرۋەردىگارىمىز! سەن نازىل قىلغان كىتابقا ئىشەندۇق، پەيغەمبەرگە ئەگەشتۇق، بىزنى (ھىدايىتىڭگە) شاھىت بولغانلار قاتارىدا قىلغىن».

ئۇلار مىكىر ئىشلەتتى (يەنى ئىسا ئەلەيھىسسالامنى ئۆلتۈرمەكچى بولدى)، اللە ئۇلارنىڭ مىكرىنى بەربات قىلدى (ئىسا ئەلەيھىسسالامنى قۇتقۇزۇپ ئاسمانغا ئېلىپ چىقىپ كەتتى). اللە مىكىر قىلغۇچىلارنىڭ جازاسىنى ئوبدان بەرگۈچىدۇر.

ئۆز ۋاقتىدا اللە ئېيتتى: «ئى ئىسا! مەن سېنى (ئەجىلىڭ يەتكەندە) قەبزى روھ قىلىمەن، سېنى دەرگاھىمغا كۆتۈرىمەن (يەنى ئاسمانغا ئېلىپ چىقىمەن). سېنى كاپىرلاردىن پاك قىلىمەن (يەنى سېنى ئۆلتۈرمەكچى بولغان يامانلارنىڭ شەررىدىن ساقلايمەن)، ساڭا ئەگەشكەنلەرنى قىيامەتكىچە كاپىرلاردىن ئۈستۈن قىلىمەن. ئاندىن مېنىڭ دەرگاھىمغا قايتىسىلەر، سىلەر ئىختىلاپ قىلىشقان ئىش (يەنى ئىسانىڭ ئىشى) ئۈستىدە ئاراڭلاردا مەن ھۆكۈم چىقىرىمەن. كاپىرلارغا بولسا دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە قاتتىق ئازاب قىلىمەن، ئۇلارغا (ئۇلاردىن اللەنىڭ ئازابىنى توسىدىغان) ھېچ مەدەتكار بولمايدۇ. ئىمان ئېيتقان ۋە ياخشى ئەمەل قىلغانلارغا كەلسەك، اللە ئۇلارنىڭ (قىلغان ياخشى ئەمەللىرىنىڭ) ئەجرىنى تولۇق بېرىدۇ. اللە زالىملارنى دوست تۇتمايدۇ (زالىملارنى دوست تۇتمايدىغان زات قانداقمۇ بەندىلىرىگە زۇلۇم قىلسۇن؟)».

(ئى مۇھەممەد!) بۇ بولسا ساڭا بىز ئوقۇپ بېرىۋاتقان ئايەتلەردۇر ۋە ھېكمەتلىك قۇرئاندۇر. شۈبھىسىزكى، اللەنىڭ نەزىرىدە ئىسانىڭ مىسالى (ئۇ ئاتىسىز يارىتىلغانلىقتىن) ئادەمنىڭ (يەنى ئادەم ئەلەيھىسسالامنىڭ) مىسالىغا ئوخشايدۇ. ئادەمنى اللە (ئاتا ـ ئانىسىز) تۇپراقتىن ياراتتى، ئاندىن ئۇنىڭغا: «ۋۇجۇدقا كەل» دېدى ـ دە، ئۇ ۋۇجۇدقا كەلدى (ئىسانىڭ ئىشى ئادەمنىڭ ئىشىدىن ئەجەبلىنەرلىك ئەمەس). (ئىسا ھەققىدىكى بۇ سۆز) اللە تەرىپىدىن نازىل بولغان ھەقىقەتتۇر، سەن شەك قىلغۇچىلاردىن بولمىغىن.»

13 ـ ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ قۇرئاندىكى تەرجىمھالى ۋە دەۋىتى

سلەر ئىسا ئەلەيهىسسالامنىڭ قۇرئاندىكى قىسقىچە تەرجىمىھالى ۋە دەۋىتىنى ئوقۇڭلار!

بوۋاق ئېيتتى: «مەن ھەقىقەتەن اللەنىڭ بەندىسىمەن، ماڭا كىتابنى بەردى (يەنى ئىنجىلنى بېرىدۇ) ۋە مېنى پەيغەمبەر قىلدى (يەنى قىلىدۇ.) قەيەردە بولاي مېنى بەرىكەتلىك قىلدى، ھاياتلا بولىدىكەنمەن، ماڭا نامازنى، زاكاتنى ئادا قىلىشنى تەۋسىيە قىلدى. مېنى ئانامغا كۆيۈمچان قىلدى، مېنى مۇتەكەببىر، شەقى قىلمىدى. مەن تۇغۇلغان كۈنۈمدە، ۋاپات بولغان كۈنۈمدە، تىرىلىپ قەبرەمدىن تۇرغۇزۇلغان كۈنۈمدە (اللە تائالا تەرىپىدىن بولغان) ئامانلىققا ئېرىشىمەن.»

14 ـ تارىخىي كۆرەش

ئىسا ئەلەيهىسسالام ئىلگىركى پەيغەمبەرلەر دۇچ كەلگەن ۋە يولۇققان ئىشلارغا دۇچ كەلدى. كاتتىباشلار، داھىيلار ئۇنىڭدىن يىراقلاشتى. بايلار ۋە كۈچلۈكلەر ئۇنى تاشلىدى، ئۇنىڭغا ئىشىنىش ۋە ئەگىشىشنى كەمچىلىك ۋە ئەيىب دەپ قارىدى. ھوقۇق ۋە ئىمتىيازدىن ۋاز كېچىش ئۇلارغا ئېغىر كەلدى.

«قايسى شەھەرگە بولمىسۇن، بىرەر ئاگاھلاندۇرغۇچى ئەۋەتسەكلا ئۇنىڭ دۆلەتمەن ئادەملىرى: ‹شۈبھىسىزكى، بىز سىلەرنىڭ پەيغەمبەرلىكىڭلارنى ئىنكار قىلىمىز› دېدى. ئۇلار يەنە: ‹بىزنىڭ ماللىرىمىز ۋە بالىلىرىمىز ئەڭ كۆپ، بىز ئازابلانمايمىز› دېدى.»

15 ـ ئاۋام خەلق ۋە نامراتلارنىڭ ئىمان كەلتۈرۈشى

ئىسا ئەلەيهىسسالام ئۇلارنىڭ ئىرچىل تۇردە ئۆزگە قارشى تۇرۇپ، كۇپرى ئۈستىدە چىڭ تۇرغانلىقىنى؛ ئىلگىر ئۆزلىرى ئىشەنگەن ئەمما ئاددى سانىغان ئوچۇق پاكىت ۋە روشەن مۆجىزىلەرنى ئىنكار قىلغانلىقىنى كۆرۈپ ئۇلارنىڭ ئىمان كەلتۈرۈشىدىن ئۈمىدسىزلەنگەن بىر چاغدا ئاۋام خەلق ۋە نامرات كىشىلەر ئىسا ئەلەيهىسسالام تەرەپكە يۈزلەندى. ئۇلارنىڭ دىلى ئىرىپ، روھى سۈزۈكلەشتى. چۈنكى، ئۇلار ئۆز ئەمگىكىگە تايىنىپ تۇرمۇش كەچۈرەتتى. ئۇلار نەسەب بىلەن پەخىرلەنمەيتتى. يۈز ـ ئابرۇي قوغلاشمايتتى. ھوقۇق ۋە ئىناۋەت تالاشمايتتى.

ئۇلارنىڭ ئىچىدىن بىر بۆلۈك كىشىلەر ئىسا ئەلەيهىسسالامغا ئىمان كەلتۈردى. ئۇلارنىڭ كۆپىنچىسى تامچىلىق، بېلىقچىلىق ۋە ھۈنەر ـ كەسىپ بىلەن شۇغۇللىنىدىغان مېهنەتكەشلەر ئىدى.

16 ـ بىز اللەنىڭ ياردەمچىلىرى

ئۇلار ئىسا ئەلەيهىسسالامغا ئىمان كەلتۈرۈپ، ئۇنىڭ ئەتراپىغا ئۇيۇشتى. ئۇنىڭغا قول بېرىپ تۇرۇپ: «بىز اللەنىڭ ياردەمچىلىرى» دېيىشتى.

«ئىسا ئۇلار (يەنى يەھۇدىيلار)دىن كۇپرىنى (كۇپرىدا چىڭ تۇرۇپ، ئۇنى ئۆلتۈرۈش

نىيىتىگە كەلگەنلىكىنى) سەزگەن چاغدا: «اللە ئۈچۈن (اللەغا دەۋەت قىلىش يولىدا) ماڭا كىملەر ياردەم بېرىدۇ؟» دېدى.

ھەۋارىيلار (يەنى ئۇنىڭ تەۋەلىرىدىن ھەقىقىي مۆئمىنلەر) ئېيتتى: «اللە ئۈچۈن ساڭا بىز ياردەم بېرىمىز، اللەغا ئىمان ئېيتتۇق. گۇۋاھ بولغىنكى، بىز (پەيغەمبەرلىكىڭگە) بويسۇنغۇچىلارمىز. پەرۋەردىگارىمىز! سەن نازىل قىلغان كىتابقا ئىشەندۇق، پەيغەمبەرگە ئەگەشتۇق، بىزنى (ھىدايىتىڭگە) شاھىت بولغانلار قاتارىدا قىلغىن»

17 ـ ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ساياھىتى ۋە دەۋىتى

ئىسا ئەلەيھىسسالام كۆپلىگەن ۋاقتىنى ساياھەت ۋە سەپەردە ئۆتكۈزەتتى. ئۇ بەنى ئىسرائىلنى اللە تەرەپكە دەۋەت قىلاتتى. ئۇلارنىڭ ئازغۇنلۇقلىرىنى تۈزىتەتتى. ئۇ مۇشۇنداق ئايلىنىش ۋە كۆچۈشلىرىدە ئاسانلىق بىلەن تەسلىك، قىيىنچىلىق بىلەن مولچىلىققا ئوخشاشلا دۇچ كېلىپ تۇراتتى. ئۇ ھەممىنى سەۋرچانلىق، قانائەتچانلىق بىلەن ئۆستىگە ئالاتتى. ئاچارچىلىققا بەرداشلىق بېرەتتى. قورساق تويغۇچىلىك يىمەكلىك بىلەن كۇپايىلىنەتتى.

18 ـ ھەۋارىيلار ئاسماندىن داستىخان تەلەپ قىلدى

ھەۋارىيلار (يەنى ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ تەۋەلىرىدىن بولغان ھەقىقىي مۆئمىنلەر) سەۋرچانلىق، چىدامچانلىق، جاپادىن قورقماسلىق، قىيىنچىلىققا بەرداشلىق بېرىشتە ئىسا ئەلەيھىسسالام بىلەن ئوخشاش دەرىجىدە ئەمەس ئىدى. ئۇلار ئاچارچىلىققا ئوچرىۋېدى ئىسا ئەلەيھىسسالامدىن اللەغا دۇئا قىلىشنى، اللەنىڭ ئۆزلىرىگە ئاسماندىن داستىخان (يەنى يىمەكلىك چىقىدىغان داستىخان) چۈشۈرۈپ بېرىپ، ئۇلارنىڭ ئاچقان قورسىقىنى تويغۇزۇشنى تەلەپ قىلدى.

19 ـ ئەدەبسىزلىك

ئۇلار ئىسا ئەلەيھىسسالامغا قويغان تەلىۋىدە ئەدەبسىزلىك بىلەن: «رەببىڭ بىزگە ئاسماندىن ئۈستىدە تاماق بار داستىخان چۈشۈرۈپ بېرەلەمدۇ؟» دېدى.

ئىسا ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ سوئالىدىن ئەجەبلەنمىدى، بىراق، ئۇلارنىڭ سۆز قىلغان ۋاقتتىكى ئۇسلۇبىنى يامان كۆردى. پەيغەمبەرلەرنىڭ ھەممىسى ئۈممەتلىرىدىن غەيبكە ئىشىنىشنى تەلەپ قىلدۇ ۋە ئۇلارنى شۇنىڭغا تەكلىپ قىلدۇ. چۈنكى، مۆجىزە كىچىك باللارنىڭ ئىچ-پۇشقىنى چىقىرىدىغان چۆچەك ياكى ئادەملەرنى كۈلدۈرىدىغان لەتىپە ئەمەس، بەلكى، اللەنىڭ مۆجىزىلىرى بولۇپ، اللە ئۇنى خالىغان ۋاقتتا پەيغەمبەرلىرىنىڭ قولىدا ئاشكارا قىلدۇ. اللە بۇ مۆجىزىلەر ئارقىلىق بەندىلىرىگە پاكىت تۇرغۇزىدۇ. مۆجىزىلەر ئاشكارا بولغاندىن كېيىن ئۇنى ئىنكار قىلغۇچىلارغا اللە قىلچىلىك مۆھلەت

بەرمەستىن بالايى-ئاپەت ئەۋەتىپ، ئۇلارنى جازالايدۇ.

20- قەۋمنى يامان ئاقىۋەتتىن ئاگاھلاندۇرۇش

شۇ سەۋەپتىن ئىسا ئەلەيھىسسالام ئۇلاردىن ئەنسىرىدى، ئۇلارنى يامان ئاقىۋەتكە قېلىشتىن ئاگاھلاندۇردى ۋە اللەنى «مۇنداق ئىشنى قىلالامدۇ؟» دەپ سىناپ بېقىشتىن چەكلىدى. چۈنكى، الله ھەممىدىن ئۇلۇغ ۋە كاتتىدۇر.

21- تىكلىشىش ۋە سوئالدا چىڭ تۇرۇۋېلىش

شۇنداقتىمۇ ئۇلار سوئال سوراشتا چىڭ تۇرۇۋالدى. ئۇلار بۇ سوئالنى ئەستايىدىل سورىغانلىقىنى، بۇ ئارقىلىق اللەنى ئىمتىھان قىلىشنى ئەمەس، بەلكى، ئۆزلىرىنىڭ قەلبىنى ئەمىن تاپقۇزۇشنى خالايدىغانلىقىنى ئېيتتى.

ئەمەلىيەتتىمۇ ئۇلار بۇ مۆجىزىنىڭ كېيىنكى ئەۋلادلار ئۈچۈن ئەسلىمە، دەۋرنىڭ ئۆتىشى بىلەن ئادەملەر تەرىپىدىن رىۋايەت ۋە بايان قىلىنىدىغان قىسسە، بەلكى، مۇشۇ دىننىڭ راستلىقىغا، ئۈنجى ئەۋلاد مۆئمىنلەرنىڭ ۋە ساداقەتمەن ھەۋارىلارنىڭ دەرىجىسىگە دەلىل بولۇشنى خالايتتى.

22- قۇرئان قىسسە بايان قىلىدۇ

ئۆز ۋاقتىدا ھەۋارىلار: «ئى مەريەم ئوغلى ئىسا! رەببىڭ بىزگە ئاسماندىن ئۈستىدە تاماق بار داستىخان چۈشۈرۈپ بېرەلەمدۇ؟» دېدى.

ئىسا: «ئەگەر (اللەنىڭ قۇدرىتىگە) ئىشەنسەڭلار (مۇنداق سوئاللارنى بېرىشتە) اللەدىن قورقۇڭلار» دېدى.

ئۇلار: «بىز ئۇنىڭدىن يېيىشنى، كۆڭلىمىزنىڭ تىنچلىنىشىنى، سۆزۈڭنىڭ راستلىقىنى بىلىشنى ۋە پەيغەمبەرلىكىڭگە گۇۋاھچىلاردىن بولۇشنى ئىرادە قىلىمىز» دېدى.

مەريەم ئوغلى ئىسا: «ئى پەرۋەردىگارىمىز الله! بىزگە ئۈستىدە تاماق بار داستىخان چۈشۈرگىن، بۇ كۈن بىزلەرگە ۋە بىزدىن كېيىنكىلەرگە بايرام بولۇپ قالسۇن، ئۇ داستىخان سەندىن بىزگە (قۇدرىتىڭنى ۋە پەيغەمبەرلىكىمنى كۆرسىتىدىغان) بىر مۆجىزە بولۇپ قالسۇن. بىزگە رىزىق بەرگىن، سەن رىزىق بەرگۈچىلەرنىڭ ياخشىسىسەن» دېدى.

الله (ئىسانىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلىپ): «ئۇنى مەن سىلەرگە چوقۇم (ئاسماندىن) چۈشۈرىمەن، سىلەردىن كىمكى شۇنىڭدىن كېيىن كاپىر بولسا، ئۇنى شۇنداق بىر ئازاب بىلەن ئازابلايمەنكى، ئەھلى جاھاندىن ھېچ كىشىنى مۇنداق ئازابلىمايمەن» دېدى.

23- يەھۇدىيلار ئىسا ئەلەيھىسسالامنى يوقۇتۇشقا ئۇرۇندى

يەھۇدىيلارنىڭ تاقىتى تاق بولۇپ، سەۋر قاچىسى توشتى. دۈشمەنلىك ۋە ئاسىيلىق تونىنى كىيىپ، ئىسا ئەلەيھىسسالامنى يوقاتماقچى بولدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار رۇم

ھۆكۈمىتىگە ئىسا ئەلەيھىسسالام ئۈستىدىن ئەرز سۇنۇپ: «ئىسا ئىسىملىك بىر ئادەم بار، ئۇ ھاماقەت، ئۆز بېشىمچى، باشباشتاق كىشى بولۇپ دىنىمىزغا ئاسىيلىق قىلدى. ياشلىرىمىزنى ئۆزىگە تارتىپ، ئۇلارنى ئازدۇردى. بىرلىكىمىزنى پارچىلىدى. قېرىلىرىمىزنى گالۋاڭغا چىقىرىپ كۆڭلىمىزنى بىئارام قىلدى» دېدى.

24ـ ئۆچمەنلىك قىلغۇچى سىياسىيونلارنىڭ ئۇسۇلى

ئىسا ئەلەيھىسسالام دۆلەتكە نىسبەتەن زور تەھدىت. ئۇ ئىنتىزام ۋە قانۇنغا بويسۇنمايدۇ. داھىيلارنى ھۆرمەتلىمەيدۇ، مۇقەددەس نەرسىلەرنى كۆزگە ئىلمايدۇ. ئۇ بىر ئىسيانكار. ئەگەر ئۇنىڭ ھەركىتىگە ۋاقتىدا چەك قويۇلمىسا، ئەھۋال كونترول قىلغىلى بولمايدىغان دەرىجىگە بېرىپ يېتىدۇ. خەتەر ئاددى بولسىمۇ، بىراق، ئۇنىڭ كېيىنكى ئاقىۋىتىگە سەل قاراشقا بولمايدۇ.

25ـ مىكىر ۋە سۇيىقەست

ئۆچمەنلىك قىلغۇچى سىياسىيونلارنىڭ يۇقىرىقى سۆزلىرى پۈتۈنلەي ھىيلە-مىكىر بىلەن تولغان، سىياسى رەڭ بىلەن بويالغان ئىدى. چۈنكى، ئۇلارنىڭ سىياسىتىدە ھۆكۈمەتنىڭ يەھۇدىيلارنىڭ دىنىي ئىشلىرىغا ئارلاشماسلىقى ئېنىق بەلگىلەنگەن بولغاچقا دىنىي ئىشلار رۇم ھۆكۈمىتىنىڭ دىققىتىنى قوزغىيالمايتتى. يەھۇدىيلار بۇ نوقتىنى ئېنىق بىلگەچكە ئىسا ئەلەيھىسسالام ھەققىدىكى گەپلەرگە سىياسى تۈس بېرىپ، رۇم ھۆكۈمىتىنىڭ قولى ئارقىلىق ئىسا ئەلەيھىسسالامنى يوقۇتۇش غەرىزىنى ئەمەلگە ئاشۇرماقچى بولدى.

26ـ قىيىنچىلىق

ئەجنەبىي مۇشرىك ھۆكۈمەت دۆلەتنى ئىدارە قىلىش ئىشلىرى بىلەن ئالدىراش بولغاچقا، ئىشلارنىڭ ماھىيىتىنى، يەھۇدىيلارنىڭ غەرىزىنى، ئۇلارنىڭ ئىسا ئەلەيھىسسالامغا نېمە ئۈچۈن دۈشمەنلىك قىلىدىغانلىقىنى ئېنىق بىلىپ كېتەلمەيتتى. بىراق، يەھۇدىيلار بەك چىڭ تۇرۇۋالغاچقا رۇم ھۆكۈمىتى بېشىنى ئاغرىتىۋاتقان بۇ مەسىلىدىن تېزراق قۇتۇلماقچى بولدى.

27ـ ئىسا ئەلەيھىسسالام سوت مەھكىمىسىدە

ئاشۇ جۈمە كۈنى بولۇپ، ئەسىردىن كېيىنكى چاغ ئىدى. شەنبە كۈنى يەھۇدىيلار ئۈچۈن دەم ئېلىش كۈنى بولۇپ، ئادەتتە يەھۇدىيلار بۇ كۈندە ئىشلىمەي دەم ئالاتتى. شۇڭا ئۇلار جۈمە كۈنى كۈن پېتىشتىن ئىلگىرى ئىسا ئەلەيھىسسالامغا ھۆكۈم ئىجرا قىلىپ، ئۇنىڭدىن بىراقلا قۇتۇلۇشقا بەل باغلىغان ئىدى. شۇنداق بولغاندا ئۇلار كېچىچە خاتىرجەم ئۇخلاپ، خۇشال تاڭ ئاتتۇرۇپ، دەم ئېلىش كۈنىنى دەخلى-تەرۇزسىز ئۆتكۈزەتتى.

سوتچى ھۆكۈم ئىلان قىلىشقا مەجبۇر بولدى. بىراق، بۇ ئىشنىڭ ئۇلاغا نىسبەتەن

ھېچقانداق پايدىسى بولمىغاچقا سوتچىنىڭ بۇ ئىشقا تازا رايى يوق ئىدى. يەھۇدىيلار ئىسا ئەلەيھىسسالامغا چىقىرىلغان ھۆكۈمنى ئاڭلاش ئۈچۈن مەھكىمە ئالدىغا توپلانغان بولۇپ، بىردە پىچىرلاشسا، بىردە چۇرقىرىشىپ ھۆكۈمنى تەقەززالىق بىلەن كۈتمەكتە ئىدى.

سوتچى بولسا خوشياقماسلىق بىلەن ئىش بىجىرەتتى، ۋاقت قىستاپ كەلمەكتە ئىدى، كۈن پاتايلا دەپ قالغان ئىدى. ئاخىرى ئىسا ئەلەيھىسسالام كرېستقا مىخلاپ ئۆلتۈرۈش جازاسىغا ھۆكۈم قىلىندى.

28 ـ   ئاشۇ دەۋردىكى جىنايى ئىشلار قانۇنى

ئاشۇ دەۋردىكى جىنايى ئىشلار قانۇنىدا كرېستقا مىخلاپ ئۆلتۈرۈشكە ھۆكۈم قىلىنغۇچى جازا مەيدانىغا كرېست شەكىللىك ياغاچنى ئۆزى كۆتىرىپ ئاپىرىش بەلگىلەنگەن ئىدى. جازا مەيدانى شەھەرنىڭ سىرتىدا بولۇپ مەھكىمىدىن خېلى يىراقتا ئىدى. پۈتكۈل خەلق توپلاشقان بولۇپ، بىرى بىرىنى ئىتتىرىشمەكتە ئىدى.

ساقچىلارنىڭ كۆپىنچىسى رۇملۇقلاردىن بولغاچقا ئۇلار يەھۇدىيلارنىڭ ئىچكى ئىشلىرىغا ئانچە قىزىقمايتتى. ئۇلار بۇ مەسىلىگە نىسبەتەن پەقەت يۇقىرىنىڭ بۇيرۇقىنى ئىجرا قىلغۇچى ئىدى خالاس. ئۇلارنىڭ نەزىرىدە ئىسرائىلىيىلىكلەرنىڭ ھەممىسى ئوخشاش ئىدى. ئۇلارغا نىسبەتەن بۇ يات مىللەتنىڭ ئىشى بولغاچقا ئالدىراش بىلەن ئالدىرماسلىقنىڭ ھېچقانداق پەرقى يوق ئىدى.

ئەتراپنى قاراڭغۇلۇق قاپلاشقا باشلىغان ئىدى. بىر قىسىم يەھۇدىيلار بىلەن قىزىققان قۇلاق كەستى ياشلار ئىسا ئەلەيھىسسالامنى تىللاپ، دۇشكەلەپ ئالدىغا ئىتتىرمەكتە ئىدى. ئۇنى ئەيىبلەپ، ھاقارەتلەپ دىلىغا ئازار بەرمەكتە ئىدى.

29 ـ   ئىسا ئەلەيھىسسالام ئەزىيەتنى ئۇستىگە ئالدى

ئىسا ئەلەيھىسسالام ھېرىپ ـ چارچىغان ئىدى، ئۇ پۈتۈن كۈن مەھكىمىدە ئۆرە تۇرغۇزۇپ قويۇلغاچقا پۇت ـ قوللىرى تالغان، بەللىرى ئاغرىغان ئىدى. ياغاچ ئېغىر بولغاچقا ئۇنى كۆتۈرۈپ تېزراق مېڭىشقا قۇربى يەتمەيۋاتاتتى.

30 ـ   ئىلاھىي تەدبىر

دىققەت قىلىشقا تېگىشلىك ئەڭ مۇھىم نۇقتا دەل مۇشۇ يەردە! ئىسا ئەلەيھىسسالامنى جازا مەيدانىغا ئېلىپ ماڭغان ساقچى ئۇنىڭ ياغاچنى كۆتۈرۈپ تېزراق ماڭالمايۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ئىسرائىلىيىلىك بىر ياشنى ياغاچنى كۆتۈرۈۋېلىشقا بۇيرىدى. چۈنكى، بۇ ياش تەڭتۇشلىرى ئىچىدە ئەڭ قىزىق قان، ئەڭ دۆت، ئىسا ئەلەيھىسسالامغا ئەزىيەت بېرىشكە ئەڭ ھېرىسمەن، ئىشلارنى تېزراق ئاخىرلاشتۇرۇپ، بۇ تۈگىمەس ئاۋارىچىلىقتىن بىراقلا قۇتۇلۇشنى ئويلايدىغان ئالدىراڭغۇ ياشلارنىڭ بىرى ئىدى.

31 ـ ئۆزى كولىغان ئورىغا ئۆزى چۈشتى

ئادەملەر توپى جازا مەيدانىنىڭ دەرۋازىسى ئالدىغا يېتىپ كەلدى. جازا ئىجرا قىلغۇچى ساقچى دەرۋاز ئالدىغا چىقىپ سوت مەھكىمىسىنىڭ ساقچىلىرىدىن ئىشلارنى تاپشۇرۇپ ئالدى. ئۇلار بىر ياشنىڭ ياغاچ كۆتۈرۈۋالغانلىقىنى كۆردى. ئىشلار ئارىلىشىپ كەتتى، ۋاراڭ-چۇرۇڭ كۆپەيدى. ساقچى ياغاچ كۆتۈرۈۋالغان ياشنىڭ قولىدىن تۇتۇپ ئۇنى جازا مەيدانىغا ئېلىپ ماڭدى. كرېستقا مىخلاپ ئۆلتۈرۈلىدىغان ياشنىڭ شۇ ئىكەنلىكىدىن ساقچى ھەرگىز گۇمانلانمىدى. ۋەھالەنكى، ئۇ ياش ۋارقىراپ-جارقىراپ نىمىدۇ بىر نەرسىلەرنى دەيتتى، ياغاچنى كۆتۈرۈپ ئەكىلىشىپ بەرگەنلىكىنى، ئۆزىنىڭ جىنايەتچى ئەمەسلىكىنى چۈشەندۈرەتتى. ئەمما جازا مەيدانىنىڭ ساقچىسى بۇنى چۈشەنمەيتتى، چۈشىنىشنىمۇ خالىمايتتى. ئۇنىڭ ۋارقىراپ-جارقىراشلىرىغا پەرۋا قىلمايتتى. مۇھىمى ئۇ ھۆكۈمران مىللەتنىڭ پەرزەنتى بولغاچقا مەھكۇم مىللەتنىڭ تىلىنى بىلمەيتتى، شۇڭا ئۇنىڭ ۋارقىراپ-جارقىراشلىرى ساقچى ئۈچۈن ئادەتتىكى ئىش ئىدى.

ئۇ ياش ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆلۈمىنى تېزلىتىش ئۈچۈن ياغاچنى بىللە كۆتۈرۈپ كەلگەن ئىدى. ئەمما ئۆزى كۆتۈرۈپ كەلگەن ياغاچقا ئۆزى مىخلاندى، ئۆزى كولىغان ئورىغا ئۆزى چۈشۈپ كەتتى.

32 ـ ھۆكۈم ئىجرا قىلىش

ھەر قانداق جىنايەتچىنىڭ ئۆزىنى ئاقلاپ، جىنايىتىنى ئىنكار قىلىشى، ۋارقىراپ-جارقىراپ، ئاھ ئۇرۇپ يىغلىشى نورمال ئەھۋال ئىدى. شۇڭا ساقچىلارمۇ بۇنىڭدىن قىلچە ئەجەبلەنمەي ھۆكۈمنى ئىجرا قىلدى.

يەھۇدىيلار يىراقتىن قاراپ تۇرۇشاتتى، ئەتراپ قاراڭغۇ بولغاچقا ئۇلار كرېستقا مىخلانغۇچىنىڭ ئىسا ئەلەيھىسسالام ئىكەنلىكىدىن قىلچە گۇمانلانمايتتى.

33 ـ ئىسا ئەلەيھىسسالام ئاسمانغا ئېلىپ چىقىپ كېتىلدى

اللە ئىسا ئەلەيھىسسالامنى يەھۇدىيلارنىڭ سۇيىقەستىدىن قۇتقۇزۇپ قالدى. يەھۇدىيلارنىڭ ئۇنى ئۆلتۈرۈپ، ئۇنىڭدىن بىراقلا قۇتۇلۇش ئارزۇسى ئەمەلگە ئاشمىدى. ئۇلار پۈتۈن كۈچى بىلەن ئۇنى يوقاتماقچى بولغان بولسىمۇ، بىراق، ھەممىدىن غالىپ اللەنىڭ قوغدىشى ئاستىدا ئۇلار ناھايىتى سەت مەغلۇپ بولدى. اللە ئىسا ئەلەيھىسسالامنى پاك ھالەتتە ئاسمانغا ئېلىپ چىقىپ كەتتى.

34 ـ قۇرئان ئىسا ئەلەيھىسسالام ھەققىدە سۆزلەيدۇ

«يەنە ئۇلارنىڭ كۇپرى (يەنى ئىسا ئەلەيھىسسالامنى ئىنكار قىلغانلىقلىرى) ئۈچۈن ۋە مەريەمگە چوڭ بوھتان چاپلىغانلىقلىرى ئۈچۈن (ئۇلارغا لەنەت قىلدۇق). يەنە اللەنىڭ رەسۇلى ئىسا ئىبن مەريەمنى ھەقىقەتەن ئۆلتۈردۇق دېگەنلىكلىرى ئۈچۈن (ئۇلارغا لەنەت

قىلدۇق). ۋەھالەنكى، ئۇلارنىڭ ئىسانى ئۆلتۈرگىنىمۇ يوق، دارغا ئاسقىنىمۇ يوق ۋە لېكىن ئۇلارغا شۈبھە سېلىندى (ئىسانى ئاستۇق دەپ گۇمان قىلىپ، ئىسا ئەلەيھىسسالامغا ئوخشاپ قالغان باشقا بىرسىنى ئاستى)، ئىسا توغرىسىدا ئىختىلاپ قىلىشقانلار ھەقىقەتەن ئۇنىڭ ئۆلتۈرۈلگەنلىكى (مەسىلىسى)دە شۈبھىدىدۇر. ئۇلار بۇ (ئىشنىڭ ھەقىقىتى)نى بىلمەيدۇ، گۇمانغىلا ئاساسلىنىدۇ، ئۇلار ئىسانى جەزمەن ئۆلتۈرمىدى. بەلكى اللە ئۇنى ئۆز تەرىپىگە كۆتۈردى (يەنى ئىسا ئەلەيھىسسالامنى اللە ئۇلارنىڭ شەررىدىن قۇتۇلدۇرۇپ تىرىك ھالدا ئاسمانغا ئېلىپ چىقىپ كەتتى). اللە غالىبتۇر، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر.»

ئىسا ئەلەيھىسسالام اللەنىڭ ئىرادىسى بىلەن ئاسمانغا ئېلىپ چىقىپ كېتىلدى، ئۇنىڭ دۇنياغا كېلىشىمۇ، دۇنيادىن ئايرىلىشىمۇ ئاجايىب. ئۇنىڭ ھاياتى باشتىن ئاخىرى ھەيران قالارلىق ھايات، ئادەتتىن ھالقىغان ھايات. ئۇ چەكسىز ئىلاھىي قۇدرەتنىڭ دەلىلى.

35 ـ قىيامەتنىڭ ئالدىدا ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاسماندىن چۈشىدىغانلىقى

اللە ئىرادە قىلغان چاغدا ئىسا ئەلەيھىسسالام ئاسماندىن چۈشىدۇ. ئۇ ئۆزى ھەققىدە ئۇكچىل ۋە سولچىل بولۇۋالغان يەھۇدىيلارنىڭ ساختىلىقىنى ئېچىپ تاشلاپ، ئۇلارنىڭ جىنايەتلىرىگە پاكىت تۇرغۇزىدۇ. ھەقكە ياردەم بېرىدۇ، باتىلنىڭ قوللىغۇچىلىرىنى رەسۋا قىلىدۇ.

بۇ ھەقتە بىزگە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خەبەر قىلغان، ھەر قايسى دەۋردىكى مۇسۇلمانلار ئۇنىڭ توغرىلىقىغا ئىقرار قىلىپ كەلگەن ئىشەنچلىك خەبەرلەر ۋە سەھىھ ھەدىسلەر مەۋجۇت.

«ئەھلى كىتابتىن (يەنى يەھۇدىيلار ۋە ناسارالاردىن) ھەر قاندىقى جان ئۈزۈش ئالدىدا ئۇنىڭغا (يەنى ئىسانىڭ ھەق پەيغەمبەرلىكى ۋە اللەنىڭ بەندىسى ئىكەنلىكىگە) ئىمان ئېيتىدۇ. ئىسا قىيامەت كۈنى ئۇلار (يەھۇدىيلارنىڭ ئىسانى دارغا ئاستۇق دېگەن دەۋاسىنىڭ ۋە ناسارالارنىڭ ئىسا اللەنىڭ ئوغلى دېگەن دەۋاسىنىڭ يالغانلىقى) غا گۇۋاھ بولىدۇ.»

36 ـ ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ھەققىدە ئالدىن بەرگەن بىشارىتى

ئىسا ئەلەيھىسسالام يەھۇدىيلارنىڭ سۇيىقەست ۋە قارشىلىقلىرىغا ئۇچرىغانلىقى، ئاجىز ۋە ياردەمچىلىرى ئاز بولغانلىقى ئۈچۈن دەۋەتتىكى ۋەزىپىسىنى تولۇق تاماملاپ بولالمايلا، پەرۋەردىگارىنىڭ بۇيرۇقى بويىچە كىشىلەردىن ئايرىلدى.

ئۇ ئۆزىدىن كېيىن كېلىدىغان بىر پەيغەمبەر ھەققىدە كىشىلەرگە خۇشخەبەر بەردى. ئۇ پەيغەمبەر ئىسا ئەلەيھىسسالام باشلىغان ئىشنى تاماملايدۇ، ئىسا ئەلەيھىسسالام خۇسۇسى دائىرىدە قىلغان ئىشلارنى ئومۇملاشتۇرىدۇ. ئۇ پەيغەمبەر ئارقىلىق اللەنىڭ بەندىلىرى ئۈستىدىكى نېمەتلەر تاماملىنىدۇ، اللەنىڭ مەخلۇقلىرىغا پاكىت تۇرغۇزۇلىدۇ.

«ئۆز ۋاقتىدا مەريەمنىڭ ئوغلى ئىسا: ‹ئى ئىسرائىل ئەۋلادى! مەن سىلەرگە ھەقىقەتەن اللە ئەۋەتكەن، مەندىن بۇرۇن كەلگەن تەۋراتنى تەستىق قىلغۇچى، مەندىن كېيىن كېلىدىغان ئەھمەد ئىسىملىك پەيغەمبەر بىلەن خۇش خەۋەر بەرگۈچى پەيغەمبەرمەن› دېدى.»

37 ـ ساپ تەۋھىددىن تۇتۇق ئەقىدىگە

دىنلارنىڭ تارىخىدىكى يۈرەكلەر ئېچىشىپ، كۆزلەردىن تارام-تارام ياش تۆكۈلىدىغان ئېچىنىشلىق ئىشلارنىڭ بىرى شۇكى، ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ساپ تەۋھىدكە، تۇتۇقلۇق، چىگىكلىك، ئۆزگەرتىلىش ۋە بۇرمىلىنىشتىن خالى دىنغا، بىر اللەغا ئىبادەت قىلىشقا، تىلەكلەرنى بىر اللەدىن تىلەشكە، اللەغا بولغان دوستلۇقنى ھەر قانداق دوستلۇقتىن ئۈستۈن ئورۇنغا قويۇشقا چاقىرغان دەۋىتى ئاخىرقى ھېسابتا تۇتۇق ئەقىدىگە ۋە چۈشىنىكسىز پەلسەپىگە ئايلىنىپ كەتتى.

ئۇنىڭ ئەگەشكۈچىلىرى ئازغۇنلۇق پاتقىقىغا پاتتى، ئۇنى ماختاپ ئۇچۇرۇپ ئىنسانىي دائىرىدىن ئىلاھىي دائىرىگە چىقىرىۋەتتى. شۇڭا ئۇلار: «ئىسا اللەنىڭ ئوغلى، اللەنىڭ بالىسى بار، اللە مەريەمنىڭ ئوغلى ئىسادۇر» دېيىشتى.

ئۇلار تۇغمىغان ۋە تۇغۇلمىغان يېگانە بىر ئىلاھدىن پەرۋەردىگار، ئوغۇل ۋە جىبرىئىلدىن ئىبارەت ئۈچ ئەزادىن تەركىب تاپقان بىر ئائىلە كىشىلىرىنى پەيدا قىلدى. ئۇلار ئىسانىڭ ئانىسى مەريەمگە ئېتىقاد قىلدى، مەريەمنى ئۇلۇغلاپ ئىبادەت قىلىش دەرىجىسىگە بېرىپ يەتتى. شۇڭا ئۇلار مەريەمنى «اللەنىڭ ئانىسى» دېيىشىپ، چېركاۋلاردا ئۇنىڭ سۈرەت ۋە ھەيكەللىرىنى تىكلىدى. خرىستىئانلار ئاشۇ سۈرەت ۋە ھەيكەللەرگە ئىلتىجا قىلىپ، ئۇنىڭغا يىلىنىپ باش ئۇردى.

اللە ئۇلارنىڭ ئېتىقادىنى ئىنكار قىلىپ، قىلمىشلىرىنى قەبىھ ساناپ، مۇنداق دەيدۇ: «مەريەم ئوغلى ئىسا پەقەت (ئۆتكەن پەيغەمبەرلەرگە ئوخشاش) پەيغەمبەردۇر، ئۇنىڭدىن ئىلگىرى نۇرغۇن پەيغەمبەرلەر ئۆتكەن، ئۇنىڭ ئانىسى ناھايىتى راستچىل خوتۇندۇر، ئۇ ئىككىسى تاماق يەيتتى (يەنە ئۇلارمۇ باشقا مەخلۇقلارغا ئوخشاشلا گۆش، سۆڭەك، تومۇر ۋە پەيلەردىن تەركىب تاپقان ئىدى). ئۇلارغا (يەنى ئۇلارنىڭ ئېتىقادىنىڭ باتىللىقىغا) ئايەتلىرىمىزنى قانداق بايان قىلىدىغانلىقىمىزغا قارىغىن؛ ئاندىن ئۇلارنىڭ ھەقتىن قانداق باش تارتقانلىقىغا قارىغىن.

(ئى مۇھەممەد!) ‹سىلەر اللەدىن باشقا، سىلەرگە پايدا ـ زىيان يەتكۈزۈشكە قادىر بولالمايدىغان نەرسىلەرگە چوقۇنامسىلەر؟› دېگىن. اللە بولسا (سۆزۈڭلارنى) ئاڭلاپ تۇرغۇچىدۇر، (ئەھۋالىڭلارنى) بىلىپ تۇرغۇچىدۇر.»

38 ـ ئىسا ئەلەيھىسسالام بىر اللەغا ئىبادەت قىلىشقا چاقىرىدۇ

ئىسا ئەلەيھىسسالام كىشىلەرنى باشقا پەيغەمبەرلەرگە ئوخشاشلا بىر اللەغا ئىبادەت قىلىشقا چاقىردى. ئىنجىلدا ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنۇ سۆزى كەلتۈرۈلگەن: «مكتوب للرب الهك تسجد وله وحده تعبد» (سېنىڭ بىر ئىلاھىڭغا سەجدە قىلىشىڭ ۋە ئۇنىڭغا ئىبادەت قىلىشىڭ پەرۋەردىگار تەرىپىدىن پۈتۈلگەن) [ئىنجىل مەتتا 10:4، ئىنجىل لۇقا 8:4].

اللە قۇرئاندا مۇنداق دەيدۇ: «اللە بىرەر ئىنسانغا كىتابنى، ھېكمەتنى، پەيغەمبەرلىكنى بەرگەندىن كېيىن، ئۇنىڭ كىشىلەرگە: ‹اللەنى قويۇپ ماڭا بەندە بولۇڭلار› دېيىشى لايىق بولمايدۇ (يەنى پەيغەمبەردىن مۇنداق گەپنىڭ سادىر بولۇشىنى تەسەۋۋۇر قىلغىلى بولمايدۇ) ۋە لېكىن (ئۇ): ‹كىتابنى ئۆگەتكەنلىكىڭلار، ئوقۇغانلىقىڭلار ئۈچۈن رەببانى بولۇڭلار› (دەيدۇ). شۇنىڭدەك ئۇنىڭ پەرىشتىلەرنى، پەيغەمبەرلەرنى رەب قىلىۋېلىشقا بۇيرۇشى لايىق بولمايدۇ. مۇسۇلمان بولغىنىڭلاردىن كېيىن پەيغەمبىرىڭلار سىلەرنى كۇپرىغا بۇيرۇمدۇ؟.»

39- قۇرئان ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ دەۋىتىنى ئاشكارىلايدۇ

قۇرئان ئۆزىدىن ئىلگىرىكى كىتابلارنى تەستىق قىلغۇچى ۋە ئۇلارنى ئېتىراپ قىلغۇچى كىتاب بولۇش سۈپىتى بىلەن ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ كىشىلەر ئارىسىدا ساپ تەۋھىدنى ئېلان قىلغانلىقىنى ۋە كىشىلەرنى ساپ تەۋھىدكە چاقىرغانلىقىنى كۆپتۈرمەستىن روشەن ئۇسلۇبتا نەقىل قىلدى:

«شۈبھىسىزكى، اللە مەريەمنىڭ ئوغلى ئىسادۇر، دېگۈچىلەر كاپىر بولدى، ئىسا: ‹ئى بەنى ئىسرائىل! مېنىڭ پەرۋەردىگارىم ۋە سىلەرنىڭ پەرۋەردىگارىڭلار بولغان اللەغا ئىبادەت قىلىڭلار، كىمكى اللەغا شېرىك كەلتۈرىدىكەن (يەنى اللەدىن غەيرىيگە ئىلاھ دەپ ئېتىقاد قىلىدىكەن)، اللە ئۇنىڭغا جەننەتنى ھارام قىلىدۇ، ئۇنىڭ جايى دوزاخ بولىدۇ، زالىملارغا ھېچبىر مەدەتكار (يەنى اللەنىڭ ئازابىدىن قۇتۇلدۇرغۇچى) بولمايدۇ› دېدى.»

40- تەۋھىدنىڭ ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ دەۋىتىدە تۇتقان ئورنى

اللە قۇرئاندا تەۋھىدنىڭ ئورنىنى، پەيغەمبەر ۋە ئەلچىلەرنىڭ ئىش-ئىزلىرىنى، ئۇلارنىڭ ۋۇجۇدىدىكى اللەنى تونۇش، اللەغا بويسۇنۇش ۋە اللەدىن قورقۇش خاراكتېرىنى شۇ قەدەر گۈزەل ۋە پاساھەتلىك ئۇسلۇبتا بايان قىلدىكى، ئۇنى تونۇغان ھەر قانداق ئادەم ئۇنىڭدىن ھوزۇرلانماي ۋە زوقلانماي قالمايدۇ.

«مەسىھمۇ، (اللەغا) يېقىن پەرىشتىلەرمۇ اللەغا بەندە بولۇشتىن ھەرگىز باش تارتمايدۇ، كىملەركى اللەغا بەندىچىلىك قىلىشتىن باش تارتىدىكەن ۋە كۆرەڭلەپ كېتىدىكەن، (بىلسۇنكى) اللە ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى (قىيامەت كۈنى ھېساب ئېلىش ۋە جازالاش ئۈچۈن) ئۆز دەرگاھىغا توپلايدۇ. ئىمان ئېيتقان ۋە ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلارغا كەلسەك، اللە ئۇلارنىڭ (ئەمەللىرىنىڭ) ئەجرىنى تولۇق بېرىدۇ، نېمىتىنى ئۇلارغا بېرىدۇ، (اللەغا

قۇلچىلىق قىلىشتىن) باش تارتقان ۋە كۆرەڭلەپ كەتكەنلەرگە كەلسەك، اللە ئۇلارغا قاتتىق ئازاب قىلىدۇ. ئۇلار ئۆزلىرى ئۈچۈن اللەدىن باشقا (اللەنىڭ ئازابىدىن قۇتۇلدۇرىدىغان) ھېچقانداق دوست ۋە ھېچقانداق مەدەتكار تاپالمايدۇ.»

41 ـ قىيامەتنىڭ كۆرۈنۈشلىرىدىن ئاجايىب بىر كۆرۈنۈش

قۇرئان قىيامەتنىڭ كۆرۈنۈشلىرىدىن ئاجايىب بىر گۈزەل كۆرۈنۈشنى پاساھەتلىك ۋە بالاغەتلىك تىل بىلەن سۈرەتلىگەن بولۇپ، ئۇ سۈرەتتە ئىسا ئەلەيھىسسالام كىشىلەرنىڭ ئۆزى ھەققىدە ئېيتقان تۆھمەت، يالغان-ياۋداق سۆز ۋە مۇئامىلىلىرىدىن پۈتۈنلەي ئادا-جۇدا بولىدۇ.

ئۆزىنىڭ دەۋىتىنى جۇرئەت ۋە راستچىللىق بىلەن ئىزاھلايدۇ. ئۇممىتى دائىرىسىدىن چىقىپ كەتكەنلەرنى مۇشۇ مەسىلە ئالدىدا تەسلىم قىلدۇرىدۇ.

سۆيۈملۈك باللار! سىلەر قۇرئاندىكى مۇنۇ قىسسىنى ئوقۇڭلار، قىيامەتتىكى مەيداننىڭ كاتتىلىقىنى، كۆرۈنۈشنىڭ گۈزەللىكىنى ھىس قىلىڭلار!

ئۆز ۋاقتىدا اللە ئېيتتى: «ئى مەريەم ئوغلى ئىسا! سەن كىشىلەرگە، اللەنى قويۇپ مەن بىلەن ئانامنى ئىككى ئىلاھ قىلىۋېلىڭلار، دېدىڭمۇ؟»

ئىسا ئېيتتى: «(رەببىم!) شەنىڭگە لايىق ئەمەس نەرسىلەردىن سېنى پاك دەپ ئېتىقاد قىلىمەنكى، ماڭا ئېيتىشقا تېگىشلىك بولمىغان سۆزلەرنى مەن ئېيتمايمەن، ئەگەر مەن بۇ سۆزنى ئېيتقان بولسام، ئۇنى سەن چوقۇم بىلىسەن (يەنى مېنىڭ ئۇنداق دېمىگەنلىكىم ساڭا مەلۇملۇق). سەن مېنىڭ زاتىمدىكىنى بىلىسەن، مەن سېنىڭ زاتىڭدىكىنى بىلمەيمەن، سەن غەيبلەرنى ناھايىتى ئوبدان بىلىسەن. مەن ئۇلارغا پەقەت سەن مېنى ئېيتىشقا بۇيرۇغان سۆزنى، يەنى، مېنىڭ پەرۋەردىگارىم ۋە سىلەرنىڭ پەرۋەردىگارىڭلار بولغان اللەغا ئىبادەت قىلىڭلار، دېدىم. مەن ئۇلارنىڭ ئارىسىدا بولغان مۇددەتتە، ئۇلارنىڭ ئەمەللىرىنى كۆزىتىپ تۇرغان ئىدىم، مېنى قەبزى روھ قىلغىنىڭدىن كېيىن، ئۇلارنىڭ ئەمەللىرىنى سەن كۆزىتىپ تۇرغان ئىدىڭ، سەن ھەممە نەرسىدىن خەۋەردارسەن. ئەگەر ئۇلارغا ئازاب قىلساڭ، ئۇلار سېنىڭ بەندىلىرىڭدۇر (ئۇلارنى خالىغىنىڭچە تەسەررۇپ قىلىسەن)، (ساڭا ھېچكىشى تەئەررۇز قىلالمايدۇ)، ئەگەر ئۇلارغا (يەنى ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى تەۋبە قىلغانلارغا) مەغپىرەت قىلساڭ، سەن (ئىشىڭدا) غالىب، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇرسەن».

«اللە ئېيتىدۇ: ‹بۇ كۈن (يەنى قىيامەت كۈنى) راستچىللارنىڭ راستچىللىقى ئۆزلىرىگە پايدا قىلىدىغان كۈندۇر، ئۇلار ئاستىدىن ئۆستەڭلار ئېقىپ تۇرىدىغان جەننەتلەردە مەڭگۈ قالىدۇ، اللە ئۇلاردىن رازى بولىدۇ، ئۇلار اللەدىن مەمنۇن بولىدۇ، بۇ زور بەختتۇر› . ئاسمانلارنىڭ، زېمىننىڭ ۋە ئۇلاردىكى پۈتۈن مەۋجۇداتنىڭ پادىشاھلىقى اللەغا مەنسۇپتۇر،

الله ھەر نەرسىگە قادىردۇر.»

42- تۇتۇق ئەقىدىدىن ئوچۇق-ئاشكارا بۇتپەرەسلىككە

خىرىستىئان دەۋەتچىلىرى مۇئەييەن ئىچكى ئامىلىنىڭ تۈرتكىسى بىلەن ياۋرۇپاغا كۆچتى. ۋەھالەنكى، خېلى زامانلاردىن بېرى ياۋرۇپادا بۇتپەرەسلىك ئەۋج ئالغان بولۇپ، ياۋرۇپالىقلار قۇلاق تۈۋىگىچە بۇددىزىم پاتقىقىغا پاتقان ئىدى.

بۇتپەرەس يۇنانلىقلار (گىرىتسىيىلىكلەر) اللەنىڭ سۈپەتلىرىنى خىلمۇ-خىل ئىلاھلارنىڭ شەكلىدە سۈرەتلىدى. ئۇلارنىڭ ھەيكەللىرىنى ئويۇپ، ئۇلار ئۈچۈن مەخسۇس ئىبادەتخانا سالدى ۋە ھەيكەللەرنى ئورناتتى. رىزىق ئىلاھى، رەھمەت ئىلاھى، غەزەپ ئىلاھى دېگەندەك ساختا ئىلاھلارنى پەيدا قىلدى.

رۇملۇقلار بۇتپەرەسلىك ۋە خوراپاتلىقنى چىڭ تۇتۇشتا ئەڭ قەدىمىي مىللەت بولۇپ، بۇتپەرەسلىك ئۇلارنىڭ قان-قېنىغا سىڭىپ كەتكەن ئىدى. ئۇلارنىڭ روھى بۇددىزىم روھى بىلەن بىرىكىپ كەتكەن ئىدى.

روملۇقلار خىلمۇ-خىل ئىلاھلارغا چوقۇناتتى. خىرىستىئان دىنى ئۇلارغا يېتىپ، مىلادى 306-يىلى كونىستانتىن1 خىرىستىئان دىنىنى قوبۇل قىلىپ، ئۇنى رەسمىي دۆلەت دىنى قىلىپ بەلگىلىگەندى. شۇنىڭدىن كېيىن خىرىستىئان دىنى بۇددىزىم ئەقىدىلىرىدىن، روم ئەنئەنىلىرىدىن ۋە يۇنان پەلسەپىلىرىدىن كۆپلىگەن نەرسىلەرنى قوبۇل قىلدى. نەتىجىدە بۇ دىن ئاستا-ئاستا بۇددىزىمغا يېقىنلىشىپ پەيغەمبەر ئورناتقان تۈپ ئاساسلىرىنى، شەرقىقە خاس ئامىبابلىقنى، تەۋھىدتىكى جەڭگىۋارلىقنى يوقۇتۇشقا باشلىدى. بولۇپمۇ بىر قىسىم مۇناپىقلار بۇ دىنغا كىرىپ، ئۆزلىرىنىڭ قەدىمقى مۇشرىكلىك ئەقىدىسىنى ۋە بۇددىزىمچە خاسلىقنى بۇ دىنغا ئارىلاشتۇرغاندىن كېيىن بۇنىڭدىن يىگىچە بىر ئەبجەش دىن مەيدانغا كەلدى. بۇ ئەبجەش دىندا خىرىستىئانلىق بىلەن بۇتپەرەسلىك باپباراۋەر ھالەتتە ئاشكارا بولدى.

ئەمەلىيەتتە خىرىستىئان دىنىنىڭ دەسلەپكى مەزگىللىرىگە قارىساقمۇ تۈنجى خىرىستىئانلىقنىڭ قاراڭغۇ كىچىدە يولدىن ئېزىپ كېتىپ، يولنىڭ ئاخىرىنى تاپالمىغان ئازغۇن يولۇچىغا ئوخشاش ئىسا ئەلەيھىسسالام ماڭغان ۋە دەۋەت قىلغان يولغا تۈپتىن ئوخشمايدىغان باشقا بىر يولدىن ماڭغانلىقىنى ئېنىق بايقايمىز.

بۇ دىنلارنىڭ تارىخىنى ئوقۇغان كىشى بىلىدىغان مۇشۇنداق نازۇك ھېكمەتنىڭ سەۋەبىدىن الله يەھۇدىيلارنى «غەزەپ قىلىنغۇچى» دەپ سۈپەتلەش ئارقىلىق ئۇلارنىڭ «ئازغۇن» ئىكەنلىكىنى ئېنىق كۆرسەتتى. شۇڭا مۇسۇلمانلارنىڭ تىلى بىلەن: «بىزنى توغرا يولغا باشلىغىن. غەزىپىڭگە يولۇققانلارنىڭ ۋە ئازغانلارنىڭ يولىغا ئەمەس، سەن ئىنئام قىلغانلارنىڭ يولىغا (باشلىغىن)» دېدى.

مانا بۇ ياۋرۇپانىڭ ۋە ياۋروپا رەھبەرلىكىدىكى ئىنسانىيەتنىڭ تىراگىدىيىسى.

«ئىلگىرى ۋە كېيىن ھەممە ئىش اللهنىڭ باشقۇرۇشىدىدۇر».

****

13 ـ قىسسە: مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام

1 ـ جاھىلىيەت دەۋرى

ئىسا ئەلەيھىسسالامدىن كېيىن:

ئىسا ئەلەيھىسسالام دۇنيادىن ئايرىلغىلى ئۇزاق زامانلار بولدى. دۇنيانى زۇلمەت قاپلاپ، نۇر ۋە ئىلىم يوقالدى. پەيغەمبەر ۋە ئەلچىلەر ئۆز دەۋرىدە پاك تەۋھىد ۋە ساپ دىن ئارقىلىق يۇقىرى كۆتۈرگەن ئاۋازلار ساختىپەز ـ دەججاللارنىڭ جاھالەت ۋە زالالەت چۇقانلىرى ئىچىدە غايىپ بولدى. پەيغەمبەرلەر، ئەلچىلەر ۋە ئۆلىمالارنىڭ ئىز باسارلىرى يورۇتقان چىراقلار ھىلىدىن ـ ھىلىغا چىقىپ تۇرغان كۈچلۈك بورانلار تەرىپىدىن ئۆچۈرۈپ تاشلاندى.

قەدىقى دىنلار:

كاتتا دىنلار ـ بۇ دىنلارنىڭ ئەڭ ئاخىرقىسى خىرىستىئان دىنى ـ بىكار تەلەپ ئويۇنچىلارنىڭ جان بېقىش قورالىغا، ئىككى يۈزلىمە ساختىپەزلەرنىڭ ئولجىسىغا ئايلىنىپ قالغان بولۇپ، ئۇ ئەسلىدىكى روھى ۋە شەكلىنى تامامەن يوقاتقان ئىدى. ئەگەر پەيغەمبەر ۋە ئەلچىلەر قايتىدىن دۇنياغا كېلىپ ئۆزلىرى الله تەرەپتىن ئېلىپ كەلگەن دىننى كۆرگەن بولسا، ئۇنى قەتئى تونۇمىغان ۋە ئىنكار قىلغان بولاتتى.

يەھۇدىي دىنى ھاياتىي كۈچىنى يوقاتقان ئۆرپ ـ ئادەت ۋە ئەنئەنىلەرنىڭ يىغىندىسىغا ئايلىنىپ قالغان ئىدى. ئۇنىڭدىن باشقا ئۇ بىر ئۆتمۈشتىن قالغان سۇلالىۋىي دىن بولۇپ دۇنياغا رەھبەرلىك قىلىش، ئۇممەتنى دەۋەت قىلىش، ئىنسانىيەتكە رەھمەت يەتكۈزۈش ۋەزىپىسىنى ئۈستىگە ئالالمايتتى.

خىرىستىئان دىنى بولسا تۇنجى دەۋرىدىن باشلاپلا ئازغۇنلارنىڭ ئۆزگەرتىشى، جاھىلىيەتچىلەرنىڭ بۇرمىلىشى بىلەن تۈپتىن بۇزۇلغان ئىدى. ئۇلارنىڭ ھەممىسى بىر دۆۋە داشقالغا ئايلانغان بولۇپ، ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ئامىباپ تەلىماتلىرى ئۇنىڭ ئاستىغا دەپنە قىلىۋېتىلگەن، تەۋھىد نۇرى يوقالغان، الله ئۈچۈن خالىس ئىبادەت قىلىش دېگەندىن قىلچىمۇ ئەسەر قالمىغان ئىدى.

مەجۇسىيلار (ئاتەشپەرەسلەر) بولسا ئوتقا چوقۇنۇش بىلەن ئاۋارە ئىدى. ئۇلار ئىبادەتخانىلارنى قۇرۇپ ئوتنى ئۆزلىرىگە خۇدا قىلىۋالغان ئىدى. ئىبادەتخانىنىڭ

سىرتىدىكىلەر بولسا ئەركىن ئادەملەر بولۇپ، كۆڭلى نىمىنى تارتسا شۇنى قىلاتتى. يىغىپ ئېيتقاندا مەجۇسىيلار بىلەن دىنسىزلار ئوتتۇرىسىدا ئىش-ھەرىكەت ۋە ئەخلاق جەھەتتە ھېچقانداق پەرق يوق ئىدى.

بۇددا دىنى ھىندىستان ۋە ئوتتۇرا ئاسىيادا كەڭرى تارقالغان دىن بولۇپ، ئۇنىڭ تىلغا ئالغۇچىلىكى يوق بۇتپەرەسلىك ئىدى. بۇتپەرەسلەر قەيەرگە بارسا بۇتلارنى كۆتۈرۈۋالاتتى. قەيەردە ئولتۇراقلاشسا شۇ يەرگە بۇتنىڭ ھەيكەللىرىنى تىكلەيتتى.

براھمان دىنى ھىندىستاندىكى ئەسلى (ئاساسلىق) دىن بولۇپ، مەئبۇد ۋە ئىلاھلارنىڭ كۆپلىكى، سىنىپلار ئوتتۇرىسىدىكى زۇلۇمنىڭ خىلمۇ-خىللىقى، ئىنسان بىلەن ئىنسان ئوتتۇرىسىدىكى ئىمتىيازنىڭ كۈچلۈكلىكى بىلەن باشقا دىنلاردىن پەرقلىنەتتى.

ئەرەبلەر بولسا كېيىنكى دەۋردە بۇتپەرەسلىك پاتقىقىغا پاتقان بولۇپ، ئۇلار بۇتپەرەسلىكتە ھىندىستاندىكى بۇتپەرەس براھمانلار بىلەن تەڭ ئورۇندا تۇراتتى. مۇشرىكلىقتا يۇقىرى پەللىگە چىققان بولۇپ، اللەنى قويۇپ كۆپلىگەن ئىلاھلارغا چوقۇناتتى.

ئەرەب مىللىتى بۇتلارغا چوقۇنۇشتا ئەڭ قورقۇنچلۇق دەرىجىگە بېرىپ يەتكەن بولۇپ، ھەر بىر قەبىلە، ھەر بىر قىشلاق، ھەر بىر شەھەرنىڭ ئۆزگە خاس بۇتلىرى بولغاندىن باشقا ھەر بىر ئۆيدىمۇ شۇ ئۆينىڭ خۇسۇسىي بۇتلىرى بار ئىدى. ھەتتا ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام يالغۇز بىر اللەغا ئىبادەت قىلىش ئۈچۈن بىنا قىلغان كەئبىنىڭ ئىچىدىمۇ 360 بۇت بار ئىدى.

ئەرەب يېرىم ئارىلى:

ئەرەبلەر ئەخلاق جەھەتتە بۇزۇلغان بولۇپ، ھاراق ۋە قىمارغا بېرىلگەن؛ باغرىتاشلىق ۋە رەھىمسىزلىكتە قىزلىرىنى تىرىك كۆمۈۋېتىش دەرىجىسىگە بېرىپ يەتكەن، ئۆز-ئارا ھۇجۇم قىلىش ۋە يول توسۇپ قاراقچىلىق قىلىش ئومۇمىي ھادىسىگە ئايلانغان ئىدى. ئاياللارنىڭ ئورنى ئىنتايىن تۆۋەن بولۇپ، مال-مۈلۈك ياكى چارۋا-مال سۈپىتىدە ئاتىدىن بالىغا مىراس قالاتتى. نامراتلىق ۋە كەمبەغەللىكتىن قورقۇپ ياكى بېقىپ بولالماسلىقتىن ئەنسىرەپ بالىلىرىنى ئۆلتۈرۈۋېتىدىغان كىشىلەرمۇ يوق ئەمەس ئىدى.

ئۇلار ئۇرۇشخۇمار خەلق بولۇپ، قان تۆكۈش ئۇلار ئۈچۈن ئادەتتىكى ئىش ئىدى. ئەرزىمەس بىر ئىش سەۋەبىدىن كېلىپ چىققان ئۇرۇش ئۇلارنىڭ ئارىسىدا 40 يىل داۋاملاشقان، ئۇرۇشتا نەچچە مىڭلىغان كىشىلەر ئۆلۈپ كەتكەن ئىدى.

قۇرۇقلۇق ۋە دېڭىزدا بۇزۇقچىلىق ئاشكارا بولدى:

يىغىپ ئېيتقاندا ئىنسانىيەت پەيغەمبەرلىك ھارپىسىدا ھالاكەت يولىدا ئىدى. بۇ ئەسىردە ئىنسانلار ياراتقۇچىسىنى، ئۆزىنىڭ ئەسلىنى ۋە ئاقىۋىتىنى ئۇنۇتقان؛ توغرا بىلەن خاتانى،

ياخشىلىق بىلەن يامانلىقنى، گۈزەللىك بىلەن سەتلىكنى پەرق ئېتىش ئىقتىدارىنى تامامەن يوقاتقان ئىدى.

شۇنىڭچە كەڭ ئىقلىمدا ئۆزىنىڭ دىنىنى مۇھىم بىلىدىغان، پەرۋەردىگارىغا شېرىك كەلتۈرمەي ئۇنىڭغا ئىبادەت قىلىدىغان بىرەر ئادەمنى تېپىش مۇمكىن ئەمەس ئىدى. بۈيۈك اللە ھەقىقەتەن راست ئېيتتى:

«ئىنسانلارنىڭ قىلغان گۇناھلىرى تۈپەيلىدىن، قۇرۇقلۇقتا ۋە دېڭىزدا ئاپەت يۈزبەردى، اللە ئۇلارنى تەۋبە قىلسۇن دەپ قىلمىشلىرىنىڭ بىر قىسمىنىڭ (جازاسىنى) ئۇلارغا تېتىتتى» (سۈرە رۇم: 41-ئايەت).

پەيغەمبەر نىمە ئۈچۈن ئەرەب يېرىم ئارىلىدىن چىقتى؟ :

اللە ئىسلام دەۋىتىنى قوبۇل قىلىش ۋە ئۇنى دۇنيانىڭ ھەر قايسى جايلىرىغا يەتكۈزۈش ۋەزىپىسىنى ئۈستىگە ئېلىشقا ئەرەبلەرنى تاللىدى. چۈنكى، ئۇلارنىڭ قەلبلىرى تېخى ئۆچۈرگىلى بولمىغىدەك دەرىجىدە خەت يېزىلىپ كەتمىگەن ئاق قەغەز ئىدى. ئۇلار يۈكسەك ئەدەبىيات-سەنئەت ۋە شانلىق مەدەنىيەتلەر بىلەن پەخىرلىنىدىغان رۇم، پارس ۋە ھىندىستانلىقلارغا ئوخشىمايتتى. ئەگەر بۇ ئاق قەغەزگە خەت يېزىلغان دېيىلسە، ئۇنىداقتا بۇ خەتلەر نادانلىق ۋە ياۋايىلىقنىڭ قولى تەرىپىدىن يېزىلغان بولغاچقا، ئۇنى ئۆچۈرۈش، يۇيۇش ۋە ئۇنىڭ ئورنىغا يېڭىدىن نەقىشلەرنى ئويۇش تامامەن مۇمكىن ئىدى.

ئۇلار ئەسلى تەبىئىتىنى يوقاتمىغان ئىدى. پەقەت ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىنى بىر قات قېلىن پەردە توسىۋالغاچقا، ھەقكە قارشى ئۇرۇش قىلىۋاتاتتى. ئەگەر ئۇلارنىڭ كۆزلىرىنى توسىۋالغان پەردىلەر ئېچىۋېتىلسە، ئۇلار شۇ ھامان ھەقنى ياخشى كۆرۈپ ئۇنى چىڭ قۇچاقلايتتى، ھەق يولىدا ئۆلۈشتىن قىلچە باش تارتمايتتى. چۈنكى، ئۇلار راستچىل، ئىشەنچلىك، جاپا-مۇشەققەت ئىچىدە تاۋلانغان، باتۇر ۋە چەۋەنداز مىللەت ئىدى.

ئۇنىڭدىن باشقا ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام بىلەن ئىسمائىل ئەلەيھىسسالام ئىنسانلارنىڭ يالغۇز بىر اللەغا ئىبادەت قىلىشى، دەۋەت ۋە تەۋھىدنىڭ مەڭگۈلۈك بولىقى بولۇشى ئۈچۈن بىنا قىلغان كەئبە ئەرەپ يېرىم ئارىلىدا، جۈملىدىن مەككىدە ئىدى.

«ھەقىقەتەن ئىنسانلارغا (ئىبادەت ئۈچۈن) تۇنجى سېلىنغان ئۆي (يەنى بەيتۇللا) مەككىدىدۇر، مۇبارەكتۇر، جاھان ئەھلىگە ھىدايەتتۇر» (سۈرە ئال ئىمران: 96-ئايەت).

2- پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ۋەھيى كېلىشىنىڭ ئالدىدىكى دەۋر مەككە ۋە قۇرەيش:

ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام مەككىگە بارغان چاغدا، مەككە سۇ، زىرائەت ۋە يېمەكلىك بولمىغان تاقىر تاغلار بىلەن قورشالغان بىر ۋادا ئىدى. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەينى

ۋاقىتتا ئايالى ھاجەر ۋە ئوغلى ئىسمائىلنى ئېلىپ مەككىگە بېرىشتىكى تۈپ مەقسىتى دۇنيادا كەڭرى تارقالغان بۇتپەرەسلىكتىن ۋاز كېچىپ، يالغۇز بىر اللەغا ئىبادەت قىلىدىغان، ئىنسانلارنى اللە تەرەپكە يېتەكلەيدىغان، ھىدايەت مەشئىلى ۋە ئىنسانلار جەمگاھى بولىدىغان مەركەز قۇرۇپ چىقىش ئۈچۈن ئىدى.

اللە ئۇنىڭ ئەمىلىنى قوبۇل قىلىپ بۇ جايغا بەرىكەت بەردى. ئۇ دۇنيادىن يىراق بۇ باياۋانغا ئايالى بىلەن ئوغلىنى قالدۇرۇپ كەتكەن چاغدا اللە بىر ئانا ۋە بىر ئوغۇلدىن تەركىب تاپقان بۇ مۇبارەك كىچىك ئائىلىگە سۇ پەيدا قىلىپ بەردى. بۇ سۇ «زەمزەم قۇدۇقى» بولۇپ، اللە ئۇنىڭغا بەرىكەت بەردى. ئىنسانلار ھېلىھەم ئۇنىڭدىن ئىچىپ، ئۇنى دۇنيانىڭ ھەر قايسى جايلىرىغا ئېلىپ كەتمەكتە.

ئىسمائىل ئەلەيھىسسالام ئاتىسىنىڭ تەربىيىسىدە ئۆسۈپ يېتىلدى. ئۇ باللىق يېشىغا يەتكەندە ئاتىسى ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام اللەغا بولغان مۇھەببىتىنى ئوغلىغا بولغان مۇھەببىتىدىن ئۈستۈن بىلگەنلىكى ئۈچۈن اللە ئۇنى چۈشىدە بۇيرىغان ئىشنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش مەقسىتىدە ئوغلىنى بوغۇزلىماقچى بولدى. كىچىك ئىسمائىل بۇ بۇيرۇققا بويسۇندى ۋە ئۇنىڭغا رازى بولدى. اللە ئىسمائىلنىڭ دەۋەتتە ئاتىسىغا ياردەمچى بولۇشى، يەنە بىر بۈيۈك پەيغەمبەرنىڭ ئەجدادى بولۇشى ئۈچۈن ئۇنىڭ ئورنىغا باشقا بىر قۇربانلىقنى ئالماشتۇرۇپ بەردى.

ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام مەككىگە قايتىپ كەلدى. ئاتا ـ بالا ئىككىسى بىرلىكتە بەيتۇللا (كەئبە)نى بىنا قىلدى. ئۇلار اللەغا دۇئا قىلىپ، اللەنىڭ بۇ بەيتۇللانى قوبۇل قىلىشىنى، ئۇنىڭغا بەرىكەت ئاتا قىلىشىنى، ئۇلارنى ئىسلام ئۈستىدە ياشاپ، ئىسلام ئۈستىدە ئۆلۈشكە مۇۋەپپەق قىلىشىنى، ئۇلارنىڭ ۋاپاتى بىلەن ئىشلىرىنىڭ ئۈزۈلۈپ قالماسلىقىنى، ئۇلارنىڭ ئەۋلادلىرى ئىچىدىن ئۇلارنىڭ دەۋىتىنى يېڭىلايدىغان ۋە ئۇلار باشلىغان ئىشنى تاماملايدىغان پەيغەمبەرلەرنى مەيدانغا كەلتۈرۈشىنى تىلىدى.

«ئۆز ۋاقتىدا ئىبراھىم بىلەن ئىسمائىل كەبىنىڭ ئۇلىنى قوپۇرۇۋېتىپ: ‹پەرۋەردىگارىمىز بىزنىڭ (خىزمىتىمىزنى) قوبۇل قىلغىن، سەن ھەقىقەتەن (دۇئايىمىزنى) ئاڭلاپ تۇرغۇچىسەن، (نىيىتىمىزنى) بىلىپ تۇرغۇچىسەن. پەرۋەردىگارىمىز! ئىككىمىزنى ئۆزۈڭگە ئىتائەتمەن قىلغىن، بىزنىڭ ئەۋلادلىرىمىزدىنمۇ ئۆزۈڭگە ئىتائەتمەن ئۈممەت چىقارغىن، بىزگە ھەجىمىزنىڭ قائىدىلىرىنى بىلدۈرگىن، تەۋبىمىزنى قوبۇل قىلغىن، چۈنكى سەن تەۋبىنى ناھايىتى قوبۇل قىلغۇچىسەن، ناھايىتى مېھرىبانسەن. پەرۋەردىگارىمىز! ئۇلارنىڭ ئىچىدىن ئايەتلىرىڭنى ئۇلارغا تىلاۋەت قىلىپ بېرىدىغان، كىتابىڭنى (يەنى قۇرئاننى)، ھېكمەتنى (يەنى پاك سۈننەتنى) ئۇلارغا ئۆگىتىدىغان، ئۇلارنى (مۇشرىكلىك ۋە گۇناھلاردىن) پاك قىلىدىغان بىر پەيغەمبەر ئەۋەتكىن، ھەقىقەتەن سەن غالىبسەن، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىسەن› دېدى.» (سۈرە بەقەرە: 126 ـ 129 ـ

ئايەتلەر)

اللە ئۇ ئىككىسىنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلىپ ئەۋلادلىرىنى كۆپەيتتى. ئىسمائىل ئەلەيھىسسالامنىڭ نەۋرىلىرىدىن بىرى بولغان ئەدناننىڭ دەۋرىگە كەلگەندە ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى كۆپىيىپ چوڭ بىر جەمەت بولۇپ شەكىللەندى. ئەدناننىڭ ئوغلى پەھرىبنى مالىكنىڭ ئەۋلادلىرىدىن بولغان قۇسەي ئىبنى كىلاب بەيتۇللانى باشقۇرۇش ئىشلىرىغا ئىگە بولدى. ئۇ ھەممە كىشى ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلىدىغان نوپۇزلۇق كىشى بولۇپ، بەيتۇللاغا يوپۇق يېپىش، بەيتۇللانىڭ ئاچقۇچلىرىنى ساقلاش، بەيتۇللانى تاۋاپ قىلىشقا كەلگەنلەرنى زەمزەم سۈيى بىلەن سۇغىرىش ۋە ئۇلارنى تائام بىلەن تەمىنلەش، ئۆز-ئارا مەسلىھەت ئۆتكۈزۈش يىغىن چاقىرىش، ئۇرۇشتا بايراق چىقىرىش قاتارلىق ئىشلارنى باشقۇرۇش ھوقۇقىغا ئىگە ئىدى. بەلكى، ئۇ پۈتكۈل مەككىنىڭ شان-شەرىپىگە ئېرىشكەن نوپۇزلۇق ئەرباپ ئىدى.

ئۇنىڭ ئەۋلادلىرىدىن بىرى بولغان ئابدۇماناف ئەقىللىق ۋە زىرەك كىشى ئىدى. ئۇنىڭ چوڭ ئوغلى ھاشىم قەۋمىنىڭ كاتتىبىشى بولۇپ، بەيتۇللانى تاۋاپ قىلىشقا كەلگەنلەرنى زەمزەم سۈيى بىلەن سۇغىرىش ۋە ئۇلارنى تائام بىلەن تەمىنلەش ھوقۇقىغا ئىگە ئىدى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بوۋىسى ئابدۇلمۇتەللىبنىڭ ئاتىسى بولۇپ، ھاشىمدىن كېيىن بەيتۇللانىڭ باشقۇرۇش ھوقۇقىغا ئابدۇلمۇتەللىبنىڭ تاغىسى مۇتەللىب ئىبنى ئابدۇماناف ئىگە بولدى. ئۇ ئۆز قەۋمى ئىچىدە ئاتا-بوۋىلىرىدىن ھېچكىم ئېرىشمىگەن ھۆرمەت ۋە شان-شەرەپكە ئېرىشتى.

پەھرىبنى مالىكنىڭ ئەۋلادلىرى «قۇرەيش» دەپ ئاتالدى. بۇ ئىسىم ئۇلارنىڭ بارلىق ئىسىملىرىنى بېسىپ چۈشۈپ، بۇ قەبىلە «قۇرەيش قەبىلىسى» دېگەن نام بىلەن مەشھۇر بولدى. بارلىق ئەرەبلەر قۇرەيشنىڭ نەسەبىنىڭ ئۈستۈنلۈكىنى، رەھبەرلىك ئورنىنى، تىلىنىڭ راۋانلىقىنى، ئىپادىلەش سەنئىتىنىڭ يۇقىرىلىقىنى، ئېسىل ئەخلاق ۋە باتۇرلۇققا ئىگە ئىكەنلىكىنى بىردەك ئېتىراپ قىلدى. شۇڭا ئۇلارنىڭ بۇ خىل ئالاھىدىلىكلىرى ماقال تەمسىل بولۇپ تارالدى.

مەككە ۋە قۇرەيش ئىچىدە بۇتپەرەسلىكنىڭ ئاشكارا بولۇشى:

قۇرەيش قەبىلىسى ئەجداتلىرى ئىبراھىم ۋە ئىسمائىل ئەلەيھىسسالامنىڭ دىنىدا چىڭ تۇرۇپ كەلگەن ئىدى. ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئەمرى ئىبنى لۇھەي دۇنياغا كەلگىچە تەۋھىد ئەقىدىسى ۋە بىر خۇدالىق ئىدىيىسىنى تاشلىمىغان ئىدى. ئۇ دۇنياغا كېلىپ تونجى بولۇپ ئىسمائىل ئەلەيھىسسالامنىڭ دىنىنى ئۆزگەرتتى. بۇتلارنى تىكلىدى، ھايۋانلارنى ئۇلۇغلاش، ئىلاھلارغا نەزىر قىلىش، اللەنىڭ بەلگىلىمىسىگە، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ شەرىئىتىگە خىلاپ ھالدا ئۆزى خالاپ ھالال ۋە ھارام قىلىش ئىشلىرىنى پەيدا قىلدى.

ئەمرى ئىبنى لۇھەي مەككىدىن شامغا بارغان چاغدا شاملىقلارنىڭ بۇتلارغا

چوقۇنۇۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭ ئىزنىقتۇرۇشىغا ئۇچرىدى. بىر قىسىم بۇتلارنى مەككىگە ئېلىپ كېلىپ تىكلىدى. كىشىلەرنى بۇتلارغا چوقۇنۇشقا ۋە ئۇنى ئۇلۇغلاشقا بۇيرىدى.

قۇرەيشلەر مەككىدىن ئايرىلىپ بىر جايغا بارماقچى بولسا ھەرەمنى ئۇلۇغلاش ۋە خاتىرە سۈپىتىدە ساقلاش ئۈچۈن ھەرەم تېشىنى ئۆزى بىلەن بىللە ئېلىۋالاتتى. ئۇلارنىڭ بۇ خىل ئادىتى ئاستا-ئاستا ئۇلارنىڭ كۆزىگە چىرايلىق كۆرۈنگەن ۋە ئۇلارنى ھەيران قالدۇرغان تاشلارغا چوقۇنۇشقا ئۆزگەردى.

پىل ۋەقەسى:

پىل ۋەقەسىنىڭ يۈز بېرىشى چوڭ بىر ھادىسىنىڭ مەيدانغا كېلىدىغانلىقىنىڭ بىشارىتى ئىدى. شۇنداقلا اللەنىڭ ئەرەبلەرگە ۋە كەئبىگە زور ياخشىلىق ئاتا قىلىدىغانلىقىنىڭ دەلىلى ئىدى.

بۇ ۋەقەنىڭ جەريانى مۇنداق: ھەبەشىستان پادىشاھى نەجاشىنىڭ يەمەندىكى ۋالىيسى ئەبرەھە يەمەننىڭ پايتەختى سەنئادا ناھايىتى ھەشەمەتلىك بىر چىركاۋ سالدۇرۇپ، ئۇنى «قۇللىيىس» دەپ ئاتىدى. ھەمدە كىشىلەرنى مەككىدىكى بەيتۇللانى ئەمەس، بەلكى، سەنئادىكى چىركاۋنى تاۋاپ قىلىشقا قىزىقتۇردى ھەتتا ھەر قايسى تەرەپلەردىن مەككىگە بېرىپ بەيتۇللانى تاۋاپ قىلىدىغان كىشىلەرنى توسماقچى، بۇ ئارقىلىق ئۆزى سالدۇرغان چىركاۋنى بەيتۇللانىڭ ئورنىغا دەسسەتمەكچى بولدى.

كىچىكىدىن باشلاپلا كەئبىگە چوڭقۇر ھۆرمەت ۋە مۇھەببەت بىلەن قاراپ چوڭ بولغان، كەئبىنى ھېچقانداق ئۆيگە تەڭ قىلمايدىغان، ئۇنى چىن دىلىدىن ئۇلۇغلايدىغان ۋە مۇقەددەس بىلىدىغان ئەرەبلەرگە بۇ ئىش ناھايىتى ئېغىر كەلدى. ئۇلارنىڭ پۈتۈن دىققىتىنى مۇشۇ ئىش ئىگىلىۋالدى. بۇ خىل تەگسىزلىككە چىدىمىغان بىر ئادەم سەنئاغا بېرىپ، چىركاۋغا كىرىپ چوڭ تەرەت قىلىپ قويىدى. بۇنىڭدىن غەزەپلەنگەن ئەبرەھە قوشۇن باشلاپ بېرىپ بەيتۇللانى چېقىپ تاشلاشقا قەسەم ئىچتى.

ئەبرەھە پىل قوشۇنىنى باشلاپ، بەيتۇللاغا قاراپ كەلدى. بۇنى ئاڭلاپ ئەرەبلەر ساراسىمىگە چۈشۈپ قالدى. ئۇلارنىڭ بېشىدا چاقماق چاققاندەك بولدى. گەرچە ئۇلار ئەبرەھەگە قارشى تۇرۇپ، ئۇنى توسۇشنى ئويلىغان بولسىمۇ، بىراق، ئۇلار ئەبرەھەنىڭ قوشۇنلىرىغا كۈچى يەتمەيدىغانلىقىنى بىلىپ، ئىشنى اللەغا تاپشۇردى. چۈنكى، ئۇلار بەيتۇللانىڭ ئۇنى قوغدايدىغان بىر ئىگىسىنىڭ بارلىقىغا كەسكىن ئىشىنەتتى.

بۇ خىل ئىشەنچ قۇرەيشلەرنىڭ كاتتىبېشى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بوۋىسى ئابدۇلمۇتەللىب بىلەن ئەبرەھە ئوتتۇرىسىدا بولۇپ ئۆتكەن تۆۋەنكى سۆھبەتتە ناھايىتى روشەن ئىپادىلىنىدۇ.

ئەبرەھە بەيتۇللاغا قاراپ ماڭغان يولدا ئابدۇلمۇتەللىبنىڭ يۈز تۆگىسىنى بۇلىۋالغان

ئىدى. ئۇنىڭغا ئابدۇلمۇتەللىبنىڭ كەلگەنلىكى خەۋەر قىلىندى. ئۇ ئابدۇلمۇتەللىبنى چوڭ كۆرەتتى. ئەبرەھە ئۇنىڭدىن نىمە ۋەجىدىن كەلگەنلىكىنى سورىدى. ئابدۇلمۇتەللىب ئۇنىڭدىن يۈز تۆگىسىنى قايتۇرۇپ بېرىشىنى تەلەپ قىلىپ كەلگەنلىكىنى ئېيتتى. بۇنى ئاڭلاپ ئەبرەھەنىڭ ئابدۇلمۇتەللىبكە بولغان ھۆرمىتى پەسەيدى ھەمدە ئۇنى مەنىستىمەستىن: «مەن بەيتۇللانى چېقىۋەتكىلى كەلگەن تۇرسام، سەن ماڭا سېنىڭ ۋە ئەجدادلىرىڭنىڭ دىنى بولغان بەيتۇللا ھەققىدە سۆزلىمەي، ئاشۇ يۈز تۆگە ھەققىدە گەپ قىلىۋاتامسەن؟» دېدى.

- مەن تۆگىنىڭ ئىگىسى بولغاچقا تۆگىنىڭ گېپىنى قىلدىم، بەيتۇللانىڭ ئۇنى قوغدايدىغان ئىگىسى بار- دېدى ئابدۇلمۇتەللىب ئىشەنچ بىلەن.

- قانداق قوغدايدۇ؟- دەپ سورىدى ئەبرەھە ئۇنىڭدىن.

- شۇ چاغدا كۆرەيلى!- دېدى ئابدۇلمۇتەللىب ئەبرەھەگە.

قۇرەيشلەر ئەسكەرلەرنىڭ تالاپىتىدىن قورقۇپ تاغ چوققىلىرىغا ۋە قىرلارغا چىقىپ اللەنىڭ ھۆرمىتىگە تاجاۋۇز قىلغان كىشىنى اللەنىڭ قانداق جازالايدىغانلىقىغا قاراپ تۇرۇشتى. ئابدۇلمۇتەللىب بىر نەپەر قۇرەيش بىلەن بىللە كەئبىگە بېرىپ، كەئبە دەرۋازىسىنىڭ ھالقىسىنى تۇتۇپ تۇرۇپ، اللەدىن ئەبرەھە ۋە ئۇنىڭ قوشۇنلىرىنى مەغلۇپ قىلىشنى تىلىدى.

ئەبرەھە بەيتۇللانى چېقىۋېتىش ئۈچۈن پىل قوشۇنىنى باشلاپ مەككىگە كىرىشكە تەييارلاندى. پىلنىڭ ئىسمى «مەھمۇد» بولۇپ، ئۇ مەككىگە كىرىدىغان يولنىڭ ئوتتۇرىسىدا يېتىۋالدى. ئۇلار ھېچقانداق قىلىپ پىلنى ئورنىدىن تۇرغۇزالمىدى. پىلنىڭ ئالدىنى قايتىدىغان تەرەپ -يەمەن-گە قاراتسا ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ يۈگۈرۈپ ماڭدى، ئەمما مەككىگە قاراتقان ھامان يەنە يېتىۋالدى.

دەل شۇ پەيتتە اللە ئۇلارغا دېڭىزدىن بىر توپ قۇشلارنى ئەۋەتتى. ھەر بىر قۇش تاشلارنى كۆتۈرۈۋالغان بولۇپ، ئۇستىدىن تاشلانغان تاش تەككەن ھەر قانداق ئادەم ئۆلمەي قالمايتتى. ھەبەشستانلىقلار كەلگەن يولىغا قاراپ قاچتى. ئۇلارنىڭ جەسەتلىرى يولنىڭ ھەممە جايلىرىدا سورۇلۇپ قالدى. ئەبرەھەنى ئۇگە بارماقلىرى ئاجراپ چۈشكەن ھالەتتە سەنئاغا ياندۇرۇپ كەلدى. ئۇ ئىنتايىن قەبىھ ئۆلۈمدە ئۆلدى.

قۇرئان بۇ ۋەقەنى ھېكايە قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: «پەرۋەردىگارىڭنىڭ پىل ئىگىلىرىنى قانداق قىلغانلىقىنى كۆرمىدىڭمۇ؟ ئۇ ئۇلارنىڭ ھىيلە - مىكرىنى بەربات قىلمىدىمۇ؟ ئۇ ئۇلارنىڭ ئۇستىگە توپ - توپ قۇشلارنى ئەۋەتتى. قۇشلار ئۇلارغا ساپال تاشلارنى ئېتىپ، ئۇلارنى چاينىۋېتىلگەن سامانىدەك قىلىۋەتتى.» (سۈرە پىل: 1-5).

اللە پىل قوشۇنىنى جازالاپ، ئۇلارنى مەككىدىن چېكىندۈرگەندىن كېيىن ئەرەبلەر

قۇرەيىشلەرنى ئېخمىقۇ چوڭ بىلىپ: «قۇرەيىشلەر اللەنىڭ دوستلىرى، اللە ئۇلارنىڭ دۈشمىنىنى ھالاك قىلىپ ئۇلارنى قوغدىدى» دېيىشتى.

ئەرەبلەر بۇ ھادىسىنى ئۇلۇغلاپ، ئۇنى تارىخنىڭ يىلنامىسى قىلىپ بېكىتتى. مەسىلەن: ئۇلار بىرەر ۋەقەنىڭ يۈز بەرگەن ۋاقتىنى ياكى بىرەر شەخسنىڭ تۇغۇلغان ۋاقتىنى تىلغا ئالماقچى بولسا: «بۇ ۋەقە پىل يىلىدا يۈز بەرگەن، پالانى پىل يىلىدا تۇغۇلغان، بۇ ۋەقە پىل يىلىدىن مانچە يىل بۇرۇن ياكى مانچە يىل كېيىن يۈز بەرگەن» دېيىشەتتى.

پىل ۋەقەسىنىڭ يۈز بەرگەن ۋاقتى مىلادىنىڭ 570 ـ يىلىغا توغرا كېلىدۇ.

ئابدۇللاھ ۋە ئامىنە:

قۇرەيشلەرنىڭ كاتتىبېشى ئابدۇلمۇتەللىبنىڭ ئون ئوغلى بولۇپ، ئابدۇللاھ ئوتتۇرانچى ئوغۇل ئىدى. ئاتىسى ئۇنى ۋەھبىنىڭ قىزى ئامىنە بىلەن تويلاپ قويدى. ئامىنە قۇرەيش قەبىلىسى ئىچىدىكى نەسەب ۋە ئورۇن جەھەتتە ئەڭ پەزىلەتلىك قىز ئىدى. ئۇزاق ئۆتمەيلا ئابدۇللاھ ۋاپات بولۇپ كەتتى. بۇ چاغدا ئامىنە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قورساق كۆتۈرگەن بولۇپ، ئۇنىڭ ئالامەتلىرىنى ئالدىنئالا كۆرۈشكە مۇيەسسەر بولدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دۇنياغا كېلىشى ۋە ئۇنىڭ پاك نەسەبى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام پىل يىلى (مىلادىنىڭ 570 ـ يىلى) رەبىئەل ئەۋۋەلنىڭ ئون ئىككىنچى كۈنى (دۈشەنبە كۈنى) تۇغۇلدى. مانا بۇ كۈن ئىنسانىيەت تارىخىدىكى ئەڭ شەرەپلىك كۈن بولۇپ قالدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىسمى مۇھەممەد، ئاتىسى ئابدۇللاھ، ئابدۇللاھنىڭ ئاتىسى ئابدۇلمۇتەللىب، ئابدۇلمۇتەللىبنىڭ ئاتىسى ھاشىم، ھاشىمنىڭ ئاتىسى ئابدۇماناف، ئابدۇمانافنىڭ ئاتىسى قۇسەي، قۇسەينىڭ ئاتىسى كىلاب، كىلابنىڭ ئاتىسى مۇررە، مۇررەنىڭ ئاتىسى كەئب، كەئبنىڭ ئاتىسى لۇئەي، لۇئەينىڭ ئاتىسى غالىب، غالىبنىڭ ئاتىسى پىھرى، پىھرىنىڭ ئاتىسى مالىك، مالىكنىڭ ئاتىسى نەزىر، نەزىرنىڭ ئاتىسى كەنانە، كەنانەنىڭ ئاتىسى خۇزەيمە، خۇزەيمەنىڭ ئاتىسى مەدرەكە، مەدرەكەنىڭ ئاتىسى ئىلياس، ئىلياسنىڭ ئاتىسى مۇزەر، مۇزەرنىڭ ئاتىسى مەئدى، مەئدىنىڭ ئاتىسى ئەدناندۇر. ئەدناننىڭ نەسەبى ئىسمائىل ئەلەيھىسسالامغا بېرىپ تۇتىشىدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تۇغۇلغاندىن كېيىن بوۋىسى ئابدۇلمۇتەللىبكە ئەلچى ئەۋەتىپ، ئوغۇل تۇغۇلغانلىقىنى خەۋەر قىلدى. ئابدۇلمۇتەللىب كېلىپ، ئۇنى قۇچىقىغا ئالدى. كۆتۈرۈپ كەئبىگە كىردى ۋە اللەغا دۇئا قىلىپ، مەدھىيە ئوقۇپ ئۇنىڭغا «مۇھەممەد» دەپ ئىسىم قويدى. بۇنداق ئىسىم ئەرەبلەر ئىچىدە ئەزەلدىن قويۇلۇپ باقمىغان بولغاچقا ئەرەبلەر بۇنىڭدىن ئەجەبلەندى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئېمىتىش:

ئابدۇلمۇتەللىب ئەرەبلەرنىڭ ئادىتى بويىچە سۈيۈملۈك يېتىم نەۋرىسى ئۇچۇن سەھرادىن ئېنىكئانا ئىزلىدى. بۇ بەختكە سەئدى قەبىلىسىدىن ھەلىمە ئىسىملىك بىر ئايال مۇشەررەپ بولدى. بۇ يىل قەھەتچىلىك يىلى بولغاچقا تۇرمۇشى قىيىن ئەھۋالدا قالغان ھەلىمە ئېمىتكىلى بالا ئىزدەپ چىققان ئىدى. دەل شۇ ۋاقىتتا ئابۇلمۇتەللىبمۇ پەيغەمبىرىمىز ئۇچۇن ئېنىكئانا ئىزدەۋاتاتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر قانچە ئېنىكئانىلارغا كۆرسىتىلگەندە، ئۇلار دەسلەپتە ئۇنى ئېمىتىشكە قىزىققان بولسىمۇ، بىراق، ئۇنىڭ ئاتىسى يوق يېتىم ئىكەنلىكىنى ئاڭلاپ «ئانىسى بىلەن بوۋىسى قانچىلىك بىر نەرسە بېرەتتى؟» دەپ ئۇنىڭدىن يالتايدى.

ھەلىمەمۇ باشتا شۇنداق ئويلاپ قايتىپ كەتكەن ئىدى. ئەمما اللە ئۇنىڭ قەلبىگە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مېھرىنى سالدى. ئۇنىڭ قەلبى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا مايىل بولۇپ ئۇنى ئېمىتىشكە ماقۇل بولدى. ئۇ پەيغەمبىرىمىزنى ئۆيىگە ئېلىپ بارغان كېيىن ئۇنىڭ ئائىلىسىگە بەرىكەت يېغىشقا باشلىدى. ئۇنىڭ ئائىلىسىدە ئەزەلدىن كۆرۈلۈپ باقمىغان ئۆزگىرىشلەر بولدى. ئۇنىڭ ئىككى كۆكسى سۈتكە تولدى، يەنە ئۇنىڭ قېرى تۆگىسىنىڭ يىلىنىمۇ سۈتكە توشۇپ كەتتى، ھەتتا مىنىۋالغان ئېشىكىمۇ باشقىلارنىڭ ئالدىغا ئۆتۈپ كەتتى. ھەممىسى ئۇنىڭغا: «ھەلىمە! سەن ئالغان بۇ بالا ھەقىقەتەن خاسىيەتلىك بالا ئىكەن» دېيىشتى.

ئۇ ئايال ئىزچىل تۈردە اللەنىڭ بەرىكەت ۋە ياخشىلىقىغا ئېرىشىپ كەلدى. ئارىدىن ئىككى يىل ئۆتكەندە بالىنى ئېمىتىشتىن توختاپ، ئۇنى ئانىسىنىڭ قېشىغا ئېلىپ باردى. ئەمما بالىنى يەنە بىر مەزگىل ئۆزىنىڭ قېشىدا قويۇشنى ئۆتۈندى.

دېگەندەك ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى سەھراغا قايتۇرۇپ كەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سەئدى قەبىلىسىدە تۇرۇۋاتقان چاغدا ئۇنىڭ قېشىغا ئىككى پەرىشتە كېلىپ، ئۇنىڭ قورسىقىنى ياردى ۋە ئۇنىڭ يۈرىكىدىكى قارا قاننى ئېلىپ تاشلىۋېتىپ، ئۇنى يۇيۇپ تازىلاپ، ئەسلىدىكى ھالىتىگە كەلتۈرۈپ قويدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئېمىلدەش قېرىنداشلىرى بىلەن قوي باقتى. ئۇ تىنچ، ئاددىي-ساددا سەھرا تۇرمۇشى ئىچىدە ساپ تەبىئىتى بىلەن ئۆسۈپ يېتىلدى. پاساھەتلىك تىلغا ئىگە بولدى. ئۇ چىقىشقاق ۋە ئاقكۆڭۈل بولغاچقا قېرىنداشلىرى ئۇنى ياخشى كۆرەتتى، ئۇمۇ ئۇلارغا ئامراق ئىدى.

بىر مەزگىلدىن كېيىن ئۇ ئانىسى ۋە بوۋىسىنىڭ قېشىغا قايتىپ كەلدى. ۋەھالەنكى، ئۇ اللە ئۇندۇرگەن چىرايلىق ئۆسۈملۈككە ئوخشايتتى.

ئامىنە ۋە ئابدۇلمۇتەللىبنىڭ ۋاپاتى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئالتە ياشقا كىرگەن چاغدا ئانىسى ئامىنە مەككە بىلەن مەدىنە

ئاربلىقىدىكى «ئەبۋا» دېگەن جايدا ئالەمدىن ئۆتتى ۋە شۇ يەرگە دەپنە قىلىندى. ئۇنىڭدىن كېيىن ئۇنى بوۋىسى ئابدۇلمۇتەللىب باقتى. ئۇ كەئبىنىڭ سايىسىدا بوۋىسى بىلەن بىللە ئولتۇرۇپ-قوپۇپ ئۇنىڭغا ھەمرا بولاتتى. سەككىز ياشقا كىرگەندە بوۋىسى ئابدۇلمۇتەللىبمۇ ئۆلۈپ كەتتى.

تاغىسى ئەبۇ تالىب بىلەن بىللە:

بوۋىسى ئابدۇلمۇتەللىبنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى تاغىسى ئەبۇ تالىب باقتى. ئۇ پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئاتىسى ئابدۇللاھنىڭ ئاتا بىر، ئانا بىر قېرىندىشى بولغاچقا ئابدۇلمۇتەللىب ئۇنى ئەبۇ تالىبقا تاپشۇرغان ئىدى. ئەبۇ تالىب باشقا قېرىنداشلىرىغا قارىغاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئامراق، مېھرىبان ۋە كۆيۈمچان ئىدى.

ئىلاھىي تەربىيە:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام اللەنىڭ قوغدىشى بىلەن جاھىلىيەتنىڭ كىر-قاسماقلىرىدىن پۈتۈنلەي پاك، ئۆرپ-ئادەتلىرىدىن تامامەن يىراق ھالدا ئۆسۈپ يېتىلدى. ئۇ باشقا كىشىلەرگە سېلىشتۇرغاندا ئېسىللىك، ئالىيجانابلىق، گۈزەل ئەخلاق، ھايا، راستچىللىق، ئىشەنچ، ئامانەتكە خىيانەت قىلماسلىق، سەت گەپ ۋە ئاغزى يامانلىقتىن پۈتۈنلەي خالى بولۇشتەك ئالاھىدىلىكلەرگە ئىگە ئىدى. شۇڭا ئەرەبلەر ئۇنى «ئەمىن» (ئىشەنچلىك كىشى) دەپ ئاتايتتى.

ئۇ ئۇرۇق-تۇققانچىلىق مۇناسىۋەتنى ئۈزۈپ قويمايتتى، كىشىلەرنىڭ ئېغىرچىلىقلىرىنى كۆتۈرۈشۈپ بېرەتتى، مېھماننى ھۆرمەتلەيتتى، ياخشىلىق ۋە تەقۋادارلىققا ياردەم بېرەتتى، ئۆز كۈچىگە تايىنىپ تۇرمۇش كەچۈرەتتى، قانائەتچان ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام 14-15 ياشقا كىرگەندە قۇرەيش قەبىلىسى بىلەن ئەۋس قەبىلىسى ئىچىدە فۇججار ئۇرۇشى بولدى. ئۇ بىر قانچە كۈن ئۇرۇشقا قاتناشتى. ئۇ ئۇرۇشتا تاغىلىرىغا ئوق سۇنۇپ بەردى. ئۇ مۇشۇ قېتىم ئۇرۇشنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى ئۆز ئەمەلىيىتى بىلەن تونۇدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خەدىچەگە ئۆيلىنىشى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام 25 ياشقا كىرگەندە خۇۋەيلىدنىڭ قىزى خەدىچەگە ئۆيلەندى. خەدىچە قۇرەيش ئاياللىرى ئىچىدە ھۆرمەتكە سازاۋەر، پەزىلەتلىك، ئەقلى ئۆتكۈر، ئەخلاقى ئېسىل، باي ئايال ئىدى. ئۇ ئېرى ئەبۇ ھالەنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن ياتلىق بولماي ئولتۇرغان ئىدى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ياتلىق بولغاندا 40 ياشتا ئىدى.

خەدىچە باي سودىگەر بولۇپ، ماللىرىغا ئىشەنچلىك ئەرلەرنى مەسئۇل قىلىپ تىجارەتكە

سالاتتى ۋە پايدىنىڭ مەلۇم قىسمىنى ئۇنىڭغا ئايرىپ بېرەتتى. ئۇ بىر قېتىم ماللىرىغا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى مەسئۇل قىلىپ شامغا ئەۋەتكەندە ئۇنىڭ راستچىل، ئەخلاقلىق ۋە سەممىيلىكىنى تونۇپ يەتتى. ئۇنىڭدىن باشقا بۇ سەپەردە ئۇنىڭ ئادەتتىكى ئادەم ئەمەسلىكى خەدىچەگە مەلۇم بولدى.

كۆپلىگەن قۇرەيش كاتتىلىرىنىڭ تويي تەكلىۋىنى رەت قىلىپ كەلگەن خەدىچە ئۆز ئىختىيارلىقى بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ياتلىق بولۇشنى خالايدىغانلىقىنى ئېيتىپ، ئۇنىڭغا گەپ ئەۋەتتى. تاغىسى ھەمزە ئەلچى بولۇپ باردى، ئەبۇ تالىپ ئۇلارنىڭ نىكاھىنى ئوقۇدى.

خەدىچە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام نىكاھىغا ئالغان تۇنجى ئايال بولۇپ، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىبراھىم ئىسىملىك ئوغلىدىن باشقا بارلىق بالىلىرىنىڭ ئانىسى ئىدى.

كەئبىنىڭ قايتا ياسىلىشى ۋە مەسىلىنىڭ ئوڭۇشلۇق ھەل قىلىنىشى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئوتتۇز بەش ياشقا كىرگەندە قۇرەيشلەر كەئبىنى يېڭىدىن رېمونت قىلماقچى بولدى. چۈنكى، كەئبىنىڭ تۆت تەرىپى ئادەم بويى ئېگىزلىكتە بولۇپ، ئۈستى ئوچۇق ئىدى. كەئبە تېمىنىڭ لايلىرى تۆكۈلۈپ، تاشلىرى كۆرۈنۈپ قالغاچقا، ئۇنى چېقىۋېتىپ قايتىدىن ياساشقا توغرا كېلەتتى.

كەئبە ياسىلىپ، «ھەجەرۇل ئەسۋەد»نى ئاۋۋالقى ئورنىغا قويىدىغان چاغدا قەبىلە چوڭلىرى ئارىسىدا تالاش ـ تارتىش يۈز بەردى. ھەر بىر قەبىلە بۇ شان ـ شەرەپنى تالاشتى. ئەھۋال بارغانسىرى مۇرەككەپلىشىپ ئۇرۇش ۋەزىيىتى شەكىللەندى. جاھىلىيەتتە بۇنداق ئۇرۇشلار ناھايىتى ئاسانلا يۈز بېرەتتى.

ئابدۇددار جەمەتى قان توشقۇزۇلغان بىر قاچىنى ئېلىپ كېلىپ، بارماقلىرىنى ئۇنىڭغا چىلاپ تۇرۇپ ئەدىي جەمەتىنى ئۆلتۈرۈدىغانلىقى ھەققىدە قەسەم ئىچتى.

بۇ ئۆلۈم ۋە ياماننلىقنىڭ ئالامىتى ئىدى. قۇرەيشلەر بىر قانچە كۈنگىچە بىرلىككە كېلەلمەي، كۆپ تالاش ـ تارتىش قىلغاندىن كېيىن ئاخىرى بەيتۇللاغا تۇنجى بولۇپ كىرگەن كىشىنىڭ ھۆكۈمىگە رازى بولۇدىغانلىقى ھەققىدە كېلىشتى. دەل شۇ ۋاقىتنىڭ ئۆزىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بەيتۇللاغا كىرىپ كەلدى. ئۇلارنىڭ ھەممىسى: «بىز مۇھەممەدنىڭ ھۆكۈمىگە قوشۇلىمىز، ئۇ ئىشەنچلىك ئادەم» دېيىشتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر پارچە رەختنى يەرگە سېلىپ، ھەجەرۇل ئەسۋەدنى ئۆز قولى بىلەن كۆتۈرۈپ ئۇنى رەختنىڭ ئۈستىدە قويدى. ئاندىن قۇرەيش كاتتىلىرىنى شۇ رەختنىڭ چۆرىسىدىن كۆتەرتىپ ئۇنى قويىدىغان يەرگە ئېلىپ باردى. ئاندىن ئۇ ئۆز قولى بىلەن تاشنى رەخت ئۈستىدىن ئېلىپ ئەسلىدىكى ئورنىغا قويدى.

بـۇ خـىل ئـاقىلانە ھەل قىلىش ئۇسـۇلى ھەممـە ئـادەمنى رازى قىلـدى. پەيغەمـبەر ئەلەيھىسسالام ئەقىل ـ پاراسىتىگە تايىنىپ قۇرەيشلەر ئارىسىدا يـۈز بېرىـدىغان يەنە بىـر قىتىملىق قان تۆكۈلۈشنىڭ ئالدىنى ئالدى.

خەيرىيەت ئۇيۇشمىسى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام «خەيـرىيەت ئۇيۇشمـىسى»غا قاتناشتى. ئـۇ ئەرەبلەر ئىچـىدە قۇرۇلغان ئەڭ ياخشى ئۇيۇشما بولۇپ، ئۇنـىڭ قۇرۇلۇشىغا مۇنداق بىر ئىش سەۋەب بولغـان ئىدى.

زۇبەيدە قەبىلىسىدىن بىر كىشى مەككىگە ئازىراق مال ـ ماتا ئېلىپ كېلىـپ، ئـاس ئىبنى ۋائىل دېگەن كىشىگە ساتقان. ئاس ئىبنى ۋائىل ئۇنـىڭ ھەققىنـى بەرگىلـى ئۇنىمىغـان. ئـۇ كىشى قۇرەيش كاتتىلىرىدىن ياردەم سورىدى. بىراق، ئۇلار ئـاس ئىبنـى ۋائىلـدىن قورقـۇپ ئۇنىڭغا يـاردەم بېرىـشنى رەت قىلـدى. ئـۇ مەككـىدىكى ئىنسانپەرۋەر كىشىلەردىن ئـۆزىگە ياردەم قىلىپ، ئاس ئىبنى ۋائىلدىن ھەققىنى ئېلىپ بېرىشنى تەلەپ قىلدى.

ئادالەت تۇيغۇسىغا ئىگە ئىنسانپەرۋەر كىـشىلەر ئابـدۇللاھ ئىبنـى جەدئاننىـڭ قورۇسـىغا يىغىلىـپ، كىمكـى مەكـكە تەۋەسـىدە زۇلۇمغـا ئۇچرىـسا، ئۇنىـڭ تەرىپىـدە تـۇرۇپ ئۇنـىڭ ھەققىنى ئېلىپ بېرىش ئۈچۈن ئورتـاق كـۈچ چىقىرىـدىغانلىقى ھەققىـدە اللەنىـڭ نامىـدىن ئەھدى قىلىشىپ بۇ ئۇيۇشمىنى قۇردى. ئاندىن ئۇيۇشما ئەزالىرى بىراقلا بېرىـپ ئاس ئىبنـى ۋائىلدىن ھېلىقى كىشىنىڭ تۇتۇپ قىلىنغان ھەققىنى ئېلىپ بەردى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ئۇيۇشمىدىن پەخىرلىنەتتى ھەم ئۇنى مۇھىم بىلەتتـى. شـۇڭا ئۇ پەيغەمبەرلىك شەرىپىگە ئېرىشكەندىن كېيىنمۇ: «ئابدۇللاھ ئىبنى جەدئاننىـڭ قورۇسـىدا بىر ئۇيۇشمىغا قاتناشقان ئىدىم، ئەگەر مەن ھازىرمۇ شۇنداق ئىشلارغا چاقىرىلسام ئەلـۋەتتە ئۇنىڭغا ئـاۋاز قوشـقان بـولاتتىم. ئـۇلار ھەقنـى ئـۆز ئىگىـسىگە قايتۇرۇشقا، مەزلـۇم ئۈچـۈن زالىمدىن قىساس ئېلىشقا قەسەم قىلىشقان ئىدى» دېگەن.

اللەنىڭ ھېكمىتى ۋە تەربىيىسى بىلەن پەيغەمـبەر ئەلەيھىسـسالام خەت ئوقۇيالمايـدىغان ۋە يازالمايـدىغان ساۋاتـسىز بولـۇپ ئۆسـۈپ يېتىلـدى. بـۇ خـىل ئەھـۋال پەيغەمـبەر ئەلەيھىسـسالامنىڭ دۈشـمەنلەرنىڭ تـۆھمەت ۋە گۇمانـىدىن يىراق ئىكەنلىكىنـى ئىسپاتلايدۇ.

بـۇ قۇرئـان كەرىمـدە مۇنـداق كۆرسـىتىلگەن: «ئىلگـىرى سـەن كىتـاب ئوقۇشـنى بىلمەيتتىڭ، خەت يېزىشنىمۇ بىلمەيتتىڭ، (مۇبادا سەن كىتـاب ئوقۇغـان، خەت يازىـدىغان بولساڭ) ئۇ چاغدا ھەققە قارشى تۇرغۇچىلار چوقۇم گۇمانلىناتتى.»

قۇرئـان يەنە پەيغەمـبەر ئەلەيھىسـسالامنىڭ ساۋاتـسىزلىقىنى ئېنىـق كۆرسـىتىپ مۇنـداق دەيـدۇ: «ئـۇلار (اللـە تەرەپـتىن) ئەۋەتىلـگەن ساۋاتـسىز پەيغەمـبەرگە (يەنـى مـۇھەممەد

ئەلەيھىسسالامغا) ئەگىشىدۇ، ئۇلار ئۆز ئىلكىدىكى تەۋرات، ئىنجىللاردا ئۇنىڭ (سۈپىتىنىڭ) يېزىلغانلىقىنى كۆرىدۇ.»

3 ـ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ۋەھيي كەلگەندىن كېيىنكى دەۋر

تاڭ نۇرى ۋە بەخت بىشارىتى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام 40 ياشقا تولغاندا تاڭنىڭ نۇرلىرى ۋە بەختنىڭ بىشارەتلىرى نامايەن بولدى. ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىككە تاللىنىش ۋاقتى يېقىنلاپ قالدى. مانا بۇ اللەنىڭ قانۇنىيىتى بولۇپ، قاراڭغۇلۇق كۈچىيىپ، بەختسىزلىك ئۇزارسا دەل ئاشۇ قانۇنىيەت يۈرگۈزۈلىدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بىئاراملىقى يۇقىرى چەككە يەتتى. ئۇ بىردىنلا يالغۇزلۇقنى خالايدىغان بولۇپ قالدى. ھېچنەرسە ئۇنىڭغا تەنھالىقتەك سۆيۈملۈك تۇيۇلمىدى. ئۇ مەككىدىن چىقىپ، ئاستا ـ ئاستا ئۆيلەردىن يىراقلاپ كېتەتتى. مەككىنىڭ جىلغا ۋە جىرالىرى ئىچىگە كىرىپ كېتەتتى. ئۇ بىرەر تاش ياكى دەرەخنىڭ يېنىدىن ئۆتسىلا ئۇلار: «ئى اللەنىڭ ئەلچىسى! ئۆزلىرىگە سالام» دەپ سالام بېرەتتى. ئۇ ئەتراپىغا قارىغىنىدا نە ئالدى ـ كەينىدە، نە ئوڭ ـ سولىدا دەرەخ ۋە تاشلاردىن باشقا ھېچبىر ئىنساننى كۆرمەيتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا كەلگەن تۇنجى ۋەھيي ئۇيقۇدىكى راست چۈشلەر بىلەن باشلانغان بولۇپ، ئۇ چۈش كۆرسىلا تاڭ نۇرىدەك ئوچۇق، روشەن كۆرەتتى.

ھىرا غارىدا:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كۆپىنچە ۋاقتىنى ھىرا غارىدا يالغۇز ئۆتكۈزەتتى. ئۇ غاردا ئۇدا بىر قانچە كۈن تۇراتتى. ئۆيگە قايتىپ ئوزۇق ـ تۈلۈك ئېلىۋالغاندىن كېيىن يەنە ھىرا غارىغا قايتىپ، ئۆزىنىڭ ساغلام تەبىئىتىنىڭ تەقەززاسى ۋە ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ دىنىدىن قەپقالغان بەزى ئۇسۇل بويىچە اللەغا ئىبادەت ۋە دۇئا قىلاتتى.

ۋەھيي:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھىرا غارىدا تۇرۇۋاتاتتى. ئۇنى پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتىش ۋاقتى يېتىپ كەلگەن ئىدى. ئاشۇ مىلادى 610 ـ يىلى 8 ـ ئاينىڭ 6 ـ كۈنى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تۇغۇلغانلىقىنىڭ 41 ـ يىلى، رامىزاننىڭ 17 ـ كۈنى ئىدى. ئۇنىڭ ئالدىدا بىر پەرىشتە پەيدا بولۇپ: «ئوقۇ!» دېدى، ئۇ: «مەن ئوقۇشنى بىلمەيمەن» دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دەيدۇ:

«ھېلىقى پەرىشتە مېنى تۇتۇپ قاتتىق سىقتى، ھەتتا ئۇ مېنى قاتتىق چارچىتىۋەتتى، ئاندىن كېيىن ئۇ مېنى قويۇپ بېرىپ: ‹ئوقۇ!› دېدى، مەن: ‹ئوقۇشنى بىلمەيمەن› دېدىم، ئۇ مېنى ئىككىنچى قېتىم يەنە تۇتۇپ قاتتىق سىقتى، ھەتتا ئۇ مېنى قاتتىق

چارچاتتى. ئاندىن ئۇ مېنى قويۇپ بېرىپ: ‹ئوقۇ!› دېدى، مەن: ‹ئوقۇشنى بىلمەيمەن› دېدىم، ئۇ مېنى ئۈچىنچى قېتىم يەنە تۇتۇپ قاتتىق سىقتى، ئاندىن ئۇ مېنى قويۇپ بېرىپ: ‹ياراتقان پەرۋەردىگارىڭنىڭ ئىسمى بىلەن ئوقۇغىن. ئۇ ئىنسانني لەختە قاندىن ياراتتى. ئوقۇغىن، پەرۋەردىگارىڭ ئەڭ كەرەملىكتۇر. ئۇ قەلەم بىلەن (خەت يېزىشنى) ئۆگەتتى. ئىنسانغا بىلمىگەن نەرسىلەرنى بىلدۈردى› دېدى.»

مانا بۇ پەيغەمبەرلىكنىڭ تۇنجى كۈنى، قۇرئاندىكى تۇنجى ۋەھيي ئىدى.

خەدىچەنىڭ ئۆيىدە:

دۇنياغا پەيغەمبەر كەلمىگىلى ئۇزاق زامانلار بولغانلىقى، ئەرەبلەرنىڭ ھازىرقى ياشىغان دەۋرى پەيغەمبەر-ئەنبىيالار دەۋرىدىن بەك يىراقتا بولغانلىقى ئۈچۈن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇنداق ئىشلارنى زادىلا ئاڭلاپ باقمىغان ئىدى. شۇڭا ئۇ قاتتىق قورقۇپ كەتتى ۋە ئۆزىدىن ئەنسىرەپ ئۆيىگە قايتىپ كەلدى. ئۇنىڭ يۈرىكى تېخىچە تىترەۋاتاتتى.

ئۇ ئۆيىگە قايتىپ كېلىپ: «مېنى يۆگەپ قويۇڭلار! مېنى يۆگەپ قويۇڭلار! مەن ئۆزۈمدىن قورقۇپ قالدىم» دېدى. خەدىچە نىمە ئىش بولغانلىقىنى سورىدى. ئۇ بولغان ئىشلارنى خەدىچەگە سۆزلەپ بەردى.

خەدىچە ئەقىللىق، پەزىلەتلىك ئايال ئىدى. تاغىسىنىڭ ئوغلى ۋەرەقە ئىبنى نەۋفەل كىتابلارنى ئوقوغان، تەۋرات ۋە ئىنجىلدىن مەلۇماتى بار، كىتاب چۈشۈرۈلگەن قەۋملەر ھەققىدە بىلىدىغانلىرى كۆپ خرىستىئان كىشى بولغاچقا، ئۇنىڭدىن پەيغەمبەر-ئەنبىيالار ۋە پەرىشتىلەر ھەققىدە ئاڭلىغان ئىدى. شۇڭا ئۇ مەككىلىكلەرنىڭ ئىشلىرىدىن ساغلام تەبىئەت ۋە ئۆتكۈر ئەقىل قوبۇل قىلالمايدىغان تەرەپلەرنى ئىنكار قىلاتتى.

خەدىچە باشقا كىشىلەرگە قارىغاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئەڭ يېقىن تۇرىدىغان بولغاچقا، رەسۇلۇللاھنىڭ ئەخلاق-پەزىلەتلىرىنى، ھەرىكەت-پائالىيەتلىرىنى ۋە ئاشكارا-يوشۇرۇن ئىشلىرىنى ياخشى بىلەتتى. ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇ رەسۇلۇللاھنىڭ ئەخلاق ۋە گۈزەل خىسلەتلىرىدە ئۇنىڭ اللەنىڭ ياردىمىگە ئېرىشكەن ۋە اللە تەرەپتىن تاللانغانلىقى ئىسپاتلايدىغان تەرەپلەرنى ئېنىق كۆردى. ئۇنداقتا بۇ خىل ئەخلاق، پەزىلەت ۋە ئالاھىدىلىككە ئىگە ئادەمگە ھەرگىز شەيتان ۋە جىنلار چېپىلمايدۇ ھەم بۇنداق بولۇشمۇ اللەنىڭ ھېكمەت ۋە قانۇنىيىتىگە ئۇيغۇن كەلمەيدۇ.

بۇلارنى تونۇپ يەتكەن خەدىچە كەسكىنلىك ۋە ئىشەنچ بىلەن رەسۇلۇللاھغا مۇنداق دېدى: «يوقسۇ، اللە بىلەن قەسەمكى، اللە سېنى ھەرگىز رەسۋا قىلمايدۇ، چۈنكى، سەن خىش-ئەقرىبالارغا سىلە رەھىم قىلىسەن، ئاجىز بىچارىلەرگە ياردەم قىلىسەن، يوقسۇللارنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئالىسەن، مېھمانلارنى ياخشى كۈتىسەن، ھەق ئۈچۈن ياردەم قىلىسەن» دېدى.

ۋەرەقە ئىبنى نەۋفەلنىڭ ئالدىدا:

خەدىچە بۇ ئىشتا تاغىسىنىڭ ئوغلى ۋەرەقە ئىبنى نەۋفەلدىن ياردەم سوراشنى مۇۋاپىق كۆرۈپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئۇنىڭ ئالدىغا باشلاپ باردى. رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا يۈز بەرگەن ئىشلارنى سۆزلەپ بەردى. ۋەرەقە بۇلارنى ئاڭلاپ: «اللە بىلەن قەسەمكى، سەن مۇشۇ ئۇممەتنىڭ پەيغەمبىرى ئىكەنسەن. ساڭا كەلگىنى مۇسا پەيغەمبەرگە كەلگەن ۋەھيى يەتكۈزگۈچى پەرىشتە. سېنىڭ قەۋمىڭ سېنى يالغانغا چىقىرىدۇ، ساڭا ئەزىيەت يەتكۈزىدۇ، سېنى قوغلاپ چىقىرىدۇ، سەن بىلەن ئۇرۇش قىلىدۇ» دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋەرەقەنىڭ: «ئۇلار سېنى قوغلاپ چىقىرىدۇ» دېگەن سۆزىدىن ئەجەبلەندى. چۈنكى، رەسۇلۇللاھ ئۆزىنىڭ قۇرەيشلەر ئالدىدىكى ئورنىنى ياخشى بىلەتتى. دېمىسىمۇ ئۇلار رەسۇلۇللاھنى «سادىق، ئەمىن» (راستچىل، ئىشەنچلىك ئادەم) دەپ ئاتايتتى. بۇنىڭدىن تەئەججۇبلەنگەن رەسۇلۇللاھ ۋەرەقەدىن: «ئۇلار مېنى قوغلاپ چىقىرارمۇ؟» دەپ قايتىلاپ سورىدى.

ۋەرەقە ئىبنى نەۋفەل ئەستايىدىل جاۋاپ بېرىپ مۇنداق دېدى: «شۇنداق، سەن ئېلىپ كەلگەن ھەقىقەتنى ھەر قانداق ئادەم ئېلىپ كەلسىلا كىشىلەر ئۇنى دۈشمەن تۇتىدۇ، ئۇنىڭ بىلەن ئۇرۇش قىلىدۇ. كاشكى! ئاشۇ چاغدا مەن ھايات بولغان بولسام، ساڭا پۈتۈن كۈچۈم بىلەن ياردەم بەرگەن بولاتتىم.»

بىر مەزگىل ۋەھيى ئۈزۈلۈپ قالدى. ئۇنىڭدىن كېيىن ۋەھيى قايتىدىن نازىل بولۇشقا باشلىدى.

خەدىچەنىڭ مۇسۇلمان بولۇشى ۋە ئۇنىڭ ئەخلاقى:

تۇنجى بولۇپ اللەغا ۋە اللەنىڭ پەيغەمبىرىگە ئىمان كەلتۈرگىنى خەدىچە بولدى. ئۇ رەسۇلۇللاھقا ئىزچىل تۈردە ياردەم بەردى، ئۇنى قوللاپ قۇۋۋەتلىدى. ئۇنىڭ قىيىنچىلىقلىرىنى يەڭگىللەتتى.

ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىپ ۋە زەيد ئىبنى ھارىسنىڭ مۇسۇلمان بولۇشى:

ئۇنىڭدىن كېيىن ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىپ مۇسۇلمان بولدى. شۇ چاغدا ئەلى 10 ياشتا بولۇپ، ئىسلامىيەتتىن ئىلگىرى قەھەتچىلىك مەزگىلىدە رەسۇلۇللاھ ئۇنى تاغىسى ئەبۇ تالىپنىڭ ئۆيىدىن ئۆز ئۆيىگە ئېلىپ كەلگەن، شۇنىڭدىن باشلاپ ئەلى ـ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ـ رەسۇلۇللاھنىڭ ئائىلە ئەزاسى بولغان ئىدى.

يەنە زەيد ئىبنى ھارىس مۇسۇلمان بولدى. ئۇ رەسۇلۇللاھنىڭ ئازاد قىلىۋەتكەن قۇلى بولۇپ، رەسۇلۇللاھ ئۇنى بالا قىلىپ بېقىۋالغان ئىدى.بۇلارنىڭ مۇسۇلمان بولۇشى رەسۇلۇللاھقا ئەڭ يېقىن بولغان؛ رەسۇلۇللاھنى، ئۇنىڭ راستچىللىقىنى، ساپدىللىقىنى، ھايات پائالىيەتلىرىنى ئەڭ ياخشى بىلىدىغان ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ ئۇنىڭغا بەرگەن گۇۋاھلىقى

ئىدى.

ئەبۇ بەكرى ئىبنى ئەبۇ قۇھاپەنىڭ مۇسۇلمان بولۇشى ۋە ئۇنىڭ كىشىلەرنى ئىسلامغا دەۋەت قىلىشتىكى ئارتۇقچىلىقى:

ئەبۇ بەكرى سىددىق ـ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ـ مۇسۇلمان بولدى. ئۇ ئەقىللىق، ئىنسانپەرۋەر ۋە ھەققانىي كىشى بولغاچقا ئۇنىڭ قۇرەيشلەر ئىچىدىكى ئورنى يۇقىرى ئىدى. ئۇ كىشىلەرنىڭ ھۆرمىتىگە سازاۋەر بولغان، قۇرەيشلەرنىڭ نەسەب ۋە خەۋەرلىرىنى بىلىدىغان ئابرۇيلۇق كىشى ئىدى. ئۇ ئەخلاقلىق، دۇرۇس، ھەممىگە تونۇلغان باي سودىگەر ئىدى.

ئۇ مۇسۇلمان بولۇپ ئۆزىنىڭ ئىسلامنى ئاشكارا قىلغاندىن كېيىن قەۋمى ئىچىدىكى ئۇنىڭغا ئىشىنىدىغان ۋە ئۇنىڭ بىلەن ئارىلىشىپ ئۆتىدىغان كىشىلەرنى اللە تەرەپكە دەۋەت قىلىشقا ۋە ئىسلامغا يېتەكلەشكە باشلىدى.

قۇرەيش چوڭلىرىنىڭ مۇسۇلمان بولۇشى:

ئەبۇ بەكرىنىڭ دەۋەت قىلىشى بىلەن قۇرەيشلەر ئىچىدىكى ئورنى ۋە نوپۇزى بار بىر تۈركۈم كىشىلەر مۇسۇلمان بولدى. ئۇلار: ئوسمان ئىبنى ئەففان، زۇبەير ئىبنى ئەۋۋام، ئابدۇرراھمان ئىبنى ئەۋف، سەئىد ئىبنى ئەبۇ ۋەققاس، تەلھە ئىبنى ئۇبەيدۇللا بولۇپ، ئەبۇ بەكرى ـ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ـ ئۇلارنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا باشلاپ كەلدى. ئۇلار رەسۇلۇللاھنىڭ ئالدىدا ئىمان ئېيتىپ مۇسۇلمان بولدى.

ئۇلارغا ئەگىشىپ قۇرەيشلەر ئىچىدىن بىر تۈركۈم نوپۇزلۇق كىشىلەر مۇسۇلمان بولدى. ئۇلار: ئەبۇ ئۇبەيدە ئىبنى جەرراھ، ئەرقەم ئىبنى ئەبۇ ئەرقەم، ئوسمان ئىبنى مەزئۇن، ئۇبەيدە ئىبنى ھارىس ئىبنى مۇتەللىپ، سەئىد ئىبنى زەيد، خەبباب ئىبنى ئەرەت، ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد، ئەممار ئىبنى ياسىر، سۇھەيب ـ اللە ئۇلاردىن رازى بولسۇن ـ قاتارلىقلار ئىدى.

بىر تۈركۈم ئەر ۋە ئاياللارنىڭ مۇسۇلمان بولۇشى نەتىجىسىدە مەككىدە ئىسلامنىڭ نامى ئاشكارا بولدى ۋە ئۇ كىشىلەرنىڭ سۆھبەت تېمىسىغا ئايلاندى.

سافا تېغى ئۈستىگە چىقىپ ئاشكارا دەۋەت قىلىش:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ئىشنى مەخپىي تۇتۇپ كەلگەن ئىدى. ئارىدىن ئۈچ يىل ئۆتكەندە اللە ئۇنى ئۆز دىنىنى ئاشكارا قىلىشقا بۇيرۇپ ۋەھيي نازىل قىلدى:

«ساڭا بۇيرۇلغاننى (يەنى پەرۋەردىگارىڭنىڭ ئەمرىنى) ئاشكارا ئوتتۇرىغا قويغىن، مۇشرىكلار(نىڭ مەسخىرەلىرىگە) پەرۋا قىلمىغىن»(سۈرە ھىجر: 94ـ ئايەت).

« ‹مەن ھەقىقەتەن (سىلەرنى اللەنىڭ ئازابىنىڭ نازىل بولۇشىدىن) ئاشكارا

ئاگاھلاندۇرغۇچىمەن› دېگىن.»(سۈرە ھىجر: 89ـ ئايەت).

«يېقىن خىش ـ ئەقرىبالىرىڭنى ئاگاھلاندۇغىن. ساڭا ئەگەشكەن مۇئمىنلەرگە مۇلايىم بولغىن»(سۈرە شۇئەرا: 214ـ215ـئايەتلەر).

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام اللەنىڭ بۇيرۇقىغا ئاساسەن سافا تېغىغا چىقىپ، يۇقىرى ئاۋاز بىلەن: «غەپلەتتىن ئويغىنىڭلار!» دەپ ۋارقىرىدى. «غەپلەتتىن ئويغىنىڭلار!» (يا ي باحاه) دېگەن بۇ سۆز پۈتكۈل ئەرەبلەرگە تونۇشلۇق بولۇپ، ھەر قاچان بىرەر كىشى قەۋمىنىڭ بىخەۋەر ھالىتىدە دۈشمەننىڭ تۇيۇقسىز باستۇرۇپ كەلگەنلىكىنى ھېس قىلسا ئاشۇ سۆز بىلەن ۋارقىرايتتى. قەۋم شۇ ھامان كىچىكمەستىن جەم بولاتتى.

بۇ قېتىم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىغان ئەرەبلەر دەرھال كېلىپ جەم بولدى. رەسۇلۇللاھ ئۇلارغا: «ئى ئابدۇلمۇتەللىپ، فەھرى، كەئب ئەۋلادلىرى! ئەگەر مەن سىلەرگە ‹مۇشۇ تاغنىڭ كەينىدە بىر ئاتلىق قوشۇن باستۇرۇپ كېلىۋاتىدۇ، ئۇ سىلەرگە ھۇجۇم قىلماقچى› دېسەم، سىلەر مېنىڭ سۆزۈمگە ئىشىنەمسىلەر؟» دېدى.

ئەرەبلەر ئەمەلىيەتچان خەلق ئىدى. ئۇلار يىللاردىن بېرى راستچىل، ئىشەنچلىك، ئاقكۆڭۈل دەپ قارىغان، ئۇنىڭ بۇ خىل ئالاھىدىلىكىنى تالاي تەجرىبىلەردىن ئۆتكۈزگەن بۇ ئادەمنىڭ تاغ ئۈستىدە تۇرۇپ ئۇزلىرىگە سۆزلەۋاتقانلىقىنى كۆردى. ئۇلار ئۇنىڭ ئۆزلىرىنى ئالدىمايدىغانلىقىنى ئوبدان بىلەتتى. شۇڭا ئۇلار ئىنساپ بىلەن بۇ راستچىل، ئىشەنچلىك خەۋەر قىلغۇچىنى تەستىقلايدىغانلىقىنى بىلدۈرۈپ: «ھەئە، بىز سېنىڭ سۆزۈڭگە ئىشىنىمىز» دېيىشتى.

شۇ چاغدا رەسۇلۇللاھ ئۇلارغا: «ئۇنداقتا مەن سىلەرگە قاتتىق ئازاپ كېلىشتىن بۇرۇن سىلەرگە ئەۋەتىلگەن ئاگاھلاندۇرغۇچىمەن» دېدى.

قەۋم سۈكۈتكە چۆمدى، بىراق، ئەبۇ لەھەب: «ساڭا ھالاكەت بولسۇن! سەن بىزنى مۇشۇ ئىش ئۈچۈن چاقىردىڭمۇ؟» دېدى.

ئەرەبلەرنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئاشكارا دۈشمەنلىك قىلىشى ۋە ئەبۇ تالىپنىڭ ئۇنىڭغا ھىمداشلىق قىلىشى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىسلامىي دەۋەتنى ئاشكارا قىلىپ، اللە بۇيرىغاندەك ھەقنى ئوچۇق يەتكۈزگەن چاغدا، قەۋمى ئۇنىڭدىن يىراقلاپ كەتمىدى ۋە ئۇنىڭغا رەددىيە بەرمىدى. ئەمما ئۇلارنىڭ ئىلاھلىرىنى تىلغا ئېلىپ، ئۇلارنى ئەيىپلىگەندىن كېيىن قەۋمى ئۇنىڭغا قارشى چىقىپ، بىرلىكتە ئۇنىڭغا دۈشمەنلىك قىلىشقا باشلىدى.

تاغىسى ئەبۇ تالىب پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ھىمداشلىق قىلىپ ئۇنى قوغدايتتى. ئۇنىڭغا كەلگەن ئەزىيەتلەرنى چېكىندۈرەتتى. رەسۇلۇللاھ توختىماي دەۋىتىنى

داۋاملاشتۇرۇپ، ھەقنى ئوچۇق-ئاشكارا يەتكۈزەتتى. ئۇنىڭ يولىنى ھېچنەرسە توسۇپ قالالمايتتى. ئەبۇ تالىب ئۇنىڭغا غەمخورلۇق قىلىپ، ئۇنى مۇداپىئە قىلاتتى.

بىر مەزگىلدىن كېيىن قۇرەيشلەردىن بىر نەچچە ئادەم ئەبۇ تالىبنىڭ قېشىغا كېلىپ، ئۇنىڭغا: «ئى ئەبۇ تالىب! قېرىندىشىڭنىڭ ئوغلى بىزنىڭ ئىلاھلىرىمىزنى ھاقارەتلىدى، دىنىمىزنى ئەيىپلىدى، ياشلىرىمىزنى ئەخمەقكە، قېرىلىرىمىزنى ئازغۇنغا چىقاردى. سەن ئۇنى ئۆزۈڭ توسقىن ياكى بىزنىڭ توسۇشىمىزغا يول قويغىن. چۈنكى، سەنمۇ بىز تەرەپتە، بىز بىلەن ئوخشاش ئەقىدىدە» دېدى.

ئەبۇ تالىپ ئۇلارغا چىرايلىق گەپلەر بىلەن ئۆزرەخاھلىق ئېيتىپ ياندۇردى، ئۇلارمۇ قايتىپ قېلىشتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئەبۇ تالىب ئوتتۇرىسىدا:

قۇرەيشلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى قانداق توسۇش ۋە ئۇنىڭغا قانداق تەدبىر قوللىنىش ھەققىدە كۆپ باش قاتۇردى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئەبۇ تالىبنىڭ قېشىغا يەنە بىر قېتىم كېلىپ: «ئەي ئەبۇ تالىب! سەن ئارىمىزدىكى پېشقەدەم، نوپۇزلۇق ۋە ئورۇن مەرتىۋىسى يۇقىرى شەخس. بىز ساڭا قېرىندىشىڭنىڭ ئوغلىنى بۇ ئىشىدىن توسقىن دەپ بىر قانچە قېتىم ئېيتقان بولساقمۇ، سەن ئۇنى توسمىدىڭ. ئەزبىرايى خۇدا، ئەمدى بىز ئۇنىڭ ئەجدادلىرىمىزنى تىللاپ بىزنى ئەقىلسىز، ھاماقەتكە چىقىرىپ، ئىلاھلىرىمىزنى ئەيىبلىشىگە چىداپ تۇرالمايمىز. سەن ئۇنى بىز بىلەن ئۆچەكىشىشتىن توسقىن ياكى بىز بىر تەرەپ، سىلەر ئىككىڭلار بىر تەرەپ بولۇپ، ئىككى تەرەپنىڭ بىرسى تۈگەشكەنگە قەدەر ئۇرۇشىمىز» دەپ تەھدىت سالدى.

ئەبۇ تالىبقا ئۇلارنىڭ بۇ ھەيۋىسى ۋە يۈزسىزلەرچە تەھدىت سېلىشلىرى قاتتىق ئېغىر كەلگەن چېغى، ئۇ رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا ئادەم ئەۋەتىپ چاقىرتىپ كەلدى ۋە ئۇنىڭغا: «ئى قېرىندىشىمنىڭ ئوغلى! بۈگۈن قەۋم-جامائەتلەر يېنىمغا كېلىپ پالان-پۇستان گەپلەرنى قىلدى. شۇڭا، سەن مېنىمۇ، ئۆزۈڭنىمۇ ئاسرىغىن، قولۇمدىن كەلمەيدىغان ئىشلارغا مېنى تەڭلىككە سالمىغىن» دېدى.

ئوڭ قولۇمغا قۇياشنى، سول قولۇمغا ئاينى تۇتقۇزسىمۇ:

بۇ چاغدا رەسۇلۇللاھ تاغامۇ ھامىيلىقتىن ۋاز كېچىدىغان ئوخشايدۇ، ئۇ ماڭا ياردەم قىلىشتىن ئاجىز كەلگەن چېغى، دەپ ئويلاپ: «ئى تاغا! الله بىلەن قەسەمكى، ئۇلار ماڭا بۇ ئىشنى تاشلاش بەدىلىگە ئوڭ قولۇمغا قۇياشنى، سول قولۇمغا ئاينى تۇتقۇزسىمۇ، الله بۇ ئىشنى (يەنى ئىسلام دىنىنى) ئۈستۈنلۈككە ئىگە قىلمىغۇچە ياكى مەن مۇشۇ يولدا ھالاك بولۇپ تۈگەشمىگىچە ھەرگىز تاشلىمايمەن» دېدى-دە، كۆزلىرىدىن تارام-تارام ياش

تۆككىنچە چىقىپ كېتىپ قالدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ يېنىدىن چىقىپ تېخى يىراققا بارمىغان ئىدى، ئەبۇ تالىب ئۇنى چاقىردى. رەسۇلۇللاھ كەينىگە بۇرۇلۇپ كېلىۋىدى، ئەبۇ تالىب: «بارغىن ئوغلۇم! خالىغىنىڭنى تەشۋىق قىلغىن، ئىشىڭنى داۋاملاشتۇرغىن، اللە بىلەن قەسەمكى، مەن ھەر قانداق ئەھۋالدا سېنى قەتئىي تاشلىۋەتمەيمەن» دېدى.

قۇرەيشلەرنىڭ مۇسۇلمانلارنى قىيىن-قىستاققا ئېلىشى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دەۋەت خىزمىتىنى توختاتماي ئېلىپ بېرىۋەردى. رەسۇلۇللاھنىڭ ئۆز دەۋىتىنى توختىتىشىدىن ۋە ئەبۇ تالىبنىڭ ئارىغا چۈشۈپ بۇ مەسىلىنى ئوڭۇشلۇق ھەل قىلىشىدىن ئۈمىدسىزلەنگەن قۇرەيشلەر ئۆز قەبىلىسىدىكى تايانچىسى ۋە قوغدىغۇچىسى بولمىغان مۇسۇلمان ياشلارنى تۇتۇپ جازالاشقا باشلىدى.

ھەر بىر قەبىلە ئۆز ئىچىدىكى مۇسۇلمانلارنى تومۇز ئىسسىقتا مەككىنىڭ قۇملۇقىغا ئېلىپ چىقىپ ئۇرۇش، ئاچ ۋە ئۇسسۇز قويۇش ئارقىلىق جازالاشقا ياكى قاماش ۋە باغلاش ئارقىلىق ئازاپلاشقا كىرىشتى.

بىلال -رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ- ئۇمەييە ئىبنى خەلەفنىڭ قۇلى ئىدى. ئۇ مۇسۇلمان بولغاندىن كېيىن ئۇمەييە ئۇنى كۈن تازا قىزىغان بىر چاغدا مەككىنىڭ سايلىقىغا ئېلىپ چىقىپ، قۇملۇقتا ياتقۇزۇپ، ئۇستىگە قورام تاشنى ئېلىپ قويۇپ قىيناشقا باشلايتتى. ئۇمەييە ئۇنىڭغا: «ئەزىبرايى خۇدا! سەن ياكى مۇھەممەدنى ئىنكار قىلىپ، لات ۋە ئۇززاغا باش قويىسەن ياكى بولمىسا سېنى موشۇنداق قىيناپ ئۆلتۈرىمەن» دەيتتى. گەرچە بىلال قاتتىق قىينىلىۋاتقان بولسىمۇ، بىراق «ئەھەد، ئەھەد» (اللە بىر) دېگەن سۆزنى ئېغىزىدىن چۈشۈرمەي تەكرارلايتتى.

ئەبۇ بەكرى سىددىق -رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ- بۇ يەردىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ بۇ ئەھۋالنى كۆردى-دە، ئۇمەييەگە بىلالنىڭ ئورنىغا بىلالدىنمۇ قاۋۇل ۋە كۈچلۈكرەك بىر نىگىر قۇلنى بېرىپ، بىلالنى سېتىۋالدى ۋە ئۇنى ئازات قىلىۋەتتى.

مەخزۇم قەبىلىسى ئۆز قەبىلىسى ئىچىدىكى مۇسۇلمان بولغۇچىلاردىن ئەممار ئىبنى ياسىر بىلەن ئۇنىڭ ئاتا-ئانىسىنى ھاۋانىڭ قىزىقىدا مەككىنىڭ قۇملۇقىغا ئېلىپ چىقىپ تۈرلۈك ئۇسۇللار بىلەن قاتتىق قىيناشقا باشلىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ قېشىدىن ئۆتۈپ، ئۇلارغا: «ئى ياسىر ئائىلىسى! سەۋر قىلىڭلار، جەننەت سىلەرنى كۈتمەكتە» دېدى. ياسىرنىڭ ئانىسى ئىسلامدىن قايتماي چىڭ تۇرغانلىقى ئۈچۈن مۇشرىكلار تەرىپىدىن رەھىمسىزلەرچە ئۆلتۈرۈۋېتىلدى.

مۇسئەب ئىبنى ئۇمەير مەككىدىكى ئەڭ چىرايلىق ۋە قاملاشقان يىگىت ئىدى. ئۇنىڭ ئانىسى ھاللىق باي خوتۇن ئىدى. ئۇ ئوغلىنى ئەتىۋارلاپ ئۇنىڭغا ئەڭ ياخشى كىيىملەرنى

كېيـدۇرەتتى. مۇسـئەب ئىبنـى ئـۇمەير پەيغەمـبەر ئەلەيهىسـسالامنىڭ ئەرقەم ئىبنـى ئەبـۇ ئەرقەمنىڭ هويلىـسىدا ئىـسلامغا دەۋەت قىلىۋاتقـانلىقىنى ئـاڭلاپ، ئـۇ يەرگە كـىردى هەمـدە ئىمان ئېيتىپ مۇسۇلمان بولدى. ئۇ سىرتقا چىققاندىـن كېيىن ئانىسى ۋە قەۋمىدىـن ئۆزىنىـڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىنى مەخپى تـۇتتى. ئـۇ رەسـۇلۇللاھ بىـلەن يوشـۇرۇن ئۇچرىـشاتتى. بىـر كۈنى ئوسمان ئىبنى تەلهە ئۇنىـڭ ناماز ئوقۇۋاتقـانلىقىنى كـۆرۈپ قىلىـپ، ئانىـسى بىـلەن قەۋمىگە خەۋەر قىلىپ قويدى. ئۇلار ئۇنى تۇتۇپ قاماپ قويـدى ۋە نەچـچە كـۈنگىچە نـان، سۇ بەرمەي قىيىندى.

كېيىن مۇسۇلمانلار تۇنجى قېتىم هەبەشىستانغا هىجرەت قىلغان چاغدا ئۇلار بىلەن بىللە هىجـرەت قىلىـپ چىقىـپ كەتتـى. ئـۇلار هىجـرەتتىن قايتىـپ كەلگەنـدە ئـۇلار بىلـلە بىلـلە قايتتى. ئۇ مەككىگە قايتىپ كەلـگەن چاغـدا ئىلگىرىكـى هالىتىـدىن قىلـچە ئەسـەر قالمىغـان بولۇپ، جاپا-مۇشەققەت ۋە سەرگەردانلىق ئۇنى بىر تىرە بىر سوڭەككە ئايلاندۇرۇپ قويغان ئىدى.

بىـر قىـسىم مۇسـۇلمانلار قـۇرەيش كاتتىباشـلىرىدىن بەزى مۇشـرىكلارنىڭ هىمايىـسىگە كىرگەن بولۇپ، ئۇلار مۇسۇلمانلارنى قوغدايتتى ۋە هىمايە قىلاتتى. ئوسـمان ئىبنـى مەزئـۇن دەسـلەپتە ۋەلىيـد ئىبنـى مۇغىيرەنىـڭ هىمايىـسىگە كىـرگەن ئىـدى. گەرچە ۋەلىيـد ئىبنـى مۇغىيرە ۋەدىسىدە تۇرىدىغان كىشى بولسىمۇ، بىراق، ئوسـمان ئىبنـى مەزئۇننىـڭ غـورۇر ۋە جاسـارىتى بۇنىڭغـا يـول قويمـاي ۋەلىيـد ئىبنـى مۇغىيرەنىـڭ هىمايىـسىنى ئۇنىـڭ ئـۆزىگە قايتۇرۇپ بەردى هەمدە: «مەن اللەدىن باشقا كىشىنىڭ هىمايىـسىگە كىرمەسـلىكنى ياخـشى كۆردۇم» دېدى.

بۇنىـڭ تەپـسىلاتى مۇنـداق: بىـر كـۈنى ئوسـمان ئىبنـى مەزئـۇن بىـلەن بىـر مۇشـرىك ئوتتۇرىـسىدا سۆهبەت بولدى. ئوسماننىڭ قىلغان گېپـى مۇشـرىكنىڭ ئـاچچىقىنى كەلتـۈرۈپ قويدى-دە، مۇشرىك ئورنىدىن تۇرۇپ ئۇنىڭ كـۆزىگە مـۇش بىـلەن ئـۇردى ۋە ئۇنىـڭ بىـر كۆزىنى كۆكەرتىۋەتتى.

ۋەلىيد ئىبنى مۇغىيرە يېقىنلا يەردە بولـۇپ، ئاشـۇ ئەهـۋالنى كـۆرۈپ تۇرغـان ئىـدى. ئـۇ ئوسمان ئىبنى مەزئۇنغا: «ئـى قېرىنـدىشىمنىڭ ئـوغلى! ئەگەر سـەن كۆزۈڭنىـڭ بايامقىـدەك قىسمەتكە دۇچـار بولماسـلىقىنى خالايـدىغان بولـساڭ، مەن ئەلـۋەتتە سـاڭا كېپىـل بولـۇپ، سېنى قوغدىغان بولاتتىم» دېدى.

ئوسـمان ئىبنـى مەزئـۇن: «يـاق، اللـه بىـلەن قەسـەم قىلىمەنكـى، مەن يەنە بىـر سـاق كۆزۈمنىڭمۇ ئاشۇنداق ئەزىيەتكە يولۇقۇشـىنى خـالايمەن. ئـى ئابدۇشـەمس! مەن بۇگـۈنـدىن باشلاپ سەندىن ئەزىزراق ۋە سەندىن كۈچلۈكرەك بولغان زات-الله-نىڭ هىمايىسى ئاستىدا بولىمەن، سەن هىمايەڭنى قايتۇرۇۋالغىن» دېدى.

قۇرەيشلەرنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالامغا قارشى تۇرۇشى ۋە هەر خىل

ئۇسۇلدا ئۇنىڭغا زىيانكەشلىك قىلىشى:

قۇرەيشلەر مۇسۇلمان بولغان ياشلارنى دىنىدىن قايتۇرۇش ئۈچۈن قىلغان ئۇرۇنۇش ۋە كۆرسەتكەن تىرىشچانلىقلىرىدا مۇۋەپپەقىيەت قازىنالمىدى. پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام يۇمشاپ، ئۇلارنىڭ دېگىنىگە كۆنمەكتە يوق ئەكسىچە دەۋىتىنى داۋاملاشتۇرۇپ كېتىۋەردى. بۇنىڭغا چىدىمىغان قۇرەيشلەر بىر توپ قولاق كەستى گالۋاڭلارنى تەشكىللەپ، ئۇلارنى رەسۇلۇللاھقا قارشى كۇشكۇرۇتتى. ئۇلار رەسۇلۇللاھنى يالغانچى، سېھىرگەر، شائىر، كاھىن، ساراڭ دېگەندەك بولمىغۇر گەپلەر بىلەن ئەيىبلىدى. رەسۇلۇللاھقا ھەر خىل ئۇسۇل ۋە شەكىلدە زىيانكەشلىك قىلدى.

بىر كۈنى قۇرەيش كاتتىباشلىرى ھەجەرۇل ئەسۋەدنىڭ قېشىدا ئولتۇرغاندا، رەسۇلۇللاھ چىقىپ كەلدى ۋە بەيتۇللانى تاۋاپ قىلىپ ئۇلارنىڭ يېنىدىن ئۆتتى. ئۇلار بەزى گەپلەرنى قىلىپ رەسۇلۇللاھنى مەسخىرە قىلدى. ئۇلار بۇ مەسخىرىلىك گەپنى ئۈچ قېتىم تەكرار ئېيتتى. رەسۇلۇللاھ ئۇلارنىڭ ئالدىغا كېلىپ توختاپ، ئۇلارغا: «ئى قۇرەيش جامائىتى! ئاڭلاۋاتامسىلەر؟ مېنىڭ جېنىم ئۇنىڭ قولىدا بولغان اللە بىلەن قەسەمكى، مەن سىلەرگە قۇربانلىق قىلىنىدىغان ھايۋاننى ئېلىپ كەلدىم» دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار قىلىۋاتقان گەپلىرىنى يىغىشتۇرۇپ جىمىپ قېلىشتى ھەمدە رەسۇلۇللاھقا سىپايىلىق بىلەن سۆزلەشكە باشلىدى.

ئەتىسى ئۇلار يەنە تۈنۈگۈنكى ئورنىدا ئولتۇرغاندا رەسۇلۇللاھ چىقىپ كەلدى. شۇ ھامان ئۇلارنىڭ ھەممىسى تەڭلا رەسۇلۇللاھنىڭ ئالدىغان ئېتىلىپ بېرىپ ئۇنى قورشىۋالدى. ئۇنىڭ ياقىسىنى تۇتۇپ تارتتى. شۇ ئەسنادا ئەبۇ بەكرى يىغلىغىنىچە ئورنىدىن تۇرۇپ، «‹سىلەر رەببىم اللە› دېگەن كىشىنى ئۆلتۈرمەكچىمۇ؟» دەپ رەسۇلۇللاھنى قوغدىدى.

ئۇلار رەسۇلۇللاھنى قويۇپ بېرىپ تارقاپ كەتتى. ئەبۇ بەكرىمۇ قايتىپ كەلدى. ۋەھالەنكى، ئۇلار رەسۇلۇللاھنىڭ بېشىنى يېرىپ، ئۇنىڭ ساقىلىدىن تۇتۇپ تارتقان ئىدى.

بىر كۈنى رەسۇلۇللاھ سىرتقا چىقتى. ئۇنىڭغا ئۇچرىغانلا كىشى مەيلى ھۆر ياكى قۇل بولسۇن ئۇنى يالغانچى دەپ ئەيىبلىدى ۋە ئۇنىڭغا ئەزىيەت يەتكۈزدى. پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام ئۆيىگە قايتىپ كەلدى. ئۇ ئۇچرىغان ئەزىيەت ۋە يولۇققان خاپىلىقنىڭ ئېغىرلىقىدىن كىيىمگە ئورۇنۇۋالدى. شۇڭا اللە ئۇنىڭغا: «ئى (ۋەھيى نازىل بولغان چاغدا) كىيىمگە چۈمكىلىۋالغۇچى (پەيغەمبەر!)، تۇر! (ئىنسانلارنى) اللەنىڭ ئازابىدىن ئاگاھلاندۇر» دېگەن ئايەتنى نازىل قىلدى.

قۇرەيشلەر ئەبۇ بەكرگە قانداق ئەزىيەتلەرنى يەتكۈزدى؟

بىر كۈنى ئەبۇ بەكرى سىددىق -رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ- كىشىلەرنى اللە ۋە اللەنىڭ پەيغەمبىرى تەرەپكە دەۋەت قىلدى. مۇشرىكلار ئەبۇ بەكرگە ئېتىلىپ كېلىپ، ئۇنى

دەسسەپ ناھايتى قاتتىق ئۇردى. ئۇقبە ئىبنى رەبىيئە ئىككى كەشسى بىلەن ئۇنىڭ يۈزىگە ئۇرۇپ، ئۇنىڭ يۈز-كۆزلىرىنى تونۇغىلى بولماس قىلىۋەتتى.

تەيىم قەبىلىسىدىكىلەر ئەبۇ بەكرىنىڭ قېشىغا يۈگۈرۈپ كېلىشتى. ۋەھالەنكى، ئۇلار ئەبۇ بەكرىنى ئاللىقاچان ئۆلدى دەپ قارايتتى. ئەبۇ بەكرى كەچ بولغاندا ئېغىز ئاچتى. ئۇ: «رەسۇلۇللاھنىڭ ئەھۋالى قانداق؟ ئۇنىڭغا بىرەر ئىش بولدىمۇ-يوق؟» دېدى. ئۇنىڭ چۆرىسىدىكىلەر بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلماي ئورۇنلىرىدىن تۇرۇپ كېتىشتى. ئۇممۇ جەمىل ئۇنىڭ قېشىغا يېقىن كەلدى. ئۇ مۇسۇلمان بولغانلاردىن ئىدى. ئەبۇ بەكرى ئۇنىڭدىن رەسۇلۇللاھنىڭ ئەھۋالىنى سورىدى. ئۇممۇ جەمىل: «ئۇ ساق-سالامەت» دېدى. ئەبۇ بەكرى: «اللە بىلەن قەسەمكى، مەن رەسۇلۇللاھنىڭ ئالدىغا بېرىپ ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشمىگىچە بىر لوقما تائام ياكى بىر يۇتۇم سۇ ئىچمەيمەن» دېدى.

كەچ كىرىپ ئەل ئايىغى بېسىققاندا ئەبۇ بەكرى ئۇممۇ جەمىل بىلەن ئانىسىنىڭ ھەمراھلىقىدا چىقىپ رەسۇلۇللاھنىڭ ئالدىغا كەلدى. رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا قاتتىق ئىچ ئاغرىتتى. ئاندىن ئۇنىڭ ئانىسىغا دۇئا قىلدى ھەمدە ئۇنى اللە تەرەپكە دەۋەت قىلدى. ئۇممۇ رەسۇلۇللاھنىڭ ئالدىدا ئىمان ئېيتىپ مۇسۇلمان بولدى.

قۇرەيشلەرنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى سۆپەتلەشتە گاڭگىراپ قېلىشى:

قۇرەيشلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قىلىۋاتقان ئىشلىرىغا قارىتا ئۇنى نىمە دەپ سۆپەتلەش، ھەر قايسى جايلاردىن رەسۇلۇللاھ بىلەن ئۇچرىشىش ياكى ئۇنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاش مەقسىتىدە رەسۇلۇللاھ تەرەپكە كېلىۋاتقان ئادەملەرنى ئۇنىڭدىن قانداق توسۇش مەسىلىسىدە گاڭگىراپ قالدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ۋەلىيد ئىبنى مۇغىيرەنىڭ قېشىغا كەلدى. چۈنكى، ۋەلىيد ئىبنى مۇغىيرە ياشقا چوڭ قېرى ئىدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە ھەج مەۋسۇمى يېقىنلاپ كېلىۋاتاتتى.

ۋەلىد ئىبنى مۇغىيرە ئۇلارغا مۇنداق دېدى: «ئى قۇرەيش جامائىتى! ھەج مەۋسۇمى يېقىنلاپ كەلدى. ھەر قايسى جايلاردىن ئەرەبلەرنىڭ ھەج ئۆمەكلىرى كېلىدۇ، ئۇلار مۇھەممەدنىڭ ئىشىنى چوقۇم ئاڭلىدى. شۇڭا سىلەر دەرھال بىر پىكىرگە كېلىۋېلىڭلار، ھەممىڭلارنىڭ گېپى بىر يەردىن چىقسۇن. سىلەر ئۆز-ئارا بىر-بىرىڭگە زىت گەپلەرنى قىلىپ يۈرمەڭلار» دېدى.

ئۇلارنىڭ ئارىسىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى نىمە دەپ سۆپەتلەش ھەققىدە كۆپ تالاش-تارتىشلار بولدى. ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىغا قويغان تەكلىپ پىكىرلىرىنىڭ ھېچقايسىسىنى ۋەلىيد ئىبنى مۇغىيرە قوبۇل كۆرمىدى. ئۇلار: «ئى ئەبۇ ئابدۇشەمس! ئۇنداقتا سەن نىمە دەيسەن؟» دەپ سورىدى.

ۋەلىيد ئىبنى مۇغىيرە ئۇلارغا يول كۆرسىتىپ مۇنداق دېدى: «ئەڭ ياخشىسى سىلەر

مۇھەممەدنى سېھىرگەر، ئۇ سېھىرنى پەيدا قىلدى. ئۇ ئاتا بىلەن بالىنى، قېرىنداش بىلەن قېرىنداشنى، ئەر بىلەن ئايالنى، ئۇرۇق-تۇققان بىلەن ئۇرۇق-تۇققاننى بىر-بىرىدىن ئايرىۋېتىدۇ» دەڭلار.

ئۇلار بىر پىكىرگە كېلىشۋالغاندىن كېيىن قايتىپ كەتتى. ھەج مەۋسۇمى يېتىپ كەلگەندە ئۇلارنىڭ ھەممىسى ھەر قايسى يوللارنىڭ دوقمۇش ۋە ئېغىزلىرىدا ئولتۇرۇپ، يولدىن ئۆتكەن ھەر بىر ئادەمگە رەسۇلۇللاھ ھەققىدىكى ھېلىقى ئۆزلىرى توقۇۋالغان گەپلەرنى قىلىپ، ئۇنى رەسۇلۇللاھ بىلەن ئۇچرىشىشتىن ئاگاھلاندۇردى.

قۇرەيشلەرنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا رەھىمسىزلەرچە زىيانكەشلىك قىلىشى ۋە ئۇنىڭدا چەكتىن ئېشىشى:

قۇرەيشلەر ھەر خىل ئۇسۇل ۋە شەكىلدە رەسۇلۇللاھقا زىيانكەشلىك قىلدى. ئۇلار بۇنىڭدا نە ئۇرۇق-تۇققانچىلىق نە يېقىنلىق دېگەننى قىلچە ئېتىبارغا ئالمىدى. ئۇلار ئادىمىيلىك دائىرىسىدىن چىقىپ كەتتى.

بىر كۈنى رەسۇلۇللاھ مەسجىدە سەجدە قىلىۋاتاتتى. ئۇنىڭ ئەتراپىدا بىر تۈركۈم قۇرەيشلەر قاراپ تۇرۇشاتتى. ئۇقبە ئىبنى ئەبۇ مۇئەيت تۆگىنىڭ ژىنلىرىنى ئېلىپ كېلىپ رەسۇلۇللاھنىڭ ئۇستىگە تاشلىدى. رەسۇلۇللاھ سەجدىدىن بېشىنى كۆتۈرەلمىدى. رەسۇلۇللاھ شۇ ھالەتتە تۇردى. قىزى پاتىمە -رەزىيەللاھۇ ئەنھا- يېتىپ كېلىپ ئۇنىڭ ئۇستىدىكى نەرسىلەرنى ئېلىۋەتتى ۋە ئۇنىڭغا بەد دۇئا قىلىپ ئۇنى قارغىدى. رەسۇلۇللاھمۇ ئۇنىڭغا بەد دۇئا قىلدى.

بىر كۈنى رەسۇلۇللاھ كەئبىنىڭ ئىچىدە ناماز ئوقۇۋاتاتتى. ئۇقبە ئىبنى ئەبۇ مۇئەيت كېلىپ، كىيىمى بىلەن رەسۇلۇللاھنىڭ بېشىنى چۇمكىۋالدى ھەمدە ئۇنىڭ گېلىدىن تۇتۇپ قاتتىق بوغدى. ئەبۇ بەكرى يېتىپ كېلىپ، ئۇنىڭ مۈرىسىدىن تۇتۇپ ئۇنى ئىتتىرىۋەتتى ھەمدە: « ‹ىسلەر رەببىم الله› دېگەن كىشىنى ئۆلتۈرمەكچىمۇ؟» دەپ رەسۇلۇللاھنى ئۇنىڭ زىيانكەشلىكىدىن قوغدىدى.

ھەمزە ئىبنى ئابدۇلمۇتەللىبنىڭ مۇسۇلمان بولۇشى:

بىر كۈنى ئەبۇ جەھىل سافا تېغىنىڭ قېشىدا رەسۇلۇللاھنىڭ يېنىدىن ئۆتۈۋېتىپ، رەسۇلۇللاھنى تىللاپ، ئۇنىڭغا ئازار بەردى. رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلمىدى. ئەبۇ جەھىل كېتىپ قالدى.

ئۇزاق ئۆتمەيلا ھەمزە ئىبنى ئابدۇلمۇتەللىب ياچاق ئاسقان ھالدا ئوۋدىن قايتىپ كەلدى. ئۇ قۇرەيشلەر ئىچىدىكى ئالىيجاناپ، غورۇرلۇق ۋە قورقۇمسىز كىشى ئىدى. ئابدۇللاھ ئىبنى جەدئاننىڭ دىدىكى ئەبۇ جەھىلنىڭ رەسۇلۇللاھقا قىلغانلىرىنى ھەمزىگە سۆزلەپ بەردى. ئۇ غەزەپلەنگىنىچە مەسجىدكە كىردى ۋە ئەبۇ جەھىلنىڭ كىشىلەر بىلەن

بىللە ئولتۇرغانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭ يېنىغا كەلدى. ھەمزە ئۇنىڭ ئالدىدا توختاپ ئۇنىڭ بېشىغا ياچاق بىلەن ئۇرۇپ بېشىنى يېرىۋەتتى ئاندىن: «مەن مۇھەممەدنىڭ دىنىغا كىردىم، مەنمۇ ئۇنىڭ ئېيتقانلىرىنى ئېيتىمەن، سەن ئۇنى يەنە تىللامسەن؟» دېدى. ئەبۇ جەھىل سۈكۈتكە چۆمدى. ھەمزە باتۇر ۋە نوپۇزلۇق كىشى بولغانلىقى ئۈچۈن ئۇنىڭ مۇسۇلمان بولۇشى قۇرەيشلەرگە ئېغىر كەلدى.

ئۇتبە ئىبنى رەبىيئە بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئوتتۇرىسىدىكى سۆھبەت:

قۇرەيشلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئەگىشىدىغانلارنىڭ كۈنسېرى كۆپىيىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇتبە ئىبنى رەبىيئە قۇرەيشلەرگە مۇنداق تەكلىپ بەردى: «بىز مۇھەممەدنىڭ قېشىغا بېرىپ، ئۇنىڭ بىلەن سۆزلىشىپ بەزى ئىشلارنى ئوتتۇرىغا قويايلى. ئەگەر ئۇ بىزنىڭ تەلىپىمىزنى قوبۇل قىلىپ، قىلىۋاتقان ئىشىنى توختاتسا، بىزمۇ ئۇنىڭ شەرتلىرىنى قوبۇل قىلايلى» دېدى. قۇرەيشلەر ئۇنىڭ تەكلىۋىگە قوشۇلۇپ، ئۇنى ئۆزلىرىگە ۋاكالىتەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا سۆھبەتلىشىشكە ئەۋەتتى.

ئۇتبە رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا كېلىپ ئۇنىڭ ئالدىدا ئولتۇرغاندىن كېيىن: «ئى قېرىندىشىمنىڭ ئوغلى! سەن بىزنىڭ ساڭا قانداق قارايدىغانلىقىمىزنى بىلىسەن. سەن قەۋمىڭگە چوڭ بىر خاپىلىقنى ئېلىپ كەلدىڭ. ئۇلارنىڭ بىرلىكىنى پارچىلىدىڭ، كۆز-قاراشلىرىنى كەمسىتتىڭ، ئىلاھلىرىنى ۋە دىنىنى ئەيىبلىدىڭ، ئۇلارنىڭ ئەجداتلىرىنى كاپىرغا چىقاردىڭ. سۆزۈمگە قۇلاق سالغىن، مەن ساڭا بەزى گەپلەرنى قىلاي. ئويلىنىپ بېقىپ، قوبۇل قىلغۇدەك بولسا قوبۇل قىلارسەن» دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئى ئەبۇل ۋەلىيد! قېنى سۆزلە، ئاڭلاپ باقاي» دېدى.

ئۇتبە ئىبنى رەبىيئە مۇنداق دېدى: «ئى قېرىندىشىمنىڭ ئوغلى! ئەگەر سەن بۇ ئارقىلىق مال-دۇنيا توپلاشنى ئىرادە قىلغان بولساڭ، ئۇنداقتا بىز ساڭا نۇرغۇن مال-دۇنيا بېرىپ، سېنى ئارىمىزدىكى ئەڭ باي ئادەمگە ئايلاندۇرايلى. ئەگەر سەن شان-شەرەپكە ئېرىشىشنى ئويلىغان بولساڭ، سېنى ئۆزىمىزگە باشلىق قىلىپ سايلايلى، ھېچبىر ئىشنى سېنىڭ رۇخسىتىڭسىز بىر تەرەپ قىلمايلى. ئەگەر سەن پادىشاھ بولۇشنى مەقسەت قىلغان بولساڭ، بىز سېنى ئۆزىمىزگە پادىشاھ قىلىۋالايلى. ئەگەر ساڭا جىن چاپلىشىپ قىلىپ، ئۆزۈڭ يالغۇز ئۇنىڭغا تاقابىل تۇرالمايۋاتقان بولساڭ، ئۇنداقتا بىز تېۋىپ-ھەكىملەرنى چاقىرىپ سېنى داۋالىتايلى، قانچىلىك پۇل-مال كەتسىمۇ سەن ساقايغىچە چىقىمغا بىز ئىگە بولايلى.»

ئۇنىڭ سۆزى ئاخىرلاشقاندىن كېيىن، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا: «ئى ئەبۇل ۋەلىيد! دەيدىغانلىرىڭنى دەپ بولدۇڭمۇ؟» دېدى.

- ھەئە، دەپ بولدۇم- دېدى ئۇتبە.

- ئەمدى مېنىڭ سۆزۈمنى ئاڭلىغىن- دېدى رەسۇلۇللاھ.

- بولىدۇ، ئاڭلاي- دېدى ئۇتبە.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سۈرە «فۇسسىلەت»نىڭ بېشىدىن باشلاپ «سەجدە ئايىتى»غىچە ئوقۇدى. ئۇتبە ئىككى قولىنى كەينىگە تاشلىغىنىچە رەسۇلۇللاھ ئوقۇغان ئايەتلەرنى پۈتۈن دىققىتى بىلەن ئاڭلىدى. رەسۇلۇللاھ سەجدە ئايىتىگە كەلگەندە توختاپ سەجدە قىلدى ئاندىن: «ئى ئەبۇل ۋەلىيد! مېنىڭ دەيدىغانلىرىمنى سەن ئاڭلىدىڭ، مېنىڭ جاۋابىم مۇشۇ» دېدى.

ئۇتبە قۇرەيشلەرنىڭ قېشىغا قايتىپ كەلدى. قۇرەيشلەر بىر-بىرىگە: «ئۇتبە مۇھەممەدنىڭ قېشىدىن پۈتۈنلەي ئۆزگىرىپ قايتىپ كېلىپتۇ» دېيىشتى. ئۇتبە ئۇلارنىڭ يېنىدا ئولتۇرۇۋىدى، ئۇلار: «ئى ئەبۇل ۋەلىيد! قانداق خەۋەر ئېلىپ كەلدىڭ؟» دەپ سوراشتى.

ئۇتبە: «ئەزىبرايى خۇدا! مەن بۇگۈن مۇھەممەددىن ئاڭلىغان سۆزلەرنى ھېچقاچان ئاڭلاپ باققان ئەمەس. ئۇنىڭ سۆزلىرى نە شېئىرغا، نە سېھىرگە، نە كاھىنىنىڭ گەپلىرىگە ئوخشىمايدۇ. ئى قۇرەيش جامائىتى! سۆزۈمگە قۇلاق سېلىڭلار، سىلەرنىڭ مۇھەممەد بىلەن كارىڭلار بولمىسۇن» دېدى.

ئۇلار: «ئى ئەبۇ ۋەلىيد! ئۇ سېنى تىلى بىلەن سېھىرلەپ قويۇپتۇ» دېيىشتى. ئۇتبە: «بۇ مېنىڭ مۇھەممەد ھەققىدىكى كۆز قارىشىم، قالغىنىنى ئۆزۈڭلار بىلىڭلار» دېدى.

مۇسۇلمانلارنىڭ ھەبەشىستانغا ھىجرەت قىلىشى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرىگە كېلىۋاتقان ئازاب-ئوقۇبەتلەرنى كۆرۈپ، ئۇلارنى قوغداشقا كۈچى يەتمىگەنلىكتىن ئۇلارغا: «سىلەر ھەبەشىستان زېمىنىغا چىقىڭلار، ئۇ يەردە بىر ئادىل پادىشاھ بولۇپ، ئۇنىڭ قېشىدا ھېچكىم زۇلۇمغا ئۇچرىمايدۇ. ئۇ ياخشى جاي، الله سىلەرگە چىقىش يولى بەرگىچە سىلەر شۇ يەردە تۇرۇڭلار» دېدى.

بىر تۈركۈم مۇسۇلمانلار ھەبەشىستان زېمىنىغا ھىجرەت قىلىپ چىقتى. مانا بۇ ئىسلام تارىخىدىكى تۇنجى ھىجرەت بولۇپ، ئۇلار ئوسمان ئىبنى مەزئۇن باشچىلىقىدىكى ئون كىشى ئىدى -الله ئۇلاردىن رازى بولسۇن!-.

ئۇنىڭدىن كېيىن جەئفەر ئىبنى ئەبۇ تالىب چىقتى. ئۇنىڭغا ئەگىشىپ بىر تۈركۈم مۇسۇلمانلار چىقىپ ھەممىسى ھەبەشىستان زېمىنىغا جۇغلاشتى. ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئائىلىسىدىكىلەر بىلەن بىللە چىققانلارمۇ، ئۆزى يالغۇز چىققانلارمۇ بولۇپ، ھەبەشىستان زېمىنىغا ھىجرەت قىلىپ چىققان مۇسۇلمانلارنىڭ سانى 83 نەپەر ئىدى.

قۇرەيشلەرنىڭ مۇسۇلمانلارنى ئىزدەپ كېلىشى:

قۇرەيشلەر مۇسۇلمانلارنىڭ ھەبەشىستان زېمىنىدا خاتىرجەم تۇرۇۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپ ئابدۇللاھ ئىبنى ئەبۇرەبىيئە بىلەن ئەمرى ئىبنى ئاسنى ئۇلارنىڭ ئارقىسىدىن ئەۋەتتى. ئۇلار ھەبەشىستان پادىشاھى نەجاشىغا ۋە ئۇنىڭ ۋەزىر-ۋۇزرالىرىغا مەككىنىڭ قىممەتلىك سوغا-سالاملىرىنى ئېلىپ كەلدى. ئۇلار نەجاشىنىڭ ئالدىغا كىرىشتىن بۇرۇنلا ئۇنىڭ ۋەزىر-ۋۇزرالىرىغا سوغا-سالاملارنى بېرىپ، ئۇلارنى ئۆزلىرىگە مايىل قىلدى ئاندىن پادىشاھنىڭ ھۇزۇرىغا كىرىپ، پادىشاھقا مۇنداق دېدى: «بىزنىڭ ئىچىمىزدىن بىر تۈكۈم نادان ياشلار چىقتى. ئۇلار ئۆز قەۋمىنىڭ دىنىنى تاشلىدى، سىلەرنىڭ دىنىڭلارغىمۇ كىرمىدى. ئۇلار بىزمۇ ۋە سىلەرمۇ تونۇمايدىغان بىر يېڭى دىننى پەيدا قىلدى. ئۇلار ئالىيلىرىنىڭ زېمىنىغا قېچىپ كېلىپتۇ. قەۋمىنىڭ چوڭلىرى- يەنى ئۇلارنىڭ ئاتا-ئانا، ئۇرۇق-تۇغقان، قەۋم-قېرىنداشلىرى- بىزنى ئۇلارنى قايتۇرۇپ كېلىشكە ئەۋەتتى. چۈنكى، قەۋمىنىڭ چوڭلىرى ئۇلارغا قارىغاندا بەكرەك يىراقنى كۆزلەيدۇ ھەم ئۇلارنىڭ مەنپەئەتىنى ئويلايدۇ. بىز ئالىيلىرىنىڭ ئۇلارنى بىزگە قايتۇرۇپ بېرىشىنى ئۈمىد قىلىمىز» دېيىشتى.

پادىشاھنىڭ ۋەزىر-ۋۇزرالىرى بىردەك «راست» دەپ ئۇلارنىڭ گەپلىرىنى تەستىقلاشتى ھەمدە پادىشاھقا: «سەن ئۇلارنى تاپشۇرۇپ بەرگىن» دېيىشتى.

نەجاشى بۇنىڭدىن غەزەپلىنىپ، ئۇلارنىڭ ئۆز دۆلىتىگە پاناھلىق ئىزدەپ كەلگەن مۇسۇلمانلارنى تاپشۇرۇپ بېرىش تەلىپىنى رەت قىلدى. ئاندىن مۇسۇلمانلارنى چاقىرتىپ كېلىش بىلەن بىر ۋاقىتتا خىرىستىئان ئالىملىرىنىمۇ بىرلىكتە ئوردىغا چاقىرىپ، مۇسۇلمانلاردىن: «سىلەر قەۋمىڭلاردىن ئايرىلىپ چىقىپ، مېنىڭ ياكى باشقا مىللەتلەرنىڭ دىنىغا كىرمەي، ئېتىقاد قىلىۋاتقىنىڭلار قايسى دىن ئۇ؟» دەپ سورىدى.

جەئفەر ئىبنى ئەبۇ تالىبنىڭ جاھىلىيەتنى تەسۋىرلىشى ۋە ئىسلامنى تونۇشتۇرۇشى:

جەئفەر ئىبنى ئەبۇ تالىب - پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاغىسىنىڭ ئوغلى - ئورنىدىن تۇرۇپ مۇنداق دېدى: «ئى پادىشاھ! بىز جاھىلىيەتتىكى بىر قەۋم ئىدۇق. بۇتلارغا چوقۇناتتۇق، بوزۇق ئىشلارنى قىلاتتۇق، ئۆزىچە ئۆلۈپ قالغان ھايۋانلارنىڭ گۆشىنى يەيتتۇق، ئۇرۇق-تۇغقانچىلىق مۇناسىۋەتلىرىنى ئۈزەتتۇق، خوشنىدارچىلىقتا رىئايە قىلمايتتۇق، ئارىمىزدىكى كۈچلۈكلەر ئاجىزلارغا زۇلۇم قىلاتتى.

بىز ئاشۇ ھالەتتە ئىدۇق. الله بىزگە بىزنىڭ ئارىمىزدىن بىر ئادەمنى پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتتى. بىز ئۇ ئادەمنىڭ نەسەبىنى، راستچىللىقىنى، ئىشەنچلىك ۋە پاكلىقىنى بىلەتتۇق.

ئۇ بىزنى يالغۇز بىر اللهغا ئىبادەت قىلىشقا، بىز ۋە ئاتا-بوۋىلىرىمىز ئىبادەت قىلغان تاش ۋە بۇتلارنى تاشلاشقا، ئۇرۇق-تۇغقانچىلىقنى ئۇلاشقا، خوشنىدارچىلىقتا رىئايە قىلىشقا، ھارام ئىشلارنى قىلماسلىققا، قان تۆكمەسلىككە چاقىردى. ئۇ بىزنى بۇزۇق ئىشلاردىن، يالغان گۇۋاھلىق بېرىشتىن، يېتىمنىڭ مېلىنى يەۋېلىشتىن، پاك ئاياللارغا بوھتان چاپلاشتىن توستى. ئۇ بىزنى بىر اللهغا ئىبادەت قىلىشقا، اللهغا ھېچنەرسىنى

شىرىك كەلتۈرمەسلىككە، ناماز ئوقۇشقا، زاكات بېرىشكە، روزا تۇتۇشقا ـ جەئفەر ئىسلامدىكى باشقا ئەمەللەرنى ساناپ ئۆتتى ـ بۇيرىدى. بىز ئۇنى تەستىقلىدۇق، ئۇنىڭغا ئىشەندۇق، ئۇ الله تەرەپتىن ئېلىپ كەلگەن بۇيرۇق ۋە چەكلىمىلەردە ئۇنىڭغا ئەگەشتۇق، يەككە ـ يىگانە اللەغا ئىبادەت قىلدۇق، اللەغا ھېچنەرسىنى شېرىك كەلتۈرمىدۇق، الله بىزگە ھارام قىلغاننى ھارام بىلدۇق، ھالال قىلغاننى ھالال بىلدۇق.

قەۋمىمىز بىزنى اللەغا ئىبادەت قىلىشتىن بۇتلارغا ئىبادەت قىلىشقا، نىجىس ئىشلارنى قايتىدىن ھالال ساناشقا قايتۇرۇش ئۈچۈن بىزگە زۇلۇم قىلدى، بىزنى ئازابلىدى، بىزنى دىنىمىزدىن توستى.

ئۇلار بىزگە زۇلۇم قىلىپ، بىزنى مەجبۇرلاپ، بىزنى قىيناپ، بىزنى دىنىمىزدىن ياندۇرماقچى بولۇۋىدى، بىز ئۆزلىرىنىڭ زېمىنىغا پاناھلىق ئىزدەپ كەلدۇق، سىلىنى باشقىلاردىن ئۈستۈن بىلدۇق، سىلىنىڭ ھىمايىلىرىدە بولۇشنى ئارزۇ قىلدۇق، سىلىنىڭ ھوزۇرلىرىدا زۇلۇمغا ئۇچرىماسلىقىمىزنى ئۈمىد قىلدۇق.»

نەجاشى جەئفەر ئىبنى ئەبۇ تالىبنىڭ ئېيتقانلىرىنى تەمكىنلىك بىلەن جىمجىت ئولتۇرۇپ ئاڭلىغاندىن كېيىن: «سىلەردە پەيغەمبىرىڭلار الله تەرەپتىن ئېلىپ كەلگەن بىرەر نەرسە بارمۇ؟» دەپ سورىدى.

ـ ھەئە، بار ـ دېدى جەئفەر.

ـ قېنى ئۇنى ئوقۇغىن! ـ دېدى نەجاشى.

جەئفەر ـ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ـ سۈرە مەريەمنىڭ بېشىنى ئوقۇدى. بۇنى ئاڭلاپ نەجاشى يىغلاپ كەتتى، ھەتتا يىغىدىن ئۇنىڭ ساقاللىرىمۇ ھۆل بولۇپ كەتتى. خرىستىئان ئالىملىرىمۇ يىغلاپ ئالدىدىكى ئېچىپ ئولتۇرغان كىتابلىرىنىمۇ ھۆل قىلىۋېتىشتى.

قۇرەيش ئەلچىلىرىنىڭ مەغلۇب بولۇشى:

نەجاشى مۇنداق دېدى: «ئۇنىڭ ئېيتقانلىرى بىلەن ئىسانىڭ ئېلىپ كەلگىنى بىر مەنبەدىن چىققان.» ئاندىن ئۇ قۇرەيشلەرنىڭ ئىككى ئەلچىسىگە بۇرۇلۇپ: «سىلەر كېتىڭلار، الله بىلەن قەسەمكى، ئۇلارنى سىلەرگە ھەرگىز تاپشۇرۇپ بەرمەيمەن» دېدى.

ئەمرى ئىبنى ئاس ئەتىسى پادىشاھنىڭ ئالدىغا يەنە كېلىپ: «ئى پادىشاھ! ئۇلار مەريەم ئوغلى ئىسا ھەققىدە بولمىغۇر گەپلەرنى قىلىدۇ» دېدى.

پادىشاھ مۇسۇلمانلارنى چاقىرىپ: «سىلەر مەريەم ئوغلى ئىسا ھەققىدە نېمە دەيسىلەر؟» دەپ سورىدى.

جەئفەر ئىبنى ئەبۇ تالىب مۇنداق دېدى: «بىز ئۇ ھەقتە پەيغەمبىرىمىز الله تەرەپتىن ئېلىپ كەلگەن بولسا شۇنى دەيمىزكى، ئىسا ئەلەيھىسسالام اللەنىڭ بەندىسى،

ئەلچىسى، پاك قىز مەريەمگە تاشلىغان روھى ۋە كەلىمىسىدۇر.»

نەجاشى يەرگە ئېگىشىپ يەردىن كىچىككىنە بىر تال ياغاچ پارچىسىنى ئېلىپ: «اللە بىلەن قەسەمكى، مەريەم ئوغلى ئىسا سىلەرنىڭ ئېيتقانلىرىڭلاردىن قولۇمدىكى مۇشۇ ياغاچ مىقدارى ئارتۇق ئەمەس» دېدى.

پادىشاھ مۇسۇلمانلارنى قايتۇرۇپ بەرمەيدىغانلىقىنى ئېيتىپ، ئۇلارنى خاتىرجەم قىلدى. ئىككى ئەلچى مەغلۇب بولۇپ قايتىپ كەتتى.

ئۆمەر ئىبنى خەتتابنىڭ مۇسۇلمان بولۇشى:

اللە ئىسلام ۋە مۇسۇلمانلارنى ئۆمەر ئىبنى خەتتاب ئارقىلىق كۈچلەندۈردى. ئۆمەر ئىبنى خەتتاب ھەيۋەتلىك، جاسارەتلىك، كۈچلۈك ۋە قورقۇمسىز كىشى ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ مۇسۇلمان بولۇشىنى ئارزۇ قىلاتتى، شۇڭا ئۇ اللەدىن ئۆمەرنىڭ مۇسۇلمان بولۇشىنى تىلەپ دۇئا قىلغان ئىدى.

ئۆمەرنىڭ مۇسۇلمان بولۇش جەريانى مۇنداق: ئۆمەرنىڭ سىڭلىسى پاتىمە بىلەن ئۇنىڭ ئېرى سەئىيد ئىبنى زەيد مۇسۇلمان بولغان ئىدى. ئۆمەر ھەيۋەتلىك، ئىسلام ۋە مۇسۇلمانلارغا بولغان ئۆچمەنلىكى قاتتىق بولغاچقا، ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىنى ئۆمەردىن مەخپى تۇتاتتى. خەبباب ئىبنى ئەرەت -رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ- يوشۇرۇنچە كېلىپ پاتىمەگە قۇرئان ئوقۇپ بېرەتتى.

بىر كۈنى ئۆمەر قىلىچىنى ئاسقىنىچە چىقىپ كەلدى. ئۇ رەسۇلۇللاھ ۋە ئۇنىڭ ساھابىلىرىنى كۆزلىگەن يوقۇپ ماڭدى. ئۇ رەسۇلۇللاھ ۋە ئۇنىڭ ساھابىلىرىنىڭ سافانىڭ قېشىدىكى بىر ئۆيدە جۇغلىشىپ ئولتۇرغانلىقىنى ئاڭلىغان ئىدى. يولدا ئۇنىڭغا نۇئەيم ئىبنى ئابدۇللاھ ئۇچرىدى. ئۇ ئۆمەر بىلەن بىر قەبىلە - ئەدىي قەبىلىسىدىن- بولۇپ، مۇسۇلمان بولغان ئىدى.

- ئى ئۆمەر! قەيەرگە ماڭدىڭ؟- دېدى نۇئەيم ئىبنى ئابدۇللاھ.

- دىنىدىن چىققان مۇھەممەدنىڭ قېشىغا ماڭدىم. ئۇ قۇرەيشنىڭ بىرلىكىنى بۇزدى، ئۇلارنىڭ كۆز-قاراشلىرىنى كەمسىتىپ، دىنى ۋە ئىلاھلىرىنى ئەيىبلىدى، مەن ئۇنى ئۆلتۈرۈۋېتىمەن- دېدى ئۆمەر.

- ئى ئۆمەر! سىنى نەپسىڭ ئالداپ كېتىپتۇ. سەن ئالدى بىلەن ئۆيۈڭگە قايتىپ، ئۆيۈڭدىكىلەرنى باشقۇرمامسەن؟- دېدى نۇئەيم.

- مېنىڭ قايسى ئۆيۈمدىكىلەرنى دەيسەن؟- دەپ سورىدى ئۆمەر.

- كۈيئوغلۇڭ، تاغاڭنىڭ ئوغلى سەئىيد ئىبنى زەيد بىلە سېنىڭ سىڭلىڭ پاتىمە بىنتى خەتتاب مۇسۇلمان بولۇپ، مۇھەممەدنىڭ دىنىغا ئەگەشتى. سەن ئالدى بىلەن شۇلارنى

باشقۇرغىن- دېدى نۇئەيىم.

ئۆمەر سىڭلىسى بىلەن كۈيئوغلىنى نىشانلاپ كەينىگە ياندى. ئۇلارنىڭ قېشىدا خەبباب ئىبنى ئەرەت بىللە بولۇپ، ئۇلارغا سۈرە «تاھا» يېزىلغان بىر سەھىپىنى ئوقۇپ بېرىۋاتاتتى. ئۇلار ئۆمەرنىڭ شەپىسىنى ئاڭلاپ، خەبباب دەرھال قازىناققا يوشۇرۇنۇۋالدى. پاتىمە سەھىپىنى ئېلىپ پاچىقى ئاستىغا تىقىۋالدى. ئۆمەر ئۆيگە يېقىنلاپ كەلگەن چاغدا، خەببابنىڭ ئوقۇغان ئاۋازىنى ئاڭلىغان ئىدى. ئۇ ئۆيگە كىرىپ: «نىمە ئاۋاز بۇ؟» دەپ سورىدى.

- بىز ھېچقانداق ئاۋاز ئاڭلىمىدۇق- دېدى ئەر-ئايال ئىككىسى.

- ياق، ئۇنداق ئەمەس، مەن سىلەرنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىڭلاردىن خەۋەر تاپتىم، سىلەر مۇھەممەدنىڭ دىنىغا ئەگىشىپسىلەر- دېدى ئۆمەر ئۇلارغا ئاندىن كۈيئوغلى سەئىيد ئىبنى زەيدنىڭ ئالدىغا ئېتىلىپ كېلىپ ئۇنى تۇتتى. پاتىمە ئېرىنى قوغداش ئۈچۈن ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىۋىدى، ئۆمەر ئۇنى ئۇرۇپ يارىلاندۇردى.

شۇنىڭ بىلەن ئەر-ئايال ئىككىسى ئۆمەرگە: «شۇنداق، بىز مۇسۇلمان بولدۇق، الله ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىگە ئىمان كەلتۈردۇق، نىمە قىلىشنى خالىساڭ شۇنى قىل» دېدى.

ئۆمەر سىڭلىسىدىن ئېقىۋاتقان قاننى كۆرۈپ، قىلغان ئىشىغا پۇشايمان قىلدى. شۇڭا توختاپ سىڭلىسىغا: «سىلەر باياتتىن ئوقۇۋاتقان، مەن سىلەردىن ئاڭلىغان سەھىپىنى ماڭا بەرگىن، مەن مۇھەممەدنىڭ نىمە ئېلىپ كەلگەنلىكىنى كۆرۈپ باقاي» دېدى. ئۆمەر شۇ چاغدا ساۋاتلىق ئىدى.

پاتىمە: «ئۇنى ساڭا بېرىشتىن قورقىمىز» دېدى. ئۆمەر سىڭلىسىنى قورقماسلىققا ئۈندەپ، ھېچقانداق زىيان يەتكۈزمەيدىغانلىقىغا ئۆزىنىڭ ئىلاھلىرى بىلەن قەسەم ئىچتى.

پاتىمە: «ئى ئاكا! سەن ھازىر مۇشرىك بولغاچقا، نىجىس ھېساپلىنىسەن، ئۇ سەھىپىنى پەقەت پاك ئادەملەرلا تۇتۇشقا بولىدۇ» دېدى.

ئۆمەر بېرىپ يۇيۇنۇپ كەلدى، ئاندىن پاتىمە ئۇنىڭغا سۈرە «تاھا» يېزىلغان سەھىپىنى بەردى. ئۆمەر سۈرە تاھانىڭ بېشىنى ئوقۇپ: «پاھ! نىمە دېگەن چىرايلىق ۋە ئېسىل سۆزلەر-ھە!» دېدى.

خەبباب -رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ- بۇلارنى ئاڭلاپ، يوشۇرۇنۇپ تۇرغان يېرىدىن چىقتى ۋە: «ئى ئۆمەر! الله بىلەن قەسەمكى، مەن الله ئۆز پەيغەمبىرىنىڭ دۇئاسىغا خاس قىلغان كىشىنىڭ سەن بولۇشۇڭنى ئۈمىد قىلىمەن. چۈنكى، مەن تۈنۈگۈن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: ‹ئى الله! سەن ئىسلامنى ئەبۇ جەھىل ياكى ئۆمەر ئىبنى خەتتاب ئارقىلىق كۈچلەندۈرگىن› دەپ دۇئا قىلغانلىقىنى ئاڭلىدىم، ئى ئۆمەر! الله بۇ شەرەپكە سىنى مۇيەسسەر قىلسۇن» دېدى.

ئۆمەر بۇنى ئاڭلاپ: «ئى خەبباب! مېنى مۇھەممەدنىڭ قېشىغا باشلاپ بارغىن. مەن ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ مۇسۇلمان بولاي» دېدى.

خەبباب ـ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ـ: «پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سافا تېغىنىڭ قېشىدىكى بىر ئۆيدە بىر قانچە ساھابىلىرى بىلەن بىللە تۇرۇۋاتىدۇ» دېدى.

ئۆمەر قىلىچىنى ئېسىپ رەسۇلۇللاھ بىلەن ساھابىلىرى تۇرۇۋاتقان ئۆيگە كېلىپ، ئىشىكنى چەكتى. ئىشىكنىڭ چىكىلگەن ئاۋازىنى ئاڭلاپ ساھابىلاردىن بىرى ئورنىدىن تۇرۇپ ئىشىكنىڭ يۇچۇقىدىن قارىدى. ئۇ ئۆمەرنىڭ قىلىچ ئاسقان ھالدا ئىشىك ئالدىدا تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ، قورققىنىچە ئارقىسىغا ياندى-دە، رەسۇلۇللاھقا ئۆمەرنىڭ قىلىچ ئاسقان ھالدا ئىشىك ئالدىدا تۇرغانلىقىنى خەۋەر قىلدى.

ھەمزە ئىبنى ئابدۇلمۇتەللىب ئورنىدىن تۇرۇپ: «ئىشىكنى ئاچ، ئۇ كىرسۇن. ئەگەر ئۇ ياخشىلىقنى ئىرادە قىلىپ كەلگەن بولسا ياخشىلىقنى ئۇنىڭغا بېرىمىز. ئەگەر ئۇ يامانلىقنى ئىرادە قىلىپ كەلگەن بولسا ئۇنى ئۆزىنىڭ قىلىچى بىلەن ئۆلتۈرىمىز» دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئۇنىڭ كىرىشىگە رۇخسەت قىلغىن» دېدى. ھېلىقى ساھابە ئىشىكنى ئاچتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئورنىدىن دەس تۇرۇپ، ئۆمەر تەرەپكە قاراپ ماڭدى. رەسۇلۇللاھ ئۆمەر بىلەن دالاندىلا ئۇچرىشىپ، ئۆمەرنىڭ بېلىدىن ياكى ياقىسىدىن تۇتتى ئاندىن ئۇنى قاتتىق سىلكىپ: «ئى خەتتابنىڭ ئوغلى! سەن بۇ يەرگە نىمە دەپ كەلدىڭ؟ الله بىلەن قەسەمكى، مەن الله ساڭا ئازاب چۈشۈرمىگىچە سېنى مۇسۇلمان بولىدۇ دەپ ئويلىمايتتىم» دېدى.

ئۆمەر: «ئى رەسۇلۇللاھ! مەن اللەغا، اللەنىڭ پەيغەمبىرىگە ۋە پەيغەمبەر الله تەرەپتىن ئېلىپ كەلگەن ھەققە ئىمان كەلتۈرۈش ئۈچۈن كەلدىم» دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ناھايىتى جاراڭلىق ئاۋازدا تەكبىر ئېيتتى. ئۆينىڭ ئىچىدىكى ساھابىلار بۇ تەكبىردىن ئۆمەرنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىنى بىلدى.

مۇسۇلمانلار ئۆمەر بىلەن ھەمزىنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىغا ئىچ-ئىچىدىن خۇشال بولۇشتى.

ئۆمەر مۇسۇلمان بولغانلىقىنى جاكارلىدى. بۇ خەۋەر قۇرەيشلەر ئىچىگە تارالدى. ئۇلار ئۆمەر بىلەن تىركەشتى، ئۆمەرمۇ ئۇلارغا تاقابىل تۇردى. ئاخىرى قۇرەيش مۇشرىكلىرى ئۆمەردىن ئۆمىدىنى ئۈزدى.

قۇرەيشلەرنىڭ ھاشىم جەمەتى بىلەن بولغان مۇناسىۋەتنى ئۈزۈشى ۋە ئۇلارنى قامال قىلىشى:

ئىسلام دىنى قەبىلىلەر ئارىسىدا كەڭرى تارقىلىشقا باشلىغاندىن كېيىن، قۇرەيشلەر بىر يەرگە جەم بولۇپ، يەنە سۇيىقەست پىلانلاشتى. ئۇلار بىر ئەھدىنامە تۈزۈپ چىقتى. بۇ ئەھدىنامىدە هاشىم ۋە ئابدۇلمۇتەللىب جەمەتى بىلەن بولغان مۇناسىۋەتنى قەتئىي ئۈزۈش، ئۇلار بىلەن قۇدا-باجىلىق مۇناسىۋەت ئورناتماسلىق، سودا-سېتىق قىلماسلىق، ئۇلارغا بىر نەرسە سېتىپ بەرمەسلىك ۋە ئۇلاردىن بىر نەرسە سېتىۋالماسلىق كىرەكلىكى ئېنىق كۆرسىتىلدى. قۇرەيشلەرنىڭ ھەممىسى ئەھدىنامىگە تولۇق رىئايە قىلىدىغانلىقى ھەققىدە قەسەم ئىچىشتى. ئۇلار ئەھدىنامىنى قەغەزگە پۈتۈپ، ئۇنى كەئبىنىڭ تېمىغا ئېسىپ قويدى. بۇ ئۇلارنىڭ ئۇنى تولۇق ئەمەلگە ئاشۇرىدىغانلىقىنىڭ ئىپادىسى ئىدى.

ئەبۇ تالىب جىلغىسىدا:

قۇرەيشلەرنىڭ بۇ خىل قىلمىشلىرى سەۋەبىدىن هاشىم جەمەتى بىلەن ئابدۇلمۇتەللىب جەمەتى ئەبۇ تالىب تەرەپكە ئۆتۈپ، ئۇنىڭ بىلەن بىر جىلغىغا كىردى. پەقەت ئەبۇ لەھەبلا هاشىم جەمەتى ئىچىدىن چىقىپ، قۇرەيشلەر بىلەن بىللە تۇردى. مانا بۇ پەيغەمبەرلىكنىڭ يەتتىنچى يىلى ئىدى.

جىلغىغا قامالغان مۇسۇلمانلار ھەقىقەتەن قاتتىق ئازاب چەكمەكتە ئىدى. ئۇلار ئاچلىقتىن خورمىنىڭ يوپۇرماقلىرىنى يەيتتى. كىچىك باللارنىڭ ئاچلىقتىن يىغلىغان ئاۋازى يىراق-يىراقلارغا ئاڭلىناتتى. قۇرەيشلەر بولسا مۇسۇلمانلارنى بىر نەرسە سېتىۋېلىشتىن توسۇش ئۈچۈن، سودىگەرلەرنىڭ ماللىرىغا يۇقىرى باھا قويۇپ، ئۇنىڭ باھاسىنى ئۆرلىتىۋېتەتتى.

ئاشۇ ھالەتتە ئۈچ يىل ئۆتتى. ئۇلارغا قۇرەيشلەر ئىچىدىكى ئىنسانپەرۋەر كىشىلەر تەرىپىدىن مەخپىي رەۋىشتە يەتكۈزۈپ بېرىلگەن نەرسىلەرنى ھېسابقا ئالمىغاندا، ھېچقانداق ئوزۇق-تۈلۈك يەتكۈزۈپ بېرىلمىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كېچە-كۈندۈز، ئاشكارا-يوشۇرۇن ئۇلارغا دۇئا قىلاتتى. هاشىم قەبىلىسى اللەدىن ساۋاب ئۈمىد قىلىپ قىيىنچىلىققا بەرداشلىق بېرەتتى.

ئەھدىنامىنىڭ يىرتىلىشى ۋە قامالنىڭ بىكار قىلىنىشى:

قۇرەيشلەر ئىچىدىكى ھىشام ئىبنى ئەمرى ئىبنى رەبىيئە قاتارلىق بىر قانچە ۋىجدانلىق ئىنسانپەرۋەر كىشىلەر بىرلىشىپ، بۇ تەڭسىز ئەھدىنامىگە قارشى چىقتى. ھىشام قەۋمى ئىچىدە ئۆز-ئارا ئالاقىگە ئەھمىيەت بېرىدىغان ئېسىل كىشى ئىدى. ئۇ قۇرەيشلەر ئىچىدىكى بىر قانچە نوپۇزلۇق كىشىلەر بىلەن كۆرۈشۈپ، ئۇلارغا هاشىم جەمەتىدىكىلەرنىڭ ئازاب-ئوقۇبەت ئىچىدە تۇرۇۋاتقانلىقىنى، بۇ خىل تەڭسىزلىككە سۈكۈت قىلىپ تۇرۇۋېرىشنىڭ ئادىمگەرچىلىككە تامامەن يات ئىكەنلىكىنى سۆزلەپ ئۇلارنىڭ ئىنسانىيلىق تۇيغۇسىنى قوزغىدى. ھىشام ئىبنى ئەمرى باشچىلىقىدىكى بەش ئادەم بۇ تەڭسىز ئەھدىنامىنىڭ ئىچىدىن چىكىنىپ چىقىپ، ئۇنى يىرتىپ تاشلاش قارارىغا كەلدى.

ئەتىسى قۇرەيشلەرنىڭ يىغىنىدا زۇھەير ئىبنى ئەبۇ ئۇمەييە (ئابدۇلمۇتەللىبنىڭ قىزى ئاتىكە ئۇنىڭ ئانىسى ئىدى) سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: «ئى مەككە ئاھالىسى! بىز تاماقلارنى يەپ، كىيىملەرنى كىيىپ يۈرۈۋېرىمىز، ۋەھالەنكى، ھاشىم جەمەتى قىيىنچىلىق ئىچىدە تۇرماقتا، ئۇلار بىر نەرسە سېتىۋالالمايدۇ، بىر نەرسىسىنىمۇ ساتالمايدۇ. اللە بىلەن قەسەمكى، بۇ تەڭسىز ئەھدىنامە يىرتىپ تاشلانمىغىچە مەن ھەرگىز ئولتۇرمايمەن» دېدى.

ئەبۇ جەھىل قارشى چىقماقچى بولۇۋىدى، ئاقماي قالدى. مۇتئىم ئىبنى ئەدىي ئەھدىنامىنى يىرتىش ئۈچۈن بېرىۋىدى، ئۇنىڭدىكى «اللە»نىڭ ئىسمىدىن باشقا ھەممە خەتلەرنى ئاللىقاچان قۇرت يەپ بولغانلىقى مەلۇم بولدى. بۇلارنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەبۇ تالىبقا ئالدىدىن خەۋەر بەرگەن ئىدى. خەت يىرتىپ تاشلىنىپ، ئۇنىڭدىكى بارلىق شەرتلەر بىكار قىلىندى.

ئەبۇ تالىب بىلەن خەدىچەنىڭ ۋاپات بولۇشى:

ئەبۇ تالىب بىلەن خەدىچە بىر يىلدا (پەيغەمبەرلىكنىڭ 10 - يىلى) ۋاپات بولدى. ئوقۇغۇچىلارغا ئايانكى، ئۇ ئىككەيلەن باشتىن - ئاخىرى رەسۇلۇللاھنى قوللاپ - قۇۋۋەتلەپ، دۈشمەنلەرنىڭ زىيانكەشلىكىدىن قوغداپ كەلدى. رەسۇلۇللاھقا ياردەم بېرىپ، ئۇنىڭ ئەڭ ياخشى، ۋاپادار ياردەمچىلىرىدىن بولۇپ كەلدى. ھەتتا مۇشرىكلار قايتا - قايتا تەلەپ قىلىپ بىسىم ئىشلەتكەن ۋاقىتتىمۇ ئەبۇ تالىب رەسۇلۇللاھنى ئۇلارغا تاپشۇرۇپ بەرمىدى.

قۇرئاننىڭ ساغلام قەلبلەرگە چۈشۈشى:

تۇفەيل ئىبنى ئەمر ئەددەۋسى مەككىگە كەلدى. ئۇ نوپۇزلۇق ئەرباپ ۋە تالانتلىق شائىر ئىدى. قۇرەيشلەر ئۇنىڭ رەسۇلۇللاھ بىلەن ئۇچرىشىپ قېلىشىدىن ئەنسىرەپ ئۇنى رەسۇلۇللاھقا يېقىنلىشىشتىن ۋە ئۇنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاشتىن توستى ھەمدە: «بىز سېنىڭ ۋە قەۋمىڭنىڭ بىز يولۇققان ئاۋارىچىلىققا يولۇقۇشىدىن ئەنسىرەيمىز، شۇڭا سەن مۇھەممەدكە سۆزلىمىگىن ۋە ئۇنىڭ سۆزلىرىنىمۇ ئاڭلىمىغىن» دېدى.

تۇفەيل مۇنداق دەيدۇ: «اللە بىلەن قەسەمكى، ئۇلار ماڭا ئاشۇنداق دەۋەرگەچكە مەنمۇ راستلا ئۇنىڭغا سۆزلىمەسلىك ۋە ئۇنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىماسلىق قارارىغا كېلىپ، قۇلىقىمغا پاختا تىقىۋالدىم. ئەتىسى مەسجىدكە كىرسەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كەئبىنىڭ قېشىدا تۇرۇپ ناماز ئوقۇۋېتىپتۇ. مەن ئۇنىڭغا يېقىن بىر يەردە تۇردۇم. ئاخىرى اللە ماڭا ئۇنىڭ بىر قىسىم سۆزلىرىنى ئاڭلاتماي قويمىدى. ئۇنىڭ سۆزلىرى قۇلىقىمغا كىرگەندە مەن ئۇ سۆزلەرنىڭ تولىمۇ گۈزەل ۋە يېقىملىق ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدىم - دە، ئۆزۈمگە شۇنداق دېدىم: ‹ۋاي، ئانىسىدىن قارغىش ئالغان! اللە بىلەن قەسەمكى، مەن بىر ئەقىل ئىگىسى، ئۇنىڭ ئۈستىگە شائىر. مەن گۈزەل سۆزلەر بىلەن سەت سۆزلەرنى پەرق ئېتەلەيمەن. ئۇنداقتا نېمىشقا ئۇنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاپ باقمايمەن؟ ئەگەر ئۇنىڭ ئېيتقانلىرى ياخشى بولسا ئۇنى قوبۇل قىلسام، ناچار بولسا تاشلىۋەتسەم بولمىدىمۇ؟.› »

تۇفەيل پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆيىگە كېلىپ، ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشتى ۋە بولغان جەريانلارنى بىر-بىرلەپ سۆزلەپ بەردى. رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا ئىسلامنى چۈشەندۈردى ۋە قۇرئاننى ئوقۇپ بەردى. ئۇ مۇسۇلمان بولۇپ قەۋمىگە قايتتى. ئۇنىڭ يېتەكلىشى بىلەن ئائىلىسىدىكىلەر مۇسۇلمان بولدى. ئۇ دەۋس قەبىلىسىنى ئىسلامغا دەۋەت قىلدى، ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئىسلام ئاشكارا بولدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تائىفقا چىقىشى ۋە ئۇ يەردە ئەزىيەتكە ئۇچرىشى:

ئەبۇ تالىپنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن قۇرەيشلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئەبۇ تالىپ ھايات ۋاقتىدا قىلالمىغان ئەسكىلىكلەرنى قىلىشقا باشلىدى. ھەتتا بىر تۈركۈم ئەقىلسىز قۇرەيش لۈكچەكلىرى رەسۇلۇللاھنىڭ ئالدىنى توسۇپ ئۇنىڭ باش-كۆزلىرىگە توپا چاچتى.

قۇرەيشلەرنىڭ زىيانكەشلىكى، ئىسلامغا بولغان ئۆچمەنلىكى ۋە ئىسلامنى مەنستىمەسلىكى كۈنسېرى كۈچەيگەنلىكتىن، رەسۇلۇللاھ تائىفقا چىقىپ، تائىفنىڭ ئەقىللىق كىشىلىرىنى تېپىپ، ئۇلارنى ئىسلامغا دەۋەت قىلىشنى كۆڭلىگە پۈكتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تائىفقا كېلىپ، تائىفنىڭ بىر قانچە نوپۇزلۇق ۋە مۆتىۋەر كىشىلىرى بىلەن ئۇچرىشىپ، ئۇلارنى الله تەرەپكە دەۋەت قىلدى. ئۇلارنىڭ پوزىتسىيىسى تولىمۇ ناچار بولدى. ئۇلار رەسۇلۇللاھنى مەسخىرە قىلدى، گالۋاڭ كىشىلەر بىلەن قۇللارنى كۇشكۇرتۇپ، رەسۇلۇللاھنى ئېغىزىغا كەلگەنچە تىللىدى ۋە تاشلارنى ئېتىپ ئۇردى.

رەسۇلۇللاھ بىر تۈپ خورما دەرىخىنىڭ سايىسىغا كېلىپ ئولتۇردى. ئۇ ھەقىقەتەن جاپا چەككەن ۋە ھېرىپ-چارچىغان ئىدى. ئۇ تائىفتا ئۇچرىغان ئەزىيەتلەر مۇشرىكلار تەرىپىدىن ئۇچرىغان ھەر قانداق ئەزىيەتتىن قاتتىق بولدى. تائىفلىقلار يولنىڭ ئىككى تەرىپىدە سەپ بولۇپ تۇرۇپ، رەسۇلۇللاھ بىر قەدەم باسقان ھامان ئۇنىڭ پۇتىغا تاش ئېتىپ، ئۇنى يارىلاندۇردى. ئۇنىڭ ئىككى پۇتىدىن قانلار ئاقتى.

ئۇ تىلى ۋە دىلى بىلەن ئۆزىنىڭ ئاجىزلىقى، ئامالسىزلىقى ۋە بىچارىلىكى ئۈستىدىن اللهغا شىكايەت قىلدى. اللهدىن ئۆزىگە ياردەم بېرىشنى ۋە كۈچلەندۈرۈشنى تىلىدى:

«ئى الله! مەن ساڭا ئاجىزلىقىم، ئامالسىزلىقىم ۋە بىچارىلىكىم ئۈستىدىن شىكايەت قىلىمەن. ئى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان الله! سەن بوزەك ئېتىلگۈچىلەرنىڭ پەرۋەردىگارىسەن، مېنىڭ پەرۋەردىگارىمسەن. سەن مېنى كىمگە تاپشۇرىسەن؟ ماڭا قوپاللىق قىلغۇچىلاغىمۇ ياكى مېنىڭ ئىشىمغا چاڭ سېلىۋالغان دۈشمەنگىمۇ؟..... ئەگەر سەن ماڭا غەزەپ قىلمايدىغانلا بولساڭ، باشقا ھەر قانداق ئىشقا پەرۋا قىلمايمەن. سېنىڭ ساقلىشىڭ چەكسىزدۇر. قاراڭغۇ زۇلۇماتلارنى يورۇتقان، دۇنيا ۋە ئاخىرەتنىڭ ئىشلىرىنى تۈزگەن يۈزۈڭنىڭ نۇرى بىلەن ساڭا سېغىنىپ پاناھ تىلەيمەنكى، ماڭا غەزەپ قىلمىغايسەن، مەندىن نارازى بولمىغايسەن. بارلىق جاپا-مۇشەققەتنى سېنىڭ رازىلىقىڭ

ئۇچۇن چېكىمەن. سېنىڭ ياردىمىڭ بولمىسا قولۇمدىن ھېچ ئىش كەلمەيدۇ.»

اللە پەيغەمبەر ئەلەيھىسساللامغا تاغ پەرىشتىسىنى ئەۋەتتى. پەرىشتە رەسۇلۇللاھتىن تائىفلىقلار ياشاۋاتقان شەھەرنى ئىككى تەرىپىدىكى تاغ بىلەن قوشۇپ دۇم كۆمتۈرۈۋېتىشكە رۇخسەت قىلىشنى سورىدى. رەسۇلۇللاھ: «ياق، مەن ئۇلارنىڭ ئەۋلادلىرى ئىچىدىن اللەغا ئىبادەت قىلىدىغان ۋە اللەغا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەيدىغان كىشىلەرنىڭ چىقىشىنى ئۈمىد قىلىمەن» دېدى.

ئۇتبە ئىبنى رەبىئە بىلەن شەيبە ئىبنى رەبىئە رەسۇلۇللاھ ئۇچرىغان ئەزىيەتلەرنى كۆرۈپ، ئۇلارنىڭ ئىنسانپەرۋەرلىكى قوزغالدى-دە، ئەدداس ئىسىملىك خىرىستىئان چاكىرىنى چاقىرىپ، ئۇنىڭغا: «ماۋۇ بىر ساپ ئۈزۈمنى تەخسىگە سېلىپ، ئاۋۇ كىشىگە ئاپىرىپ بەرگىن، ئۇنى يېسۇن!» دېدى. چاكار ئۈزۈمنى ئېلىپ رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا كەلدى. ئۇ رەسۇلۇللاھنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭ ئەخلاقىنى كۆرۈپ مۇسۇلمان بولدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسساللام تائىفتىن مەككىگە قايتىپ كەلدى. ئۇنىڭ قەۋمى يەنىلا قارشىلىق، دۈشمەنلىك، مەسخىرە ۋە زاڭلىق قىلىش مەيدانىدا چىڭ تۇرماقتا ئىدى.

ئىسرا، مىراج ۋە نامازنىڭ پەرز قىلىنىشى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسساللام بىر كېچىدىلا مەسجىدۇل ھەرامدىن مەسجىدۇل ئەقساغا ئېلىپ بېرىلدى. ئۇ اللە خالىغان مىقداردا اللە بىلەن يېقىنلاشتى، ئاسمانلارنى كەزدى، مۆجىزىلەرنى كۆردى، پەيغەمبەرلەر بىلەن ئۇچراشتى.

«(پەيغەمبەر)نىڭ كۆزى (ئوڭ-سولغا) بۇرالمىدى، (كۆزلەنگەن نەرسىدىن) ئۆتۈپ كەتمىدى. شۈبھىسىزكى، ئۇ پەرۋەردىگارىنىڭ (قۇدرىتىنى كۆرسىتىدىغان بۈيۈك ئالامەتلەرنى) كۆردى» (سۈرە نەجم: 17-18-ئايەتلەر).

ئۇ ئاسماندا اللەنىڭ ئەزىز مېھمىنى بولدى. بۇلار رەسۇلۇللاھنىڭ كۆڭلى ئۈچۈن تەسەللى، تائىفتا ئۇچرىغان ئازاب ۋە خارلىقنىڭ ئورنىنى تولدۇرۇش بولدى.

ئەتىسى رەسۇلۇللاھ قۇرەيشلەرگە بولغان ئىشلارنى خەۋەر قىلدى. ئۇلار بۇنى ئىنكار قىلدى، مەسخىرە قىلدى ۋە ئۇنىڭ راستلىقىغا ئىشەنمىدى. ئەبۇ بەكرى: «اللە بىلەن قەسەمكى، ئۇنىڭ ئېيتقانلىرى پۈتۈنلەي راست. سىلەر بۇنىڭدىن نېمىشقا ئەجەبلىنىسىلەر؟ اللە بىلەن قەسەمكى، ئۇ ماڭا كېچە ياكى كۈندۈزنىڭ مەلۇم سائىتىدە ئاسماندىن خەۋەر كېلىدىغانلىقىنى ئېيتىدۇ، مەن ئۇنىڭ راستلىقىغا ئىشىنىمەن. بۇ تېخىمۇ ئەجەبلىنەرلىك ئەمەسمۇ؟» دېدى.

اللە پەيغەمبەر ئەلەيھىسساللامغا ۋە ئۇنىڭ ئۈممىتىگە بىر كۈندە ئەللىك ۋاقىت ناماز ئوقۇشنى پەرز قىلغان ئىدى. رەسۇلۇللاھ اللەدىن يەڭگىللىتىپ بېرىشنى تەلەپ قىلىۋېرىپ، ئاخىرى اللە ئەللىك ۋاقىت نامازنى بەش ۋاقىتقا چۈشۈرۈپ بەردى. كىمكى

بەش ۋاقىت نامازنى اللەغا ئىشىنىپ ۋە اللەدىن ساۋاب ئۈمىد قىلىپ ئادا قىلسا، اللە ئۇنىڭغا ئەللىك ۋاقىت نامازنىڭ ئەجرىنى بېرىدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قەبىلىلەر بىلەن ئۇچرىشىشى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەج مەۋسۇمىدا ئەرەب قەبىلىلىرى بىلەن ئۇچرىشىپ، ئۇلارنى ئىسلامغا دەۋەت قىلىشقا باشلىدى ھەمدە ئۆزىنى (پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆزىنى دېمەكچى) دۈشمەنلىنىڭ زىيانكەشلىكىدىن قوغداشنى تەلەپ قىلىپ، ئۇلارغا مۇنداق دېدى: «مەن اللەنىڭ سىلەرگە ئەۋەتكەن ئەلچىسى. اللە سىلەرنى ئۆزىگە ئىبادەت قىلىشقا، ئۇنىڭغا ھېچنەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەسلىككە، اللەنى قويۇپ ئىبادەت قىلىۋاتقان بۇتلارنى تاشلاشقا، اللەغا ئىمان كەلتۈرۈشكە، ئۇنى تەستىقلاشقا، مېنىڭ دىنىدا غەلىبە قىلغانلىقىم ئاشكارا بولغۇچە مېنى قوغداشقا بۇيرىدۇ.»

رەسۇلۇللاھنىڭ سۆزى ئاخىرلاشقاندا ئەبۇ لەھەب ئورنىدىن تۇرۇپ، ئۇلارغا: «بۇ (مۇھەممەد) سىلەرنى لات ۋە ئۇززادىن ۋاز كېچىشكە، جىن-شەيتانلار بىلەن بولغان مۇناسىۋەتنى ئۈزۈشكە، ئۆزى ئېلىپ كەلگەن بىدئەت ۋە ئازغۇنلۇقنى قوبۇل قىلىشقا چاقىرىدۇ. سىلەر ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلماڭلار، ئۇنىڭ سۆزىگە قۇلاق سالماڭلار» دېدى.

ئەنسارلارنىڭ مۇسۇلمان بولۇشقا باشلىشى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەج مەۋسۇمىدا چىقىپ مىنا تېغىدىكى ئەقەبە دېگەن جايدا خەزرەج قەبىلىسىدىن كەلگەن بىر تۈركۈم ئەنسارلار بىلەن ئۇچرىشىپ، ئۇلارنى اللە تەرەپكە دەۋەت قىلدى. ئۇلارغا ئىسلامنى چۈشەندۈردى ۋە قۇرئاننى تىلاۋەت قىلىپ بەردى.

ئۇلار مەدىنىدە يەھۇدىيلارنىڭ قوشنىسى ئىدى. ئۇلار يەھۇدىيلاردىن يات ئارىدا دۇنياغا كېلىدىغان بىر پەيغەمبەرنىڭ خەۋرىنى ئاڭلاپ، ئۆز-ئارا: «ئى قەۋم! اللە بىلەن قەسەم، شۇنى ئېسىڭلاردا تۇتۇڭلاركى، يەھۇدىيلار سىلەرنى قورقۇتقان پەيغەمبەرگە ئۇلاردىن بۇرۇن بىز ئەگىشەيلى» دېيىشكەن ئىدى. شۇڭا ئۇلار رەسۇلۇللاھنىڭ دەۋىتىگە ئاۋاز قوشۇپ، ئۇنىڭغا ئەگەشتى ھەمدە رەسۇلۇللاھغا مۇنداق دېدى: «بىز قېرىنداشلىرىمىزنى قالدۇرۇپ قويۇپ كەلدۇق، ئۇلار ناھايىتى ئىناق ۋە ئىجىل كىشىلەر. اللە يات ئارىدا سېنى ئۇلار بىلەن ئۇچراشتۇرۇشى مۇمكىن. بىز ئۇلارنىڭ ئالدىغا بېرىپ، ئۇلارنى ساڭا ئاۋاز قوشۇشقا چاقىرايلى! سەن بىزگە چۈشەندۈرگەن دىننى ئۇلارغا چۈشەندۈرەيلى! ئەگەر اللە سېنى ئۇلار بىلەن بىرگە ئۇيۇشتۇرسا، ئۇنداقتا سەندىن ئەزىزراق ئادەم مەۋجۇت بولمايدۇ.»

ئۇلار ئىمان كەلتۈرگەن ۋە پەيغەمبەرگە ئەگەشكەن ھالدا يۇرتىغا قايتىپ كەلدى. ئۇلار مەدىنىگە كېلىپلا، قېرىنداشلىرىغا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەققىدە سۆزلەپ بەردى. ئۇلارنى ئىسلامغا دەۋەت قىلدى. نەتىجىدە ئىسلام ئۇلارنىڭ ئىچىدە تارقىلىپ، ئەنسارلارنىڭ ئۆيلىرىدىن ئىسلام كىرمىگەن بىرەرمۇ ئۆي قالمىدى.

بىرىنچى ئەقەبە بەيئىتى:

كېلەر يىلى ھەج مەۋسۇمىدا ئەنسارلاردىن 12 كىشى كېلىپ، رەسۇلۇللاھ بىلەن ئۇچراشتى ھەمدە رەسۇلۇللاھقا اللەنى بىر دەپ ئەقىدە قىلىشقا، ئوغرىلىق ۋە زىنا قىلماسلىققا، بالىلىرىنى ئۆلتۈرمەسلىككە، ياخشى ئىشلاردا پەيغەمبەرگە ئىتائەت قىلىشقا بەيئەت بەردى. مانا بۇ بىرىنچى قېتىملىق ئەقەبە بەيئىتى ئىدى.

ئۇلار قايتماقچى بولغاندا، رەسۇلۇللاھ مۇسئەب ئىبنى ئۇمەيرنى ئۇلار بىلەن بىللە ئەۋەتتى ھەمدە ئۇنى ئۇلارغا قۇرئان ئوقۇپ بېرىشكە، ئۇلارغا ئىسلامنى چۈشەندۈرۈشكە بۇيرىدى. شۇڭا مۇسئەب ئىبنى ئۇمەير مەدىنىدە «قۇرئان ئۆگەتكۈچى» دېگەن نام بىلەن تونۇلدى. ئۇ ئەسئەد ئىبنى زۇرارەنىڭ ئۆيىگە چۈشكەن بولۇپ، ئۇلارغا نامازدا ئىمام بولۇپ بېرەتتى.

مەدىنىدە ئىسلامنىڭ تارقىلىشى:

ئىسلام ئەۋس ۋە خەزرەج قەبىلىسىدىكى ئەنسارلارنىڭ ئۆيلىرىدىن مەدىنىنىڭ باشقا تەرەپلىرىگە تارقىلىشقا باشلىدى. ئەۋس قەبىلىسىدىكى ئابدۇلئەشھەل جەمەتىنىڭ ئابرۇيلۇق سەردارلىرىدىن سەئد ئىبنى مۇئاز بىلەن ئۇسەيد ئىبنى ھۇزەير ئۆزىدىن بۇرۇن مۇسۇلمان بولغانلارنىڭ پاراستى، سەمىمىيلىكى ۋە مۇسئەب ئىبنى ئۇمەيرنىڭ دەۋىتى بىلەن باشتا مۇسۇلمان بولدى. ئۇنىڭدىن كېيىن ئابدۇلئەشھەل جەمەتىدىكى باشقا كىشىلەر مۇسۇلمان بولدى. ئەنسارلارنىڭ ئۆيلىرىدە مۇسۇلمان بولمىغان بىرمۇ ئەر-ئايال قالمىدى.

ئىككىنچى ئەقەبە بەيئىتى:

مۇسئەب ئىبنى ئۇمەير كېلەر يىلى مەككىگە قايتىپ كەلدى. ئەنسارلاردىن تەركىب تاپقان بىر بۆلۈك مۇسۇلمانلار ھەج قىلغىلى كەلگەن مەدىنىلىك مۇشرىكلار بىلەن بىرلىكتە مەككىگە كەلگەن ئىدى. ئۇلار رەسۇلۇللاھ بىلەن ئەقەبەدە ئۇچرىشىشقا ۋەدىلەشتى. ئۇلار ھەج پائالىيەتلىرىنى ئاخىرلاشتۇرۇپ، كېچىنىڭ ئۈچتىن بىر قىسمى ئۆتكەندە ئەقەبەدىكى بىر جىلغىدا رەسۇلۇللاھ بىلەن ئۇچراشتى. ئۇلار 73 ئەر، 2 ئايال ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تاغىسى ئاببااس ئىبنى ئابدۇلمۇتەللىب بىلەن بىللە كەلدى. ئاببااس ئىبنى ئابدۇلمۇتەللىب شۇ چاغدا تېخى مۇسۇلمان بولمىغان ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئالدى بىلەن ئۇلارغا سۆز قىلدى، قۇرئاننى تىلاۋەت قىلدى، ئۇلارنى اللە تەرەپكە دەۋەت قىلدى، ئىسلامغا قىزىقتۇردى. ئاندىن كېيىن ئۇلارغا مۇنداق دېدى: «مەن سىلەردىن مېنى خوتۇن-قىزلىرىڭلارنى ۋە بالا-چاقىلىرىڭلارنى قوغدىغاندەك قوغداشقا بەيئەت ئالىمەن» دېدى. ئۇلار چوقۇم شۇنداق قىلىدىغانلىقى ھەققىدە رەسۇلۇللاھقا بەيئەت بەردى.

ئۇلارمۇ رەسۇلۇللاھدىن ئۆزىنى تاشلىۋەتمەسلىكنى، غەلىبە قازانغاندىن كېيىن مەككىگە

قايتىپ كەتمەسلىكنى تەلەپ قىلدى. رەسۇلۇللاھ ئۇلارنىڭ تەلىۋىگە قوشۇلدىغانلىقى ھەققىدە ئۇلارغا ۋەدە بەردى ھەمدە ئۇلارغا: «مەن سىلەر بىلەن بىللە، مەن سىلەرنىڭ، سىلەر مېنىڭ، سىلەرنىڭ دۈشمەنلىرى مېنىڭ دۈشمىنىم، سىلەرنىڭ دوستلىرى مېنىڭ دوستۇم» دېدى.

ئاخىرىدا رەسۇلۇللاھ ئۇلارنىڭ ئىچىدىن 12 ئادەمنى ۋەكىل سۈپىتىدە سايلاپ چىقىپ، ئۇلارنى باشقا كىشىلەرگە مەسئۇل قىلدى. ئۇلارنىڭ توققۇزى خەزرەج، ئۈچى ئەۋس قەبىلىسىدىن ئىدى.

مەدىنىگە ھىجرەت قىلىشقا رۇخسەت قىلىش:

ئەنسارلار رەسۇلۇللاھقا ئىسلام ئۈستىدە مۇستەھكەم تۇرۇشقا، رەسۇلۇللاھقا ۋە ئۇنىڭغا ئەگەشكەنلەرگە ياردەم بېرىشكە بەيئەت قىلىپ، بىر تۈركۈم مۇسۇلمانلارنى ئۆز ئىچىگە سىغدۇرغاندىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرىنى ۋە مەككىدىكى باشقا مۇسۇلمانلارنى مەدىنىگە ھىجرەت قىلىپ چىقىشقا، مەدىنىدىكى ئەنسارى قېرىنداشلىرىغا قوشۇلۇشقا بۇيرۇپ مۇنداق دېدى: «اللە سىلەرگە قېرىنداشلارنى ۋە سىلەر خاتىرجەم جايلىشىدىغان ماكاننى سىلەرگە ھازىرلاپ بەردى، سىلەر شۇ يەرگە توپ-توپ بولۇپ چىقىڭلار.»

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەككىدە قالدى، ئۇ اللەنىڭ مەدىنىگە ھىجرەت قىلىشقا رۇخسەت قىلىشىنى كۈتمەكتە ئىدى.

مۇسۇلمانلارنىڭ مەككىدىن مەدىنىگە ھىجرەت قىلىشى بىزنىڭ ئويلىغىنىمىزدەك ئۇنداق ئاسان بولمىدى. قۇرەيشلەر بۇنى ئاڭلاپ مەككىدىن مەدىنىگە بارىدىغان بارلىق يول ئېغىزلىرىغا توساقلارنى قۇرۇپ، مۇسۇلمانلارنى توسماقچى بولدى. مۇسۇلمانلار ھىجرەت يولىدا ھەر تۈرلۈك جاپا-مۇشەققەتلەرگە ئۇچرىدى. بىراق، جاپا-مۇشەققەت ۋە قىيىنچىلىق ئۇلارنى مەككىنى تاشلاپ مەدىنىگە ھىجرەت قىلىش نىشانىدىن ۋاز كەچتۈرەلمىدى. ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئەبۇ سەلەمەگە ئوخشاش ئايالى ۋە بالىسىنى مەككىدە قالدۇرۇپ، مەدىنىگە يالغۇز كېتىشكە مەجبۇر بولغانلارمۇ؛ سۇھەيبكە ئوخشاش بارلىق مال-مۈلۈك ۋە ئېگىلىكىدىن ۋاز كېچىشكە مەجبۇر بولغانلارمۇ بار ئىدى.

ئۆمەر ئىبنى خەتتاب، تەلھە، ھەمزە، يەزىد ئىبنى ھارىسە، ئابدۇرراھمان ئىبنى ئەۋف، زۇبەير ئىبنى ئەۋۋام، ئەبۇ ھۇزەيفە، ئوسمان ئىبنى ئەففان قاتارلىق بىر تۈركۈم ساھابىلار ئارقا-ئارقىدىن مەدىنىگە ھىجرەت قىلدى. مەككىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىللە ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىب، ئەبۇ بەكرى سىددىق ۋە مەجبۇرى تۇتۇپ قېلىنغان كىشىلەردىن باشقا ھېچكىم قالمىدى.

قۇرەيشلەرنىڭ ئاخىرقى قېتىم رەسۇلۇللاھقا سۇيىقەست پىلانلىشى ۋە ئۇلارنىڭ

سۈيقەستىنىڭ مەغلۇپ بولۇشى:

قۇرەيشلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەدىنىدە بىر بۆلۈك ساھابە ۋە ئەنسارلارغا ئېرىشكەنلىكىنى، قۇرەيشلەرنىڭ ئەمدى ئۇلارنى باشقۇرالمايدىغانلىقىنى كۆرۈپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەدىنىگە چىقىپ كېتىشىدىن ساراسىمىگە چۈشۈپ قالدى. چۈنكى، ئەھۋال راستلا ئۇلار ئويلىغاندەك بولۇپ قالسا، ئۇلار مەڭگۈ ئامال-چارىسىز قالاتتى. شۇنىڭ بىلەن قۇرەيش كاتتىباشلىرى دەرھال «دارۇننەدۋە» (قۇرەيشلەرنىڭ مۇھىم ئىشلارنى كېڭىشىدىغان جايى)گە يىغىلىپ، مۇھەممەدنىڭ مەسىلىسىنى قانداق بىر تەرەپ قىلىش ھەققىدە كېڭەش ئۆتكۈزدى.

ئاخىرى ئۇلار: «ھەر بىر قەبىلە ئۆز تەۋەلىكىدىكى نوپۇزلۇق ئائىلىلەردىن قاۋۇل، جاسارەتلىك يىگىتتىن بىردىن يىگىت چىقىرىپ بەرسە، ئۇلارنىڭ ھەممىسى بىردىن ئۆتكۈر قىلىچنى كۆتۈرۈپ، مۇھەممەدنىڭ ئۆستىگە باستۇرۇپ كىرىپ، تەڭلا قىلىچ ئۇرۇپ ئۆلتۈرۈۋەتسە، ئاندىن ئۇنىڭدىن خاتىرجەم بولالايمىز. چۈنكى، مۇشۇنداق قىلغاندا ئۇنىڭ قىساس قېنى ھەممە قەبىلىلەرگە چېچىلىپ كېتىدۇ-دە، نەتىجىدە ئابدۇماناف جەمەتى قۇرەيش قەبىلىلىرىنىڭ ھەممىسى بىلەن ئۇرۇش قىلىشقا مادارى يەتمەيدۇ. بۇ چاغدا ئۇلار خۇن ھەققى ئۈچۈن تۆلەمگە رازى بولۇشتىن باشقا ئامال تاپالمايدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇلارغا تۆلەم بېرىپ ئىشنى ساقايتىمىز» دېگەن قارارغا كېلىشىپ يىغىننى ئاخىرلاشتۇردى.

اللە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بۇ سۈيقەستنى خەۋەر قىلدى. رەسۇلۇللاھ ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىبنى ئۆزىنىڭ ئورنىدا ياتقۇزۇپ، ئۇنى ئۆزىنىڭ تونى بىلەن يېپىپ قويغاندىن كېيىن: «ئۇلار ساڭا ھەرگىز زىيان يەتكۈزەلمەيدۇ» دېدى.

قاتىللار رەسۇلۇللاھنىڭ دەرۋازىسى ئالدىدا ئۇنىڭ ئۆيىگە باستۇرۇپ كىرىپ، ئۇنى ئۆلتۈرۈشكە تەييارلىنىپ تۇرغان پەيتتە رەسۇلۇللاھ بىر سقىم توپىنى ئېلىپ ئۆيدىن چىقتى. اللە ئۇلارنىڭ كۆزلىرىنى پەردىلىۋەتتى. ئۇلار ھېچنىمىنى كۆرەلمىدى. رەسۇلۇللاھ سۈرە «ياسىن»نىڭ بېشىدىن «فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لاَ يُبْصِرُونَ» (ئۇلارنىڭ كۆزلىرىنى پەردىلىدۇق، شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇلار ھېچ نەرسىنى كۆرەلمەيدۇ) دېگەن ئايەتنى ئوقۇغىنىچە قولىدىكى توپىنى ئۇلارنىڭ باشلىرىغا چېچىۋېتىپ، چىقىپ كەتتى.

بىر چاغدا ئۇلارنىڭ قېشىغا بىر ئادەم كېلىپ: «بۇ يەردە نىمىنى كۈتىۋاتىسىلەر؟» دەپ سورىدى.

- مۇھەممەدنى كۈتىۋاتىمىز- دېيىشتى ئۇلار.

- زىيان تارتىپسىلەر، ئۇ ئالللقاچان چىقىپ، ئۆز يولىغا كېتىپ بولدى- دېدى ھېلىقى ئادەم.

ئۇلار قاراپ ئۇنىڭ ئورنىدا بىر ئادەمنىڭ ياتقانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭ رەسۇلۇللاھ

ئىكەنلىكىدىن قىلچە شەكلەنمىدى. ئەتىسى تاڭ ئاتقاندا ئۇنىڭ ئورنىدىن ئەلى قوپتى. ئۇلار خىجىل بولۇپ زىيان تارتقىنىچە كېتىپ قىلىشتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەدىنىگە ھىجرەت قىلىشى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەبۇ بەكرىنىڭ قېشىغا كېلىپ، ئۇنىڭغا: «اللە ماڭا ھىجرەت قىلىشقا رۇخسەت قىلدى» دېدى. ئەبۇ بەكرى: «ئى رەسۇلۇللاھ! مېنى ئۆزۈڭگە ھەمراھ قىلىۋالماقچىمۇ سەن؟» دەپ سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ھەئە» دېدى. ئەبۇ بەكرى خۇشاللىقىدىن يىغلىۋەتتى ھەمدە بالدۇرلا سەپەر ئۈچۈن تەييارلاپ قويغان ئىككى تۆگىنى ئېلىپ كەلدى. ئابدۇللاھ ئىبنى ئۇرەيقىتنى يول باشلاشقا ياللىۋالدى.

مەككىلىكلەر رەسۇلۇللاھنى راستچىل ۋە ئىشەنچىلىك دەپ قارىغاچقا موھىم نەرسىلىرىنى ئۇنىڭ قېشىدا ئامانەت قويغان ئىدى. شۇڭا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەلىنىڭ ئۆزىگە ۋاكالىتەن ئامانەتلەرنى ئىگىلىرىگە قايتۇرۇشى ئۈچۈن ئۇنى ئۆزىنىڭ ئورنىدا مەككىدە قالدۇرۇپ قويدى.

سەۋر غارىدا:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئەبۇ بەكرى يۇشۇرۇن ھالدا مەككىدىن چىقتى. ئەبۇ بەكرى ئوغلى ئابدۇللاھنى مەككىلىكلەرنىڭ ئۇ ئىككىيلەن ھەققىدە نىمە دەيدىغانلىقىغا قۇلاق سېلىشنى بۇيرىدى. ئازاد قىلىۋەتكەن قۇلى ئامىر ئىبنى فۇھەيرەنى بىر توپ قوينى ئۇلارنىڭ ئارقىسىدا بېقىشقا ئورۇنلاشتۇردى. قاراڭغۇ چۈشكەندە ئۇ قويلارنى ھەيدەپ ئاپىرىپ سېغىپ ئۇلارنى سۇغۇراتتى. ئەبۇ بەكرىنىڭ قىزى ئەسما ئۇلارغا تاماق يەتكۈزۈپ بېرەتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئەبۇ بەكرى سەۋر غارى (مەككىنىڭ تۆۋىنىدىكى بىر تاغنىڭ ئۆڭكۈرى) ئالدىغا كېلىپ توختىدى. ئەبۇ بەكرى ئۆڭكۈردىكى زىيانداشلارنىڭ رەسۇلۇللاھنى چېقىۋېلىشىدىن ئەنسىرەپ، ئۆڭكۈرگە ئالدى بىلەن ئۆزى كىردى ئاندىن رەسۇلۇللاھنى چاقىردى.

دەل شۇ پەيتتە اللە بىر ئۆمۈچۈكنى ئەۋەتتى. ئۆمۈچۈك غار بىلەن غار ئالدىدىكى دەرەخ ئارلىقىغا تور توقۇپ، رەسۇلۇللاھ بىلەن ئەبۇ بەكرىنى يۇشۇردى. اللە ئىككى ياۋا كەپتەرنى ئەۋەتتى. كەپتەرلەر تور بىلەن دەرەخ ئارلىقىغا چۈشۈپ پالاقلاشقا باشلىدى. «ئاسمان ۋە زېمىننىڭ قوشۇنلىرى اللەنىڭدۇر» (سۇرە فەتىھ: 4- ئايەت).

مۇشرىكلار رەسۇلۇللاھنىڭ ئىزىنى بويلاپ تاغنىڭ ئۆڭكۈرى ئالدىغا كېلىپ قالدى. بىراق، ئۇلار ئۆڭكۈر ئېغىزىدىكى ئۆمۈچۈك تورىنى كۆرۈپ: «ئەگەر بۇ يەردىن ئادەم كىرگەن بولسا ئۆڭكۈر ئېغىزىدا ئۆمۈچۈكنىڭ تورى بولاتتىمۇ؟» دېيىشكىنىچە كېتىپ قېلىشتى.

قايغۇرما الله بىز بىلەن بىللە:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئەبۇ بەكرى غاردا تۇرۇۋاتقاندا، ئەبۇ بەكرى بىر توپ ئادەملەرنىڭ پۇت-پاچاقلىرىنى كۆرۈپ: «ئى رەسۇلۇللاھ! ئەگەر ئۇلارنىڭ بىرەرسى بېشىنى شۇنداق تۆۋەن قىلسىلا بىزنى چوقۇم كۆرۈپ قالىدۇ» دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئى ئەبۇ بەكرى! ئىككىمىزنىڭ ئۈچىنچىسى الله تۇرسا، شۇنىڭدىن ئەنسىرەمسەن؟» دېدى.

مۇشۇ ھەقتە قۇرئان كەرىم مۇنداق دەيدۇ: «ئۇنىڭغا پەقەت بىر كىشى (يەنى ئەبۇبەكرى سىددىق) ھەمراھ ئىدى. ئەينى زاماندا ئۇ ئىككىسى غاردا ئىدى. (رەسۇلۇللاھ) ھەمراھىغا: ‹غەم قىلمىغىن، الله ھەقىقەتەن بىز بىلەن بىللە› دەيتتى»(سۈرە تەۋبە: 40-ئايەت).

سۇراقەنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى قوغلاپ چىققانلىقى ۋە ئۇ يولۇققان ھادىسىلەر:

قۇرەيشلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئىزدەپ تاپالمىغاندىن كېيىن، ئۇنى تۇتۇپ كەلگۈچىلەرگە يۈز تۆگە ئىنئام قىلىدىغانلىقىنى ئېلان قىلدى. بۇ چاغدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئەبۇ بەكرى غاردا ئۈچ كۈن تۇرغاندىن كېيىن، ئۆز يولىغا كېتىپ قالغان ئىدى. ئۇ ئىككەيلەن بىلەن ئامىر ئىبنى فۇھەيرە ۋە ئۇلار ياللىۋالغان يول باشلىغۇچى بىللە بولۇپ، يول باشلىغۇچى ئۇلارنى دېڭىز ساھىلى تەرەپكە ئېلىپ ماڭدى.

سۇراقە ئىبنى مالىك قۇرەيشلەر ۋەدە قىلغان يۈز تۆگىگە ئېرىشىشنىڭ خىيالىدا رەسۇلۇللاھنى ئۇلارغا تۇتۇپ بەرمەكچى بولۇپ، ئېتىغا مىنگىنىچە ئۇلارنىڭ كەينىدىن ئىز قوغلاپ كەلدى. ئۇ ئۇچقاندەك كېتىۋاتقىنىدا بىردىنلا ئۇنىڭ ئېتى پۇتلىشىپ يىقىلىپ، ئۇ ئات ئۈستىدىن موللاق ئېتىپ چۈشتى. شۇنداقتىمۇ ئۇ يەنە ئېتىغا مىنىپ مېڭىۋىدى، ئېتىنىڭ ئىككى پۇتى تىزىغىچە يەرگە پېتىپ كېتىپ، ئاتتىن موللاق ئېتىپ يىقىلدى. ئۇ ئۈچىنچى قېتىم ئېتىغا مىنىپ مېڭىپ ئۇلارغا يېتىشىۋالاي دېگەندە، ئۇنىڭ ئېتى يەنە مۈدۈرۈپ يىقىلىپ، ئۇنىڭ ئىككى پۇتى يەنە يەرگە پېتىپ كەتتى. ئۇنىڭ ئالدىدا گويا قارا تۇتۇندەك ۋەھىمىلىك بىر چاڭ توزان ئاسمانغا كۆتۈرۈلدى.

سۇراقە بۇ ئەھۋاللارنى كۆرگەندىن كېيىن رەسۇلۇللاھنى اللەنىڭ قوغداۋاتقانلىقىنى، بۇنىڭغا ھېچقانداق ئامال يوقلۇقىنى بىلىپ، ئۇلارنى چاقىردى ھەمدە: «مەن سۇراقە ئىبنى جەئسەم بولىمەن، ماڭا قاراڭلار، مەن سىلەرگە گەپ قىلاي، الله بىلەن قەسەمكى، مەن ئەمدى سىلەرگە ھېچقانداق زىيان يەتكۈزمەيمەن» دېدى.

رەسۇلۇللاھ ئەبۇ بەكرىگە: «ئۇنىڭدىن سورىغىن، ئۇنىڭ بىزگە ئېيتىدىغان قانداق تەلىۋى باركەن؟» دېۋىدى، سۇراقە: «ماڭا ئامانلىق خېتى يېزىپ بەرگىن» دېدى. رەسۇلۇللاھ ئامىر ئىبنى فۇھەيرەنى بىر تال چەمە رەختكە ئامانلىق خېتى يېزىپ بېرىشكە بۇيرىدى.

كىسرانىڭ بىلەيزۈكى سۇراقەنىڭ قولىدا:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سۇراقەگە: «ئەگەر سەن كىسرانىڭ بىلەيزۈكىنى قولۇڭغا تاقىساڭ قانداق قىلىسەن؟» دېدى.

بۇ ئىشلار ئۆمەر ـ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ـ نىڭ خەلىپىلىك دەۋرىدە يۈز بەردى. كىسرانىڭ بىلەيزۈكى، كەمىرى ۋە تاجى ئېلىپ كېلىنگەن چاغدا، ئۆمەر ـ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ـ سۇراقەنى چاقىرىپ، كىسرانىڭ شاھلىق تاجىنى ئۇنىڭغا كىيدۈرۈپ، كەمىرى ۋە بىلەيزۈكىنى ئۇنىڭغا تاقاپ قويدى.

ئۆز گېپىمىزگە كېلەيلى: سۇراقە رەسۇلۇللاھ يېزىپ بەرگەن ئامانلىق خېتىنى قولىغا ئالغاندىن كېيىن، قولىدىكى ئوزۇق-تۈلۈكنى رەسۇلۇللاھقا تەقدىم قىلدى. رەسۇلۇللاھ: «بىز بىلەن ئۇچراشقانلىقىڭنى قۇرەيشلەردىن يوشۇرغىن» دېدى.

مۇبارەك ئادەم:

ئۇلار كېتىۋاتقان يولدا خۇزائە قەبىلىسىدىن ئۇممۇ مەئبەد ئىسىملىك بىر ئايالنىڭ يېنىدىن ئۆتتى. ئۇ ئايالنىڭ قېشىدا بىر قوي بولۇپ، ئۇ ئورۇق ئاۋارىلىقىدىن ھەمراھلىرىدىن ئايرىلىپ قالغان ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇ قوينىڭ ئەمچىكىنى قولى بىلەن سىلاپ، اللەغا دۇئا قىلىۋىدى، قوينىڭ ئەمچىكى سۈتكە تولدى. رەسۇلۇللاھ قوينى سېغىپ ئۇ ئايالنى ۋە ھەمراھلىرىنى سۈت بىلەن سۇغاردى. ئۇلار سۈتنى ئىچىپ قاندى. ئاندىن كېيىن رەسۇلۇللاھ ئۆزى ئىچتى. ئىككىنچى قېتىم قوينى يەنە سېغىۋىدى، قاچا سۈتكە لىق تولدى. كەچتە ئەبۇ مەئبەد (ئۇممۇ مەئبەدنىڭ ئېرى) قايتىپ كەلگەندە، ئايالى بولغان ئىشلارنى ئۇنىڭغا سۆزلەپ بېرىپ: «بىزنىڭ قېشىمىزدىن بىر مۇبارەك ئادەم ئۆتتى» دېدى ۋە رەسۇلۇللاھنىڭ ياخشى تەرىپىنى قىلدى. ئېرى: «اللە بىلەن قەسەمكى، مېنىڭچە ئۇ قۇرەيشلەر ئىزدەۋاتقان ئادەمنىڭ دەل ئۆزى شۇ» دېدى.

يول باشلىغۇچى ئۇلارنى ئېلىپ ماڭدى. ئۇلار مەدىنە ئەتراپىدىكى «قۇبا» مەسجىدىنىڭ قېشىغا كېلىپ توختىدى. ئاشۇ رەبىيئەل ئەۋۋەلنىڭ 12-كۈنى (دۈشەنبە كۈنى) ئىدى. ئەنە ئاشۇ ئىسلام تارىخىنىڭ باشلىنىش نۇقتىسى ئىدى.

4 ـ مەدىنىدە

مەدىنىلىكلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى قانداق قارشى ئالدى؟

ئەنسارلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەككىدىن چىققانلىقىنى ئاڭلاپ، گويا روزىدارنىڭ يېڭى ئاينى كۈتكىنىدىنمۇ بەكرەك تەقەززالىق بىلەن رەسۇلۇللاھنى كۈتۈشكە باشلىدى. ئۇلار ھەر كۈنى بامدات نامىزىنى ئوقۇپلا شەھەر سىرتىغا چىقىپ رەسۇلۇللاھنىڭ كېلىشىنى كۈتەتتى. تاكى ھاۋا قىززىپ باشلارنى كۆيدۈرگەندە ئاندىن ئۆيلىرىگە كىرىپ كېتەتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە يېتىپ كەلگەن چاغدا ئۇلار ئۆيلىرىگە كىرىپ كېتىشكەن ئىدى. يەھۇدىيلار ئەنسارلارنىڭ قىلىۋاتقان ئىشلىرىنى كۆرۈپ تۇرغاچقا، رەسۇلۇللاھنىڭ يېتىپ كەلگەنلىكىنى كۆرگەن بىر يەھۇدىي يۇقىرى ئاۋاز بىلەن ۋارقىراپ رەسۇلۇللاھنىڭ يېتىپ كەلگەنلىكىنى ئەنسارلارغا خەۋەر قىلدى. ئەنسارلار رەسۇلۇللاھنىڭ ئالدىغا يۈگۈرۈپ چىقىشتى. بۇ چاغدا رەسۇلۇللاھ ھەمراھى ئەبۇ بەكرى بىلەن خورمىنىڭ سايىسىدا ئولتۇرغان ئىدى. ئۇلارنىڭ كۆپىنچىسى بۇنىدىن ئىلگىرى رەسۇلۇللاھنى كۆرۈپ باقمىغان بولغاچقا يېشى ئوخشاش بۇ ئىككى ئادەمنىڭ قايسىسىنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىكەنلىكىنى پەرقلەندۈرەلمىدى. بۇنى سەزگەن ئەبۇ بەكرى ـ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ـ ئورنىدىن تۇرۇپ، تونى بىلەن رەسۇلۇللاھقا سايە چۈشۈرۈپ بەردى. كىشىلەر دەرھال پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى تونۇپ، ئۇنىڭ كەلگەنلىكىگە خۇرسەن بولۇپ تەكبىر ئېيتتى. ئۇلار ھاياتىدا ھېچنەرسىگە رەسۇلۇللاھنىڭ كەلگىنىگە خۇشاللانغاندەك خۇشاللىنىپ باقمىغان ئىدى. ئاياللا ۋە باللار رەسۇلۇللاھنى ئىشارەت قىلىپ: «بۇ رەسۇلۇللاھ، رەسۇلۇللاھ كەلدى» دەپ چۇرقىرىشاتتى. ئەنسارلارنىڭ قىزلىرى بولسا خۇشاللىق بىلەن ناخشا ئېيتىپ تەنتەنە قىلاتتى:

رەسۇلۇللاھ تولۇن ئايدەك چېچىپ نۇر،
چىقىپ كەلدى سەنىيەتۇل ۋىدادىن.

خۇداغا شۈكرى قىلماق بىزگە لازىم،
بىرەر ئادەم قول ئۇزمىسلا دۇئادىن.

مۇسۇلمانلارغا مەقبۇل ئۇشبۇ دىنىنى،
رەسۇلۇللاھ ئېلىپ كەلدى خۇدادىن.

ئەنەس ئىبنى مالىكىل ئەنسارى ـ شۇ چاغدا ئۇ بىر بالا ئىدى ـ مۇنداق دەيدۇ: «پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە كىرىپ كەلگەن كۈنى مەن ئۇنى كۆردۈم. مەن ھېچقاچان ئۇ مەدىنىگە كىرگەن كۈندىنمۇ پارلاق ۋە شانلىق بىر كۈننى كۆرگەن ئەمەسمەن.»

قۇبا مەسجىدى ۋە مەدىنىدىكى تۇنجى جۈمە:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قۇبادا تۆت كۈن تۇرۇپ، شۇ جايدا بىر مەسجىد بىنا قىلدى.

ئەبۇ ئەييۇبىل ئەنسارىنىڭ ئۆيىدە:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە يېتىپ كەلگەن چاغدا كىشىلەر يولدا توپ-توپ بولۇپ، ئۇنى قارشى ئالدى. ھەممە كىشى رەسۇلۇللاھنى ئۆزىنىڭ ئۆيىدە تۇرۇشقا تەكلىپ قىلىپ، تۆگىسىنىڭ ئارغامچىسىنى تۇتۇۋالدى. رەسۇلۇللاھ: «تۆگىنى ئۆز ئىختىيارىغا قويۇۋېتىڭلار، ئۇ اللەنىڭ ئەمرى بىلەن ماڭىدۇ» دېدى. تۆگە بىردەم ماڭغاندىن كېيىن ھازىرقى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەسجىدىنىڭ ئورنىغا كېلىپ چوكۇندى. ئۇ جاي شۇ ۋاقىتتا رەسۇلۇللاھنىڭ ئانا تەرەپ تاغىلىرى بولغان بەنى نەججار جەمەتىدىكى ئىككى يېتىم بالىنىڭ خورمىزارلىقى ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تۆگىدىن چۈشتى. ئەبۇ ئەييۇب (خەزرەج قەبىلىسىدىن خالىد ئىبنى زەيدۇن نەججارى) رەسۇلۇللاھنىڭ يۈك-تاقلىرىنى ئېلىپ ئۆيىگە ئەكىرىپ كەتتى. رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭ ئۆيىگە چۈشتى. ئۇ رەسۇلۇللاھنى ئالاھىدە ھۆرمەت ۋە ئىكرام بىلەن كۈتىۋالدى. ئۇ ئۆزى ئۆيىنىڭ ئۈستىدە، رەسۇلۇللاھ ئاستىدا بولۇشىنى خالىماي رەسۇلۇللاھغا ئۆيىنىڭ ئۈستىنى بىكارلاپ بېرىپ، ئاستىغا چۈشكەن ئىدى، رەسۇلۇللاھ: «ئى ئەبۇ ئەييۇب! بىزنى ۋە بىزنى يوقلاپ كەلگۈچىلەرنى قىيناپ قويىمىغىن، يەنىلا بىز ئاستىدا تۇرايلى» دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەسجىدىنى ۋە تۇرالغۇسىنى بىنا قىلىش:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھىلىقى ئىككى يېتىم بالىنى چاقىرىپ، ئۇلارنىڭ خورمىزارلىقىنى ئورنىغا مەسجىد سېلىش ئۈچۈن سېتىۋالماقچى بولدى. ئۇلار: «ئى اللەنىڭ ئەلچىسى! بىز ئۇنى ئۆزلىرىگە ھەدىيە قىلايلى» دېۋىدى، رەسۇلۇللاھ ئۇلارنىڭ تەلىۋىنى رەت قىلىپ، يەنىلا پۇلغا سېتىۋالدى. ئاندىن كېيىن شۇ جايغا مەسجىد بىنا قىلدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالاممۇ كۆپچىلىك بىلەن بىرلىكتە مەسجىد بىنا قىلىش ئەمگىكىگە قاتناشتى. ئۇلار بىلەن بىللە خىشلارنى يۆتكىدى. مۇسۇلمانلار ئۇنىڭغا ئەگەشتى. رەسۇلۇللاھ ئەمگەك قىلغاچ مۇنداق دەيتتى:

ئى الله! چىن ھايات ــــ ھاياتى ئاخىرەت،

مۇھاجىر ئەنسارغا قىلغىن مەغپىرەت.

مۇسۇلمانلار بولسا بۇنىڭدىن چەكسىز خۇشاللىققا چۆمۈپ اللەغا ھەمدۇسانا ئېيتاتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەبۇ ئەييۇبنىڭ ئۆيىدە يەتتە ئاي تۇردى. ئۇنىڭ مەسجىد ۋە تۇرالغۇسى پۈتكەندىن كېيىن ئاندىن ئۆز تۇرالغۇسىغا كۆچۈپ كەتتى.

مۇھاجىرلارنىڭ ھەممىسى مەدىنىگە يېتىپ كېلىپ رەسۇلۇللاھغا قوشۇلدى. مەككىدە زورلۇق بىلەن تۇتۇپ قېلىنغا كىشىلەردىن باشقا ھېچكىم قالمىدى. مەدىنىدە ئەنسارلاردىن مۇسۇلمان بولمىغان بىرمۇ ئائىلە قالمىدى.

مۇھاجىرلار بىلەن ئەنسارلار ئوتتۇرىسىدا قېرىنداشلىق مۇناسىۋىتى ئورنىتىش:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇھاجىرلار بىلەن ئەنسارلار ئوتتۇرىسىدا قېرىنداشلىق مۇناسىۋىتى ئورناتتى. ئۇلارنى تەڭلىك (يەنى بارلىق مال-مۈلكىنىڭ يېرىمىنى قېرىندىشىغا بۆلۈپ بېرىش) ئاساسىدا قېرىنداش قىلىپ قويىدى. ئەنسارلار مۇھاجىرلارنى ئۆزىگە قېرىنداش قىلىۋېلىشتا ئۆز-ئارا مۇسابىقىلەشتى. ھەتتا قېرىندىشىنى تالىشىپ چەك تاشلىشاتتى. ئۆي-بىسات، مال-مۈلۈك، چارۋا-ماللارنىڭ ھەممىسىنىڭ يېرىمىنى مۇھاجىر قېرىندىشىغا بۆلۈپ بېرىشتە چىڭ تۇراتتى. قېرىندىشىنىڭ مەنپەئەتىنى ئۆز مەنپەئەتىدىن ئۈستۈن ئورۇنغا قوياتتى.

ئەنسارى مۇھاجىرغا: «قارىغىن، مېلىمنىڭ يېرىمىنى سەن ئالغىن» دەيتتى. مۇھاجىر بولسا: «ياق، مېنى بازارغا باشلاپ بارغىن (سودا قىلىپ تۇرمۇشۇمنى قامداي)» دەيتتى. قىسقىسى ئەنسارلار مۇھاجىرلارنىڭ مەنپەئەتىنى ئۆز مەنپەئەتىدىن ئۈستۈن ئورۇنغا قوياتتى. مۇھاجىرلار بولسا غورۇر ۋە پاكلىقنى موھىم بىلەتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇھاجىر ۋە ئەنسارلار ئوتتۇرىسىدا ئىتتىپاقلىق ئەھدىنامىسى ئورنىتىشى، يەھۇدىيلارنىڭ ئەھدىنامىدە قەيت قىلىنىشى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇھاجىر ۋە ئەنسارلار ئوتتۇرىسىدا ئون نەچچە ماددىلىق ئىسلامىي ئىتتىپاقلىق ئەھدىنامىسى ئورناتتى. بۇ ئەھدىنامىنىڭ بىر ماددىسىدا يەھۇدىيلار قەيت قىلىنغان بولۇپ، مۇسۇلمانلار تەرەپتە تۇرغان يەھۇدىيلارنىڭ مەلۇم شەرتلەرگە رىئايە قىلىشى ئاساسىدا دىنى ۋە مال-مۈلكىنى قوغداش بەلگىلەندى.

ئەزاننىڭ يولغا قويۇلۇشى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىدە جايلىشىپ خاتىرجەم بولدى. ئىسلام ئىشلىرى مەلۇم دەرىجىدە تەرتىپكە چۈشۈپ، كىشىلەر نامازغا چاقىرىقسىز كېلىشكە باشلىدى. رەسۇلۇللاھ يەھۇدىي خىرىستىئانلارنىڭ كاناي ياكى قوڭغۇراق چېلىپ، ئوت يېقىپ ئادەم چاقىرىش ئۇسۇلىنى قوللىنىشنى خالىمايتتى.

دەل شۇ ۋاقىتتا الله مۇسۇلمانلارنى ئەزان ئارقىلىق ھۆرمەتلىدى. بىر قىسىم مۇسۇلمانلارغا چۈشىدە قانداق ئەزان ئېيتىشنى ئۆگەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى ئېتىراپ قىلىپ، مۇسۇلمانلار ئۈچۈن ئەزاننى يولغا قويدى. بىلال ئىبنى رەباھ ئەزان ئېيتىشقا تەيىنلەندى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇئەززىنى شۇنداقلا قىيامەتكىچە بارلىق مۇئەززىنلەرنىڭ ئىمامى بولدى.

مەدىنىدە مۇناپىقلارنىڭ ئاشكارا بولۇشى:

ئىسلام مەدىنىدە كەڭرى تارقىلىشقا باشلىدى. ئابدۇللاھ ئىبنى سالامغا ئوخشاش يەھۇدىيلارنىڭ بىر تۈركۈم موللا-ئۆلىمالىرى ئىمان ئېيتىپ مۇسۇلمان بولدى. يەھۇدىيلار

ۋە ئابدۇللاھ ئىبنى ئۇبەيگە ئوخشاش ئولتۇرسا ـ قوپسا باشلىق بولۇشنى ئويلاپ، باشلىقلىق چۈشىنى چۈشەيدىغانلار ھەسەتتىن قىلدەك تولغىنىپ ئولتۇرالماي قالدى. چۈنكى، ئىسلام ئاشكارا بولۇپ، كىشىلەر ئۇنىڭغا توپ ـ توپ بولۇپ كىرىشكە باشلىغاچقا ئۇلارنىڭ شىرىن چۈشلىرى ئاللىقاچان غايىپ بولغان ئىدى. شۇڭا قەلبىدە مۇناپىقلىق كېسىلى بارلار، خوجايىنلىق تاماسىدا يۈرىدىغانلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ھەسەت قىلىپ، ئۇنى دۈشمەن بىلدى. ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئاشكارا دۈشمەنلەرمۇ، يوشۇرۇن مۇناپىقلارمۇ بار ئىدى.

قىبلىنىڭ ئۆزگەرتىلىشى:

دەسلەپتە بەيتۇلمۇقەددەس مۇسۇلمانلار ئۈچۈن «قىبلە» قىلىپ بەلگىلەنگەچكە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە باشقا مۇسۇلمانلار بەيتۇلمۇقەددەسكە قاراپ ناماز ئوقۇيتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە كېلىپ، ئارىدىن 16 ئاي ئۆتتى. ئۇ قىبلىنىڭ كەئبىگە ئۆزگەرتىلىشىنى ياخشى كۆرەتتى. چۈنكى، كەئبىنىڭ ھۆرمەت ۋە مۆھەببىتى ئەرەب مۇسۇلمانلىرىنىڭ قەلبىگە چوڭقۇر سىڭگەن، ئۇلارنىڭ قان ـ قېنى بىلەن بىرلىشىپ كەتكەن ئىدى. ئۇلار كەئبىنى ھەر قانداق بىر ئۆيگە تەڭ قىلمايتتى، ئىبراھىم ۋە ئىسمائىل ئەلەيھىسسالامنىڭ قىبلىسىنى ھەر قانداق بىر قىبلە بىلەن باراۋەر ئورۇندا قويمايتتى. ئۇلار قىبلىنىڭ كەئبىگە ئۆزگەرتىلىشىنى ئارزۇ قىلاتتى. گەرچە بەيتۇلمۇقەددەسنىڭ قىبلە قىلىنىشى ئۇلارغا نىسبەتەن قوبۇل قىلىش تەس ئىش بولسىمۇ، بىراق، ئۇلار: «ئاڭلىدۇق ۋە ئىتائەت قىلدۇق......؛ بىز ئۇنىڭغا ئىمان كەلتۈردۇق، چۈنكى، ھەممىسى پەرۋەردىگارىمىزنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشى» دېدى. قىسقىسى ئۇ مەيلى ئۇلارنىڭ خاھىشىغا ئۇيغۇن كەلسۇن ياكى كەلمىسۇن، ئۇلارنىڭ ئۆرپ ـ ئادەتلىرى بىلەن بىرلەشسۇن ياكى بىرلەشمىسۇن ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئىتائەت قىلىش ۋە ئۇنىڭ بۇيرىقىغا بويسۇنۇشنى ھەممىنىڭ ئالدىغا قويغانلىقى ئۈچۈن شۇنداق قىلغان ئىدى.

اللە ئۇلارنىڭ قەلبلىرىدىكى اللەدىن قورقۇش ۋە اللەنىڭ ئەمرىگە بويسۇنۇش تۇيغۇسىنى ئىمتىھان قىلغاندىن كېيىن، پەيغەمبىرىنى ۋە باشقا مۇسۇلمانلارنى كەئبىنى قىبلە قىلىشقا بۇيرىدى:

«شۇنىڭدەك (يەنى سىلەرنى ئىسلامغا ھىدايەت قىلغاندەك) كىشىلەرگە (يەنى ئۆتكەنكى ئۈممەتلەرگە) شاھىت بولۇشۇڭلار ئۈچۈن ۋە پەيغەمبەرنىڭ سىلەرگە شاھىت بولۇشى ئۈچۈن، بىز سىلەرنى ياخشى ئۈممەت قىلدۇق. سەن يۈز كەلتۈرۈپ كېلىۋاتقان تەرەپنى (يەنى بەيتۇلمۇقەددەسنى) قىبلە قىلغانلىقىمىز پەيغەمبەرگە ئەگەشكەنلەرنى ئاسىيلىق قىلغانلاردىن (يەنى مۇرتەد بولۇپ كەتكەنلەردىن) ئايرىۋېلىشىمىز ئۈچۈنلا ئىدى. اللە ھىدايەت قىلغانلاردىن باشقىلارغا بۇ (يەنى قىبلىنىڭ ئۆزگەرتىلىشى) ھەقىقەتەن ئېغىردۇر. اللە سىلەرنىڭ ئىمانىڭلارنى (يەنى ئىلگىرى بەيتۇلمۇقەددەسكە قاراپ ئوقۇغان نامىزىڭلارنى) بىكار قىلىۋەتمەيدۇ» (سۈرە بەقەرە: 143 ـ ئايەت).

مۇسۇلمانلار الله ۋە اللەنىڭ پەيغەمبىرىگە ئىتائەت قىلغانلىقى ئۈچۈن بەيتۇلمۇقەددەسنى قىبلە قىلىشتىن كەئبىنى قىبلە قىلىشقا قايتتى. مۇسۇلمانلار دۇنيانىڭ قەيرىدە بولمىسۇن كەئبە قىيامەتكىچە ئۇلارنىڭ يۈز كەلتۈرىدىغان قىبلىسى بولدى.

قۇرەيشلەرنىڭ مەدىنىدىكى مۇسۇلمانلارغا قارشى ئىغۋاگەرچىلىك قىلىشى:

مەدىنىدە ئىسلام مۇقىملاشقاندىن كېيىن قۇرەيشلەر مۇسۇلمانلارنىڭ كۈنسېرى گۈللىنىپ، ئىشلىرىنىڭ كۈندىن-كۈنگە يۈكسىلىۋاتقانلىقىنى بىلىپ مۇسۇلمانلارغا قارشى ئىغۋاگەرچىلىك، دۈشمەنلىك ۋە ئۇرۇش ئوتىنى ياقتى. ۋەھالەنكى، اللە ئۇلارنى سەۋر قىلىشقا، كەڭ قورساق ۋە ئەپۇچان بولۇشقا بۇيرۇپ: «(ئۇرۇشتىن) قولۇڭلارنى يىغىڭلار، ناماز ئوقۇڭلار» (سۈرە نىسا: 77-ئايەت) دېدى.

ئۇرۇش قىلىشقا رۇخسەت قىلىش:

مۇشرىكلارنىڭ مۇسۇلمانلارغا يەتكۈزگەن ئەزىيەت ۋە كۈلپەتلىرى كۈچىيىپ كەتكەنلىكتىن الله ئۇلارغا ئۇرۇش قىلىشقا رۇخسەت قىلدى. ئەمما ئۇرۇشنى ئۇلارغا پەرز قىلمىدى.

«ھۇجۇم قىلىنغۇچىلارغا، زۇلۇمغا ئۇچرىغانلىقلىرى ئۈچۈن، (قارشىلىق كۆرسىتىشكە) رۇخسەت قىلىندى، اللە ئۇلارغا ياردەم بېرىشكە ئەلۋەتتە قادىردۇر» (سۈرە ھەج: 39-ئايەت).

قوشۇن ۋە ئەبۋا غازىتى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بەزى قەبىلىلەرگە قوشۇن ئەۋەتتى. قوشۇن كۆپىنچە ۋاقىتلاردا ئۇرۇش قىلماستىن، توقۇنۇش پەيدا قىلىپ قايتىپ كەلدى. بۇ مۇشرىكلارنىڭ دىللىرىغا قورقۇنچ تاشلاپ، مۇسۇلمانلارنىڭ ئاكتىپلىقى ۋە جەڭگىۋارلىقىنى قوزغاشنى مەقسەت قىلاتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆزى قوشۇن باشلاپ بېرىپ «ئەبۋائ» دېگەن جايدا غازات قىلدى. بۇ رەسۇلۇللاھ قىلغان تۇنجى غازات بولۇپ، شۇنىڭدىن كېيىن نورغۇنلىغان غازات ۋە قوشۇن ئەۋەتىشلەر بولدى.

رامىزان روزىسىنىڭ پەرز قىلىنىشى:

ھىجرەتنىڭ ئىككىنچى يىلى رامىزان روزىسى پەرز قىلىندى. اللە ئايەت نازىل قىلىپ مۇنداق دېدى: «ئى مۆئمىنلەر! (گۇناھلاردىن) ساقلىنىشىڭلار ئۈچۈن، سىلەردىن ئىلگىرىكىلەرگە (يەنى ئىلگىرىكى ئۈممەتلەرگە) روزا پەرز قىلىنغاندەك، سىلەرگىمۇ (رامىزان روزىسى) پەرز قىلىندى» (سۈرە بەقەرە: 183-ئايەت).

«رامىزان ئېيىدا قۇرئان نازىل بولۇشقا باشلىدى، قۇرئان ئىنسانلارغا يېتەكچىدۇر،

ھىدايەت قىلغۇچى ۋە ھەق بىلەن ناھەقنى ئايرىغۇچى روشەن ئايەتلەردۇر، سىلەردىن كىمكى رامىزان ئېيىدا ھازىر بولسا رامىزان روزىسىنى تۇتسۇن» (سۈرە بەقەرە: 185 ـ ئايەت).

5 ـ ھەل قىلغۇچى بەدرى ئۇرۇشى

ھىجرەتنىڭ ئىككىنچى يىلى رامزاندا بۈيۈك بەدرى ئۇرۇشى بولدى. اللە بۇ ئۇرۇشنى «ھەق بىلەن ناھەق ئايرىلغان كۈندىكى ئۇرۇش» دەپ ئاتىدى.

« ئەگەر سىلەر اللەغا، ئىككى گۇرۇھ (يەنى مۇسۇلمانلار بىلەن كاپىرلار) ئۇچرىشىپ ھەق بىلەن ناھەق ئايرىلغان كۈندە (يەنى بەدرى ئۇرۇشى بولغان كۈندە) بەندىمىزگە (يەنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا) بىز نازىل قىلغان نەرسىلەر (يەنى ئايەتلەر ۋە پەرىشتىلەر) گە ئىشەنسەڭلار.....» (سۈرە ئەنفال: 41 ـ ئايەت).

بۇ ئۇرۇشنىڭ يۈز بېرىش سەۋەبى مۇنداق: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەبۇ سۇفيان ئىبنى ھەرب باشچىلىقىدىكى زور قۇرەيش كارۋىنىنىڭ شامدىن كېلىۋاتقانلىقى خەۋىرىنى ئاڭلىدى. بۇ قۇرەيشلەرنىڭ چوڭ سودا كارۋىنى ئىدى. ئۇرۇش مۇسۇلمانلار بىلەن قۇرەيش مۇشرىكلىرى ئوتتۇرىسىدا بولدى. قۇرەيشلەر ئىسلامغا قارشى تۇرۇش ۋە مۇسۇلمانلارنى ئاجىزلاشتۇرۇش ئۈچۈن ئېلىپ بېرىلغان بۇ ئۇرۇشقا بارلىق مال-مۈلۈك ۋە كۈچىنى چىقاردى. ئۇلارنىڭ ئەسكەرلىرى مەدىنىنىڭ چېگرىسىدىن يايلىقىغىچە سوزۇلدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىسلامنىڭ ئەشەددى دۈشمىنى ئەبۇ سۇفيان ئىبنى ھەربنىڭ كارۋان بېشى ئىكەنلىكىنى ئاڭلاپ، مۇسۇلمانلارنى كارۋاننىڭ ئالدىغا چىقىشقا چاقىردى. ئۇ پەقەت بىر كاۋاننىڭ ئىشى بولغاچقا يېتەرلىك ئەسكىرى كۈچ توپلىمىدى.

ئەبۇ سۇفيان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆزىنى نىشانلاپ كېلىۋاتقانلىقى خەۋىرىنى ئاڭلاپ، دەرھال مەككىگە ئەلچى ئەۋەتىپ، قۇرەيشلەرنىڭ ئۆزىنى مۇسۇلمانلارنىڭ ھۇجۇمىدىن قۇغداشنى تەلەپ قىلدى. ئەبۇ سۇفيان قۇتقۇزۇشنى تەلەپ قىلىپ ئەۋەتكەن ئەلچى مەككىگە يېتىپ كەلگەن ھامان مەككىلىكلەر دەرھال قوزغىلىپ چىقتى. قۇرەيشلەرنىڭ كاتتىباشلىرىدىن ئەبۇ لەھەبدىن باشقا ھېچقايسىسى ئايرىلىپ قالماي چىقتى. ئەبۇ لەھەب ئورنىغا ئادەم ئەۋەتتى.

ئەنسارلارنىڭ رەسۇلۇللاھنىڭ چاقىرىقىغا ئاۋاز قوشۇشى ۋە جان پىدالىق بىلەن ئىتائەت قىلىشى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قۇرەيشلەرنىڭ قوزغىلىپ چىققانلىقىنى ئاڭلاپ، ساھابىلىرى (ئەنسارلار) بىلەن مەسلىھەتلەشتى. چۈنكى، ئۇلار ئۆز يۇرتىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى قوغداشقا بەيئەت بەرگەن ئىدى. رەسۇلۇللاھ مەدىنىدىن چىقىشتىن بۇرۇن، ئۇلارنىڭ كۆڭلىدە نىمە بارلىقىنى بىلمەكچى بولۇپ، ئالدى بىلەن مۇھاجىرلار بىلەن سۆزلەشتى. ئۇلار

ناھايتى ياخشى گەپ قىلدى. ئاندىن كېيىن ئەنسارلار بىلەن سۆزلەشتى. ئۇلارمۇ ناھايتى ياخشى گەپ قىلدى. ئۈچىنچى قېتىم ئۇلار بىلەن يەنە سۆزلەشتى. بۇنىڭدىن ئەنسارلار رەسۇلۇللاھنىڭ ئۆزلىرىنى مۇھىم بىلگەنلىكىنى چۈشەندى. شۇنىڭ بىلەن سەئىد ئىبنى مۇئاز ئالدىراپ ئىغىز ئاچتى: «ئى رەسۇلۇللاھ! ئېھتىمال سەن بىزگە گەپ قىلىۋاتساڭ كېرەك، ئېھتىمال سەن ئەنسارلارنىڭ ئۆز يۇرتىنى ئورۇندىيالماسلىقىدىن، سېنى قوغداش ۋەدىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرالماسلىقىدىن ئەنسىرەۋاتساڭ كېرەك. مەن ئەنسارلارغا ۋاكالىتەن شۇنى ئوچۇق ئېيتىمەنكى، سەن خالىغىنىڭ بويىچە ئىش كۆرگىن. ئۆزۈڭ خالىغان كىشى بىلەن مۇناسىۋەتلەشكىن، خالىغان كىشى بىلەن مۇناسىۋەتنى ئۈزگىن. بىزنىڭ ماللىرىمىزدىن خالىغىنىڭچە ئېلىپ، بىزگە خالىغىنىڭنى بەرگىن. بىزدىن ئالغىنىڭ بىزگە نىسبەتەن بىزگە قالدۇرۇپ قويغىنىڭدىن كۆپ سۆيۈملۈكدۇر. بىز ھەر قاچان سېنىڭ بۇيرۇقىڭغا تەييارمىز. الله بىلەن قەسەمكى، ئەگەر سەن بىزنى ئوتقا باشلىساڭ ئوتقا، سۇغا باشلىساڭ سۇغا سەن بىلەن بىللە كىرىمىز.»

مىقداد رەسۇلۇللاھغا مۇنداق دېدى: «بىز ساڭا مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ قەۋمى مۇسا ئەلەيھىسسالامغا: ‹سەن پەرۋەردىگارىڭ بىلەن بىللە بېرىپ ئىككىڭلار ئۇرۇشۇڭلار، بىز بۇ يەردە ئولتۇرۇپ تۇرايلى› دېگەندەك دېمەيمىز، بەلكى، بىز سېنىڭ ئالدىڭدا، كەينىڭدە، ئوڭ ۋە سول تەرىپىڭدە تۇرۇپ، سەن بىلەن بىللە ئۇرۇش قىلىمىز.»

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرىنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاپ، يۈزىدىن خۇشاللىق نۇرلىرى جىلۋە قىلدى. كۆڭلى خۇرسەنلىككە تولدى ھەمدە: «ئاتلىنىڭلار، غەلبە بىزگە مەنسۇپ» دېدى.

باللار جىھادقا ۋە شەھىدلىككە ئىنتىلمەكتە:

مۇسۇلمانلار بەدرى ئۇرۇشى مەيدانىغا قاراپ ماڭدى. بۇ چاغدا 16 ياشلىق ئۇمەير ئىبنى ئەبۇ ۋەققاس ئىسمىلىك بىر بالا چىقىپ كەلدى. ئۇ يېشى كىچىك بولغاچقا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇنى قوبۇل قىلماي قايتۇرۇۋېتىشىدىن ئەنسىرەپ، باشقىلارنىڭ كۆرۈپ قالماسلىقى ئۈچۈن سەپنىڭ ئارقىسىدىن يوشۇرۇنچە كېلىۋاتاتتى. ئاكىسى سەئىد ئىبنى ئەبۇ ۋەققاس ئۇنىڭ نېمە ئۈچۈن بۇنداق قىلىدىغانلىقىنى سورىۋىدى، ئۇ: «مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مېنى قايتۇرۇۋېتىشىدىن ئەنسىرەيمەن. ۋەھالەنكى، مەن جىھادقا چىقىشنى ياخشى كۆرىمەن، اللەنىڭ ماڭا شەھىدلىك ئاتا قىلىشىنى ئارزۇ قىلىمەن» دېدى.

ئىش ئۇنىڭ ئويلىغىنىدەك بولدى. ئۇ چوڭلارنىڭ يېشىغا يەتمىگەچكە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى قايتۇرۇۋەتمەكچى بولدى. بىراق، ئۇمەير يىغلاپ تۇرۇۋالغاچقا رەسۇلۇللاھنىڭ ئۇنىڭغا ئىچى ئاغرىپ، قاتنىششقا ئىجازەت بەردى. ئۇ غازاتقا قاتنىشىپ، شەھىد بولۇش ئارزۇسىغا يەتتى.

مۇسۇلمانلار بىلەن كاپىرلار ئوتتۇرىسىدىكى سان ۋە تەييارلىق جەھەتتىكى پەرق:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام 313 كىشى بىلەن جەڭگە ئاتلاندى. ئۇلاردا ئىككى ئات ۋە يەتمىش تۆگە بولۇپ، ئىككى-ئۈچ ئادەم بىر تۆگىگە نۆۋەتلىشىپ مىنەتتى. نۆۋەتلىشىپ مىنىشتە ئەسكەر بىلەن قوماندان، خوجايىن بىلەن چاكار پەرقسىز ئىدى. نۆۋەتلىشىپ مىنگۈچىلەرنىڭ ئىچىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئەبۇ بەكرى، ئۆمەر قاتارلىق كاتتا ساھابىلارمۇ بار ئىدى.

بايراق مۇسئەب ئىبنى ئۇمەيرگە تۇتقۇزۇلدى. مۇھاجىرلارنىڭ بايرىقىنى ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىب، ئەنسارلارنىڭ بايرىقىنى سەئىد ئىبنى مۇئاز كۆتۈردى.

ئەبۇ سۇفيان مۇسۇلمانلارنىڭ كارۋانغا تېگىش قىلىش ئۈچۈن ئاتلىنىپ چىققانلىقى خەۋىرىنى ئاڭلاپ كارۋاننى ئاستىلاتتى ھەمدە كارۋاننى دېڭىز ساھىلى تەرەپكە ئېلىپ ماڭدى. ئەبۇ سۇفيان كارۋاننىڭ مۇسۇلمانلارنىڭ ھۇجۇمىدىن قۇتۇلغانلىقىنى كۆرۈپ يەتكەندىن كېيىن قۇرەيشلەرگە خەت يېزىپ: «سىلەر پەقەت كارۋىنىڭلارنى قوغداش ئۈچۈنلا چىقتىڭلار، ئەمدى قايتىپ كېتىڭلار» دېدى. ئەبۇ جەھىل قايتىپ كەتمەي ئۇرۇش قىلىمىز دەپ تۇرۇۋالدى.

قۇرەيشلەر مىڭدىن ئارتۇقراق ئادەم بىلەن چىققان بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئىچىدە قۇرەيشنىڭ كاتتىباشلىرى، قوماندانلىرى، چەۋەندازلىرى ۋە باتۇر قەھرىمانلىرى بار ئىدى. شۇڭا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «مەككىلىكلەر سىلەرگە پۈتۈن جىنىنى تىكتى» دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تۈن نىسپىدە ساھابىلىرى بىلەن بىللە سۇنىڭ قېشىغا كېلىپ، بىر كۆلچەك ياساپ ئۇنىڭغا سۇ توشقۇزدى ئاندىن باشقا كۆلچەك ۋە سۇ ئازگاللىرىنى تىندۇرىۋەتتى.

الله ئاشۇ كېچىدە يامغۇر ياغدۇردى. بۇ يامغۇر مۇشرىكلارغا چوڭ ئاپەت بولدى. يوللار تېيىلغاق بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئىلگىرىلىشىگە زور توسالغۇ بولدى. ئەكسىچە مۇسۇلمانلار ئۈچۈن رەھمەت بولدى. يەر قېتىپ، قۇملار چىڭدى. قەدملەر مۇستەھكەملىنىپ، ئىشەنچ كۈچەيدى.

الله مۇنداق دەيدۇ: «(تاھارەت ئېلىپ، غۇسلى قىلىپ) پاك بولۇشۇڭلار ئۈچۈن، سىلەردىن شەيتاننىڭ ۋەسۋەسىسىنى كەتكۈزۈش ئۈچۈن، (اللەنىڭ ياردىمىگە ئىشەنچ قىلىپ) كۆڭلۈڭلارنىڭ تۇق تۇرۇشى ئۈچۈن، قەدىمىڭلارنىڭ (قۇمغا پېتىپ كەتمەي) مەزمۇت تۇرۇشى ئۈچۈن، الله سىلەرگە بۇلۇتتىن يامغۇر ياغدۇرۇپ بەردى» (سۈرە ئەنفال: 11-ئايەت).

ئۇرۇشقا تەييارلىنىش:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئۇرۇش مەيدانىنىڭ شەرقىي شىمال تەرىپىگە جايلاشقان ئېگىز بىر دۆۋە ئۈستىگە جەڭ مەيدانىغا قارىتىپ ياغاچ قورشام بىلەن بىر ئۆي بىنا قىلىندى.

رەسۇلۇللاھ جەڭ مەيدانىدا ئۆيانىدىن بۇيانغا مېڭىپ: «بۇ ئىنشائاللاھ ئەتە پالانى ئۆلتۈرۈلىدىغان جاي، ئاۋۇ ئىنشائاللاھ ئەتە پالانى بېشىنى يەيدىغان جاي....» دەپ قولى بىلەن كۆرسىتىشكە باشلىدى. ئەتىسى ئەھۋال راستلا رەسۇلۇللاھنىڭ دېگىنىدەك بولدى.

مۇشرىكلار جەڭ مەيدانىغا يېتىپ كېلىپ، ئىككى قوشۇن روبىرۇ ھالەتتە تۇردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئى اللە! قۇرەيشلەر ھاكاۋۇرلۇقى ۋە مەغرۇرلۇقى بىلەن ساڭا قارشى تۇرغىلى، سېنىڭ پەيغەمبىرىڭنى يالغانغا چىقارغىلى كەلدى» دېدى. ئاشۇ رامىزاننىڭ ئون يەتتىنچى كېچىسى (جۈمە كۈنى) ئىدى. تاڭ ئاتقاندا قۇرەيشلەر بىلەن مۇسۇلمانلار قارمۇ-قارشى ھالدا سەپ تۈزدى.

دۇئا ۋە ئىلتىجا:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جەڭچىلەرنىڭ سېپىنى تۈپتۈز قىلغاندىن كېيىن ھىلىقى تۆپىلىك ئۈستىگە ياسالغان ئۆي (قوماندانلىق شتابى)غا كىرىپ كەتتى. ئەبۇ بەكرى ئۇنىڭ بىلەن بىللە كىردى. رەسۇلۇللاھ اللەغا كۆپلەپ دۇئا ۋە ئىلتىجا قىلدى. اللەغا يالۋۇردى، اللەدىن ياردەم تەلەپ قىلدىكى، ئۇ اللەنىڭ ھۆكمىگە قارشى تۇرغۇچى، ئۇنىڭ تەقدىرىنى چېكىندۈرگۈچى يوق، غەلبە پەقەت اللە تەرەپتىنلا كېلىدۇ.

رەسۇلۇللاھ: «ئى اللە! ئەگەر سەن مۇشۇ (مۇسۇلمان) جامائەتنى ھالاك قىلىۋېتىدىغان بولساڭ، بۇندىن كېيىن زېمىندا ئىبادەت قىلىدىغان ئادەملەر قالمايدۇ» دېدى ۋە اللەغا يالۋۇرۇپ: «ئى اللە! سەن ماڭا بەرگەن ۋەدەڭنى ئەمەلگە ئاشۇرغىن، ئى اللە! سېنىڭ ياردىمىڭنى تىلەيمەن» دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىككى قولىنى شۇ قەدەر ئېگىز كۆتۈردىكى، ئۇنىڭ تونى مۈرىسىدىن چۈشۈپ كەتتى. ئەبۇ بەكرى رەسۇلۇللاھغا تەسەللى بېرىپ، ئۇنىڭغا ئىچ ئاغرىتتى.

ئىككى پىرقە پەرۋەردىگارى توغرىسىدا مۇنازىرىلەشتى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جەڭ مەيدانىغا چىقىپ، مۇسۇلمانلارنى جەڭگە ئىلھاملاندۇردى. مۇشرىكلار تەرەپتىن ئۇتبە، قېرىندىشى شەيبە ۋە ئوغلى ۋەلىددىن ئىبارەت بىر ئائىلىلىك ئۈچ ئادەم سەپتىن سۇغۇرۇلۇپ چىقىپ يەكمۇيەك ئېلىشىشنى تەلەپ قىلدى. مۇسۇلمانلار تەرەپتىن ئەنسارلاردىن ئۈچ يىگىت مەيدانغا چۈشتى.

- سىلەر كىم بولىسىلەر؟- دەپ سورىدى مۇشرىكلار تەرىپىدىن چۈشكەنلەر.

- ئەنسار يىگىتلىرىمىز- دېدى مۇسۇلمانلار تەرىپىدىن مەيدانغا چۈشكەنلەر.

- يارايسىلەر، بىراق، بىزگە قۇرەيشلەردىن ئۆزىمىزگە لايىق تەڭ دېمەتلىرىمىز چىقسۇن- دېدى ئۇلار.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئى ئەبۇ ئۇبەيدە ئىبنى ھارىس، تۇرا! ئى ھەمزە تۇرا! ئى

ئەلى تۇرا!» دېدى. ئۇلار سەپتىن ئايرىلىپ مۇشرىكلارنىڭ ئالدىغا يېقىنلاپ بېرىۋىدى، مۇشرىك تەرەپ: «مانا ئەمدى بىز بىلەن تەڭ تۇرالايدىغانلار چىقتى» دېيىشتى-دە، كۆز يۇمۇپ ئاچقۇچە تۇتۇشۇپ كەتتى. ئەبۇ ئۇبەيدە (ئۇ ھەممىدىن پىشقەدەم ياشانغان كىشى ئىدى) ئۇتبە ئىبنى رەبىئە بىلەن، ھەمزە شەيبە بىلەن، ئەلى ۋەلىد بىلەن تۇتۇشتى. ھەمزە بىلەن ئەلى ئۆز رەقىبلىرىگە پۇرسەت بەرمەيلا، قىلىچ ئۇرۇپ بىردەمدىلا ئۇلارنى يەر چىشلەتتى. ئەمما ئۇبەيدە رەقىبى ئۇتبە بىلەن قاتتىق ئېلىشىپ، ھەر ئىككىلىسى بىر-بىرىنى ئېغىر يارىلاندۇرۇپ ھالسىزلىنىپ كەتتى. شۇڭا ھەمزە بىلەن ئەلى ئۇتبەگە ھۇجۇم قىلىپ، ئۇنى جەھەننەمگە ئۇزاتتى. ئاندىن ئۇبەيدەنى كۆتۈرۈپ مەيداندىن قايتىپ كىردى. ئۇنىڭ بىر پۇتى ئۈزۈۋېتىلگەن ئىدى. شۇڭا ئۇ يارىدا ھالىتىدە جان ئۈزدى.

ئىككى تەرەپنىڭ گىرەلەشمە جەڭگە كىرىشى:

مۇشرىكلار كەڭ كۆلەمدە ئومۇمىي ھۇجۇم قوزغىدى. ئۇلار مۇسۇلمانلارغا يېقىنلاپ كەلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قوشۇنغا ئاتلىنىش بۇيرۇقى بېرىپ: «كەڭلىكى ئاسمان-زېمىندەك كېلىدىغان جەننەتكە ئاتلىنىڭلار» دېدى.

تۇنجى شەھىد:

ئۇمەير ئىبنى ھۇمامىل ئەنسارى تۇرۇپ: «ئى رەسۇلۇللاھ! جەننەتنىڭ كەڭلىكى ئاسمان-زېمىندەك كېلەمدۇ؟» دەپ سورىدى. رەسۇلۇللاھ: «شۇنداق» دېۋېدى، ئۇ: «ئەجەب ياخشى، ئەجەب ياخشى» دەپ كەتتى. رەسۇلۇللاھ: «نىمە دەپ ئەجەب ياخشى» دەيسەن؟» دېۋىدى، ئۇمەير: «ئى رەسۇلۇللاھ! مەن ئاشۇ جەننەت ئەھلىدىن بولارمەنمىكىن دەپ شۇنداق دېدىم» دېدى. رەسۇلۇللاھ: «سەن چوقۇم جەننەت ئەھلىدىن» دېۋىدى، ئۇ يېنىدىكى خالتىسىدىن بىر قانچە تال خورما قېقىنى ئېلىپ ئاغزىغا سالدى. ئاندىن: «ئەگەر مەن مۇشۇلارنى يەپ ياشاۋېرىدىغان بولسام، بۇ تولىمۇ ئۇزۇن ھايات بولۇپ كەتكۇدەك» دېدى-دە، قولىدا ئېشىپ قالغان خورمىلارنى يەرگە تاشلىۋېتىپ، گىرەلەشمە جەڭگە كىرىپ كەتتى. ئۇ دۈشمەن بىلەن ئۇرۇشۇپ-ئۇرۇشۇپ، ئاخىرى شەھىد بولۇپ يىقىلدى، ئۇ بەدرى ئۇرۇشىدىكى تۇنجى شەھىد ئىدى.

مۇسۇلمانلار الله يولىدا باتۇرلۇق بىلەن جەڭ قىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆزىمۇ جەڭگە بىۋاستە قاتنىشىپ، دۈشمەنلەر بىلەن ئۇرۇشتى. بوشاشماي جەڭ قىلىشتا باشقىلارغا ئۈلگە كۆرسەتتى. ئاسماندىن ياردەمچى پەرىشتىلەر چۈشۈپ مۇسۇلمانلار بىلەن بىرلىكتە ئۇرۇش قىلىپ، ئۇلارنىڭ كۈچىگە كۈچ قوشتى.

بىر تۇققان قېرىنداشلارنىڭ الله ۋە اللهنىڭ پەيغەمبىرىنىڭ دۈشمەنلىرىنى ئۆلتۈرۈشتە مۇسابىقىلىشىشى:

ياشلار شەھىد بولۇپ، بەختكە ئېرىشىشتە ئۆز-ئارا مۇسابىقىلەشتى. مۇسابىقە يېقىن

دوستلار بىلەن بىر تۇققان قېرىنداشلار ئوتتۇرىسىدا بولدى.

ئابدۇراھمان ئىبنى ئەۋف ـ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ـ مۇنداق دەيدۇ: «بەدرى كۈنىسى مەن سەپتە تۇرۇۋاتاتتىم، شۇنداق قارىسام ئوڭ يېنىمدا بىر، سول يېنىمدا بىر ئىككى يىگىت پەيدا بولدى. گويا مەن ئۇلارغا ئىشەنمىگەندەك قاراپ قالدىم. توساتتىن ئۇلارنىڭ بىرى يەنە بىرىدىن يوشۇرغاندەك قىلىپ: «ئى تاغا! ماڭا ئەبۇ جەھىل دىگەننى كۆرسىتىپ قويغان بولسىڭىز» دىدى. مەن ئۇنىڭغا: «ئىنىم! سەن ئۇنى نىمە قىلىسەن؟» دىسەم، ئۇ: «مەن ئۇنى كۆرۈپلا قالسام ئۇنى ئۆلتۈرۈشكە ياكى ئۇنى ئۆلتۈرۈش يولىدا ئۆزۈم ئۆلۈشكە اللهغا ئەھدى قىلغان ئىدىم» دىدى. يەنە بىرىمۇ ھەمراھىدىن يوشۇرۇنچە ماڭا شۇ گەپنى قىلدى. مەن ئۇلارنىڭ جاسارىتىگە راستلا ئەجەبلىنىپ، ئۇلارغا ئەبۇ جەھىلنى كۆرسىتىپ قويدۇم. ئۇلار شۇ ھامان ئېتىلىپ بېرىپ، ئەبۇ جەھىلگە قىلىچ ئۇرۇپ ئۇنى ئۆلتۈردى.

ئەبۇ جەھىل ئۆلتۈرۈلگەندىن كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بۇ ئەبۇ جەھىل مۇشۇ ئۈممەتنىڭ فىرئەۋنى» دىدى.

ئوپئوچۇق غەلبە:

ئۇرۇش مۇسۇلمانلارنىڭ غەلبىسى، مۇشرىكلارنىڭ مەغلۇبىيىتى بىلەن ئاخىرلاشتى. ئۇرۇش ئاخىرلاشقاندىن كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىدى: «الله ھەقىقەتەن كاتتىدۇر، ۋەدىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرغان، بەندىسىگە ياردەم بەرگەن، گورۇھلارنى يالغۇز چېكىندۇرگەن اللهغا ھەمدۇسانا بولسۇن. بۇيۇك الله ھەقىقەتەن راست ئېيتتى: ‹ الله سىلەرگە بەدرىدە نۇسرەت ئاتا قىلدى، ھالبۇكى، سىلەر كۈچسىز ئىدىڭلار (سانىڭلار ۋە قورالىڭلار ئاز ئىدى). اللهنىڭ سىلەرگە بەرگەن نۇسرىتىگە شۈكۈر قىلىش يۈزىسىدىن اللهدىن قورقۇڭلار› (سۈرە ئال ئىمران: 122ـ ئايەت).»

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇشرىكلارنىڭ جەسەتلىرىنى بەدرىدىكى بىر سېسىق قۇدۇققا تاشلاتقۇزىۋەتتى. ئاندىن ئۇلارنىڭ ئۈستىدە تۇرۇپ: «ئى قۇدۇققا تاشلانغانلار! رەببىڭلارنىڭ ۋەدىسىنى ھەق تاپتىڭلارمۇ؟ مەنمۇ پەرۋەردىگارىمنىڭ ماڭا بەرگەن ۋەدىسىنى ھەق تاپتىم» دىدى.

كاپىرلاردىن 70 كىشى ئۆلتۈرۈلۈپ، 70 كىشى ئەسىر ئېلىندى. مۇسۇلمانلاردىن مۇھاجىرلاردىن ئالتە، ئەنسارلاردىن سەككىز جەمئى 14 كىشى شەھىد بولدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەسىرلەرنى ساھابىلىرى ئوتتۇرىسىدا تەقسىم قىلدى ھەمدە ئۇلارغا ياخشى مۇئامىلە قىلىشنى تەۋسىيە قىلدى.

بەدرى ئۇرۇشىدىن كېيىن:

پەيغەمبەر ئەلەيھسسالام مەدىنىگە زەپەر قۇچۇپ قايتىپ كەلدى. مەدىنە ۋە مەدىنە ئەتراپىدىكى دۈشمەن كۈچلەر قورقۇشقا باشلىدى. كۆپلىگەن مەدىنىلىكلەر مۇسۇلمان بولدى. مەككە مۇشرىكلىرى ئۆلۈپ كەتكەن كىشىلىرى ئۈچۈن يىغا-زارى قىلىشىپ، قايغۇ-ھەسرەتكە پاتتى. دۈشمەنلەرنىڭ يۈرىكىنى قورقۇنچ باستى.

ئەسىرلەرنىڭ مۇسۇلمان باللارغا خەت ئۆگىتىپ قويۇشى بەدىلىگە ئۇلارنى قويۇپ بېرىش:

پەيغەمبەر ئەلەيھسسالام ئەسىرلەرنى قويۇپ بەردى. تۆلەم تۆلەشكە قۇربى يېتىدىغانلاردىن تۆلەم (فىديە) ئالدى، قۇربى يەتمەيدىغانلار كەچۈرۈم قىلىندى. بىر قىسىم ئەسىرلەرنىڭ ئۇرۇق-تۇققانلىرى كېلىپ، تۆلەم تۆلەپ ئۇلارنى ئەسىرلىكتىن قۇتقۇزدى. ئەسىرلەر ئىچىدىكى ساۋاتلىقلاردىن ھەر بىرىگە ئون نەپەر مۇسۇلمان ئۆسمۈرنىڭ ساۋادىنى چىقىرىش ئۇلارنى قويۇپ بېرىشنىڭ شەرتى قىلىپ بەلگىلەندى. زەيد ئىبنى سابىت مۇشۇ يول بىلەن ساۋادىنى چىقارغانلارنىڭ بىرى ئىدى.

بەنۇ قەينۇقا يەھۇدىيلارنىڭ بېشى بولۇپ، ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھسسالام بىلەن تۈزۈشكەن ئەھدىنى بۇزۇپ رەسۇلۇللاھقا قارشى ئۇرۇش قىلدى ۋە مۇسۇلمانلارغا ئەزىيەت يەتكۈزدى. شۇنىڭ بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھسسالام ئۇلارنى 15 كېچە-كۈندۈز مۇھاسىرىگە ئالدى. ئاخىرى ئۇلار يۈۋاشلاپ رەسۇلۇللاھنىڭ ھۆكۈمىگە بويسۇنىدىغانلىقىنى بىلدۈردى. يەھۇدىيلارنىڭ ئىتتىپاقدىشى، مۇناپىقلارنىڭ كاتتىبېشى ئابدۇللاھ ئىبنى ئۇبەي ئارىغا چۈشۈپ ئۇلارنى تىلىۋالدى. ئۇلارنىڭ ئىچىدە رەسمىي ئۇرۇش قىلالايدىغانلارنىڭ سانى 700 نەپەر بولۇپ، ئۇلار قۇيمىچىلىق، زەرگەرچىلىك، ھۈنەر-كەسىپ ۋە سودا بىلەن شۇغۇللىناتتى.

6- ئوھۇد غازىتى

جاھىلىيەت قىزغىنلىقى ۋە قىساس ئېلىش:

قۇرەيشلەر بەدرى ئۇرۇشىدا ئېغىر تالاپەت يەپ، ئېچىنىشلىق مەغلۇپ بولۇپ مەككىگە قايتقاندىن بىرى ئىچىنى بىر نەرسە تاتىلاپ، قوقاسقا دەسسىۋالغاندەك بىر يەردە جىم تۇرالماي قالدى. بەدرى ئۇرۇشىدا ئاتىلىرىدىن، ئوغۇللىرىدىن ۋە قېرىنداشلىرىن ئايرىلىپ قالغان مۇشرىكلار ئەبۇ سۇفيان بىلەن سۆزلىشىپ، ئاشۇ كارۋاندىكى ماللىرىنى مۇسۇلمانلاردىن قىساس ئېلىش ئۈچۈن ئېلىپ بېرىلىدىغان ئۇرۇشقا سەرىپ قىلىدىغانلىقىنى بىلدۈردى. قۇرەيشلەر رەسۇلۇللاھ بىلەن ئۇرۇش قىلىش ئۈچۈن توپلاندى. شائىرلار شېئىر ئوقۇپ كىشىلەرنى ئۇرۇشقا قىزىقتۇردى ۋە ئۇلارنىڭ غەيرەت-جاسارىتىنى قوزغىدى.

قۇرەيشلەر ھىجرەتنىڭ ئۈچىنچى يىلى شەۋۋالنىڭ ئوتتۇرىلىرىدا قۇرەيش ئوغلانلىرى ۋە ئىتتىپاقداش قەبىلىلەردىن تەركىب تاپقان قوشۇننى باشلاپ ئۇرۇشقا ئاتلاندى. قۇرەيش

كاتتىباشلىرى خوتۇن- بالىلىرىنى ئېلىپ چىقتى. ئۇلار يول يۈرۈپ مەدىنىگە يېقىن بىر جايغا كېلىپ بارگاھ قۇردى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ئۇرۇشقا نىسبەتەن مۇسۇلمانلار مەدىنىنىڭ ئىچىدە مۇداپىئەدە تۇرۇش، مۇشرىكلار مەدىنىگە باستۇرۇپ كىرمىگىچە مۇسۇلمانلار مەدىنىنىڭ سىرتىغا چىقىپ ئۇلار بىلەن ئۇرۇشماسلىق پۈزۈتسىيىسىدە بولدى. ئويلىمىغان يەردىن مۇناپىق ئابدۇللاھ ئىبنى ئۇبەي پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قارىشىغا قوشۇلىدىغانلىقىنى بىلدۈردى. بىراق، بەدرى ئۇرۇشىغا قاتنىشالمىغان بىر قىسىم مۇسۇلمان ئەزىمەتلەر: «ئى رەسۇلۇللاھ! سەن بىزنى دۈشمەنلىرىمىزنىڭ ئالدىغا ئېلىپ چىققىن، ئۇلار بىزنىڭ قورقۇنچاق ۋە ئاجىز ئەمەسلىكىمىزنى كۆرۈپ قويسۇن» دېيىشتى.

ئۇلار رەسۇلۇللاھقا شۇنداق دەۋەرگەچكە، رەسۇلۇللاھ ئۆيىگە كىرىپ جەڭ كىيىملىرىنى كىيىپ چىقتى. ئۇرۇش قىلىش تەكلىۋىنى بەرگەنلەر پۇشايمان قىلىپ: «ئى رەسۇلۇللاھ! ئۆزۈڭ بىلىپ بىر ئىش قىلغىن، بىزنىڭ ئۇنداق ياكى مۇنداق دېيىشكە ھەققىمىز يوق، ئەگەر خالىساڭ چىقمىساقمۇ مەيلى» دېيىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «پەيغەمبەر جەڭ كىيىمىنى كىيگەندىن كېيىن، ئۇرۇش قىلمىغۇچە ئۇنى سېلىۋېتىشكە بولمايدۇ» دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام 1000 نەپەر ساھابىنى ئەگەشتۈرۈپ جەڭگە ئاتلاندى. ئۇلار مەدىنە بىلەن ئوھۇد ئارىلىقىدىكى «شەۋت» دېگەن جايغا كەلگەندە ئابدۇللاھ ئىبنى ئۇبەي قوشۇننىڭ ئۈچتىن بىر قىسمىنى ئۇرۇش قىلىشتىن قايتۇرۇپ ئېلىپ كەتتى. ئاسىيلار ئۆزلىرىنىڭ بۇ قىلمىشى ئارقىلىق قوشۇننىڭ ئۇرۇش قىلىش ئىرادىسىنى بوشاشتۇرماقچى بولدى.

ئوھۇد مەيدانىدا:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قوشۇننى ئەگەشتۈرۈپ مەدىنىدىن ئۈچ كىلومېتىر يىراقلىقتا جايلاشقان ئوھۇد تېغىنىڭ يېنىدىكى بىر جىلغىغا چۈشتى. ئاندىن ئۇ ئوھۇد تېغىنىڭ باغرىدا تۇرۇپ ئەسكەرلەرگە: «بىز ئۇرۇش قىلىش بۇيرۇقى بەرمىگىچە ئاراڭلاردىن ھېچكىمنىڭ ئۇرۇشقا ئاتلىنىشىغا بولمايدۇ» دېدى. رەسۇلۇللاھ 700 نەپەر قوشۇن بىلەن ئۇرۇشقا تەييارلاندى. 50 ئادەمدىن تەشكىل تاپقان ئوقياچىلارغا ئابدۇللاھ ئىبنى جۇبەيرنى قوماندان قىلىپ، ئۇنىڭغا مۇنۇلارنى تاپىلىدى: «ئاتلىق دۈشمەن قوشۇنىنىڭ ئارقىمىزدىن باستۇرۇپ كەلمەسلىكى ئۈچۈن بىزنى ئوقيا بىلەن مۇداپىئە قىلغىن. بىز مەيلى غەلبە قىلايلى ياكى مەغلۇب بولايلى ئوقياچىلارنىڭ ئۆز ئورنىدىن بىر قەدەممۇ ئايرىلىشىغا قەتئىي بولمايدۇ. گەرچە سىلەر قۇشلارنىڭ قوشۇندىكىلەرنىڭ جەسەتلىرىنى چوقۇلاۋاتقانلىقىنى كۆرسەڭلارمۇ ئۆز ئورنۇڭلاردىن قەتئىي ئايرىلماڭلار.» پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساۋۇتنى قوشلاپ كىيىپ، بايراقنى مۇسئەب ئىبنى ئۇمەيرگە تۇتقۇزۇپ جەڭگە ھازىرلاندى.

تەڭ دېمەتلىكلەر ئوتتۇرىسىدىكى مۇسابىقە:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئوھۇد كۈنىسى بىر تۈركۈم باللارنى يېشى كىچىك دەپ قاراپ جەڭدىن قايتۇرۇۋەتتى. شۇ قاتاردا 15 ياش ئۆپچۆرىسىدىكى سەمرەتە ئىبنى جۇندەب بىلەن رافىئ ئىبنى خەدىچىنى قايتۇرۋەتكەن ئىدى. رافىئنىڭ ئاتىسى ئوغلى ئۈچۈن ئارىغا چۈشۈپ: «ئى رەسۇلۇللاھ! مېنىڭ ئوغلۇم ئۇستا مەرگەن» دېدى. شۇنىڭ بىلەن رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭ جەڭگە قاتنىششىغا ئىجازەت بەردى. ئۇنىڭ بىلەن تەڭ دېمەتلىك بولغان سەمرەتە ئىبنى جۇندەب قايتۇرۇۋېتىلگەن يېرىدىن كېلىپ: «ئى رەسۇلۇللاھ! سەن رافىئنى ئېلىپ قېلىپ، مېنى قايتۇرۇۋەتتىڭ. ئەگەر ئىككىمىزنى چېلىشىشقا سالغان بولساڭ ئەلۋەتتە مەن ئۇنى يېڭىۋالاتتىم» دېدى. رەسۇلۇللاھ ئۇ ئىككى بالىنى چېلىشتۇرۇۋىدى، راست دېگەندەك سەمرەتە ئىبنى جۇندەب رافىئنى يېڭىۋالدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭغىمۇ ئىجازەت بېرىلدى. ئوھۇد كۈنى جەڭگە قاتنىشىپ مۇشرىكلار بىلەن جەڭ قىلدى.

ئۇرۇش:

ئىككى تەرەپ بىر-بىرىگە دېۋەيلەپ كېلىپ، بارا-بارا ئارىلىق يېقىنلاشتى-دە، گىرەلەشمە جەڭگە كىرىپ كەتتى. ئەبۇ سۇفياننىڭ ئايالى ھىندى بىنتى ئۇتبە ئايااللار ئىچىدە تۇرۇپ، ئۇلارغا يىتەكچىلىك قىلاتتى. ئايااللار جەڭ سەپلىرىنى ئارىلاپ، داپ چېلىپ، غەزەل ئېيتىپ ئەرلەرنى جەڭگە قىزىقتۇراتتى. كىشلەر ئۇرۇش قايىنىمىغا غەرق بولدى. ئۇرۇش ئوتى قىزىپ كەتتى.

ئەبۇ دۇجانە رەسۇلۇللاھنىڭ قىلىچىنى قولىغا ئېلىپ، ئۇنىڭ ھەققىنى تولۇق ئادا قىلىشقا ئىرادە باغلىغان ھالدا جەڭ مەيدانىغا كىرىپ كەتتى. ئۇ باتۇرلۇق بىلەن ئۇرۇشۇپ، ئالدىغا كەلگەنلا مۇشرىكنى ئۆلتۈرۈپ، مۇشرىكلارنىڭ سېپىنى پاتپاراق قىلىۋەتتى.

ھەمزە ئىبنى ئابدۇلمۇتەللىب تولۇپ تاشقان غەيرەت ۋە جاسارەت بىلەن باتۇرلارچە جەڭ قىلدى. ئۇ مۇشرىكلارنىڭ كۆزگە كۆرۈنگەن سەركەردىلىرىدىن بىر قانچىنى ئۆلتۈرۈپ، دۈشمەنىنىڭ ھەيۋىسىنى يەرگە ئۇردى. دەل شۇ پەيتتە بىر قارا قول ئۇنىڭغا سوزۇلماقتا ئىدى. ۋەھشى ئىبنى ھەرب ئەسلىدە جۇبەير ئىبنى مۇتئىمنىڭ قۇلى بولۇپ، جۇبەيرنىڭ تاغىسى تۇئەيمە بەدرى ئۇرۇشىدا ئۆلتۈرۈلگەن ئىدى. شۇڭا ئۇ ۋەھشىگە ئەگەر ئۇ رەسۇلۇللاھنىڭ تاغىسى ھەمزىنى ئۆلتۈرۈپ تاغىسى تۇئەيمەنىڭ قىساسىنى ئېلىپ بېرەلىسە ئۇنى ئازات قىلىدىغانلىقىنى ئېيتقان ئىدى. ۋەھشى نەيزىۋازلىق ماھارىتى بىلەن مەشھۇر بولۇپ، ئۇنىڭ نەيزىسى نەخ تېگەتتى. شۇڭا ئۇ ھەمزىنى ئۆلتۈرۈشنىڭ قەستىدە جەڭ سەپلىرىنى ئارىلاپ يۈرەتتى. ئەبۇ سۇفياننىڭ ئايالى ھىندىمۇ ئۇنى ھەمزىنى ئۆلتۈرۈشكە قىزىقتۇراتتى. ۋەھشى نەيزىنى ھەمزە -رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ-غا ئاتتى. نەيزە ئۇنىڭ نەق سۆڭگىچىگە تېگىپ، نەيزىنىڭ ئۇچى ئۇنىڭ ئالدى تەرىپىدى چىقىپ قالدى-دە، ئۇ شەھىد بولۇپ يىقىلدى.

مۇسئەب ئىبنى ئۇمەير پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالامنى قوغداش ئۈچۈن باتۇرلۇق بىلەن جەڭ قىلىپ، ئاخىرى شەھىد بولدى. مۇسۇلمانلار ئېغىر سىناقلار بىلەن سىنالدى.

مۇسۇلمانلارنىڭ غەلىبىسى:

بىر مەيدان كەسكىن جەڭدىن كېيىن اللە مۇسۇلمانلارغا غەلىبە ئاتا قىلدى ۋە ئۆز ۋەدىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇپ بەردى. مۇشرىكلار جان قايغۇسىغا چۈشتى. مۇشرىكلارنىڭ مەغلۇب بولۇشى مۇقەررەرلىشىپ قالدى. ھىندى بىنتى ئۇتبە باشچىلىقىدىكى ئاياللارنىڭ ھەممىسى كىيىملىرىنى شىمايلاپ ئالدى-ئارقىسىغا قارىماي قاچتى.

غەلىبىنىڭ كۆز يۇمۇپ ئاچقۇچە مەغلۇبىيەتكە ئۆزگىرىشى:

مۇشرىكلارنىڭ مەغلۇب بولۇپ چېكىنگەنلىكىنى، ھېچنىمىگە قارىماي قېچىپ ئاياللارنىڭ قېشىغا بېرىپ توختىغانلىقىنى كۆرگەن ئوقياچىلار مۇسۇلمانلارنىڭ تولۇق غەلىبە قىلغانلىقىغا ئىشەنچ قىلىپ بىردىنلا ئارقا سەپ مۇداپىئەسىنى بوشاشتۇرۇپ قويدى. ئۇلار دۈشمەنلەر تاشلاپ قاچقان غەنىيمەتلەرنى تېرىۋالغىلى كېتىشتى. ئوقياچىلارنىڭ قۇماندانى ئابدۇللاھ ئىبنى جۇبەير ئۇلارغا پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالامنىڭ «ھەر قانداق ئەھۋالدا ئۆز ئورنىڭدىن ئايرىلماسلىق» بۇيرىقىنى ئەسلەتكەن بولسىمۇ، بىراق، ئۇلار «مۇشرىكلار ئەمدى قايتىپ كەلمەيدۇ» دەپ ئويلاپ بۇيرۇققا قۇلاق سالمىدى. نەتىجىدە مۇسۇلمانلارنىڭ ئارقا تەرىپىدىن يۇچۇق ئېچىلىپ، مۇشرىكلارنىڭ ئاتلىق قوشۇنى ئاشۇ يۇچۇقتىن ئۇلارغا ھۇجۇم قىلدى. ئەمەلىيەتتە ئاللىقاچان بايرىقى يىقىلىپ قېچىپ كەتكەن مۇشرىكلار كۆپ سانلىق ئوقياچىلارنىڭ غەنىيمەت تىرىشكە كەتكەنلىكىنى كۆرۈپ ئارقىغا قايتىپ قايتۇرما ھۇجۇمغا ئۆتكەن ئىدى.

مۇشرىكلاردىن بىرى: «قۇلاق سېلىڭلار! مۇھەممەد ئۆلتۈرۈلدى» دەپ چۇقان سالدى. بۇنى ئاڭلاپ مۇسۇلمانلار ئارقىغا چېكىندى. پۇرسەتنى غەنىيمەت بىلگەن مۇشرىكلار قايتىدىن ھۇجۇمغا ئۆتتى. مانا بۇ مۇسىبەت ۋە پاكلاش كۈنى بولدى. دۈشمەنلەر رەسۇلۇللاھ تەرەپكە يوپۇرلۇپ كەلدى. ئۇتبە ئىبنى ئەبى ۋەققاس رەسۇلۇللاھقا تاش ئېتىپ ئۇنى يىقىتتى ۋە ئۇنىڭ ئاستى ئۇدۇل چىشىنى سۇندۇرۇۋەتتى. بېشى، ئاستى ئېڭىكى ۋە پىشانىسى يېرىلدى. رەسۇلۇللاھ يۈزىدىن ئېقىۋاتقان قاننى سۈرتكىنىچە: «پەيغەمبىرىنىڭ باش-كۆزىنى قانغا بويىغان ۋە چىشىنى چاققان قەۋم قانداقمۇ نىجات تاپسۇن؟ ھالبۇكى، پەيغەمبەر ئۇلارنى نىجاتلىققا چاقىرىۋاتسا.....» دەيتتى.

مۇسۇلمانلار پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالامنىڭ قەيەردە ئىكەنلىكىنى بىلمەيتتى. ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىب رەسۇلۇللاھنىڭ قولىنى تۇتتى. تەلھە ئىبنى ئۇبەيدۇللاھ ئۇنى كۆتۈرۈپ، ئورنىدىن تۇرغۇزدى. مالىك ئىبنى سىنان رەسۇلۇللاھنىڭ يۈزىدىكى قاننى شۈراپ يۇتۇۋەتتى.

دۈشمەنلەرنىڭ ھېچنىمىگە قارىماي قېچىشى ئەمەلىيەتتە قېچىش بولماستىن بەلكى، قايتۇرما ھۇجۇمغا ئۆتۈش پۇرسىتىنى يارىتىش ئۈچۈن چېكىنىش بولدى.

مۇسۇلمانلارغا يەتكەن مۇسىبەت ۋە جاپا-مۇشەققەتلەر، ئۇلار تارتقان زىيان ۋە مەغلۇبىيەتلەر، ئىسلام ۋە مۇسۇلمانلارنىڭ كۈچى، پەيغەمبەر ۋە دىنىنىڭ ياردەمچىسى بولغان كىشىلەرنىڭ شەھىد قىلىنىشى قاتارلىقلارنىڭ ھەممىسى ئوقياچىلارنىڭ ئېغىر خاتالىقىنىڭ نەتىجىسى، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ پەيغەمبەرنىڭ «ئاخىرقى مىنۇتلارغىچە ئۆز ئورنىدىن ئايرىلماسلىق بۇيرىقى»غا خىلاپلىق قىلغانلىقىنىڭ ئېچىنىشلىق ئاقىۋىتى ئىدى.

اللەنىڭ تۆۋەندىكى سۆزى بۇنىڭ يېتەرلىك پاكىتىدۇر: «اللە سىلەرگە قىلغان (دۈشمەنلىرىڭلارغا قارشى نۇسرەت ئاتا قىلىشتىن ئىبارەت) ۋەدىسىدە تۇردى؛ اللەنىڭ ئىزنى بىلەن ئۇلارنى قىرىۋاتاتتىڭلار، اللە سىلەر ياقتۇرىدىغان غەلىبىنى كۆرسەتكەندىن كېيىن زەئىپلىشىپ قالدىڭلار، پەيغەمبەرنىڭ ئەمرى توغرىسىدا جاڭجاللاشتىڭلار، (پەيغەمبەرنىڭ ئەمرىگە) بويسۇنمىدىڭلار، بەزىلىرىڭلار دۇنيانى كۆزلىدىڭلار، بەزىلىرىڭلار ئاخىرەتنى كۆزلىدىڭلار، ئاندىن اللە سىناش ئۈچۈن سىلەردىن دۈشمەننى قايتۇردى (يەنى سىلەرنى غەلىبىدىن مەغلۇبىيەتكە يۈزلەندۇردى) ۋە سىلەرنى ھەقىقەتەن ئەپۇ قىلدى. اللە مۆمىنلەرگە مەرھەمەت قىلغۇچىدۇر» (سۈرە ئال ئىمران: 152-ئايەت).

مۇھەببەت ۋە ئۆزىنى پىدا قىلىشنىڭ تەڭداشسىز نەمۇنىلىرى:

مۇشرىكلار تەرىپىدىن ئېتىلغان بىر تاش رەسۇلۇللاھنىڭ مەڭزىگە قاتتىق تەككەچكە ئۇنىڭ بېشىدىكى مىس قالپاقنىڭ ئىككى پارچە ھالقا تۆمۈرى ئۇنىڭ مەڭزىگە پېتىپ كەتكەن ئىدى. ئەبۇ ئۇبەيدە ئىبنى جەرراھ رەسۇلۇللاھنىڭ جاراھىتىنى ئاغرىتىپ قويماسلىق ئۈچۈن ئېغىزىنى رەسۇلۇللاھنىڭ يۈزىگە يېقىن ئەكىلىپ، ھېلىقى تۆمۈر پارچىلىرىنىڭ بىرىنى چىشى بىلەن چىشلەپ ئاۋايلاپ تارتىپ ئېلىۋېدى ئۇنىڭ بىر چىشى چۈشۈپ كەتتى. يەنە بىر تال تۆمۈر پارچىسىنى ئالماقچى بولۇۋېدى، ئوخشاشلا يەنە بىر چىشمۇ چۈشۈپ كەتتى.

ئەبۇ دۇجانە رەسۇلۇللاھنىڭ ئالدىدا تىك تۇرۇپ ئۆزىنىڭ دۈمبىسىنى قالقان قىلىپ، رەسۇلۇللاھنى دۈشمەننىڭ ئوقىدىن قوغدىدى. ئوق ئۇنىڭ ئۈستى-باشلىرىغا يامغۇردەك يېغىۋاتقان بولسىمۇ، بىراق، ئۇ مىدىرلىماي چىڭ تۇردى.

سەئىد ئىبنى ئەبى ۋەققاس مۇشرىكلارغا ئۈزۈلدۈرمەي ئوق ياغدۇرۇپ، ئاخىرى ئۇلارنى رەسۇلۇللاھنىڭ ئەتراپىدىن چېكىندۈردى. رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭ ئالدىغا ئوقيانى تاشلاپ بېرىپ: «ئاتە سەئىد! ساڭا ئاتا-ئانام پىدادۇر» دېدى.

قەتادە ئىبنى نۇئماننىڭ بىر كۆزى يارىلىنىپ، كۆزىنىڭ گۆھىرى سىرتىغا پولتىيىپ چىقىپ قالدى. رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭ بۇ كۆزىنى ئۆز ئورنىغا سىلىپ قويۇۋېدى، ئۇنىڭ بۇ

كۆزى ئەڭ چىرايلىق ھەم روشەن كۆرىدىغان كۆز بولۇپ قالدى.

مۇشرىكلار رەسۇلۇللاھنى ئۆلتۈرۈش مەقسىتىدە باستۇرۇپ كەلدى. تەلھە ئىبنى ئۇبەيدۇللاھ ئوتتۇرىغا سەكرەپ چىقىپ، ئۆزى يالغۇز ئون بىر ئادەم بىلەن ئۇرۇشۇپ ھەممىنى بىر-بىرلەپ ئۆلتۈردى. ئۇ رەسۇلۇللاھنى قوغداش ئۈچۈن قولىنى قالقان قىلىۋىدى، ئۇنىڭ قولى يارىلىنىپ، بارماقلىرى كېسىۋېتىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام شۇ يەردىكى بىر قورام تاشنىڭ ئۈستىگە چىقماقچى بولۇپ، يارىلىنىش ۋە ئاجىزلىشىش سەۋەبىدىن چىقالمىغاندا تەلھە رەسۇلۇللاھقا پەلەمپەي بولۇپ بەردى. رەسۇلۇللاھ شۇ يەردە ئولتۇرۇپ ناماز ئوقۇدى.

مۇسۇلمانلار ئىچىدە چېكىنمەي ئۇرۇش قىلغانلارنىڭ بىرى ئەنەس ئىبنى مالىكنىڭ تاغىسى ئەنەس ئىبنى نەزرى. مۇسۇلمانلارنىڭ ئىرادىسى سۇنۇپ، چېكىنىشكە باشلىغاندا ئۇ قەتئىي چېكىنمەي ئالغا ئىلگىرلىدى. ئۇنىڭغا سەئىد ئىبنى مۇئاز ئۇچراپ: «قەيەرگە؟ ئى ئەبۇ ئەمرى!» دېگەندە، ئۇ: «مەن ئوھۇد تېغى تەرىپىدىن جەننەتنىڭ پۇراقلىرىنى پۇراۋاتىمەن» دېگىنىچە ئىلگىرلەپ كەتتى.

ئەنەس ئىبنى نەزرى بىر تۈركۈم مۇھاجىر ۋە ئەنسارلارنىڭ قېشىغا كېلىپ قالدى ۋە ئۇلارنىڭ قورالسىز بىچارە ھالەتتە تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ: «نېمىگە قاراپ تۇرىسىلەر؟» دېدى. ئۇلار: «رەسۇلۇللاھ ئۆلتۈرۈلۈپتۇ» دېيىشىدى، ئۇ: «رەسۇلۇللاھدىن كېيىن ھايات قېلىپ نېمە قىلىسىلەر؟ تۇرۇڭلار رەسۇلۇللاھ ئۆلگەن يولدا سىلەرمۇ ئۆلۈڭلار» دېدى-دە، باستۇرۇپ كېلىۋاتقان دۈشمەنلەر بىلەن ئۇرۇشۇپ، ئاخىرى شەھىد قىلىۋېتىلدى.

ئەنەس -رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ- مۇنداق دەيدۇ: «جەڭ ئاخىرلاشقاندىن كېيىن ئۇنىڭ 80 نەچچە يېرىنىڭ زەخىملەندۈرۈلگەنلىكىنى كۆردۇق. ئۇنى ھېچكىم تونۇيالماي، ھەمشىرىسى ئۇنىڭ بارمىقىدىكى بىر بەلگىسىدىن تونۇدى.»

زىياد ئىبنى سەكەن بەش نەپەر ئەنسارى يىگىتى بىلەن بىرلىكتە مۇشرىكلار بىلەن جەڭ قىلىپ رەسۇلۇللاھنى قوغدىدى. ئۇ توختىماي ئۇرۇشۇپ، باتۇرلۇق بىلەن جەڭ قىلىپ ئاخىرى يىقىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئۇنى مېنىڭ قېشىمغا ئېلىپ كېلىڭلار» دېدى. ئۇلارنى ئۇنى رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا ئېلىپ كەلدى. رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا ئۆز پۇتىنى ياستۇق قىلىپ بەردى. ئۇ مەڭزىنى رەسۇلۇللاھنىڭ پۇتى ئۈستىدە قويغىنىچە جان ئۈزدى.

ئەمرى ئىبنى جەمۇھنىڭ پۇتى توكۇر ئىدى. ئۇنىڭ تۆت ئوغلى بولۇپ، ئۇلار رەسۇلۇللاھ بىلەن بىللە ئۇرۇش قىلاتتى. ئۇلار ئوھۇد جېڭىگە ئاتلىنىشقا تەييارلىنىۋاتقاندا ئاتىسى ئەمرى ئىبنى جەمۇھمۇ ئۇلار بىلەن بىللە چىقماقچى بولۇۋېدى، باللىرى ئۇنىڭغا: «اللە سىنىڭ جەڭگە چىقماسلىقىڭغا رۇخسەت قىلدى، بىز چىققاندىن كېيىن سەن چىقمىساڭمۇ بولىدۇ، اللە سەندىن بۇ مەجبۇرىيەتنى كۆتۈرۈۋەتتى» دېدى.

ئەمرى ئىبنى جەمۇھ رەسۇلۇللاھنىڭ ئالدىغا كېلىپ: «مېنىڭ ئوغۇللىرىم مېنى سەن بىلەن بىللە جەڭ قىلىشتىن توستى. اللە بىلەن قەسەمكى، مەن شەھىد بولۇشنى، مۇشۇ توكۇر پۇتۇم بىلەن جەننەتكە قەدەم بېسىشنى ئارزۇ قىلاتتىم» دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا: «اللە سەندىن جەڭ قىلىش مەجبۇرىيىتىنى كۆتۈرۈۋەتتى» دېدى. ئاندىن ئۇنىڭ ئوغۇللىرىغا: «سىلەر نىمە ئۈچۈن ئۇنىڭغا يول قويمايسىلەر؟ اللە ئۇنىڭغا شەھىدلىكنى ئاتا قىلسا ئەجەب ئەمەس» دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرلىكتە چىقىپ، ئوھۇد كۈنى شەھىد قىلىندى.

زەيد ئىبنى سابىت ـ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ـ مۇنداق دەيدۇ: «رەسۇلۇللاھ مېنى سەئىد ئىبنى رەبىئنى ئىزدەشكە ئەۋەتتى ۋە: «ئۇنى كۆرسەڭ مەندىن سالام دېگىن ھەمدە ئۇنىڭغا: ‹رەسۇلۇللاھ سەندىن ئۆزۈڭنى قانداقراق ھېس قىلىۋاتىسەن؟› دەپ سورايدۇ، دېگىن» دېدى. شۇنىڭ بىلەن مەن جەسەتلەر ئارىسىنى ئارىلاپ يۈرۈپ، ئاخىرى ئۇنى تاپتىم. ۋەھالەنكى، ئۇ ئاخىرقى نەپەسكە چۈشۈپ قالغانىكەن. ئۇنىڭ بەدىنىدە نەيزە ئۇرۇلغان، قىلىچ كەسكەن ۋە ئوق تەككەن جاراھەت بولۇپ، بەدىنىنىڭ 70 نەچچە يېرى ئوخشىمىغان دەرىجىدە يارىلانغانىكەن. ئۇنىڭغا: «ئى سەئىد! رەسۇلۇللاھ ساڭا سالام يوللىدى ۋە ئەھۋالىڭنىڭ قانداقراق ئىكەنلىكىنى ئېيتىشىڭنى دېدى» دېدىم. سەئىد ناھايىتى تۆۋەن ئاۋاز بىلەن: «رەسۇلۇللاھقىمۇ سالام بولسۇن، ئۇنىڭغا ئېيتىپ قويغىنكى، مەن جەننەتنىڭ ھىدىنى پۇراۋاتىمەن، قەۋمىم ئەنسارلارغا يەتكۈزۈپ قويغىنكى، سىلەرنىڭ كۆزۈڭلار مىدىرلاپلا تۇرىدىكەن، رەسۇلۇللاھ بىرەر پىشكەللىككە يولۇقۇپ قالسا قىيامەت كۈنى اللەنىڭ ئالدىدا ئۆزۈڭلارنى ئاقلاشقا يۈزۈڭلار قالمايدۇ» دېدى-دە، شۇ ھامان جان ئۈزدى.

ئاشۇ كۈنى ئابدۇللاھ ئىبنى جەھش اللەغا دۇئا قىلىپ مۇنداق دېدى: «ئى اللە مەن سەندىن شۇنى ئۆتۈنۈپ سورايمەنكى، مەن ئەتە دۈشمەن بىلەن ئۇچراشقايمەن، ئۇلار مېنى ئۆلتۈرۈپ، ئىچ باغرىمنى يېرىپ، قۇلاق بۇرنۇمنى كېسىپ تاشلىغاي. سەن مەندىن: ‹ساڭا نىمە بولدى؟› دەپ سورىغايسەن. مەن: ‹سېنىڭ يولۇڭدا مۇشۇنداق بولدۇم› دەپ جاۋاپ بەرگەيمەن.»

مۇسۇلمانلارنىڭ مەركىزى نوقتىغا قايتىشى:

مۇسۇلمانلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھاياتى ئىكەنلىكىنى بىلگەندىن كېيىن قايتىدىن جانلىنىپ، ھەممىسى تېز سۈرئەتتە رەسۇلۇللاھنىڭ ئەتراپىغا يىغىلدى. ئۇبەي ئىبنى خەلەف رەسۇلۇللاھنى كۆرۈپ: «ئى مۇھەممەد! بۈگۈن يا سەن ئۆلىسەن، يا مەن ئۆلىمەن» دەپ قاتتىق ئەزۋەيلەپ كەلدى. رەسۇلۇللاھ: «ئۇنى ماڭا قويۇپ بېرىڭلار» دېدى. ئۇبەي ئىبنى خەلەف رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا يېتىپ كەلدى. رەسۇلۇللاھ ساھابىلىرىدىن بىرىنىڭ نەيزىسىنى قولىغا ئېلىپ، ئۇنىڭ بوينىغا نەيزىنى سانچىۋىدى، ئۇ ئاتتىن يىقىلىپ نەچچە دومىلاپ چۈشتى.

ئەلى ـ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ـ قالقىنىغا سۇ توشقۇزۇپ كېلىپ، رەسۇلۇللاھنىڭ يۈزىدىكى قاننى يۇدى. ئەلى قالقاندىكى سۇنى قۇيۇپ بەردى، پاتىمە ـ رەزىيەللاھۇ ئەنھا ـ رەسۇلۇللاھنىڭ يۈزىدىكى قاننى قولى بىلەن سىلاپ يۇدى. بىراق، قاننى سۇ بىلەن يۇغانسىرى قان كۆپ چىقىپ كەتكەچكە، پاتىمە بىر بورا پارچىسىنى كۆيدۈرۈپ، ئۇنىڭ كۈلىنى قان چىقىۋاتقان جايغا چاپلىدى، شۇنىڭ بىلەن قان توختىدى.

ئائىشە بىنتى ئەبۇ بەكرى بىلەن ئۇممۇ سۇلەيم ئىككىسى تۇلۇمدا سۇ ئەكىلىپ يارىدارلارنىڭ ئېغىزلىرىغا سۇ تېمىتتى. ئۇلار سۇ تۇشقۇزۇلغان تۇلۇمنى ئۈششىنىسىدە يۈدۈپ كۆتۈرەتتى. سۇنى ئېلىپ كېلىپ، ئۇلارنىڭ ئېغىزلىرىغا قۇياتتى، تۇلۇمنى بىكارلاپ يەنە سۇ ئېلىپ كېلىشكە ماڭاتتى. ئۇممۇ سۇلەيت ئۇلارنىڭ تۇلۇملىرىغا سۇ قاچىلاپ بېرەتتى.

ھىندى بىنتى ئۇتبە باشلىچىقىدىكى ئاياللار جەڭ مەيدانلىرىنى ئارىلاپ، شەھىدلەرنىڭ قۇلاق بۇرۇق قاتارلىق ئەزالىرىنى كېسەتتى. ئۇ ھەمزىنىڭ جەسىتىنى ئويۇپ، يۈرىكىنى چىقىرىپ چايىندى. بىراق، يۇتالماي تۆكۈرۈۋەتتى.

ئەبۇ سۇفيان قايتىش ئالدىدا تاغ ئۈستىگە چىقىپ، يۇقىرى ئاۋاز بىلەن: «ئۇرۇش دېگەن مانا شۇ، غەلىبە بىر كۈن ساڭا، بىر كۈن ماڭا...، ھۇبەل كاتتىدۇر!» دەپ توۋلىدى. رەسۇلۇللاھ: «ئى ئۆمەر! قوپ، ئۇنىڭغا: ‹الله ئۇلۇغ ۋە كاتتىدۇر، ئەھۋال سەن ئېيتقاندەك ئەمەس، بىزنىڭ ئۆلۈكلىرىمىز جەننەتتە، سىلەرنىڭ ئۆلۈكلىرىڭلار دوزىختە دېگىن› دېدى». ئەبۇ سۇفيان: «بىزگە لات ۋە ئۇززا مەدەتكار، بىراق، سىلەرگە ئۇنداق ئەمەس» دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئۇنىڭغا جاۋاپ بېرىڭلار» دېدى. ساھابىلار: «نىمە دەيمىز» دېيىشتى، رەسۇلۇللاھ: «الله بىزنىڭ ئىگىمىز، سىلەرنىڭ ئۇنداق ئىگەڭلار يوق، دەڭلار» دېدى.

ئەبۇ سۇفيان قايتىش ئالدىدا قايتىش ئالدىدا تۇرۇۋاتقان مۇسۇلمانلارغا: «كېلەر يىلى بەدرىدە ئۇچرىشايلى» دەپ توۋلىدى. رەسۇلۇللاھ ساھابىلىرىدىن بىرىگە: «بولىدۇ، بۇ ئىككىمىزنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ۋەدە بولسۇن، دېگىن» دېدى.

مۇسۇلمانلار شەھىدلەرنىڭ قېشىغا قايتتى. رەسۇلۇللاھ ھەمزە ـ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ـ غا قاتتىق قايغۇردى. چۈنكى، ھەمزە رەسۇلۇللاھنىڭ تاغىسى، ئېمىلدەش قېرىندىشى ۋە رەسۇللاھنى قوغداش يولىدا ئۇرۇش قىلغۇچى ئىدى.

مۇئمىن ئايالنىڭ سەۋرچانلىقى:

سەفىييە بىنتى ئابدۇلمۇتەللىب ھەمزىنىڭ جەسىدىنى كۆرگىلى كەلدى. چۈنكى، ھەمزە ئۇنىڭ ئانا ۋە ئاتا بىر قېرىندىشى ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ ئوغلى زۇبەير ئىبنى ئەۋۋامغا: «ئاناڭغا ئېيتقىن، ئۇ قېرىندىشىنى كۆرمەي قايتىپ كەتسۇن» دېدى. زۇبەير ئانىسىغا: «ئى ئانا! پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سېنى قايتىپ كېتىشكە بۇيرىدۇ»

دېدى. سەفىيە بىنتى ئابدۇلمۇتەللىب: «نىمشقا؟ مەن قېرىندىشىمنىڭ ھەر قايسى ئەزالىرىنىڭ كېسىۋېتىلگەنلىكىنى ئاڭلىدىم. بۇلارنىڭ ھەممىسى اللە يولىدا بولدى. ئىنشائاللاھ مەن ئەلۋەتتە ساۋاب ئۈمىد قىلىمەن ۋە سەۋر قىلىمەن» دېدى ۋە كېلىپ ھەمزىنىڭ جەستىگە قارىدى، دۇئا قىلدى، ئۇنىڭغا اللەدىن رەھمەت ۋە مەغپىرەت تىلىدى. ئۇنىڭدىن كېيىن رەسۇلۇللاھنىڭ ئەمرى بويىچە دەپنە قىلىندى.

مۇسئەب ئىبنى ئۇمەير ۋە ئوھۇدنىڭ شەھىدلىرى قاندىق دەپنە قىلىندى؟

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بايراقچىسى مۇسئەب ئىبنى ئۇمەير ئۆلتۈرۈلدى. ئۇ ئىسلامدىن ئىلگىرى راھەت-پاراغەتلىك تۇرمۇشتا ياشىغان ئىدى. مانا ئەمدى ئۇنىڭغا بىر دانە تون كېپەنلىك قىلىندى. تونىنىڭ قىسقىلىقىدىن ئۇنىڭ بېشىنى ياپسا پۇتى، پۇتىنى ياپسا بېشى ئېچىلىپ قالدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئۇنىڭ بېشىنى تون بىلەن يېپىڭلار، پۇتىنى قومۇش بىلەن يۆگەڭلار» دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئوھۇدنىڭ شەھىدلىرىدىن ئىككى ئادەمنى بىر كىيىمدە كېپەنلەپ يەرلىككە قويدى. ئاندىن: «ئۇلارنىڭ قايسىسى قۇرئاننى كۆپرەك ياد بىلەتتى؟» دەپ سورىۋىدى، «ماۋۇ» دەپ كۆرسىتىلگەن كىشىنى لەھەدكە بالدۇر ئېلىپ كىردى ۋە: «مەن ئۇلارغا قىيامەت كۈنى گۇۋاھچى بولىمەن» دېدى. ئۇلارنى قانلىرى بىلەن دەپنە قىلىشقا بۇيرىدى، ئۇلارغا ناماز ئوقۇلمىدى ۋە يۇيۇلمىدى.

ئاياللارنىڭ رەسۇلۇللاھنى ئۇستۈن بىلىشى:

مۇسۇلمانلار مەدىنىگە قايتىپ كەلدى. ئۇلار بەنى دىنار قەبىلىسىدىكى بىر ئايالنىڭ يېنىدىن ئۆتتى. ئۇ ئايالنىڭ ئېرى، قېرىندىشى ۋە ئاتىسى جەڭدە شەھىد بولغان ئىدى. ئۇ ئايالغا ئۇلارنىڭ شەھىد بولغانلىقى خەۋىرى يەتكۈزۈلدى. ئۇ ئايال: «پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قانداقراق؟» دەپ سورىدى. ساھابىلار: «سەن ئۈمىد قىلغاندەك پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەھۋالى ياخشى» دېيىۋىدى، ئۇ ئايال: «ماڭا رەسۇلۇللاھنى كۆرسىتىپ قويۇڭلار، مەن ئۇنىڭغا قاراپ باقاي» دېدى. ساھابىلار رەسۇلۇللاھنى ئۇنىڭغا كۆرسىتىپ قويۇۋېدى، ئۇ ئايال: «رەسۇلۇللاھ ئامان بولسىلا، باشقا ھەر قانداق مۇسىبەتنىڭ كارايىتى چاغلىق» دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە مۇسۇلمانلارنىڭ دۈشمەننىڭ كەينىدىن قوغلاپ زەربە بېرىشى، مۇسۇلمانلارنىڭ رەسۇلۇللاھقا ياردەم بېرىشتە جان پىدالىق كۆرسىتىشى:

مۇشرىكلار ئۆز-ئارا تاپا-تەنە قىلىشىپ، بىر-بىرىگە: «بۇ سىلەرنىڭ نىمە قىلغىنىڭلار؟ مۇھەممەد ۋە ئۇنىڭ ئەگەشكۈچىلىرىنى مەغلۇب قىلىپسىلەر-يۇ، بىراق، ئۇلارنى تۈپ يىلتىزىدىن قۇرۇتىۋەتمەپسىلەر» دېيىشتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ تەرەپلەرنى ئاڭلىغاچان ئويلاپ يەتكەچكە دۈشمەننىڭ

كەينىدىن قوغلاپ زەربە بېرىشكە بۇيرىدى. ۋەھالەنكى، مۇسۇلمانلار جاراھەت ۋە يارىلىرى بىلەن ھالسىزلانغان ئىدى. جەڭدىن قايتقان كۈنىنىڭ ئەتىسى (يەكشەنبە كۈنى) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ جاكارچىسى كىشىلەرگە رەسۇلۇللاھنىڭ «دۈشمەنىنىڭ كەينىدىن قوغلاپ زەربە بېرىشكە ئاتلىنىش بۇيرىقى»نى يەتكۈزدى ھەمدە ئوھۇد ئۇرۇشىغا قاتناشمىغان كىشىلەرنىڭ قوغلاپ زەربە بېرىش ئۈچۈن چىقىشقا بولمايدىغانلىقىنى ئېلان قىلدى. ئۇھۇد ئۇرۇشىغا قاتناشقان مۇسۇلمانلاردىن بىرىمۇ ئايرىلىپ قالماي رەسۇلۇللاھ بىلەن بىللە چىقتى. ئۇلار مەدىنىدىن سەككىز مىل يىراقلىقتىكى «ھەمرائۇل ئەسەد» دېگەن جايغىچە دۈشمەنىنىڭ ئارقىسىدىن قوغلاپ كېلىپ، شۇ يەردە دۈشەنبە، سەيشەنبە ۋە چارشەنبە ئۈچ كۈن تۇرغاندىن كېيىن مەدىنىگە قايتىپ كەتتى.

ئوھۇد ئۇرۇشىدا مۇسۇلمانلاردىن 70 كىشى شەھىد قىلىندى. ئۇلارنىڭ كۆپ قىسمى ئەنسارلاردىن ئىدى. مۇشرىكلاردىن بولسا 22 ئادەم ئۆلتۈرۈلدى.

ئەڭ سۆيۈملۈك جان:

ھىجرەتنىڭ ئۈچىنچى يىلى ئەزل ۋە قارە قەبىلىسى رەسۇلۇللاھدىن ئۇلارغا دىندىن تەلىم بېرىش ئۈچۈن مۇسۇلمانلاردىن بىر قانچە كىشىنى ئەۋەتىشنى تەلەپ قىلدى. رەسۇلۇللاھ ئۇلارنىڭ تەلىۋىگە ئاساسەن ئاسىم ئىبنى سابىت، خۇبەيب ئىبنى ئەدىي، زەيد ئىبنى دەسنە قاتارلىق ئالتە ساھابىنى ئۇلار بىلەن بىللە ئەۋەتتى. ئۇلار مۇسۇلمانلارنى ئالداپ، ئۇلارنىڭ كۆپ قىسمىنى ئۆلتۈرۈۋەتتى.

زەيدنى ئۆلتۈرۈش ئۈچۈن ھەرەمنىڭ سىرتىغا ئېلىپ چىقتى. قۇرەيشلەردىن بىر توپ كىشىلەر جۇغلاشتى. ئەبۇ سۇفيان ئۇنىڭغا: «ئى زەيد! اللەنىڭ نامى بىلەن سەندىن سورايمەنكى، سەن ئائىلەڭدە خاتىرجەم ئولتۇرۇپ، سېنىڭ ھازىرقى ئورنۇڭدا مۇھەممەدنىڭ بولۇشنى خالامسەن؟» دېدى. زەيد: «اللە بىلەن قەسەمكى، مەن ئائىلەمدە خاتىرجەم ئولتۇرۇپ، رەسۇلۇللاھنىڭ مېنىڭ ئورنۇمدا بولۇشىنى ئەمەس، بەلكى، ئۇنىڭغا بىر تال تىكەننىڭ سانچىلىشىنىمۇ خالىمايمەن» دېدى. ئەبۇ سۇفيان: «مەن ئىنسانلار ئىچىدە ھېچ بىر كىشىنى مۇھەممەدنىڭ ساھابىلىرى ئۇنى ياخشى كۆرگەندەك ياخشى كۆرگەنلىكىنى كۆرمىدىم» دېدى. شۇنىڭدىن كېيىن زەيد ئۆلتۈرۈلدى.

مۇشرىكلار خۇبەيبنى دارغا ئېسىش ئۈچۈن ئېلىپ كەلدى. خۇبەيب ئۇلارغا: «ئەگەر قوشۇلساڭلار، مەن ئىككى رەكئەت ناماز ئوقۇۋالسام» دېدى. ئۇلار ئۇنىڭ ناماز ئوقۇۋېلىشىغا قوشۇلدى. خۇبەيب -رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ- ئىككى رەكئەت ناماز ئوقۇدى. ئۇ نامازنى مۇكەممەل ۋە چىرايلىق ئادا قىلدى. ئاندىن ئۇلارغا قاراپ: «اللە بىلەن قەسەمكى، ئەگەر سىلەر مېنى ‹ئۆلۈمدىن قورقتى› دېمىگەن بولساڭلار، مەن نامازنى تېخىمۇ ئۇزۇن ئوقۇغان بولاتتىم» دېدى ۋە تۆۋەندىكى شېئىرنى ئوقۇدى:

«پەقەت ئىمان بىلەن ئۆلسەم بولدى، يوقكى پەرۋايىم،

شەھىد بولۇپ يىقىلسام سول تەرەپ ياكى ئوڭ ياندىن.

خۇدانىڭ يولىدا ئۆلدۈم، ئەگەر ئۇ خالىسا شەكسىز،

ئورۇن ئالغان بۇ قىينالغان ۋۇجۇدۇم باغۇ-رىزۋاندىن.»

مەئۇنە قۇدۇقى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئامىر ئىبنى مالىكنىڭ تەلىۋىگە ئاساسەن بىر تۈركۈم ساھابىلارنى ئامىرنىڭ قەبىلىسىدىكىلەرنى ئىسلامغا دەۋەت قىلىشقا ئەۋەتتى. ئۇلار مۇسۇلمانلار ئىچىدىن تاللانغان 70 نەپەر كىشى ئىدى. ئۇلار مېڭىپ «مەئۇنە قۇدۇقى» دېگەن جايغا كەلگەندە ئەسىييە، رەئىل، زەكۋان ئايماقلىرىدىن تەركىب تاپقان بەنۇ سۇلەيم قەبىلىسى باستۇرۇپ كېلىپ، ئۇلارنى قونالغۇسىدىلا قورشىۋالدى. مۇسۇلمانلار بۇ ئەھۋالنى كۆرۈپ، دەرھال قىلىچلىرىنى سۇغۇرۇپ ئۇلار بىلەن ئۇرۇشقان بولسىمۇ، بىراق، ئاخىرقى ھىسابتا 70 نەپەر مۇسۇلماننىڭ ھەممىسى ئۆلتۈرۈۋېتىلدى. پەقەت كەئب ئىبنى زەيدلا ئۇلارنى ئارىسىدىن قۇتۇلۇپ چىقتى. ئۇ «خەندەك غازىتى»غىچە ياشاپ، شۇ چاغدا شەھىد قىلىندى.

ئۆلتۈرۈلگۈچىنىڭ سۆزى ئۆلتۈرگۈچىنىڭ مۇسۇلمان بولۇشىغا سەۋەب بولدى:

مۇشۇ قوشۇندا ھەرام ئىبنى مەلھان ئۆلتۈرۈۋېتىلدى. ئۇنى جەببار ئىبنى سەلما ئۆلتۈرگەن بولۇپ، ھەرامنىڭ ئۆلۈم ئالدىدا ئېيتقان بىر ئېغىز سۆزى جەببارنىڭ مۇسۇلمان بولۇشىغا سەۋەب بولدى. ھەرام ئىبنى مەلھان دىنغا ئۆزىنى ئاتىغان كىشى بولۇپ، بۇ ھەقتە جەببار مۇنداق دەيدۇ: «مېنىڭ مۇسۇلمان بولۇشۇمغا سەۋەب بولغىنى شۇكى، مەن ئاشۇ كۈنى قوشۇندىكىلەردىن بىر ئادەمنىڭ ئارقا تەرىپىدىن ئۇنىڭ تاغىقىغا نەيزە سانجىدىم. قارىسام نەيزىنىڭ ئۇچى ئۇنىڭ كۆكرىكىدىن چىقىپ تۇرۇپتۇ. ئاشۇ ھالەتتە مەن ئۇنىڭ: ‹كەئبىنىڭ پەرۋەردىگارى بىلەن قەسەمكى، مەن ئىرىشتىم› دەۋاتقانلىقىنى ئاڭلىدىم-دە، كۆڭلۈمدە: ‹ئۇ نېمىگە ئىرىشكەندۇ؟ مەن ئۇنى ئۆلتۈرەلمەي قالدىممۇ يا؟› دەپ ئويلىدىم. شۇنىڭدىن كېيىن باشقىلاردىن ئاشۇ سۆز توغرىسىدا سورىۋىدىم، ئۇلار ماڭا: ‹شەھىدلىككە ئېرىشتى› دېيىشتى. شۇنىڭ بىلەن مەن: ‹اللە بىلەن قەسەم، ئۇ راست ئىرىشىپتۇ› دېدىم. ئۇنىڭ ئاشۇ سۆزى مېنىڭ مۇسۇلمان بولۇشۇمغا سەۋەب بولدى.»

بەنۇ نەزىرنى سۈرگۈن قىلىش:

بەنۇ نەزىر چوڭ يەھۇدىي قەبىلىسى بولۇپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بەنى ئامىر قەبىلىسىدىن ئۆلتۈرۈلگەن ئىككى ئادەمنىڭ خۇنى ئۈچۈن تۆلەم (دىيەت) تەلەپ قىلىپ بەنۇ نەزىر قەبىلىسىگە چىقتى. بەنۇ نەزىر قەبىلىسى بىلەن بەنى ئامىر قەبىلىسى قەسەم ئىچىپ دوستلاشقان ئىتتىپاقداش قەبىلە بولۇپ، بەنۇ نەزىر دوستلۇقنى بۇزۇپ، بەنى ئامىرنىڭ ئىككى ئادىمىنى ئۆلتۈرۈۋەتكەن ئىدى. ئۇلار تاشقى جەھەتتە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا

ناھايىتى سىپايە مۇئامىلە قىلىپ، ياخشى ۋەدىلەرنى بەرگەن بولسىمۇ، بىراق، ئۇلار ئىچكى جەھەتتە سۇيىقەست قىلىشنى پىلانلىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ ئۆيىدە تامغا يۆلىنىپ ئولتۇردى. ئۇلار بىر-بىرىگە: «سىلەر بۇنداق ياخشى پۇرسەتنى ئىككىنچى قىتىم ھەرگىز تاپالمايسىلەر. ئاراڭلاردا كىم ئۆگزىگە چىقىپ، ئۇستىدىن تاش تاشلاپ، بۇ ئادەمدىن بىزنى قۇتقۇزىدۇ؟» دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر تۈركۈم ساھابىلار بىلەن بىللە بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئەبۇ بەكرى، ئۆمەر ۋە ئەلى -رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ- قاتارلىقلار بار ئىدى.

ئۇلارنىڭ قىلماقچى بولغانلىرىنى رەسۇلۇللاھقا اللە خەۋەر قىلدى. رەسۇلۇللاھ مەدىنىگە قايتىپ، مۇسۇلمانلارنى ئۇلار بىلەن ئۇرۇش قىلىش ئۈچۈن ئاتلىنىشقا بۇيرىدى. رەسۇلۇللاھ قوشۇننى باشلاپ يېتىپ كەلدى. بۇ ھىجرەتنىڭ تۆتىنچى يىلى، رەبىئۇل ئەۋۋەل ئېيىنىڭ ئوتتۇرلىرى ئىدى. رەسۇلۇللاھ ئۇلارنى ئالتە كۈن مۇھاسىرىگە ئالدى. اللە ئۇلارنىڭ دىللىرىغا قورقۇنچ تاشلىدى. ئۇلار رەسۇلۇللاھدىن ئۆزلىرىنىڭ قېنىدىن كېچىپ سۈرگۈن قىلىۋېتىشنى، قورال-ياراق كۆتۈرمەي مال-مۈلۈكلىرىدىن پەقەت تۆگىگە ئارتقىلى بولىدىغانلىرىنىلا ئېلىپ چىقىپ كېتىشنى ئۆتۈندى. رەسۇلۇللاھ ئۇلارنىڭ تەلىۋىنى قوبۇل قىلدى. ئۇلار تۆگە كۆتۈرەلەيدىغان مال-مۈلۈكلىرىنى تۆگىگە ئارتىپ چىقىپ كېتىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ قالغان مال-مۈلۈكلىرىنى دەسلەپكى مۇھاجىرلارغا تەقسىم قىلىپ بەردى.

زاتۇررىقا غازىتى:

ھىجرەتنىڭ تۆتىنچى يىلى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام «نەجد»گە يۈرۈش قىلىپ، نەخلى دېگەن جايغا چۈشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىللە چىققانلارنىڭ سانى ئالتە نەپەر بولۇپ، ئۇلاردا پەقەت بىرلا تۆگە بار ئىدى. ئۇلار يولنىڭ كۆپ قىسمىنى پىيادە ماڭغاچقا، ئۇلارنىڭ پۇتلىرى ئىششىپ، تىرناقلىرى چىقىپ كەتتى. ئۇلار يول يۈرگەندە پۇتلىرىغا لاتا يۆگىۋالغاچقا، بۇ يۈرۈش «زاتۇررىقا» (پۇتىغا لاتا ئوراش) غازىتى دەپ ئاتالدى.

ئىككى تەرەپ بىر-بىرى بىلەن يېقىنلاشقان بولسىمۇ، بىراق، ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئۇرۇش بولمىدى. كىشىلەر بىر-بىرىدىن قورقۇشتى. شۇڭا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام «سالاتۇل خەۋف» (قورقۇنچ ئىچىدە ئوقۇلغان ناماز)نى ئوقۇدى.

7- خەندەك غازىتى

ھىجرەتنىڭ بەشىنچى يىلى شەۋۋال ئېيىدا خەندەك غازىتى («ئەھزاب غازىتى» دەپمۇ ئاتىلىدۇ) بولدى. بۇ ھەل قىلغۇچ ۋە جاپالىق ئۇرۇش بولۇپ، مۇسۇلمانلار مىسلىسىز دەرىجىدە ئېغىر سىناقلار بىلەن سىنالدى. بۇ ھەقتە اللە مۇنداق دەيدۇ:

«ئەينى ۋاقىتتا ئۇلار يۇقىرى تەرىپىڭلاردىنمۇ، تۆۋەن تەرىپىڭلاردىنمۇ (ھۇجۇم قىلىپ)

كەلگەن ئىدى. بۇ چاغدا كۆزۈڭلار چەكچىيىپ قالغان، يۈرىكىڭلار ئاغزىڭلارغا قاپلىشىپ قالغان، اللە ھەققىدە تۈرلۈك گۇمانلاردا بولغان ئىدىڭلار. بۇ يەردە مۇئمىنلەر سىنالغان ۋە (بېشىغا كەلگەن كۈننىڭ قاتتىقلىقىدىن گويا ئۇلارنى يەر سىلكىگەندەك) قاتتىق تەۋرىنىشكە ئۇچرىغان ئىدى» (سۈرە ئەھزاب: 10 ـ 11 ـ ئايەتلەر).

بۇ ئۇرۇشنىڭ سەۋەبى يەنىلا يەھۇدىيلارغا بېرىپ چېتىلىدۇ. بەنۇ نەزىر قەبىلىسى بىلەن بەنۇ ۋائىل قەبىلىسىدىن بىر قانچە كىشى مەككە قۇرەيشلىرىنىڭ قېشىغا كېلىپ، ئۇلارنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇرۇش قىلىشقا چاقىردى. مەككىلىكلەر ئىلگىرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇرۇش قىلىپ باققان، ئۇرۇشنىڭ ئوتى بىلەن داغلىنىپ باققان بولغاچقا، ئۇرۇشقا تەييارلىنىپ بولۇپ يالتىيىپ قالدى. يەھۇدىيلارنىڭ ئەلچىلىرى بۇ ئۇرۇشنى مەككىلىكلەرگە چىرايلىق ۋە ئاسان قىلىپ كۆرسەتتى ھەمدە: «بىز سىلەر بىلەن باشتىن ـ ئاخىرى بىللە بولۇپ، مۇھەممەدنى تۈپ يىلتىزىدىن قۇرۇتۇپ تاشلايمىز» دېدى. بۇ گەپ قۇرەيشلەرنىڭ كۆڭلىگە ياقتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئەلچىلەرنىڭ چاقىرىغا ئاكتىپلىق بىلەن ئاۋاز قوشۇپ، ئۇرۇشقا تەييارلاندى. ئۇنىڭدىن كېيىن ئەلچىلەر غەتفان قەبىلىسىگە كېلىپ، ئۇلارنىمۇ ئۇرۇش قىلىشقا چاقىردى. ئۇنىڭدىن كېيىن ئۇلار قەبىلىلەر ئارا ئايلىنىپ يۈرۈپ، ئۇلارنىڭ ھەممىسىگە مەدىنىگە ھۇجۇم قىلىش پىلانىنى ئوتتۇرىغا قويدى ھەمدە قۇرەيشلەرنىڭ بۇنىڭغا ئاۋاز قوشقانلىقىنى ئەسكەرتتى.

ئۇلار كېلىشىم بويىچە مۇسۇلمانلارغا قارشى قوشۇن تۈپلىدى. دۈشمەن قوشۇنلىرىنىڭ سانى قۇرەيشلەردىن تۆت مىڭ، غەتفاندىن ئالتە مىڭ بولۇپ، جەمئىي ئون مىڭ كىشىلىك قوشۇن ئىدى. بۇ قوشۇنغا ئەبۇ سۇفيان ئىبنى ھەرب قوماندان قىلىپ بەلگىلەندى.

ھېكمەت مۇئمىننىڭ يوقۇتۇپ قويغان نەرسىسىدۇر:

مۇسۇلمانلار مەدىنىدە قوغدىنىشنى ۋە مەدىنىنى مۇداپىئە قىلىشنى قارار قىلدى. چۈنكى، مۇسۇلمانلار قوشۇنىنىڭ سانى شۇ چاغدا ئۈچ مىڭدىن ئاشمايتتى.

سەلمان فارىسي مەدىنىنىڭ ئەتراپىغا خەندەك كولاش تەكلىۋىنى بېرىپ: «ئى رەسۇلۇللاھ! بىز فارىس زېمىنىدا ئاتلىق قوشۇننىڭ تاجاۋۇزىدىن قورقساق، شەھەر ئەتراپىغا خەندەك كولايتتۇق» دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ تەكلىۋىنى قوبۇل قىلىپ، مەدىنىنىڭ دۈشمەن باستۇرۇپ كىرىدىغان ئوچۇق تەرىپىگە خەندەك كولاشقا بۇيرىدى. خەندەك كولاش ۋەزىپىسىنى ساھابىلارگە تەڭ تەقسىم قىلىپ، ھەر ئون ئادەمگە قىرىق گەز يەر بۆلۈپ بەردى.

مۇسۇلمانلار ئوتتۇرىسىدىكى باراۋەرلىك ۋە غەمخورلۇق روھى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇسۇلمانلارنى ئەمگەككە ۋە ئەجرىگە قىزىقتۇرۇپ، ئۇلار بىلەن بىرلىكتە خەندەك كولاشقا قاتناشتى. سوغۇق قاتتىق بولۇپ، رەسۇلۇللاھ جاپا ـ مۇشەققەتنى

ئۇلار بىلەن بىللە تارتتى. ئۇلار قورساق تويغۇچىلىك نەرسىنى گاھىدا تاپسا، گاھىدا تاپالمايتتى.

ئەبۇ تەلھە مۇنداق دەيدۇ: «بىز قورساقنىڭ ئاچلىقىدىن رەسۇلۇللاھقا شىكايەت قىلدۇق ۋە قورساقلىرىمىزغا تاش تېڭىۋالدۇق. پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالاممۇ قورسىقىغا تاشتىن ئىككىنى تېڭىۋالدى. شۇنداقتىمۇ ئۇلار خۇشال ئىدى، اللەغا ھەمدۇسانا ئېيتاتتى. غەزەل ئېيتىشاتتى. زارلانمايتتى ۋە ھارغىنلىق ھىس قىلمايتتى.»

ئەنەس -رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ- مۇنداق دەيدۇ: «سوغۇق بىر ئەتىگەندە پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام خەندەككە چىقتى. مۇھاجىر ۋە ئەنسارلار ئىشلەۋاتاتتى. ئۇلارنىڭ ئىشلىشىپ بېرىدىغان قۇل-چاكارلىرى يوق ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام ئۇلار ئۇچرىغان جاپا ۋە ئاچلىقنى كۆرۈپ، مۇنۇ بېيىتنى ئوقۇدى:

«ئى اللە! ئاخىرەت ھاياتى ھەقىقي ھايات،

مۇھاجىر ئەنسارغا قىلغىن مەغپىرەت.»

ساھابىلار رەسۇلۇللاھقا مۇنداق دەپ جاۋاب قايتۇردى:

«بەيئەت قىلىپ ئەگەشتۇق مۇھەممەدكە، جىھادقا

ئاتلىنىمىز ئەبەدكە، مەنسۇب بولساق ھاياتقا.»

خەندەك كولاش جەريانىدا مۇسۇلمانلار ناھايىتى چوڭ بىر قورام تاشقا دۇچ كەلدى. ئۇنىڭغا مېتىن (جوتۇ)نىڭ كۈچى يەتمەيتتى. ئۇلار رەسۇلۇللاھقا ئەھۋالنى ئېيتتى. رەسۇلۇللاھ كېلىپ، قولىغا مېتىننى ئالدى-دە، «بىسمىللاھ» دېگىنىچە تاشنى مېتىن بىلەن بىرنى ئۇرۇۋىدى، تاشنىڭ ئۈچتىن بىر قىسمى چېقىلدى. رەسۇلۇللاھ: «اللە كاتتىدۇر، ماڭا شامنىڭ خەزىنىلىرى بېرىلدى. اللە بىلەن قەسەمكى، مەن شامنىڭ قىزىل قەسىرلىرىنى كۆرۈۋاتىمەن» دېدى. ئاندىن كېيىن تاشنى يەنە بىرنى ئۇرۇۋىدى، تاشنىڭ ئۈچتىن ئىككى قىسمى چېقىلدى. رەسۇلۇللاھ: «اللە كاتتىدۇر، ماڭا فارىس زېمىنىنىڭ خەزىنىلىرى بېرىلدى. اللە بىلەن قەسەمكى، مەن مەدائىننىڭ ئاق قەسىرلىرىنى كۆرۈۋاتىمەن» دېدى. ئاندىن تاشنى ئۈچىنچى قېتىم ئۇرۇۋىدى، تاشنىڭ قالغان پارچىسى چېقىلدى. رەسۇلۇللاھ: «اللە كاتتىدۇر، ماڭا يەمەننىڭ خەزىنىلىرى بېرىلدى. اللە بىلەن قەسەمكى، مەن مۇشۇ ئورنۇمدا، مۇشۇ سائەتتە سەنئانىڭ دەرۋازىلىرىنى كۆرۈۋاتىمەن» دېدى.

غازاتتىكى پەيغەمبەرلىك مۆجىزىلىرى:

پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالامنىڭ قولىدا كۆپلىگەن مۆجىزىلەر ئاشكارا بولدى. مۇسۇلمانلار خەندەك كولاش جەريانىدا كولىغىلى بولمايدىغان قاتتىق يەرگە دۇچ كېلەتتى. بۇنداق چاغدا رەسۇلۇللاھ بىر قاچا سۇنى ئېلىپ كېلىپ، اللە خالىغان دۇئالارنى ئوقۇپ، قاچىغا

دەم سۇرۇپ، قاچىدىكى سۇنى ئاشۇ قاتتىق يەرگە چاچاتتى. شۇنىڭ بىلەن يەر يۇمشاپ قۇملۇققا ئايلىنىپ كېتەتتى.

بۇ جەرياندا يەنە ئازغىنە تاماققا بەرىكەت بېرىلىپ، قوشۇندىكى بارلىق ئەزالارنىڭ قورسىقى تويۇشتەك ھەممىگە مەشھۇر مۆجىزە ئاشكارا بولدى.

ئەينى ۋاقىتتا ئۇلار يۇقىرى تەرىپىڭلاردىنمۇ، تۆۋەن تەرىپىڭلاردىنمۇ (ھۇجۇم قىلىپ) كەلگەن ئىدى:

قۇرەيش ۋە غەتفانلار ئون مىڭ كىشىلىك زور قوشۇننى باشلاپ كېلىپ مەدىنىنىڭ ئالدىدا بارگاھ قۇردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۈچ مىڭ قوشۇن بىلەن ئۇلارغا تاقابىل تۇرۇشقا تەييارلاندى. دۈشمەن قوشۇنلىرى بىلەن مۇسۇلمانلار ئوتتۇرىسىنى خەندەك ئايرىپ تۇراتتى.

مۇسۇلمانلار بىلەن بەنۇ قۇرەيزە ئوتتۇرىسىدا ئىتتىپاقداشلىق كېلىشىمى بولۇپ، بەنۇ نەزىرنىڭ قەبىلە باشلىقى ھۇيەي ئىبنى ئەختەب ئۇلارنى كېلىشىمنى بۇزۇشقا مەجبۇرلىدى. ئۇلار كۆپ ئىككىلىنىشلەردىن كېيىن كېلىشىمنى بۇزدى. بۇ خىل ئەھۋال مۇسۇلمانلارغا نىسبەتەن خەۋپنىڭ يەنىمۇ كۈچەيگەنلىكىدىن دېرەك بېرەتتى. ئۇنىڭدىن باشقا بىر قىسىم مۇناپىقلاردىن مۇناپىقلىق قىلمىشلىرى سادىر بولدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام غەتفانلارغا مەدىنىنىڭ مېۋىلىرىنىڭ ئۈچتىن بىرىنى بېرىش شەرتى ئاساسىدا ئۇلار بىلەن سۈلھىلىشىشنى ئويلىدى. ئەنسارلار ئۇرۇش چىقىمىنىڭ كۆپ قىسمىنى ئۈستىگە ئالغانلىقى ئۈچۈن، غەتفانلارغا بېرىدىغان مېۋىلەرنى بۇنىڭدىن ئاشۇرۇۋەتكەندە ئەنسارلارنىڭ يۈكى بەكلا ئېغىرلاپ كېتەتتى.

بىراق، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سەئد ئىبنى مۇئاز بىلەن سەئد ئىبنى ئۇبادەنىڭ دۈشمەن ئالدىدا قىلچە تىز پۈكمەي، ئۆز غورۇرىنى ساقلاپ مۇستەھكەم تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ، ئۆز پىكرىدىن دەرھال ياندى. چۈنكى، سەئد مۇنداق دېدى: «ئى رەسۇلۇللاھ! بىز ۋە ئاشۇ غەتفانلار ئىلگىرى ئوخشاشلا اللهغا شېرىك كەلتۈرەتتۇق، بۇتلارغا چوقۇناتتۇق، اللهغا ئىبادەت قىلمايتتۇق. شۇنداقتىمۇ، ئۇلار بىزدىن ستىۋالماي ياكى بىزنىڭ مېھمىنىمىز بولماي تۇرۇپ بىزنىڭ بىر تال خورمىمىزنى يېيەلمەيتتى. ھازىر بىزنى الله ئىسلام بىلەن ھۆرمەتلەپ، ئىسلامغا يېتەكلەپ، سېنى ۋە بىزنى ئىسلام بىلەن ئەزىز قىلغان تۇرسا، ئەجەبا ئۇلارغا ماللىرىمىزنى بېرەمدۇق؟ الله بىلەن قەسەمكى، بۇنداق قىلىشىمىزنىڭ ھاجىتى يوق، الله بىلەن قەسەمكى، بىز ئۇلارغا پەقەت قىلىچلا بېرىمىز. الله نىمىنى تەقدىر قىلغان بولسا شۇنى كۆرەيلى» دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ ئېيتقانلىرىغا قوشۇلۇپ: «سەن دېگەندەك بولسۇن» دېدى.

ئىسلام باتۇرى بىلەن جاھىلىيەت باتۇرى ئوتتۇرىسىدا:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن مۇسۇلمانلار دۈشمەنىنىڭ مۇھاسىرىسىدە تۇردى. ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئۇرۇش بولمىدى. قۇرەيش چەۋەندازلىرى ئاتلىرىنى چاپتۇرۇپ كېلىپ، خەندەك ئالدىدا توختاپ قالدى. ئۇلار خەندەكنى كۆرۈپ: «ئەزىبرايى خۇدا! بۇ ئەرەبلەر بىلمەيدىغان تاكتىكا ئىكەن» دېيىشتى.

ئاندىن ئۇلار خەندەكنىڭ تار يېرىنى تېپىپ، ئاتلىرىنى چاپتۇرغىنىچە شۇيەردىن مەدىنە زېمىنىغا بۆسۈپ ئۆتتى. ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئەمرى ئىبنى ئەبدۇ ۋۇددە ئىسىملىك داڭلىق بىر چەۋەنداز بولۇپ، مىڭ چەۋەندازغا تەڭ كېلىدۇ دەپ باھا بېرىلەتتى. ئۇ مەدىنە زېمىنىغا ئۆتكەندىن كېيىن: «مەن بىلەن ئېلىشىشقا كىم چىقىدۇ؟» دېدى. ئۇنىڭ بىلەن ئېلىشىقىلى ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىب چىقىپ، ئۇنىڭغا: «ئى ئەمرى! ئەگەر سېنى قۇرەيشلەردىن بىر ئادەم ئىككى ئىشقا چاقىرسا، ئۇنىڭ بىرىنى قوبۇل قىلىشقا اللەغا ئەھدى قىلغان ئىدىڭ، شۇنداقمۇ؟» دېدى.

- شۇنداق- دېدى ئەمرى.

- ئۇنداقتا، مەن سېنى اللە تەرەپكە، اللەنىڭ پەيغەمبىرى تەرەپكە ۋە ئىسلامغا چاقىرىمەن- دېدى ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىب.

- ياق، بۇنىڭغا ئېھتىياجىم يوق- دېدى ئەمرى.

- ئەمىسە سېنى تەسلىم بولۇشقا چاقىرىمەن- دېدى ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىب.

- ئى قېرىندىشىمنىڭ ئوغلى! ئەزىبرايى خۇدا، مەن سېنى ئۆلتۈرۈشنى ياخشى كۆرمەيمەن- دېدى ئەمرى.

- اللە بىلەن قەسەمكى، مەن سېنى ئۆلتۈرۈشنى ياخشى كۆرىمەن- دېدى ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىب.

بۇنى ئاڭلاپ ئەمرىنىڭ غەزىپى تۇتتى-دە، ئېتىدىن سەكرەپ چۈشۈپ، ئېتىنى بوغۇزلىۋەتتى، يۈزىگە كاچاتلىدى. ئاندىن كېيىن ئەلىنىڭ ئالدىغا كەلدى. ئۇ ئىككىسى تۇتۇشۇپ كەتتى. ئەلى ئۇنى ئۆلتۈردى.

ئانا ئوغۇلنى جەڭ ۋە شەھىدلىككە قىزىقتۇرىدۇ:

مۇئمىنلەرنىڭ ئانىسى ئائىشە -رەزىيەللاھۇ ئەنھا- مۇنداق دەيدۇ: «مەن بەنى ھارىسە قورغىنىدا مۇسۇلمان ئاياللار بىلەن بىللە ئىدىم. بۇ ئاياللارغا ھىجاب پەرز بولۇشتىن ئىلگىركى چاغ ئىدى. بىزنىڭ قېشىمىزدىن سەئىد ئىبنى مۇئاز ئۆتتى. ئۇنىڭ ئۈستىدە بىر قىسقا تۆمۈر كىيىم بولۇپ، بىلىكىنىڭ ھەممە يېرى كىيىمىنىڭ سىرتىغا چىقىپ قالغان ئىدى. ئۇ غەزەل ئېيتىپ كېلىۋاتاتتى. ئانىسى ئۇنىڭغا: «ئوغلۇم! سەن سەپكە قوشۇلغىن، اللە بىلەن قەسەمكى، سەن ھەقىقەتەن كېچىكىپ كەلدىڭ» دېدى. مەن: «ئى سەئىدنىڭ

ئانسى! الله بىلەن قەسەمكى، مەن سەئىدنىڭ تۆمۈر كىيىمى ھازىرقىدىن ئۇزۇنراق بولسا بوپتىكەن دەپ ئويلاپ قالدىم» دېدىم. مەن ئەنسىرگەن ئىش ئاخىرى يۈز بەردى. سەئىدكە بىر ئوق كېلىپ تەگدى-دە، ئوق ئۇنىڭ بىلىكىنىڭ تومۇرىنى ئۈزۈۋەتتى. ئۇ بەنۇ قۇرەيزە غازىتىدا شەھىد بولدى.

ئاسمان ۋە زېمىندا اللەنىڭ قوشۇنلىرى بار:

مۇشرىكلار مۇسۇلمانلارنى ھەر تەرەپتىن قورشاپ، ئۇلارنى بىر ئايغا يېقىن مۇھاسىرىگە ئالدى. سىناق كۈچەيدى، مۇناپىقلىق ئاشكارا بولدى. بىر قىسىم كىشىلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ئۆيلىرىگە قايتىشقا ئىجازەت سوراپ: « ‹بىزنىڭ ئۆيلىرىمىز ھەقىقەتەن ئوچۇقچىلىقتا› دېيىشتى. (ئەمەلىيەتتە) ئۇلارنىڭ ئۆيلىرى ئوچۇقچىلىقتا ئەمەس، ئۇلار پەقەت قېچىشنىلا ئويلايدۇ» (سۈرە ئەھزاب: 13-ئايەت).

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ ساھابىلىرى اللە سۈپەتلىگەندەك، قاتتىق قورقۇنچ ئىچىدە ئىدى. دەل شۇ چاغدا رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا غەتفان قەبىلىسىدىن نۇئەيم ئىبنى مەسئۇد دېگەن كىشى كېلىپ: «ئى رەسۇلۇللاھ! مەن مۇسۇلمان بولدۇم. مېنىڭ قەۋمىم مۇسۇلمان بولغانلىقىمنى بىلمەيدۇ. سەن مېنى ئۆزۈڭ خالىغان بىر ئىشقا بۇيرىغىن» دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «سەن بىزنىڭ ئىچىمىزدە بىردىنبىر ئادەم، سەن قولۇڭدىن كېلىشىچە دۈشمەنلىنىڭ ئۇرۇش قىلىش ئىرادىسىنى سۇسلاشتۇرغىن. چۈنكى، جەڭنىڭ ‹بىرى جەڭ، توققۇزى رەڭدۇر› » دېدى.

نۇئەيم ئىبنى مەسئۇد چىقىپ، بەنۇ قۇرەيزەنىڭ قېشىغا كەلدى. ئۇلار بىلەن سۆزلىشىپ، ئۇلارنى ئۆزلىرىنىڭ مەيدانىنىڭ توغرىلىقىدىن گۇمانلاندۇرۇدى. قۇرەيشلەر ۋە بىر يۇرتلۇق بولمىغان غەتفانلارغا بولۇشۇپ، بىر يۇرتلۇق ۋە دائىملىق قوشنا بولغان مۇھاجىر ۋە ئەنسارلار بىلەن دۈشمەنلىشىشنىڭ توغرىلىقىغا قارىتا ئۇلارنىڭ كۆڭلىدە داۋالغۇش پەيدا قىلدى. ئۇلارغا قۇرەيشلەر ۋە غەتفانلار بىلەن بىر سەپتە تۇرۇپ ئۇرۇش قىلماسلىقنى، ئەگەر ئۇرۇش قىلىدىغان بولسا ئۇلارنىڭ (قۇرەيش ۋە غەتفانلارنىڭ) نوپۇزلۇق كىشىلىرىدىن بىر قانچىنى رەنىگە ئېلىپ تۇرۇپ ئاندىن ئۇرۇش قىلىشنى ئېيتتى. ئۇلار نۇئەيمگە: «سەن ھەقىقەتەن ئاقىلانە پىكىر قىلدىڭ» دېيىشتى.

ئاندىن كېيىن نۇئەيم ئىبنى مەسئۇد قۇرەيشلەرنىڭ قېشىغا بېرىپ، ئۇلارغا دوستلۇق ئىزھار قىلدى ھەمدە ئۇلارغا يەھۇدىيلارنىڭ مۇھەممەد بىلەن بولغان ئەھدىنى بۇزغانلىقىغا پۇشايمان قىلغانلىقىنى، شۇڭا ئۇلارنىڭ ئىچىدىن نوپۇزلۇق كىشىلەردىن بىر قانچىنى رەنىگە ئېلىپ مۇھەممەدكە تۇتۇپ بېرىپ، بۇزۇلغان مۇناسىۋەتنى ئەسلىگە كەلتۈرمەكچى بولغانلىقى، مۇھەممەدنىڭ ئۇلارنى ئۆلتۈرۈۋېتىدىغانلىقىنى ئېيتتى.

ئاندىن كېيىن ئۇ غەتفانلارنىڭ قېشىغا بېرىپ، قۇرەيشلەرگە دېگەن گەپلەرنى دېدى. قۇرەيش ۋە غەتفانلارنىڭ ھەر ئىككىلىسى قورقۇپ قالدى ھەمدە ئۇلارنىڭ كۆڭلىدە

يەھۇدىيلارغا قارىتا غەزەپ نەپرەت پەيدا بولدى. ھەر قايسى گورۇھلار ئوتتۇرىسىغا بۆلگۈنچىلىك ئېقىپ كىردى. ھەممىسى بىر-بىرىگە ئېھتىيات بىلەن مۇئامىلە قىلدى.

ئەبۇ سۇفيان بىلەن غەتفانلارنىڭ قۇماندانى رەسۇلۇللاھ بىلەن بىر قىتىملىق ھەل قىلغۇچ جەڭ قىلىشنى ئوتتۇرىغا قويۇۋىدى، يەھۇدىيلار ئارقىغا تارتتى ۋە ئۇلارنىڭ نوپۇزلۇق كىشىلىرىدىن بىر قانچىنى رەنىگە ئېلىپ تۇرۇپ، ئاندىن ئۇرۇش قىلىدىغانلىقىنى ئېيتتى. قۇرەيش بىلەن غەتفانلار نۇئەيم ئىبنى مەسئۇدنىڭ سۆزىنىڭ راستلىقىنى بىلىپ، ئۇلارنىڭ تەلىۋىگە قوشۇلۇشنى رەت قىلدى. بۇنى كۆرۈپ يەھۇدىيلارمۇ نۇئەيم ئىبنى مەسئۇدنىڭ سۆزىنىڭ راستلىقىنى بىلدى. نەتىجىدە ئۇلار بىر-بىرىدىن يۈز ئۆرۈدى. ئۇلارنىڭ ئىتتىپاقلىقى بۇزۇلۇپ، بىرلىكى پارچىلاندى.

ئەڭ مۇھىمى شۇكى، اللە قاتتىق سوغۇق بىر كېچىدە مۇشرىكلارنىڭ بىرلەشمە قوشۇنىغا شامال ئەۋەتتى. شامال ئۇلارنىڭ قازانلىرىنى دۈمكۈمتۈرۈپ، چېدىر-بارگاھلىرىنى ئۇچۇرۇۋەتتى. ئەبۇ سۇفيان تۇرۇپ: «ئى قۇرەيشلەر! ئەزبىرايى خۇدا، سىلەر ئادەم تۇرىدىغان يەردە تۇرماپسىلەر، ئۇلاغلىرىمىز ھالاك بولدى، بەنۇ قۇرەيزە بىزنى تاشلىۋەتتى، ئۇلاردىن بىز زادىلا ياقتۇرمايدىغان ئىشلار سادىر بولدى. كۆرۈپ تۇرۇپسىلەر، قاتتىق شامال قازانلىرىمىزنى دۈمكۈمتۈرۈپ، ئوتلىرىمىزنى ئۆچۈرۈپ، چېدىر-بارگاھلىرىمىزنى ئۇچۇرۇپ كېتىپتۇ. بولدى، مەن بۇ يەردىن كۆچىمەن، سىلەرمۇ كۆچۈڭلار» دېدى. ئەبۇ سۇفيان گېپىنى دەپ بولۇپلا، باغلاقلىق تۆگىسىنىڭ قېشىغا كېلىپ، ئۇنىڭغا مىندى-دە، تۆگىسىنى يېشىپ قويۋەتتى.

غەتفانلار قۇرەيشلەرنىڭ قىلغانلىرىنى ئاڭلاپلا، شەھەرلىرىگە قايتىشقا تەمشەلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ناماز ئوقۇۋاتاتتى. ئۇ دۈشمەن قوشۇنلىرىنىڭ ئەھۋالىنى تىڭ-تىڭلاپ كېلىشكە ئەۋەتكەن ھۇزەيفە ئىبنى يەمان قايتىپ كېلىپ، رەسۇلۇللاھقا ئەھۋالنى مەلۇم قىلدى ۋە كۆرگەنلىرىنى سۆزلەپ بەردى. ئەتىسى ئەتىگەندە رەسۇلۇللاھ بىلەن مۇسۇلمانلار مەدىنىگە قايتىپ كېلىپ، قوراللىرىنى قويدى.

بۈيۈك اللە ھەقىقەتەن راست ئېيتتى: «ئى مۇئمىنلەر! اللەنىڭ سىلەرگە بەرگەن نېمىتىنى ئەسلەڭلار، ئۆز ۋاقتىدا ئۈستۈڭلارغا (كۇففارلاردىن ئۇيۇشقان ئۇرۇشقۇچى) قوشۇن كەلگەن ئىدى. بىز ئۇلارغا قارشى بوران ۋە سىلەرگە كۆرۈنمەيدىغان قوشۇن (يەنى پەرىشتىلەرنى) ئەۋەتتۇق، اللە سىلەرنىڭ قىلغان ئىشىڭلارنى كۆرۈپ تۇرغۇچىدۇر» (سۈرە ئەھزاب: 9-ئەيەت)

«اللە كاپىرلار (يەنى مەدىنىگە ھۇجۇم قىلغان ئىتتىپاقداش قوشۇن)نى خاپا قايتۇردى، ئۇلار مەقسىتىگە يېتەلمىدى، اللە (دۈشمەنگە بوران ۋە پەرىشتىلەرنى ئاپىرىدە قىلىپ) مۇئمىنلەرنى ئۇرۇشسىز غەلىبىگە ئېرىشتۈردى، اللە كۈچلۈكتۇر، غالىبتۇر» (سۈرە ئەھزاب: 24-ئايەت).

ئۇرۇش ئاخىرلاشتى. قۇرەيشلەر شۇنىڭدىن كېيىن مۇسۇلمانلارغا قارشى ئۇرۇش قىلىشقا جۈرئەت قىلالمىدى. رەسۇلۇللاھ ئۇلارغا: «مۇشۇ يىلدىن باشلاپ قۇرەيشلەر سىلەرگە ھوجۇم قىلالمايدۇ، بەلكى، سىلەر ئۇلارغا ھۇجۇم قىلىپ بارىسىلەر» دېدى.

خەندەك ئۇرۇشىدا مۇسۇلمانلاردىن يەتتە ئادەم شەھىد قىلىندى. مۇشرىكلاردىن تۆت ئادەم ئۆلتۈرۈلدى.

8 ـ بەنۇ قۇرەيزە غازىتى

بەنۇ قۇرەيزەنىڭ كېلىشىمنى بۇزۇشى:

پەيغەمبەر ئەلەيھسسالام مەدىنىگە كەلگەن چاغدىلا مۇھاجىر ۋە ئەنسارلار ئوتتۇرىسىدا ئىتتىپاقلىق كېلىشىمى ئورناتقان بولۇپ، ئۇ كېلىشىمدە يەھۇدىيلار بىلەن ئەھدى تۈزۈشكەنلىكى قەيت قىلىنغان. مۇئەييەن شەرتلەر ئاساسىدا ئۇلارنىڭ دىنى ۋە مال ـ مۈلكى قوغدىلىدىغانلىقى ۋە ئۆز ـ ئارا ياردەم بېرىدىغانلىقى بەلگىلەنگەن. ئەھدىنامىنىڭ بىر ماددىسىدا: «ئىككى تەرەپ ئۇرۇشتا ۋە يەسرەبكە (مەدىنىگە) باستۇرۇپ كەلگەنلەرگە قارشى تۇرۇشتا بىر ـ بىرىگە ياردەم بېرىدۇ، نەسىھەت ۋە ياخشىلىق قىلىشقا بولىدۇكى، گۇناھ قىلىشقا بولمايدۇ» دېيىلگەن.

بەنۇ نەزىرنىڭ قەبىلە باشلىقى ھۇيەي ئىبنى ئەختەب بەنۇ قۇرەيزەنى ئەھدىنى بۇزۇشقا، قۇرەيشلەر بىلەن ئىغىز ـ بۇرۇن يالىششقا مەجبۇرلاشتا مۇۋەپپەقىيەت قازاندى. بەنۇ قۇرەيزەنىڭ قەبىلى باشلىقى كەئب ئىبنى ئەسەد دەسلەپتە: «مەن مۇھەممەدنىڭ باشتىن ـ ئاخىرى ئۆز ۋەدىسىدە راستچىللىق بىلەن تۇرۇپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرىۋاتىمەن» دېگەن بولسىمۇ، بىراق، ئاخىرىدا يەنىلا ئۇلارنى بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھسسالام ئوتتۇرىسىدىكى ئەھدى ۋە كېلىشىمنى بۇزۇپ، ئارىنى ئوچۇق قىلىۋەتتى. رەسۇلۇللاھ ئۇلارنىڭ ئەھدىنى بۇزغانلىقىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ئەۋس قەبىلىسىنىڭ باشلىقى سەئىد ئىبنى مۇئاز بىلەن خەزرەج قەبىلىسىنىڭ باشلىقى سەئىد ئىبنى ئۇبادە (ئۇلار بەنۇ قۇرەيزەنىڭ ئىتتىپاقداشلىرى)نى بىر قانچە ئەنسارلار بىلەن خەۋەرنىڭ راست ياكى يالغانلىقىنى تەكشۈرۈشكە ئەۋەتتى. ئۇلار تەكشۈرۈش جەريانىدا ئەھۋالنىڭ ئۇلار ئاڭلىغاندىنمۇ ئېغىر ئىكەنلىكىنى بىلدى. بەنۇ قۇرەيزەنىڭ جىنايىتى چەكتىن ئاشقان بولۇپ، ئۇلار: «اللەنىڭ پەيغەمبىرى دېگەن كىم ئۇ؟، مۇھەممەد بىلەن بىزنىڭ ئارىمىزدا ھېچقانداق ئەھدى ۋە كېلىشىم يوق» دېيىشتى.

ھەتتا ئۇلار تېخى مۇسۇلمانلارغا ھۇجۇم قىلىشقا، مۇسۇلمانلارنىڭ ئارقىسىدىن ئۇلارغا نەيزە سانچىشقا تەييارلانغان ئىدى. بۇنداق قىلىش ئۇرۇش مەيدانىدا ئوچۇق ـ ئاشكارا ھۇجۇم قىلىشتىنمۇ ئېغىر ۋە دەھشەتلىك ئىدى. بۇ اللەنىڭ: «ئەينى ۋاقىتتا ئۇلار يۇقىرى تەرىپىڭلاردىنمۇ، تۆۋەن تەرىپىڭلاردىنمۇ (ھۇجۇم قىلىپ) كەلدى» دېگەن سۆزىنىڭ نەق ئۆزى ئىدى.

بۇ مۇسۇلمانلارغا نىسبەتەن ھەقىقەتەن ئېغىر كەلدى.

بەنۇ قۇرەيزەگە يۈرۈش قىلىش:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن مۇسۇلمانلار خەندەكتىن مەدىنىگە قايتىپ كېلىپ، قورالىرىنى قويدى. جىبرىئىل كېلىپ: «ئى رەسۇلۇللاھ! سەن قورالنى قويدۇڭمۇ؟» دېدى. رەسۇلۇللاھ: «شۇنداق» دېۋىدى، جىبرىئىل: «پەرىشتىلەر تېخى قورالنى قويمىدى، اللە سېنى بەنۇ قۇرەيزەگە ئاتلىنىشقا بۇيرىدۇ. مەنمۇ بېرىپ ئۇلارنى تەۋرىتىمەن» دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جاكارچىنى بۇيرىدى. ئۇ كىشىلەرگە رەسۇلۇللاھنىڭ: «ئاڭلىغۇچىلارنىڭ ھەممىسى ئىتائەت قىلسۇن، بەنۇ قۇرەيزەگە قاراپ دەرھال ئاتلانسۇن» دېگەن بۇيرىقىنى يەتكۈزدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قوشۇننى باشلاپ بەنۇ قۇرەيزەگە يېتىپ كەلدى. ئۇلارنى 25 بەش كېچە-كۈندۈز مۇھاسىرىگە ئالدى. مۇھاسىرە ئۇلارنى ھالىدىن كەتكۈزدى، اللە ئۇلارنىڭ دىللىرىغا قورقۇنچ تاشلىدى.

سەئىدنىڭ كەسكىن ھۆكۈمى:

ئىزاھات: ئەسلى تېكىستتە: «كىمكى ئاڭلىغان بولسا ئىتائەت قىلسۇن، ئەسىر نامىزىنى بەنۇ قۇرەيزەگە بېرىپ ئوقۇسۇن» دېيىلگەن بولۇپ، بۇ قاندىقتۇر ئەسىر نامىزىنى بەنۇ قۇرەيزەدە ئوقۇش مەسىلىسى بولماستىن، بەلكى، ئەھۋالنىڭ جىددى ھەم تېزلىكىنى، قوشۇننىڭ دەرھال ئاتلىنىش لازىملىقىنى ئىپادىلەيتتى. شۇڭا ئۇنىڭ مەزمۇنى بويىچە «ئاڭلىغۇچىلارنىڭ ھەممىسى ئىتائەت قىلسۇن، بەنۇ قۇرەيزەگە قاراپ دەرھال ئاتلانسۇن» دەپ تەرجىمە قىلىندى.

بەنۇ قۇرەيزە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھۆكۈمىگە بويسۇنۇدىغانلىقىنى ئېيتىپ «ئاق بايراق» چىقاردى. ئەۋسلىكلەر ئۇلارنىڭ ئىتتىپاقدىشى بولغاچقا، ئارىغا چۈشۈپ رەسۇلۇللاھدىن ئۇلارنى كەچۈرۈم قىلىشنى ئۆتۈندى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا: «ئى ئەۋسلىكلەر! سىلەرنىڭ ئىچىڭلاردىن بىر ئادەمنىڭ ھۆكۈم قىلىشىغا قوشۇلامسىلەر؟» دېدى. ئۇلار: «قوشۇلىمىز» دېۋىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئۇ بولسا سەئىد ئىبنى مۇئاز» دېدى ۋە ئۇنى چاقىرىپ كېلىشكە ئەلچى ئەۋەتتى. ئۇ يېتىپ كېلىۋىدى، ئۇنىڭ قەبىلىسىدىكىلەر ئۇنىڭغا: «ئى ئابا ئەمرى! سەن ئىتتىپاقداشلىرىڭغا ياخشىلىق قىلغىن. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سېنىڭ ئۇلارغا ياخشىلىق قىلىشىڭ ئۈچۈن سېنى مۇشۇ ئىشقا ئىگە قىلدى» دېيىشتى. ئۇلار ئۆتۈنۈشلىرى كۆپ بولۇۋىدى، سەئىد ئۆزىگە: «مانا، سەئىدنىڭ اللە يولىدا ھېچبىر مالامەت قىلغۇچىنىڭ مالامىتىگە پىسەنت قىلمايدىغان ۋاقتى كەلدى» دېدى-دە، ئۇ: «مەن ئۇلارنىڭ ئەرلىرىنى ئۆلتۈرۈشكە، مال-مۈلۈكلىرىنى مۇسادىرە قىلىشقا، خوتۇن-قىزلىرىنى ئەسىر ئېلىشقا ھۆكۈم قىلىمەن» دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «سەن ئۇلارغا اللەنىڭ ھۆكۈمى بىلەن ھۆكۈم قىلدىڭ» دېدى.

سەئىدنىڭ چىقارغان ھۆكۈمى بەنى ئىسرائىلنىڭ شەرىئىتىدىكى «جەڭ قانۇنى»غا ۋە تەۋراتتىكى ھۆكۈمگە ئۇيغۇن كەلدى. بەنۇ قۇرەيزەگە سەئىدنىڭ ھۆكۈمى يۈرگۈزۈلدى. مۇسۇلمانلار دۈشمەننىڭ ئارقا تەرىپىدىن ھۇجۇم قىلىشىدىن ۋە ئىچكى قالايمىقانچىلىقتىن خاتىرجەم بولدى.

بۇنىدىن ئىلگىرى ئەۋس قەبىلىسى كەئب ئىبنى ئەشرەفنى ئۆلتۈرگەن بولسا، مانا ئەمدى خەزرەج قەبىلىسى ئەھزاب ئۇرۇشىنى تەشكىللىگۈچىلەرنىڭ بىرى بولغان يەھۇدىي سالام ئىبنى ئەبۇل ھۇقەيقنى ئۆلتۈردى. ئۇ سالام ئىبنى ئەبۇل ھۇقەيق پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا دۈشمەنلىك قىلغۇچىلارنىڭ بېشى بولۇپ، كىشىلەرنى رەسۇلۇللاھقا زىيانكەشلىك قىلىشقا كۈشكۈرتەتتى. ئۇنىڭ ئۆلۈمى بىلەن مۇسۇلمانلار ئىسلام ۋە مۇسۇلمانلارغا سۇيىقەست قىلىدىغان، مۇسۇلمانلارغا قارشى ھەرىكەتلەرگە رەھبەرلىك قىلىدىغان كاتتىباشلاردىن قۇتۇلۇپ ئارام تاپتى.

زۇلۇم قىلغۇچىنى ئەپۇ قىلىش، يامانلىق قىلغۇچىغا ياخشىلىق قىلىش:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام نەجد تەرەپكە قوشۇن ئەۋەتتى. ئۇلار بەنى ھەنىفە قەبىلىسىنىڭ باشلىقى سۇمامە ئىبنى ئۇسالنى تۇتۇپ كېلىپ، ئۇنى مەسجىدنىڭ بىر تۈۋرۈكىگە باغلاپ قويدى. رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭ يېنىدىن ئۆتۈۋېتىپ: «سەندە نېمە بار؟ ئى سۇمامە!» دېۋىدى، سۇمامە: «ياخشىلىق بار ئى مۇھەممەد! ئۆلتۈرۈۋەتسەڭ بىر جان ئىگىسىنى ئۆلتۈرىسەن، ئىنئام قىلساڭ تەشەككۈر ئىگىسىگە ئىنئام قىلىسەن. مال-دۇنيا دېسەڭ دېگىنىڭنى بېرىمەن» دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى شۇ پېتى تاشلاپ قويۇپ كەتتى. ئۇ ئىككىنچى قېتىم كېلىپ، ئالدىنقى قېتىم سورىغان سوئالنى سورىۋىدى، سۇمامە ئالدىنقى قېتىمقى بىلەن ئوخشاش جاۋاب بەردى. ئۈچىنچى قېتىممۇ يەنە شۇنداق بولدى. رەسۇلۇللاھ ئۇنى قويۇپ بېرىشكە بۇيرىدى. ئۇ باغلاقتىن بوشانغاندىن كېيىن مەسجىدكە يېقىن جايدىكى بىر خورمىزارلىققا بېرىپ غۇسلى تاھارەت ئالدى. ئاندىن قايتىپ كېلىپ شاھادەت ئېيتىپ مۇسۇلمان بولدى ۋە: «اللە بىلەن قەسەمكى، يەر يۈزىدە مەن ئەڭ ئۆچ كۆرىدىغان ئادەمىم سەن ئىدىڭ، ئەمدى سەن ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان ئادىمىم بولۇپ قالدىڭ، سەن ئېلىپ كەلگەن دىن يەر يۈزىدە مەن ئەڭ يامان كۆرىدىغان دىن ئىدى، ئەمدى ئۇ مەن ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان دىنغا ئايلاندى. مەن ئەسلىدە ئۆمرە قىلىشقا ماڭغان ئىدىم، كېتىۋاتقىنىمدا ئادەملىرىڭ مېنى تۇتۇۋالدى» دېدى. رەسۇلۇللاھ ئۇنى تەبرىكلىدى ۋە ئۆمرە قىلىپ كېلىشكە بۇيرىدى. سۇمامە مەككىگە يېتىپ كېلىۋىدى، قۇرەيشلەر ئۇنىڭغا: «سەن دىنىڭدىن چىقىپسەن» دېيىشتى. سۇمامە: «ياق، دىنىمدىن چىقمىدىم، بەلكى، مەن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا ئەگىشىپ مۇسۇلمان بولدۇم. قەسەم قىلىمەنكى، رەسۇلۇللاھ رۇخسەت قىلمىغۇچە سىلەرگە يەمامەدىن بىر تال بۇغدايىڭ دېنىنى ماڭغۇزمايمەن» دەپ

جاكارلىدى. يەمامە قەدىمدىن تارتىپ مەككىنىڭ ئاشلىق بازىسى ئىدى، شۇڭا ئۇ يۇرتىغا قايتىپ بارغان هامان يەمامەدىن مەككىگە بارىدىغان يولنى ئۈزۈپ تاشلاپ، مەككىگە بىر تۆگىمۇ ئاشلىق ئۆتكۈزمىدى. نەتىجىدە قۇرەيش خەلقى ئاشلىقتىن ئىغىر قىسىلىپ رەسۇلۇللاهغا خەت يازدى. ئۇلار خىتىدە رەسۇلۇللاه بىلەن بولغان ئۇرۇق-تۇققانچىلىقنى دەپ بولسىمۇ سۇمامەنىڭ مەككىگە كېلىدىغان ئاشلىقنى قويۇۋېتىشىنى ئۆتۈندى. شۇنىڭ بىلەن رەسۇلۇللاه سۇمامەگە خەت يېزىپ مەككىگە ئاشلىق يەتكۈزۈپ بېرىشكە يول قويۇشنى ئېيتتى.

9- هۇدەيبىيە سۈلهىسى

پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالامنىڭ چۈشى ۋە مەككىگە كىرىشكە تەييارلىنىشى:

پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام مەدىنىدە تۇرۇپ مەككىگە كىرىپ بەيتۇللانى تاۋاپ قىلىپ چۈش كۆردى. ئۇ كۆرگەن چۈشىنى ساهابىلارغا سۆزلەپ بەردى. ساهابىلار بۇنىڭدىن چەكسىز خۇشاللىققا چۆمدى. چۈنكى، ئۇلارنىڭ مەككە ۋە كەئبىدىن ئايرىلغىنىغا ئۇزۇن يىللار بولغان، بەيتۇللانى تاۋاپ قىلىش تۇيغۇسى هەسسىلەپ كۈچەيگەنىدى. بولۇپمۇ مەككىدە تۇغۇلۇپ، شۇ يەردە ئۆسۈپ يېتىلگەن مۇهاجىرلار ئۇزۇندىن بېرى مەككىگە كىرەلمىگەچكە ئۆز يۇرتىنى قاتتىق سېغىنغانىدى. پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام ئۇلارغا ئەهۋالنى خەۋەر قىلىۋىدى، ئۇلارنىڭ هەممىسى رەسۇلۇللاه بىلەن بىللە چىقىشقا تەييارلاندى.

ئۇزاق ئايرىلىشتىن كېيىنكى مەككىگە قىلىنغان سەپەر:

پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام هىجرەتنىڭ ئالتىنچى يىلى زۇلقەئىدە ئېيىدا ئۇرۇش قىلىش ئەمەس بەلكى، ئۆمرە قىلىش مەقسىتىدە مەدىنىدىن هۇدەيبىيەگە چىقتى. رەسۇلۇللاه بىلەن 1500 كىشى بىللە چىققان بولۇپ، بەيتۇللاهنى ئۇلۇغلاش يۈزىسىدىن ئۇنى زىيارەت قىلىش مەقسىتىدە چىققانلىقىنى كىشىلەرگە بىلدۈرۈش ئۈچۈن قۇربانلىق قىلىنىدىغان ماللارنىمۇ ئېلىۋالغان ۋە ئۆمرىگە ئېهرام باغلىغان ئىدى.

رەسۇلۇللاه قۇرەيشلەرنىڭ ئەهۋالىنى ئىگىلەش ئۈچۈن ئالدىدىن تىڭ-تىڭلاشقا ئادەم ئەۋەتتى. رەسۇلۇللاه «ئەسفان» دېگەن جايغا كېلىۋىدى، ئالدىدىن ئەۋەتكەن خەۋەرچى قايتىپ كېلىپ رەسۇلۇللاهغا كەئب ئىبنى لۇئەينىڭ رەسۇلۇللاه بىلەن ئۇرۇشۇش ۋە رەسۇلۇللاهنى بەيتۇللادىن توسۇش ئۈچۈن قوشۇن توپلىغانلىقىنى ئېيتتى. رەسۇلۇللاه مېڭىپ هۇدەيبىيەنىڭ بىر چېتىگە كېلىپ، شۇ يەرنى قونالغۇ قىلدى. ئۇ يەردە سۇ ئاز بولغاچقا مۇسۇلمانلار رەسۇلۇللاهغا ئۇسساپ كەتكەنلىكىنى ئېيتىشتى. رەسۇلۇللاه ئوقدىنىدىن بىر تال ئوقنى سۇغۇرۇپ ئېلىپ، ئوقنى سۇغا سېلىشقا بۇيرىدى. ئۇلار رەسۇلۇللاهنىڭ ئەمرىنى بىجا كەلتۈرگەندىن كېيىن سۇ بارلىق مۇسۇلمانلارنىڭ قانغۇدەك ئىچىشىگە يەتتى.

رەسۇلۇللاھ قۇرەيشلەرنىڭ ئۆزىدىن ئەنسىرەپ قىلىۋاتقانلىقىنى بىلىپ، ئۇلارغا بىر ئادەمنى ئەلچى قىلىپ ماڭدۇرۇشنى ئويلىدى-دە، ئوسمان ئىبنى ئەففاننى چاقىرىپ، ئۇنى قۇرەيشلەرگە ئەلچى قىلىپ ئەۋەتىدىغانلىقىنى ئېيتىپ، ئۇنىڭغا: «قۇرەيشلەرگە بىزنىڭ ئۇرۇشقىلى كەلمىگەنلىكىمىزنى، پەقەت ئۆمرە ھەج قىلىش ئۈچۈنلا كەلگەنلىكىمىزنى ئۇقتۇرغىن ۋە ئۇلارنى ئىسلامغا چاقىرغىن» دېدى ھەمدە ئۇنى مەككىدىكى بارلىق مۆئمىن ئەر-ئاياللار بىلەن كۆرۈشۈپ، ئۇلارغا فەتھە بېشارىتىنى يەتكۈزۈشكە ۋە ئۇ يەردىكى كىشىلەرنىڭ ئىمانىنى يوشۇرۇپ يۈرمەسلىكى ئۈچۈن ئۇلارغا الله بۇ دىننى مەككە تۇپرىقىدا ھامان ئۇستۇنلۈككە ئىگە قىلىدىغانلىقىنى خەۋەر قىلىشقا بۇيرىدى.

ئوسمان -رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ- مەككىگە يېتىپ كەلدى. ئۇ ئەبۇ سۇفيان باشچىلىقىدىكى قۇرەيش كاتتىباشلىرىنىڭ ئالدىغا كىلىپ ئۇلارغا ئەلچىلىكنى يەتكۈزدى. ئوسمان ئەلچىلىك ۋەزىپىسىنى ئورۇنداپ بولغان چاغدا، ئۇلار ئوسمانغا: «ئەگەر خالىساڭ بەيتۇللانى تاۋاپ قىلىپ كەتكىن» دېۋىدى، ئوسمان رەسۇلۇللاھ تاۋاپ قىلىش پۇرسىتىگە ئېرىشمىگۈچە ئۆزى يالغۇز تاۋاپ قىلمايدىغانلىقىنى ئېيتتى.

رىزۋان بەيئىتى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئوسماننىڭ ئۆلتۈرۈلگەنلىكى ھەققىدە يالغان خەۋەر يېتىپ كەلدى. بۇ چاغدا رەسۇلۇللاھ بىر توپ دەرەخنىڭ سايىسى ئاستىدا ئىدى. مۇسۇلمانلارنىڭ ھەممىسى قوزغىلىپ، رەسۇلۇللاھقا «قەتئىي قاچماسلىققا» بەيئەت قىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆزىنىڭ قولىنى تۇتۇپ: «بۇ ئوسمان ئۈچۈن» دېدى. مانا بۇ ھۇدەيبىيەدىكى دەرەخ ئاستىدا قىلىنغان «رىزۋان بەيئىتى» بولۇپ، بۇ ھەقتە الله مۇنداق دەيدۇ:

«الله مۇئمىنلەردىن ھەقىقەتەن رازى بولدى، (ئى مۇھەممەد!) ئۆز ۋاقتىدا ئۇلار (ھۇدەيبىيەدە) دەرەخ (سايىسى) ئاستىدا ساڭا بەيئەت قىلدى» (سۈرە فەتھ: 18-ئايەت).

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئارقا-ئارقىدىن قۇرەيشلەرنىڭ تۆت نەپەر ئەلچىسى كەلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ ھەممىسىگە: «بىز ئۇرۇش قىلغىلى كەلمىدۇق بەلكى، ئۆمرە ھەج قىلغىلى كەلدۇق» دېگەن بولسىمۇ، بىراق، قۇرەيشلەر بۇنىڭغا ئىشەنمەي تۇرۇۋالدى.

ئاشۇ ئەلچىلەرنىڭ بىرى بولغان ئۇرۋە ئىبنى مەسئۇد سەقەفىي قەۋمىنىڭ قېشىغا قايتىپ: «ئى قەۋم! الله بىلەن قەسەمكى، مەن نۇرغۇن پادىشاھلارغا ئەلچى بولۇپ بارغان. كىسرا، قەيسەر ۋە نەجاشىيلارنىڭ ھوزۇرىدا بولغان ئىدىم. ئەزبىرايى خۇدا! مەن مۇھەممەدنىڭ ئادەملىرىنىڭ ئۇنىڭغا ھۆرمەت قىلغىنىدەك بۇ شاھلارنىڭ ھېچ بىرىگە شۇنداق ھۆرمەت قىلىنغانلىقىنى كۆرمىدىم» دېدى ۋە ساھابىلارنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا كۆرسەتكەن چىن ھۆرمىتىنى ئۇلارغا سۆزلەپ بەردى.

كېلىشىم ۋە سۈلھى، ھېكمەت ۋە سەۋرچانلىق:

قۇرەيشلەر سۇھەيل ئىبنى ئەمرىنى ئەلچىلىككە ئەۋەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ: «ئۇلارنىڭ سۇھەيلنى ئەۋەتكىنىگە قارىغاندا ئۇلار چوقۇم سۈلھىنى تاللاپتۇ» دېدى. ئىككى تەرەپ سۆھبەتلىشىپ بىرلىككە كەلگەندىن كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىبنى چاقىرىپ، شەرتنامىنى يېزىشقا بۇيرىدى. ئەلى «بسم الله الرحمن الرحيم» (ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان اللەنىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن) دەپ يازغانىدى، سۇھەيل: «بىز ‹الرحمن› (شەپقەتلىك الله)نىڭ كىملىكىنى تونۇمايمىز، سەن ئىلگىركىدەكلا ‹بسمك اللهم› (سېنىڭ ئىسمىڭ بىلەن ئى الله! بۇ ئىشىمنى باشلايمەن) دەپ يازغىن» دېدى. مۇسۇلمانلار: «الله بىلەن قەسەمكى، ئۇنداق دەپ يازمايمىز، پەقەت ‹بسم الله الرحمن الرحيم› (ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان اللەنىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن) دەپ يازىمىز» دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بولدى، ئۇنىڭ دېگىنى بۇيىچە: ‹بسمك اللهم› (سېنىڭ ئىسمىڭ بىلەن ئى الله! بۇ ئىشىمنى باشلايمەن) دەپ يازغىن» دېدى.

شۇنىڭ بىلەن ئەلى: «اللەنىڭ پەيغەمبىرى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام شۇنىڭغا سۈلھى قىلدۇكى» دەپ يازغانىدى، سۇھەيل رەسۇلۇللاھقا: «بىز سېنىڭ پەيغەمبەرلىكىڭنى ئېتىراپ قىلغان بولساق، سەن بىلەن ئۇرۇشۇپ، سېنى بەيتۇللاھدىن توسۇپ يۈرمەيتتۇق. شۇڭا: ‹مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇللاھ› دەپ يازغىن» دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا: «گەرچە سىلەر مېنى ئىنكار قىلساڭلارمۇ مەن يەنىلا اللەنىڭ ھەق پەيغەمبىرىمەن» دېدى-دە، ئەلىنى سۇھەيلنىڭ دېگىنىدەك يېزىشقا ۋە كېلىشىمدىكى «رەسۇلۇللاھ» (اللەنىڭ پەيغەمبىرى) دېگەن سۆزنى ئۆچۈرۈۋېتىشكە بۇيرىدى. بىراق، ئەلى: «ياق، مەن بۇ سۆزنى مەڭگۈ ئۆچۈرمەيمەن» دەپ تۇرۇۋالغانىدى، رەسۇلۇللاھ ھېلىقى سۆزنىڭ ئورنىنى ئەلىدىن سوراپ، ئۇنى ئۆز قولى بىلەن ئۆچۈردى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «اللەنىڭ پەيغەمبىرى سىلەرنىڭ بۇ يىل بەيتۇللاھنى تاۋاپ قىلىشىمىزغا توسقۇنلۇق قىلماسلىقىڭلارغا سۈلھى قىلدۇ» دېۋىدى، سۇھەيل ئەرەبلەرنىڭ «مۇھەممەد بۇ يىل زورلۇق كۈچى بىلەن مەككىگە كىرىپتۇ» دەپ سۆز چۆچەك قىلماسلىقى ئۈچۈن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇ يىل قايتىپ كېتىپ، كېلەر يىلى قايتا كېلىپ بەيتۇللاھنى تاۋاپ قىلىشنى ئېيتتى. شەرتنامە ئۇنىڭ دېگىنى بۇيىچە يېزىلدى.

سۇھەيل يەنە مۇنداق دېدى: «ئەگەر بىزنىڭ ئىچىمىزدىن بىر ئادەم سېنىڭ دىنىڭغا كىرىپ، سېنىڭ قېشىڭغا كەلسە، سەن ئۇنى بىزگە قايتۇرۇپ بېرىسەن» دېۋىدى، مۇسۇلمانلار: «سۇبھانەللاھ! مۇسۇلمان بولۇپ كەلگەنلەرنى مۇشرىكلارغا قايتۇرۇپ بېرەمدۇق؟» دېيىشتى.

شەرتنامىنىڭ ماددىلىرى يېزىلىۋاتقان پەيتتە قۇرەيش ۋەكىلى سۇھەيل ئىبنى ئەمرنىڭ

ئوغلى ئەبۇ جەندەل كويزا-كىشەنلىرىنى سۆرەپ مەككىنىڭ تۆۋەن تەرىپىدىن چىقىپ كېلىپ، مۇسۇلمانلارنىڭ ئارىسىغا ئۆزىنى ئاتتى. سۇھەيل بۇنى كۆرۈپ: «مانا بۇ قايتۇرۇشقا تىگىشلىك تۇنجى ئىش» دېدى. رەسۇلۇللاھ: «بىز تېخى سۈلھى ماددىلىرىنى پۈتتۈشۈپ بولمىدۇققۇ؟» دېۋىدى، سۇھەيل: «ئۇنداقتا مەن سەن بىلەن ھېچقانداق كېلىشىم ئىمزالىمايمەن» دېدى. رەسۇلۇللاھ: «ئۇنى ماڭا قالدۇرغىن» دېگەندى، سۇھەيل: «ئۇنى ساڭا مەڭگۈ قالدۇرالمايمەن» دېدى. رەسۇلۇللاھ قايتا-قايتا تەلەپ قىلغان بولسىمۇ، بىراق، سۇھەيل ئۇنىمىدى.

ئەبۇ جەندەل: «ئى مۇسۇلمانلار! مەن مۇسۇلمان بولۇپ، قېشىڭلارغا كەلسەم مېنى مۇشرىكلارغا قايتۇرۇپ بېرەمسىلەر؟ مەن يولۇققان ئازابنى كۆرمەيۋاتامسىلەر؟» دېدى. ئۇ الله يولىدا ھەقىقەتەن قاتتىق ئازابلانغان ئىدى. شۇنداقتىمۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەبۇ جەندەلنى قۇرەيشلەرگە قايتۇرۇپ بەردى.

كېلىشىمگە مۇنۇلار يېزىلدى: ئىككى تەرەپ ئون يىل ئۇرۇش توختىتىدۇ، بۇ ئون يىل ئىچىدە ئىككى تەرەپ كىشىلىرى بىر-بىرىدىن ئەمىن بولىدۇ. قۇرەيشلەر تەرەپتىن ئىگە-چاقىلىرىنىڭ رۇخسىتىسىز (قېچىپ) كەلگەن ھەر قانداق بىر ئەر قۇرەيشكە شەرتسىز قايتۇرۇلىدۇ، ئەمما مۇسۇلمانلار تەرەپتىن قۇرەيشلەر تەرەپكە قېچىپ كەتكەنلەر مۇسۇلمانلارغا قايتۇرۇپ بېرىلمەيدۇ. ھەر قايسى ئەرەب قەبىلىلىرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ياكى قۇرەيشلەردىن كىمنىڭ ھىمايىسىگە كىرىشنى خالىسا، شۇنىڭ ھىمايىسىگە كىرسە بولىدۇ.

مۇسۇلمانلارنىڭ سۈلھىدە تۆۋەن ئورۇندا تۇرۇشى ۋە مەدىنىگە قايتىپ كېتىشى:

مۇسۇلمانلار سۈلھىدىكى تەڭسىزلىك، مەككىگە كىرمەي قايتىپ كېتىش، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇستىگە ئالغان روھى بېسىم قاتارلىقلارنى كۆرۈپ ئۇلارنىڭ كۆڭلى تولىمۇ يېرىم بولدى. ئۇلار تۇگىشىپ كەتكىلى تاسلا قالدى. دېمىسىمۇ بۇ ئۇلارغا ھەقىقەتەن ئېغىر كەلگەن ئىدى. ئۆمەر -رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ- ئەبۇ بەكرىنىڭ قېشىغا كېلىپ: «پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزگە: ‹بىز بەيتۇللاھقا بېرىپ، ئۇنى تاۋاپ قىلىمىز› دېمىگەنمۇ؟» دەپ سورىدى. ئەبۇ بەكرى: «دېگەن» دېدى، ئاندىن: «ساڭا مۇشۇ يىل چوقۇم كىرىسەن» دېگەنمۇ؟ دەپ سورىدى. ئۆمەر: «ياق» دېۋىدى، ئەبۇ بەكرى: «توغرا، سەن چوقۇم كېلىپ، ئۇنى تاۋاپ قىلىسەن» دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سۈلھىدىن بىكار بولغاندىن كېيىن ھەدىيە (قۇربانلىق ئۈچۈن ئېلىپ كەلگەن مال)نى بوغۇزلىدى. ئاندىن ئولتۇرۇپ، بېشىنى چۈشۈرتتى. بۇ ئەھۋال مۇسۇلمانلارغا ھەقىقەتەن ئېغىر كەلدى. چۈنكى، ئۇلار مەدىنىدىن چىققاندا مەككىگە كىرىپ، ئۆمرە ھەج قىلىدىغانلىقىدىن قىلچە شەكلەنمىگەن ئىدى. ئەمما ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قۇربانلىق قىلىپ، بېشىنى چۈشۈرتكەنلىكىنى كۆرۈپ، دەرھال

ئورۇنلىرىدىن تۇرۇپ، ماللىرىنى بوغۇزلىدى ۋە بېشىنى چۈشۈرتتى.

تەڭسىز شەرتنامە ۋە روشەن غەلبە:

ئاشۇ ئىشلاردىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە قايتىپ كەلدى. ئۇنىڭ مەدىنىگە قايتىشىدا اللە مۇنۇ ئايەتنى نازىل قىلدى:

«اللەنىڭ سېنىڭ ئىلگىرىكى ۋە كېيىنكى گۇناھلىرىڭنى كەچۈرۈشى ئۈچۈن، ساڭا بەرگەن نېمىتىنى مۇكەممەللەشتۈرۈشى ئۈچۈن، سېنى توغرا يولغا باشلىشى ئۈچۈن، ساڭا كۈچلۈك ياردەم بېرىشى ئۈچۈن، ساڭا بىز ھەقىقەتەن روشەن غەلبە ئاتا قىلدۇق» (سۈرە فەتىھ: 1ـ3ـ ئايەتلەر).

ئۆمەر ـ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ـ: «ئى رەسۇلۇللاھ! مۇشۇ روشەن غەلبىمۇ؟» دەپ سورىۋىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ھەئە» دېدى.

سىلەر بىرەر نەرسىنى ياقتۇرماسلىقىڭلار مۇمكىن، ئەمما ئۇ سىلەر ئۈچۈن پايدىلىقتۇر:

رەسۇلۇللاھ مەدىنىگە قايتقان چاغدا ئۇنىڭ قېشىغا قۇرەيشلەر تەرىپىدىن ئەبۇ بەسىر ئىبنى ئۇتبە ئىبنى ئۇسەيد ئىسىملىك بىر ئادەم مۇسۇلمان بولۇپ كەلدى. ئارقىدىنلا قۇرەيشلەرنىڭ ئىككى ئادىمى ئۇنى ئىزدەپ كېلىپ: «ئارىمىزدىكى كېلىشىم بويىچە ئەبۇ بەسىرنى قايتۇرۇپ كېتىمىز» دېيىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى ئۇ ئىككىسىگە قايتۇرۇپ بەردى. ئۇ ئىككى ئادەم ئەبۇ بەسىرنى ئېلىپ بىر يەرگە كەلگەندە، ئەبۇ بەسىر ئۇ ئىككى ئادەمنىڭ قولىدىن قىچىپ سەيفۇل بەھرى دېگەن جايغا كېلىۋالدى. بۇنى ئاڭلاپ ئەبۇ جەندەل ئىبنى سۇھەيلمۇ مۇشرىكلارنىڭ قولىدىن قېچىپ چىقىپ ئەبۇ بەسىرگە قوشۇلدى. شۇنداق قىلىپ قۇرەيشلەردىن بىرەر ئادەم مۇسۇلمان بولسىلا دەرھال چىقىپ ئەبۇ بەسىرنىڭ سېپىگە قوشۇلۇشقا باشلىدى. نەتىجىدە ئۇلار بىر جامائەت (پارتىزانلار ئەترىتى) بولۇپ ئۇيۇشتى. قۇرەيشلەرنىڭ شامغا بارىدىغان كارۋانلىرىنىڭ ئالدىنى توسۇپ، ئادەملىرىنى ئۆلتۈرۈپ، ماللىرىنى مۇسادىرە قىلدى. بۇنىڭغا چىدىمىغان قۇرەيشلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئەلچى ئەۋەتىپ، بۇندىن كېيىن قۇرەيشلەردىن مۇسۇلمان بولۇپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا بارغانلارنى قۇرەيشلەرگە قايتۇرۇپ بەرمەسلىكنى رەسۇلۇللاھدىن ئۆتۈنۈپ سورىدى.

ئاخىرقى ھادىسىلەر شۇنى كۆرسەتتىكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قۇرەيشلەرنىڭ ھەر قانداق (يولسىز) تەلەپلىرىنى قوبۇل قىلىش ئۈچۈن تۆۋەن ئورۇندا تۇرغان، قۇرەيشلەر بۇنىڭدا زور پايدىغا ئېرىشكەندەك كۆرۈنگەن، مۇسۇلمانلار پەقەت ئىمان ۋە پەيغەمبەرگە بولغان ئىتائەتنىڭ كۈچى بىلەنلا ئۇنى چىداپ تۇرۇپ ئۆستىگە ئالغان ھۇدەيبىيە سۈلھىسى ئىسلامنىڭ غەلبە قىلىشى ۋە ئەرەب يېرىم ئارىلىغا مىسلىسىز سۈرئەتتە كەڭ تارقىلىشى ئۈچۈن يېڭى بىر دەرۋازىنىڭ ئېچىلىشى بولدى. شۇنداقلا مەككىنى فەتىھ قىلىشنىڭ،

قەيسەر، كىسرا، مۇقەۋقىس قاتارلىق دۇنيا پادىشاھلىرىنى ۋە ئەرەب ئەمىرلىرىنى ئىسلامغا دەۋەت قىلىشنىڭ باشلىنىشى بولدى. بۈيۈك اللە ھەقىقەتەن راست ئېيتتى:

«سىلەر بىرەر نەرسىنى ياقتۇرماسلىقىڭلار مۇمكىن، ئەمما ئۇ سىلەر ئۈچۈن پايدىلىقتۇر؛ سىلەر بىرەر نەرسىنى ياقتۇرۇشۇڭلار مۇمكىن، ئەمما ئۇ سىلەر ئۈچۈن زىيانلىقتۇر. (سىلەرگە نېمىنىڭ پايدىلىق ئىكەنلىكىنى) اللە بىلىدۇ، سىلەر بىلمەيسىلەر» (سۈرە بەقەرە: 216ـ ئايەت).

خالىد ئىبنى ۋەلىد ۋە ئەمرى ئىبنى ئاسنىڭ مۇسۇلمان بولۇشى:

ھۇدەيبىيە سۈلھىسى دىللار ئۈچۈنمۇ فەتھ بولدى. قۇرەيشلەرنىڭ ھەربىي قوماندانى، زور ئۇرۇشلارنىڭ قەھرىمانى خالىد ئىبنى ۋەلىد مۇسۇلمان بولدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى «اللەنىڭ قىلىچى» دەپ ئاتىدى. ئۇ اللە يولىدا كۆپلىگەن سىناقلار بىلەن سىنالدى. شام ئۇنىڭ قولى بىلەن فەتھ قىلىندى. يەنە كاتتا قوماندان ۋە ئەمىرلەرنىڭ بىرى، ئۆمەر رەزىيەللاھۇنىڭ خەلىپىلىك دەۋرىدىكى مىسىرنىڭ فەتھ قىلغۇچىسى ئەمرى ئىبنى ئاس مۇسۇلمان بولدى. خالىد ئىبنى ۋەلىد بىلەن ئەمرى ئىبنى ئاس مەدىنىگە ھۇدەيبىيە سۈلھىسىدىن كېيىنلا كەلگەن بولۇپ، ئۇلار مۇسۇلمان بولغاندىن كېيىن، ئۇلارنىڭ ئىسلامى ھەقىقەتەن ياخشى بولدى.

ھۇدەيبىيە سۈلھىسى مۇسۇلمانلار بىلەن مۇشرىكلارنىڭ ئارىلىشىشى ئۈچۈن پۇرسەت ياراتتى. مۇشرىكلار ئىسلامنىڭ گۈزەل تەرەپلىرىنى ۋە مۇسۇلمانلارنىڭ ئەخلاقىنى كۆردى. مۇشۇ سۈلھىدىن تولۇق بىر يىل ئۆتمەيلا كۆپلىگەن خەلقلەر ئىسلامغا كىردى.

10ـ پادىشاھ ۋە ئەمىرلەرنى ئىسلامغا دەۋەت قىلىش دەۋەت ۋە ھېكمەت:

سۈلھى تامام بولۇپ، ئەھۋاللار بىر ئىزغا چۈشكەندىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دۇنيانىڭ پادىشاھلىرىغا ۋە ئەرەب ئەمىرلىرىگە خەت يېزىپ، خېتىدە ئۇلارنى ھېكمەت ۋە چىرايلىق نەسىھەت بىلەن ئىسلامغا ۋە اللەنىڭ يولىغا دەۋەت قىلدى. رەسۇلۇللاھ بۇ ئىشقا ئالاھىدە ئەھمىيەت بەردى، ھەر بىر پادىشاھقا شۇنىڭغا لايىق ئەلچى تاللىدى. رەسۇلۇللاھقا: «پادىشاھلار مۆھۈر بېسىلمىغان خەتنى قوبۇل قىلمايدۇ» دېيىلگەندە، رەسۇلۇللاھ بىغىنى كۈمۈشتىن قىلىپ بىر ئۈزۈك ياساتتى ۋە ئۇنىڭغا «مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللاھ» (اللەنىڭ ئەلچىسى مۇھەممەد) دېگەن خەتنى ئويدۇردى.

ھىرەقلىنىڭ ئىسلام ئالدىدا تەسلىم بولۇشى ۋە ئىسلامنى قوبۇل قىلىشتىن باش تارتىشى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەكتۇپ يوللىغان ئاشۇ پادىشاھلار رۇم ئىمپېراتورى ھىرەقلى، فارىس ئىمپېراتورى كىسرا ئىبرۋيز، ھەبەشىستان پادىشاھى نەجاشى ۋە مىسىر پادىشاھى مۇقەۋقىس ئىدى.

ھىرەقلى، نەجاشى ۋە مۇقەۋقىس رەسۇلۇللاھنىڭ خېتىگە ئەدەب بىلەن جاۋاب قايتۇردى. ھىرەقلى رەسۇلۇللاھنىڭ ئىش-ئىزلىرىنى تەكشۈرۈش ئۈچۈن، ئۇنىڭ ئەھۋالىدىن خەۋەردار كىشىلەرنى ئىزدىدى. بۇ دەل ئەبۇ سۇفيانىنىڭ تىجارەت ئۈچۈن غەززەگە بارغان ۋاقتىغا توغرا كەلدى. ھىرەقلى ئۇنى چاقىرتىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەققىدە ئۇنىڭدىن كۆپلىگەن سوئاللارنى سورىدى. ئۇنىڭ جاۋابى دىنلارنىڭ تارىخى، پەيغەمبەرلەرنىڭ خۇسۇسىيىتى ۋە ئىش-ئىزلىرى، ئۇممەتلەرنىڭ پەيغەمبەرگە تۇتقان پوزىتسىيىسى، اللەنىڭ ئۇلارغا يۈزگۈزگەن قانۇنىيىتى قاتارلىقلاردىن خەۋەردار تەجرىبىلىك ۋە ئاقىل ئادەمنىڭ جاۋابى بولدى. ئەبۇ سۇفيان كىشىلەرنىڭ ئۆزىنى يالغانچى دېيىشىدىن خىجىل بولۇپ پادشاھقا راست گەپ قىلدى.

ھىرەقلى بۇلارنى ئاڭلاپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھەق پەيغەمبەر ئىكەنلىكىگە كەسكىن ئىشەندى. ئۇ ئەبۇ سۇفيانغا: «ئەگەر سېنىڭ ئېيتقانلىرىڭ راست بولسا ئۇزاققا قالماي ئۇ (پەيغەمبەر) مەن دەسسەپ تۇرغان مۇشۇ ئورۇنغا ئىگە بولىدۇ. مەن ئۇ پەيغەمبەرنىڭ دۇنياغا كېلىدىغانلىقىنى بىلەتتىم. بىراق، سىلەرنىڭ ئىچىڭلاردىن چىقىدىغىنىنى ئويلاپ باقمىغان ئىدىم. ئەگەر مەن ئۇنىڭ قېشىغا يېتىپ بارالىغان بولسام ئۇنىڭ بىلەن ئۇچرىشىش ئۈچۈن جاپالارنى چېكىشكە رازى ئىدىم. ئەگەر ئۇنىڭ قېشىدا بولغان بولسام ئەلۋەتتە ئۇنىڭ پۇتىنى يۇيۇپ قويغان بولاتتىم» دېدى.

پادىشاھ ئوردا دەرۋازىسىنى تاقاشقا بۇيرىدى. ئاندىن ۋەزىر-ۋۇزرالىرىغا قاراپ: «ئى رۇملۇقلار! سىلەر پادىشاھىڭلارنىڭ ئاشۇ پەيغەمبەرگە ئەگىشىشىنى قوللامسىلەر؟ سىلەرمۇ ئۇنىڭغا ئەگىشىپ نىجاتلىققا ۋە توغرا يولغا ئىگە بولۇشنى خالامسىلەر؟» دېۋىدى، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ۋاراڭ-چۇرۇڭ كۆتۈرۈلدى. ئۇلار قېچىپ ئۆزلىرىنى ئىشىككە ئاتتى. بىراق، ئىشىك تاقالغان ئىدى. ھىرەقلى ئۇلارنىڭ قاچقانلىقىنى كۆرۈپ، ئىماندىن ئۈمىد ئۈزدى. ئاندىن ئۇلارغا: «بولدى قايتىپ كېلىڭلار، مەن بايامقى گەپنى سىلەرنى سىناش ئۈچۈن ئېيتقان ئىدىم، سىلەرنىڭ دىنىڭلاردا مۇستەھكەم تۇرغانلىقىڭلارنى كۆردۈم» دېدى. ئۇلار پادىشاھقا باش ئۇردى ۋە ئۇنىڭدىن مەمنۇن بولۇشتى.

رۇم ئىمپېراتورى ھىرەقلى پادىشاھلىقنى ھىدايەتتىن ئۈستۈن بىلدى. ئەبۇ بەكرى ۋە ئۆمەر -رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ- لارنىڭ دەۋرىدە ھىرەقلى بىلەن مۇسۇلمانلار ئوتتۇرىسىدا بىر قانچە قېتىملىق ئۇرۇش ۋە جەڭلەر بولدى. ئاشۇ ئۇرۇشتا ئۇنىڭ تەختى ۋە ھۆكۈمرانلىقى يىمىرىلدى.

نەجاشى ۋە مۇقەۋقىسنىڭ ئەدەب بىلەن جاۋاب قايتۇرۇشى:

نەجاشى بىلەن مۇقەۋقىس پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەلچىلىرىگە ھۆرمەت بىلەن مۇئامىلە قىلدى. ئۇلارنىڭ قايتۇرغان جاۋابىمۇ ناھايىتى دوستانە بولدى. مۇقەۋقىس رەسۇلۇللاھقا سوغا-سالاملارنى ئەۋەتتى. ئۇ ئەۋەتكەن سوغا-سالاملار ئىچىدە ئىككى قىز

بولۇپ، ئۇنىڭ بىرى رەسۇلۇللاھنىڭ ئايالى، ئوغلى ئىبراھىمنىڭ ئانىسى مارىيە ئىدى.

كىسرانىڭ ھاكاۋۇرلۇقى ۋە ئۇنىڭ ھالاكىتى:

فارىس (ئىران) پادىشاھى كىسرا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خېتىنى كۆرۈپ، ئۇنى يىرتىپ تاشلىۋەتتى ۋە: «مېنىڭ ھۆكۈمرانلىقىم ئاستىدىكى بىر قۇل ماڭا مۇشۇنداق خەت يازامدۇ؟» دېدى. ئۇنىڭ بۇ گېپى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا يەتكۈزۈلگەندە، رەسۇلۇللاھ: «اللە ئۇنىڭ ھۆكۈمرانلىقىنى ۋەيران قىلسۇن» دېدى.

كىسرا يەمەننىڭ ۋالىيسى بازانغا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى تۇتۇپ كېلىش ھەققىدە پەرمان چۈشۈردى. بازان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئەلچى ئەۋەتتى. ئەلچى رەسۇلۇللاھغا: «شاھىنشاھ كىسرا ئالىيلىرى پادىشاھ بازانغا پەرمان چۈشۈرۈپتۇ. ئۇ مېنى سىزنىڭ ئالدىڭىزغا ئەۋەتتى. سەن مەن بىلەن ئۇنىڭ ئالدىغا بارغايسەن» دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەلچىگە اللەنىڭ كىسرانىڭ تەختىگە ئۇنىڭ ئوغلى شىرۋەيھنى ھۆكۈمران قىلغانلىقىنى ئېيتتى.

ئەھۋال ھەقىقەتەن شۇنداق بولدى. اللە ئۇنىڭ ھۆكۈمرانلىقىنى يوقۇتۇپ، ئۇنىڭ تەختىگە مۇسۇلمانلارنى ئىگە قىلدى. ئىران خەلقىنى ئىسلامغا ھىدايەت قىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەرەب ئەمىرلىرىگە مەكتۇب يوللىدى. ئۇلارنىڭ ئىچىدە مۇسۇلمان بولغانلارمۇ، مۇسۇلمان بولۇشتىن باش تارتقانلارمۇ بولدى.

11 ـ خەيبەر غازىتى

اللە تەرەپتىن كەلگەن مۇكاپات:

اللە ھۇدەيبىيەدە رىزۋان بەيئىتىگە قاتناشقانلارغا پات ئارىدا قولغا كېلىدىغان فەتىھ ۋە كۆپلىگەن غەنىيمەتلەر بىلەن خۇشخەۋەر بېرىپ مۇنداق دىگەن ئىدى: «اللە مۇئمىنلەردىن ھەقىقەتەن رازى بولدى، (ئى مۇھەممەد!) ئۇلار (ھۇدەيبىيەدە) دەرەخ (سايىسى) ئاستىدا ساڭا بەيئەت قىلدى. اللە ئۇلارنىڭ دىلىدىكىنى (يەنى راستلىق بىلەن ۋاپانى) بىلدى، اللە ئۇلارغا (ئۇلار بەيئەت قىلىۋاتقاندا) تەمكىنلىك چۈشۈرۈپ بەردى ۋە ئۇلارنى يېقىن غەلىبە (يەنى خەيبەرنىڭ پەتھى قىلىنىشى) بىلەن ۋە ئۇلار ئالىدىغان نۇرغۇن غەنىمەتلەر بىلەن مۇكاپاتلىدى. اللە غالىپتۇر، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر» (سۈرە فەتىھ: 18 ـ 19 ـ ئايەتلەر).

مەزكۇر فەتىھ ۋە غەنىمەتلەرنىڭ مۇقەددىمىسى خەيبەر غازىتى بولدى. خەيبەر يەھۇدىيلارنىڭ مۇستەملىكىسى ئاستىدىكى جاي بولۇپ، ئۇ قورغان ۋە قەلئەلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالغاندىن باشقا يەھۇدىيلارنىڭ ھەربىي بازىسى ئىدى. شۇڭا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلار تەرەپتىن كېلىدىغان خەۋپنى يوقاتماقچى بولدى. خەيبەر مەدىنىنىڭ شەرقى شىمالىغا جايلاشقان بولۇپ، ئۇ مەدىنىگە يەتمىش مىل كېلىدۇ.

پەيغەمبەرنىڭ قۇماندانلىقى ئاستىدىكى مۇئمىن قوشۇن:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام زۇلھەججە ياكى مۇھەررەم ئېيىنىڭ بېشىدا ھۇدەيبىيەدىن قايتىپ كېلىپ، مۇھەررەم ئېيىنىڭ ئاخىرىدا خەيبەرگە قوشۇن تارتىپ چىقتى. ئامىر ئىبنى ئەكۋە خەيبەرگە قىلغان يۈرۈشىدە مۇنداق دەپ بېيىت ئوقۇيتتى:

«رەببىمىز سەن بولمىساڭ تاپماس ئىدۇق ھىدايەت،

بىلمەس ئىدۇق نىمىدۇر ناماز، زاكات ئىبادەت.

زۇلۇم قىلسا مۇشرىكلار قىلماسمىز ھىچ ئىتائەت،

ئازدۇرماقچى بولسا ھەم رەت قىلىمىز تائەبەت.

بېغىشلىغىن بىزلەرگە خاتىرجەملىك سائادەت،

ئېلىشقاندا ياۋ بىلەن ئاتا قىلغىن مەتانەت.»

قوشۇن ئالغا ئىلگىرلىمەكتە ئىدى. ئۇلارنىڭ سانى 1400 نەپەر بولۇپ، ئۇلار بىلەن 200 ئاتلىق قوشۇن بار ئىدى. رەسۇلۇللاھ ھۇدەيبىيەگە قاتناشمىغان كىشىلەرنىڭ بۇ قېتىمقى ئۇرۇشقا قاتنىشىشىغا ئىجازەت بەرمىدى. كېسەللەرنى داۋالاش، ياردارلارنى قۇتقۇزۇش، جەڭچىلەرنى سۇ ۋە تاماق بىلەن تەمىنلەش ئىشلىرىنى قىلىشقا 20 نەپەر ئايال ساھابە بىللە چىقتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يولدا يىمەكلىك سورىدى. ئۇنىڭغا تالقان كەلتۈرۈلدى. رەسۇلۇللاھ ئۇنى نەمدەشكە بۇيرىدى. ئاندىن رەسۇلۇللاھ بىلەن مۇسۇلمانلار ئۇنى بىللە يېدى. خەيبەرگە يېتىپ كەلگەندە، رەسۇلۇللاھ اللەغا دۇئا قىلىپ، ياخشىلىق تىلىدى. خەيبەردىن ۋە خەيبەر ئەھلىنىڭ يامانلىقىدىن پاناھ تىلىدى.

رەسۇلۇللاھ بىرەر قەۋمگە قوشۇن تارتىپ چىقسا، شۇ يەردە بىر كېچىنى تاڭ ئاتقۇزاتتى. ئەگەر ئەزان ئاۋازىنى ئاڭلىسا باستۇرۇپ كىرىشتىن توختايتتى. ئاڭلىمىسا ھۇجۇم قىلاتتى. بۇ قېتىممۇ رەسۇلۇللاھ شۇ يەردە بىر كېچە قونىدى، ئەمما ئەزان ئاۋازىنى ئاڭلىمىدى. تاڭ ئاتقاندا خەيبەرنىڭ ئىشچى-دېھقانلىرى دېھقانچىلىق سايمانلىرىنى كۆتۈرۈپ چىقتى. ئۇلار رەسۇلۇللاھ بىلەن قوشۇننى كۆرۈپ: «مۇھەممەد قوشۇن باشلاپ كېلىپتۇ» دېيىشكىنىچە ئارقىسىغا ئۆرۈلۈپ قاچتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇنى كۆرۈپ: «اللە كاتتىدۇر! خەيبەر خاراب بولدى. بىز بىر قەۋمنىڭ زېمىنىغا چۈشسەك، ئۇلارنىڭ ئەتىگىنى نىمە دېگەن كۆڭۈلسىز-ھە!» دېدى.

ماھىر قۇماندان:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خەيبەرنىڭ قورغانلىرىغا چۈشۈپ، ئۇلارنى بىر-بىرلەپ فەتھە قىلىشقا باشلىدى. تۇنجى قېتىم فەتھە قىلىنغىنى نائىم قورغىنى بولۇپ، ئۇنى ئەلى -

رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ- فەتىھ قىلدى. مۇسۇلمانلار ئۇنى فەتىھ قىلىش ئۈچۈن قاتتىق جاپا چەكتى. ئەلى -رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ-نىڭ كۆزى ئاغرىپ قالغان ئىدى. رەسۇلۇللاھ: «ئەتە بايراقنى بىر ئادەم تۇتىدۇ، بۇ ئادەمنى الله ۋە اللەنىڭ پەيغەمبىرى ياخشى كۆرىدۇ، الله ئۇنىڭ قولى بىلەن (جايلارنى) فەتىھ قىلىدۇ» دېدى. ساھابىلارنىڭ چوڭلىرى ئاشۇ ئادەمنىڭ ئۆزى بولۇپ قىلىشنى ئۈمىد قىلىپ، بوينىنى سوزۇپ رەسۇلۇللاھغا قارىدى. رەسۇلۇللاھ ئەلىنى چاقىردى. ئەلى كۆزى ئاغرىق ھالىتىدە كەلدى. رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭ كۆزىگە «سۇف» دەپ قويدى ۋە دۇئا قىلدى. نەتىجىدە ئەلىنىڭ كۆزى گويا ئاغرىپ باقمىغاندەك ساقىيىپ كەتتى. ئاندىن رەسۇلۇللاھ بايراقنى ئۇنىڭغا تۇتقۇزدى.

ئەلى -رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ-: «ئۇلارمۇ بىزگە ئوخشاش بولغانغا قەدەر ئۇلار بىلەن ئېلىشىمەن» دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەلىگە مۇنۇلارنى تاپىلىدى: «سەن مېڭىپ ئۇلارنىڭ زېمىنىغا چۈشكەندە، ئۇلارنى ئىسلامغا دەۋەت قىلغىن. ئۇلارنى الله پەرز قىلغان ئۆتەشكە تېگىشلىك مەجبۇرىيەتلەردىن خەۋەرلەندۇرگىن. الله بىلەن قەسەمكى، اللەنىڭ سەن ئارقىلىق بىر ئادەمنى ھىدايەت قىلىشى سەن ئۈچۈن قىزىل تۆگىدىنمۇ ياخشى.»

اللەنىڭ شىرى بىلەن يەھۇدىيلارنىڭ باتۇرى ئوتتۇرىسىدا:

ئەلى -رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ- خەيبەر شەھرىگە كەلدى. يەھۇدىيلارنىڭ مەرھەب ئىسىملىك بىر باتۇرى غەزەل ئېيتىپ ئەلىنىڭ ئالدىغا چىقتى. ئۇ ئىككىسى تۇتۇشۇپ، ئاخىرى ئەلى ئۇنى يەڭدى. ئۇنىڭ بېشىغا ئۇرۇپ جەڭ قالپىقىنى يېرىۋەتتى ۋە ئۇنى مەغلۇب قىلىپ يەر چىشلەتتى. نەتىجىدە شەھەر فەتىھ قىلىندى.

ئاز ئەمەل قىلىپ، كۆپ ئەجرگە ئېرىشتى:

خەيبەرلىكلەر ئىچىدە بىر نىگىر قۇل بولۇپ، ئۇ خوجايىنىنىڭ قويلىرىنى باقاتتى. ئۇ خەيبەرلىكلەرنىڭ قورال كۆتۈرۈۋالغانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇلاردىن: «نېمە ئىش قىلماقچى بولۇۋاتىسىلەر؟» دەپ سورىدى. ئۇلار: «ئۆزىنى پەيغەمبەر دەۋالغان ئاشۇ كىشى بىلەن ئۇرۇش قىلىمىز» دېدى. ئۇنىڭ كۆڭلىگە پەيغەمبەرنىڭ نامى چۈشتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ قويلىرىنى ھەيدەپ رەسۇلۇللاھنىڭ ئالدىغا كەلدى ۋە: «سەن نېمە دەيسەن؟ نېمىگە چاقىرىسەن؟» دېدى. رەسۇلۇللاھ: «مەن ئىسلامغا، بىر اللەدىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام اللەنىڭ پەيغەمبىرى دەپ گۇۋاھلىق بېرىشكە، بىر اللەدىن باشقىغا ئىبادەت قىلماسلىقىڭغا چاقىرىمەن» دېدى. نىگىر قۇل: «ئەگەر مەن اللەغا ئىمان كەلتۈرسەم ماڭا نېمە بار؟» دەپ سورىدى. رەسۇلۇللاھ: «ئەگەر شۇ ھالىتىڭدە ئۆلۈپ كەتسەڭ ساڭا جەننەت بار» دېدى.

ئۇ مۇسۇلمان بولدى. ئاندىن كېيىن: «ئى اللەنىڭ پەيغەمبىرى باشقىلارنىڭ قويلىرى

مەندە ئامانەت ئىدى» دېدى. رەسۇلۇللاھ: «سەن قويلانى تۇزلەڭلىككە ئاپىرىپ قويۇپ بەرگىن، اللە سەندىكى ئامانەتنى ئىگىسىگە يەتكۈزىدۇ» دېدى. ئۇ رەسۇلۇللاھنىڭ دېگىنى بۇيىچە قىلغۇندى، يەھۇدىيلار ئۇنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىنى بىلدى. رەسۇلۇللاھ قوشۇنغا نەسىھەت قىلدى ۋە ئۇلارنى جىھادقا قىزىقتۇردى. مۇسۇلمانلار يەھۇدىيلار بىلەن ئۇرۇش قىلدى. ئۇرۇش جەريانىدا نېگىر قول ئۆلتۈرۈلگۈچىلەر قاتارىدا ئۆلتۈرۈلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ جەستى ئالدىغا كېلىپ: «اللە بۇ قۇلنى ھۆرمەتلەپ، ئۇنى خەيبەرگە ئېلىپ كەلدى. مەن ئۇنىڭ بېشىدا ئىككى ھۆر-پەرىنى كۆردۈم، ۋەھالەنكى، ئۇ اللە ئۈچۈن بىرمۇ سەجدە قىلىپ باقمىغان ئىدى» دېدى.

مەن ساڭا بۇنى دەپ ئەگەشمىدىم:

ئەرابىيلاردىن بىر ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كېلىپ، رەسۇلۇللاھقا ئىمان كەلتۈردى ۋە ئۇنىڭغا ئەگەشتى. ئاندىن: «مەن سەن بىلەن بىللە ھىجرەت قىلىپ كېتەيمۇ؟» دېۋىدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنى بىر بۆلۈك ساھابىلارغا تاپشۇردى. خەيبەر غازىتى بولغاندا، رەسۇلۇللاھ غەنىمەت ئالدى ۋە ئۇنىڭدىن ئاشۇ كىشىگە بىر ئۈلۈش تەقسىم قىلدى. ئۇ كىشى قوشۇننىڭ ئارقا سەپ مۇداپىئەسىدە ئىدى. ئۇ قايتىپ كەلگەن چاغدا، كىشىلەر تەقسىم قىلىنغان غەنىمەتنى ئۇنىڭغا بېرىۋىدى، ئۇ كىشى ئۇنىڭ نېمىلىكىنى سورىدى. ئۇلار: «رەسۇلۇللاھ ساڭا تەقسىم قىلغان غەنىمەت» دېيىشتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ كىشى غەنىمەتنى ئېلىپ، رەسۇلۇللاھنىڭ ئالدىغا كەلدى ۋە: «ئى رەسۇلۇللاھ! بۇ نېمە؟» دەپ سورىدى. رەسۇلۇللاھ: «سېنىڭ نېسىۋەڭ، مەن ئۇنى ساڭا تەقسىم قىلىپ قويدۇم» دېۋىدى، ئۇ كىشى: «مەن ساڭا بۇنى دەپ ئەگەشمىدىم، بەلكى، بۇ يەرگە ـ بوغۇزىنى كۆرسەتتى ـ ئوق ئېتىلسۇن، اللە يولىدا ئۆلۈپ جەننەتكە كىرەي دەپ ئەگەشتىم» دېدى. رەسۇلۇللاھ: «ئەگەر راست ئېيتقان بولساڭ، اللە سېنى راستقا چىقىرىدۇ» دېدى.

شۇنىڭدىن كېيىن ئۇ كىشى جەڭ مەيدانىغا كېتىپ، ئۆلتۈرۈلگەن ھالەتتە رەسۇلۇللاھنىڭ ئالدىغا كەلتۈرۈلدى. رەسۇلۇللاھ: «ئاشۇ كىشى شۇمۇ» دېدى. ئۇلار: «ھەئە» دېۋىدى، رەسۇلۇللاھ: «ئۇ كىشى اللەغا راست ئېيتقان ئىدى، اللە ئۇنى راستقا چىقاردى» دېدى. رەسۇلۇللاھ ئۇنى ئۆزىنىڭ تونى بىلەن كېپەنلىدى، ئاندىن ئۇنىڭغا: «ئى اللە بۇ سېنىڭ بەندەڭ، ئۇ سېنىڭ يولۇڭدا ھىجرەت قىلىپ چىقىپ، شەھىد قىلىندى. مەن بۇنىڭغا گۇۋاھچىمەن» دېدى.

خەيبەر زېمىنىدا تۇرۇۋېلىشنىڭ شەرتى:

بىر قانچە كۈن داۋاملاشقان ئۇرۇش ۋە مۇھاسىرىدىن كېيىن، قورغانلار ئارقا-ئارقىدىن فەتىھ قىلىنىشقا باشلىدى. ئاخىرى خەيبەرلىكلەر سۈلھىلىشىشنى تەلەپ قىلدى. رەسۇلۇللاھ ئۇلارغا خەيبەرنى بەردى. ئۇلار خەيبەردە تۇرغان مەزگىلدە ھەر يىللىق ئاشلىق ۋە مېۋىنىڭ يېرىمىنى تاپشۇرۇشنى شەرت قىلدى.

رەسۇلۇللاھ ئۇلارغا ئابدۇللاھ ئىبنى رەۋاھەنى ئەۋەتتى. ئابدۇللاھ ئىبنى رەۋاھە مەھسۇلاتنى يېرىمدىن ئىككىگە بۆلۈپ، ئۇلارنىڭ قايسىنى خالىسا شۇنى تاللىۋېلىشنى ئېيتاتتى. ئاندىن ئۇلارغا: «ئاسمان ۋە زېمىن مۇشۇ ئادالەت بىلەن بەرپا بولغان» دەيتتى.

يەھۇدىيلارنىڭ جىنايەتكارانە ئۇرۇنۇشى:

مۇشۇ غازاتتا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەھۇدىي سالام ئىبنى مەشكەمنىڭ خوتۇنى زەينەب بىنتىل ھەرىس ھەدىيە قىلغان قويىنىڭ گۆشىنى يەپ زەھەرلەندى. بۇ كاۋاپ قىلىنغان قوي بولۇپ، يەھۇدىي خوتۇن ئۇنىڭغا زەھەر سالغان ئىدى. بۇ يەھۇدىي خوتۇن باشقىلاردىن رەسۇلۇللاھنىڭ قويىنىڭ ئالدى قول گۆشىگە ئامراق ئىكەنلىكىنى سوراپ بىلىۋېلىپ، ئالدى قول گۆشكە زەھەرنى كۆپرەك سالدى. رەسۇلۇللاھ گۆشنى بىر چىشلەپلا، ئۇنىڭ زەھەرلەنگەنلىكىنى بىلىپ، ئۇنى تۈكۈرۋەتتى.

رەسۇلۇللاھ يەھۇدىيلارنى جۇغلاپ، ئۇلارغا: «مەن سىلەردىن گەپ سورىسام، سىلەر بۇنىڭغا راستچىللىق بىلەن جاۋاب بېرەمسىلەر؟» دېدى.

- جاۋاب بېرىمىز- دېدى ئۇلار.

- سىلەر بۇ قويىنىڭ گۆشىگە زەھەر سالدىڭلارمۇ؟- دەپ سورىدى رەسۇلۇللاھ ئۇلاردىن.

- شۇنداق- دېيىشتى ئۇلار.

- نىمىشقا بۇنداق قىلدىڭلار؟- دەپ سورىدى رەسۇلۇللاھ.

- ئەگەر سەن يالغانچى بولساڭ، سەندىن قۇتۇلايلى دېدۇق. ئەگەر سەن راست پەيغەمبەر بولساڭ، ساڭا زەھەر تەسىر قىلمايدۇ- دېيىشتى يەھۇدىيلار.

يەھۇدىي خوتۇن رەسۇلۇللاھنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كېلىندى. ئۇ رەسۇلۇللاھقا: «مەن سېنى ئۆلتۈرۋېشنى ئويلىغان ئىدىم» دېدى. رەسۇلۇللاھ: «اللە سېنى ماڭا زىيانكەشلىك قىلىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلمايدۇ» دېدى. ساھابىلار: «بۇ خوتۇننى ئۆلتۈرۋەتمەيلىمۇ؟» دېيىشتى، رەسۇلۇللاھ: «ياق» دېدى ۋە ئۇنى جازالىمىدى.

رەسۇلۇللاھ دەسلەپتە بۇ خوتۇننى ئۆلتۈرمىگەن ئىدى. بىراق، كېيىن مۇشۇ گۆشتىن يىگەن بەشەر ئىبنى بەرائ ئىبنى مەئرۇر زەھەرلىنىپ ئۆلۈپ كەتكەنلىكى ئۈچۈن ئۇ خوتۇننى ئۆلۈمگە بۇيرىدى.

فەتىھ ۋە غەنىمەتلەر:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خەيبەرنىڭ ئىشلىرىنى ئاخىرلاشتۇرۇپ، پەدەككە ئاندىن ۋادىل قۇراغا قايتىپ كەلدى. ئۇ جايدىكى ئاھالىلەرنى ئىسلامغا دەۋەت قىلدى ھەمدە ئۇلارغا ئەگەر ئۇلار مۇسۇلمان بولسا ماللىرىنى ۋە جانلىرىنى ساقلاپ قالىدىغانلىقىنى، قالغان ئىشلىرىدىن اللە ھېساب ئالىدىغانلىقىنى ئۇقتۇردى.

ۋادىل قۇرادا يەھۇدىيلار قوللىرىدىكى مال-مۈلۈكلەرنى رەسۇلۇللاھغا تاپشۇردى. مۇسۇلمانلار ماللارنى غەنىمەت ئالدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى ساھابىلىرىگە ئۈلەشتۈرۈپ بەردى. زېمىن ۋە خورمىزارلىقنى يەھۇدىيلارنىڭ قولىدا قالدۇرۇپ، ئۇلارنى ئىشلەشكە قالدۇردى.

تەيما يەھۇدىيلىرى رەسۇلۇللاھنىڭ خەيبەر، پەدەك ۋە ۋادىل قۇرادا قىلغان ئىشلىرىنى ئاڭلاپ، رەسۇلۇللاھ بىلەن سۈلھىلىشىشكە كەلدى ۋە ماللىرىنى تاپشۇردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قوشۇنىنى ئېلىپ مەدىنىگە قايتتى.

ئۆمرە ھەجىنىڭ قازاسى:

كېلەر يىلى (ھىجرەتنىڭ يەتتىنچى يىلى) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن مۇسۇلمانلار «ھۇدەيبىيە سۈلھىسى»دىكى كېلىشىمگە ئاساسەن ئالدىنقى يىلدىكى ئۆمرە ھەجىنىڭ قازاسىنى قىلىش ئۈچۈن مەككىگە كەلدى. قۇرەيشلەر يولنى ئېچىۋەتتى. ئۇلار ئۆيلىرىنىڭ ئىشىكىنى تاقاپ، تاغقا چىقىپ قاراپ تۇرۇشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام باشچىلىقىدىكى مۇسۇلمانلار مەككىدە ئۈچ كۈن تۇردى ۋە ئۆمرە ھەج قىلىپ مەدىنىگە قايتىپ كەتتى. اللە مۇنداق دەيدۇ:

«اللە پەيغەمبىرىگە، ھەق رەۋىشتە، ھەقىقىي راست چۈش كۆرسەتتى. (ئى مۇھەممەد! سەن ۋە ساھابىلىرىڭ) خۇدا خالىسا (دۈشمەندىن) ئەمىن بولغان، (بەزىلىرىڭلار) باشلىرىڭلارنى چۈشۈرگەن ۋە (بەزىلىرىڭلار) قىرقىغان ھالدا، قورقماي چوقۇم مەسجىدى ھەرەمغا كىرىسىلەر، اللە (سۈلھىدىكى) سىلەر بىلمەيدىغان (پايدىنى) بىلىدۇ. اللە بۇنىڭدىن بۇرۇن (سىلەرگە) يېقىن بىر غەلىبىنى (يەنى خەيبەرنىڭ پەتھىسىنى مۇيەسسەر) قىلدى» (سۈرە فەتىھ: 27-ئايەت).

قىزنى بېقىۋېلىش قىزغىنلىقى:

ئىسلامنىڭ تەسىرى بىلەن روھ ۋە ئەقىللەر زور دەرىجىدە ئۆزگەردى. جاھىلىيەتتە تىرىك كۆمۈۋېتىش ئادەتكە ئايلانغان قىزلار مانا ئەمدى ئىسلامدا ئۆز قەدرى ۋە قىممىتىنى تاپتى. مۇسۇلمانلار ئۇنى بېقىۋېلىش ۋە تەربىيىلەش ۋەزىپىسىنى بىر-بىرىدىن تالاشتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىدىن چىقماقچى بولۇۋىدى، ھەمزىنىڭ قىزى: «تاغا! تاغا!» دېگىنىچە رەسۇلۇللاھقا ئەگىشىپ كەلدى. شۇنىڭ بىلەن ئەلى بېرىپ ئۇنى قۇچىقىغا ئالدى ۋە پاتىمەگە: «تاغاڭنىڭ قىزىنى قولۇڭغا ئالغىن» دېدى. پاتىمە ئۇنى قۇچىقىغا ئالدى. ئەلى، زەيد ۋە جەئفەر ئۈچەيلەن بۇ قىزنى تالىشىپ قالدى. ئەلى: «ئۇنى مەن باقاي، چۈنكى، ئۇ مېنىڭ تاغامنىڭ قىزى» دېدى. جەئفەر: «ئۇنى مەن باقاي، چۈنكى، ئۇ مېنىڭ تاغامنىڭ قىزى بولغاندىن سىرت، ئايالىم ئۇنىڭ ھاممىسى» دېدى. زەيد: «ئۇنى مەن باقاي، چۈنكى، ئۇ مېنىڭ قېرىندىشىمنىڭ قىزى» دېدى. پەيغەمبەر

ئەلەيھىسسالام ئۇنى ھامىسىغا بۇيرۇپ بەردى ۋە: «ھاما دېگەن ئانىنىڭ ئورنىدا» دېدى. ئاندىن ئەلىگە: «سەن مەندىن، مەن سەندىن» دېدى. جەئفەرگە: «سەن قىياپەت ۋە ئەخلاقتا ماڭا ئوخشايسەن» دېدى. زەيدكە: «سەن بىزنىڭ قېرىندىشىمىز ۋە بىزنىڭ ئازادگەردىمىز» دېدى.

12 ـ مۇئتە غازىتى

مۇسۇلمان ئەلچىنى ئۆلتۈرۈش ۋە ئۇنىڭ جازاسىنى تارتىش:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام رۇم پادىشاھى قەيسەرگە قاراشلىق بۇسرانىڭ ۋالىيسى شۇرەھبىل ئىبنى ئەمرىل غەسسانىغا ھارىس ئىبنى ئۇمەيرىل ئەزدىنى ئەلچى قىلىپ ئەۋەتتى. پادىشاھ ئۇنى ئۆلتۈرۈۋەتتى. تارىختىن بىرى پادىشاھ ۋە ئەمىرلەرنىڭ ئەلچىلەرنى ئۆلتۈرۈشى زادىلا كۆرۈلۈپ باقمىغان ئىش بولۇپ، ئەلچىنى ئۆلتۈرۈش ئەلچى ۋە كونسۇللارغا ئېغىر تەھدىت بولسا، ئەلچى ئەۋەتكۈچىگە نىسبەتەن چىدىغۇسىز ھاقارەتتۇر. بۇنداق زوراۋانىنىڭ چوقۇم ھەيۋىسىنى يەرگە ئۇرۇپ، ئۇنىڭ تېگىشلىك جازاسىنى بەرمەي بولمايدۇ.

رۇم زېمىنىدىكى تۇنجى قوشۇن:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئەلچىنىڭ ئۆلتۈرۈلگەنلىك خەۋىرى يەتكەن ھامان، رەسۇلۇللاھ بۇسراغا قوشۇن ئەۋەتىشنى ئىرادە قىلدى. بۇ ئىش ھىجرەتنىڭ سەككىزىنچى يىلى جامادىل ئۇلا ئېيىدا يۈز بەرگەن ئىدى. قوشۇن تەييارلاندى، ئۇلارنىڭ سانى ئۈچ مىڭ ئىدى. گەرچە قوشۇننىڭ ئىچىدە كاتتا ساھابىلار بولسىمۇ، بىراق، رەسۇلۇللاھ ئۇلارغا ئازاد قىلىۋەتكەن قۇلى زەيد ئىبنى ھارىسەنى قوماندان قىلىپ: «ئەگەر زەيد يىقىلسا جەئفەر قوماندان بولسۇن، جەئفەر يىقىلسا ئابدۇللاھ ئىبنى رەۋاھە قوماندان بولسۇن» دېدى. قوشۇن يولغا چىقۇۋىدى، كىشىلەر ئۇلارنى ئۇزاتتى ۋە ئۇلارنىڭ زەپەر قۇچۇپ قايتىپ كېلىشىنى تىلىدى. چۈنكى، ئۇلارنىڭ ئالدىدا ئۇزۇن ۋە مۇشەققەتلىك سەپەر بىلەن ياۋۇز دۈشمەن ئۇلارنى كۈتۈپ تۇراتتى.

قوشۇن يولغا چىقىپ «مەئان» دېگەن جايغا كەلگەندە، مۇسۇلمانلارغا ھىرەقلىنىڭ «بەلقا» دېگەن جايدا يۈز مىڭ كىشىلىك رۇم قوشۇنى بىلەن تەييارلىنىپ تۇرغانلىقى، يەنە ئۇنىڭغا كۆپلىگەن ئەرەب قەبىلىلىرىنىڭ قوشۇلغانلىقى ھەققىدە خەۋەر يەتتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار «مەئان» دېگەن جايدا قانداق قىلىش ھەققىدە ئۆز-ئارا مەسلىھەتلىشىپ، ئىككى كۈننى ئۆتكۈزدى. ئۇلار: «بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا دۈشمەنلىرىمىزنىڭ سانىنى خەۋەر قىلىپ خەت يازايلى. ئۇ بىزگە ياردەمگە قوشۇن ئەۋەتىشى ياكى قانداق قىلىش ھەققىدە بىزگە بۇيرۇق چۈشۈرۈشى مۇمكىن» دېدى.

بىز دۈشمەن بىلەن سان ۋە كۈچكە تايىنىپ ئۇرۇش قىلمايمىز:

ئابدۇللاھ ئىبنى رەۋاھە كىشىلەرنى ئىلھاملاندۇرۇپ: «ئى قەۋم! اللە بىلەن قەسەمكى،

سىلەر شەھىدلىكنى ئىزدەپ چىققان تۇرۇپ، ئۇنى ئۈچ كۆرىۋاتىسىلەر. بىز دۈشمەن بىلەن سان، كۈچ ۋە كۆپلۈككە تايىنىپ ئەمەس، بەلكى، ئاللە بىزنى ھۆرمەتلىك قىلغان مۇشۇ دىنغا تايىنىپ ئۇرۇش قىلىمىز. يا غەلىبە يا شەھىدلىكتىن ئىبارەت ئىككى ياخشىلىقنىڭ بىرىنى قولغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن ئۇرۇشقا ئاتلىنىڭلار» دېدى. شۇنىڭ بىلەن قوشۇن مېڭىشنى داۋاملاشتۇردى.

جان پىدا قىلغۇچىلارنىڭ ئۇرۇش قىلىشى ۋە شىرلارنىڭ ھۆركىرىشى:

قوشۇن بەلقانىڭ چېگرىسىغا يېتىپ كەلگەندە، رۇم ۋە ئەرەبلەرنىڭ بىرلەشمە ئارمىيىسى بىلەن ئۇچراشتى. دۈشمەن يېقىنلاپ كەلدى. مۇسۇلمانلار «مۇئتە» دېگەن جايدا ئۇرۇشقا ئاتلاندى. ئىككى تەرەپ قوشۇنلىرى رەسمىي جەڭگە كىردى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بايراقنى زەيد ئىبنى ھارىسكە تۇتقۇزغان ئىدى. ئۇ بايراقنى كۆتۈرۈپ ئۇرۇش قىلدى. ئۇنىڭ پۈتۈن بەدىنىگە نەيزە سانچىلىپ شەھىد قىلىندى. بايراقنى جەئفەر ئالدى، ئۇمۇ بايراقنى كۆتۈرۈپ ئۇرۇش قىلدى. ئۇرۇش ئۇنى ھالسىرىتىۋەتتى. ئۇ ئېتىدىن سەكرەپ چۈشۈپ، ئېتىنى بوغۇزلىۋەتتى. ئاندىن ئۇرۇش قىلىپ ئوڭ قولى كېسىلدى، ئۇ بايراقنى سول قولىغا ئالدى، سول قولىمۇ كېسىلدى. بايراقنى ئىككى بىلىكى بىلەن قۇچاقلىدى. ئاخىرى ئۇمۇ شەھىد قىلىندى. مۇسۇلمانلار ئۇنىڭ كۆكرەك ۋە ئىككى مۈرىسى ئارىلىقىدا قىلىچ ئۇرۇلغان ۋە نەيزە سانچىلغان جاراھەتتىن 90 نەچچىنى تاپتى. جاراھەتنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ ئالدى تەرىپىدە ئىدى.

جەئفەر ئۆلتۈرۈلگەندىن كېيىن بايراقنى ئابدۇللاھ ئىبنى رەۋاھە ئېلىپ ئالغا ئىلگىرلىدى. ئۇ ئېتىدىن چۈشۈۋىدى، تاغىسىنىڭ ئوغلى ئازراق گۆش ئېلىپ كەلدى ۋە ئۇنىڭغا: «بۇنى يەپ قورسىقىڭنى توقلىۋالغىن، مۇشۇ كۈنلەردە ئېغىر جاپا چېكىۋاتىسەن» دېدى. ئۇ گۆشتىن ئېغىزىغا بىر سالغۇچىلىك ئېلىپ قالغىنىنى قويدى. ئاندىن قىلىچىنى ئېلىپ ئالغا ئىلگىرلىدى ۋە ئۇرۇش قىلىپ ئۆلتۈرۈلدى.

خالىدنىڭ دانا قوماندانلىقى:

شۇنىڭدىن كېيىن كىشىلەر بىردەك خالىد ئىبنى ۋەلىدنى قوماندان قىلىپ سايلىدى. ئۇ بايراقنى ئېلىپ، قەۋمنى چېكىندۈردى. ئۇ ھەربىي ئىشلارغا ماھىر پاراسەتلىك قوماندان بولغاچقا، ئىسلام ئارمىيىسىنى جەنۇب تەرەپكە ئېلىپ ماڭدى. دۈشمەن بولسا شىمال تەرەپكە چېكىندى. قاراڭغۇ چۈشكەندە قوشۇن بارگاھقا قايتتى. ھەر ئىككى تەرەپ تىنچلىقنى ئەۋزەل كۆردى. ئۇلار ئۆز-ئارا توقۇنۇشماسلىق ۋە ئۇرۇش قىلماسلىقنى پايدىلىق دەپ ھېسابلىدى. رۇملۇقلار خالىد ئىبنى ۋەلىدنىڭ دانا قوماندانلىقىدىكى مۇسۇلمان ئارمىيىسىدىن قورقۇپ چېكىنىپ كەتتى.

بايان ئەمەس، كۆز بىلەن كۆرگەن خەۋەر:

مۇسۇلمانلار رۇملۇقلارنىڭ زېمىنىدا ئۇرۇش قىلىۋاتقاندا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىدە تۇرۇپ، جەڭ مەيدانىدا بولۇۋاتقان ئىشلارنى ساھابىلىرىگە بىر-بىرلەپ سۆزلەپ بەردى. ئەنەس ئىبنى مالىك مۇنداق دەيدۇ: «زەيد، جەئفەر ۋە ئىبنى رەۋاھەنىڭ ئۆلۈم خەۋىرى يېتىپ كېلىشتىن بۇرۇنلا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كىشىلەرگە ئۇلارنىڭ ئۆلتۈرۈلگەنلىكىنى بىر-بىرلەپ ئېيتىپ بەردى. رەسۇلۇللاھ: ‹بايراقنى زەيد ئالدى، ئۇ ئۆلتۈرۈلدى، جەئفەر ئالدى، ئۇمۇ ئۆلتۈرۈلدى، ئىبنى رەۋاھە ئالدى، ئۇمۇ ئۆلتۈرۈلدى› دېدى، ئۇنىڭ ئىككى كۆزى ياش تۆكەتتى. ‹مانا، بايراقنى اللەنىڭ قىلىچلىرىدىن بولغان بىر قىلىچ ئالدى، ئاخىرى اللە ئۇنىڭغا فەتھە قىلىپ بەردى› دېدى.»

ئىككى قاناتلىق ئۇچقۇچى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جەئفەر ھەققىدە مۇنداق دېدى: «اللە ئۇنىڭ كېسىۋېتىلگەن ئىككى قولىنىڭ ئورنىغا ئىككى قانات ئالماشتۇرۇپ بېرىدۇ. ئۇ جەننەتتە قەيەرنى خالىسا شۇ يەردە ئۇچۇپ يۈرىدۇ، شۇڭا ئۇ ‹ئىككى قاناتلىق ئۇچقۇچى› دەپ ئاتالدى.»

ئۇلار قاچاق ئەسكەرلەر ئەمەس، بەلكى، ھۇجۇمچىلار:

قوشۇن مەدىنە ئەتراپىغا يېقىنلاپ كېلىۋىدى، رەسۇلۇللاھ ۋە باشقا مۇسۇلمانلار ئۇلارنىڭ ئالدىغا چىقتى. كىشىلەر ئۇلارغا تويا چېچىپ: «ئى قاچاق ئەسكەرلەر! سىلەر اللە يولىدا قاچتىڭلار» دېيىۋىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «اللە خالىسا ئۇلار قاچاق ئەسكەرلەر ئەمەس، بەلكى، ھۇجۇمچىلاردۇر» دېدى.

13 ـ مەككىنىڭ فەتھە قىلىنىشى

مەككىنىڭ فەتھە قىلىنىشى ئۈچۈن شارائىت ھازىرلاش:

دىنىي ئىشلار مۇئەييەن دەرىجىدە ئورۇنلانغاندىن كېيىن، اللە پەيغەمبىرىنىڭ ۋە باشقا مۇسۇلمانلارنىڭ مەككىگە كىرىپ، بەيتۇللاھنى بۇتلاردىن تازىلىشىنى، بەيتۇللاھنىڭ ئالەملەر ئۈچۈن بەرىكەت ۋە ھىدايەت بولۇشىنى، مەككىنىڭ ئەسلىدىكى ھالىتىگە قايتىپ، بەيتۇللاھنىڭ ئىنسانلار ئۈچۈن جەم بولىدىغان جاي ۋە تىنچ ماكان بولۇشىنى ئىرادە قىلدى.

بەنۇ بەكرى ۋە قۇرەيشلەرنىڭ ئەھدىنى بۇزۇشى:

اللە مەككىنىڭ فەتھە قىلىنىشى ئۈچۈن سەۋەبلەرنى ھازىرلىدى، قۇرەيشلەر ئاشۇ سەۋەبلەرنىڭ ئىجرا قىلغۇچىسى بولدى. ھۇدەيبىيە سۈلھىسىدە «ھەر قايسى ئەرەب قەبىلىلىرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ياكى قۇرەيشلەردىن كىمنىڭ ھىمايىسىگە كىرىشنى خالىسا، شۇنىڭ ھىمايىسىگە كىرسە بولىدۇ» دەپ ئېنىق بەلگىلەنگەن. مۇشۇ كېلىشىم بويىچە بەنۇ بەكرى قەبىلىسى قۇرەيشلەرنىڭ ھىمايىسىگە، بەنۇ خۇزائە قەبىلىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھىمايىسىگە كىرگەن ئىدى.

بەنۇ بەكرى قەبىلىسى بىلەن بەنۇ خۇزائە قەبىلىسى ئوتتۇرىسىدا تارىخىي ئاداۋەت ۋە دۈشمەنلىك بولۇپ، ئىسلام كېلىپ ئۇلارنىڭ دۈشمەنلىكىنى تۈگەتكەن، كىشىلەرمۇ ئۆز ئىشلىرى بىلەن مەشغۇل بولغان ئىدى. تىنچلىق كېلىشىمى ئىمزالانغاندىن كېيىن بەنۇ بەكرى قەبىلىسى بۇنى بەنۇ خۇزائەدىن كونا ئۆچىنى ئېلىشنىڭ ياخشى پۇرسىتى دەپ قارىدى. دەرۋەقە بەنۇ خۇزائە سۇ تۇتۇۋاتقاندا بەنۇ بەكرىدىن بىر قانچە ئادەم ئۇلارنىڭ ئۈستىگە باستۇرۇپ كېلىپ، ئۇلار بىلەن ئېلىشىپ ئۇلارنىڭ بىر قانچە ئادىمىنى ئۆلتۈرۈۋەتتى.

قۇرەيشلەر بەنۇ بەكرىگە قورال بىلەن ياردەم بەرگەندىن سىرىت، بىر بۆلۈك قۇرەيش مۆتىۋەرلىرى بەنۇ بەكرى تەرەپتە تۇرۇپ، كېچىدە يۇشۇرۇن ئۇرۇش قىلىپ، بەنۇ خۇزائەنى ھەرەمگە قىستاپ كەلدى. ئۇلار ھەرەمگە يېتىپ كەلگەندە، بەنۇ بەكرىنىڭ بىر قىسىم كىشىلىرى ئۆز-ئارا: «بىز ھەرەمگە كىردۇق، ئىلاھىڭلاردىن قورقۇڭلار» دېيىشتى. قۇرەيشلەر: «ئى بەنۇ بەكرى! بۈگۈن ئىلاھ يوق، سىلەر قىساسىڭلارنى ئېلىڭلار، بۇنداق ياخشى پۇرسەتنى ئىككىنچى قېتىم ھەرگىز تاپالمايسىلەر» دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ياردەم سوراش:

خۇزائە قەبىلىسىدىن ئەمرى ئىبنى سالىم چىقىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كەلدى. ئۇ مەدىنىگە كىرگەندىن كېيىن توختاپ تۇرۇپ، شېئىرلانى ئوقۇدى. ئۇ ئوقۇغان شېئىرىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن خۇزائە قەبىلىسى ئوتتۇرىسىدىكى ئىتتىپاقداشلىق مۇناسىۋىتىنى تىلغا ئېلىپ، رەسۇلۇللاھدىن ياردەم بېرىشنى ۋە قۇتقۇزۇشنى تەلەپ قىلدى. قۇرەيشلەرنىڭ ۋەدىگە خىلاپلىق قىلىپ، كېلىشىمنى بۇزۇپ سۇ تۇتۇۋاتقان ئادەملەرنى روكۇ ۋە سەجدە قىلىۋاتقان ھالەتتە ئۆلتۈرۈپ تاشلىغانلىقىنى خەۋەر قىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئى ئەمرى ئىبنى سالىم! سەن چوقۇم ياردەمگە ئېرىشىسەن» دېدى.

قۇرەيشلەرنىڭ كېلىشىمنى يېڭىلاش ئۈچۈن قىلغان ئۇرۇنۇشلىرى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ خەۋەرنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ساھابىلارگە: «ئەبۇ سۇفيان ئەھدىنى كۈچەيتىش ۋە كېلىشىم مۇددىتىنى ئۇزارتىش ئۈچۈن سىلەرنىڭ ئالدىڭلارغا كېلىدۇ» دېدى. ئەھۋال ھەقىقەتەن رەسۇلۇللاھنىڭ ئېيتقىنىدەك بولدى. قۇرەيشلەر ئۆزىنىڭ قىلغان ئىشلىرىدىن راستىنلا قورقۇپ قالغان ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئاتا ۋە بالىدىن ئۈستۈن كۆرۈش:

ئەبۇ سۇفيان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن كۆرۈشۈش ئۈچۈن مەدىنىگە كېلىپ، قىزى ئۇممۇ ھەبىبەنىڭ ئۆيىگە كىردى. ئەبۇ سۇفياننىڭ قىزى ئۇممۇ ھەبىبە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئايالى ئىدى. ئۇ قىزىنىڭ ئۆيىگە كىرىپ، رەسۇلۇللاھنىڭ كۆرپىسى ئۈستىدە ئولتۇرماقچى بولۇۋىدى، قىزى كۆرپىنى قاتلاپ ئېلىۋەتتى. ئەبۇ سۇفيان: «ئى

قىزىم! مەن كۆرپىگە لايىق كەلمەمدىم ياكى كۆرپە ماڭا لايىق كەلمەمدۇ؟» دېدى. ئۇممۇ ھەبىيبە: «ئۇ دېگەن رەسۇلۇللاھنىڭ كۆرپىسى، سەن بولساڭ بىر نىجىس. شۇڭا مەن سېنىڭ رەسۇلۇللاھنىڭ كۆرپىسى ئۈستىدە ئولتۇرۇشۇڭنى ياقتۇرمايمەن» دېدى. ئەبۇ سۇفيان: «ئەزىبرايى خۇدا! ئى قىزىم، ساڭمۇ كېسەل يۇقۇپتۇ» دېدى.

ئەبۇ سۇفياننىڭ ھەيرانلىقى ۋە ئۇنىڭ مەغلۇبىيىتى:

ئەبۇ سۇفيان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا كېلىپ سۆزلىدى. رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا جاۋاب بەرمىدى. ئاندىن ئەبۇ بەكرىنىڭ ئالدىغا بېرىپ، رەسۇلۇللاھغا گەپ قىلىپ بېقىشنى ئۆتۈندى. ئەبۇ بەكرى: «مەن ئۇنداق قىلالمايمەن» دېدى. ئەبۇ سۇفيان مەقسىتىگە يېتىش ئۈچۈن ئۆمەر، ئەلى ۋە پاتىمەلەرنىڭ قېشىغا باردى. بىراق، ئۇلارنىڭ ھېچقايسى ئۇنىڭغا جاۋاپ بەرمىدى. بەلكى، ئۇلار: «ئەھۋال سەن ئويلىغاندەك ئۇنداق ئاددى ئەمەس» دېيىشتى. ئەبۇ سۇفيان ھەيرانلىقىدا ئەس-ھوشىنى يوقۇتۇپ قويدى.

مەككىگە كىرىشكە تەييارلىنىش:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇسۇلمانلارنى تەييارلىنىشقا بۇيرىدى. ئىشلارنى دەسلەپتە مەخپى تۇتتى. كېيىن مەككىگە قاراپ ئاتلىنىدىغانلىقىنى ئۇقتۇردى ۋە دەرھال تەييارلىق قىلىشقا پەرمان چۈشۈردى. رەسۇلۇللاھ: «ئى اللە! بىز مەككىگە تۇيۇقسىز كىرىشتىن ئىلگىرى، قۇرەيشلەرنىڭ خەۋەردار بولۇپ قىلىشىدىن بىزنى ئۆز پاناھىڭدا ساقلىغايسەن» دەپ اللەغا دۇئا قىلدى.

ھىجرەتنىڭ سەككىزىنچى يىلى رامىزان ئېيىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئون مىڭ كىشىلىك زور قوشۇننى باشلاپ مەككىگە قاراپ يولغا چىقتى. رەسۇلۇللاھ مېڭىپ تاكى «مەررە زەھران» دېگەن جايغا يېتىپ كەلگەنگە قەدەر اللە قۇرەيشلەرنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەككىگە قاراپ يولغا چىققانلىقىدىن بىخەۋەر قالدۇردى. قۇرەيشلەر تېخىچە قورقۇنچ ۋە تەشۋىش ئىچىدە ئىدى.

زۇلۇم قىلغۇچىلارنى ئەپۇ قىلىش:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يولدا تاغىسى ھارىس ئىبنى ئابدۇلمۇتەللىبنىڭ ئوغلى ئەبۇ سۇفيان بىلەن ئۇچرىشىپ قېلىپ ئۇنىڭدىن يۈز ئۆرۈدى. چۈنكى، ئۇ ئۇ ئەينى ۋاقىتتا رەسۇلۇللاھغا قاتتىق ئەزىيەت يەتكۈزگەن ۋە ئۇنى ھەجۋى قىلىپ دىلىنى ئاغرىتقان ئىدى. ئۇ بۇ ئەھۋالنى ئەلىگە ئېيتىپ زارلاندى. ئەلى ئۇنىڭغا: «سەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا بېرىپ، ئۇنىڭغا يۇسۇف ئەلەيھىسسالامنىڭ قېرىنداشلىرى يۇسۇف ئەلەيھىسسالامغا ئېيتقان: ‹اللە بىلەن قەسەمكى، اللە ھەقىقەتەن سېنى بىزدىن ئارتۇق قىلىپتۇ، بىز جەزمەن خاتا قىلىپتۇق› دېگەن سۆز (ئايەت)نى ئېيتقىن. چۈنكى، رەسۇلۇللاھ سۆزى بۇنىڭدىن چىرايلىق ئادەمنىڭ بولمايدىغانلىقىنى بىلىدۇ» دېدى. ئەبۇ سۇفياب ئىبنى

ھارىس شۇنداق قىلىۋىدى، رەسۇلۇللاھ يۇسۇپ ئەلەيھىسسالامنىڭ قېرىنداشلىرىغا ئېيتقان: «بۈگۈن سىلەر ئەيىبلەشكە ئۇچرىمايسىلەر، اللە سىلەرنى كەچۈرسۇن، اللە ئەڭ مەرھەمەتلىك زاتتۇر» دېگەن سۆزى (ئايەت)نى ئوقۇدى. شۇنىڭدىن كېيىن ئەبۇ سۇفيان ئىبنى ھارىسنىڭ ئىسلامى ناھايىتى ياخشى بولدى. ئۇ مۇسۇلمان بولغاندىن باشلاپ، رەسۇلۇللاھدىن خىجىل بولۇپ، رەسۇلۇللاھ ئالدىدا بېشىنى كۆتۈرەلمىدى.

ئەبۇ سۇفيان ئىبنى ھەرب پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىدا:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قوشۇننى ئوت يېقىشقا بۇيرىدى. ئۇلار تاغ چوققىسىدا تۇرۇپ گۈلخان ياقتى. ئەبۇ سۇفيان ئىبنى ھەرب سىرتقا چىقىپ: «مەن بۇنداق ئوت يېقىلغان كېچە ۋە قوشۇننى زادىلا كۆرگەن ئەمەسمەن» دېدى. ئاBBاس ئىبنى ئابدۇلمۇتەللىب بالدۇرراق ئائىلىسىدىكىلەرنى ئېلىپ، مۇسۇلمان بولغان ۋە ھىجرەت قىلغان ھالدا مەككىدىن چىقىپ، قوشۇن بىلەن ئۇچراشقان ۋە ئۇلار بىلەن بىرلىكتە مەككىگە قايتقان ئىدى. ئۇ ئەبۇ سۇفيان ئىبنى ھەربنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپ: «پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قوشۇن باشلاپ كەلدى، قۇرەيشلەرنىڭ ئەھۋالى خەتەرلىك» دېدى ۋە ئەبۇ سۇفياننىڭ مۇسۇلمانلار بىلەن ئۇچرىشىپ قىلىپ، بىرەر مۇسۇلماننىڭ ئۇنى ئۆلتۈرۈۋېتىشىدىن ئەنسىرەپ ئۇنى ئۆزى مىنگەن خېچىرنىڭ ئارقىسىغا مىندۈرۈپ رەسۇلۇللاھنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلدى.

رەسۇلۇللاھ ئۇنى كۆرۈپ: «ۋاي ساڭا ئەبۇ سۇفيان! سەن تېخىچە بىر اللەدىن باشقا ئىلاھنىڭ يوقلۇقىنى بىلمىدىڭمۇ؟» دېدى.

ئەبۇ سۇفيان: «ئاتا-ئانام ساڭا پىدادۇر، سەن نىمە دېگەن ئاقكۆڭۈل، ھۆرمەتلىك ۋە ئالىيجاناب-ھە! اللە بىلەن قەسەمكى، ئەگەر اللە بىلەن يەنە بىر ئىلاھ بولغان بولسا، ھازىرغىچە ماڭا ئۇنىڭ بىرەر پايدىسى تېگەر بولغىيدى» دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ۋاي ساڭا ئەبۇ سۇفيان! سەن تېخىچە مېنىڭ اللەنىڭ ئەلچىسى ئىكەنلىكىمنى بىلمىدىڭمۇ؟» دېدى.

ئەبۇ سۇفيان: «ئاتا-ئانام ساڭا پىدادۇر، سەن نىمە دېگەن ئاقكۆڭۈل، ھۆرمەتلىك ۋە ئالىيجاناب-ھە! اللە بىلەن قەسەمكى، بۇنىڭدا ھازىرغىچە كۆڭلۈمدە كىچىككىنە بىر تۈگۈن بار» دېدى.

ئاBBاس -رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ-: «ۋاي ساڭا ئەبۇ سۇفيان! سەن مۇسۇلمان بولغىن، بوينۇڭغا قىلىچ ئۆرۈلۈشتىن ئىلگىرى ‹بىر اللەدىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام اللەنىڭ ئەلچىسى› دەپ گۇۋاھلىق بەرگىن» دېدى. ئەبۇ سۇفيان چىن دىلىدىن شاھادەت ئېيتىپ مۇسۇلمان بولدى.

ئومۇمىيۈزلۈك كەچۈرۈم ۋە ئەمىنلىك:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەككىلىكلەرگە ئومۇمىيۈزلۈك كەچۈرۈم ۋە ئەمىنلىك بەردى.

مەككە ئاھالىسى ئىچىدە تىنچلىقنى ياقتۇرمايدىغان، ياشاشقا قىزىقمايدىغان كىشىلەردىن باشقا ھېچكىم ھالاك بولمىدى. رەسۇلۇللاھ: «كىمكى ئەبۇ سۇفياننىڭ ھويلىسىغا كىرىۋالسا ئۇ ئەمىن، كىمكى ئىشىكىنى تاقىۋالسا ئۇ ئەمىن، كىمكى مەسجىدكە كىرىۋالسا ئۇ ئەمىن» دەپ جاكارلىدى. رەسۇلۇللاھ قوشۇننى مەككىگە كىرگەن چاغدا قارشى تۇرغۇچىلاردىن باشقا كىشىگە قورال ئىشلەتمەسلىككە، مەككىلىكلەرنىڭ مال-مۈلكىگە چېقىلماسلىققا بۇيرىدى.

ئەبۇ سۇفيان فەتھ قىلغۇچى قوشۇننىڭ ئالدىدا:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئابباس ئىبنى ئابدۇلمۇتەللىبنى ئىسلام ئارمىيىسى ئۆتىدىغان يولدا ئەبۇ سۇفياننى ئولتۇرغۇزۇشقا بۇيرىدى. فەتھ قىلغۇچى قوشۇن گويا ئۆركەشلەۋاتقان دېڭىزدەك ھەرىكەتلەنمەكتە ئىدى. ھەر قايسى قەبىلىلەر ئۆز بايرىقىنى كۆتۈرۈپ ئۆتەتتى. ھەر بىر قەبىلە ئۆتكەندە ئەبۇ سۇفيان ئابباستىن ئۇنىڭ قايسى قەبىلە ئىكەنلىكىنى سورايتتى ئاندىن: «مەن نىمە ئىش قىلغان بولغىيتتىم؟» دەيتتى. ئەڭ ئاخىرىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇھاجىر ۋە ئەنسارلاردىن تەركىب تاپقان يېشىل كىيىملىك قوشۇن ئىچىدە ئۆتتى. پەقەت ئۇلارنىڭ كۆزىنىلا كۆرگىلى بولاتتى.

ئەبۇ سۇفيان: «سۇبھانەللاھ! ئى ئابباس، بۇلار كىملەر؟» دېدى. ئابباس: «بۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، مۇھاجىر ۋە ئەنسارلارنىڭ ئىچىدە» دېدى. ئەبۇ سۇفيان: «ھېچكىم بۇلارغا تەڭ كېلەلمەيدۇ ۋە بۇلاردىن ئۈستۈن تۇرالمايدۇ. ئى ئەبۇ پەزلى! سېنىڭ قېرىندىشىڭنىڭ ئوغلى كاتتا پادىشاھ بولۇپ قاپتۇ» دېدى. ئابباس: «ئى ئەبۇ سۇفيان! بۇ دېگەن پەيغەمبەرلىك» دېۋىدى، ئەبۇ سۇفيانمۇ: «شۇنداق، پەيغەمبەرلىك» دېدى.

ئەبۇ سۇفيان ئورنىدىن تۇرۇپ يۇقىرى ئاۋاز بىلەن: «ئى قۇرەيشلەر! بۇ مۇھەممەد سىلەرنىڭ قېشىڭلارغا مىسلىسىز كۈچ بىلەن كەلدى، كىمكى مېنىڭ ھويلامغا كىرىۋالسا ئۇ ئەمىن بولىدۇ» دېدى. قۇرەيشلەر: «ھالاك بولغايسەن ئىلاھىم! سېنىڭ ھويلاڭ نىمىگە ئەسقاتاتتى؟» دېيىشتى. ئۇ: «كىمكى ئىشىكىنى تاقىۋالسا ئۇ ئەمىن، كىمكى مەسجىدكە كىرىۋالسا ئۇ ئەمىن» دېدى. كىشىلەر ھويلىلىرىغا ۋە مەسجىدكە قاراپ مېڭىشتى.

ھاكاۋۇر ئىشغالىيەتچىدەك ئەمەس، بەلكى كەمتەر ئادەدى كىشىدەك كىرىش:

الله پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى فەتھ ئارقىلىق ھۆرمەتلىدى. ئۇ مەككىگە الله ئالدىدا بېشىنى تۆۋەن تۇتقان ھالدا تۆۋەنلىك ۋە كەمتەرلىك بىلەن كىرىپ كەلدى. ھەتتا ئۇ بېشىنى تۆۋەن تۇتقانلىقتىن ئىڭىكى ئىگەرنىڭ ئالدىغا تېگىپ قالغىلى ئاز قالدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەككىگە كىرگەندە ئادالەت، باراۋەرلىك، كەمتەرلىك ۋە تۆۋەنلىك شۇئارلىرىنى ئۆز ئەمەلىيىتى بىلەن نامايەن قىلىپ ئۇسامە ئىبنى زەيدنى ئىتىنىڭ كەينىگە مىندۈرۈۋالدى. رەسۇلۇللاھ بەنى ھاشىم ياكى قۇرەيش ئۇلۇغلىرىدىن بىرەرنىڭ ئوغلىنى ئەمەس، بەلكى، ئازات قىلىنغەتكەن قۇلى زەيدنىڭ ئوغلى ئۇسامەنى مىندۈردى.

ئاشۇ ھىجرەتنىڭ سەككىزىنچى يىلى رامىزاننىڭ 20-كۈنى (جۈمە كۈنى) ئەتىگەن ئىدى. بىر ئادەم كېلىپ رەسۇلۇللاھقا سۆزلىدى. ئۇ ئادەم قورقىنىدىن لاغىلداپ تىترەيتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا: «ئۆزۈڭنى بېسىۋال، مەن پادىشاھ ئەمەس. قۇرەيشلەر ئىچىدىكى قۇرۇتۇلغان گۆش يەيدىغان بىر ئايالنىڭ بالىسىمەن» دېدى.

جازالىنىدىغان كۈن ئەمەس، بەلكى، مەرھەمەت قىلىنىدىغان كۈن:

سەئىد ئىبنى ئۇبادە ئەنسارلار ئەترىتى ئىچىدە ئەبۇ سۇفياننىڭ يېنىدىن ئۆتۈۋېتىپ، ئۇنىڭغا: «بۈگۈن جازالىنىدىغان كۈن، بۈگۈن ھۆرمەت يوقۇلىدىغان كۈن، بۈگۈن قۇرەيشلەرنى اللە خار قىلىدىغان كۈن» دېدى. رەسۇلۇللاھ قوشۇن ئىچىدە ئەبۇ سۇفياننىڭ ئۇدۇلىغا كەلگەندە، ئەبۇ سۇفيان بۇنى رەسۇلۇللاھقا شىكايەت قىلىپ: «ئى رەسۇلۇللاھ! سەن سەئىدنىڭ ئېيتقانلىرىنى ئاڭلىمىدىڭمۇ؟» دېدى. رەسۇلۇللاھ: «سەئىد نىمە دېدى؟» دەپ سورىدى. ئەبۇ سۇفيان ئۇنىڭ ئېيتقانلىرىنى رەسۇلۇللاھقا سۆزلەپ بېرىۋىدى، رەسۇلۇللاھ سەئىدنىڭ سۆزىنى ئىنكار قىلىپ: «بەلكى، بۈگۈن مەرھەمەت قىلىنىدىغان كۈن، بۈگۈن اللە قۇرەيشلەرنى ئەزىز قىلىدۇ، قۇرەيشلەر ئىچىدىكى كەئبىنى ئۇلۇغ قىلىدۇ» دېدى ۋە سەئىدكە ئادەم ئەۋەتىپ، بايراقنى ئۇنىڭدىن تارتىۋېلىپ، ئوغلى قەيسكە بەردى. قانداقلا بولمىسۇن بايراق يەنىلا سەئىدنىڭ قولىدىن چىقىپ كەتمىدى. چۈنكى، ئوغول دېگەن ھامان ئاتىغا مەنسۇپ-دە!.

كىچىككىنە توقۇنۇش:

سەفۋان ئىبنى ئۇمەييە، ئىكرىمە ئىبنى ئەبۇ جەھىل ۋە سۇھەيل ئىبنى ئەمرى باشچىلىقىدىكى مۇشرىكلار بىلەن خالىد ئىبنى ۋەلىد باشچىلىقىدىكى مۇسۇلمانلار قوشۇنى ئوتتۇرىسىدا كىچىككىنە توقۇنۇش بولدى. مۇشرىكلاردىن 12 ئادەم ئۆلتۈرۈلۈپ، قالغانلىرى چېكىندۈرۈلدى. چۈنكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قوشۇنىنىڭ قوماندانلىرىغا مەككىگە كىرگەن چاغدا قورال كۆتۈرۈپ قارشى تۇرغۇچىلاردىن باشقا كىشىلەر بىلەن ئۇرۇش قىلماسلىققا بۇيرىغان ئىدى.

ھەرەمنى بۇت ۋە ھەيكەللەردىن تازىلاش:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەككىگە كىرىپ، كىشىلەرنى خاتىرجەم قىلغاندىن كېيىن بەيتۇللاھقا كېلىپ، ئۇنى تاۋاپ قىلدى. رەسۇلۇللاھنىڭ قولىدا ياچاق بار ئىدى. بەيتۇللاھنىڭ ئىچىدە ۋە ئەتراپىدا 360 بۇت بولۇپ، رەسۇلۇللاھ قولىدىكى ياچاق بىلەن بۇتلارنى نوقۇپ تۇرۇپ: «ھەقىقەت (يەنى ئىسلام) كەلدى، باتىل (يەنى كۇپرى) يوقالدى، باتىل ھەقىقەتەن ئوڭاي يوقۇلىدۇ. ھەق (يەنى ئىسلام) كەلدى، (باتىل يوقالدى)، باتىل (بىرەر مەخلۇقنى) پەيدا قىلالمايدۇ، (يوقالغان بىرەر مەخلۇقنى) ئەسلىگە كەلتۈرەلمەيدۇ، بۇتلار يۈزىچە يىقىلىدۇ» دېدى.

رەسۇلۇللاھ كەئبە ئىچىدە سۈرەت ۋە ھەيكەللەرنى كۆرۈپ، سۈرەتلەرنى يىرتىۋېتىشكە، ھەيكەللەرنى چېقىۋېتىشكە بۇيرىدى.

بۈگۈن ياخشىلىق ۋە ۋاپا قىلىدىغان كۈن:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تاۋاپنى ئاخىرلاشتۇرغاندىن كېيىن ئوسمان ئىبنى تەلھەنى چاقىرىپ، ئۇنىڭدىن ئاچقۇچنى ئالدى. بەيتۇللاھنىڭ ئىشىكىنى ئېچىپ، ئۇنىڭ ئىچىگە كىردى. رەسۇلۇللاھ مەدىنىگە ھىجرەت قىلىشتىن ئىلگىرى بىر كۈنى ئوسمان ئىبنى تەلھەدىن بەيتۇللاھنىڭ ئاچقۇچىنى سورىغان ئىدى. شۇ چاغدا ئوسمان رەسۇلۇللاھقا قوپاللىق قىلىپ، ئۇنىڭغا ئازار بەرگەن ئىدى. مانا بۈگۈن رەسۇلۇللاھ ئۇنى كەچۈردى ۋە: «ئى ئوسمان! بۈگۈن بۇ ئاچقۇچنى مېنىڭ قولۇمدا كۆرىۋاتىسەن، مەن ئۇنى قەيەردە قويۇشنى خالىسام شۇ يەردە قويىمەن» دېدى. ئوسمان ئىبنى تەلھە: «ئۇنداقتا قۇرەيش ھالاك بولدى ۋە خار بولدى» دېدى. رەسۇلۇللاھ: «بەلكى، قۇرەيش گۈللەندى ۋە ئەزىز بولدى» دېدى. رەسۇلۇللاھنىڭ سۆزى ئوسماننىڭ سۆزىگە دەل كەلدى. ئوسمان: «ئەھۋال مەن ئېيتقاندەك بولىدۇ» دەپ ئويلاپ قالغان ئىدى.

رەسۇلۇللاھ كەئبىدىن چىقتى. ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىب ئورنىدىن تۇردى. كەئبىنىڭ ئاچقۇچى ئۇنىڭ قولىدا ئىدى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا: «كەئبىگە يوپۇق يېپىش بىلەن ھاجىلارنى سۇغۇرۇش ئىشىنى بىزگە بۇيرۇپ بەرگىن» دېدى. رەسۇلۇللاھ ئوسمان ئىبنى تەلھەنى چاقىرىپ، ئۇنىڭغا: «ئى ئوسمان! ئاچقۇچۇڭنى قولۇڭغا ئال، بۈگۈن ياخشىلىق ۋە ۋاپا قىلىدىغان كۈن. ئۇنى ئەۋلادتىن ـ ئەۋلادقا مەڭگۈ سىلەر تۇتۇڭلار، ئۇنى سىلەردىن زالىمدىن باشقىسى تارتىۋالمايدۇ» دېدى.

ئىسلام تەۋھىد ۋە بىرلىك دىنى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كەئبىنىڭ دەرۋازىسىنى ئاچتى. بۇ چاغدا قۇرەيشلەر سەپ ـ سەپ بولۇپ، مەسجىدكە توشۇپ كەتكەن ئىدى. ئۇلار پەستە رەسۇلۇللاھنىڭ نېمە قىلىدىغانلىقىغا قاراپ تۇراتتى. رەسۇلۇللاھ دەرۋازىنىڭ ئىككى تەرىپىدىكى ياغىچى (كىشىكى)نى تۇتۇپ تۇرۇپ: «بىر اللەدىن باشقا ئىلاھ يوق، اللەنىڭ شېرىكى يوق، اللە ئۆزىنىڭ ۋەدىسىنى راستقا چىقاردى، بەندىسى (مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام)گە ياردەم بەردى، ئۆزى يالغۇز دۈشمەن قوشۇنلىرىنى چېكىندۈردى. ئاگاھ بولۇڭلاركى، ھەر قانداق ئىمتىياز، ئالۋان ـ سېلىق ۋە ياكى كونا قىساسلارنىڭ ھەممىسى بۈگۈندىن باشلاپ قەتئىي بىكار قىلىندۇ. پەقەت بەيتۇللاغا قاراش ھوقۇقى ۋە ھاجىلارنى سۇغۇرۇش ئىشى بۇنىڭدىن مۇستەسنادۇر.

ئى قۇرەيشلەر! اللە سىلەردىن جاھىلىيەتنىڭ مۇغەمبەرلىكىنى ۋە ئەجداتلار بىلەن پەخىرلىنىدىغان ئىللەتلەرنى كەتكۈزدى. ئىنسانلارنىڭ ھەممىسى ئادەم ئاتىنىڭ باللىرى، ئادەم ئاتا تۇپراقتىن يارىتىلغان» دېدى. ئاندىن كېيىن تۆۋەندىكى ئايەتنى ئوقۇدى: «ئى

ئىنسانلار! سىلەرنى بىز ھەقىقەتەن بىر ئەر، بىر ئايالدىن، (ئادەم بىلەن ھەۋۋادىن ئىبارەت)بىر ئاتا بىر ئانىدىن ياراتتۇق، ئۆز ئارا تونۇشۇشۇڭلار ئۈچۈن سىلەرنى نۇرغۇن مىللەت ۋە ئۇرۇق قىلدۇق، ھەقىقەتەن ئەڭ تەقۋادار بولغانلىرىڭلار اللەنىڭ دەرگاھىدا ئەڭ ھۆرمەتلىك ھېسابلىنىسىلەر (يەنى كىشىلەرنىڭ بىر ـ بىرىدىن ئارتۇق بولۇشى نەسەب بىلەن ئەمەس، تەقۋادارلىق بىلەن بولىدۇ)، اللە ھەقىقەتەن ھەممىنى بىلگۈچىدۇر، ھەممىدىن خەۋەرداردۇر» (سۈرە ھوجۇرات: 13 ـ ئايەت).

دوستلۇق ۋە شەپقەت ئەلچىسى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئى قۇرەيشلەر! سىلەر مېنى ئۆزۈڭلارنى نېمە قىلىدۇ دەپ ئويلايسىلەر؟» دېدى.

ئۇلار: «بىز سېنى ‹ياخشىلىق قىلىدۇ› دەپ ئويلايمىز، چۈنكى، سەن ئالىيجاناب كىشى ۋە ئالىيجاناب كىشىنىڭ ئوغلى» دېيىشتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «مەن سىلەرگە يۈسۈف ئەلەيھىسسالام قېرىنداشلىرىغا ئېيتقان سۆزنى ئېيتىمەنكى: ‹بۈگۈن سىلەر ئەيىبلەشكە ئۇچرىمايسىلەر› ، قايتىڭلار، ھېچكىم سىلەرگە چېقىلمايدۇ» دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلالنى ئەزان ئېيتىشقا بۇيرىدى. بىلال كەئبىنىڭ ئۈستىگە چىقىپ ئەزان ئېيتتى. مەككە ئاسمىنىدا ئەزان ئاۋازى ياڭرىدى. قۇرەيشنىڭ كاتتىباش ۋە مۆتىۋەرلىرى اللەنىڭ ئۇستۇنلۈكىنى جاكالايدىغان مۇبارەك سۆزنى ئاڭلىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇممۇ ھانىي بىنتى ئەبۇ تالىبنىڭ ئۆيىگە كىرىپ، غۇسلى قىلدى، ئاندىن اللەغا تەشەككۈر ئېيتىش يۈزىسىدىن سەككىز رەكئەت فەتھە نامىزى ئوقۇدى.

اللەنىڭ قانۇننى يۈرگۈزۈشتە ھەممە ئادەم باپباراۋەر:

مۇشۇ غازاتتا بەنى مەخزۇم قەبىلىسىدىن پاتىمە ئىسىملىك بىر ئايال ئوغرىلىق قىلدى. ئۇ نوپۇزلۇق ۋە ئىناۋەتلىك ئايال بولغانلىقى ئۈچۈن ئۇنىڭ قەۋمى ئوسامە ئىبنى زەيدنىڭ قېشىغا كېلىپ، ئاشۇ ئايال ئۈچۈن رەسۇلۇللاھقا «ئىككى ئېغىز گەپ» قىلىپ قويۇشنى ئۆتۈندى. چۈنكى، ئۇلار ئۇسامەنىڭ رەسۇلۇللاھنىڭ نەزىرىدىكى ئورنىنى ياخشى بىلەتتى. ئۇسامە ھېلىقى ئايال ئۈچۈن رەسۇلۇللاھقا گەپ قىلىۋىدى، رەسۇلۇللاھنىڭ چىرايى ئۆزگىرىپ كەتتى. ئاندىن: «سەن اللەنىڭ قانۇننى يۈرگۈزۈشتىمۇ ئارىغا چۈشمەكچى بولۇۋاتامسەن؟» دېدى. ئۇسامە: «ئى رەسۇلۇللاھ: مەن ئۈچۈن اللەدىن مەغپىرەت تىلىگىن» دېدى.

چۈشتىن كېيىن بولۇۋىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كىشىلەر ئارىسىدا ئورنىدىن تۇرۇپ خۇتبە ئوقۇدى. ئالدى بىلەن اللەغا ھەمدۇسانا ئېيتتى، ئاندىن كېيىن: «سىلەردىن

ئىلگىركى كىشىلەر ئۆز ئىچىدىكى نام ئابرۇيلۇق كىشىلەر ئوغرىلىق قىلسا كارى بولماي، ئاجىز-بىچارىلەر ئوغرىلىق قىلسا جازا ئىجرا قىلغانلىقى ئۈچۈن ھالاك بولۇپ كەتتى. مېنىڭ جېنىم ئۇنىڭ قولىدا بولغان اللە بىلەن قەسەمكى، ئەگەر قىزىم پاتىمە ئوغرىلىق قىلغان بولسا ئەلۋەتتە ئۇنىڭ قولىنى كەسكەن بولاتتىم» دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سۆزىنى ئاخىرلاشتۇرغاندىن كېيىن ئۇ ئايالنىڭ قولىنى كېسىشكە بۇيرىدى. شۇنىڭدىن كېيىن ئۇ ئايال چىن دىلىدىن تەۋبە قىلدى.

ئىسلام ئۈستىدە چىڭ تۇرۇشقا بەيئەت قىلىش:

مەككىلىكلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئىسلام ئۈستىدە مۇستەھكەم تۇرۇشقا بەيئەت قىلىش ئۈچۈن كەلدى. رەسۇلۇللاھ ئۇلار بىلەن سافا تېغىدا بىللە ئولتۇرۇپ، ئۇلاردىن كۆچىنىڭ يېتىشچە ئاڭلاش ۋە ئىتائەت قىلىشقا بەيئەت ئالدى. ئەرلەر بەيئەت قىلىپ بولغاندىن كېيىن ئاياللار بەيئەت قىلدى. ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئەبۇ سۇفياننىڭ ئايالى ھىندى بىنتى ئۇتبە بولۇپ، ئۇ ئۆزىنىڭ ھەمزىگە قىلغان قىلمىشىدىن ئۇيالغاچقا، چۈمبەل ئارتىپ ناتونۇش قىياپىتىگە كىرىۋالغان ئىدى. رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭ قوپال ئاۋازىدىن ئۇنى تونۇدى ۋە ئۇنىڭدىن بەيئەت ئالدى.

ھايات-ماماتتا مەن سىلەر بىلەن بىللە:

اللە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئۆزىنىڭ يۇرتى ۋە تۇغۇلغان يېرى بولغان مەككىنى فەتھە قىلىپ بېرىۋىدى، ئەنسارلار ئۆز ئارا: «اللە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئۆزىنىڭ يۇرتى ۋە تۇغۇلغان يېرى بولغان مەككىنى فەتھە قىلىپ بەردى. ئەمدى رەسۇلۇللاھ مەدىنىگە قايتماي مەككىدە تۇرۇپ قالىدۇ» دېيىشتى.

ئۇلارنىڭ قىلىشقان گەپلىرىنى ئۆزلىرىدىن باشقا ئادەم بىلمەيتتى. شۇنداق تۇرۇپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەنسارلاردىن ئۇلارنىڭ نېمە دېيىشكەنلىكىنى سورىدى. ئۇلار خىجىل بولۇشۇپ، قىلغان گەپلىرىنى ئىقرار قىلىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «اللە ئۆز پاناھىدا ساقلىسۇن! ھايات-ماماتتا مەن سىلەر بىلەن بىللە» دېدى.

جاھىلىيەت تەسىرلىرىنى ۋە بۇددىزىم شۇئارلىرىنى يوقۇتۇش:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قوشۇنلىرىنى كەئبە ئەتراپىدىكى بۇتلارنى تازىلاشقا بۇيرىدى. بۇتلارنىڭ ھەممىسى چېقىپ تاشلاندى. ئۇلارنىڭ ئىچىدە مۇشرىكلارنىڭ لات، ئۇززا، مەنات قاتارلىق داڭلىق بۇتلىرى بار ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جاكارچى ئارقىلىق مەككە ئىچىدە: «كىمكى اللەغا ئىمان كەلتۈرگەن بولسا ئۆيىدىكى ھەر قانداق بۇتنى قالدۇرماي چېقىپ تاشلىسۇن» دەپ جاكارلىدى. ئاندىن ھەر قايسى قەبىلىلەرگە ساھابىلارنى ئەۋەتىپ، شۇ جايدىكى بۇتلارنى چېقىپ تاشلىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەككىدە كىشىلەرگە نۇتۇق سۆزلىدى. ئۇ مەككىنىڭ قىيامەت كۈنىگىچە ھۆرمەتلىك ئىكەنلىكىنى ئېلان قىلىپ: «اللەغا ۋە ئاخىرەت كۈنىگە ئىمان كەلتۈرگەن كىشىنىڭ مەككىدە قان تۆكۈشى، مەككىنىڭ دەرەخلىرىنى كېسىشى ھالال ئەمەس. بۇندىن ئىلگىرى ھېچكىشىگە ھالال قىلىنمىغاندەك، بۇندىن كېيىنمۇ ئوخشاشلا ھېچكىشىگە ھالال قىلىنمايدۇ» دېدى. ئاندىن مەدىنىگە قايتىپ كەتتى.

مەككە فەتھىسىنىڭ تەسىرى:

مەككەنىڭ فەتھە قىلىنىشى ئەرەبلەرنىڭ روھى دۇنياسىغا چوڭقۇر تەسىر قىلدى. الله ئۇلاردىن كۆپلىگەن كىشىلەرنىڭ قەلبىنى ئىسلامغا ئاچتى. ئۇلار توپ-توپ، گورۇھ-گورۇھ بولۇپ ئىسلامغا كىردى. بۈيۈك الله ھەقىقەتەن راست ئېيتتى:

«اللەنىڭ ياردىمى ۋە غەلىبىسى كەلگەن ۋە اللەنىڭ دىنىغا كىشىلەرنىڭ توپ - توپ بولۇپ كىرگەنلىكىنى كۆرگىنىڭدە، رەببىڭگە تەسبىھ ئېيتقىن، ھەمدى ئېيتقىن ۋە ئۇنىڭدىن مەغپىرەت تىلىگىن. الله ھەقىقەتەن تەۋبىنى بەك قوبۇل قىلغۇچىدۇر» (سۈرە نەسر: 1-3)

14- ھۇنەين غازىتى

ھەۋازىن قەبىلىسىنىڭ قوشۇن توپلىشى:

مەككە فەتھە قىلىنىپ، كىشىلەر اللەنىڭ دىنىغا توپ-توپ بولۇپ كىرىشكە باشلىغاندىن كېيىن، ئەرەبلەر سادىقىدىكى بارلىق ئوقلارنى جۇغلاپ ئىسلام ۋە مۇسۇلمانلارغا ئاتتى.

ھەۋازىن قەبىلىسى قۇرەيشلەردىن قالسا ئەرەبلەر ئىچىدىكى زور كۈچ بولۇپ، ئۇلار قۇرەيشلەر بىلەن ئۆزئارا سوقۇشتۇراتتى. شۇڭا ئۇلار قۇرەيشلەر بويسۇنغاندەك ئىسلامغا بويسۇنمىدى.

ھەۋازىن قەبىلىسىنىڭ باشلىقى مالىك ئىبنى ئەۋف ھەۋازىن ۋە سەقىف قەبىلىسىدىكىلەرنى مۇسۇلمانلارغا قارشى ئۇرۇش قىلىشقا چاقىردى. ھەۋازىنلىقلارنىڭ ھەممىسى ئۇرۇش قىلىش ئۈچۈن توپلاندى. جەڭچىلەرنىڭ غەيرىتىنى ئاشۇرۇش ئۈچۈن ئۇرۇشقا ئەرلەردىن باشقا ئاياللار، باللار ۋە مال-مۈلۈكلەرنىمۇ توپلاپ، بىللە ئېلىپ چىقتى.

مەككىلىكلەردىن ئىسلامغا يېڭىدىن كىرگەن ۋە ئىسلامغا تېخى كىرمىگەن كىشىلەردىن تەركىب تاپقان ئىككى مىڭ كىشى رەسۇلۇللاھ بىلەن بىرلىكتە ئۇرۇش قىلىش ئۈچۈن تەييارلاندى. رەسۇلۇللاھ ئۇلارنى مەدىنىدىن ئېلىپ چىققان ئون مىڭ كىشىگە قوشۇپ، جەمئىي 12 مىڭ كىشىلىك قوشۇن بىلەن يولغا چىقتى. مۇسۇلمانلار قوشۇنىنىڭ سانى بۇندىن ئىلگىركى ھەر قانداق غازاتتىكىدىن كۆپ بولدى. شۇڭا مۇسۇلمانلار: «بۈگۈن بىز ھەرگىز مەغلۇب بولمايمىز» دېيىشتى. قوشۇن ئەزالىرىنىڭ كۆپلۈكى ئۇلارنى ھەقىقەتەن ھەيران قالدۇردى.

ھۇنەيىن جىلغىسىدا:

مۇسۇلمانلار ھۇنەيىن جىلغىسىغا يېتىپ كەلدى. ئاشۇ ھىجرەتنىڭ سەككىزىنچى يىلى شەۋۋال ئېيى ئىدى. مۇسۇلمانلار قاپقاراڭغۇ سەھەردىلا ھۇنەيىن ۋادىسىغا قاراپ تۆۋەن چۈشۈشكە باشلىدى. ئۇلار بۇ يول ۋە جىلغىلاردا دۈشمەننىڭ بۆكتۈرمە قوشۇنلىرىنىڭ ئالدىغاچان يېتىپ كېلىپ، مۆكۈنۈپ ياتقانلىقىنى بىلمەيتتى. ئۇلار شۇنداق تېزلىك بىلەن ئىلگىرىلەۋاتقان پەيتتە ئۇشتۇمتۇت ئۇلارنىڭ ئۈستى-باشلىرىغا قار-يامغۇردەك ئوقلار يېغىپ كەتتى. دۈشمەن ئۇلارنى بىراقلا ئوققا تۇتتى. ئالدى تەرەپتىن قىلىچلارنى كۆتۈرۈپ ھۇجۇم قىلىپ كەلدى. بۇ چاغدا مۇسۇلمانلارنىڭ سەپلىرى چۇۋۇلچاقلىشىپ، ھېچ كىشى ھېچ كىشىگە قارىماي، تەرتىپسىز ھالدا قېچىشقا باشلىدى.

ھەل قىلغۇچ پەيت يېتىپ كەلدى. مۇشرىكلار مۇسۇلمانلارنى بىراقلا قورشاپ يوقۇتۇشقا تاسلا قالدى. مۇسۇلمانلارنىڭ بۇ قېتىمقى ئەھۋالى ئۇلارنىڭ ئۇھۇد ئۇرۇشىدا «پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆلتۈرۈلۈپتۇ» دېگەن خەۋەر تارقالغاندىن كېيىنكى ئەھۋالىغا ئوخشاش بولۇپ قالدى. مۇسۇلمانلار دۈشمەننى تاشلاپ قاچتى.

فەتىھ ۋە ئاراملىق:

اللە ئۆز سانىنىڭ كۆپلۈكىگە ئىشىنىپ «بىز ھەرگىز مەغلۇب بولمايمىز» دەپ مەغرۇرلانغان مۇسۇلمانلارنى ئەدەبلەپ، ئۇلارغا فەتھنىڭ ھالاۋىتىدىن كېيىنكى مەغلۇبىيەتنىڭ ئاچچىق تەمىنى تېتىتقاندىن كېيىن، ئۇلارغا غەلىبىنى قايتۇرۇپ ئەكىلىپ بەردى. اللە پەيغەمبىرىگە ۋە مۆئمىنلەرگە ئاراملىق چۈشۈرۈپ، ئۇلارنى تەسكىن تاپقۇزدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاق خېچىرىغا مىنىپ ئۆز ئورنىدا تەۋرەنمەي تۇراتتى. رەسۇلۇللاھدا نە قورقۇش، نە ئەنسىرەش دېگەندىن قىلچمۇ ئەسەر يوق ئىدى. رەسۇلۇللاھ بىلەن مۇھاجىر، ئەنسارلاردىن ۋە ئائىلە تاۋابىئاتلىرىدىن پەقەت بىر قانچە كىشىلا قالغان ئىدى. تاغىسى ئاباباس ئىبنى ئابدۇلمۇتەللىب رەسۇلۇللاھنىڭ خېچىرىنىڭ يۈگىنىنى تۇتۇپ تۇراتتى. رەسۇلۇللاھ بولسا مەردانىلىق بىلەن:

«مەن بولسام پەيغەمبەر، ئابدۇلمۇتەللىب پۇشتىمەن،

ئەمەس ھەرگىز يالغانچى، ياۋ پۇشتىدىن قورقمايمەن» دەيتتى.

دۈشمەن قوشۇنلىرى رەسۇلۇللاھ تەرەپكە كېلىۋىدى، رەسۇلۇللاھ بىر ئوچۇم تۇپىنى ئېلىپ، ئۇنى يىراقتىن دۈشمەنلەرنىڭ كۆزىگە چاچتى. شۇنىڭ بىلەن دۈشمەننىڭ كۆزى تۇپىغا تولۇپ كەتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇسۇلمانلارنىڭ ئۆز ھەلەكچىلىكى بىلەن قالغانلىقىنى كۆرۈپ: «ئى ئاباباس! ‹ئى ئەنسارلار جامائىتى! ئى رىزۋان بەيئىتىگە قاتناشقانلار!› دەپ يۇقىرى ئاۋازدا توۋلىغىن» دېدى. ئاباباس ئىبنى ئابدۇلمۇتەللىب ئاۋازى يۇقىرى كىشى ئىدى.

ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىغانلار: «مانا بىز» دېيىشكىنىچە يېتىپ كېلىشتى. بىر ئادەم تۆگە بىلەن قىچىۋاتاتتى. ئۇ ئاۋازنى ئاڭلاپلا تۆگىسىدىن سەكرەپ چۈشۈپ، جەڭ قوراللىرىنى ئېلىپ ئاۋازغا ياندى. شۇنداق قىلىپ رەسۇلۇللاھنىڭ ئەتراپىغا بىر بۆلۈك مۇسۇلمانلار جەم بولدى. ئۇلار رەسۇلۇللاھنىڭ قوماندانلىقىدا قايتىدىن دۈشمەن بىلەن ئۇرۇش قىلىشقا ئاتلاندى.

مەغلۇب بولۇپ قاچقان مۇسۇلمانلار ئارقىسىغا قايتىپ كەلگەن چاغدا رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىدا قولى ئارقىسىغا قىلىپ باغلانغان ئەسىرلەرنى كۆردى. الله پەرىشتىلەرنى چۈشۈرۈپ، مۇسۇلمانلارغا ياردەم بەردى. پەرىشتىلەر جىلغىلارغا توشۇپ كەتتى. ئۇرۇش ھەۋازىنلىقلارنىڭ مەغلۇبىيىتى بىلەن ئاخىرلاشتى. بۇ رىئاللىقنى الله قۇرئاندا بايان قىلىپ مۇنداق دەيدۇ:

«الله سىلەرگە نۇرغۇن جەڭ مەيدانلىرىدا ۋە ھۇنەين كۈنىدە (يەنى جېڭىدە) ھەقىقەتەن ياردەم بەردى. ئەينى ۋاقىتتا سانىڭلارنىڭ كۆپلۈكىدىن خۇشاللىنىپ كەتتىڭلار (يەنى بۈگۈن بىزنىڭ سانىمىز كۆپ، مەغلۇپ بولمايمىز دېدىڭلار، بۇ چاغدا سىلەرنىڭ سانىڭلار 12 مىڭ، دۈشمىنىڭلارنىڭ سانى 4000 ئىدى)، سانىڭلارنىڭ كۆپلۈكى سىلەرگە قىلچە ئەسقاتمىدى. (قاتتىق قورققىنىڭلاردىن) كەڭ زېمىن سىلەرگە تار تۇيۇلدى. ئاندىن (مەغلۇپ بولۇپ، رەسۇلۇللاھنى ئازغىنا مۆئمىنلەر بىلەن تاشلاپ) ئارقاڭلارغا قاراپ قاچتىڭلار. ئاندىن الله پەيغەمبىرىگە ۋە مۆئمىنلەرگە (مەرھەمەت قىلىپ) خاتىرجەملىك بېغىشلىدى، سىلەرگە قوشۇنلارنى (يەنى سىلەرگە ياردەمگە پەرىشتىلەرنى) چۈشۈردى، ئۇلارنى سىلەر كۆرمىدىڭلار (شۇنىڭ بىلەن سىلەر غەلىبە قىلدىڭلار)، الله كاپىرلارنى (ئۆلتۈرۈش ۋە ئەسىر ئېلىنىش بىلەن) ئازابلىدى، كاپىرلارنىڭ جازاسى ئەنە شۇ» (سۈرە تەۋبە: 25 ـ 26 ـ ئايەتلەر).

15 ـ تائىف غازىتى

سەقىف قەبىلىسىنىڭ قالدۇق قوشۇنى:

ھۇنەين جەڭ مەيدانىدا مەغلۇب بولغان ھەۋازىن ۋە سەقىف قاچاق قوشۇنى تائىف قورغىنىغا كىرىپ مۇداپىئەلىنىۋالدى. ئۇلار شەھەر دەرۋازىسىنى تاقاپ، سېپىل مۇداپىئەسىنى كۈچەيتتى. بىر يىللىق ئوزۇق ـ تۈلۈكنى جۇغلىۋېلىپ، ئۇرۇشقا تەييارلىق قىلدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قوشۇن باشلاپ تائىفقا يېقىن بىر جايغا چۈشتى. ئۇلار تائىف قورغىنىنىڭ يېنىغا يېقىن كەلگەن بولسىمۇ، بىراق، شەھەر دەرۋازىسى چىڭ تاقالغاچقا، شەھەر ئىچىگە بۆسۈپ كىرەلمىدى. ئەكسىچە دۈشمەن قوشۇنلىرى شەھەر ئىچىدىن مۇسۇلمانلارنى ئوققا تۇتتى.

تائىف قورغىنى:

مۇسۇلمانلار ئەسلىدىكى ئورنىدىن باشقا بىر جايغا يۆتكىلىپ، شەھەرنى قامال قىلدى ۋە ئۇلارنى 20 نەچچە كۈن مۇھاسىرىگە ئالدى. ئىككى تەرەپ بىر-بىرىنى ئوققا تۇتۇشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ مۇھاسىرىدە تۇنجى قېتىم مەنجانىق (چوڭ تىپتىكى تاش ئاتىدىغان قورال)نى ئىشلەتتى. ئۇرۇش قاتتىق بولدى، كۆپلىگەن مۇسۇلمانلار دۈشمەننىڭ ئوقى تېگىپ شەھىد قىلىندى.

ئۇرۇش مەيدانىدىكى رەھىمدىللىق:

مۇھاسىرە كۈچىيىپ، ئۇرۇش ۋاقتى ئۇزارغاندىن كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قوشۇننى سەقىف قەبىلىسىنىڭ تال ۋە ئۈزۈملىرىنى كېسىپ تاشلاشقا بۇيرىدى. ئۇلار شۇنداق قىلغۇدەك بولغاندا، سەقىفتىكى ئاھالىلەر رەسۇلۇللاھنىڭ ئالدىغا كېلىپ، اللەنىڭ ۋە سىلە-رەھىمنىڭ ھۆرمىتى ئۈچۈن باغلىرىمىزنى ۋەيران قىلماسلىق دەپ يالۋۇرۇشقا باشلىدى. رەسۇلۇللاھ: «مەن اللە ۋە سىلە-رەھىمنىڭ ھۆرمىتى ئۈچۈن تەلىپىڭلارنى قوبۇل قىلاي» دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جاكارچى ئارقىلىق: «كىمكى قەلئەدىن چۈشۈپ، بىزنىڭ ئالدىمىزغا كەلسە ئۇ ئازات» دەپ جاكارلىدى. ئۇلاردىن ئون نەچچە ئادەم قايتىپ چىقتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆمەر ئىبنى خەتتابنى تائىفنى مۇھاسىرىگە ئېلىشنى توختىتىپ، قوشۇننىڭ قايتىدىغانلىقىنى قوشۇنغا ئۇقتۇرۇشنى بۇيرىدى. مۇسۇلمانلار بۇ گەپنى ئاڭلاپ نارازى بولۇشتى ۋە: «بىز تائىفنى فەتھە قىلماي قايتىپ كېتەمدۇق؟» دېيىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنى ئەتىسى ئەتىگەندە قەلئەگە ھۇجۇم قىلىشقا بۇيرىدى. مۇسۇلمانلار ئېغىر تالاپەتكە ئۇچرىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «اللە خالىسا، ئەمدى ئەتە قايتىمىز» دېۋىدى، ئۇلار رەسۇلۇللاھنىڭ بۇيرىقىنى رازىمەنلىك بىلەن قوبۇل قىلدى.

مۇھاسىرىنى بوشۇتۇش:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تائىفنى فەتھە قىلماي، مۇھاسىرىنى بوشۇتۇپ قايتىپ كېتىشتىكى مەقسىتى كىشىلەرنىڭ ئۆز ئىختىيارلىقى بىلەن ئىسلامغا كىرىشىنى قولغا كەلتۈرۈش ئىدى. شۇڭا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قوشۇننى قايتىش ئۈچۈن ئاتلىنىشقا بۇيرىدى.

ھۇنەين ئەسىرلىرى ۋە غەنىمەتلىرى:

رەسۇلۇللاھ تائىفتىكى مۇھاسىرىنى بوشىتىپ جىئىرانىگە قايتىپ، ھەۋازىن خەلقى پۇشايمان قىلىپ، مال-مۈلۈك ۋە ئەسىرلەرنى تىلەپ ئېلىۋېلىش ئۈچۈن كېلىپ قالارمىكى دېگەن ئۈمىدتە غەنىمەتلەرنى تەقسىم قىلماي، ئون نەچچە كۈن كۈتۈپ تۇردى. لېكىن ئۇلار تەرەپتىن ھېچكىم كەلمىدى. شۇنىڭ بىلەن رەسۇلۇللاھ ئالدى بىلەن كۆڭلىنى ئىسلامغا مايىل قىلىش ئوبيېكتلىرىنى ئاساس قىلغان ھالدا غەنىمەتلەرنى تەقسىم قىلدى.

ئەسىرلەرنى ھەۋازىنلىقلارغا قايتۇرۇپ بېرىش:

ھەۋازىنلىقلارنىڭ 14نەپەر ئەلچىسى رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا كېلىپ، رەسۇلۇللاھدىن ئەسىرلىرى بىلەن ماللىرىنى قايتۇرۇپ بېرىشنى تىلىدى. رەسۇلۇللاھ: «كۆرۈپ تۇرۇپسىلەر، مەن يالغۇز ئەمەسمەن، راست گەپ قىلىشنى ياخشى كۆرىمەن. سىلەر تاللاڭلار، ئوغۇللىرىڭلار ۋە خوتۇن قىزلىرىڭلارغا تۇرامسىلەر ياكى مال-دۇنيالىرىڭلارغىمۇ؟» دېدى. ئۇلار بىردەك: «نەسلىمىزگە ھېچ نەرسىنى تەڭ قىلمايمىز» دېيىشكەندى، رەسۇلۇللاھ: «ئۇنداق بولسا سىلەر پېشىن نامىزىدىن كېيىن ئورنۇڭلاردىن تۇرۇپ: ‹رەسۇلۇللاھنى مۇئمىنلەرگە شېپى كەلتۈرۈپ، مۇئمىنلەرنى رەسۇلۇللاھغا شېپى كەلتۈرۈپ ئەسىرلىرىمىزنى قايتۇرۇپ بېرىشىڭلارنى سورايمىز› دەڭلار» دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار رەسۇلۇللاھ پېشىن نامىزىدىن قايتقان ھامان ئورۇنلىرىدىن تۇرۇپ، شۇنداق قىلىشقان ئىدى، رەسۇلۇللاھ: «مەن مېنىڭ قولۇمدىكى ۋە بەنى ئابدۇلمۇتەللىب جەمەتىنىڭ قولىدىكى بارلىق ئەسىرلەرنى چوقۇم قايتۇرۇپ بېرىمەن ھەمدە باشقىلارنىمۇ قايتۇرۇپ بېرىشكە ئەمرى قىلىمەن» دېدى. بۇ چاغدا بارلىق مۇھاجىر ۋە ئەنسارلار ئىپادە بىلدۈرۈپ: «بىزنىڭ نېسىۋىلىرىمىز رەسۇلۇللاھغا تەئەللۇق» دېيىشتى.

بەنى تەمىم، بەنى فەزارە ۋە بەنى سۇلەيمدىن ئىبارەت ئۈچ ئايماق ئەسىرلەرنى قايتۇرۇشنى رەت قىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بۇ ئادەملەر مۇسۇلمان بولۇپ تەۋبە قىلىپ كەپتۇ. شۇڭىمۇ مەن ئۇلارنىڭ ئەسىرلىرىنى تەقسىم قىلماي، بىر قانچە كۈن ساقلىغان ئىدىم. ئەمدى ئۇلارنى ئۆز ئىختىيارىغا قويۇۋىدىم، ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ نەسىبىگە ھېچ نەرسىنى تەڭ قىلمايدىكەن، شۇڭا يېنىدا ئەسىر بارلار قايتۇرۇپ بېرىشكە رازى بولسا قايتۇرۇپ بەرسۇن، قاچان ئۆز نېسىۋىسىنى چىڭ تۇتىمەن دېگۈچىلەر بولسىمۇ، بۇ قېتىمقى ئەسىرلەرنى ئەلچىلەرگە چوقۇم قايتۇرۇپ بەرسۇن. ئۇنىڭ ئورنىغا كېيىن اللە بىزگە غەنىمەت ئاتا قىلغاندا تۆنجى بولۇپ شۇلار بىرگە ئالتە ھەسسە كۆپەيتىپ ئالسۇن» دېدى. كۆپچىلىك بىردەك رازى بولغانلىقىنى بىلدۈرۈشتى.

رەسۇلۇللاھ: «بىز ھازىر ئاراڭلاردىن كىمنىڭ رازى بولۇپ، كىمنىڭ نارازى بولغانلىقىنى ئۇقمايمىز، شۇڭا ھەممىڭلار قايتىپ، ۋەكىللىرىڭلار پىكرىڭلارنى يەتكۈزسۇن» دېدى. شۇنىڭ بىلەن مۇسۇلمانلار ھەۋازىن ئەلچىلىرىگە بەس-بەس بىلەن ئاسارەتتىكى خوتۇن-قىزلىرىنى ۋە بالا-چاقىلىرىنى قايتۇرۇپ بېرىشتى. ئەسىرلەر قايتىش ئالدىدا رەسۇلۇللاھ ئۇلارنى بىردىن مىسىردا ئىشلەنگەن كىيىم بىلەن تارتۇقلاپ يولغا سالدى.

ياخشىلىق ۋە ھۆرمەت:

مۇسۇلمانلار ئەسىر ئالغان كىشىلەرنىڭ قاتارىدا رەسۇلۇللاھنىڭ ئېمىلدەش ھەمشىرىسى شەيما بىنتى ھەلىمە سەئدىنى رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا ئېلىپ كەلدى. ئۇلار بازاردا بىلمەستىن ئۇنىڭغا قوپاللىق قىلىشتى. ئۇ ئايال مۇسۇلمانلارغا: «بىلەمسىلەر؟ اللە بىلەن

قەسەمكى، مەن پەيغەمبەرلەرنىڭ ئىملىدەش ھەمشىرىسى بولىمەن» دېدى. بىراق، ئۇلار ئۇنىڭ گېپىگە ئىشەنمەي ئۇنى رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا ئېلىپ كېلىشتى.

شەيما بىنتى ھەلىمە سەئدىي پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كېلىپ: «ئى رەسۇلۇللاھ! مەن سېنىڭ ئىملىدەش ھەمشىرەڭ بولىمەن» دېدى. رەسۇلۇللاھ: «سەن بۇنى قانداق ئىسپاتلايسەن؟» دېۋىدى، ئۇ ئايال: «كىچىك ۋاقتىمىزدا سېنى ھاپاش قىلغان ئىدىم. ئاشۇ چاغدا سەن ئۇچامنى چىشلىۋالغان ئىدىڭ. تارتۇق ئىزى ھېلىمۇ ئۇچامدا بار» دېدى. رەسۇلۇللاھ بۇ «بەلگە»نى تونۇغاندىن كېيىن، تونىنى يەرگە سېلىپ ئۇ ئايالنى تونى ئۈستىدە ئولتۇرغۇزدى ۋە ئۇنىڭغا ئىلتىپات كۆرسىتىپ: «ئەگەر مېنىڭ قېشىمدا تۇرۇپ قېلىشنى خالىساڭ سېنى ھۆرمەت ۋە مۇھەببەتمگە نائىل قىلاي، ئەگەر سېنى قەۋمىڭ قېشىغا چىرايلىقچە يولغا سېلىپ قويۇشۇمنى خالىساڭ سېنىڭ خالىغىنىڭنى قىلاي» دېۋىدى، ئۇ ئايال: «بەلكى، مېنى قەۋمىم قېشىغا چىرايلىقچە يولغا سېلىپ قويۇشۇڭنى خالايمەن» دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا ئىلتىپات كۆرسەتتۈدى، ئۇ ئايال مۇسۇلمان بولدى. رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا ئۈچ قۇل، بىر دېدەك ۋە بىر قانچە قوي بېرىپ يولغا سېلىپ قويدى.

ئۆز ئىختىيارى بىلەن ئىتائەت قىلغۇچىلار:

مۇسۇلمانلار تائىفتىن قايتىش يولىدا رەسۇلۇللاھ ئۇلارغا: «قايتقۇچىلارمىز، تەۋبە قىلغۇچىلارمىز، پەرۋەردىگارىمىزغا ئىبادەت قىلغۇچىلارمىز، ھەمدۇسانا ئېيتقۇچىلارمىز» دەپ مېڭىڭلار دېدى. ئۇلار: «ئى رەسۇلۇللاھ! سەقىف ئاھالىسىگە بەددۇئا قىلغىن» دېۋىدى، رەسۇلۇللاھ: «ئى الله! سەقىفلىكلەرنى ھىدايەت قىلغىن» دېدى.

ئۇرۋە ئىبنى مەسئۇد سەقەفىي رەسۇلۇللاھ مەدىنىگە كېرىشتىن بۇرۇنلا رەسۇلۇللاھ بىلەن ئۇچرىشىپ مۇسۇلمان بولدى ۋە قەۋمىنى ئىسلامغا دەۋەت قىلىش ئۈچۈن قايتتى. ئۇرۋە ئىبنى مەسئۇد قەۋمى ئىچىدە قەۋمىنىڭ ھۆرمەت ۋە مۇھەببىتىگە سازاۋەر كىشى ئىدى. ئۇ مۇسۇلمان بولۇپ، ئۇلارنى ئىسلامغا چاقىرغاندىن كېيىن بىردىنلا ئۇلار ئۇنىڭدىن يۈز ئۆرىدى ۋە ئۇنىڭغا ئوق ئېتىپ ئۇنى ئۆلتۈرۈۋەتتى.

سەقىفلىكلەر ئۇنى ئۆلتۈرۈۋېتىپ بىر قانچە ئايدىن كېيىن ئۆز-ئارا يىغىن ئېچىپ، ئۆزلىرىنىڭ ئەتراپتىكى ئەرەبلەر بىلەن ئۇرۇشۇشقا كۈچى يەتمەيدىغانلىقىنى ئېتىراپ قىلىشتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار بەيئەت قىلىپ مۇسۇلمان بولىدىغانلىقىنى ئېيتىپ، رەسۇلۇللاھقا ئەلچى ئەۋەتتى.

بۇتپەرەسلىككە يۇمشاق قوللۇق قىلىشقا بولمايدۇ:

ئەلچىلەر رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا كەلدى. رەسۇلۇللاھ ئۇلارغا مەسجىدنىڭ بىر تەرىپىگە چېدىر تىكلەپ بەردى. ئۇلار مۇسۇلمان بولغاندىن كېيىن رەسۇلۇللاھدىن ئۈچ يىلغىچە

«لات» دېگەن بۇتنى چېقىۋەتمەسلىكنى تەلەپ قىلدى. رەسۇلۇللاھ ئۇلارنىڭ تەلىۋىنى رەت قىلدى. ئۇلار ۋاقىتنى يىلمۇ-يىل، ئايمۇ-ئاي ئازايتىپ بۇتنى بىر ئايغىچە چاقماسلىقنى ئۆتۈندى. رەسۇلۇللاھ ئۇلارنىڭ بۇ تەلىۋىنى كەسكىن رەت قىلىپ، ئۇلارنىڭ قەۋمىدىن چىققان ئەبۇ سۇفيان ئىبنى ھەرب بىلەن مۇغىيرە ئىبنى شۇئبەنى بۇتلارنى چېقىۋېتىشكە ئەۋەتتى. ئۇلار نامازنى ئوقۇماسلىقنى تەلەپ قىلدى. رەسۇلۇللاھ: «نامىز يوق دىندا ياخشىلىق يوق» دېدى.

ئەلچىلەر ئىشلىرىنى ئاخىرلاشتۇرۇپ قايتىشقا تەمشىلىۋىدى، رەسۇلۇللاھ ئەبۇ سۇفيان ۋە مۇغىيرەنى ئۇلار بىلەن بىللە ئەۋەتتى. مۇغىيرە بېرىپ بۇتنى چاقتى. سەقىف قەبىلىسى ئىچىدە ئىسلام كەڭرى تارقالدى. سەقىف ئاھالىسى پۈتۈنلەي مۇسۇلمان بولدى.

16- تەبۇك غازىتى

ئەرەبلەر رۇمغا قوشۇن تارتىپ بېرىش ۋە رۇقلۇقلار بىلەن ئۇرۇش قىلىش دېگەننى خىيالىغا كەلتۈرۈش ئۇياقتا تۇرسۇن، چۈشىدىمۇ كۆرۈپ باقمىغان ئىدى. چۈنكى، ئۇلار ئۆزلىرىنى رۇملۇقلاردىن تۆۋەن سانايتتى.

رۇملۇقلار بولسا ئۆزلىرىنىڭ كۆڭلىدە زور بىر بوشلۇقنى پەيدا قىلىپ، ئىچىنى ئېچىشتۇرغان ۋە ئۇلارنى ئارماندا قويغان ئاشۇ مۇئتە غازىتىنى تېخىچە ئۇنتالمايۋاتاتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام رۇم ئىلكە قوشۇن تارتىپ بېرىشنى، رۇملۇقلار ئەرەبلەرنىڭ چېگرىسىغا باستۇرۇپ كېلىپ، ئىسلام مەركىزىنى ئوققا تۇتۇشتىن ئىلگىرىلا ئىسلام ئارمىيىسىنى باشلاپ ئۇلارنىڭ زېمىنىغا كىرىپ بولۇشنى لايىق تاپتى.

غازاتقا ئاتلانغان مەزگىل:

بۇ غازات ھىجرەتنىڭ توققۇزىنچى يىلى رەجەپ ئېيىدا بولدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قاتتىق ئىسسىقتا رۇمغا قوشۇن تارتتى. بۇ ۋاقىت مېۋىلەر مەي بولۇپ پىشقان، كىشىلەرنىڭ دەرەخ سايىسىدىن ئايرىلغۇسى كەلمەيدىغان بىر ۋاقىتقا توغرا كەلدى. مۇسۇلمانلارنى مۇشەققەتلىك ئۇزۇن سەپەر، سۇسىز چۆل ۋە زور دۈشمەن قوشۇنى كۈتۈپ تۇراتتى. شۇنداق بولغاچقا مۇسۇلمانلاردا ئۇرۇشقا نىسبەتەن پۇختا ئىدىيىۋى تەييارلىق بولمىسا بولمايتتى. ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇ ۋاقىت ئەلدە قۇرغاقچىلىق ئاپىتى يۈز بەرگەن قىيىنچىلىق مەزگىل ئىدى.

مۇناپىقلار كۈچلۈك زور دۈشمەن قوشۇنىدىن قورققانلىقى، قاتتىق ئىسسىقتىن قاچقانلىقى، جىھادقا قىزىقمىغانلىقى ۋە ھەقتىن شەكلەنگەنلىكى ئۈچۈن رەسۇلۇللاھ بىلەن بىللە چىقماسلىققا كۆپلىگەن باھانىلەرنى كۆرسەتتى. بۇ ھەقتە الله مۇنداق دەيدۇ:

«رەسۇلۇللاھقا خىلاپلىق قىلىپ (تەبۇك غازىتىغا چىقماي) قېلىپ قالغانلار (يەنى مۇناپىقلار) ئۆيلىرىدە بەخىرامان ئولتۇرغانلىقلىرى بىلەن خۇشال بولۇشتى، ئۇلار اللەنىڭ يولىدا ماللىرى بىلەن، جانلىرى بىلەن جىھاد قىلىشنى ياقتۇرمىدى، ئۇلار (بىر ـ بىرىگە): ‹ئىسسىقتا چىقماڭلار› دېيىشتى. (ئى مۇھەممەد! ئۇلارغا) ئېيتقىنكى، ‹جەھەننەمنىڭ ئوتى تېخىمۇ قىزىقتۇر. ئەگەر ئۇلار چۈشىنىدىغان بولسا، (ئەلۋەتتە ئىسسىقتا رەسۇلۇللاھ بىلەن بىرگە چىقاتتى)› » (سۈرە تەۋبە: 81 ـ ئايەت).

ساھابىلارنىڭ جىھاد ۋە يۈرۈشكە بولغان قىزغىنلىقى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ سەپەردە زور تىرىشچانلىق كۆرسەتتى. كىشىلەرنى پۇختا تەييارلىق قىلىشقا بۇيرىدى. بايلارنى الله يولىدا پۇل چىقىم قىلىشقا قىزىقتۇردى. بايلاردىن بىر نەچچىسى اللەدىن ساۋاب ئۈمىد قىلىپ، ئۇزۇق ـ تۈلۈك ۋە ئۇلاغ تاپالمىغان نامرات مۇسۇلمانلارنى ئۇزۇق ـ تۈلۈك ۋە ئۇلاغ بىلەن تەمىنلىدى. ئوسمان ئىبنى ئەففان مىڭ دىنار چىقىم قىلىپ قوشۇندىكى نامراتلارنىڭ ئۇرۇشقا ئاتلىنىشىغا ئاسانلىق ياراتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا دۇئا قىلدى.

قوشۇننىڭ تەبۇكقا قاراپ ئاتلىنىشى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام 30 مىڭ كىشلىك قوشۇننى باشلاپ مەدىنىدىن تەبۇكقا قاراپ يولغا چىقتى. بۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن غازاتقا چىققان قوشۇنلار ئىچىدىكى ئەڭ زور قوشۇن ئىدى.

قوشۇن سەمۇد دىيارلىرىدىن بىرى بولغان «ئەلھەجەر» دېگەن جايغا چۈشتى. رەسۇلۇللاھ ئۇلارغا بۇ جاينىڭ ئازاب قىلىنغۇچىلار ياشىغان دىيارلار ئىكەنلىكىنى خەۋەر قىلىپ، ئۇلارغا: «ئۆزىگە ئۆزى زۇلۇم قىلغان بۇ ئادەملەرنىڭ تۇرالغۇسىغا كىرمەڭلار، ئەگەر كىرىپ قالساڭلار، يىغلىغان ھالەتتە كىرىڭلار، بولمىسا ئۇلارغا يەتكەن مۇسىبەت سىلەرگىمۇ يېتىپ قېلىشى مومكىن» دېدى.

مۇسۇلمانلار بۇ جايدا بىر كېچىنى تاڭ ئاتقۇزدى. بۇ سۇسىز چۆل ئىدى. ئۇلار سۇ يوقلۇقىنى رەسۇلۇللاھقا مەلۇم قىلدى. رەسۇلۇللاھ اللەغا دۇئا قىلدى. الله ئۇلارغا بۇلۇتنى ئەۋەتتى، بۇلۇتتىن شارقىراپ يامغۇر يېغىشقا باشلىدى. ئادەم ۋە ئۇلاغلار قانغۇدەك ئىچىپ، سۇغا بولغان ئېھتىياجىنى قاندۇردى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەدىنىگە قايتىشى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تەبۇكقا يېتىپ كېلىۋىدى، چېگرىدا مۇقىم تۇرغۇچى ئەرەب ئەمىرلىرى ئۆز ئىختىيارلىقى بىلەن كېلىپ، رەسۇلۇللاھ بىلەن سۈلھىلەشتى ۋە رەسۇلۇللاھقا جىزيە (خىراج) تاپشۇرۇشقا ماقۇل بولدى. رەسۇلۇللاھ ئۇلارنىڭ بىر قىسمىلىرىغا ئامانلىق خېتى يېزىپ بەردى. ئۇ خەتتە چېگرا، سۇ، قاتناش ۋە ئىككى تەرەپنىڭ تىنچلىقى

قاتارلىقلارنىڭ مەلۇم شەرت ئاستىدا كاپالەتكە ئىگە ئىكەنلىكى يېزىلدى.

رەسۇلۇللاھ بۇ يەرگە يېپىپ كەلگەندە رۇملۇقلار ھەربىي يۈرۈش قىلىش ۋە ئەرەبلەرنىڭ چېگرىسىغا باستۇرۇپ بېرىش ئويىدىن يالتىيىپ، ئاللىقاچان ئەسكەر چېكىندۈرۈپ كەتكەن ئىدى. شۇڭا ئۇلارغا ھۇجۇم قىلىشنىڭ ياكى ئۇلارنىڭ شەھرىگە باستۇرۇپ كىرىشنىڭ ھاجىتى قالمىغان، دۈشمەننى قورقۇتۇشتىن ئىبارەت مەقسەتمۇ ئەمەلگە ئاشقان ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام «تەبۇك»تا ئون نەچچە كۈن تۇرۇپ، ئاندىن مەدىنىگە قايتتى.

كەئب ئىبنى مالىكنىڭ سىنىلىشى ۋە سىناقتا مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشى:

كەئب ئىبنى مالىك، مۇرارە ئىبنى رەبىئە ۋە ھىلال ئىبنى ئۇمەييەدىن ئىبارەت ئۈچ ئادەم مۇشۇ غازاتتىن ئايرىلىپ قالدى. ئۇلار ئىسلامغا ئەڭ بالدۇر كىرگۈچىلەر بولۇپ دىن يولىدا ئېغىر سىناقلارغا دۇچ كەلگەن ئىدى. مۇرارە ئىبنى رەبىئە بىلەن ھىلال ئىبنى ئۇمەييە بولسا بەدرگە قاتناشقانلاردىن ئىدى. ئۇلارنىڭ بۇ قېتىمقى غازاتتىن ئايرىلىپ قېلىشى ئۇلارنىڭ تەبىئىتى ۋە ئادىتى بولماستىن، بەلكى، ئۇلارنىڭ روھىنى پاكلاش ۋە مۇسۇلمانلارنى تەربىيىلەشنى مەقسەت قىلغان ئىلاھىي ھېكمەت تەرەپتىن بولغان ئىدى. باشقىچە قىلىپ ئېيتقاندا ئارقىغا سوزۇش، ئىرادىسىزلىك ۋە مەۋجۇت ۋاستىلەرگە ئارتۇقچە تايىنىشنىڭ نەتىجىسى ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام باشقا مۇسۇلمانلارنى ئۇلارغا گەپ قىلىشتىن چەكلىدى. مۇسۇلمانلار بىردەك پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇيرۇقىغا ئىتائەت قىلىپ، ھېچكىم ئۇلارغا سۆزلىمىدى. ئۇلار ئاشۇ ھالەتتە 50 كۈننى ئۆتكۈزدى. كەئب ئىبنى مالىك چىقىپ مۇسۇلمانلار بىلەن بىللە نامازغا قاتنىشاتتى. بازارلارنى ئايلىناتتى. بىراق، ھېچكىم ئۇلارغا بىر ئېغىز گەپ قىلمايتتى. بۇ خىل جازا ئۇنىڭ كىشىلەر بىلەن ئارىلىشىش ئىنتىلىشىنى شۇ قەدەر كۈچەيتىۋەتكەن ئىدى.

ئىش بۇنىڭ بىلەنلا تۈگىمىدى. بەلكى، ئۇلارنىڭ ئاياللىرى بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىمۇ ئۈزۈپ تاشلاندى.

دەل ئاشۇ پەيتتە غەسسان پادىشاھى كەئب ئىبنى مالىكقا ئەلچى ئەۋەتتى. ئەلچى ئۇنىڭغا پادىشاھنىڭ مەكتۇبىنى ئېپىپ كەلدى. پادىشاھ مەكتۇبتا كەئب ئىبنى مالىكنى پايتەختكە تەكلىپ قىلغان بولۇپ، ئۇنى ھۆرمەت ۋە ئىززەت-ئىكرام بىلەن قارشى ئالىدىغانلىقىنى بىلدۈرگەن ئىدى. كەئب ئىبنى مالىك خەتنى قولىغا ئېلىپلا ئۇنى كۆيدۈرۈۋەتتى.

ئۇلارنىڭ ئىچى سىقىلىپ، كەڭرى جاھان ئۇلارغا تار كېلىپ، ئۇلار ئۆزىنى قويىدىغان يەر تاپالماي قالغان چاغدا اللەنىڭ بۇ ئۈچ مۆئمىننى پاكلاش ئىرادىسى تامام بولۇپ، ئۇلارنى

غەمدىن خالاس قىلدى. ئۇلارغا يەتتە قات ئاسماننىڭ ئۈستىدىن تەۋبە ئاتا قىلدى. اللە مۇنداق دەيدۇ:

«اللە ھەقىقەتەن پەيغەمبەرنىڭ ۋە ئۇنىڭغا قىيىنچىلىق پەيتىدە ئەگەشكەن مۇھاجىرلار ۋە ئەنسارلارنىڭ تەۋبىسىنى قوبۇل قىلدى. (ئەينى زاماندا) ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى بىر تۈركۈم كىشىلەرنىڭ دىللىرى ھەقتىن بۇرۇلۇپ كېتىشكە تاس قالغاندىن كېيىن، اللە ئۇلارنىڭ تەۋبىسىنى قوبۇل قىلدى. اللە ئۇلارغا تولىمۇ مەرھەمەتلىك، ناھايىتى مېھرىباندۇر. جىھادقا چىقمىغان ئۈچ كىشىنىڭ تەۋبىسىنىمۇ اللە قوبۇل قىلدى. شۇنچە كەڭ زېمىن ئۇلارغا تار تۇيۇلغان، ئۇلارنىڭ جانلىرى سىقىلغان، ئۇلار اللەغا تەۋبە قىلماي تۇرۇپ اللەنىڭ غەزىپىدىن قۇتۇلۇش مۇمكىن ئەمەسلىكىگە ئىشەنگەن ئىدى. ئاندىن ئۇلارنىڭ تەۋبە قىلغۇچىلاردىن بولۇشى ئۈچۈن، اللە ئۇلارنى تەۋبىگە مۇۋەپپەق قىلدى. اللە تەۋبىنى بەكمۇ قوبۇل قىلغۇچىدۇر، (بەندىلىرىگە) ناھايىتى مېھرىباندۇر» (سۈرە تەۋبە: 116 ـ 117 ـ ئايەتلەر).

تەبۇك غازىتى ئەڭ ئاخىرقى غازات:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئېلىپ بارغان غازاتلار تەبۇك غازىتى بىلەن ئاخىرلاشتى. رەسۇلۇللاھ 27 قېتىم ئۆزى بىۋاستە غازاتقا قاتناشتى ۋە قوماندانلىق قىلدى. 60 قېتىم قوشۇن ۋە ئەسكەر ئەۋەتتى. بارلىق ئۇرۇشلاردا ئىككى تەرەپتىن ئۆلتۈرۈلگەن ئادەملەرنىڭ سانى ئەڭ كۆپ بولغاندا 1018 دىن ئاشمىدى. قان تۆكۈلۈش مىسلىسىز دەرىجىدە تۆۋەن چەككە چۈشۈرۈلدى. ئەرەب يېرىم ئارىلىنىڭ ھەر قايسى جايلىرىدا تىنچلىق كەڭ كۆلەمدە ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى. تەختىراۋاندىكى ئايال ھىيرەتتىن يولغا چىقىپ، اللەدىن باشقا ھېچكىمدىن قورقمىغان ھالدا كەئبىنى تاۋاپ قىلىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە بولدى.

ئىسلامدىكى تۇنجى ھەج ۋە «بەرائە» ئايىتىنىڭ نازىل بولۇشى:

ھىجرەتنىڭ توققۇزىنچى يىلى ھەج پەرز قىلىندى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇشۇ يىلدىكى ھەج قىلغۇچى مۇسۇلمانلارنىڭ ھەج ئىشلىرىغا يېتەكچىلىك قىلىشقا ئەبۇ بەكرىنى ئەمىر قىلىپ ئەۋەتتى. مەدىنىدىن ھەج قىلىشنى ئىرادە قىلغان مۇسۇلمانلاردىن ئەبۇ بەكرى بىلەن 300 كىشى بىللە چىقتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىبنى چاقىرىپ، ئۇنىڭغا: «سەنمۇ چىقىپ قۇربانلىق كۈنىسى كىشىلەر ئوتتۇرىسىدا شۇنى ئىنىق جاكارلىغىنكى، كاپىر جەننەتكە كىرمەيدۇ. بۇ يىلدىن باشلاپ مۇشرىك ھەج قىلمايدۇ. بەيتۇللانى يالىڭاچ ھالەتتە تاۋاپ قىلىشقا بولمايدۇ» دېدى.

17 ـ ئەلچىلەر يىلى

مەدىنىگە ئەلچىلەرنىڭ كېلىشى:

مەككە فەتھە قىلىنىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تەبۇكتىن غەنىمەتلەرنى ئېلىپ ساق ـ

سالامەت هالدا قايتىپ كەلگەندىن كېيىن ئىسلام مەركىزىگە ھەر قايسى تەرەپلەردىن ئەلچىلەر كېلىشكە باشلىدى. ئۇلار مەدىنىگە كەلگەندىن كېيىن ئۆز يۇرتلىرىغا يۇرت خەلقىنى ئىسلامغا دەۋەت قىلىشقا بولغان ئوتتەك قىزغىنلىقى، بۇتپەرەسلىك ۋە ئۇنىڭ تەسىرلىرى، جاھىلىيەت ۋە ئۇنىڭ شۇئارلىرىغا بولغان قاتتىق نەپرىتى بىلەن قايتاتتى.

ئاشۇ ئەلچىلەرنىڭ بىرى بەنى سەئىد ئىبنى بەكرى قەبىلىسىنىڭ ئەلچىسى زىمام ئىبنى سەئلەبە بولۇپ، ئۇ قەۋمىنى ئىسلامغا دەۋەت قىلىش ئۈچۈن قەبىلىسىگە قايتتى. ئۇنىڭ قەۋمى ئالدىدا تۇنجى بولۇپ ئېيتقىنى: «لات ۋە ئۇززا نىمە دېگەن ناچار-ھە!» دېگەن سۆز بولدى. ئۇ ئاشۇ سۆزنى ئېيتىش بىلەنلا قەۋمى ئۇنىڭغا: «ئى زىمام! سەن بەرەس كېسىلى، ماخاۋ كېسىلى ۋە ساراڭلىق كېسىلىگە دۇچار بولۇپ قېلىشتىن قورققىن» دېدى. زىمام ئىبنى سەئلەبە: «ئىست سىلەرگە! لات بىلەن ئۇززا ھېچبىر پايدا زىيان يەتكۈزەلمەيدۇ. الله پەيغەمبەر ئەۋەتتى. پەيغەمبىرىگە كىتاب نازىل قىلدى. سىلەرنى ئىلگىركى جاھىلىيەتنىڭلاردىن قۇتقۇزدى. مەن شۇنىڭغا گۇۋاھلىق بېرىمەنكى، بىر اللەدىن باشقا ئىلاھ يوق، اللەنىڭ شېرىكى يوق، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام اللەنىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسى. مەن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىدىن سىلەرگە چۈشۈرۈلگەن بۇيرۇق ۋە چەكلىمىلەرنى ئېلىپ كەلدىم» دېدى. ئاشۇ كۈنى كەچتىن كېيىنلا قەبىلە ئىچىدە مۇسۇلمان بولمىغان بىرمۇ ئەر ۋە ئايال قالمىدى.

نامى جاھانغا مەشھۇر سېخى ئەدىي ئىبنى ھاتەم ئەلچى بولۇپ كەلدى. ئۇ رەسۇلۇللاھنىڭ ئەخلاقى ۋە كەمتەرلىكىنى كۆرۈپ مۇسۇلمان بولدى ۋە: «الله بىلەن قەسەمكى، بۇ ھەرگىز پادىشاھنىڭ ئىشى ئەمەس» دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇئاز ئىبنى جەبەل بىلەن ئەبۇ مۇسانى يەمەن خەلقىنى ئىسلامغا دەۋەت قىلىش ئۈچۈن ئۇلارنى يەمەنگە ئەۋەتتى ھەمدە ئۇلارغا مۇنۇلارنى تەۋسىيە قىلدى: «ئىشلارنى ئاسانلاشتۇرۇڭلار، قىيىنلاشتۇرماڭلار، كىشىلەرگە خۇشخەۋەر بېرىڭلار، دىندىن يىراقلاشتۇرماڭلار.»

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇغىيرە ئىبنى شۇئبەنى تائىفقا تائىفلىقلارنىڭ لات دېگەن بۇتىنى چېقىۋېتىشكە ئەۋەتتى. ئۇ بىر قانچە ئادەم بىلەن تائىفنىڭ قورغىنى ئۈستىگە چىقىپ بۇتنى بىر تاشتىن بىر تاشتىن چېقىپ يەر بىلەن تۈپتۈز قىلىۋەتتى. شۇ كۈنىلا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئەلچىلەر كېلىپ مۇسۇلمان بولدى.

ئەلچىلەر كېلىپ ئىسلامنى ئۆگىنەتتى، دىنىي ئىشلارنى تەلىم ئالاتتى. رەسۇلۇللاھنىڭ ۋە ساھابىلارنىڭ ئەخلاقىنى كۆرەتتى. ئۇلارغا مەسجىدنىڭ سەيناسىنىڭ بىر تەرىپىگە چېدىر تىكلەپ بېرىلگەن ئىدى. ئۇلار قۇرئان ئاڭلايتتى، مۇسۇلمانلارنىڭ ناماز ئوقۇۋاتقانلىقىنى كۆرەتتى. كۆڭلىگە كەچكەن ئىشلارنى ئۇچۇق-يورۇقلۇق بىلەن رەسۇلۇللاھدىن سورايتتى. رەسۇلۇللاھ ئۇلارغا بالاغەت ۋە ھېكمەت بىلەن جاۋاب بېرەتتى. جاۋابنى قۇرئان ئارقىلىق

دەلىللەيتتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئۇنىڭغا ئىشىنىپ خاتىرجەم بولاتتى.

زاكاتنىڭ پەرز قىلىنىشى:

ھىجرەتنىڭ توققۇزىنچى يىلى زاكات پەرز قىلىندى.

18 ـ ۋىدالىشىش ھەجى

ۋىدالىشىش ھەج ۋاقتى:

اللەنىڭ بەيتۇللاھنى نىجىستىن ۋە بۇتلاردىن پاكلاش ئىرادىسى تاماملانغاندىن كېيىن مۇسۇلمانلارنىڭ روھى ئايرىلغىلى ئۇزاق بولغان بەيتۇللاھنى ھەج قىلىشقا ئىنتىلدى. سىغىنىش ياشلىرى تۆكۈلدى. ئۇنىڭدىن باشقا پەيغەمبەرنىڭ دۇنيادىن ئايرىلىش ۋاقتى يېقىنلاپ قالغان بولغاچقا ئۇممەت بىلەن ۋىدالىشىش زۆرۈرىيىتى تۇغۇلغان ئىدى. شۇنىڭ ئۈچۈن الله پەيغەمبىرى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا ھەج قىلىشقا ئىجازەت بەردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تېخى ئىسلامدا ھەج قىلىپ باقمىغان ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بەيتۇللاھنى ھەج قىلىش، مۇسۇلمانلار بىلەن ئۇچرىشىپ ئۇلارنىڭ دىنى ۋە ھەج ئىبادەتلىرىنى ئۇلارغا ئۆگىتىش، شاھادەتنى يەتكۈزۈپ ئامانەتنى ئادا قىلىش، ئاخىرقى ۋەسىيەتلەرنى ئۇممەتكە يەتكۈزۈش، مۇسۇلمانلاردىن ئەھدى ۋە ۋەدىلەرنى ئېلىش، جاھىلىيەتنىڭ تەسىرلىرىنى ئۆچۈرۈپ، ئۇنى يەر يۈزىدىن پۈتۈنلەي يوقۇتۇش ئۈچۈن مەدىنىدىن چىقتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن يۈز مىڭدىن كۆپرەك ئادەم بىللە ھەج قىلدى. بۇ ھەج «ۋىدالىشىش ھەجى» ياكى «ۋايىغا يەتكەن ھەج» دەپ ئاتالدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قانداق ھەج قىلدى؟

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەج قىلىشقا ئىرادە باغلىدى ۋە كىشىلەرگە ئۆزىنىڭ ھەج قىلىدىغانلىقىنى ئۇقتۇردى. شۇنىڭ بىلەن مۇسۇلمانلار رەسۇلۇللاھ بىلەن بىللە چىقىشقا تەييارلاندى. مەدىنە ئەتراپىدىكى كىشىلەرمۇ بۇنى ئاڭلاپ ھەج قىلىش مەقسىتىدە كەلدى. سان ـ ساناقسىز كىشىلەر رەسۇلۇللاھ بىلەن يولدا بىللە ماڭدى. رەسۇلۇللاھنىڭ ئالدىدا، كەينىدە، ئوڭ ۋە سول تەرىپىدە كۆز يەتكۈسىز يىراقلىقىقىچە سوزۇلغان ئادەملەر توپى مەككىگە قاراپ ئاقماقتا ئىدى.

رەسۇلۇللاھ مەدىنىدىن زۇلقەئدە ئېيى چىقىپ كېتىشكە بەش كۈن قالغان شەنبە كۈنى پېشىن نامىزىدىن كېيىن (پېشىننى تولۇق ئوقۇپ) يولغا چىقتى. يولغا چىقىشتىن ئىلگىرى رەسۇلۇللاھ خۇتبە (نۇتۇق) سۆزلەپ ئۇلارغا ھەج قائىدىلىرىنى، ئېھرام ۋە ئېھرامنىڭ ۋاجىب سۈننەتلىرىنى ئۆگەتتى.

ئاندىن كېيىن رەسۇلۇللاھ «تەلبىيە» ئېيتىپ: «ئى الله! ساڭا خوش دەيمەن، سېنىڭ

شىرىكنىڭ يوقتۇر، ساڭا خوش دەيمەن. ماختاش ۋە خوش دىيىش پەقەت ساڭىلا لايىقتۇر، پادىشاھلىقتا سەنلا تەڭداشسىزدۇرسەن» دېگىنىچە يولغا چىقتى.

رەسۇلۇللاھ زۇلھەججە ئېيىنىڭ 4-كۈنى مەككىگە كىردى. مەسجىدۇل ھەرەمگە كىرىپ بەيتۇللانى تاۋاپ قىلدى. سافا بىلەن مەرۋە ئوتتۇرىسىدا سەئيي قىلدى (ماڭدى). مەككىدە تۆت كۈن تۇرۇپ، «تەرۋىيە» كۈنىسى (زۇلھەججەنىڭ 8-كۈنى) مۇسۇلمانلار بىلەن بىرلىكتە مىناغا قاراپ ماڭدى. مىناغا چۈشۈپ شۇ يەردە پېشىن بىلەن ئەسىرنى ئوقۇدى ۋە مىنادا بىر كېچە قونىدى.

زۇلھەججەنىڭ 9-كۈنى كۈن چىققاندا رەسۇلۇللاھ مىنادىن ئەرەفاتقا ماڭدى. ئاشۇ جۈمە كۈنى بولۇپ، رەسۇلۇللاھ ئەرافاتقا چۈشتى.

رەسۇلۇللاھ تۆگىسىگە مىنىپ تۇرۇپ كىشىلەرگە نوتۇق سۆزلىدى. بۇ ئىنتايىن كاتتا نۇتۇق بولۇپ، ئۇنىڭدا ئىسلامنىڭ ئاساسى قائىدىلىرىنى بەلگىلىدى. شىرىك ۋە جاھىلىيەتنىڭ ئادەتلىرىنى بىكار قىلدى. كىشىلەرنىڭ جېنى، مېلى ۋە يۈز ئابرۇيىغا چېقىلىشنىڭ ھارام ئىكەنلىكىنى ئېنىق كۆرسەتتى. جاھىلىيەتنىڭ ئىش-پائالىيەتلىرىنى چەكلىدى. جاھىلىيەتتىكى بارلىق جازانىلەرنى ئەمەلدىن قالدۇردى. ئاياللارغا ياخشىلىق قىلىشنى تەۋسىيە قىلدى. ئاياللارنىڭ ھوقۇق ۋە مەجبۇرىيەتلىرىنى كۆرسىتىش بىلەن بىر ۋاقتتا ئۇلارنىڭ يېمەك-ئىچمىكى ۋە كىيىم-كېچەكلىرى ئەرلەرنىڭ ئۈستىدە ئىكەنلىكىنى ئۇقتۇردى.

ئۈممەتكە اللەنىڭ كىتابىنى چىڭ تۇتۇشنى تەۋسىيە قىلدى. اللەنىڭ كىتابىنى چىڭ تۇتسا ئۇلارنىڭ ھەرگىز ئازمايدىغانلىقىنى، ئەگەر ئۇنداق قىلمىسا ئۇلارنىڭ چوقۇم جاۋاپكارلىققا تارتىلىدىغانلىقىنى خەۋەر قىلدى. ئۇلاردىن ئۆز تىلى بىلەن گۇۋاھلىق بېرىشنى تەلەپ قىلدى. ئۇلار: «بىز سېنىڭ ئامانەتنى يەتكۈزگەنلىكىڭگە، مەسئۇلىيىتىڭنى ئادا قىلغانلىقىڭغا ۋە بىزگە نەسىھەت قىلغانلىقىڭغا گۇۋاھ بولىمىز» دېدى.

رەسۇلۇللاھ بارمىقىنى ئاسمانغا كۆتۈرۈپ ئۈچ قېتىم: «ئى اللە! ئۇلارغا گۇۋاھ بولغىن» دېدى. ئۇلارنىڭ نۇتۇقتا قاتناشقانلىرىنى قاتناشمىغانلارغا يەتكۈزۈشكە بۇيرىدى.

رەسۇلۇللاھ نۇتقىنى سۆزلەپ بولۇپ، بىلالنى ئەزان ئېيتىشقا بۇيرىدى. ئاندىن كېيىن نامازغا تۇردى. پېشىن ۋە ئەسىرنى ئىككى رەكئەتتىن ئوقۇدى. نامازدىن كېيىن تۆگىسىگە مىنىپ ئەرافاتتىكى مەۋقەف (ھاجىلار توختايدىغان جاي)غا كېلىپ توختاپ، تۆگىسىدىن چۈشمەي تۇرۇپ دۇئاغا قول كۆتۈردى. تاكى كۈن پاتقۇچە اللەغا يالۋۇردى ۋە ئىلتىجا قىلدى. رەسۇلۇللاھ خۇددى مىسكىننىڭ تاماق تەلەپ قىلغىنىدەك قولىنى كۆكرىكىگىچە كۆتۈرۈپ اللەغا مۇنداق دەپ دۇئا قىلدى: «ئى اللە! سەن سۆزۈمنى ئاڭلاۋاتىسەن، ئورنۇمنى كۆرۈپ تۇرۇۋاتىسەن، ئاشكارا ۋە يوشۇرۇن ئىشلىرىمنى بىلىپ تۇرۇۋاتىسەن، ساڭا مېنىڭ ھېچبىر ئىشىم مەخپى ئەمەس. مەن ياردەم تەلەپ قىلغۇچى، ئىلتىجا قىلغۇچى، قورققۇچى،

ئەنسىرگۈچى، گۇناھلىرىمنى ئېتىراپ ۋە ئىقرار قىلغۇچى ئۈمىدسىز بىچارىمەن. مەن سەندىن مىسكىنىنىڭ سورىغىنىدەك سورايمەن. ساڭا بىچارە گۇناھكارنىڭ يالۋۇرغىنىدەك يالۋۇرىمەن. مەن سېنى قورققۇچى ئەمانىڭ چاقىرغىنىدەك چاقىرىمەن. بەندەڭنىڭ بېشى سەن ئۈچۈن ئېگىلدى، كۆزى سەن ئۈچۈن ياش تۆكتى، جىسمى سەن ئۈچۈن خار بولدى، بۇرنى سەن ئۈچۈن توپا بولدى. ئى الله! مېنى بەختسىزلەر قاتارىدا چاقىرمىغىن، ماڭا رەھىم-شەپقەت قىلغىن، ئى مەسئۇل بولغۇچىلارنىڭ ياخشىسى، ئى ئاتا قىلغۇچىلارنىڭ ياخشىسى الله!».

مۇشۇ جايدا: «بۈگۈن سىلەرنىڭ دىنىڭلارنى پۈتۈن قىلدىم، سىلەرگە نېمىتىمنى تاماملىدىم، ئىسلام دىنىنى سىلەرنىڭ دىنىڭلار بولۇشقا تاللىدىم» (سۈرە مائىدە: 3-ئايەت) دېگەن ئايەت نازىل قىلىندى.

كۈن پاتقان چاغدا رەسۇلۇللاھ ئەرافاتتىن چۈشۈپ، مۇزدەلىفەگە كەلدى. شام بىلەن خۇپتەننى شۇ جايدا ئوقۇپ، تاڭ ئاتقىچە ھېچقانداق ناماز ئوقۇماي ئۇخلىدى. تاڭ يورۇغاندا بامداتنى ئاۋالقى ۋاقتىدا ئوقۇغاندىن كېيىن تۆگىسىگە مىنىپ، مەشئەرىل ھەرام (مۇزدەلىفەدىكى بىر جاي)غا كەلدى. قىبلىگە ئالدىنى قىلىپ دۇئاغا قول كۆتۈردى ۋە اللەغا ئىلتىجا قىلدى، تەكبىر ۋە تەھلىل ئېيتتى. ئاندىن كېيىن كۈن چىقىشتىن ئىلگىرى مۇزدەلىفەدىن يولغا چىقىپ، تىزراق مېڭىپ مىناغا كەلدى. ئاندىن جەمرەتۇل ئەقەبە (تاش ئاتىدىغان جاي)گە كېلىپ تاش ئاتتى.

ئۇنىڭدىن كېيىن مىنادىن قايتىپ كىشىلەرگە نۇتۇق سۆزلىدى. ئۇلارغا قۇربانلىق كۈنىنىڭ ھۆرمىتىنى، الله ئالدىكى پەزلى ۋە ئۇلۇغلۇقىنى، مەككىنىڭ بارلىق ئەللەر ئۈچۈن ئوخشاشلا ھۆرمەتلىك ئىكەنلىكىنى ئۇقتۇردى. اللەنىڭ كىتابى بۇيىچە رەھبەرلىك قىلغان كىشىلەرگە ئىتائەت قىلىشقا ۋە ئۇنىڭ سۆزىنى ئاڭلاشقا بۇيرىدى. ئىبادەتلەرنى اللەنىڭ كىتابى بۇيىچە قىلىشقا، ئۆز-ئارا قان تۆكۈلۈشتىن ساقلىنىش ئۈچۈن ئىسلامغا كىرگەندىن كېيىن كۇپرىغا قايتماسلىققا، بۇ پەرمانى بۈگۈن بۇ جايدا بولمىغانلارغا يەتكۈزۈشكە ئەمرى قىلدى. رەسۇلۇللاھ ئاشۇ نۇتقىدا: «پەرۋەردىگارىڭلارغا ئىبادەت قىلىڭلار، بەش ۋاقىت نامىزىڭلارنى ئوقۇڭلار، بىر ئاي روزاڭلارنى تۇتۇڭلار، ئەمىرلىرىڭلارغا ئىتائەت قىلىڭلار، شۇنداق قىلساڭلار جەننەتكە كىرىسىلەر» دېدى ۋە كىشىلەر بىلەن ۋىدالاشتى. شۇڭا ئۇلارنى ئۇنى «ۋىدالىشىش ھەجى» دەپ ئاتاشتى.

ئۇنىڭدىن كېيىن رەسۇلۇللاھ مىنادىكى قۇربانلىق قىلىدىغان جايغا كېلىپ كالا ۋە تۆگە بولۇپ جەمئى 63 مالنى ئۆز قولى بىلەن قۇربانلىق قىلدى. بۇ سان رەسۇلۇللاھنىڭ يېشىنىڭ سانى بىلەن ئوخشاش ئىدى. ئاندىن توختاپ ئەلى -رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ-نى قالغان ماللارنى قۇربانلىق قىلىشقا بۇيرىدى. قۇربانلىق تامام بولۇۋىدى، رەسۇلۇللاھ ساتىراشنى چاقىرىپ، بېشىنى چۈشۈرتتى. چېچىنى يېنىدىكى كىشىلەرگە تارقىتىپ بەردى. ئاندىن

كېيىن تۆگىسىگە مىنىپ مەككىگە قايتىپ كېلىپ بەيتۇللاھنى تاۋاپ قىلدى. بۇ زىيارەت يۈزىسىدىن قىلىنغان تاۋاپ ئىدى. ئاندىن كېيىن زەمزەمنىڭ قېشىغا كېلىپ، ئۆرە تۇرۇپ زەمزەم سۈيىدىن ئىچتى. ئۇنىڭدىن كېيىن (شۇ كۈنى) مىناغا كېلىپ شۇ جايدا قوندى. تاڭ ئاتقاندا كۈننىڭ قايرىلىشىنى كۈتتى. كۈن قايرىلىۋىدى، جەمرە (تاش ئاتىدىغان جاي)گە كەلدى. بۇ يەردە ئۈچ جەمرە بولۇپ، ئۇلار جەمرەتۇل ئۇلا، جەمرەتۇل ۋۇستا، ۋە جەمرەتۇل ئەقەبە دەپ ئاتىلاتتى. رەسۇلۇللاھ تاش ئېتىشنى «جەمرەتۇل ئۇلا» (بىرىنچى جەمرە)دىن باشلىدى.

رەسۇلۇللاھ تەشرىق كۈنلىرى (زۇلھەججىنىڭ 11 ـ 12 ـ 13 ـ كۈنى) مىنادا تۇرۇپ ھەج پائالىيەتلىرىنى ئادا قىلدى. ئاندىن مەككىگە قايتىپ سەھەردە ئاخىرقى ۋىدالىشىش يۈزىسىدىن قىلىنغان تاۋاپنى تۈگەتكەندىن كېيىن كىشىلەرنى قايتىشقا بۇيرىدى ۋە مەدىنىگە قاراپ يولغا چىقتى.

رەسۇلۇللاھ زۇلھۇلەيفەگە كېلىپ شۇ جايدا قوندى. ئۇ مەدىنىنى كۆرۈپ، ئۈچ قېتىم تەكبىر ئېيتتى ۋە: «بىر اللەدىن باشقا ئىلاھ يوق، اللەنىڭ شېرىك يوق، پادىشاھلىق ۋە ماختاش اللەغا خاسدۇر، اللە ھەممە نەرسىگە قادىردۇر. بىز قايتقۇچى، تەۋبە قىلغۇچى، ئىبادەت قىلغۇچى، سەجدە قىلغۇچى، پەرۋەردىگارىمىز ئۈچۈن ھەمدۇسانا ئېيتقۇچىدۇرمىز. اللە ۋەدىسىنى ئەمەلگە ئاشۇردى، بەندىسى (مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا) ياردەم بەردى، كۆپلۈك دۈشمەن قوشۇننى ئۆزى يالغۇز چېكىندۈردى» دېدى. ئاندىن كۈندۈزدە مەدىنىگە كىردى.

19 ـ ۋاپات بولۇش

دەۋەت ۋە قانۇننىڭ مۇكەممەللىشىشى، ئۇچرىشىش ۋاقتىنىڭ يېقىنلاپ كېلىشى:

بۇ دىن مۇكەممەللىكىنىڭ يۇقىرى پەللىسىگە يېتىپ، اللەنىڭ: «بۈگۈن سىلەرنىڭ دىنىڭلارنى پۈتۈن قىلدىم، سىلەرگە نېمىتىمنى تاماملىدىم، ئىسلام دىنىنى سىلەرنىڭ دىنىڭلار بولۇشقا تاللىدىم» (سۈرە مائىدە: 3 ـ ئايەت) دېگەن سۆزى نازىل قىلىنغان، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەلچىلىك ۋەزىپىسىنى ئادا قىلىپ، ئامانەتنى يەتكۈزگەن، اللە يولىدا ھەقىقىي جىھاد قىلغان، اللە كىشىلەرنىڭ بۇ دىنغا توپ ـ توپ بولۇپ كىرىشى ئارقىلىق رەسۇلۇللاھنى خۇشال قىلغاندىن كېيىن پەيغەمبىرى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇ دۇنيادىن ئايرىلىشىغا ئىجازەت بەردى. ئۇچرىشىش ۋاقتى يېقىنلاپ كەلدى. اللە بۇنى ئالدىن ئۇقتۇرۇپ: «اللەنىڭ ياردىمى ۋە غەلىبىسى كەلگەن ۋە اللەنىڭ دىنىغا كىشىلەرنىڭ توپ ـ توپ بولۇپ كىرگەنلىكىنى كۆرگىنىڭدە، رەببىڭگە تەسبىھ ئېيتقىن، ھەمدى ئېيتقىن ۋە ئۇنىڭدىن مەغپىرەت تىلىگىن. اللە ھەقىقەتەن تەۋبىنى بەك قوبۇل قىلغۇچىدۇر» (سۈرە نەسر: 1 ـ 3) دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاغرىقى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاغرىقى سەپەر ئېيىنىڭ ئاخىرىدا باشلاندى. رەسۇلۇللاھ تۈن نىسپىدە «بەقىئ» (مەدىنىدىكى بىر قەبرىستانلىق)گە چىقىپ، اللەدىن ئۇلارغا مەغپىرەت تەلەپ قىلىپ قايتتى. ئاشۇ كۈنى تاڭ ئېتىشى بىلەن رەسۇلۇللاھنىڭ ئاغرىقى باشلاندى.

مۇئمىنلەرنىڭ ئانىسى ئائىشە ـ رەزىيەللاھۇ ئەنھا ـ مۇنداق دەيدۇ: «رەسۇلۇللاھ ‹بەقىئ› دىن قايتىپ كەلدى. بۇ چاغدا مېنىڭ بېشىم قاتتىق ئاغرىپ كەتكەچكە، مەن: ‹ۋاي بېشىم› دەپ زارلىۋاتاتتىم. رەسۇلۇللاھ: ‹ئى ئائىشە! بەلكى، مېنىڭ بېشىم ئاغرىۋاتىدۇ، ۋاي بېشىم، دېسەم مەن دېسەم بولىدۇ› دېدى. رەسۇلۇللاھنىڭ ئاغرىقى كۈچىيىپ كەتتى. رەسۇلۇللاھ مەيمۇنەنىڭ ئۆيىدە ئىدى. ئۇ ئاياللىرىدىن ئائىشەنىڭ ئۆيىدە (مېنىڭ ئۆيۈمدە) تۇرۇشقا ئىجازەت بېرىشنى سورىدى. ئۇلار ئىجازەت بەرگەندىن كېيىن رەسۇلۇللاھ ئائىلىسىدىكىلەردىن پەزلى ئىبنى ئابباس ۋە ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىب ئىككىيلەننىڭ ئوتتۇرىسىدا بېشى تېڭىقلىق ھالدا يۆلەپ ماڭغۇزۇلۇپ، مېنىڭ ئۆيۈمگە يۆتكەپ كېلىندى. رەسۇلۇللاھنىڭ ئىككى قەدىمى يەرنى جىجاپ ماڭاتتى.»

ئائىشە مۇنداق دەيدۇ: «رەسۇلۇللاھ ۋاپات بولۇش ئالدىدىكى كېسەللىكىدە: ‹ئى ئائىشە! مەن خەيبەردە يېگەن زەھەرلىك گۆشنىڭ دەردىنى تا ھازىرغىچە تارتىپ كېلىۋاتىمەن، مانا ئەمدى ئاشۇ زەھەردىن تومۇرۇمنىڭ ئۈزۈلگەنلىكىنى ھېس قىلدىم› دېدى.»

ئەڭ ئاخىرقى قوشۇن:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر قوشۇن تەشكىللەپ، ئۇسامە ئىبنى زەيدنى قوشۇنغا قوماندان قىلىپ تەيىنلىدى. ئۇنى بۇ قوشۇن بىلەن شامغا يۈرۈش قىلىپ، پەلەستىننىڭ بەلقائ ۋە داروم چېگرالىرىغا ھۇجۇم قىلىشقا بۇيرىدى.

قوشۇندا مۇھاجىر ئەنسارلار، ئۆمەر ئىبنى خەتتاب قاتارلىق كۆپلىگەن كاتتا ساھابىلار بار ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كېسىلى كۈچىيىپ كەتكەنلىكتىن ئۇسامەنىڭ قوشۇنى توختۇتۇپ قويۇلدى. رەسۇلۇللاھنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن ئەبۇ بەكرى رەسۇلۇللاھنىڭ ئارزۇسىغا ۋارىسلىق قىلىش، ۋە ئۇنىڭ مەقسىتىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن تۈنجى بولۇپ، ئۇسامەنىڭ قوشۇنىنى يولغا سالدى.

رەسۇلۇللاھ ئاغرىق ھالىتىدە تۇرۇپ مۇسۇلمانلارغا ئەلچىلەرنى رەسۇلۇللاھ كۈتىۋالغاندەك رەۋىشتە كۈتۈۋېلىشنى، ئەرەب يېرىم ئارىلىدىن يەھۇدىيلارنى، خىرىستىئانلارنى ۋە مۇشرىكلارنى چىقىرىپ تاشلاشنى تەۋسىيە قىلدى.

مۇسۇلمانلارغا دۇئا قىلىش، ئۇلارنى يوغانچىلىق ۋە ھاكاۋۇرلۇقتىن ئاگاھلاندۇرۇش:

رەسۇلۇللاھ ئاغرىپ قالغان كۈنلەرنىڭ بىرىدە قۇرەيشلەردىن بىر قانچە نەپەر مۇسۇلمان

رەسۇلۇللاھنى ئائىشەنىڭ ئۆيىگە يوقلاپ كەلدى. رەسۇلۇللاھ ئۇلارنى قارشى ئالدى، ئۇلارغا ئامانلىق تىلىدى ۋە ئۇلارغا اللەدىن ھىدايەت، ياردەم، مۇۋەپپەقىيەت تىلەپ دۇئا قىلدى. رەسۇلۇللاھ ئۇلارغا مۇنداق دېدى: «مەن سىلەرگە اللەدىن قورقۇشنى، اللەنى ئۇنۇتماسلىقنى تەۋسىيە قىلىمەن. اللە مەڭگۈ تىرىكتۇر، مەن سىلەرگە اللە تەرەپتىن ئەۋەتىلگەن روشەن ئاگاھلاندۇرغۇچىمەن. سىلەر اللەنىڭ بەندىلىرى ئىچىدە ۋە اللەنىڭ زېمىنىدا اللەغا يوغانچىلىق قىلماڭلار. چۈنكى، اللە ماڭا ۋە سىلەرگە مۇنداق دېدى:

‹ئەنە شۇ ئاخىرەت يۇرتىنى يەر يۈزىدە چوڭچىلىق قىلىشنى ۋە بۇزغۇنچىلىق قىلىشنى كۆزلىمەيدىغانلارغا خاس قىلدۇق، (ياخشى) ئاقىۋەت تەقۋادارلارغا مەنسۇپتۇر› (سۈرە قەسەس: 83-ئايەت)

‹جەھەننەمدە مۇتەكەببىرلەرگە ئورۇن يوقمۇ؟› (سۈرە زۇمەر: 60-ئايەت)».

دۇنياغا قىزىقماسلىق ۋە ئارتۇق پۇل-مالنى ياقتۇرماسلىق:

ئائىشە -رەزىيەللاھۇ ئەنھا- مۇنداق دەيدۇ: «رەسۇلۇللاھ ۋاپات بولۇش ئالدىدىكى كېسەللىكىدە: ‹ئى ئائىشە! ئالتۇننى نېمە قىلدىڭ؟› دەپ سورىدى. رەسۇلۇللاھقا ھېلىقى پارچە ئالتۇن كەلتۈرۈلدى. رەسۇلۇللاھ ئۇنى قولى بىلەن ئۆرۈپ-چۆرۈدى ۋە: ‹مۇھەممەد قېشىدا مۇشۇ ئالتۇننى قويغان ھالەتتە اللە بىلەن ئۇچرىششنى ئويلاپ باقمىدى، سەن ئۇنى چىقىم قىلىۋەتكىن› دېدى.»

نامازغا ئەھمىيەت بېرىش ۋە ئەبۇ بەكرىنىڭ ئىمام بولۇشى:

ئائىشە -رەزىيەللاھۇ ئەنھا- مۇنداق دەيدۇ: «پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كېسىلى ئېغىرلاپ كەتتى. رەسۇلۇللاھ: ‹كىشىلەر ناماز ئوقۇپ بولدىمۇ؟› دېدى. بىز: ‹ياق، ئۇلار سېنى كۈتۈپ تۇرۇۋاتىدۇ ئى رەسۇلۇللاھ!› دېدۇق. رەسۇلۇللاھ: ‹ماڭا چوڭ بىر قاچىغا سۇ قۇيۇپ ئەكىلىپ بېرىڭلار› دېدى. بىز ئۇنىڭ دېگىنىدەك قىلدۇق. رەسۇلۇللاھ ھېلىقى قاچىدا غۇسلى قىلدى، ئاندىن قوپماقچى بولۇۋىدى، ھوشسىزلىنىپ يىقىلدى ۋە بىر ئازدىن كېيىن يەنە ھوشىغا كېلىپ: ‹ئۇلار ناماز ئوقۇپ بولدىمۇ؟› دېدى. بىز: ‹ياق، ئۇلار سېنى كۈتۈپ تۇرۇۋاتىدۇ ئى رەسۇلۇللاھ!› دېدۇق. رەسۇلۇللاھ: ‹ماڭا چوڭ بىر قاچىغا سۇ قۇيۇپ ئەكىلىپ بېرىڭلار› دېدى. بىز ئۇنىڭ دېگىنىدەك قىلدۇق. رەسۇلۇللاھ ھېلىقى قاچىدا غۇسلى قىلدى، ئاندىن قوپماقچى بولۇۋىدى، ھوشسىزلىنىپ يىقىلدى ۋە بىر ئازدىن كېيىن يەنە ھوشىغا كېلىپ: ‹ئۇلار ناماز ئوقۇپ بولدىمۇ؟› دېدى. بىز: ‹ياق، ئۇلار سېنى كۈتۈپ تۇرۇۋاتىدۇ ئى رەسۇلۇللاھ!› دېدۇق. رەسۇلۇللاھ: ‹ماڭا چوڭ بىر قاچىغا سۇ قۇيۇپ ئەكىلىپ بېرىڭلار› دېدى. بىز ئۇنىڭ دېگىنىدەك قىلدۇق. رەسۇلۇللاھ ھېلىقى قاچىدا غۇسلى قىلدى، ئاندىن قوپماقچى بولۇۋىدى، ھوشسىزلىنىپ يىقىلدى ۋە بىر ئازدىن كېيىن يەنە ھوشىغا كېلىپ: ‹ئۇلار ناماز ئوقۇپ بولدىمۇ؟› دېدى. بىز: ‹ياق، ئۇلار سېنى كۈتۈپ تۇرۇۋاتىدۇ ئى رەسۇلۇللاھ!› دېدۇق. كىشىلەر مەسجىدتە رەسۇلۇللاھنىڭ خۇپتەن نامىزىغا

چىقىشىنى كۈتۈپ تۇرۇشاتتى. رەسۇلۇللاھ ئەبۇ بەكرنى چاقىرىپ كېلىشكە ئادەم ئەۋەتتى ۋە ئۇنى كىشىلەرگە نامازدا ئىمام بولۇپ بېرىشكە بۇيرىدى. ئەبۇ بەكرى دىلى يۇمشاق كىشى ئىدى. شۇڭا ئۆمەرنى: ‹ئى ئۆمەر! نامازنى كىشىلەرگە سەن ئوقۇپ بەرگىن› دېدى. ئۆمەر: ‹بۇنىڭغا سەن لايىقراق› دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئاشۇ كۈنلەردە ئەبۇ بەكرى نامازدا كىشىلەرگە ئىمام بولۇپ بەردى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كېسىلىنىڭ بىر ئاز يەڭگىللەپ قالغانلىقىنى ھېس قىلىپ، ئاббاس ۋە ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىبنىڭ يۆلىشى بىلەن پېشىن نامىزىغا چىقتى. بۇ چاغدا ئەبۇ بەكرى كىشىلەر بىلەن ناماز ئوقۇۋاتاتتى. ئۇ رەسۇلۇللاھنى كۆرۈپ كەينىدىكى سەپكە قايتماقچى بولۇۋىدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا ئىشارەت قىلىپ ئارقىغا ياناماسلىققا بۇيرىدى ۋە: ‹مېنى ئۇنىڭ يېنىغا ئاپىرىپ ئولتۇرغۇزۇڭلار› دېدى. ھېلىقى ئىككىيلەن رەسۇلۇللاھنى ئەبۇ بەكرىنىڭ قېشىغا ئاپىرىپ ئولتۇرغۇزدى. شۇنىڭ بىلەن ئەبۇ بەكرى ئۆرە تۇرۇپ رەسۇلۇللاھنىڭ نامىزىغا ئىقتىدا قىلىپ، كىشىلەرگە تەكبىرنى ئاڭلاتتى. رەسۇلۇللاھ بولسا ئولتۇرۇپ نامازدا ئىمام بولدى.

ۋىدالىشىش نۇتقى:

رەسۇلۇللاھ بېشى تېڭىلغان ھالەتتە مۇنبەردە ئولتۇرۇپ سۆزلىگەن نۇتقىدا: «اللە بىر بەندىسىگە بۇ دۇنيادا قېلىش ياكى ئۇ دۇنياغا كېتىشنىڭ بىرىنى تاللاش ئىختىيارلىقىنى بەرگەن ئىدى، ئۇ بەندە ئۇ دۇنياغا كېتىشنى ئىختىيار قىلدى» دېۋىدى، ئەبۇ بەكرى بۇ سۆزنىڭ مەنىسىنى چۈشەندى ۋە رەسۇلۇللاھنىڭ ئۆزىنى دەۋاتقانلىقىنى بىلىپ: «بەلكى، بىزنىڭ جانلىرىمىز ۋە ئەۋلادلىرىمىز سەن ئۈچۈن پىدادۇر» دەپ يىغلاپ كەتتى.

مۇسۇلمانلار نامازدا سەپ بولۇپ تۇرغان چاغدا ئۇلارغا ئەڭ ئاخىرقى قېتىم نەزەر سېلىش:

ئەبۇ بەكرى مۇسۇلمانلارغا ئىمام بولۇپ ناماز ئوقۇپ بېرەتتى. دۈشەنبە كۈنى ئۇلار بامدات نامىزىدا سەپ بولۇپ تۇراتتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھۇجرانىڭ پەردىسىنى ئۆرۈپ مۇسۇلمانلارغا قارىدى. ئۇلار پەرۋەردىگارىنىڭ ئالدىدا تۇرۇشقان ئىدى. رەسۇلۇللاھ ئۆزىنىڭ دەۋىتى ۋە جىھادىنىڭ قانداق مېۋە بەرگەنلىكىنى كۆرۈپ خۇشاللىققا چۆمدى، چىرايى نۇرلىنىپ كەتتى. ساھابىلار بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: «پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئائىشەنىڭ ھۇجرىسىنىڭ پەردىسىنى ئۆرۈپ بىزگە قارىدى. رەسۇلۇللاھ ئۆرە تۇرغان بولۇپ، ئۇنىڭ يۈزى گويا قۇرئان سەھىپىسىدەك نۇرانە ئىدى. ئۇ تەبەسسۇم قىلىپ كۈلدى. بىز خۇشاللىقتىن ئازغىشىپ كېتەيلا دەپ قالدۇق. بىز رەسۇلۇللاھ نامازغا چىقىدىغان بولدى دەپ ئويلىغۇدۇق، رەسۇلۇللاھ بىزگە: ‹نامىزىڭلارنى ئوقۇۋېرىڭلار› دەپ ئىشارەت قىلدى ۋە ھۇجرىنىڭ پەردىسىنى قويۇۋەتتى. رەسۇلۇللاھ شۇ كۈنى ۋاپات بولدى.

قەبرىلەرگە ئىبادەت قىلىش ۋە ئۇنى مەسجىد قىلىۋېلىشتىن ئاگاھلاندۇرۇش:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەڭ ئاخىرقى قېتىم ئېيتقان سۆزى: «اللە يەھۇدىيلارنى ۋە خىرىستىئانلارنى ھالاك قىلسۇن، ئۇلار پەيغەمبەرلىرىنىڭ قەبرىلىرىنى مەسجىد قىلىۋالدى، ئەرەب زېمىندا ئىككى دىن قەپقالمىسۇن (ئۇلار ئەرەب زېمىنىدىن قوغلاپ چىقىرىلسۇن)» دېگەن سۆز بولدى.

ئائىشە ۋە ئابدۇللاھ ئىبنى ئابباس مۇنداق دەيدۇ: «رەسۇلۇللاھقا ئۆلۈم ھازىر بولغان چاغدا رەسۇلۇللاھ يۈزىنى ئەدىيال بىلەن چۈمكىۋالدى. بىر ئازدىن كېيىن يۈزىنى ئېچىپ: ‹اللە يەھۇدىيلارغا ۋە خىرىستىئانلارغا لەنەت قىلسۇن، ئۇلار پەيغەمبەرلىرىنىڭ قەبرىلىرىنى مەسجىد قىلىۋالدى› دېدى. رەسۇلۇللاھ ئۇلارنىڭ قىلغان ئىشلىرىدىن (مۇسۇلمانلارنى) ئاگاھلاندۇردى.»

ئاخىرقى ۋەسىيەت:

رەسۇلۇللاھنىڭ ۋاپات بولۇش ئالدىدا قىلغان ئەڭ ئاخىرقى ئومۇمىي ۋەسىيتى: «سىلەر نامازنى ۋاقتىدا ئوقۇڭلار، قول ئاستىڭلاردىكى كىشىلەرگە ياخشى مۇئامىلە قىلىڭلار» دېگەن سۆز بولدى. رەسۇلۇللاھ ئاشۇ سۆزنى تەكرارلاۋېرىپ، كۆكسى غىژىلداپ كەتتى ھەتتا رەسۇلۇللاھنىڭ تىلى ئاشۇ گەپكە كەلمىگىلى تاس قالدى.

ئەلى ـ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ـ مۇنداق دەيدۇ: «پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ناماز ۋە زاكاتنى چىڭ تۇتۇشنى، قول ئاستىدىكىلەرگە ياخشى مۇئامىلە قىلىشنى تەۋسىيە قىلدى.»

ئائىشە ـ رەزىيەللاھۇ ئەنھا ـ مۇنداق دەيدۇ: «مەن رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا بېرىپ ئۇنى يۆلىدىم. رەسۇلۇللاھ كۆزىنى ئاسمانغا تىكىپ: ‹اللەنىڭ دەرگاھىغا، اللەنىڭ دەرگاھىغا› دېدى.

ئابدۇراھمان ئىبنى ئەبۇ بەكرى كىردى. ئۇنىڭ قولىدا بىر دانە ھۆل خورما شېخى (قەلەمچىسى) بار ئىدى. رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا قارىدى. مەن رەسۇلۇللاھنىڭ ئۇنى كۆڭلى تارتىۋاتقانلىقىنى بىلىپ، ئۇشاخنى قولۇمغا ئېلىپ ئېغىزىمغا سېلىپ ئۇنى يۇمشاتتىم. ئاندىن ئۇنى رەسۇلۇللاھقا بەردىم. رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭ بىلەن چىشىنى ئەڭ ياخشى رەۋىشتە مسۋاكلىدى. ئاندىن ئۇنى سۇنۇپ بېرىۋېتىپ، ئۇ رەسۇلۇللاھنىڭ قولىدىن چۈشۈپ كەتتى.

ئائىشە مۇنداق دەيدۇ: «رەسۇلۇللاھنىڭ ئالدىدا سۇ قاچىلانغان بىر دانە قاچا بار ئىدى. رەسۇلۇللاھ قولىنى سۇغا سېلىپ، يۈزىنى سىلاشقا باشلىدى. ئاندىن: ‹بىر اللەدىن باشقا ئىلاھ يوق، ئۆلۈمنىڭ قىيىن سائەتلىرى بار› دېدى. ئاندىن سول قولىنى ئاسمانغا قارىتىپ: ‹اللەنىڭ دەرگاھىغا، اللەنىڭ دەرگاھىغا› دېدى-دە، قەبزى روھ قىلىندى ۋە ئاسمانغا قارىتىلغان قولى قاچىدىكى سۇ تەرەپكە ئاستا چۈشۈپ كەتتى.»

ئائىشە مۇنداق دەيدۇ: «رەسۇلۇلۇللاھقا ئۆلۈم ھازىر بولدى. ھالبۇكى، رەسۇلۇللاھنىڭ بېشى مېنىڭ يوتام ئۈستىدە ئىدى. رەسۇلۇللاھقا بىرەر سائەت بىھۇشلۇق يەتتى. ئاندىن

ھۇشىغا كېلىپ، ئۆيىنىڭ تورۇسىغا كۆزىنى تىكتى ۋە: ‹ئى ئاللاھ! سېنىڭ دەرگاھىڭ› دېدى. مانا بۇ رەسۇلۇللاھ ئېيتقان ئاخىرقى سۆز بولدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دۇنيادىن قانداق ئايرىلدى؟:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دۇنيادىن ئايرىلدى. ۋەھالەنكى، رەسۇلۇللاھ ئەرەب يېرىم ئارىلىنىڭ ھۆكۈمرانى ئىدى، دۇنيانىڭ ھۆكۈمرانلىرى ئۇنىڭدىن قورقاتتى. شۇنداق تۇرۇپ رەسۇلۇللاھ بۇ دۇنيادىن ئايرىلغاندا ئۆزىنىڭ ئاق خېچىرى، قورالى ۋە سەدىقە قىلىۋەتكەن زېمىندىن باشقا ھېچقانداق تەڭگە-تىللا ياكى قۇل-دېدەك قالدۇرۇپ كەتمىدى.

رەسۇلۇللاھ ۋاپات بولغاندا ئۇنىڭ تۆمۈر كىيىمى يەھۇدىينىڭ قېشىدا ئوتتۇز سائ ئارپىغا گۆرۈگە قويۇلغان ئىدى. تاكى ئۇ ۋاپات بولغۇچە ئاشۇنى قايتۇرغىچىلىك بىر نەرسە تاپالمىدى.

رەسۇلۇللاھ كېسەللىك ھالىتىدە قىرىق قۇلنى ئازات قىلدى. قېشىدىكى ئالتە ياكى يەتتە دىنارنى ئائىشەنى سەدىقە قىلىۋېتىشكە بۇيرىدى.

ئائىشە مۇنداق دەيدۇ: «رەسۇلۇللاھ ۋاپات بولغان چاغدا مېنىڭ ئۆيۈمدىكى تەكچىدە يېرىم سائ ئارپىدىن باشقا ئادەم يىگۈدەك بىر نەرسە يوق ئىدى. مەن ئاشۇ ئارپىنى خېلى كۈنلەرغىچە يەپ ئاندىن تۈگەتتىم.»

رەسۇلۇللاھ ھىجرەتنىڭ 11-يىلى رەبىئۇل ئەۋۋەلنىڭ 12-كۈنى (دۈشەنبە كۈنىدە) 63 يېشىدا ۋاپات بولدى. رەسۇلۇللاھنىڭ تۇغۇلغان كۈنى كۈنلەر ئىچىدىكى ئەڭ بەختلىك كۈن بولغاندەك ئۇنىڭ ۋاپات بولغان كۈنى ئىنسانىيەت تارىخىدىكى ئەڭ قارا ۋە بەختسىز كۈن بولدى.

ئەنەس ۋە ئەبۇ سەئىدىل خۇدرى -رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ-لار مۇنداق دەيدۇ: «رەسۇلۇللاھ بۇ دۇنياغا كەلگەن كۈندە ھەممە نەرسە يورۇقلۇقتا چۆمگەن بولسا، ئۇ ۋاپات بولغان كۈندە ھەممە نەرسىنى قاراڭغۇلۇق قاپلىدى.»ئۆمەرمۇ ئەيمەن يىغلاپ كەتتى. ئۇنىڭدىن «پەيغەمبەرگە يىغلاۋاتامسەن؟» دەپ سورالغاندا، ئۇ: «مەن رەسۇلۇللاھنىڭ ئۆلۈپ كېتىدىغانلىقىنى بىلەتتىم. بىراق، مەن ۋەھيىنىڭ ئۈزۈلۈپ قالغىنىغا يىغلاۋاتىمەن» دېدى.

ساھابىلار رەسۇلۇللاھنىڭ ئۆلۈم خەۋرىنى قانداق قوبۇل قىلدى؟:

ساھابىلار رەسۇلۇللاھنى چىن دىلىدىن ياخشى كۆرگەنلىكى، گويا ئاتا-ئانىنىڭ ھىمايىسىدىكى پەرزەنتكە ئوخشاش رەسۇلۇللاھنىڭ ھىمايىسى ۋە غەمخورلۇقىدا رەسۇلۇللاھ بىلەن بىللە ياشاپ ئادەتلەنگەنلىكى ئۈچۈن رەسۇلۇللاھنىڭ ئۆلۈم خەۋرى ئۇلارغا گويا چاقماق چۈشكەندەك چۈشتى. اللە مۇنداق دەيدۇ:

«(ئى ئىنسانلار!) شۈبھىسىزكى، سىلەرگە ئۆزئارا ئاراڭلاردىن پەيغەمبەر كەلدى.

سىلەرنىڭ كۈلپەت چېكىشىڭلار ئۇنىڭغا ئېغىر تۇيۇلىدۇ؛ ئۇ سىلەرنىڭ (ھىدايەت تېپىشىڭلارغا) ھېرىستۇر، مۇئمىنلەرگە ئامراقتۇر، ناھايىتى كۆيۈمچاندۇر» (سۈرە تەۋبە: 127 ـ ئايەت).

ئۇلارنىڭ ھەر بىرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئەڭ ھۆرمەتلىك ۋە ئەڭ سۆيۈملۈك ھىسابلايتتى. شۇڭا بىر قىسىم ساھابىلار رەسۇلۇللاھنىڭ ۋاپات بولغىنىغا ئىشەنمىدى. ئىشەنمىگۈچىلەرنىڭ ئالدىنقىسى ئۆمەر ـ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ـ بولۇپ، ئۇ رەسۇلۇللاھنىڭ ۋاپاتىنى ئىنكار قىلدى ۋە مەسجىدكە چىقىپ، كىشىلەرگە نۇتۇق سۆزلەپ: «اللە مۇناپىقلارنى يوقاتمىغىچە رەسۇلۇللاھ ئۆلمەيدۇ» دېدى.

ئەبۇ بەكرىنىڭ كەسكىن مەيدانى:

ئەبۇ بەكرى ـ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ـ ھالقىلىق پەيتلەردە ھەل قىلغۇچ رول ئوينايدىغان، تەۋرەنمەيدىغان، ئىككىلەنمەيدىغان مۇستەھكەم تۇرىدىغان كىشى ئىدى. ئۇ رەسۇلۇللاھنىڭ ئۆلۈم خەۋرىنى ئاڭلاپلا مەسجىدنىڭ دەرۋازىسى ئالدىغا يېتىپ كەلدى. بۇ چاغدا ئۆمەر كىشىلەرگە سۆزلەۋاتاتتى. ئۇ ھېچ نەرسىگە قارىماستىن ئائىشەنىڭ ئۆيىگە كىردى. رەسۇلۇللاھنىڭ مۇبارەك جەسىتى ئۇنىڭ تونى بىلەن يېپىپ قويۇلغان ئىدى. ئەبۇ بەكرى رەسۇلۇللاھنىڭ يۈزىنى ئېچىپ سۆيدى. ئاندىن: «ئاتا ـ ئانام ساڭا پىدادۇر، اللە ساڭا تەقدىر قىلغان ئۆلۈمنىڭ تەمىنى تېتىدىڭ. ئەمدى بۇنىڭدىن كېيىن سەن مەڭگۈ ئۆلمەيسەن» دېدى ۋە تون بىلەن رەسۇلۇللاھنىڭ يۈزىنى ياپتى.

ئۇنىڭدىن كېيىن ئەبۇ بەكرى مەسجىدكە چىقتى. ئۆمەر تېخىچە كىشىلەرگە سۆزلەۋاتاتتى. ئەبۇ بەكرى: «ئى ئۆمەر! توختىغىن» دېدى. ئۆمەر توختىماستىن سۆزلەۋەردى. ئەبۇ بەكرى بۇنى كۆرۈپ كىشىلەرگە قاراپ سۆز باشلىدى. كىشىلەر ئەبۇ بەكرىنىڭ سۆزىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ئۆمەرنى تاشلاپ ئەبۇ بەكرىنىڭ قېشىغا توپلاشتى. ئەبۇ بەكرى ئالدى بىلەن اللەغا ھەمدۇسانا ئېيتتى ئاندىن: «ئى ئىنسانلار! كىمكى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا ئىبادەت قىلىدىكەن، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولدى. كىمكى اللەغا ئىبادەت قىلىدىكەن، اللە مەڭگۈ تىرىكتۇر، ئۇ ئەبەدىي ئۆلمەيدۇ» دېدى ۋە تۆۋەندىكى ئايەتنى تىلاۋەت قىلدى:

«مۇھەممەد پەقەت بىر پەيغەمبەردۇر، ئۇنىڭدىن بۇرۇن كۆپ پەيغەمبەرلەر ئۆتتى (ئۇلارنىڭ بەزىلىرى ئۆز ئەجىلى بىلەن ئۆلگەن، بەزىلىرى باشقىلار تەرىپىدىن ئۆلتۈرۈلگەن)؛ ئۇ ۋاپات بولسا ياكى ئۆلتۈرۈلسە، ئارقاڭلارغا يېنىۋالامسىلەر؟ (يەنى ئىماندىن يېنىپ مۇرتەد بولامسىلەر؟) كىمكى ئارقىسىغا يېنىۋالىدىكەن (يەنى مۇرتەد بولىدىكەن)، ئۇ اللەغا قىلچە زىيان يەتكۈزەلمەيدۇ. اللە شۈكۈر قىلغۇچىلارنى مۇكاپاتلايدۇ» (سۈرە ئال ئىمران: 144 ـ ئايەت).

مۇشۇ مەيدانغا ھازىر بولغۇچىلار مۇنداق دەيدۇ: «اللە بىلەن قەسەمكى، ئەبۇ بەكرى

مۇشۇ ئـايەتنى ئوقـۇمىغىچە كـىشىلەر ئـۆزلىرىنى گويـا بـۇ ئـايەتنى بىلمەيدىغانـدەك ھـېس قىلىشتى. كىشىلەر بۇ ئايەتنى بىلىدىغان تۇرۇپ ئۇنى ئەبۇ بەكرىدىن ئۆگەندى.»

ئۆمەر مۇنداق دەيدۇ: «الله بىلەن قەسەمكى، مەن بۇ ئـايەتنى ئەبـۇ بەكرىـدىن ئـاڭلاپ ھەيرانلىقىمـــدىن يەرگە يىقىلـــپ چۈشـــتۈم ۋە ئورنۇمـــدىن تۇرالمـــاي قالـــدىم. مەن رەسۇلۇللاھنىڭ راستلا ۋاپات بولغانلىقىغا چىن پۈتكەن ئىدىم.»

ئەبۇ بەكرىنى خەلىپىلىككە سايلاش:

مۇسـۇلمانلار بەنـى سـائىدىنىڭ ھويلىـسىدا ئەبـۇ بەكرىنـى خەلـىپىلىككە سـايلىدى. مۇسـۇلمانلارنىڭ خەلـىپە سـايلاش ئـىشىغا بـۇ قەدەر ئەھمىـيەت بېرىـشى شـەيتاننىڭ مۇسۇلمانلارنىڭ بىرلىكىنى پارچىلاش، ئىتتىپاقلىقىنى بۇزۇش ۋە كۆڭـۈللەرگە يامـان خىيـال تاشـلاش ئۈچـۈن يوچـۇق تېپىۋېلىـشىدىن سـاقلىنىش ھەمـدە مۇسـۇلمانلار بىـر ئەمىرنىـڭ رەھبەرلىكى ئاستىدا ئىناق-ئىتتىپاق تۇرغان ھالىتىدە رەسۇلۇللاھنىڭ دۇنيـادىن ئايرىلىـشى ئۈچـۈن ئىـدى. شـۇنىڭدىن كېيىن ئـۇلار رەسـۇلۇللاھنى دەپـنە قىلىـش ئىـشلىرىغا تۇتـۇش قىلدى.

مۇسۇلمانلار پەيغەمبىرىنى قانداق ئۇزاتتى ۋە ئۇنىڭ نامىزىنى قانداق چۈشۈردى؟:

مۇسۇلمانلار ھەيرانلىق ۋە گاڭگىراشلىرىنى تۆكـتىپ، غەملىرىدىن ئېچىلـدى. ئىـشلىرىمۇ بىـر ئىزغا چۈشـۈپ پەيغەمـبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دۇنيـادىن ئايرىلغـان كـىشىنى ئـاخىرەتكە قانداق ئۇزىتىش ھەققىدىكى تەلىماتى بـويىچە رەسـۇلۇللاھنى ئـۇزىتىش ئـىشلىرىغا مەشغۇل بولدى.

رەسۇلۇللاھنى يۇيۇش ۋە كېپەنلەش ئىشلىرىغا ئۇنىڭ ئـائىلە تەۋەلـىرى ئىـگە بولـدى. رەسۇلۇللاھنىڭ تاۋۇتى ئۇنىڭ ئۆيىدە قويۇلدى. ئەبۇ بەكرى ئۇلارغا ھەدىـس بايـان قىلىـپ: «مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ‹ھەر قانـداق پەيغەمـبەر قەبـزى روھ قىلىنىـسلا ياتقان يېـرىگە دەپـنە قىلىنىـدى› دېگەنلىكىنـى ئاڭلىغـان ئىـدىم» دېـدى. شـۇنىڭغا ئاساسـەن رەسۇلۇللاھنىڭ ۋاپات بولۇشتىن ئىلگىرىكى ياتقان يېرىگە قەبرە قېزىلـدى. بـۇ ئـىشقا ئەبـۇ تەلھەتـۇل ئەنسارىي -رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ- ئىگە بولدى.ئۇنىڭدىن كېيىن كىشىلەر تـوپ-تـوپ بولـۇپ كىرىـپ رەسـۇلۇللاھنىڭ نـامىزىنى چۈشـۈردى. ئالـدى بىـلەن ئەرلەر كىرىـپ نامـاز ئوقۇدى، ئۇلاردىن كېيىن ئاياللار كىرىپ ناماز ئوقۇدى، ئۇلاردىن كېيىن باللار كىرىپ ناماز ئوقۇدى. رەسۇلۇللاھ ئۈچۈن ئوقۇلغان نامازغا ھېچكىم ئىمام بولمىدى.

رەسۇلۇللاھ ۋاپات بولغاننىڭ ئەتىسى (سەيشەنبە كۈنى):

ئاشۇ كۈن مەدىنىدە قايغۇلۇق كۈن بولدى. بىلال بامداتقا ئەزان ئېيتتى. رەسۇلۇللاھنىڭ ئىسمى تىلغا ئېلىنىۋېدى ئۇ ئۆكسۈپ يىغلاپ كەتتى. بۇ مۇسۇلمانلارنىڭ قايغۇسـىنى تېخىمـۇ كۈچەيتىـۋەتتى. ئـۇلار بـۇ ئەزاننـى ھەر كـۈنى ئـاڭلاپ ئـادەتلەنگەن ئىـدى. ھـالبۇكى،

رەسۇلۇللاھ ئۆلارنىڭ ئارىسىدا ھايات ئىدى.

ئۇممۇ سەلىمە مۇنداق دەيدۇ: «بىز رەسۇلۇللاھدىن ئايرىلىپ قېلىشتىنمۇ ئېغىرراق بىر مۇسىبەتكە گىرىپتار بولمىدۇق. ئەگەر بىز بىرەر چوڭراق مۇسىبەتكە يولۇقساق رەسۇلۇللاھدىن ئايرىلىپ قالغانلىقىمىزنى ئويلىساقلا بىز يولۇققان ھەر قانداق مۇسىبەت بىزگە نىسبەتەن ناھايىتى ئاددى تۇيۇلاتتى. چۈنكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ‹ئى ئىنسانلار! قايسى بىر ئىنسان (مۇئمىن)غا مۇسىبەت يەتسە ئۇ مەندىن ئايرىلىپ قېلىش مۇسىبىتى بىلەن تەسەللى تاپسۇن. چۈنكى، مېنىڭ ئۇممىتىم مەندىن كېيىن ھەرگىزمۇ مەندىن ئايرىلىپ قېلىش مۇسىبىتىدىنمۇ قاتتىقراق بىر مۇسىبەتكە گىرىپتار بولمايدۇ› دېگەن.»

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاياللىرى:

ئانىمىز خەدىچە بىنتى خۇۋەيلىد رەسۇلۇللاھنىڭ پەيغەمبەرلىكتىن ئىلگىرى نىكاھىغا ئالغان تۇنجى ئايالى بولۇپ، ئۇ شۇ چاغدا 40 ياشتا ئىدى. ئانىمىز خەدىچە ھىجرەتتىن ئۈچ يىل ئىلگىرى ۋاپات بولغان. ئۇ پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ سەييىدىمىز ئىبراھىمدىن باشقا بارلىق پەرزەنتلىرىنىڭ ئانىسى ئىدى.

ئانىمىز خەدىچە ئالەمدىن ئۆتكەندىن كېيىن رەسۇلۇللاھ سەۋدە بىنتى زەمئەنى نىكاھىغا ئالدى. ئۇنىڭدىن كېيىن ئائىشە بىنتى سىددىقنى نىكاھىغا ئالدى. ئائىشە ئۇممەت ئاياللىرىنىڭ ئەڭ بىلىملىكى ۋە پەقىھ ئالىمى ئىدى. ئۇنىڭدىن كېيىن ھەفسە بىنتى ئۆمەرىبنىل خەتتابنى، ئۇنىڭدىن كېيىن زەينەب بىنتى خۇزەيمەنى نىكاھىغا ئالدى. زەينەب بىنتى خۇزەيمە رەسۇلۇللاھنىڭ نىكاھىغا ئۆتۈپ ئىككى ئايدىن كېيىن ۋاپات بولدى. ئۇنىڭدىن كېيىن ئۇممۇ سەلىمەنى نىكاھىغا ئالدى. ئۇممۇ سەلىمە رەسۇلۇللاھنىڭ ئاياللىرى ئىچىدە ئەڭ كېيىن ئالەمدىن ئۆتكەن. ئۇنىڭدىن كېيىن زەينەب بىنتى جەھشىنى نىكاھىغا ئالدى. زەينەب بىنتى جەھشى رەسۇلۇللاھنىڭ ھاممىسى ئەمىيمەنىڭ قىزى ئىدى. ئۇنىڭىن كېيىن جۇۋەيرە بىنتى ھارىسنى، ئۇنىڭدىن كېيىن ئۇممۇ ھەبىيبە رەملە بىنتى ئەبۇ سۇفيانىنى، ئۇنىڭدىن كېيىن سەفىيە بىنتى ھۇيەيىنى، ئۇنىڭدىن كېيىن مەيمۇنە بىنتى ھارىسىل ھىلالىينى نىكاھىغا ئالدى. مەيمۇنە رەسۇلۇللاھ نىكاھىغا ئالغان ئەڭ ئاخىرقى ئايال ئىدى. رەسۇلۇللاھ ۋاپات بولغان چاغدا خەدىچە بىلەن زەينەب بىنتى جەھشىدىن باشقا توققۇز ئايالى ھايات قالغان ئىدى.

رەسۇلۇللاھنىڭ ئىككى دىدىكى بولۇپ بىرى مىسىر پادىشاھى مۇقەۋقىس ھەدىيە قىلغان مارىيە بىنتى شەمئۇن. ئۇ رەسۇلۇللاھنىڭ ئوغلى ئىبراھىمنىڭ ئانىسى. يەنە بىرى رەيھان بىنتى زەيد بولۇپ، ئۇ مۇسۇلمان بولغاندىن كېيىن رەسۇلۇللاھ ئۇنى ئازات قىلىپ نىكاھىغا ئالغان.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بالىلىرى:

خەدىچە ئانىمىز تۇنجى بولۇپ قاسىمنى تۇغدى. رەسۇلۇللاھ قاسىمنىڭ نامى بىلەن «ئەبۇل قاسىم» (قاسىمنىڭ دادىسى) دېگەن نام بىلەن ئاتالدى. قاسىم كىچىك چېغىدىلا ئالەمدىن ئۆتتى. ئۇنىڭدىن كېيىن زەينەب، رۇقىيە، ئۇممۇ گۇلسۇم، پاتىمە ۋە ئابدۇللاھنى تۇغدى. ئابدۇللاھ تەييىب تاھىر دەپ ئاتالدى. بۇلارنىڭ ھەممىنى خەدىچە ئانىمىز تۇغقان بولۇپ، قىزلارنىڭ ئىچىدە رەسۇلۇللاھغا ئەڭ سۆيۈملۈك تۇيۇلىدىغىنى پاتىمە ئىدى. رەسۇلۇللاھ پاتىمەگە ئۇنىڭ جەننەت ئاياللىرىنىڭ سەييىدەسى ئىكەنلىكىدىن خەۋەر بەردى. پاتىمەنى رەسۇلۇللاھنىڭ تاغىسىنىڭ ئوغلى ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىپ نىكاھىغا ئالدى. ئۇنىڭدىن ھەسەن ۋە ھۈسەيىن تۇغۇلدى. رەسۇلۇللاھ: «ھەسەن ۋە ھۈسەيىن جەننەت ياشلىرىنىڭ خوجىسى» دېدى.

مارىيەتۇل قىبتى ئىبراھىمنى تۇغدى. ئۇ بۆشۈكىدىلا ئالەمدىن ئۆتتى. ئۇ ۋاپات بولغان چاغدا رەسۇلۇللاھ: «كۆز ياش تۆكىدۇ، قەلب ھەسرەت چېكىدۇ، بىز پەرۋەردىگارنى نارازى قىلىدىغان گەپلەرنى دېمەيمىز. ئى ئىبراھىم! بىز ساڭا قايغۇرىۋاتىمىز» دېدى.

20 ـ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەخلاق پەزىلەتلىرى

ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىب رەسۇلۇللاھنى ئەڭ بەك بىلىدىغان، رەسۇلۇللاھ بىلەن ئەڭ كۆپ ئارىلاشقان، رەسۇلۇللاھنى سۈپەتلەش ۋە تەسۋىرلەش ئىقتىدارى ئەڭ يۇقىرى بولغان كىشى. ئۇ رەسۇلۇللاھ ھەققىدە مۇنداق دەيدۇ:

«رەسۇلۇللاھ سەت گەپ ۋە سەت قىلىقلارنى قىلمايتتى. رەستىلەدە ۋاراڭ-چۇرۇڭ قىلمايتتى. ئۆزى ئۇچۇن قىساس ئالمايتتى، بەلكى، ئەپۇ قىلاتتى ۋە كەچۈرۈۋېتەتتى. رەسۇلۇللاھ الله يولىدا جىھاد قىلغاندىن باشقا چاغدا بىر ئادەمنى زادىلا قولى بىلەن ئۇرۇپ باقمىغان ئىدى. خىزمەتكار ۋە ئاياللىرىغا قول تەككۈزمەيتتى. زۇلۇم قىلغۇچىدىن ئىنتىقام ئالمايتتى. ئەمما اللهنىڭ چەكلىمىسى بۇزۇلۇپ تاشلانغان چاغدا ئەڭ قاتتىق غەزەبلىنەتتى. ئەگەر رەسۇلۇللاھغا ئىككى ئىشتا ئىختىيارلىق بېرىلسە گۇناھ بولمايدىغانلا بولسا رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭ ئاسىنىنى تاللايتتى.

رەسۇلۇللاھ ئۆز ئائىلىسىدە باشقا ئىنسانلارغا ئوخشاش ئىنسان ئىدى. كىيىمىنى ئۆزى ياماپ كىيەتتى، قويىنى ساغاتتى، ئۆزىنىڭ ئىشىنى ئۆزى قىلاتتى.

رەسۇلۇللاھ بىر سورۇنغا كىرسە سورۇن قەيەردە ئاخىرلاشقان بولسا شۇ يەردە ئولتۇراتتى. باشقىلارنىمۇ شۇنداق قىلىشقا بۇيرۇيتتى. ھەمراھلىرىغا ئۆزىنىڭ نىسىۋىسىنى بېرەتتى. سۆھبەتداشلىرىنىڭ ھەممىسى «رەسۇلۇللاھ مېنى ھۆرمەتلىدى» دېگەن تۇيغۇدا بولاتتى. ھاجەتمەن بولۇپ كەلگەن ئادەمنى سەۋرچانلىق بىلەن كۈتەتتى تاكى شۇ كىشى قايتمىغۇچە رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭ يېنىدىن قوپۇپ كەتمەيتتى. ھاجەتمەننىڭ ھاجىتىنى راۋا قىلاتتى ياكى چىرايلىق گەپ بىلەن قايتۇراتتى. رەسۇلۇللاھنىڭ مىجەزى شۇ قەدەر يېقىملىق ۋە ئوچۇق ئىدىكى ئۇ كىشىلەرگە ئۆز ئاتىسىدەك تۇيۇلاتتى. رەسۇلۇللاھغا نىسبەتەن ھەقىقەت ئالدىدا

ھەممە كىشى باپباراۋەر ئىدى. ئۇنىڭ مەجلىسى ئىلىم، ھايا، سەۋر ۋە ئىشەنچ سورۇنى ئىدى. رەسۇلۇللاھ كۆڭلى كۆكسى كەڭ، سۆزدە راستچىل، تەبىئىتى مۇلايىم، ئالاقىدە سەممىي ئىدى. رەسۇلۇللاھنى تۇنجى قېتىم كۆرگەن كىشى ئۇنىڭدىن ئەيمىنەتتى، ئارلاشقاندىن كېيىن ئۇنى ياخشى كۆرۈپ قالاتتى. رەسۇلۇللاھنى سۈپەتلىگۈچى: «مەن ئىلگىرى ۋە كېيىن رەسۇلۇللاھدەك بىر ئادەمنى كۆرۈپ باقمىدىم» دېدى.

اللە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا گۈزەللىك لىباسىنى كىيدۈرگەن بولۇپ، ئۇنىڭغا مۇھەببەت ۋە ھەيبەت ئاتا قىلغان ئىدى. بەرائىبنى ئازىب -رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ- رەسۇلۇللاھنى سۈپەتلەپ مۇنداق دەيدۇ: «رەسۇلۇللاھ ئوتتۇرا بويلۇق ئىدى، مەن رەسۇلۇللاھنى قىزىل تون ئىچىدە كۆردۈم، مەن ھېچقاچان ئۇنىڭدىن گۈزەل قىياپەتنى كۆرۈپ باقمىدىم.»

ئەبۇ ھۇرەيرە رەسۇلۇللاھنى سۈپەتلەپ مۇنداق دەيدۇ: «رەسۇلۇللاھ ئىگىزمۇ ئەمەس، پاكارمۇ ئەمەس ئوتتۇرا بوي ئىدى. چىرايى ئاپئاق، ساقىلى قاپقارا، كىرپىكلىرى ئۇزۇن، ئىككى مۈرىسى كەڭرەك ئىدى. مەن ئىلگىرى ۋە كېيىن رەسۇلۇللاھغا ئوخشاش ئادەمنى كۆرۈپ باقمىدىم.»

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: «مەن رەسۇلۇللاھنىڭ ئالىقىنىنى تۇتۇپ، ئۇنىڭ تاۋار ۋە يىپەكتىنمۇ يۇمشاق ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدىم. رەسۇلۇللاھنىڭ پۇرىقىدەك خۇشبۇي پۇراقنى پۇراپ باقمىدىم» دېدى.